

ספרי' – אוצר החסידים – ליובאוויטש

קובץ
י"א ניסן

– שנת הקו"ף יו"ד חי"ת –

יוצא לאור על ידי מערכת
"אוצר החסידים"

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

י"א ניסן

שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים ותשע לבריאה
שנת השבעים לנשיאות כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

מפתח כללי

iii	פתח דבר
v	מפתח ביאורי רבותינו נשיאינו
xxvii	תהלים (יהל אור)
xxxix	מפרשים על המזמור
1	פתיחה
471	הוספות

KOVETZ
YUD-ALEF NISSAN
SHNAS HAKUF YUD CHES

©

Published and Copyrighted by

VAAD L'HAFOTZAS SICHOS

788 Eastern Parkway, Brooklyn, N.Y. 11213

Printed in the Holy Land

5779 • 2019

פתח דבר

לכבוד יום הבהיר, יום עשתי עשר לחודש ניסן (חודש הגאולה!) – נשיא לבני אשר² אשר „הוא יתן מעדני מלך“³,

יום הולדת הקי"ז והתחלת שנת הקי"ח של כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א, בשנת השבעים לנשיאותו, לאורך ימים ושנים טובות,

בו מתחילים לומר מזמור קי"ח בתהלים, על פי תקנת הבעש"ט לומר מזמור תהלים המתאים למנין שנותיו,⁴

הננו מוציאים לאור קובץ הכולל: מזמור קי"ח בתהלים עם מפרשים⁵ (כפי שנדפס בספר „יהל אור“), עם ליקוט ביאורי רבותינו נשיאינו⁶ על פסוקי מזמור זה.

* * *

ויה"ר שנזכה תיכף ומיד ממש לביטול ופריצת גדרי הגלות, ובעיני בשר נראה בקיום נבואתו העיקרית⁷ של כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א, נביא דורנו – בשורת הגאולה „בשעה שמלך המשיח בא עומד על גג בית המקדש והוא משמיע להם לישראל ואומר עונים הגיע זמן גאולתכם“ – „הנה זה משיח בא“, „לאלתר לגאולה“, ובקרוב ממש יוליכנו קוממיות לארצנו הק' במהרה בימנו ממש, ו„מלך ביפיו תחינה עיניך“⁸ בהתגלות מלכותו לעין כל, תיכף ומיד ממש, והיתה לה' המלוכה⁹ אמן כן יהי רצון.

מערכת „אוצר החסידים“

ימות המשיח, ב' ניסן, ה'תשע"ט
שנת השבעים לנשיאות כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א,
ברוקלין, נ"י.

- 1) שמו"ר פט"ו, יא.
- 2) לשון הכתוב – נשא ז, עב.
- 3) לשון הכתוב – ויחי מט, כ. וראה לקוטי לוי יצחק אגרות-קודש ע' שכד"ה. ע' תיט.
- 4) מכתב כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ – נדפס ב„קובץ מכתבים“ לתהלים ע' 214. אגרות-קודש שלו ח"י ע' נג. וש"נ
- 5) לתועלת הרבים, נוסף על הצלום מהקאפיטל כפי שהוא מופיע ב„יהל אור“, העתקנו מחדש את המפרשים על הקאפיטל, והוספנו עליהם את פירוש הרד"ק.
- 6) רשימת הספרים והמקומות (העיקריים) שמהם לוקטו ביאורים אלו: כתר שם טוב. מגיד דבריו ליעקב. אור תורה – להרב המגיד. ס' התניא, תורה אור, לקוטי תורה, סידור עם דא"ח – לאדמו"ר הזקן. מאמרי אדה"ז. תורת חיים, שערי תשובה, שערי אורה, נר מצוה ותורה אור, עטרת ראש, דרך חיים – לאדמו"ר האמצעי. מאמרי אדהאמ"צ. יהל אור, אור התורה, דרך מצותיך, ביאורי הזהר – לאדמו"ר הצ"צ. מאמרי אדמו"ר מהר"ש. מאמרי אדמו"ר מהורש"ב. מאמרי ושיחות אדמו"ר מהוריי"צ. לקוטי לוי יצחק. מאמרי ושיחות כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א.

וכמובן – מכתבי האריז"ל.

לפעמים נכפל אותו פירוש בפסוקי המזמור בכמה דרושי ורשימות רבותינו נשיאינו, אבל מכיון שכל נשיא הוסיף ביאור ופירש הענין בסגנונו המיוחד – העתקנו בכ"מ גם פירושים הדומים (וימוסדים) זה לזה.

7) ראה סה"ש ה'תנשא ח"ב ע' 792.

8) ישע"י לג, יז.

9) עובדי' בסופו.

מפתח

xxvii תהלים מזמור קי"ח
xxxix מפרשים על המזמור

ביאורי רבותינו נשיאינו על מזמור קיח

פתיחה

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

- 1 א. תהלות מנחם עה"פ
- 2 ב. משיחת אחש"פ תשכ"ו

קי"ח, א"ד – הודו לה' כי טוב גו' יאמר נא גו' יאמרו נא בית
אהרן גו' יאמרו נא יראי ה' גו' . . . כי לעולם חסדו

האריז"ל

- 3 ג. שער מאמרי רשב"י, פירוש ספרא דצניעותא פרק א

הבעש"ט

- 3 ד. כתר שם טוב סרמ"ה

הרב המגיד

- 4 ה. אור תורה סר"ב
- 5 ו. שם סרע"ח

כ"ק אדמו"ר הזקן

- 5 ז. לקו"ת דרושים לשמ"ע פג, א ואילך
- 6 ח. מאמרי אדה"ז תקס"ד ע' לה ואילך
- 14 ט. מאמרי אדה"ז הקצרים ע' רצז

כ"ק אדמו"ר האמצעי

- 14 י. תו"ח שמות קז, א ואילך
- 17 יא. תו"ח שמות שעח, א

כ"ק אדמו"ר הצ"צ

- 17 יב. יהל אור עה"פ ע' תמו ואילך
- 18 יג. יהל אור ע' פט
- 19 יד. יהל אור ע' תיט ואילך
- 20 טו. יהל אור ע' תקיג
- 21 טז. יהל אור מילואים ע' תרלה
- 21 יז. יהל אור מילואים ע' תרסב
- 21 יח. אוה"ת במדבר ח"א ע' קפט
- 22 יט. אוה"ת דרושים לר"ה ע' א'תמה
- 23 כ. אוה"ת במדבר ח"ו ע' א'תתקנ
- 23 כא. אוה"ת נ"ך ב' ע' א'
- 24 כב. ביאורי הזהר אמור ע' תיג

כ"ק אדמו"ר מהר"ש

- 25 כג. ד"ה צאינה וראינה תרל"ט
- 25 כד. ד"ה צאינה וראינה תרל"ט
- 25 כה. ד"ה אמר ריב"ל תרמ"א

כ"ק אדמו"ר מהורש"ב

- 26 כו. סה"מ תרע"ח ע' רמד

כ"ק אדמו"ר מהוריי"ץ

- 26 כז. סה"מ קונטרסים ח"א ע' 54
- 27 כח. סה"מ תרפ"ט ע' פט
- 27 כט. סה"מ תרפ"ט ע' ק

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

- 27 ל. ד"ה הודו לה' כי טוב תשכ"ב
- 31 לא. משיחת ש"פ וארא תשכ"ב

- 31 לב. משיחת ש"פ מצורע שבת הגדול תשל"ו
- 32 לג. משיחת אחש"פ תש"מ
- 33 לד. תהלות מנחם עה"פ

קי"ח, ה – מן המיצר קראתי ייה ענני במרחב ייה

האריז"ל

- 35 לה. עץ חיים שער יג פרק יא
- 36 לו. שם שער טז פרק ה
- 36 לז. שם שער כו פרק ג
- 36 לח. שער הכוונות, דרושי ויעבור דרוש ו
- 37 לט. שם, דרושי ראש השנה דרוש ז
- 37 מ. שער הגלגולים הקדמה כא
- 38 מא. שער הפסוקים ספר ישעיה
- 38 מב. שער מאמרי רשב"י פירוש האדרא רבא קדישא
- 39 מג. שם פירוש האדרא זוטא קדישא
- 39 מד. פרי עץ חיים שער הזמירות פרק ו
- 39 מה. שם שער הסליחות פרק ז
- 40 מו. שם פרק ח
- 40 מז. שם שער ר"ח חנוכה ופורים פרק ב
- 41 מח. שם שער השופר פרק א
- 41 מט. שם שער השופר פרק ב
- 41 נ. ספר טעמי המצות פרשת קדושים

הבעל שם טוב

- 42 נא. כתר שם טוב סק"ט

הרב המגיד

- 42 נב. אור תורה סרס"ו

כ"ק אדמו"ר הזקן

- 42 נג. תורה אור יתרו עד, ב
- 43 נד. לקוטי תורה נצבים מח, ב
- 43 נה. סידור עם דא"ח שער התפלין ע' ט
- 44 נו. סידור עם דא"ח שער התקיעות ע' רמב
- 44 נז. מאמרי אדה"ז תקס"ב ח"א ע' קפ
- 45 נח. מאמרי אדה"ז תקס"ב ח"ב ע' תכב
- 45 נט. מאמרי אדה"ז תקס"ג ח"א ע' קצז
- 46 ס. מאמרי אדה"ז תקס"ה ח"ב ע' תרלח
- 46 סא. מאמרי אדה"ז תקס"ה ח"ב ע' תרסב
- 47 סב. מאמרי אדה"ז תקס"ז ע' קסט
- 47 סג. מאמרי אדה"ז הקצרים ע' לג
- 47 סד. מאמרי אדה"ז כתובים ח"א ע' צו; ק ואילך
- 50 סה. מאמרי אדה"ז כתובים ח"ב ע' קמה
- 50 סו. מאמרי אדה"ז ענינים ע' ס ואילך

כ"ק אדמו"ר האמצעי

- 51 סז. שערי תשובה ע' כב, ב
- 51 סח. עטרת ראש ע' כ, א
- 52 סט. עטרת ראש ע' כד, א
- 52 ע. דרך חיים ע' קי"א, ב
- 52 עא. תורת חיים נח ס, ב
- 52 עב. מאמרי אדמו"ר האמצעי במדבר ח"ב ע' תריג
- 54 עג. מאמרי אדמו"ר האמצעי דברים ח"ד ע' א'קצח ואילך
- 54 עד. מאמרי אדמו"ר האמצעי הנחות – תקע"ז ע' שסג

כ"ק אדמו"ר הצ"צ

- 54 עה. יהל אור עה"פ ע' תמח ואילך
- 57 עו. יהל אור ע' שסב
- 57 עז. דרך מצותיך קנד, א
- 58 עח. דרך מצותיך קנו, א
- 58 עט. דרך מצותיך קסו, ב
- 59 פ. אוה"ת שמות ח"ג ע' א'
- 59 פא. אוה"ת שמות ח"ג ע' תתקפט
- 61 פב. אוה"ת שמות ח"ז ע' ב'תשעו ואילך
- 62 פג. אוה"ת שמות ח"ח ע' ב'תתקכג
- 62 פד. אוה"ת ויקרא ח"ב ע' תקצב
- 63 פה. אוה"ת במדבר ח"ה ע' א'תרמה
- 64 פו. אוה"ת דברים ח"ג ע' א'

כ"ק אדמו"ר מהר"ש

- 65 פז. לקו"ת – תורת שמואל תרכ"ז ע' קיח
- 65 פח. לקו"ת – תורת שמואל תרכ"ז ע' תא

כ"ק אדמו"ר מהורש"ב

- 66 פט. סה"מ תרנ"ד ע' שמט
- 66 צ. סה"מ תרס"ו ע' קז
- 68 צא. סה"מ תער"ב ח"א ע' קמג
- 68 צב. סה"מ תער"ב ח"א ע' תנ
- 69 צג. סה"מ תער"ב ח"ב ע' תרנב
- 69 צד. סה"מ תער"ב ח"ג ע' א'שנח
- 70 צה. סה"מ תרע"ח ע' א ואילך
- 94 צו. סה"מ פר"ת ע' רסא

כ"ק אדמו"ר מהוריי"ץ

- 94 צו. סה"מ קונטרסים ח"א ע' עב ואילך
- 101 צח. סה"מ קונטרסים ח"ב ע' 676
- 102 צט. סה"מ תרפ"ז ע' קפט

כ"ק הרה"ג והרה"ח וכו' המקובל מוהר"ר לוי יצחק

- 108 ק. לקוטי לוי יצחק – אגרות קודש ע' רפ

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

- 111 קא. סה"מ מלוקט ח"ו ע' ו-ח
- 111 קב. ד"ה בשעה שהקדימו תשי"ב
- 113 קג. ד"ה מי מנה עפר יעקב תשי"ב
- 122 קד. ד"ה זה היום תחלת מעשיך תשי"ד
- 123 קה. ד"ה ואתה ברחמיך הרבים תשי"ז
- 123 קו. ד"ה תקעו בחודש שופר (א) תשח"י
- 133 קז. ד"ה עשר תעשר תשי"ט
- 135 קח. ד"ה ויהי בשלח תשכ"א
- 135 קט. ד"ה כל המועדים בטלים חוץ מפורים תשכ"א
- 137 קי. ד"ה מן המיצר תשכ"ו
- 144 קיא. ד"ה והי' ביום ההוא יתקע בשופר גדול (ב) תשכ"ח
- 147 קיב. ד"ה דרשו הוי' בהמצאו תשל"א
- 147 קיג. ד"ה ליהודים היתה אורה תשל"א
- 148 קיד. סד"ה בסוכות תשבו תשל"ג
- 150 קטו. ד"ה והנה פרח מטה אהרן תשל"ד
- 153 קטז. ד"ה השם נפשנו בחיים תשל"ד
- 160 קיז. סד"ה זה היום תחלת מעשיך תשל"ו
- 160 קיח. ד"ה מאי מברך תשל"ו

- קיט. ד"ה אלה מסעי (ב) תשל"ו 161
- קכ. ד"ה מן המיצר תשל"ח 161
- קכא. ד"ה להבין ענין שמחת תורה תשמ"ג 173
- קכב. סד"ה והנה פרח מטה אהרן תשמ"ה 173
- קכג. ד"ה וכל העם רואים תשמ"ו 176
- קכד. ד"ה צהר תעשה לתיבה תשמ"ז 176
- קכה. סה"ש תשמ"ח ח"ב ע' 540 177
- קכו. סה"ש תשמ"ט ח"ב ע' 602 178
- קכז. סה"ש תש"נ ח"א ע' 116 178
- קכח. סה"ש תנש"א ח"א ע' 212 178
- קכט. משיחת שבת חוה"מ סוכות תשי"א (שיחור"ק ע' יג) 179
- קל. משיחת ש"פ מטו"מ מבה"ח מנ"א תשי"ט (שיחור"ק עמ' רח) 179
- קלא. משיחת ש"פ בשלח תשכ"א (שיחור"ק ע' 62) 179
- קלב. משיחת ש"פ האזינו תשכ"ד (שיחור"ק ע' 3) 180
- קלג. משיחת יום ב' דר"ה תשכ"ו (שיחור"ק ע' 2 ואילך) 180
- קלד. משיחת י"ג תשרי תשל"ג (שיחור"ק ע' 57) 183
- קלה. משיחת י"ב תמוז תשל"ד (שיחור"ק ע' 270) 185
- קלו. משיחת ש"פ מטות מבה"ח מנ"א תשמ"א (שיחור"ק ע' 264) 186
- קלז. משיחות ש"פ נצבים תשמ"א 186
- קלח. משיחת ש"פ מטו"מ תשמ"ג (התועדיות ח"ד ע' 1823) 188
- קלט. משיחת ליל י"ג תשרי תשמ"ה (התועדיות ח"א עמ' 188 ואילך) 189
- קמ. משיחת יום שמחת תש"נ 190
- קמא. משיחת ש"פ וירא תש"נ 191
- קמב. משיחת ש"פ ויצא תש"נ 191
- קמג. משיחת ש"פ ויגש תנש"א 192
- קמד. משיחת ש"פ ויצא תשנ"ב 192

- 193 קמה. משיחת ערב וזאת חנוכה תשנ"ב
- 194 קמו. תהלות מנחם עה"פ

קי"ח, ו – ה' לי לא אירא מה יעשה לי אדם

כ"ק אדמו"ר הצ"צ

- 198 קמז. יהל אור עה"פ ע' תנ
- 199 קמח. אוה"ת בראשית ח"א ע' 164
- 199 קמט. אוה"ת דברים ח"א ע' ט

כ"ק אדמו"ר מהר"ש

- 200 קנ. לקו"ת – תורת שמואל תר"ל ע' רלד

כ"ק אדמו"ר מהורש"ב

- 200 קנא. סה"מ עטרת ע' תקסב

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

- 201 קנב. תהלות מנחם עה"פ

קי"ח, ז – ה' לי בעזרי ואני אראה בשנאי

כ"ק אדמו"ר הזקן

- 201 קנג. לקו"ת דרושים לשמ"ע פח, ב ואילך
- 212 קנד. מאמרי אדה"ז תקס"ד ע' רכט ואילך
- 219 קנה. מאמרי אדה"ז תקס"ד עמ' רמא ואילך
- 224 קנו. מאמרי אדה"ז כתובים ח"א ע' קג ואילך

כ"ק אדמו"ר מהורש"ב

- 228 קנז. סה"מ תרס"ה ע' שכו

כ"ק אדמו"ר מהוריי"ץ

- 228 קנח. סה"מ תרפ"ז ע' רא ואילך

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

- 236 קנט. סה"מ מלוקט ח"ב ע' נה
- 245 קס. סה"מ מלוקט ח"ד ע' שכז ואילך
- 247 קסא. ד"ה ברוך הגומל תשי"ז
- 248 קסב. ד"ה אז ישיר ישראל תשל"ה
- 248 קסג. ד"ה הוי' לי בעוזרי גו' תשמ"א
- 256 קסד. ד"ה עשרה שיושבין (ג) תשמ"ב
- 261 קסה. סד"ה אדם כי יקריב תשמ"ה
- 261 קסו. לקו"ש חכ"ח ע' 151 ואילך
- 263 קסז. משיחת י"ב תמוז תשכ"ה (שיחור"ק ע' 230)
- 267 קסח. משיחת ש"פ בלק תשכ"ו (שיחור"ק ע' 549)
- 271 קסט. משיחת ש"פ חוקת בלק תשל"ב (שיחור"ק ע' 365)
- 276 קע. תהלות מנחם עה"פ

קי"ח, ח – טוב לחסות בה' מבטח באדם

כ"ק אדמו"ר הזקן

- 285 קעא. לקו"ת דרושים לשמ"ע ז, ד
- 286 קעב. לקו"ת דרושים לשמ"ע צא, א ואילך
- 289 קעג. מאמרי אדה"ז תקסב ח"ב ע' תקצה
- 289 קעד. מאמרי אדה"ז תקס"ד עמ' רלז ואילך
- 293 קעה. מאמרי אדה"ז כתובים ח"א ע' קיא ואילך

כ"ק אדמו"ר הצ"צ

- 293 קעו. אוה"ת בראשית ח"א ע' 156
- 294 קעז. אוה"ת בראשית ח"ה ע' תתעב
- 294 קעה. אוה"ת שמות ח"ג ע' תשנח
- 295 קעט. אוה"ת ויקרא ח"א ע' קעה

קובץ י"א ניסן שנת הקי"ח

- 295 קפ. אוה"ת ויקרא ח"א ע' שמח
- 295 קפא. אוה"ת במדבר ח"ג ע' תתקצב
- 296 קפב. אוה"ת במדבר ח"ה ע' אתקעו
- 296 קפג. אוה"ת דברים ח"ב ע' תשצא
- 296 קפד. אוה"ת דברים ח"ב ע' תתקכג
- 296 קפה. אוה"ת נ"ך ח"א ע' ככג
- 297 קפו. אוה"ת נ"ך ח"א ע' תפט
- 297 קפז. אוה"ת נ"ך ח"א ע' תקט
- 297 קפח. ביאורי הזהר ח"א ע' צ
- 298 קפט. ביאורי הזהר ח"א ע' קמה
- 298 קצ. ביאורי הזהר ח"א ע' קצה

כ"ק אדמו"ר מהר"ש

- 299 קצא. לקו"ת – תורת שמואל תרל"ד ע' שעח ואילך

כ"ק אדמו"ר מהורש"ב

- 304 קצב. סה"מ תער"ב ח"א ע' קנה
- 305 קצג. סה"מ עזר"ת ע' קו

כ"ק אדמו"ר מהוריי"ץ

- 305 קצד. סה"מ תרפ"ח ע' כח

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

- 306 קצה. תהלות מנחם עה"פ

קי"ח, ט – טוב לחסות בה' מבטח בנדיבים

כ"ק אדמו"ר הצ"צ

- 309 קצו. יהל אור עה"פ ע' תנ
- 312 קצז. אוה"ת שמות ח"ו ע' ב'קעח

קי"ח, י – כל גוים סבבוני בשם ה' כי אמילם

כ"ק אדמו"ר הזקן

- 312 קצח. מאמרי אדה"ז תקס"ד ע' רמ
 313 קצט. מאמרי אדה"ז תקסו ע' קפג
 313 ר. מאמרי אדה"ז הקצרים ע' תכד

כ"ק אדמו"ר הצ"צ

- 314 רא. אוה"ת ויקרא ח"ב ע' תקכח
 314 רב. אוה"ת נ"ך ח"א ע' תפא

כ"ק אדמו"ר מהורש"ב

- 315 רג. סה"מ תרס"ג ח"ב ע' רי

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

- 315 רד. סה"מ מלוקט ח"א ע' תפו
 316 רה. תהלות מנחם עה"פ

קי"ח, י"א – סבוני גם סבבוני בשם ה' כי אמילם

כ"ק אדמו"ר הזקן

- 317 רו. מאמרי אדה"ז הקצרים ע' תכה

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

- 319 רז. משיחת אחש"פ תשי"ז (שיחו"ק ע' שו"ק 6)

קי"ח, י"ב – סבוני כדבורים דעכו כאש קוצים בשם ה' גו'

הרב המגיד

- 320 רח. מגיד דבריו ליעקב סר"ח

כ"ק אדמו"ר הזקן

- 320 רט. מאמרי אדה"ז הקצרים ע' תכה

קי"ח, י"ד – עזי וזמרת י"ה ויהי לי לישועה

האריז"ל

321 רי. לקו"ת להאריז"ל פרשת בשלח

כ"ק אדמו"ר הזקן

321 ריא. לקוטי תורה פקודי ד, א

כ"ק אדמו"ר האמצעי

322 ריב. תו"ח שמות רנט, ב

328 ריג. תו"ח שמות תקכו, ב

330 ריד. תו"ח שמות תקמב, ב

330 רטו. תו"ח שמות ב תקמד, ב

331 רטז. מאמרי אדמו"ר האמצעי שמות ח"א ע' קכ

331 ריז. מאמרי אדמו"ר האמצעי שמות ח"א ע' קכט ואילך

334 ריח. מאמרי אדמו"ר האמצעי הנחות תקע"ז ע' נח ואילך

כ"ק אדמו"ר הצ"צ

337 ריט. אוה"ת שמות ח"ב ע' תקלו

338 רכ. אוה"ת שמות ח"ד ע' א'פו

338 רכא. אוה"ת שמות ח"ז ע' ב'תרעה

338 רכב. אוה"ת שה"ש ח"א ע' רפט

כ"ק אדמו"ר מהורש"ב

339 רכג. סה"מ תרס"ב ע' רמח

קי"ח, ט"ז – ימין ה' רוממה ימין ה' עשה חיל

כ"ק אדמו"ר הזקן

339 רכד. לקוטי תורה במדבר יח, ב

340 רכה. מאמרי אדה"ז אתהלך – ליאזנא ע' לב

340 רכו. מאמרי אדה"ז כתובים ח"א ע' רד

כ"ק אדמו"ר האמצעי

341 רכו. תו"ח בראשית קטז, ד

342 רכח. מאמרי אדמו"ר אמצעי במדבר ח"ב ע' תפו

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

342 רכט. סה"מ מלוקט ח"א ע' קצח ואילך

קי"ח, י"ז – לא אמות כי אחי' ואספר מעשי י"ה

הבעש"ט

344 רל. כתר שם טוב ס"נ

הרב המגיד

344 רלא. מגיד דבריו ליעקב סרמ"ו

קי"ח, י"ח – יסר יסרני י"ה ולמות לא נתנני

כ"ק אדמו"ר הזקן

345 רלב. לקוטי תורה חקת סב, א

345 רלג. מאמרי אדה"ז אתהלך – ליאזנא ע' רמא

כ"ק אדמו"ר הצ"צ

345 רלד. אוה"ת בראשית ח"ג תרכו, ב

קי"ח, י"ט – פתחו לי שערי צדק אבא במ אודה י"ה

כ"ק אדמו"ר הזקן

346 רלה. תורה אור מקץ לז, ב

346 רלו. מאמרי אדה"ז פרשיות ח"א ע' ה

כ"ק אדמו"ר האמצעי

346 רלז. שערי אורה לד ע"א

כ"ק אדמו"ר הצ"צ

- 347 רלח. יהל אור עה"פ תנב, ב
 352 רלט. אוה"ת נ"ך ח"א ע' תרמו

כ"ק אדמו"ר מהורש"ב

- 352 רמ. סה"מ תרמ"ז ע' קכב

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

- 353 רמא. תהלות מנחם עה"פ

קי"ח, כ – זה השער לה' צדיקים יבאו בו

הבעש"ט

- 353 רמב. כתר שם טוב סתי"ט

כ"ק אדמו"ר הזקן

- 354 רמג. מאמרי אדה"ז אתהלך – ליאזנא ע' קצד
 354 רמד. מאמרי אדה"ז תקסג ח"ב ע' תשלח
 355 רמה. מאמרי אדה"ז תקסד ע' כט
 355 רמו. מאמרי אדה"ז תקסה ח"א ע' רכ
 355 רמז. מאמרי אדה"ז תקסט ע' מח
 356 רמח. מאמרי אדה"ז תקסט ע' נז

כ"ק אדמו"ר האמצעי

- 357 רמט. תו"ח בראשית נג [קצד], ב
 358 רנ. תו"ח שמות ע' תלב
 358 רנא. מאמרי אדמו"ר האמצעי בראשית ע' עו
 359 רנב. מאמרי אדמו"ר האמצעי נ"ך ע' לא
 359 רנג. מאמרי אדמו"ר האמצעי הנחות – תקע"ז ע' רנו

כ"ק אדמו"ר הצ"צ

- 360 רנד. אוה"ת במדבר ח"ג ע' תשפ
 361 רנה. אוה"ת שה"ש ח"א ע' רסו

כ"ק אדמו"ר מהורש"ב

- 361 רנו. סה"מ תרנ"ד ע' קעז
 362 רנז. סה"מ תרנ"ט ע' צד
 362 רנח. סה"מ תרס"ב ע' רחצ

כ"ק אדמו"ר מהוריי"ץ

- 362 רנט. סה"מ תרפ"ג ע' רלז
 363 רס. סה"מ ת"ש ע' יג
 363 רסא. סה"מ תש"ה ע' 149
 364 רסב. סה"מ קונטרסים ח"ג ע' טו
 364 רסג. סה"ש ת"ש ע' 22

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

- 365 רסד. ד"ה ובראשי חדשיכם תשל"ו
 365 רסה. משיחת ש"פ שופטים תש"נ
 367 רסו. תהלות מנחם עה"פ

קי"ח, כא – אודך כי עניתני ותהי לי לישועה

כ"ק הרה"ג והרה"ח וכו' המקובל מוהר"ר לוי יצחק

- 368 רסז. לקוטי לוי יצחק ח"ב ע' קצה

קי"ח, כב – אבן מאסו הבונים היתה לראש פנה

כ"ק אדמו"ר הזקן

- 369 רסח. תו"א משפטים עז, ג
 369 רסט. לקו"ת וזאת הברכה צט, ד

- 370 ער. מאמרי אדה"ז הנחות הר"פ ע' פא
- 371 רעא. מאמרי אדה"ז תקסה ח"א ע' תנט
- 371 ערב. מאמרי אדה"ז תקסז ע' יד
- 372 רעג. מאמרי אדה"ז תקסז ע' נו
- 373 עדר. מאמרי אדה"ז תקסז ע' סד
- 373 ערה. מאמרי אדה"ז תקסז ע' תב
- 373 רעו. מאמרי אדה"ז תקסח ח"בב ע' תרפד
- 374 רעז. מאמרי אדה"ז כתובים ח"ב ע' סט
- 374 רעח. מאמרי אדה"ז כתובים ח"ב ע' קמה
- 374 רעט. סדור עם דא"ח כ"א, ב

כ"ק אדמו"ר האמצעי

- 375 רפ. דרך חיים ע' ע
- 376 רפא. נר מצוה ותורה אור נז, ב
- 376 רפב. עטרת ראש כז, א
- 376 רפג. מאמרי אדמו"ר האמצעי בראשית ע' שנט ואילך
- 378 רפד. מאמרי אדמו"ר האמצעי במדבר ח"א ע' קסא
- 378 רפה. מאמרי אדמו"ר האמצעי במדבר ח"ב ע' שעא
- 379 רפו. מאמרי אדמו"ר האמצעי במדבר ח"ג ע' א'נב
- 379 רפז. מאמרי אדמו"ר האמצעי במדבר ח"ג ע' א'סא

כ"ק אדמו"ר הצ"צ

- 379 רפח. יהל אור עה"פ ע' תנט
- 380 רפט. אוה"ת בראשית ח"ד תש, ב
- 380 רצ. אוה"ת בראשית ח"ה תתקכו, ב
- 381 רצא. אוה"ת שמות ח"ח ע' ב'תתק"ח
- 381 רצב. אוה"ת דברים ח"ו ע' ב'רפ

כ"ק אדמו"ר מהר"ש

- 382 רצג. לקו"ת – תורת שמואל תרכ"ו ע' שכה
 382 רצד. לקו"ת – תורת שמואל תרכ"ז ע' מ
 382 רצה. לקו"ת – תורת שמואל תרל"ה ח"ב ע' תסד

כ"ק אדמו"ר מהורש"ב

- 383 רצו. סה"מ תרנ"ט ע' צה
 383 רצז. סה"מ תרס"ג ח"ב ע' סא
 384 רחצ. סה"מ תרס"ו ע' שנח
 384 רצט. סה"מ תרס"ט ע' רצו

כ"ק אדמו"ר מהוריי"ץ

- 385 ש. סה"מ תרפ"א ע' קכג

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

- 385 שא. ד"ה ויצא יעקב תשכ"ו
 386 שב. משיחת אור לכ"ד טבת תשנ"ב
 386 שג. תהלות מנחם עה"פ

קי"ח, כג – מאת ה' היתה זאת היא נפלאת בעינינו

כ"ק אדמו"ר הזקן

- 388 דש. לקו"ת דרושים לשמ"ע פה, ג
 389 שה. מאמרי אדה"ז תקס"ג ח"א ע' שפג
 389 שו. מאמרי אדה"ז תקס"ח ח"א ע' שיט

כ"ק אדמו"ר האמצעי

- 390 שז. מאמרי אדמו"ר האמצעי במדבר ח"ד ע' א'תקעה
 390 שח. מאמרי אדמו"ר האמצעי דברים ח"ג ע' תשצב

כ"ק אדמו"ר הצ"צ

- 390 שט. אוה"ת שמות ח"ח ע' ב'תתקצו
- 391 שי. אוה"ת ויקרא ח"ב ע' תרכד
- 391 שיא. אוה"ת דברים ח"ה ע' בקלח
- 391 שיב. אוה"ת נ"ך ח"א ע' ריז
- 392 שיג. אוה"ת שה"ש ח"ב ע' תנו

כ"ק הרה"ג והרה"ח וכו' המקובל מוהר"ר לוי יצחק

- 392 שיד. לקוטי לוי יצחק ח"ב ע' ר
- 392 שטו. תורת לוי יצחק ע' שח

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

- 393 שטז. תהלות מנחם עה"פ

קי"ח, כד – זה היום עשה ה' נגילה ונשמחה בו

כ"ק אדמו"ר הזקן

- 393 שיז. תו"א מגלת אסתר צד, ד
- 394 שיח. לקו"ת דרושים לשמ"ע פה, ד
- 395 שיט. מאמרי אדה"ז תקס"ד ע' צג
- 395 שכ. מאמרי אדה"ז תקס"ה ח"א ע' תקיז
- 395 שכא. מאמרי אדה"ז תקס"ה ח"ב ע' תתקעא ואילך
- 399 שכב. מאמרי אדה"ז תקס"ה ח"ב ע' תתקעה
- 399 שכג. מאמרי אדה"ז תקס"ט ע' רמ
- 400 שכד. להשכילך בינה 41

כ"ק אדמו"ר הצ"צ

- 404 שכה. אוה"ת שמות ח"ב ע' תעג ואילך
- 404 שכו. אוה"ת דברים ח"א ע' תיז

404 שכז. אוה"ת דברים ח"ד ע' א'תשס

406 שכת. ביאורי הזהר ח"א ע' תמה

כ"ק אדמו"ר מהורש"ב

406 שכט. סה"מ עת"ר ע' רסא

406 של. סה"מ תרפ"ח ע' קנג ואילך

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

408 שלא. סה"מ מלוקט ח"ג ע' ריא

415 שלב. ד"ה כי מראש צורים תשל"ח

415 שלג. משיחות שבת חוהמ"ס תשל"ד (שיחוי"ק ח"א עמ' 68)

416 שלד. תהלות מנחם עה"פ

קי"ח, כה – אנא ה' הושיעה נא אנא ה' הצליחה נא

כ"ק אדמו"ר הצ"צ

421 שלה. אוה"ת בראשית ח"ב ע' רעח

קי"ח, כו – ברוך הבא בשם ה' ברכנוכם מבית ה'

כ"ק אדמו"ר הזקן

422 שלו. מאמרי אדה"ז ענינים ע' תמו

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

422 שלז. משיחת ערב ר"ה תשמ"ג (התוועדיות ח"ד ע' 2280 ואילך)

423 שלח. משיחת ו' תשרי תשד"מ (התוועדיות ח"א עמ' 95 ואילך)

425 שלט. משיחת י"ב תמוז תשד"מ (התוועדיות ח"ד עמ' 2159 ואילך)

428 שמ. משיחת יא ניסן תשמ"ה (התוועדיות ח"ג ע' 1686 ואילך)

430 שמא. משיחת י"ב תמוז תשמ"ה (התוועדיות ח"ד ע' 2435 ואילך)

432 שמב. תהלות מנחם עה"פ

קי"ח, כז – א"ל ה' ויאר לנו אסרו חג בעבותים עד קרנות המזבח

האריז"ל

- 435 ש.מג. שער הכוונות, דרושי אסרו חג דרוש ב
- 435 ש.דמ. שם, דרושי אסרו חג דרוש ג
- 437 ש.מח. פרי עץ חיים, שער מקרא קודש פרק ו

כ"ק אדמו"ר הזקן

- 440 ש.מו. תניא אגרת הקודש ס' ז'
- 440 ש.מז. לקוטי תורה ממות פא, א
- 440 ש.מח. לקו"ת ראה לב, א
- 441 ש.מט. מאמרי אדה"ז תקס"ד ע' קכד
- 442 ש.נ. מאמרי אדה"ז תקס"ד ע' רכז ואילך

כ"ק אדמו"ר הצ"צ

- 445 ש.נא. יהל אור ע' קלח
- 445 ש.נב. אוה"ת בראשית ח"ב רמט, ב
- 445 ש.נג. אוה"ת בראשית ח"ג תקסה, ב
- 446 ש.נד. אוה"ת בראשית ח"ג ע' תקעב
- 446 ש.נה. אוה"ת שמות ח"ח ע' ג'קה
- 447 ש.נו. אוה"ת במדבר ח"ב ע' תו
- 447 ש.נז. אוה"ת במדבר ח"ו ע' א'תתקנד
- 448 ש.נח. אוה"ת דברים ח"ב ע' תתפז
- 448 ש.נט. אוה"ת נ"ך ח"ג ע' א'שכא

כ"ק אדמו"ר מהר"ש

- 449 ש.ס. לקו"ת – תורת שמואל תרכ"ז ע' רלו
- 449 ש.סא. לקו"ת – תורת שמואל תרל"ד ע' טז

כ"ק אדמו"ר מהורש"ב

- 450 שסב. סה"מ תרמ"ד ע' רל
- 450 שסג. סה"מ עת"ר ע' מט
- 451 שסד. סה"מ עזר"ת ע' עב ואילך

כ"ק אדמו"ר מהוריי"ץ

- 456 שסה. סה"מ תרפ"ט ע' 89
- 456 שסו. משיחת כ' כסלו תש"ו

כ"ק הרה"ג והרה"ח וכו' המקובל מוהר"ר לוי יצחק

- 457 שסז. תורת לוי יצחק ע' רכו

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

- 457 שסח. ד"ה אני לדודי ודודי לי (ב) תשל"ה
- 458 שסט. ד"ה אני לדודי ודודי לי תשל"ז
- 459 שע. משיחת אחש"פ תש"נ
- 459 שעא. משיחת ש"פ בלק תש"נ
- 460 שעב. משיחת כ"ב אלול תש"נ לנשי ובנות חב"ד
- 460 שעג. משיחת ש"פ בראשית תנש"א התוועדות א'
- 461 שעד. משיחת אחש"פ תנש"א
- 461 שעה. משיחת ש"פ בראשית התוועדות א' תשנ"ב
- 467 שעו. תהלות מנחם עה"פ

קי"ח, כח – אֵלֵי אַתָּה וְאוֹדֵךְ אֱלֹהֵי אֲרוֹמֶמְךָ

כ"ק הרה"ג והרה"ח וכו' המקובל מוהר"ר לוי יצחק

- 470 שעז. לקוטי לוי יצחק ח"ב ע' קח

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

- 470 שעח. משיחת ליל א' דפסח תשי"ד

קי"ח, כט – הודו לה' כי טוב כי לעולם חסדו

ראה לעיל פסוק א'

– הוספות –

בענין כפילות הפסוקים בהלל

האריז"ל

471 שעט. שער הכוונות, דרושי חג הסוכות הקדמה (קיח)

471 שפ. לקוטי תורה להאריז"ל – ספר תהלים

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

471 שפא. "היום יום" ל תשרי, א דר"ח

בענין הניגונים של רבותינו נשיאינו

472 שפב. ספר הניגונים

473 שפג. ספר הניגונים

מפרשים על המזמור

(א) הוֹדוּ לַיהוָה כִּי טוֹב כִּי לְעוֹלָם חֶסֶדּוֹ.

מצודת דוד: כי טוב. כי הוא טוב ועושה חסד לעולם:

אבן עזרא: הודו לה' כי טוב – תחסר מלת הוא. והטעם: כי טוב הוא. ויש אומרים: כי טוב – פועל עבר לשון יחיד, כדרך: מה טובו אהלי לשון רבים פועל עבר:

רד"ק: הודו. בזה המזמור מחלוקת בדברי רבותינו (פסחים קיז, א): יש אומרים, כי המזמור הזה נאמר על דוד, ויש אומרים כי על ימות המשיח נאמר, וההודאה על לשון בני הגלות ביחיד – דרך כלל; וזהו הנכון. והמזמור מתחיל בהודו ומסיים ב"הודו" (להלן, כט), לשבח המזמור ולגדלת הדברים הנאמרים בו. אם על דוד נאמר, יהיה פירושו, כי כשמלך דוד אמר: הודו לה': אמר: כלכם חייבים להודות לאל במלכותי, כי טוב עשה לכם: ואחר כן זכר בפרט ישראל ובית אהרן ויראי ה': ישראל יש להודות לאל על מלכותי, שאני בעזרת האל הייתי מנצח אויביהם אף בימי שאול, כל שכן עתה שאני מלך, שיהיה לבם בטוח ושוקט שלא יבאו עליהם האויבים, כי יפחדו ממני:

(ב) יֹאמֵר נָא יִשְׂרָאֵל כִּי לְעוֹלָם חֶסֶדּוֹ.

רש"י: יאמר נא ישראל. לפי שלעולם חסדו:

מצודת דוד: יאמר נא. עתה בעת הגאולה יאמר ישראל בהודות לה' אשר לעולם חסדו:

אבן עזרא: יאמר. הפעול שהוא האמור: כי לעולם חסדו:

(ג) יֹאמְרוּ נָא בֵּית אֶהֱרֹן כִּי לְעוֹלָם חֶסֶדּוֹ.

אבן עזרא: יאמרו. הזכיר קדושי ישראל בעבור גודל מעלתם, כי הם יותר חייבים להודות לשם ואחר כך כלל יאמרו יראי ה' בכל עם ועם:

רד"ק: בית אהרן. יש להם להודות לאל על מלכותי, כי שאול הרג נב עיר הכהנים (ראה ש"א כב, יח – ט).

(ד) יֹאמְרוּ נָא יִרְאֵי יְהוָה כִּי לְעוֹלָם חֶסֶדּוֹ.

רש"י: יראי ה'. אלו בני לוי שכתוב בהם מי לה' אלי ויאספו אליו כל בני לוי (שמות ל"ב) במעשה העגל ונלחמו עם ישראל כשאמרו נתנה ראש ונשובה מצרימה (במדבר יד):

רד"ק: הודו. יראי ה'. יש להם להודות לאל על מלכותי, כי מפני שיהיו

ישראל בהשקט ובבטחה, יהיה ליראי ה' פנאי להתעסק בחכמה; ועוד, כי אני ירא האל כמותם ואוהב אותם ואשימם בחברתי, כמו שכתוב "חבר אני לכל אשר יראוך" (תה' קיט, סג). ובדרש (שו"ט קיח, ח). יראי ה' – זהו ביתו של דוד, דכתיב "חבר אני לכל אשר יראוך" (תה' קיט, סב): מה עשה דוד? אמר: "אנכי יושב בבית ארזים וארון ברית (לפנינו ללא 'ברית') האלהים יושב בתוך היריעה" (ש"ב ז, ב); אמר הקדוש ברוך הוא: "אף אני אשמר לו חסדי" וגו', "ושמתי לעד כסאו" (תה' פט, כט – ל); הוי כי לעולם חסדו. ואמר גם כן בישראל כי לעולם חסדו – אין הקדוש ברוך הוא עושה חסד לישראל לשנה ולשתיים, אלא לעולם, שנאמר "חסדי ה' כי לא תמנו" (איכה ג, כב), ואמר "וחסדי מאתך לא ימוש" (יש' נד, י). בית אהרן גם כן יאמרו: כי לעולם חסדו, שנאמר "והיתה לו ולזרעו אחרי ברית כהנת עולם" (במ' כה, יג). ואם על ימות המשיח נאמר המזמור, אמר כנגד כל האומות: הודו לה', כי טוב עשה להם לישראל ושמר להם חסדו, כלומר: לקצת ימים רבים שהיו בגלות. אחרי כן אמר שישראל יודו לבדם ויאמרו כי לעולם חסדו – שהיו עבדים בגלות ועתה הם אדנים. וכן בית אהרן יודו לבדם ויאמרו כי לעולם חסדו – שבטלה הכהונה מהם כמה שנים בגלות ועתה שבה אליהם. וכן יראי ה' המתבודדים בתורה ובחכמה יודו לבדם ויאמרו כי לעולם חסדו – כי בגלות, מרוב הצרות, לא היה להם פנאי ולא היה לבבם שלם ונכון אל ה' אלהיהם, עתה יודו את ה':

(ה) מִן הַמִּצַּר קָרָאתִי יְיָ עֲנֵנִי בְּמִרְחַב יְיָ.

מצודת דוד: מן המצר. ר"ל זהו החסד כי כאשר קראתי לו מן המצר והדחק ענה לי ה' והעמיד אותי במרחב:

מצודת ציון: המצר. מל' צר ודחק:

אבן עזרא: מן המצר. מפעלי הכפל, כמו: מסב קלע. במרחב. הפך מצר כי בזה ענני והזכיר השם פעמים, דרך צחות בלשון הקדש:

רד"ק: מן המצר – אם על דוד נאמר, מודה לאל שהוציאנו ממצר למרחב: כי כשהיה בורח היה במצר, שהיה מסתתר במערות ובמצודות (ראה ש"א כג, יד; כד, ג). ואם על ישראל נאמר, יאמר ישראל דרך כלל: מן המצר שהייתי בו, והוא הגלות, משם קראתי יי' עד שענני ושמני במרחב. ומצר – שם מפעלי הכפל בשקל "מסב קלע" (מ"א ו, כט): ולרבים 'מצרים' (איכה א, ג) ובסמוך 'מצרי שאול' (תה' קטז, ג); וענינו מן "כי צוררים הם לכם" (במ' כה, יח):

(ו) יְהוָה לִי לֹא אִירָא מִה יַעֲשֶׂה לִי אָדָם.

מצודת דוד: ה' לי. כאשר היה ה' לי לעזרה לא אירא ממי כי מה יעשה אדם לי אם ה' עמדי:

אבן עזרא: ה'. השם עמי ומה יוכל אדם לעשות לי. ורבי משה אמר: אחר שהשם לי לא אירא, מה שיעשה לי בן אדם:

רד"ק: ה' לי לא אירא. – הואיל וה' עמי, לא אירא מכל אשר ירצה לעשות לי אדם, כי לא יהיה כח בידו:

(ז) יְהוָה לִי בְעֶזְרִי וְאֲנִי אֶרְאֶה בְשׁוֹנְאֵי.

מצודת דוד: ה' לי בעוזרי. כאשר היה ה' לי בעזר עוזרי אז אראה בנקמת שונאי:

אבן עזרא: ה'. אמר רבי משה: כאשר יהיה השם לבדו, כנגד כל עוזרי אני אראה בשונאי. והטעם איננו אומר כי השם יהיה אחד מעוזרי, רק הוא כנגד כל העוזרים כי בהיות השם עזרתה לי, אין לי צורך לעוזרים בלתי ואילו היו לי עוזרים רבים והשם איננו עזרי. לא יועילני. וזה הפירוש ארוך ואין צורך לו רק הטעם שהשם יעזור עוזריו ויראו בנקמתו בשונאיו, ובעבור שהזכיר שיש לו עוזרים אמר, כי לא יבטח בהם רק בשם לבדו, על כן: טוב לחסות בשם, כי בכל מקום יהיה לו מחסה. והטעם: אשר יחסה בו הוא ילחם לו:

רד"ק: ה' לי בעזרי. ה' עמי והוא עם עוזרי, ולא יהיה באויבי כח להרע לי, אלא אני אראה בשונאי – אני אראה בהם מה שארצה לראות: וכן "ובאויבי ראתה עיני" (תה' נד, ט): "ותבט עיני בשורי" (תה' צב, יב).

(ח) טוֹב לְחַסוֹת בַּיהוָה מִבְּטַח בְּאָדָם.

רש"י: טוב לחסות בה' וגו'. חסיון זה אינו אלא לשון חסיון צל ודבר מועט הוא. מבטח. דבר בריא וסמך חזק ואעפ"כ לחסות בה' טוב מהבטחת בני אדם:

רד"ק: טוב לחסות בה'. על דרך שאמר ירמיהו ומן ה' יסור לבו" (יר' יז, ה): אלא אם יבטח באדם, ישים העקר באל, שיתן בלב האדם הנדיב לעזרו:

(ט) טוֹב לְחַסוֹת בַּיהוָה מִבְּטַח בְּנַדִּיבִים.

מצודת דוד: בנדיבים. עם כי הם המעולים שבבני אדם:

אבן עזרא: טוב, בנדיבים. כמוהו שהם נכבדים מכל מבני אדם:

רד"ק: טוב לחסות בה'. וכפל הפסוק לחזק הענין.

(י) פֶּלַג גֹּיִם סְבֻבֹנֵי בְּשֵׁם יְהוָה כִּי אֲמִילָם.

רש"י: כל גוים סבבוני. מדבר במלחמות גוג ומגוג שכל הגוים יהיו שם, כמו שנאמר ואספתי את כל הגוים אל ירושלים למלחמה (זכריה י"ד): אמילם. אכרית' לשון ימולל ויבש (לעיל ב):

מצודת דוד: סבוני וגו'. ר"ל עם כי רבות פעמים אספו ויסבבו אותי עכ"ז אבטח בשם ה':

מצודת ציון: אמילם. ענין כריתה כמו ימולל ויבש (לעיל צ):

אבן עזרא: כל. אם סבבוני כל גוים אני אכריתם בשם ה', אשר הוא חוסה בו. ומלת אמילם – כמו: ימולל ויבש, כמו אכנים יכונן ובאה זאת הלמ"ד קמוצה, כדרך: ילבשם הכהן. ורבי משה אמר: כי אמילם מגזרת אמלל על משקל פקידה. והוא רחוק:

רד"ק: כל גוים סבבוני. וכאשר סבבוני, בטחתי בשם ה' כי אמילם. ואם על כנסת ישראל, מבואר הוא; ואם על דוד – ישראל ופלשתים שרצו להרע לו כשבא אל אכיש (ראה ש"א כז – כח): גם הגוים אשר שרפו צקלג ושבו נשיו (ראה ש"א ל, א – ה).

(יא) פֶּלַג גֹּיִם סְבֻבֹנֵי בְּשֵׁם יְהוָה כִּי אֲמִילָם.

מצודת דוד: בשם ה'. ר"ל אבטח בשם ה':

אבן עזרא: סבוני. כמו: ה' עוזי ומעוזי פעם אחרי פעם:

רד"ק: סבוני. כפל הפסוק והוסיף עוד לחזק. ומלת אמילם – כמו 'אמילם' בצרי, על משקל 'ואשימם בראשיכם' (דב' א, יג), ובא בפתח תחת הצרי מפני ההפסק; וענינו: אכריתם:

(יב) סְבֻבֹנֵי כְּדְבוּרִים דְּעֵכוּ כְּאֵשׁ קוֹצִים בְּשֵׁם יְהוָה כִּי אֲמִילָם.

רש"י: דעכו כאש קוצים. כל לשון דעיכה נופל על לשון קפיצה ונתור ממהר להיות נתר ונתק ממקומו על כן הוא נופל על לשון אש ועל לשון מים כמו נדעכו ממקומם (איוב ו') וכן ימי נדעכו (שם יז) וכן נרו עליו ידעך (שם יח) כדרך שלהבת הנתקת מן הפתילה ועולה למעלה כשהיא כבה:

מצודת דוד: סבוני כדבורים. אף כי סבבו אותי כדבורים הללו אשר יסבבו כלי מלא מדבש: דועכו. אף אם כבו גחלתי כאש מעצי הקוצים הכבים מהר ור"ל אף אם העובדי גלולים הרגו רבים מישראל עכ"ז אבטח בשם ה':

מצודת ציון: כדבורים. שם מין שרץ העוף שעושים הדבש: דעכו. ענין ניתור וקפיצה והוא כבוי האש שהשלהבת קופצת ממנה וכן ידעך נרו (משלי כ):

אבן עזרא: סבוני, דועכו. כמו כבו, ידעך נרו. כאש קוצים. איננו עומד כי מיד הוא נכבה:

רד"ק: סבוני. ועוד שלש והוסיף, לחזק הענין. דועכו – שלא נזכר פועלו/מה'דגוש', וענינו: כבו, כמו "ידעך נרו" (מש' כ, כ); ואמר כאש קוצים – שהוא כבה במהרה, ולא יעשה מהם גחלת:

(ג) דחה דחיתני לנפול ויהיה עזרני.

רש"י: דחה דחיתני לנפול. אתה אויבי:

מצודת דוד: דחה דחיתני. אף אם הם דחו אותי לנפול בארץ עכ"ז ה' עזרני ולא יוכלו לי:

אבן עזרא: דחה, לנפול. שלם, כמו לנדוח ידו. וטעם וה' עזרני הוא – השם שהזכיר למעלה זה השם שהזכרתי עזרני:

רד"ק: דחה דחיתני לנפול – אמר כנגד האויב. עזרני – שלא נפלתי:

(ד) עזי וזמרת יה ויהי לי לישועה.

רש"י: עזי וזמרת יה ויהי לי לישועה. עזי וזמר' גבורת הקב"ה היה לי לישועה, עזי יו"ד יתיר' כי לא מצינו במקר' עזי נקוד חטף קמץ אלא שורק חוץ משלשה מקומות שהוא סמוך אצל וזמרת וע"כ וזמרת דבוק לתיבת השם ואינך יכול לפרשו וזמרת, ואל תתמה על ויהי לי שלא אמר היה לי לישוע' שהרב' כאלה במקרא, ואשר לא שם לבו וגו' ויעזוב את עבדיו וגו' (שמות ט') היה לו לכתוב עזב:

מצודת דוד: עזי וזמרת יה. העוז והשבח של מקום היה לי לישועה ר"ל התשועה היתה למען הראות חזקו ולמען אזמר שבחו:

מצודת ציון: עזי. ענין חוזק והיו"ד יתירה: וזמרת. מלשון זמר ושבח: ויהי לי. כמו היה לי וכן ויעזוב את עבדיו (שמות ט) ומשפטו עזב:

אבן עזרא: עזי וזמרת יה. אמר רבי משה: כי רי"ש זמרת קמוץ והוא מוכרת בטעם כאילו הוא עזי וזמרתו וכמוהו אם אתן שנת לעיני שהוא כמו שנתאיף נחלת שפרה עלי נחלתי והתשובה כי הקמץ מצאנו בסמיכות, כמו: ה' מנת חלקי וכוסי ויכול להושיב כן ה' הוא מנתי וחלקי וכוסי, אם כן מה יעשה במלת ומנת המלך?! ואחרים אמרו: כי יו"ד עזי נוסף, העד שהוא קמץ חטוף ולא שורק, כמו ה' עזי ומעוזי והנה מה יעשה כי הנה כתוב: כי חקרהטריפני לחם חקי, ה' בעזך ישמח מלך, נהלת בעזך אין הפרש ביניהם. ועוד: מה טעם לוי"ו ויהי לי לישועה?! ואני אומר: אם אתן שנת לעיני סמוך אל עיני ובא הלמ"ד נוסף כמו לימין לבית ואין ספק כי לימין סמוך וככהמנת, גם אף

נחלת, סמוך והנסמך חסר כמו: ושכורה ולא מיין ואין אנחנו חוששין שהוא נחלת בקמץ, וככה פירוש דקדוק עזי וזמרת יה סמוך. ומלת עזי תשרת אחרת כמו: יכפה אף וכן הוא עזי וזמרת עזי יה עזי כחי ותחלת כחי, כמו הוא השם, או עזי וזמרת יה עזי:

ד"ק: עזי וזמרת יה. ענינו: וזמרת'י, ויו"ד עזי עומד במקום שנים, כי וזמרת קמוץ; ואלו היה סמוך היה פתח, כמו "וזמרת נבליך" (עמ' ה, כג); וכן "אשר נתנך ה'... ביד" (ש"א כו, כג) – כמו 'בידי'; או יהיה תי"ו וזמרת במקום ה"א, וכן "הבה לנו עזרת מצר" (תה' ס, יג): "איך לא עזבה עיר תהלת" (יר' מט, כה). אמר: עזי וישועתי יה, וראוי לי שאזמר לו:

טו) קול רנה וישועה באהלי צדיקים ימין יהוה עשה חיל.

רש"י: קול רנה וישועה. תהיה לעתיד באהלי צדיקי' ומהו קול הרנה ימין ה' עשה חיל ימין ה' רוממה וגו':

מצודת דוד: קול רנה. ויהיה נשמע באהלי צדיקים קול רנה וישועה ויאמרו ימין ה' עושה חיל וכח:

מצודת ציון: חיל. מלשון כח ואומץ:

אבן עזרא: קול, וישועה. בעבור שהזכיר דחה דחיתני וטעם באהלי צדיקים – שיהיו לבטח במות מבקשי רעתם אז יאמרו:

ד"ק: קול רנה וישועה. כאשר ימין ה' עושה להם חיל, כח ועושר, אז יהיה קול רנה באהליהם. וישועה – שיזכרו בקול רם ישועתו:

טז) ימין יהוה רוממה ימין יהוה עשה חיל.

רש"י: ימין ה' רוממה. מדרש אגדה עליונים ברא הקב"ה בימין לפיכך לא שלטה בהם מיתה, שנאמר אף ידי יסדה ארץ (ישעי' מה) זה שמאל וימיני טפחה שמים זה ימין וכן אמר המשורר ימין ה' רוממה שבראת אותם שברומו של עולם היא ימין ה' שתעשה חיילות של צדיקים לע"ל וגם בה יחיי אות' יחיו לעול' ואז לא אמות כי אחיה לעולם:

מצודת דוד: ימין ה' רוממה. ימין ה' אשר היא מעולם רוממה הימין ההיא עתה עושה חיל:

אבן עזרא: ימין ה' עושה חיל. לבדה לא בן אדם וטעם לזכור שלש פעמים, ימין ה', כי זה יהיה פעם אחרי פעם:

ד"ק: ימין ה' רוממה. שלא תמוט לעולם כמו ימין הגבורים והנדיבים, אלא לעולם רוממה, והיא עושה לאוהביו חיל: וכפל לחזק הענין, כי לא יהיה הכח והעושר מזולתו:

יז) לֹא אֲמוֹת פִּי אַחִיָּה וְאֶסְפֵּר מַעֲשֵׂי יְהוָה.

רש"י: לא אמות. אני כנ"י כע"ג מיתת עולם כי אחיה וגו':

מצודת דוד: לא אמות. ביד הקמים עלי כי עוד אחיה וגו':

אבן עזרא: לא. אחר שימין השם עושה חיל ואני חוסה בו, לא אמות ביד אויב:

רד"ק: לא אמות. – כמו שחשבו להמיתני ולהאבידני מן העולם, אבל אחיה ואספר מעשי יה – המעשים והנפלאות שעשה עמי:

יח) יִסֹר יִסְרֵנִי יְהוָה וְלִמּוֹת לֹא נִתְּנָנִי.

רש"י: יסור יסרני יה. בגלות ושם נתכפרו כל עונותי ולמות לא נתנני:

מצודת דוד: יסור. הן יסור יסר אותי ביסורים למרק העון אבל לא ימסור אותי למיתה ביד הקמים עלי:

אבן עזרא: יסור. שם הפועל מהבנין הכבד, כמו: שאול ישאלו באבלו:

רד"ק: יסור יסרני. הימים אשר הייתי ברע, מוסר האל הוא שהיה עלי לנקותי מפשעי, לא שרצה להמיתני. ודגש נו"ן יסרני – לתפארת הקריאה, כדגש נו"ן "דנני אלהים" (בר' ל, ו):

יט) פִּתְחוּ לִי שַׁעֲרֵי צְדָק אֲבֹא בָם אוֹדֶה יְהוָה.

רש"י: פתחו לי שערי צדק. ואלו הן שערי צדק:

מצודת דוד: פתחו. לזאת פתחו לי שערי בה"מ ואבוא בם ואודה יה על פדות נפשי:

אבן עזרא: פתחו. הוא שהצילו הוא חייב להודות לו וזה הוא הצדק:

רד"ק: פתחו לי שערי צדק. על דרך משל, כלומר: דברי תהלה והודאה לאל שהצילני; ואומר לחכמים וליודעים, שיעזרוהו להודות לאל; זהו פתחו לי:

כ) זֶה הַשַּׁעַר לַיהוָה צְדִיקִים יִבְאוּ בוֹ.

רש"י: זה השער. של בית המקדש שהוא לה' והצדיקים יבואו בו ושם אודך כי עניתני מן הגלות:

מצודת דוד: זה השער לה'. הלא זה השער של ה' עשוי הוא להיו' צדיקי' באים בו להלל לה' ואבוא בהם גם אני להודו' לה':

אבן עזרא: זה. טעם השער הודות לו:

רד"ק: זה השער לה'. כי אינה ראויה התהלה והשבח כי אם לאל; לפיכך צדיקים יבאו בו ויודו לאל על כל מה שעשה עמהם, כמו שאני בא בו:

כא) אֹדָהּ פִּי עֲנִיתָנִי וְתָהִי לִי לִישׁוּעָה.

מצודת דוד: כי עניתני. כי בעת קראי לך והיית לי לישועה:

מצודת ציון: עניתני. מלשון עניה ותשובה:

אבן עזרא: אודך כי עניתני. כנגד ענני במרחב יה. ותהי לי לישועה. כנגד מן המצר:

רד"ק: אודך. אני אודה אותך, כי עניתני בקראי אליך מן המצר:

כב) אֲבֹן מַאֲסוֹ הַבּוֹנִים הִיְתָה לְרֹאשׁ פְּנֵה.

רש"י: אבן מאסו הבונים. עם שהיו שפל בין האומות:

מצודת דוד: אבן מאסו. עם כי הייתי אני דוד כמו האבן אשר מאסו הבונים לתתו בבנין עתה אני אבן הניתן בראש הזויות (כי הדרך לתת האבן המשובח ביותר בפנת הכותל להיות נראה משתי הרוחות):

מצודת ציון: פנה. זוית:

אבן עזרא: אבן. דרך משל שהיו העמים מבזין אותו ובסוף התגבר עליהם, או ידבר ברוח הקדש על ישראל שהם בגלות:

רד"ק: אבן מאסו הבונים. אם על ישראל נאמר, יקרא כל ישראל בכלל אבן, כמו "משם רועה אבן ישראל" (בר' מט, כד), על דרך משל. כי ישראל עקר בנין העולם, ומאסו אותה הבונים, והם מלכי הארץ, שמקימים בנין העולם בחקיהם ובמשפטיהם על בני אדם; והנה ישראל היו מאוסים בגלות, והיו מואסים אותם המלכים שתהיה אפילו אחת אבני בנין, כל שכן שתהיה פנה! כלומר, שאין צריך לעולם בהם, ויחשבו לכלותם. והנה בעת הישועה היתה לראש פנה – כמו שיעשה האדם פנות הבית באבנים גדולות ויפות, להעמיד ולקיים אבני הבנין, כן יהיו ישראל לעתיד לראש ויהיו קיום העולם:

כג) מֵאֵת יְהוָה הִיְתָה זֹאת הַיָּהּ נִפְלְאָתָא בְּעֵינֵינוּ.

רש"י: מאת ה' היתה זאת. כך יאמרו הכל:

מצודת דוד: מאת ה' וגו'. ולא בכח ידינו: היא נפלאה. הדבר ההיא נפלאה היא בעינינו ולא נוכל לדעת איך היתה גאולה שלמה כ"כ מה שלא יורה עליו הטבע:

מצודת ציון: נפלאה. מכוסה ונעלם כמו והוא פלאי (שופטים יג):

אבן עזרא: מאת, זאת. האבן שהיתה לראש פנה לא היה כן בגבורתה רק מאת השם באה זאת הגבורה. ומלת נפלאה – מגזרת עושה פלא ובא התי"ו תחת ה"א כמו ושבת לנשי' ושכורת ולא מייזן וזה לאות כי על לשון ישראל ידבר, על כן בעינינו גם אחריו נגילה:

ד"ק: מאת ה'. יתמהו עליו מלכי הארץ ויאמרו: לא היתה זאת התשועה לאומה זאת אלא מאת ה' היתה זאת; כי מאד היא נפלאות זאת התשועה בעינינו, ואיך היתה? אלא מאת ה' היתה; כמו שאמר ישעיהו "עליו יקפצו מלכים פיהם כי אשר לא סופר להם ראו" (גב, טו):

כד) זֶה הַיּוֹם עָשָׂה יְהוָה נִגִּילָה וְנִשְׂמְחָה בּוֹ.

מצודת דוד: זה היום. יום הגאולה ההיא עשה ה' ולזה נגילה ונשמחה בו כי בוודאי לעולם תהיה לא כמעשה בשר ודם שאינו מתקיים:

מצודת ציון: נגילה. מל' גילה ושמחה:

אבן עזרא: זה, עשה ה'. זאת שנפלאות בעינינו. כמו: אולי יעשה ה' לנו ככל נפלאותיו. ורבי משה אמר: כי הפעלים תחת שמות הפועל, כאילו אמר זה היום עשה ה' לגיל ולשמח בו וכמוהו: אל תרבו תדברו נדעה נרדפה. ולפי דעתי: שכולם חסירי ש"ן וכן הם שנגילה ונשמחה בו אל תרבו שתדברו ונדעה שנרדפה:

ד"ק: זה היום. ויענו כלם ויאמרו: זה יום התשועה, ה' עשה אותנו, כי לא יוכל להיות בלתו; לפיכך אין לנו להיות עצבים בישועת ישראל, אלא שנגילה ונשמחה עמם בזה היום, כי מאת ה' היה, והוא עשה אותו:

כה) אָנָּא יְהוָה הוֹשִׁיעָה נָא אָנָּא יְהוָה הַצְּלִיחָה נָּא.

מצודת דוד: אָנָּא ה'. אבקש את ה' הושיעה עתה והצליחה עתה:

אבן עזרא: אָנָּא. פיוס לאמר לשם: אָנָּא הושיעה הכהנים והצליחה האומרים לבאים בית השם בזבחים ברוך, או יהיה פעל הושיעה גם הצליחה הבא וזה משפט הכהנים לאמר ככה וזאת היא השמחה והגילה שהזכיר למעלה, והנה תהיה ה"א הבא תשרת אחורנית, כמו לאורח הבא על דרך: לאיש הבליעל, את יום השביעי וכן הטעם: אָנָּא השם הושיעה עתה והצליחה עתה:

ד"ק: אָנָּא ה'. יאמרו ישראל: אָנָּא ה', הושיעה נא והצליחה נא לכל הבאים לחסות בצלך ולשוב לעבודתך:

כו) בָּרוּךְ הַבָּא בְּשֵׁם יְהוָה בְּרַכְנוּכֶם מִבֵּית יְהוָה.

רש"י: ברוך הבא בשם ה'. יאמרו למביאי הבכורי ולעולי הרגלים: ברכנוכם. ברכנו אתכם:

מצודת דוד: ברוך הבא. ברוך יהיה הבא לבית המקדש להקריב קרבנות בעבור שם ה'. ברכנוכם. ברכנו אתכם בברכה הבאה מבית ה' ר"ל מהשוכן בה:

אבן עזרא: ברוך הבא בשם ה'. ומלת ברכנוכם דברי הכהנים לכל הבאים

קובץ י"א ניסן שנת הקי"ח

שהברכה תבא אליהם מבית השם ששם הכבוד, כי אתם מכבדים אותם
בזבחים שתביאו:

ד"ק: ברוך הבא. ויאמרו הכהנים שיהיו בבית המקדש לכל הבאים לעבד את
ה': ברוך הבא בשם ה'. אנחנו ברכנו אתכם מבית ה', ותהיו מבורכים בשמו:
כי הוא אל ה' – הוא יכול, והוא יחיד נמצא, והוא האיר לנו מאפלה שהיינו
בה בגלות: לפיכך באו ועבדו את ה' כמונו:

כז) אֵל יְהוָה וַיֵּאָר לָנו אֲסָרוּ חַג פְּעֻבֹתֵימָּה עַד קָרְנוֹת הַמִּזְבֵּחַ.

רש"י: אסרו חג בעבותים. הזבחים והחגיגות שהיו נקיים ובדוקין ממום
קושרין בכרעי מטותיהם עד שיביאום לעזרה בקרנות המזבח, ויש לפתור כל
סוף המזמור הזה מלא אמות כי אחיה בדוד עצמו:

מצודת דוד: אל ה'. ה' הוא חזק ואמיץ והוא האיר לנו לזאת אסרו הקרבן
בעבותות להיות נשמר עד יבוא זמן השחיטה לתת הדם על קרנות המזבח
(כי עיקר הקרבן זריקת הדם):

מצודת ציון: אסרו. קשרו: חג. הקרבן נקרא חג על כי רוב הקרבנות באים
בחג: בעבותים. בחבלי עבות: קרנות. הם הבליטות שבראש המזבח:

אבן עזרא: אל. התקיף הוא השם שהאיר לנו כי בבקר יובאו הזבחים לא
בלילה והכהנים אומרים לישראל אסרו חג הוא הכבש המוכן לזבוח כמו
חגים ינקופו. וטעם עד שיהיה קרוב אל קרנות המזבח, בעבור זריקת הדם:

ד"ק: אסרו חג בעבותים. הביאו הכבש קשור בעבותים עד שתביאוהו עד
קרנות המזבח, כלומר: להקריבו לפני ה'. והקרבן, כבש או זולתו, יקרא 'חג',
לפי שבחגים יקריבו אותם ברוב; וכן "חגים ינקופו" (יש' כט, א):

כח) אֵלֵי אֲתָהּ וְאוֹדֶךָ אֱלֹהֵי אֲרוֹמְמֶךָ.

מצודת דוד: אלי אתה. הלא אתה חזקי מעולם ולזה אודך וארוממך:

אבן עזרא: אלי. זה יאמר הבא הוא המביא החג ואל תתמה בעבור שלא יזכיר
בתחלה מי הם האומרים כי זאת דרך צחות בשירים, כמו: פשטתי את כתנתי
ורבים ככה:

ד"ק: אלי אתה. יאמר ישראל: לי נאה להודות לך על כל האומות, כי אתה
אלי, כלומר, שהראית כחך ויכלתך בי, שהוצאתני מן הגלות בכחך הגדול;
וכן אתה אלהי – שלקחת משפטי מן האמות: לפיכך אודך וארוממך בפי:

כט) הודו ליהוה כי טוב כי לעולם חסדו.

מצודת דוד: הודו. ואתם כולכם הודו לה' כי טוב הוא כי עושה חסד לעולם: אבן עזרא: הודו. אחר שיאמר הבא אלי אתה אז יענו הכהנים והלויים הודו לה' זאת היא השמחה שהזכיר בתחלה נגילה ונשמחה בו לספר זה המעשה: רד"ק: הודו לה' כי טוב. – אומר כנגד כל הגוים: הודו לה', כי הוא טוב עם הכל, ולעולם חסדו עם בריותיו. ואם על דוד נאמר המזמור, יאמר "אבן מאסו הבונים" (לעיל, כב) על דוד, כשבא שמואל למשחו (ראה ש"א טז, ו – יג); וכן סדרו רבותינו ז"ל (פסחים קיט, א) פירוש הפסוקים מ"אודך" (לעיל, כא) ולמטה: "אודך כי עניתני" (שם) – אמר דוד; "אבן מאסו הבונים" (לעיל, כב) – אמר ישי, כי דוד היה נער קטן רועה צאן, ולא היה נחשב בעיניהם ולא עלה בלבם שיהיה הוא מלך; "מאת ה' היתה זאת" (לעיל, כג) – אמרו אחיו; "זה היום עשה ה'" (לעיל, כד) – אמר שמואל; "אנא ה' הושיעה נא" (לעיל, כה) – אמרו אחיו; "אנא ה' הצליחה נא" (שם) – אמר דוד; "ברוך הבא בשם ה'" (לעיל, כו) – אמר ישי כשבא דוד מן הצאן; "ברכנוכם מבית ה'" (שם) – אמר שמואל; "אל ה' ויאר לנו" (לעיל, כז) אמרו כלם; "אסרו חג בעבותים" (שם) – אמר שמואל, כי קרא אותם אל הזבח; "אלי אתה ואודך" (לעיל, כח) – אמר דוד; הודו לה' כי טוב – אמרו כלם:

ביאורי רבותינו נשיאינו
על מזמור קיח

זה היום עשה ד' גו'. יום הוא אור וגילוי וכמ"ש ויקרא אלקים לאור יום. ובמד"ר
 איתא יהי אור אלו מעשיהם של צדיקים דהיינו תומ"צ, שבהם ועל ידם מאיר
 גילוי אלקות בעולם ובשביל זה נק' בשם יום. . זה היום – אור וגילוי של ישועה
 לעוסקי תורה – עשה הוי' – גילוי דשם הוי' למעלה מן הטבע בטבע הנה ביום
 זה אנו אומרים אנא ד' הושיעה נא אנא ד' הצליחה נא לכל העוסקים בתורה כי
 ישעו ויצליחו בעבודתם להשלים הכונה האמיתית להיות ונגלה כבוד ד' בעולם
 זה שיהי' מכון לשבתו ית'.
 (זה היום עשה ד')

גוכתי"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

ראה אות של.

זה היום עשה ד' גו'. יום הוא אור וגילוי וכמ"ש ויקרא אלקים לאור יום. ובמד"ר
 איתא יהי אור אלו מעשיהם של צדיקים דהיינו תומ"צ, שבהם ועל ידם מאיר
 גילוי אלקות בעולם ובשביל זה נק' בשם יום. . זה היום – אור וגילוי של ישועה
 לעוסקי תורה – עשה הוי' – גילוי דשם הוי' למעלה מן הטבע בטבע הנה ביום
 זה אנו אומרים אנא ד' הושיעה נא אנא ד' הצליחה נא לכל העוסקים בתורה כי
 ישעו ויצליחו בעבודתם להשלים הכונה האמיתית להיות ונגלה כבוד ד' בעולם
 זה שיהי' מכון לשבתו ית'.

– פתיחה –

מזמור קי"ח

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

א

שלימות ההודאה לעתיד לבוא

תוכן המזמור הוא אודות שלימות הגילוי דלעתיד לבוא: החל מתחילת המזמור "הודו להוי' כי טוב" – שלימות ענין ההודאה על ה"טוב" באופן שאין בה הפסק – "לעולם", שזה יהי' בגאולה דלע"ל.

וממשיך בסיום המזמור שחוזר עוד הפעם "הודו להוי' כי טוב כי לעולם חסדו", שענין הכפל מורה על ענין הגאולה.

ובפרט, שאומרים מזמור זה בתפילת "הלל" וחוזרים על זה ד' פעמים, ובכך נרמז שענין ה"הודו" חודר בכל ד' עולמות (אצילות, בריאה, יצירה, עשי'), כללות סדר השתלשלות, על דרך מ"שי לע"ל" ונגלה כבוד הוי", באופן של "וראו כל בשר כי פי הוי' דיבר".

כמו"כ הפסוק "ימין הוי' רוממה ימין הוי' עושה חיל" – שייך לעתיד לבוא שכן ענין "ימין" מורה על השפעה בקירוב, וב' פעמים "ימין" מורה על קירוב כפול, שזה לגאולה כנ"ל. ולא כמו בזמן יציאת מצרים שעלי' כתיב ב"יד חזקה ובזרוע נטויה"⁴, יד ימין ויד שמאל⁵, אלא כולו "ימין".

ובאותיות של קבלה: "ימין" מורה על גילוי בחי' עתיק, ד"לית שמאלא בהאי עתיקא"⁶, ובחי' זו לע"ל תהי' בגילוי.

(1) ב"ר פצ"ז, ג (וראה עץ יוסף שם שמקורו הוא מלשון הפסוק "נחמו נחמו", "אנכי אנכי").

(2) ע"ח שער א ענף א. ובכ"מ.

(3) ישעי' מ, ה.

(4) ואתחנן ה, טו. תבוא כו, ח.

(5) פירוש הרקאנטי ר"פ תבוא. ראה תקו"ז ט, א.

(6) ראה זח"ג קלד, ב.

(7) שם קכט, א. רפט, א.

"אנא הוי' הושיעה נא" – "הושיעה" ממצב בלתי רצויה, ועוד זאת "הצליחה נא" – שגם במצב הרצוי יהי' הצלחה למעלה ממדידה והגבלה, והרי שלימותה תהי' בגאולה העתידה."

תהלות מנחם עה"פ

(8) להעיר מפירוש המלבי"ם כאן.

(9) משיחת אחש"פ ה'תשכ"ו.

ב

דעריבער איז בליל א' דפסח זאגט מען הלל, וואס דאס איז דאך פארבונדן מיט יצ"מ וואס יעמולט איז ליל התקדש חג בשיר, וואס דאס איז ענין ההלל – וואס דערפאר ווערט דאס אנגערופן הלל המצרי, און אין הלל שטייט בצאת ישראל ממצרים,

פונדעסטוועגן איז אויך אין דעם הלל דא צוויי חלקים, איין חלק וואס גייט אויף יצ"מ, און דעם צווייטען חלק – וואס דאס איז נאך כוס שלישי, נאך "שפוך חמתך", וואס דאס איז דאך די הכנה צו דער גאולה העתידה, זאגט מען דעם צווייטן האלבן הלל.

און דארטן זאגט מען "ימין ה' רוממה ימין ה' עושה חיל" צוויי מאל ימין, ניט ווי בא יצ"מ וואס ס'איז געווען יד וזרוע, וואס דאס איז יד ימין און יד שמאל, נאר עס וועט זיין לית שמאלא בהאי עתיקא, צוויי מאל ימין און מ'זאגט "אנא ה' הושיעה נא" און ניט סתם הושיעה, נאר אין א אופן של "הצליחה נא", און "הודו" ד' פעמים, וואס דאס איז כולל כל סדר השתלשלות, די גאנצע עבודה פון זמה"ג, ביז צו "הודו לה' כי טוב כי לעולם חסדו" וואס דאס וועט זיין לע"ל ווען עס וועט זיין "ונגלה כבוד ה' וראו כל בשר יחדיו כי פי ה' דבר", וואס דאס הייסט אז אויך אין יצ"מ איז דא די גאולה העתידה (ע"ד שהחיינו דאחש"פ – גאולה העתידה – אומרים בימים ראשונים – יצ"מ –).

און אזוי אויך ווען עס וועט זיין די גאולה העתידה איז מזכירין יצ"מ,

קומט אויס אז עס סיי אין גאולת מצרים איז דא די גאולה העתידה, און סיי אין גאולה העתידה איז דא מזכירין יצ"מ, דער חילוק איז נאר וואס איז דער עיקר, און וואס איז בדרך טפל.

ע"ד ווי כימי צאתך מארמ"צ אראנו נפלאות שטייט כימי ל' רבים אז עס איז איין ענין מיצ"מ עד להגאולה העתידה.

משיחת אחש"פ תשכ"ו

ק"ח, א"ד – הודו לה' כי טוב גו' יאמר נא גו' יאמרו נא בית
אהרן גו' יאמרו נא יראי ה' גו' . . . כי לעולם חסדו

האריז"ל

ג

ולפיכך היה דוד אדמוני בסוד ההוד שהוא דין וממנו התעוררו/ לזווג בחצי הלילה שהיה קם דוד בסוד שמאלו תחת לראשי (אמר שמו' אפשר שלכן דוד עולה י"ד כמש"ה ודוד מנגן ביד ועם הכולל עולה ט"ו כמספר הוד ולכן רוב שירותיו היו בהוד הודו ה' כי טוב כנ"ל.

שער מאמרי רשב"י, פירוש ספרא דצניעותא פרק א

הבעש"ט

ד

והאלהים נסה את אברהם ויש לדקדק מה הלשון את אברהם, הל"ל נסה אברהם ויובן עפ"י הידוע כי מדת אברהם הוא חסד, כמ"ש חסד לאברהם וארז"ל שיש מלאכים שאין אומרים שירה כ"א פ"א בשבוע, וי"א פ"א ביובל, ומה שאומרים אומרים בקיצור יש שאומרים קדוש ויש שאומרים ברוך ויש אומרים פסוק א' כמ"ש על מלאכים ידועים שאומרים פסוק א' מן מזמור הודו לה' כי טוב כי לעולם חסדו וכיוצא.

והנה לאיש הישראלי הורשה לומר ולקלס בכל עת וזמן ולהאריך בכל מיני קלוסין ושירות ותשבחות ולהבין זה משל למלך שבאו כל עבדיו ושריו לומר שירה לפניו לקלסו והנה לכל אחד ואחד יש זמן ושיעור לקילוסו לפי ערכו וחשיבותו וכל זה הוא כאשר יש רצון לפני המלך אבל אם פני המלך ח"ו בכעס אזי יראים הם לקלסו כל עיקר כמ"ש מה לקלס המלך בעת הזעם ומחמת חשש זה שהם מסופקים אולי ח"ו המלך בכעס בשביל איזה דבר לכן דרכם לקצר בכל היכולת ותיכף לצאת מאת פניו.

והנה בבוא בן המלך חביבו ואהובו לקלס המלך הנה הבן אינו חושש לכל זה דאפי' אם המלך הוא בכעס, כאשר רואה בנו חביבו נכנס שמחה ותענוג לאביו והנה בבוא השמחה ואהבה נסתלק הכעס והזעם פי' שנמתקים הדינים בשרשם וזהו פי' הפסוק והאלהים נסה את אברהם ר"ל אלהים שהוא הדינים במה נסה נתעלו ונסתלקו למעלה ונמתקו ולמה את אברהם בשביל אברהם כלומר מכח האהבה והחסד שהוא אברהם שהוא נמשל לבן המלך כנ"ל.

כתר שם טוב סרמ"ה

הרב המגיד

ה

קפיטל ט אודה ה' בכל לבי אספרה כל נפלאותיך. הנה נ"ל על פשט הכתוב. כי בשלמא מ"ש אודה ה' בכל לבי ניחא. אבל סיפא דקרא אספרה כל נפלאותיך. קשה הלוא כתיב מי ימלל גבורות ה' ישמיע כל תהילתו וא"כ איך אמר אספרה כל נפלאותיך. ואפשר לומר ע"פ מ"ש בזהר והאלהים נסה את אברהם. אמרו נס"ה לשון נ"ס רוממות ועליה כמו הרימו נ"ס ויש לדקדק מהו הלשון את אברהם. הוי ל' למימר נסה אברהם. ויובן ע"פ הקדמה הידועה כי מדת אברהם הוא חסד כמ"ש חסד לאברהם ואמרו רז"ל כי יש מלאכים שאין אומרים שירה כי אם פעם אחת בשבוע ויש שאומרים פעם אחת ביובל ומה שאומרים אומרים בקיצור יש שאומרים קדוש ויש שאומרים ברוך ויש שאומרים פסוק אחד. כמ"ש רז"ל על מלאכים ידועים שאומרים כ"א פסוק אחד מן מזמור הודו לה' כי טוב וגו' וכיוצא והנה לאיש הישראלי הורשה לומר כולם בכל עת וזמן. ולהאריך בכל מיני קלוסין ושירות ותשבחות ולהבין זה נמשיל משל אחד למלך שבאו כל עבדיו ושריו לומר שבח לפניו ולקלסו והנה לכל אחד ואחד יש זמן ושיעור לקלוסו. לפי ערכו וחשיבותו וכל זה הוא כאשר יש רצון לפני המלך אבל אם פני המלך ח"ו בכעס אזי יראים לקלסו כל עיקר. כמ"ש מה לקלס המלך בעת הזעם ומחמת חשש זה שהם מסופקים אולי ח"ו המלך בכעס או פן ואולי יכעוס בשביל איזה דבר לכן דרכם לקצר בכל היכולת. ותיכף לצאת מאת פניו והנה בבוא בן המלך חביבו ואוהבו לקלס את המלך הנה הבן אינו חש לכל כי אם אף אם המלך בכעס כאשר רואה בנו חביבו נכנס השמחה והתענוג לאביו והנה אמרנו כי בבוא השמחה נסתלק הכעס והזעם וצריך להבין זה האיך נסתלק הכעס. ולאיזה מקום נסתלק הכעס הגם שהוא כך טבעית מ"מ צריך להבין ענינו ונ"ל כי כאשר השמחה והאהבה גוברת גורמת להכעס והזעם שיעלה למעלה אל שרשו ושם הוא נמתק. כידוע שהדינים אינם נמתקין אלא בשרשם וזהו פירוש הפסוק והאלהים נסה את אברהם ר"ל אלהים שהוא הדינים. נס"ה נתעלו ונסתלקו למעלה ונמתקו ולמה את אברהם כלומר מכה האהבה והחסד שהוא אברהם. שהוא נמשל לבן המלך כנזכר. ונחזור לענין המשל הנזכר. שאמרנו שהבן מקלס בלי שיעור. כי הנה יש חיוב על הבן לקלס את אביו עד אין קץ ושיעור. מחמת ב' ענינים. א' שהוא אביו ומלכו החיוב מוטל עליו להודות ולהלל ביותר ומה גם שאין לו חשש כנזכר. ועוד על זה גופא יש להודות ולהלל לאביו המלך. שנותר לו רשות כזה לקלסו בלי שיעור. מה שלא ניתן רשות לשום שר וטפסר. כי על מה שנותרים איזה יתרון מלעילא שייך לומר בו לשון הודיה. כמ"ש בלידת יהודה הפעם אודה וגו'. ואפשר שיהיה פ"י הפסוק כך אודה ה' בכל לבי כלומר לבד השבח והקילוס שאני מחויב לשבחתי ולקלסו כמצות האב על הבן לבד מזה אודה לו על כי ה' בכל לבי כל

אהבתו תקוע בלבי. וזהו מורה שגם אהבתו תקוע בלבו כי כמים פנים אל פנים ומחמת זה ניתן לי רשות לספר כל נפלאותיך אבל מי ימלל וגו' לכן יהיה אספריה. ר"ל המעט מה שיש יכולת בידי להודות ולספר יהיה נחשב כאלו ספרתי כל נפלאותיך כי אין המניעה ממני רק שבלתי אפשר לסיים שבחי' דמריה אלמא. ולספר כל נפלאותיו כי אין להם שיעור וקץ לכן מה שאני מספר כלומר המעט שיש לו מספר היה נחשב כאלו הם כל נפלאותיו כי החיוב מוטל עלי לספר שבחו בלי שיעור מחמת ב' טעמים הנזכרים.

אור תורה טר"ב

ו

ואני תפילתי לך ה' עת רצון כי האהבה הקדומה הנקרא רצון הפשוט שם הוא רק אהבה ושם הוא רק טוב פשוט וכל הנסים שבעולם משם הם באים. ויכול להקדים הדבר אע"פ שהיה זמן מופלג יכול להקדים הטובה דרך נס. כשמביא הדבר לרצון הפשוט. ושם אין זמן כנזכר רק טוב פשוט. וגבי יהושפט כתיב הודו לה' כי לעולם חסדו. ולא כתיב כי טוב, ובזוהר כתוב שהביא הדבר בלא עתו קודם הזמן וכתיב וירא את האור כי טוב, ואיתא בזוהר טוב לגנוז וזהו כשבא לזמן למדות צריך לגנוז הטוב דהיינו לצמצם. אבל ברצון הפשוט הנקרא אפ"ס, ונקרא אהבת עולם שם אין שייך גניזה. אבל הוא בדרך גניזה וצמצום כדי שיוכל לסבול ולתלות לזמן ידוע. ולכך לא נאמר שם כי טוב אע"פ שנקרא עלמא דאתכסיא זהו נגד המדריגות התחתונות וזה שאמר בזוהר קריעת ים סוף ויציאת מצרים בעתיקא תליא דהיינו נס.

שם טרנ"ח

כ"ק אדמו"ר הזקן

ז

כתיב כי אל דעות ה' פי' שכולל ב' דיעות כי ממטה למעלה לפי מה שנראה לעיני בשר העולם הגשמי נראה ליש ודבר והרוחניות שלמעלה הוא בחי' אין ומה שלמעלה מעלה הוא בחי' אין יותר לפי שאינו מושג יותר. וכמ"ש והחכמה מאין תמצא. וכל זה הוא בערכנו אנחנו שוכני מטה. אבל לגבי קוב"ה דכולא קמיה כלא חשיב הוא היפך שמלמעלה למטה הוא בחי' אין וכל מה שמשתלשל ויורד מטה מטה הוא יותר בחי' אין וכלא חשיב ממש כו'. וזהו שתקנו בתחלת פסוקי דזמרה לומר הודו לה' כו' וכן בסיום שמו"ע לומר מודי' אנחנו לך כי לשון הודא' הוא כמו למשל האדם המודה לחבירו שמתחלה ה' נחלק עליו והיה לו סברא אחרת ואח"כ מודה שהאמת עם חבירו. וכך ע"י שיתבונן האדם שהאמת הוא

דכולא קמיה כלא חשיב ומה שנראה העולם ליש ודבר הוא בערכנו מלובשים בגוף גשמי ורואים בעיני בשר גשמיים אבל האמת הוא להפך ממה שנראה לעיני בשר אזי יודה על האמת . . וז"ש בהלל ואמת ה' לעולם עולם הוא מלשון העלם וצמצום שיהיה נראה לעיני בשר מזרח ומערב כו' ובכל זמן שתקנו לומר הלל הוא זמן התגלות אמת ה' שמלמעלה למטה שהוא להיות מה שלמטה נקרא אין ולמעלה נקרא בחי' יש. וכמ"ש להנחיל אוהבי יש. (כי הרי ב' בחי' דעות הנ"ל הן בחי' יחודא עילאה שהוא שם הוי' ויחודא תתאה שמבחי' שם אלקים ואדנות המצמצם ומפריד להוות בחי' יש וכמ"ש סד"ה כי תשמע בקול והנה ההלל הוא להמשיך ולהאיר במל' שהוא שם אדנות. כמ"ש הרמ"ז פ' אמור (תחלת דצ"ו) והארה זו היינו המשכה וגילוי שם הוי' בחי' יחודא עילאה וכמ"ש מזה סד"ה בכ"ה בכסלו. גם הוא כענין ועתה יגדל נא כח אדני. ועיין בפע"ח שער ר"ח פ"ב ולכן עי"ז נמשך גילוי ואמת ה' לעולם) ולכן אומרים אח"כ הודו לה' בחי' הודאה אליו ית' שלא כאשר נראה לעיני בשר שלנו.

לקו"ת דרושים לשמ"ע פג, א ואילך

ח

הודו לה' כי טוב כל"ח יאמר נא ישראל כו' אין טוב אלא תורה והן תרי"ג מצות דאורייתא וג' פסוקים שאח"ז יאמר נא ישראל כו' ויאמרו נא בית אהרן ויאמרו נא יראי ה' הם ז' מצות דרבנן שכלולים מג' מדריגות כעין מצות דאורייתא שהן תורה ועבודה וגמ"ח כמשי"ת בעז"ה וכללות ענין הודאות הללו על המצות הוא מפני הטעם שמסיים בכל א' מהם כי לעולם חסדו פי' כדי שיהי' נמשך לעולם חסד ה' כמ"ש כי אמרתי עולם חסד יבנה כמ"ש במ"א. ולהבין כ"ז יש להקדים בפסוק ואברהם זקן בא בימים כו' ימים הללו הן בחי' לבושים של הנשמה האלקי' כמ"ש בזוהר בכמה דוכתי שא"א לה להכנס בג"ע בלתי לבוש ובג"ע התחתון לבושיה הן מעשה המצות ולמוד התו' שבכל יום ויום מכל ימי חייו בעוה"ז בגוף גשמי כו', ובג"ע העליון לבושיה יותר פנימים והוא מבחי' כוונה ורעו"ד שהי' לה בתומ"צ בכל יום כו' כמ"ש בפע"ח, וביאור ענין לבושים הללו, הנה כתי' כי ה' אלקיך אש אוכלה, הוא פי' המשל לאש דוקא הנה אנו רואים שבד' היסודות הגשמי' אש ומים רוח ועפר יסוד האש הוא הנעלה במדריגה מכולם כידוע, עד שאינו בגדר תפיסא כלל כאויר כו', ומבואר הוא בספרי הטבע שהוא עצם חשוך ולא ספירי שאם הי' אור מאיר הי' כל הלילה מאיר על הארץ ולא הי' החשך כלל בלילה אך לפי שיסוד האש העליון הוא רוחני מאד ולא מסוג וגדר האש הגשמי המאיר כלל לכך הוא השך ולא מאיר אור וזיו ממנו רק כשנמשך ויורד למטה ודוקא אם יש כלי אחיזה שיתאחז בו כמו הפתילה והקיסם וכיוצא אז יאיר ע"י כלי זה מפני שהוא מסתיר האור כו', ואם אין כלי שיתאחז בו לא נמשך כלל מיסוד האש העליון הנעלם בחי' אור וזיו הוא אש הגשמי הנתפס כו' וד"ל, והנמשל מזה

יובן למעלה בהיות שבי"ע הן דוגמת ג' היסודות רוח מים עפר אבל בחי' אלקות שמחי' כל הנבראים נמשל לאש הנגלה מאש היסודי מפני שאינו מאיר כ"א ע"י כלי כו' והיינו דכתי' הוי' אלקיך אש אוכלה הוא פי' שמצד עצמות אור א"ס לית מח' ת"ב והוא בחי' ההעלם של העצמות שאין נתפס גם בחכמה כו' וכמ"ש ישת חשך סתרו וכענין מעמד הר סיני דכתי' כשמעכם את הקול מתוך החשך כו' כמשל אש היסודי שהוא עצם החשך כו' אבל ע"י כלי נגלה דהיינו ע"י צמצום והסתר האור של העצמות בתתלה ואח"כ ירד ויאיר כו' והוא ש' אלקי' צמצום הראשון כמ"ש בראשית ברא אלקים שע"י מדה"ד דש' אלקים נמשך אור א"ס בראשית שהוא מאמר הראשון דהתהוות החכמה כידוע ועד"ז בכל המאמרות נא' ש' אלקים דוקא כמו ויאמר אלקים יהי אור תדשא הארץ כו' וד"ל וביאור הדברים ידוע בהיות שכשעלה ברצונו הפשוט להאציל ולברוא כו' רצון זה בירידה זו מן העצמיות חסד גדול הוא והיינו חפץ חסד כמ"ש במ"א, ומן הרצון נתפשט במחשבתו העצמיות והיתה רק מח' אחת לבד והיתה כוללת כל מה שישתלשל ממנה אח"כ לפרטי דברים הרבה ביו"ד מאמרות דאבי"ע בבחי' ממלא וסובב כו' וגם מה שיהי' לע"ל ותחה"מ ומה שאחר השמיטה הזו כו' הכל בסקירה א' צופה ומביט כו' במח' זו שעלה ברצונו הפשוט כו' ואח"כ נתחלקה המח' למאמרות בירידה אחר ירידה כו' וזהו ויאמר יהי אור יהי אלקים כו' והיינו חסד ה' שבצמצום רצונו שירד כ"כ וכמ"ש וחסד ה' מעולם ועד עולם פי' מעולם הא"ס לעולם הנאצלים והנבראים כו' ואמנם ירידות וצמצומים הללו הן ע"י בחי' אלקות המצמצם העצמות כידוע וזהו הטעם שנזכר בכל מאמר ש' אלקים דוקא לפי שחסד זה שבמאמר ע"י כלי המסתיר דש' אלקי' הוא מאיר הבלעדי זה לא הי' יורד כמשל הנ"ל באש היסודי וד"ל, וזהו ויאמר אלקים יהי אור ושאלו במדרש מהיכן נבראת האורה והשיבו מלמד שנתעטף הקב"ה בשלמה וברא את האור דכתי' עוטה אור כשלמה (במד"ר פ' בראשית פרשה ג' ועיין עוד במד"ר פ' ויקהל פ"ן ולפמש"ש בפ' ויקהל שנתעטף הקב"ה בשלמה א"ש יותר מש"כ וכן באמת העתיק כאן כמ"ש במד"ר פ' ויקהל), ויש להבין תחלת השאלה מה הי' הלא כתי' ויאמר אלקי' יהי אור כו' אך כוונת השאלה כך הי' בהיות מבואר למעלה שנמשל אור א"ס ב"ה לאש היסודי העליון שירידות האור ממנו צמצום גדול הוא מאד ולזה שאל מהיכן נבראת כלומר וכי אפשר שיתצמצם ההעלם של עצמיות כ"כ להיות מאיר בבחי' אור נגלה והגם שנא' יהי אור זאת גופא שאלתנו מהיכן באפשרי להיות כך והשיבו שנתעטף כו' פי' שבאמת א"א להיות כך כ"א ע"י לבוש וכלי כמו בשלמה וכיוצא שיש לו כלי אחיזה להתאחז בו דוקא כמשל הנ"ל וזהו מ"ש עוטה אור כשלמה שמעטה האור להיות נגלה מן ההעלם ולהיות כי ה' אש אוכלה ע"כ כדי להחיות רוח שפלים כו' נתעטף ע"י השלמה שהם בחי' לבושים והעלמות דש' אלקים כנ"ל וד"ל, וזהו ברוך אברם לאל עליון קונה שמים וארץ, פי' אל עליון היינו בחי' חסד הוי' הנק' אל שנמשך מעליון בחי' מהות ועצמות ההעלם של אור

א"ס שהוא לבדו הוא כמו עד שלא נאצל ונברא כו' שהי' הוא ושמו בלבד כו' כידוע אך בחי' אל עליון הוא אשר עלה במחשבה שברצונו הפשוט כנ"ל קונה שמים וארץ כל סדרי ההשתל' דאבי"ע בחי' ממלא וסובב כו' וד"ל. ובה יובן ג"כ מה שאומרים בסדר התפלה בברכה ראשונה דשמו"ע הגדול הגבור והנורא ולמה נז' אל עליון סמוך להנורא ועוד מהו שבנורא יש וא"ו מפסיק ובגדול וגבור לא נא' וא"ו כו' אך הענין הוא דנורא הוא בחי' ביטול הנאצלים והנבראים קמי' העצמות דא"ס כמ"ש בזוהר כל נהורין מתחשכאן קמי' אפי' אור צח אור מצוחצח אוכם הוא קמי' עילת העילות כו' ואמנם מה שימצא בחי' הביטול בנאצל מאור א"ס הוא מפני בחי' גילוי אור א"ס דוקא כמשל העומד לפני המלך וראה אותו דוקא מתבטל ממצויאתו משא"כ כשנעלם ממנו חדר לפניו מחדר כו' וא"כ מה שנק' אור א"ס נורא מפני בחי' הגילוי שלו הוא אבל כשהוא בבחי' ההעלם העצמות גם נורא לא יתכן עליו מאחר דלית מח' תב"כ כו' וזהו וא"ו דהנורא כלומר כמו הוא"ו שראשו יו"ד ונמשך קו המשכתו והולך ממנו ומתקצר למטה מטה כו' כן מה שיהי' אור א"ס בבחי' גילוי עד שיקרא נורא לגבי הנאצלים כו' הוא ע"י צמצום היו"ד ואח"כ יומשך הקו ממנו בבחי' המשכה מצומצמת למטה מטה עד שיהי' בבחי' השגה קצת לנאצלים ואז יהי' להם בחי' הביטול במציאות כו' ולכך לא נזכר וא"ו אלא בנורא דוקא וסמוך לו אומר אל עליון כלומר אבל מצד עצמות אור א"ס הווו עליון לבדו נבדל ומרומם מבחי' גילוי אור כנ"ל רק שגומל חסדים ואח"כ קונה כו' כנ"ל ע"פ ברוך אברם לאל עליון קונה כו' וד"ל.

והנה עתה יש להבין מהו לשון אש אוכלה דוקא שהוא אש המכלה ומפסיד דבר שנאחז בו כו' הנה אנו רואים טבע האש ששבלה ומפסיד דבר שנאחז בו כמו העץ וכדומה עד שמהפכו למהות אש והוא כמו הגחלת שהעץ נשרף ונעשה מהות אש ממש ובדבר שאין בכחו לשורפו ולהפכו לאש כמו האבנים וכיוצא לא יתאחז בו זמן מה אלא מיד יסתלק וישוב לאש היסודי כו' ונמצא כל עיקר סיבת וקיום האש זמן מה הווי לפ"ע מעשה הכליון וההפסד שיש לו בדבר שנאחז בו אם יש ריבוי עצים או שמן לכלות ולהפך לאהד יתקיים זמן רב ואם יכלו בזמן מועט מיד יסתלק למקורו כו' והטעם הוא לפי ששרש האש ביסודו הרוחני הוא בבחי' העלם וחשך דהיינו בחי' ההסתלקות בעצמות כידוע לכך גם האש שירד ממנו ע"י כלי האחיזה טבעו ג"כ לכלות הדבר ולסלקו ולהביאו בבחי' העצמיות וזהו כל עיקר ירידתו מן העלם וכשיש לו מה לכלות ולהפך יתקיים זמן מה ביותר כו' והנמשל מכ"ז יובן למעלה בהיות שבחי' גילוי אור א"ס לנאצלים ונבראים הי' מהראוי להקראות בשם אור לבד מטעם הנ"ל אך מה שנק' בשם אש אוכלת היינו לפי שאין אותו אור הנגלה מן העלם של עצמיות דא"ס מתקיים זמן מה להאציל ולברוא כו' בהארתו והשפעתו כ"א כאשר יש לו דבר להפוך ממלהת יש לבחי' אין והוא להפכא שחוכא לנהורא ומרירו למתיקו שהן בחי' בירורי דעה"ד טו"ר כענין הסבה שראה משה שהוא בוער באש ה' כו' וד"ל ובעבודת ה' יובן זה דהיינו שאין

גילוי אלקות בנפשו אלקית כ"א כאשר תוכל הנה"ב לעשות כלה ונפסדת בבחי' ביטול עצמותה ורצונות שלה הזרים כדמיון הקרבת הבהמה הגשמי' ע"ג המזבה דנעשו גחלי אש של הוי' אח"כ כמ"ש גחלי אש מעל המזבח מלפני הוי' כו' ע"י שנהפך הרע לטוב כו' וגם בנפש אלקי' עצמה לא ישכון אור ע"ס בבחי' גילוי אור כ"א כאשר תהי' בבחי' דעת והרגשה בלב כאלו רואה ממש כו' א"ס ב"ה ולא במחשבה בעלמא ואז יפול הפחד מבחי' הביטול מפני אור א"ס בבחי' גילוי אור כו' וכל שבמחשבה הוא בבחי' יש ודבר מה לא ישכון בה אור א"ס בבחי' גילוי אור כו' ועד"ז ג"כ בסור מרע שבנה"ב תכלה ותפסד לגמרי בביטול כל הרצונות הזרים אז ישכון בה אור האלקי ותהי' כמשל כדוגמת הגחלת של אש שהעץ נהפך לאש כו' ובמעשה המצות כל היום ג"כ עד"ז דוקא דהיינו שיהפך הרצון הטבעי כמו אינו דומה שונה פרקו מאה פעמים למאה פעמים ואחד שאז דוקא נק' עובד אלקים פי' שעובד ומתקן ש' אלקים המצמצם האור בתחלה כדי שיהי' כלי ומכון לשבתו ית' בבחי' גילוי אור כמ"ש כי ה' אלקיך אש אוכלה כנ"ל ואין גילוי זה כ"א כאשר יהי' מה לכלות והוא רצון הטבעי המורגל למאה פעמים ולא יותר כאשר ישנה ק"א פעמים נותן מן הרגילות שנתהפך הרע לטוב כו' ובוה יהי' גילוי אור א"ס ב"ה למטה כמו למעלה כו' וד"ל ועד"ז בהתהפכות הז' מדות רעות יהי' ע"ז גילוי אור אלקי ביותר מטעם הנ"ל ובוה יובן ג"כ מה שהמצות עצמן הם נקראים לבושים שע"י יהי' גילוי אור א"ס כמ"ש עוטה אור כשלמה כו' כנ"ל וזהו ימים יוצרו כו' בהיות שכל המצות מעשיות נתלבשו בדברים גשמיים דד' יסודות ארמ"ע כמו מצות הצדקה להחיות רוח שפלים כו' הוא בכסף הדומם וכן הציצית בצמר הצומח וכיוצא בזה האתרוג והלולב וקלף של תפילין דעור בהמה כו' וידוע דשרש הד' יסודות דע' שרים הם מצירופי אלקים האחרונים דעשי' ויצי' שמעורבים טו"ר כו' וכאשר נעשה בהם מצוה נהפך ונתברר הרע שבהן ועולים לה' כעולה כקרבן כו' ונקראים מצות הוי' שהרי אור אלקי שורה בפ' קדש כו' וה"ז כמשל גחלי האש שעל מזבח הוי' ג"כ שאור ה' מאיר בעצים כו' וד"ל וזהו ואברהם זקן בא בימים היינו לבושי' של הנה"א שביררה מעה"ד טו"ר בסור מרע ועש"ט בכל ימי חיו כנ"ל בתפלה שבלב ובמעשה המצות כל היום אז תהי' כלי ולבוש שלה מכון לגילוי אור אלקי' בנשמה זו בג"ע העליון ותחתון ובלתי הלבושים לא יאיר האור בה כמשל האש היסודי שיש ב' הנאים לגילוי הא' כלי אחיזה כו' והב' שיהי' נאכל ונכלה כו' וכמ"ש כי ה' אלקיך אש אוכלה כנ"ל וד"ל וזהו ימים יוצרו כז' כלומר שנוצר ונמשך ימים במדה וקצבה לזמן הנגבל מלמעלה מן הזמן לפי אופן הרצה"ע בבחי' גילוי אור אלקי שיהי' ע"י אותה הנשמה בגוף בכל ימי חייו כו' אם מעט אם רב כו' וד"ל ולכך נקראים בני' בשם ניצוצות כמו ענין ניצוץ האלקי כו' לפי שבחי' גילוי אור א"ס נעשה ע"י כנ"ל וד"ל.

והנה זלעוז עשה אלקים דכמו שע"י כלי אחיזה נמשך ההעלם לידי גילוי אור בקדושה עד שנק' גחלי אש מלפני הוי' כו' כמו"כ יש בקליפה אש זרה

שנמשך מן ההעלם כו' (וע' מזה בלק"ת פ' אחרי בדה"ה כי ביום הזה יכפר דרוש הראשון) כי הנה ידוע דיש ב' מיני רע הא' בהעלם העצמות והב' התפשטות והמשכתו כו' וזהו ונשמרת מכל דבר רע מכל דבור רע שנא' כי יהי' בך איש כו', לפי שברית המעור תלוי בברית הלשון וכשמדבר דברים בטלים ודברי הוללות ביותר יבא לידי קרי בפגם ברית המעור וזה פלא מה שייכות וקשר יש להם זה ביה כו' אך הענין הוא דע"י הדיבור בדברים בטלים יבא ההעלם של הרע לידי גילוי בהבל הפה כו' ונמשך מזה תאוות רעות ממש הנק' אש זרה בפגם הברית בקרי כו' וזהו שנא' ודברת בם ולא בדברים בטלים כו' וד"ל ולהבין זה בתוס' ביאור הנה יש להבין תחלה הטעם שת"ת כנגד כולם כו' וגם שרש ענין מצות ת"ת מה היא והלא כל דברי התורה כבר נאמרו ונשנו וגם מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש כו' הכל נאמר למשה באותן ארבעים יום כו' ואיך יתכן שיהי' מצות ה' לחזור הדברים שכבר נאמרו דהיינו ללמוד ההלכה או לקרות המקרא שכבר נאמר שאין זה אלא כאדם שאומר מה שחבירו אומר כו' אך הענין הוא דמבואר למעלה בענין המצות מעשיות שהן כמשל גחלי אש שעל המזבח לפני הוי' כו' מפני שאור א"ס שורה בהם אחר שנהפכו מרע לטוב כו' והנה אנו רואים שגחלת של אש הגם שתהי' שלהבת האש בכלה מתלהב עכ"ז במשך זמן מה תכבה עד שתוכל להכבות לגמרי כו' אם לא שיפיחו בה במפוח שיליהיב אותה בתמידיות וע"י המפוח שנופחים ברוח והבל הנה אדרבה תוסיף להתלהב בשלהבת נוספת באורך ורוחב בהתפשטות גדול כו' אמנם בלתי מפוח תכבה במשך זמן קצר כו' והנמשל מכ"ז יובן ג"כ במעשה המצות הגם שהן גחלי אש מלפני ה' בבחי' אור וכלי כנ"ל עכ"ז במהרה יוכלו להכבות ולהסתלק מהן האור אלקי עד שישארו ככלי בלא אור ח"ו כמו התלהבות הנפש בתפלה ולא תעמוד ימים רבים כו' וכן במעשה המצות לא יעמוד האור האלקי בהן מבלתי בחי' המפוח של הבל שיעוררו ויוסיפו בהם שלהבת י"ה בתמידות כו' והוא ע"י מצות ת"ת דוקא בהיות שע"י הדבור בד"ת הנה ההבל המוציא לידי גילוי בפה דברי ההלכה ואופן מעשה המצוה כו' בזאת יתלהב במצוה אור האלקי שכבר נמשך בה בתוס' מרובה ובקיום תמידי מפני שבחי' הרוח וההבל שבדיבור בד"ת נמשל למפוח חזק שמעורר גילוי מן ההעלם בתוס' שלהבת כו' וד"ל (עיין מזה בלק"ת פ' תזריע בדרוש אם בהרת ושם מ"ב ועמ"ש בד"ה אתם נצבים מענין כי ה' אולקיך אש אוכלה הוא) וזהו ענין הנז' בזה על לימוד התורה לשון רוחא דלען באורייתא דהעיקר הוא ההבל והדיבור שבד"ת והוא רוחא דלען כו' ולכך הגם שכבר נאמר למשה גם מה שכל תלמיד ותיק עתיד לחדש כו' מצוה לחזור הדברים בפה כו' מפני שדבר ה' זו הלכה דכתי' ב' ואשים דברי בפיך כו' כלומר שהוא אותו דבר ה' שכבר נאמר אך צריך הוא לבא לידי הבל הדבור כדי להיות כדוגמת משל המפוח כו' וזהו ואשים דברי בפיך כדי שפיך יהי' המלהיב האור בכל המצות כו' וזהו הטעם שת"ת כנגד כולם כי כל המשכות האור מאור א"ס במצות כולן תלוי במצות ת"ת מטעם הנ"ל וד"ל ועם

הקדמה זו יובן ג"כ בחי' המנגד לזה בקליפה הוא הדיבור בדברים בטלים שהוא ג"כ כמשל המפוח להוסיף המשכה מהעלם של הרע לידי גילוי עד שיהי' מקרה לילה מסיבת פגם ברית הלשון כו' וזהו ודברת במ ולא בדברים בטלים לפי שאת זלעז"ז עשה אלקים וכמו שת"ת כנגד כולם כן עוצם האזהרה על דברים בטלים שקשה כנגד הזי מדות רעות כו' לפי שממשכת שהעלם לגילוי כנ"ל וד"ל (ועי' בד"ה אלה מסעי בענין המסעות במדבר להכניע המדבר ל' דיבור ועי' בענין ד' כתות שאין מקבלין פני שכינה ובכולם הפגם בהדבור) ועם הנ"ל בת"ת כנגד כולם יובן ג"כ מ"ש (סוטה כ"א) מצוה מגינה לפי שעה ותורה מגינה לעולם שנא' כי נר מצוה כו' ואין עבירה מכבה תורה כו' עד דמסיק מצוה בעידנא דעסיק בה מגינה ולא מצלא ותו' כו' מגינא ומצלא כו' מטעם הנ"ל שאור תורה לא יכבה לעולם ואור המצוה יכול להכבות כו' וד"ל.

וזהו הודו לה' כי טוב אין טוב אלא אור כמ"ש וירא אלקים את האור כי טוב ואין טוב אלא תורה שנא' ותורה אור כו' והן תרי"ג מצות דאורייתא שהן בחי' אורות בכלים מכלים שונים כדוגמת גחלי אש כו' אך ז' מצות דרבנן נתוספו בזמן בית שני שתקנו חכמי ישראל בראותם שאין גילוי אלקות בבני כ"כ ע"י המצות דאורייתא מפני הנפילה שנפלו ממדריגתם ולא יוכלו להאיר האור בכלי בתומ"צ כו' לזאת הוסיפו מצות דרבנן לפי העת והזמן דהיינו כמו מצות נר חנוכה בימי חשמונאי כו' ומגילה בימי מרדכי ונטילת ידים תיקן שלמה כו' וע"ז אנו אומרים ואנחנו נברך י"ה מעתה ועד עולם פי' ואנחנו מה שאנו כנ"ל הוסיפו על עצמינו על פי חכמי ישראל ז' מצות דרבנן בהם נברך י"ה שבעצמות אלקות כו' מעתה ועד עולם כלומר ב"ה צור עולמים עוה"ב ועוה"ז מלמעלה מן הזמן לבחי' זמן כו' וזהו מעתה שרש התהוות הזמן ועד עולם בג' מיני עולמות עד עוה"ז השפל כו' וד"ל והנה שרש ענין ז' מצות דרבנן הוא כדי שיהי' אור האלקי נמשך גם במקום נמוך מאד מאד גם באישון לילה ואפילה דהיינו גם לפי אופן ירידות מדריגות כנ"ל בכל מקום שהם וכמו ענין הדלקת נר חנוכה שמצותה בפתח השער אצל מזוזת הפתח ולהדליק האור בלילה דוקא הנה הטעם לכ"ז יובן בהיות שתרי"ג מצות דאורייתא נמשך אור א"ס בחכמה דאורייתא כו' ובאמת החכ' בחי' עשי' לגבי עצמותו ית' כידוע וזהו הטעם שמדליקין אצל הפתח כמ"ש זה השער להוי' כו' פתחו לי שערי צדק כו' עד"מ השער שהוא דרך כניסה ויציאה מגופו של היכל לאויר החוץ כו' כמו"כ מה שנמשך מאור א"ס החכמה הוא כמו היציאה מפתח ושער לחוץ כידוע דפתח בחכמה כו' וגופה של הדלקה באור ובלילה דוקא הטעם הוא לפי שגם בחי' הארה מאור א"ס בחכמה הוא בחי' אלקות ממש וכמו שאנו אומרים אתה קדוש שגם בחי' אתה שבגילוי הארה כו' ג"כ קדוש ומובדל מאתנו כו' וכמ"כ את חכים כו' הארה זו שבחכמה עד שנקרא חכים כו' הוא קדוש ומובדל כו' ואמנם כשנמשכה החכ' בגוף גשמי של האדם כמו ענין אתה חונן לאדם דעת כו' הנה יכולה התכמה להתגשם מאד עד שיוכל ללמוד כדי לקנטר

וכדומה כו' היפך הביטול כו' ולזאת כשראו חכמי ישראל שהתורה נתגשמה בכנ"י ציוו להדליק האור בשמן בפתח השער כדי שע"י האור יאיר אור א"ס בחכמה שבשמן כו' ויהי' בהם בחי' הביטול כשהם בפתח השער ג"כ וזהו אבא במ אודה י"ה פי' כשאבוא בשער העליון זה השער להוי' כו' ע"י הדלקת נר חנוכה אודה בבחי' ביטול במציאות ולא תתגשם החכמה להיות יש ודבר כו' והיינו אודה י"ה דוקא כי יו"ד הוא החכמה כו' וד"ל אמנם מה שהוצרכו לכך הוא מפני עוצם הירידה שירדו כנ"י בזמן ההוא בימי חשמונאי שהרי טמאו כל השמנים כו' ובקשו להשביחם כל התורה כו' מפני שלא הי' ראויין אליה מצד התגשמות התורה אצלם כו' ועד"ז בכל מצות דרבנן הי' לפי עת והזמן שהשיגו חכמי ישראל ירידת כנ"י באיזה מדריגה מן המדריגות כו' וד"ל והנה ז' מצות דרבנן נחלקו לג' מדריגות שנחלק התו' בג' קוים ימין ושמאל ואמצע שהן תו' ועבודה וגמ"ח כמ"ש כי אמרתי אמ"ר אש מים רוח כו' ואמנם סדר הג' מדריגות במצות דרבנן אינן בימין ושמאל כו' אלא קו האמצעי קדם לכולן והוא בפסוק יאמר נא ישראל שהוא כנגד התו' כו' ויאמרו נא בית אהרן כו' הוא נגד גמ"ח ויאמרו נא יראי ה' כו' נגד העבודה כו' וביאור הדברים הנה יאמר נא ישראל הכוונה שגם כנ"י יאמר להמשיך המשכות אור א"ס ע"י ז' מצות דרבנן שהוסיפו חכמי ישראל כו' כדי שיהי' לעולם חסדו פי' כדי שיהי' חסד ה' העליון מאיר גם למטה מטה באישון לילה כו' ויאמרו נא בית אהרן הוא התלהבות הלב בתפלה שמתעורר מחמת חסד עליון דאהרן כה"ג שממשיך אהבה כרשפי אש בלב כנ"י והו"ע הדלקת המנורה שנא' בהעלותך את הנרות כו' והיינו שניצוצי אלקות שבנפשות ישראל יתלהבו בתמידות ולא יכבו לעולם כו' ויאמרו נא יראי ה' כו' היינו הלויים שהיו משוררים בשיר על הקרבן בבחי' העלאה מלמטה למעלה כו' ע"י המשיכו אור התלהבות בכנ"י וזהו ג' מדריגות לאופני המשכות חסד עליון בכנ"י והיינו כל"ח הנזכר בכל א' מהג' וד"ל ואמנם בפסוק ראשון אינו מזכיר כ"א השם לבדו ולא ישראל כו' כי המשכות האור ע"י ג' קוים שבתומ"צ תר"ג הרי איהו וגרמוהי חד כו' הגם שהאורות בכלים כו' אבל מה שמצד כנ"י עצמה ניתוסף התמשכה בג' קוים ג"כ כעין של תורה הוא מה שאומר אח"כ יאמר נא ישראל ג"כ כו' וד"ל והטעם שבז' מצות דרבנן התורה קדמה כי היא בבחי' סגולתא כו' כמ"ש בס"א ע"פ נאוו להייד בתורים תושב"כ ותושבע"פ כו' וד"ל.

להבין שרשי הדברים הנ"ל הנה מבואר בע"ח בכמה דוכתי שסיבת ירידת האור הוא רק בשביל הכלי ואם אין כלי מסתלק האור וראי' לזה שכאשר הי' מיעוט הכלים מזה הי' סיבת השבירה כידוע ובריבוי הכלים יתרבה האור כידוע וטעם הדבר הוא (לפי ששרש הכלים מן אורות המקיפים לכך כמו שהאור חושק לעלות אל המקיף כך חושק לירד ולהתאחז בכלי כו') לפי שהאור מצד עצמו

בטבעו אין לו רק בחי' ההסתלקות והעלי' כו' וכשיש דבר מה שיאיר בו ירד להאירו וגם זאת כאשר הדבר הוא מנגדו דהיינו בחי' הכלי שמסתיר את האור אז דוקא יאיר בו כו' וד"ל והנה ידוע דרמ"ח מ"ע ושס"ה מל"ת הן רמ"ח אברים דמלכא אורות בכלים מכלים שונים כנ"ל ואמנם כדי שלאיר האור בכלי צריך דבר שיעורר את ההעלם של האור שיביא אותו לידי גילוי כו' והיינו בחי' בוצינא דקרדוניתא כלומר אור חשך בעצם בבחי' העלם העצמות ולהיות מביא את האור לידי גילוי מן ההעלם נק' בוצינא דקרדוניתא כו' והיינו קו המדה כמ"ש בס"א וזהו ישת חשך סתרו כו' והתורה היא המקור להוציא את האור מן ההעלם כמ"ש כשמעכם את הקול מתוך החשך כו' שזהו משל האש היסודי כו' וכמו מפוח שנופח ההבל שבו את האור לפי שיש בכח ההבל להביא את ההעלם האור ולהגדיל את השלהבת כו' וכמו"כ יש כה זה בהבל הדבור שבד"ת להוציא את ההעלם בחי' חשך העליון לידי גילוי אור בתוס' מרובה כו' וד"ל.

ושרש ענין אש אוכלה כו' הנה באמת גם לטעם המבואר שנמשל להעלם וגילוי כו' הי' ראוי לקרותו אור ולא אש אוכלה אך הענין הוא דבאצי' עצמו דאיהו וגרמוהי חד כו' גם הכלים בחי' אלקות המה ממש אך שנתצמצמו בשביל השפעה והמשכה מאין ליש כו' אבל כולם מבחי' הקדושה האלקית שכולו טוב ואין רע יורד מהם כלל כו' אך כשיורדי' עוד לבי"ע שם המה בנתלמות הנפרדים ועה"ד מעורב טו"ר הוא כידוע וע"כ בהיותם שמה נק' אש אוכלה להפך חשוכא לנהורא ומרירו למיתקא כו' לפי שמעורב טו"ר ולא יגור במגורו רע ח"ו וכו' וכשאוכלת האש דאלקות את הלק הרע דנוגה שבהם ישכון האור בתוספת גילוי והו"ע בירורי' דרפ"ח ניצוצין כו' ואם אין מה לברר ולהפוך כ"כ אין האור האלקי בגילוי כ"כ כמשל האש הנגלה כו' אבל באצי' עצמו שאין שם גם שמץ מן הרע דנוגה אין מה לברר ולהפוך ולא נק' אש אוכלה אלא בשם אור יקרא כמהות האור העצמי מבלתי שמן ועצים וכדומה וד"ל ואמנם מבואר למעלה שאין ירידות האור גם באצי' מבלתי כלי שמסתירו כו' והיינו לפי שגילוי האור צמצום גדול הוא ואיננו מתגלה כ"א כאשר יש היפוכו ומנגדו המסתירו והיינו דכתי' עוטה אור כשלמה דוקא אבל בלא לבוש וכלי איננו שורה ומתגלה והוא בחי' הכלים שבאצי' עצמו שאינן רק בחי' לבושי' והעלמות להסתיר האור ולא שיהי' בהם שמץ מן הפסולת דנוגה ח"ו עד שצריך בירור כו' וע"כ לא נק' אש אוכלה אלא בבי"ע כמ"ש בסנה דמשה שהוא בוער באש כו' רמז לרוח מים עפר דבי"ע שנאחז בהם אש ה' לכלותם ולבררם כו' וד"ל.

ושרש ענין י' מצות דרבנן כו' הנה כתי' סומך ה' לכל הנופלים הוא סוכת דוד הנופלת כו' שנפלה בזמן בית שני בירידות המדריגות ולא יכלו לקבל התורה להיות אור ה' מתגלה ע"י ונהפוך הוא ע"י שלמדו שלא לשמה כו' ולזאת תיקנו אנשי כנה"ג כמה דברים להוסיף על התורה וכללותן מז' מצות והוא כדי

לסמוך בהן שלא תפול עוד והוא כמו ענין נר חנוכה להדליק נר חנוכה ר"ת נחל כלומר להנחיל את האור העליון למל' דאצי' עד שיאיר נרה גם בלילה וחשך כו' ושרש הדברים הוא שרמ"ח מ"ע דאורייתא הן בבחי' האצי' עצמו באורות וכלים והיינו הודו לה' כי טוב שכולו טוב כו' אבל שרש ענין ז' מצות דרבנן הוא כדי להמשיך את הארר לעולמות הנפרדים ג"כ והם ב"ע הנק' לילה וחשך כו' והן ג' פסוקים הללו יאמר נא ישראל ויאמרו נא בית אהרן כו' ולפי שעולם הבריאה קודם ליצי' הקדים פסוק יאמר נא ישראל כו' ואח"כ יאמרו נא בית אהרן בעולם ביצי' בבחי' אהבה ברשפי אש כו' ואח"כ יאמרו נא יראי ה' דעולם העשי' כו'.

ושרש ענין המדרש מהיכן נבראת האורה כו' יש לפרש בענין אחר בשם הה"מ או באלשיך והוא בכתובים בשם הה"מ כו' דאורה קאמר בלשון נקבה לפי שאור של תולדה המאיר בבי"ע כמ"ש במ"א הוקשה לו מהיכן נברא והשיבו שעוטה אור כשלמה דרך לבוש ומכסה הפרגוד המפסיק בין אצי' לבריאה כו' וד"ל (פי' זה איש לפי לשון המד"ר בפ' בראשית פ"ג שנתעטף בה וצ"ע).

מאמרי אדה"ז תקס"ד ע' לה ואילך

ט

הודו להוי"ה כו' כידוע שהוי"ה הוא בחי' סכ"ע והוא למעלה מעולם הבריאה שהוא בחי' כסא ומרכבה לעצמות אלקות, וזה שאנו אומרים שידו ויתבטלו לבחי' הוי"ה ע"ד לפני כסאו הכל משתחווים לשון ביטול לפני כסא הוא חיות בחי' כסא הנ"ל והוא בחי' הוי"ה, כי כל מה שנק' עולם ומקום הוא בחי' אלקים ממכ"ע כאמור בענין עובד אלקים עובד הוי"ה וכן אהבת עולם ואהבה רבה, וכ"ז הוא ע"ד העלאת מ"ן שיתעלו ויתבטלו בהשגתם לשלמעלה מהם המח' אותם ואח"כ נתוסף עי"ז הארה והמשכה והשגה חדשה בהם ע"ד המחודש בטובו כו' ולכן יש ביכולתם להמשיך אלקות לשלמטה מהם.

מאמרי אדה"ז הקצרים ע' רצז

כ"ק אדמו"ר האמצעי

י

סדר המדרגות מלמטה למעלה שהוא בבחי' ההודאה להוי' כמ"ש הודו להוי' בבחי' סוכ"ע קראו בשמו שהוא שם אלקים בשמו הנק' שם הפעולה שהוא התפשטות פעולתו בעולמות כמ"ש לכו חזו מפעלות אלקי' אשר כו'. וזהו קראו בשמו שהקריאה הוא המשכה בגילוי למטה, אבל בהוי' אינו יכול להשיג רק בהודאה מרחוק להיותו למעלה מן ההשתל' ונק' קדוש כו'.

ואמנם יש עוד ענין בהודאה זו כנ"ל שאדם נותן תודה להוי' בצאתו מן החשך לאור כמו היוצא מבית הסוהר וכה"ג (וכעין ענין ד' צריכין להודות אשר יצאו מן המות לחיים בגשמיות כך הוא ברוחני' בצאתו מן המות לחיים ברוחני'). כי הנה ידוע שהנשמה אלקי' טבעה לעלות ולידבק במקור חוצבה באלקים חיים כמ"ש רוח האדם העולה כו', אך מצד התלבשות חומר גס הגופני שמורכב מד"י גשמיים ומעורב ברע גמור דק"נ שהוא יצר לב האדם רע בטבעו כו', ומה גם שמצד ההסתר אור אלקי בתכלית בעוה"ז השפל שבא שם האור אחר רבוי הצמצומי' היותר אחרון כו' (והן מ"ח צירופי' אחרונים דשם אלקים, שמקבלים יניקה מע"ס דנוגה דעשי') שלזה נראה העולם ומלואו לבחי' יש ודבר נפרד מיחוד אלקות עד שיכולים לומר עזב ה' את הארץ בדרכי הטבע כו'. ואע"פ שהנשמה אלקי' מכרת ליוצרה שהוא מקור כל העולמות ונראה מושג בראי' השכל התהוות הברואי' מאין ליש כמו שאו מרום עיניכם כו' וראו מי ברא אלה כו' איך שהטפל בטל לעיקר כמו צבא השמים שמשותחים בביטול היש לאין תמיד ומחדש מע"ב בכ"י כנ"ל. אבל מצד בחי' החומרי דנה"ט מחשיך אורה ולבוש שק דק"נ שהוא התגשמות זה העולם השפל ומסתירים ומחשיכים לנשמה לאור האלקי המאיר עלי' כו' עד שאין בכחו כלל להשיג ולהכיר בוראו כלל, וכש"כ שלא יש בכחה להאיר במוח לב בשר הגופני כו' וה"ז ממש כמו שיושב בבית האסורים בבור עמוק בחושך ואפילה שלא יראה אור כלל (או כמו חולה המסוכן שהגיע לשערי מות וכה"ג). אך כאשר יצא מבית האסורים ויראה אור יתפעל מאד ויחי' נפשו בחיות חדש ממש על יציאתו מאפילה לאור גדול כו' שאז יתן תודה להוי'. וכך הוא ממש בנשמה האלקי' בצאתו ממאסר חושך הגופני המחשיך עליו ביותר כנ"ל שזהו כמו יצא מבית האסורים בראותה אור האלקי שתשוב לאלקים ותאיר באור החיים (והיינו ממש כמו שיצא מן המות לחיים גשמיים כו'). וזהו ענין יצ"מ שחייב אדם בכ"י לראות א"ע כאלו יוצא ממצרים שהן נש"ט דק"ן וכמו שיצא ממצרים מאפילה לאור גדול מטעם זה כידוע וד"ל. וענין יציא' מצרים [היינו] יציא' מן המיצר דנה"ט שהחשיך ביותר שזהו כמו מאסר ותפיסא ממש (כי גם ביצי' הרי הנשמה נכנסה בגוף בע"כ כמו שמורידים ומושיבים אדם בבור אסור בנחשתים וז"ש ואתה נפחת בי בע"כ נכנסה לגוף רק אתה נפחת בי כו') (כמו באדה"ר דכתי' ויפה באפיו נ"ח שבודאי ירד בע"כ מעצמות אוא"ס ב"ה לחומר גופני וכו') שזהו כמו נפילה וירידה מאיגרא רמה לבירא עמיקתא וע"כ אתה חי, ובצאתו מן המאסר הגופני נק' יצ"מ שיצא מן המיצר כו' וד"ל. ועכ"ז בפטירת הנשמה מן הגוף קשה לה פרידתה מן הגוף ביותר כמ"ש בזהר, לפי שכל חייו בגוף הי' שפע אור האלקי במוח ולב הגופני באוי"ר האלקי' ובתומ"צ כו' שזהו כיחוד דכר ונוק' כו' ע"כ קשה לה פרידתה, וראי' מתחה"מ לכל נשמה אלקי' תחזור לגופה דייקא כו', וזהו ע"כ אתה חי וע"כ אתה מת וקאי על נש"י שתחלה בע"כ וסופה בע"כ כו'. אבל לכאן זה סותר ענין הנ"ל ביצ"מ שזהו כיוצא מן המאסר וכו', והאמת הוא דגם

הגוף עולה עמה בבחי' הודאה זו (כמשי"ת), וזהו פי' הודו לה' שהנשמה תתן תודה לה' כאדם שנותן תודה לה' ביציאתו מן החושך לאור כנ"ל וד"ל.

ועוד ענין יתפרש בהודאה זו כאדם המודה לחבירו ע"ד שנתוכח עמו שהאמת כדבריו ולא כמו שהי' סבור בתחלה, והענין הוא שכאשר תאיר אור האלקי על הנשמה בצאתה מחומר גופני תתן הודאה על האמת, שהאמת הוא שהבורא ית' הוא עיקרא ושרשא דכל עלמין כו' הוא מקור כל החיים והנבראים, מאמיתות המצאו נמצאו כל הנבראים מאין ליש, וכולא קמי' כ"ח ממש, היפוך ממש שהי' תחלה בדמיון האנושי הכוזב שעושה טפל לעיקר, להיות שההסתר וצמצום גדול אשר בעוה"ז מחשיך ומסתיר על האמת ומראה העולם ליש ודבר בפ"ע נפרד מיחודו ית' (וזהו מארז"ל ישראל שבח"ל דוקא עע"א בטהרה לפי שע"ס דק"נ מסתירים ביותר כאלו עע"א בטהרה הן, לפי שעושים מהטפל עיקר במס"נ בשפע הפרנסה שבאמת אין מזל לישראל כי חלק הוי' עמו כו' רק שנמשך ע"י מזל בדרך התלבשות כמו גרזן ביד החוצב ובסוד גלות השכינה בע"ש, וזהו כעובד לטפל כמ"ש אותי עזבו כו' לחצוב להם בורות נשברים כו', משא"כ בא"י שאין ההסתר דלבוש שק שם כ"כ ובפרט בזמן בהמ"ק כידוע וכה"ג), וזהו כאדם המודה לחבירו שהאמת אתו כו'. וזהו מודים אנחנו לך בהודאה על האמת שאתה ה' כו'. וע"כ גזרו אומר דמאן דלא כרע במודים אינו קם בתחה"מ, לפי שלע"ל יהי' גילוי אלקות על כל הנבראים וכמ"ש וראו כל בשר כמד"א וייראוך כל המעשים וישתחוו כו' שידע כל פעול כי אתה פעלתו בראי' חושי' ממש היפך מהסתר אלקו' דעכשיו כמ"ש קודם חטא עה"ד כו' וכמ"ש ואת רוח הטומאה כו'. וראי' מחמורו של רפב"י, וכבר הי' כן בפרות גשמיים שנשאו הארון שאמרו שירה כמו פני שור שבמרכבה ממש מפני גילוי אור האלקי בבחי' מל' שבארון האלקי, לכך נאמר לע"ל לא ירעו כו' וגר זאב עם כבש כו'. אבל מאן דכרע במודים הגם שהוא הודאה חיצוני' נמשך בגרמי' שבשדרתו גילוי אלקות ויחי' ברוח אלקי ממש כמתים שהחי' יחזקאל כו', וזש"א ועתה אלקינו מודים אנחנו לך עתה דוקא הודאה מרחוק ולע"ל יהי' זה מצד בחי' גילוי אור ה' ממש וד"ל.

והנה הודאה זאת בהודו לה' כו' בא מצד הדעת והכרה באור האלקי המהווה את הכל ונק' הודאה שמצד השכל משום דבינה עד הוד אתפשטת כמו מזמור לתודה הריעו לה' דעו כי ה' כו' והוא עשנו כו' עד בואו שערי תודה כו'..

בחי' הכרה והודאה בדעת גמור בהודו לה' כו' כאדם שיצא לאור גדול שנפתחו עיניו לראות להכיר את האמת ע"פ ראיית השכל היפוך מכמו שהי' בדמיונות כוזבות בתחלה כו'.

יא

יש בחי' שמות וכלים לכל מדה וספירה במדריגה מיוחדת בפ"ע וא"כ יש לחסד ג"כ שם מיוחד אליו שיבא ויומשך למטה מעצמות המאציל באבי"ע שהן ודאי ע"י ירידות המדריגות לאלפים ורבבות עד שמתהווה חסד דעשי' בפו"מ, וכמו שם אל, דחסד [אל כל היום משתלשל ממקור החסד דאצי' עד שחסד אל כל היום ממש לזון כל הברואים ונותן לחם לכל בשר כי לעולם חסדו ממש וכה"ג בכל המדות כשם אלקי' בגבורה כו' ושם הוי' בת"ת כו'].

תו"ח שמות שנוח, א

כ"ק אדמו"ר הצ"צ

יב

(א) **הודו** לה' כי טוב כי לעולם חסדו. רבות ס"פ בחקתי. ילקוט ח"א פ' ויצא דל"ז א' ע"פ ותהר לאה. לאה תפסה פלך הודיה ועמדו כל בניה בעלי הודיה יהודה ויכר יהודה ויאמר צדקה ממני. דוד הודו לה' כי טוב. עמ"ש מענין הודיה בד"ה יהודה אתה ובסידור בד"ה מזמור לתודה. ובדרוש ל"ג בעומר בביאור ע"פ אתה הצבת גבולות ארץ. ילקוט ח"ב קע"ח א'. של"ה קס"ו ב'. מ"ע קע"ו. יאמר נא. מ"ע מ"ז. ילקוט חדש יעקב ק"מ. בחיי כ"ג ב'.

(ב) **ילקוט** בתלים במקומו דף קכ"ו א' אין לישראל מה שישלמו להקב"ה אלא הודיה בלבד על כל טובה שהוא עושה להם. וכן הוא אומר אודך ה' כי אנת בי. בישעי רסי' י"ב.

(ועיין מזה בלק"ת בד"ה ששת ימים תאכל מצות דרוש השלישי. ור"ל כי ע"י הגלות אדום יומשך הגילוי דלע"ל בחי' והניף ידו על הנהר יעו"ש. וזהו ע"ד ודרך חיים תוכחת מוסר כדפי' הש"ס רפ"ק דברכות דף ה' ע"א) ואומר אלי אתה ואודך אלהי ארוממך. ה' אלקי אתה ארוממך אודה שמך (עמ"ש מזה בזהר בלק קצ"ג ב') וכן הוא אומר טוב הודות להוי'.

כי לעולם חסדו. זו התורה שנתן להם לישראל שנקרא חסד שנאמר ותורת חסד על לשונה. עמ"ש בזה ע"פ ואני בחסדך בטחתי תלים סס"י י"ג. ועמ"ש ע"פ כי אמרתי עולם חסד יבנה דהפירוש שלעולם יהי' החסד קיים. וחסד זהו הוא יחוד קובה"ו בחי' ואיש אשר יקח את אחותו חסד הוא. כמ"ש בזהר ויקרא דף ז' ובפ' אחרי דע"ז. וזה הוא ע"י התורה כי ביום חתונתו זו מתן תורה. וא"כ ע"י התורה נמשך יחוד זה כו' וזהו כי לעולם חסדו זו התורה. וזהו ג"כ הודו לה' כי טוב. ע"ד יבא טוב ויקבל טוב מטוב לטובים כו' דהיינו קבלת התורה שנק' כי לקח טוב נתתי לכם. מטוב זה הקב"ה.

עו"ש בילקוט וכן הוא אומר חסדי ה' כי לא תמנו ר"ל שהחסד אינו פוסק וזהו כי לעולם חסדו. וזהו ע"ד פי' התד"א ח"א פ"ו דאהבת עולם גבוה מאה"ר דהיינו אהבת עולם שאין לו הפסק כלל וכך הוא ענין לעולם חסדו. כי לא תמנו. ושו"ר המשכה זו באה מע"ק שהוא מוצא מים אשר לא יכזבו מימיו אני הוי' לא שנית וצ"פ וארשתיד לי לעולם.

(ג) **ילקוט** בשה"ש בפסוק יונתי בחגוי. השמיעני את קולך בהלל. כי קולך ערב בהודו להוי' כי טוב (י"ל לפי שארז"ל בכל מדה ומדה שמודד לך הוי' מודה לו במאד מאד א"כ ההודאה באה ע"י ב' הקוין חו"ג לכן זהו ענין קולך ערב שהעריבות הוא מהתכללות ב' או ג' בחי' וכמו המרקחת מצנון עם דבש. וכן רקיע ערבות שכלול מחו"ג) ומראך נאוה באנא ה' הושיעה נא ובאנא הוי' הצליחה נא. עמ"ש בד"ה להבין ענין הנסירה בענין ד"פ ובכן שהם גימט' ד"פ חסדו.

(ד) **הרמ"ז** פ' תצא דף רע"ו ע"ב ד"ה איהו הוה. וידוע שהחסד בהיותו גנוז נק' טוב ובצאתו לחוץ נק' חסד כידוע אצלנו בפסוק אך טוב וחסד וזהו אצלי סוד פסוק הודו לה' כי טוב בהיות אורו נגזז. כל"ח סופו להגלות עכ"ל. וע"ש עוד בענין אברהם שמתחלה המשיך במל' בחי' טוב ואח"כ גמיל לה חסד ואז יש בה חסדים טובים עכ"ד יעו"ש.

(ה) **עוד** יש להעיר לענין כי טוב ולענין כל"ח ממ"ש ע"פ הטוב כי לא כלו רחמין והמרחם כי לא תמו חסדיך וקצת מזה בת"א פ' בשלח בד"א אשירה לה' כי גאה גאה.

יהל אור עה"פ ע' תמו ואילך

יג

אך טוב וחסד כו' לאורך ימים זה בהמ"ק. בזח"ב פ' תרומה קס"ח ב' אמאי אקרי טוב ואמאי אקרי חסד. טוב כד איהו כלול כולא בגויה ולא אתפשט לנחתא לתתא. חסד כד נחתא לתתא ועבדי טיבו בכל בריין בצדיקי וברשיעי ולא חייש. ואע"ג דדרגא חד הוא. מנלן דכתיב אך טוב וחסד ירדפוני אי טוב למה חסד ואי חסד למה טוב דהא בחד סגי אלא טוב כליל כולא בגויה ולא אתפשט לתתא. חסד נחית ואתפשט לתתא וזן כולא צדיקי ורשיעי. והכא כיון דאמר ובטובו חיינו הדר ואמר הזן את העולם כולו בטובו ובחסד כו' עכ"ל. וע"ש במק"מ ד"ה טוב איהו כליל פי' שם ע"ב דחכמה גימ' חסד וכמנין הכ"ל מתגלה ומנין טו"ב נשאר בעולם (והיינו שם ע"ב יש בו בחי' אבי"ע וג' בחי' ביי"ע שבו מתקלים ובחי' אצילות שבו נשאר בעולם ע' בהרמ"ז פקודי דר"כ ובשבת מתגלה הכל ולכן אז נאמר מזמור שיר ליום השבת טוב להודות לה') והחסדים כשמתפשטים למטה נק' חסד

וכשאינם מתפשטים למטה נק' טוב עכ"ל ושם האריך יותר. ועפ"ז אפ"ל בפסוק הודו לה' כי טוב כל"ח דפי' בילקוט במקומו תלים רס"י קי"ח דקאי על התורה שנאמר ותורת חסד על לשונה. והלא גם טוב אינו אלא תורה כמארז"ל מנחות נ"ג יבא טוב ויקבל טוב מטוב לטובים וכמ"ש כי לקח טוב נתתי לכם. אלא אפ"ל דתשב"כ נק' טוב ותשב"ע"פ נק' חסד. כי תשב"כ עדיין הכל סתום בה ובתושבע"פ מתגלה רצון העליון. כמ"ש בכמה דוכתי.

יהל אור ע' 99

יד

א הודו לה' כי טוב כי לעולם חסדו. במדרש תלים ס"י זה שהוא ע"ד מ"ש למעני למעני אעשה כו' בשביל שמי הגדול כו' ע"ז אמר דוד הודו לה' כי טוב כו' עכ"ל. ור"ל כי שמו הוא מתאחד עם נש"י כמ"ש ביהושע ומה תעשה לשמך הגדול כו' וכמ"ש מזה בספר שערי אורה להריגי"ק ובד"ה עולת תמיד פי' שלכן נק' ישראל לי ראש כמו בהראש גילוי כללות חיות הנפש. כך בנש"י מאיר שמו הגדול. גם כמ"ש בד"ה ולא אבה בלק"ת פ' תצא שבכל א' יש שם הוי' ממש וכמ"ש חלק הוי' עמו. ועמ"ש ע"פ ומביא גואל כו' למען שמו כו'. בת"א פ' וארא בד"ה לכן אמור. גם מ"ש אשר הלכו אלקים כו' ולעשות לו שם וברבות ע"פ טוב שם משמן הטוב. ועמ"ש מזה בד"ה ואלה שמות בני". גם אפ"ל לעשות לו שם בבחי' והי' הוי' לי לאלקים וע"ד ביום ההוא יהי' הוי' אחד כו'.

(ב) עיין במהרש"א פב"ת דברכות בענין ד' צריכים להודות שהוא ענין ד' כוסות דפסח. ואפ"ל כנגד ד' גליות. והיינו שבהם ועל ידם יהי' גילוי ד' אותיות הוי' וכמ"ש לע"ל ונגלה כבוד הוי'. ר"ל ע"ד והי' הוי' לי לאלקים. בת"א פ' ויצא בד"ה ושבתי בשלום ועיין בסדור בד"ה מזמור לתודה בענין פי' להודות שהוא ענין כי אל דעות וההודאה שהאמת כמו דעה העליונה כו' וזהו ואמת הוי' לעולם שיתגלה אמיתת שם הוי'. ולענ"ד יש להעיר ממש"ש במ"א בענין עילת העילות וסיבת הסיבות דפי' עילת העילות זהו כשנמשך דרך השתלשלות עילה ועלול והוא מבחי' ממכ"ע אבל סיבת הסיבות מה שנמשך שלא כסדר והדרגה אלא מבחי' סוכ"ע וכמ"ש מזה בת"א בד"ה יביאו לבוש מלכות. ואפ"ל כי ב' בחי' הנ"ל הן ג"כ ב' דעות ד"ת זהו ממכ"ע וד"ע הוא סוכ"ע וכמ"ש בביאור ע"פ לבבתי. וכך ההפשעה שבישוב באה כסדר והדרגה ע"ד עולם כמנהגו נוהג אבל ד' אלו דמדבר וים וחולה וחבוש בא להם הישועה ע"ד סיבת הסיבות. וזהו ד' צריכים להודות כו' והיינו הודו להוי' ועמ"ש בת"א פ' בשלח ע"פ וירא ישראל בענין ויאמינו בהוי'. ועמ"ש מענין ברכה והודאה בדרוש הוד שבהוד. ומ"ש ע"פ יהודה אתה. ובד"ה אלה פקודי בהביאור בענין יחוד או"א:

(ג) **ענין** כי טוב. את האור כי טוב. שאע"פ שהאור ענין זיו והארה אינו כמו אור השמש שנמשך מהשמש ממילא אלא כשעלה ברצונו וזהו כי טוב ע"י בחי' טובו ורצונו להיטיב אז מאיר האור. ויש זכר רב טובך רבוי בחי' טוב ט"ו מעלות טובות ט"ו יסודות. כי בכל בחי' כשצריך להאיר למטה צריך לזה מדת טוב כו' כמ"ש במ"א. וע' סנהדרין דל"ט ר"א רמי כתיב טוב ה' לכל וכתוב טוב ה' לקוו כו' והתירוץ ע"ש. והמכוון כי יש יחוד או"א דחיצוניות להחיות העולמות ועז"נ טוב ה' לכל אכן יחוד פנימי או"א עז"נ טוב ה' לקוו. והודאה ממשיך יחוד פנימיות דאו"א וזהו הודו לה' כי טוב כו'. ומענין טוב וחסד יש להעיר ממ"ש אך טוב וחסד ירדפוני ובוזהר פרומה קס"ח ע"ב מה בין טוב לחסד כו' ועמ"ש ע"פ הטוב כי לא כלו רחמיק והמרחם כי לא תמו חסדיך. וע' באג"ה סי' יו"ד ע"פ חסדי ה' כי לא תמנו כי לא כלו רחמיו. ואח"כ נאמר טוב ה' לקוו כו':

(ד) **עמש"ל** ססעי' א'. ועמ"ש בד"ה משה ידבר בענין לאתקנא רזא רשמיה. ויש בזה ב' בחי' ע"י אברהם וע"י משה ידבר כו' ומובן ע"פ הנ"ל בענין לעשות לו שם. וע' בזח"ג בחקתי קי"ג סע"א וע"ב בענין ויעש דוד שם:

(ה) **הודאה** יחוד חו"ב אין ויש. והיינו ע"י שער החמשים הממוצע בין חו"ב. וחולה חסר שער החמשים כמ"ש במא"א אות ח' חולה גימט' מ"ט.

ומ"ט שע"ב הם ז' מדות. ועיקר החיים מג"ר והחכמה תחיה. לכן כשנתרפא ע"י המשכת שער הנ' הממשיך חיים במ"ט שערים צריך להודות להמשיך יחוד או"א ע"י שער החמשים ולכן במתן תורה נתרפאו כל החולאים שהיו בישראל כי מתן תורה גלוי שער החמשים כמ"ש בת"א פ' יתרו בד"ה מראיהם ומעשיהם ועמ"ש ע"פ מזמור לתודה. וע"פ זובח תודה יכבדנני ולקמן רסי' קי"ח ע"פ הודו לה' כי טוב כל"ח:

יהל אור ע' תיש ואילך

טו

בתלים קפיטל פ"ט ע"פ משכיל לאיתן האזרחי. חסדי ה' עולם אשירה. דקי"ז ע"ד רמז תת"ס. בפ"י הפסוק כי אני ה' עושה חסד כו'. אמרו לאיתן על מה העולם עומד אמר להם על החסד כו' הוי אומר אמרתי עולם חסד יבנה. וכן דוד אומר לעושה השמים בתבונה כו'. על מה הם עומדים על החסד שנאמר כי לעולם חסדו. באיזה זכות הם עומדים על החסד שנאמר לרוקע הארץ על המים כי לעולם חסדו עכ"ל:

יהל אור ע' תקיג

טז

בתלים סי' קי"ח דקכ"ב ע"פ הודו לה' כי טוב אין לישראל ממה שישלמו להקב"ה אלא הודייה בלבד כו' עד לא לזה נאה להודות שהוא נותן חנם הוי טוב להודות לה', אפ"ל עוד כי ידוע שלפעמי' נאמר אם צדקת מה תתן לו ולפעמי' נאמר תנו עוז לאלקים, אלא כי באצי' מוסיפים אור ע"י המצות, אבל בעצמותו אם צדקת מה תתן לו, וזהו שהוא נותן חנם, ולכן בבחי' זו טוב להודות, וזהו הודו לה' כי טוב כי לעולם חסדו אשר מעצמותו נמשך ההשפעה רק בחסד' חנם וכמ"ש מזה ע"פ אם כסף תלוה.

יהל אור מילואים ע' תרלה

יז

ד"פ מתחילים בכי כי הוא אמר ויהי כי בחר כי יעקב כי לא יטש, כי נק' כנ"י עמ"ש ע"פ כי תצא ומענין כף יוד, ד"פ כי לעולם חסדו י"ל ד' בחי אבי"ע.

יהל אור מילואים ע' תרסב

יח

ומעתה י"ל שרש בחי' קנין דתורה כמ"ש תורה קנין א' דכתיב ה' קנני ראשית דרכו כו', דהנה ע"ד הנ"ל בבחי' קנין דאברהם שהוא בחי' המשכת מ"ד כדי להעלות מ"ן ואח"כ יומשך בחי' מ"ד, ונמצא יש בזה ג' מדרגות מ"ד ומ"ן ומ"ד, וכי' בבחי' חסד עליון כנ"ל באריכות, כך יש בחי' קנין עד"ז בתורה שהוא להעלות לבחי' אור החכמה דתורה למעלה בעצמות המאציל והוא ע"י המשכות מ"ד בתחלה כדי שיוכל לעלות שהוא הנק' קנין בכסף ובמשיכה כנ"ל בקנין דאברהם ואח"כ יהי' המשכת מ"ד בתורה, והן ג' מדרגות ג"כ מ"ד ומ"ן ומ"ד והכל בקנין דתורה כו'. ולהבין כיז תחלה י"ל בשרש מהות התורה מה הוא, בהיות מבואר למעלה ששרש התורה הוא בחי' הגבורה כמ"ש מימינו אש דת למו, וראי' לדבר זה מה שניתנה בקולות וברקים ובאש ולפידיים כמ"ש וכל העם רואים את הקולות ואת הלפידיים כו', אך לכאורה יש סתירה לזה ממה שמצינו שהתורה שרשה בחסד וכמ"ש ותורת חסד על לשונה כו' וכמ"ש בילקוט תלים סי' קי"ח ע"פ הודו לה' כי טוב כל"ח זו התורה שנתן להם לישראל שנק' חסד שנא' ותורת חסד על לשונה, וגם הלא ידוע דאורי' מחכ' נפקת והחכמה שרשה בבחי' החסד כידוע דאור אבא מקור החסדים כטבע האב שהוא רחמן וחסדן כו' כמ"ש במ"א, (ועמ"ש בפ"י ושמן ימינו יקרא בסד"ה בהעלותך את הנרות). אך הענין הוא דשניהם אמת משום דאין פי' גבורה זו שבה ניתנה התורה בחי' דין וצמצום הנק' מדה"ד אלא הכוונה שהוא בחי' התחלקות והבדלה בין טמא לטהור כמ"ש להבדיל

בין דם לדם, ועל כן נק' התורה לשון הוראה והבדלה כמ"ש כי יפלא ממך דבר למשפט בין דם לדם בין דין לדין כו' ע"פ התורה אשר יורוך כו', אך אי אפשר שיהיה בחי' התחלקות והבדלה זו רק על ידי בחי' גבורה, ועל כן לפעמים נק' החכמה דין גם כן כמ"ש בפרד"ס וכמבואר למעלה.

אוה"ת במדבר ח"א ע' קפט

יט

וזהו מ"ש בענין ד"פ ובכ"ח עוי"ל ד"פ ובכ"ח כי הנה ובכ"ח גימטריא חסדו ומצינו נכתב חסדו ד' פעמים בתלים רס"י קי"ח הוי"ן לומ' כי טוב כי לעולם חסדו יאמר נא ישראל כי לעולם חסדו יאמרו נא בית אהרן כי לעולם חסדו יאמרו נא ירא ה' כל"ח ופי' בשל"ה במסכת פסחים שלו דק"ע ע"ב הני ד"פ כי לעולם חסדו נגד ד' עולמות אבי"ע ובמדרש תלים פי' ג"כ כי טוב על ר"ה שמוציא לאור דינינו כו' גם פי' לעולם חסדו שאין להחסד הפסק ועמ"ש מענין זה ע"פ כי אמרתי עולם חסד יבנה וזהו ע"ד פי' התד"א ח"א פ"ו בענין ואהבת עולם אהבתיך שפי' שם שאין לו הפסק לכן הוא למעלה מבחי' אהבה רבה וא"כ עד"ז אומרים ד"פ ובכ"ח להמשיך לעולם חסדו בכל ד' עולמות אבי"ע ומהרמ"א בתלים שם פי' ד' פעמים כל"ח נגד ד' גאולות מד' גליות ואדמו"ר נ"ע פי' ד' פעמים כי לעולם חסדו הראשון המשכת האור באצילות ע"י התורה וזהו כי טוב ע"ד את האור כי טוב ואין טוב אלא תורה שרמ"ח מ"ע עם שס"ה ל"ת הם בחי' אדם העליון, וג"פ כי לעולם חסדו שאח"כ גינינו שע"י ז' מצות דרבנן ממשיכים ג"כ האור בבי"ע ונחלקים ג"כ לג' קוין כו' ויש לפרש שהמשכה בבי"ע שגם בבי"ע ה' הגילוי כמו באצילות ממש ע"ד הנזכר בפי' שם צבאות בת"א פ' בא ועד"ז י"ל ענין ד' פעמים ובכ"ח כנגד אבי"ע שגם בבי"ע יהיה הגילוי כמו באצילות ולכן ההכרח להמשיך תוספת אור תחילת באצילות כדי שיומשך בבי"ע כו' וזהו ד"פ ובכ"ח והיינו ובכ"ח יתקדש שמך זהו תוספת האור באצילתו וזהו ממש כענין הודו לה' כי טוב כל"ח דמיירי ע"י חמו"ע שקידשו השם ואח"כ ובכ"ח ג"פ נגד בי"ע גם י"ל הנה כ"ו כל"ח שאמר דוד מספר שם הוי' שהוא כ"ו והני ד' כי לעולם חסדו נגד ד' האותיות שם הוי' שמהם נמשך מספר כ"ו וא"כ הני ד' הם כללות כ"ו כל"ח ונודע כי כ"ו כל"ח זהו ג"כ נגד כ"ו דורות אשר עד מ"ת שנוונים בחסדו של הקב"ה היינו בחסד לבד שלמעלה.

אוה"ת דרושים לר"ה ע' א'תמה

כ

והודאה מרחוק כמו הודו לה' ביטל היש, כמו וצבא השמים לך משתחווים מהילוכו למערב כי שכינה במערב. והודאה והשתוואה זו היא ביטל חיצוני' ביטל היש ומאן דלא כרע במודים שדרתו נעשה נחש שהוא יש נפרד מאלקות לגמרי.

אוה"ת במדבר ח"ו ע' א'תתקנ

כא

הודו לה' כי טוב כי לעולם חסדו יאמר נא ישראל כל"ח כו'. הנה ארז"ל אין טוב אלא תורה ועיין בגמרא ספ"ד דסנהדרין דל"ט ע"ב שיש ב' בחי' טוב היינו טוב ה' לכל וכתי' טוב ה' לקויו ונת' מזה ע"פ אשירה לד' כי גאה גאה וע' בילקוט ע"פ טוב וישר ה' על כן יורה חטאים בדרך וע' משארז"ל מנחות נ"ג בענין יבא טוב ויקבל טוב מוטוב לטובים והן תרי"ג מצות דאורייתא וג' פסוקים שאחר זה יאמר נא ישראל ויאמרו נא בית אהרן ויאמרו נא יראי ד' הם ז' מצות דרבנן שכוללים מג' מדרגות כעין מצות דאורייתא שהן תורה ועבודה וגמ"ח כמשי"ת בעזרה"י וכללות ענין הודאות הללו על המצות הוא מפני הטעם שמסיים בכל אחד מהם כי לעולם חסדו פי' כדי שיהא נמשך לעולם חסד ה' כמ"ש כי אמרתי עולם חסד יבנה אפ"ל כי אמרתי אמר זהו אש מים רוח שהן עבודה וגמ"ח ותורה ועי"ז ממשיכים שיהי' חסד יבנה כן פי' בלק"ת שה"ש ד"ה לסוסתי ברכבי דרוש השני פ"ג כמ"ש במ"א בד"ה לסוסתי הנ"ל.

ולהבין כל זה יש להקדים בפסוק ואברהם זקן בא בימים ימים הללו הם בחיי לבושים של הנשמה האלקית כמ"ש בזהר בכמה דוכתי שא"א לה להכנס בג"ע בלתי לבוש עיין בת"א פ' חיי בדעה להבין מארז"ל יפה שעה אחת בתומע"ט בעה"ז אבל חיי העוה"ב ובג"ע התחתון לבושי' הן מעשה המצות ולימוד התורה שבכל יום ויום מכל ימי חי בעוה"ז בגוף גשמי ובג"ע העליון לבושי' יותר פנימיים והוא מבחי' כוונה ורעותא דליבא שהי' לה במעשה המצות בכל יום כמ"ש בפע"ח וביאור ענין לבושים הללו הנה כי ה' אלקיך אש אוכלה הוא פי' המשל לאש דוקא כי הנה אנו רואים שבארבעה יסודות שאינו בגדר תפיסא כלל כאויר כו' ומבואר הוא בספרי הטבע שהוא עצם חשוך ולא ספירי שא"ס היה אור מאיר כמו האש הגשמי היה מאיר כל הלילה אר לפי שיסוד האש העליון הוא רוחני מאד ולא מסוג וגדר האש הגשמי המאיר כלל לכך הוא חושך ולא מאיר אור וזיו ממנו והיינו דוקא אם יש כלי אחיזה שיתאחז בו כמו הפתילה והקיסם וכיוצא אז יאיר ע"י כלי זה מפני שהוא מסתיר האור ואם אין כלי (חסר).

אוה"ת נ"ך ב' ע' א'

כב

עוי"ל ד"פ ובכן כי הנה ובכן גימטריא חסדו ומצינו נכתב חסדו ד"פ בתלים רסי' קי"ח הודו לה' כי טוב כי לעולם חסדו יאמר נא ישראל כל"ח יאמרו נא בית אהרן כל"ח יאמרו נא יראי ה' כל"ח ופי' בשל"ה במסכת פסחים שלו דק"ע ע"ב הני ד"פ כל"ח נגד ד' עולמות אבי"ע ובמדרש תלים פי' ג"כ כי טוב על ר"ה שמוציא לאור דיננו כו' גם פי' לעולם חסדו שאין להחסד הפסק ועמ"ש מענין זה ע"פ כי אמרתי עולם חסד יבנה וזהו ע"ד פי' התד"א ח"א פ"ו בענין ואהבת עולם אהבתך שפי' שם שאין לו הפסק לכן הוא למעלה מבחי' אהבה רבה וא"כ עד"ז אומרים ד"פ ובכן להמשיך לעולם חסדו בכל ד' עולמות אבי"ע ומהרמ"א בתלים שם פי' ד"פ כל"ח נגד ד' גאולות מד' גליות כו'.

ואדומ"ן נ"ע פי' ד"פ כל"ח הראשון המשכת האור באצ"י ע"י התורה וזהו כי טוב ע"ד את האור כי טוב ואין טוב אלא תורה שרמ"ח מ"ע עם שס"ה ל"ת הן בחי' אדם העליון וג"פ כל"ח שאח"כ היינו שע"י ז' מצות דרבנן ממשיכים ג"כ האור בבי"ע ונחלקים ג"כ לג' קוין כו' ויש לפרש שההמשכה בבי"ע שגם בבי"ע יהי' הגלוי כמו באצ"י ממש ע"ד הנז' בפי' שם צבאות בת"א פ' בא ועד"ז י"ל ענין ד"פ ובכן כנגד אבי"ע שגם בבי"ע יהי' הגלוי כמו באצ"י ולכן ההכרח להמשיך תוספת אור תחלה באצ"י כדי שיומשך בבי"ע כו' וזהו ד"פ ובכן והיינו ובכן יתקדש שמך זהו תוספת האור באצ"י וזהו ממש כענין הודו לה' כי טוב כל"ח דמיירי ע"י חמו"ע שקידשו השם ואח"כ ובכן ג"פ נגד בי"ע גם יעל הנה כ"ו כל"ח שאמר דוד מספר ש' הוי' שהוא כ"ו והני ד' כל"ח נגד ד' האותיות ש' הוי' שמהם נמשך מספר כ"ו וא"כ הני ד' הם כללות כ"ו כל"ח ונודע כי כ"ו כל"ח זהו ג"כ נגד כ"ו דורות אשר עד מ"ת שניזונין בחסדו של הקב"ה היינו בחסד לבד שלמעלה מהחכמה שהיא התורה כי מהתורה נמשך לדון האדם לפי מעשיו אם בחקתי תלכו ועמ"ש בענין ורב חסד הנ"ל בתורה אור בד"ה בשלח פרעה ודוד המלך ע"ה המשיך כ"ו כל"ח גם עכשיו ע"ד אם לעוברי רצונו כך כו' וזהו ג"כ ענין ד' כל"ח הנ"ל וכמ"כ ענין ד"פ ובכן שיהי' ובכן אבא אל המלך אף שלא בדת של תורה בק"ו הנ"ל אם לעוברי רצונו כו' והיינו ע"י התשובה ריח בוגדיו רק י"ל שיש הפרש בין ובכן ובין חסדו כי חסדו הנ"ל הי' נמשך בחיצוניות בחיי הגוף ודהע"ה המשיכו בפנימיות אכן בחי' ובכן זהו ענין רחמים ותחנונים ונודע שהרחמים הוא בקו האמצעי ומחבר חו"ג כי חסד יש כנגדו מדה"ד המעכבת משא"כ במדת הרחמים כו' גם כי קו האמצעי עולה עד הכתר ששם אור א"ס מאיר.

ביאורי הזהר אמור ע' תיג

כ"ק אדמו"ר מהר"ש

כג

יהי' למעלה מן המים. וזהו מ"ש יורדי הים באניות, שהולכי הים נקראים בשם יורדי שארץ גבוה מן המים. וזהו פי' כי לעולם חסדו, כי אמרתי עולם חסד יבנה, שזהו חסד כי בלא ארץ לא יוכל העולם להתקיים.

ד"ה צאינה וראינה תרל"ט

כד

מצינו שהמלאכים כשבקשו את התורה כמ"ש תנה הודך על השמים והשיבם כלום יצה"ר יש ביניכם. ולכאורה אין זה תירוץ כלל ראם היו מבקשים התורה כמו שהיא בגשמי' שפיר הוי במה שהשיבם כלום יצה"ר יש ביניכם כי יש כמה מצות שאינם יכולים לקיימם בלא יצה"ר, אבל המלאכים בקשו את התורה ברוחני' וא"כ מהו"ע של התירוץ כלום יצה"ר יש ביניכם. אלא שלכך לא ניתנה התורה למלאכים להיות כי מפני עוצם הגילוי של תורה אי אפשר שתתגלה כ"א למטה על הארץ. וזהו כי לעולם חסדו, חסד קאי על תורה, תורת חסד, וזהו דוקא לרוקע הארץ על המים.

ד"ה צאינה וראינה תרל"ט

כה

וזהו שא' דוד כי לעולם חסדו דהנה כתי' אני הוי' לא שניתי שלא יש שום שינוים כלל וא"כ בחי' שם הוי' דא"א גם עתה הוא בבחי' החסד בלי גבול. וזהו שא' לעולם חסדו שגם עתה בעולם יומשך בחי' חסדו הוא החסד שבלי גבול...

וזהו"ע ד"ו הודו שא' דוד, וצ"ל למה דוד דוקא, והענין דהנה דוד הי' בבחי' ביטל וכמ"ש לא גבה לבי ולא רמו עיני לא הלכתי בגדולות ונפלאות ממני אם לא שויתי ודוממתי, שהי' בבחי' דומם, ופעם א' ע"ע, כי עני ואביון אני, וגם א' ע"ע ואנכי תולעת ולא איש, שהוא מהנבראים הרומשים ע"פ הארץ ועיקר המשל מהרמשה שבעת שהי' לומד תורה הי' מעדן עצמו כתולעת, לכן אמר ד"ו כי לעולם חסדו, שאפי' עתה בעולם יומשך בחי' חסד שבלי גבול, וזהו ונפשי כעפר לכל תהי' פתח לבי בתורתך, דאורייתא מחכ' נפקת ויש שם הגבלה וצמצומים, וכדי שיהי' פתיחה בתורה היינו שיומשך בחי' ורב חסד בתורה, זהו ע"י ונפשי כעפר לכל תהי' הו"ע הביטל, וזהו דוד שהי' בבחי' ביטל א' כי לעולם חסדו, והי' כמו משה שא' ונפלינו אני ועמך, שאפי' מבחי' ונפלינו ששם כחשיכא כאורה בב' כפינ' שלא די שהחשך שוה להאור אלא שגם האור שוה לחשך מ"מ

יהי' אני ועמך דוקא, וע"ז א' דוד כי לעולם חסדו, שאפי' מבחי' חסדו יומשך בעולם, ונמצא בקשת משה אם ר"ו הודו שא' דוד הם ענין אחד, וזהו משה עבדי ודוד עבדי, רק שבחי' משה עבדי הוא בחי' ואנחנו מ"ה ודוד עבדי הוא בחי' דומם, אך באמת ה' בחכ' יסד ארץ וא"כ ה"ה ג"כ בחי' מ"ה לכן נק' שניהם עבדים.

וזהו וילבש צדקה כשריון וכובע ישועה בראשו, כוב"ע הוא ר"ו ע"ב והו"ע חסד הוי' דא"א דאית חסד דלבר וחסד דלגאו וכובע הוא בחי' חסד דלגאו וכדי שיומשך בחי' זו הוא ע"י וילבש צדקה כשריון שהוא בחי' בכל מאדך וכמשנת"ל שבצדקה יש הגבלה חומש וזהו המבזבז ומדה בינונית הוא מעשר אך ע"י שנותן צדקה בלי הגבלה ה"ז בחי' בכל מאדך דאפי' כשבא לבחי' מאד שלו הרי צריכים לבחי' חסד ה' שיעורר בחי' מאד העליון וכמו"כ כשנותן צדקה בלי הגבלה נמשך בחי' חסד ה' דהצמצום הוא רק לגבינו אבל לגבי א"ס אינו שייך צמצום. וזהו אריב"ל הנהו ר"ו הודו כנגד מי אמרן דוד, כנגד ר"ו דור שהי' נזונין מחסדו שבלי גבול דכמה א"א לפניו, וע"ז אמר דוד ר"ו הודו שגם עתה יומשך בחי' זו לכן א' דברי' שאחר מ"ת ג"כ, ופתח בהודאה הודו לה' שהוא בחי' ביטל ועי"ז ממשכים בחי' חסד הוי', וזה כי לעולם חסדו שאפי' עתה בעולם יומשך בחי' חסד הוי' שבלי גבול כו'.

ד"ה אמר ריב"ל תרמ"א

כ"ק אדמו"ר מהורש"ב

כו

הודו לה'. דביטול הודאה הוא בבחי' הנחת עצמותו שלמע' מהביטול דשכל.

סה"מ תרע"ח ע' רמד

כ"ק אדמו"ר מהוריי"ץ

כז

וזהו דאא"ע"ה הי' נדיב בממונו גופו ונפשו, הרי מצד עצם טבע הטוב שלו הי' בהתעוררות החסד גם כאשר לא הי' לו למי להשפיע, וכמ"ש והוא ישב פתח האהל, (לראות אם יש עובר ושב ויכניסם בביתו, רש"י), דכן הוא במדת החסד דישנה גם כשאין מי שיתפשט עליו, אבל מ"מ הנה המדה בפועל היינו פעולת המדה הוא דוקא כאשר ישנו מי שעליו יתפשט מדת החסד וההשפעה, וזהו הודו לה' כי טוב, הוי' הוא ל' מהוה, דבאמת התהוות העולמות הוא משם הוי' דהוי' הוא מהוה, אלא שהתהוות הוא ע"י שם אלקים, והוי' ואלקים כולא חד, וזהו כי לעולם חסדו, דבכדי שיהי' גילוי חסדו ית' הנה בשביל זה נברא העולם.

סה"מ קונטרסים ח"א ע' 54

כח

דהנה כתיב לפני לא נוצר א"ל כו' ואיתא בספרים איך שייך לשון יצירה על שם א"ל שהוא משמותיו של הקב"ה, אך הענין הוא, דהנה שם א"ל הוא המקור ושורש שמאיר בעולמות כמ"ש א"ל הוי' ויאר לנו, וכתיב א"ל אלקים הוי' דבר ויקרא ארץ, דבור הוא בחינת מלכות שהוא דבור עליון, ובכדי שיהי' בבחינת דבור היינו בבחינת גילוי הנה זהו מבחי' שם א"ל דשם א"ל בחסד והתהוות העולמו' הוא מצד מדת החסד וכמא' חסד אמר יברא, וכתיב יומם יצוה ה' חסדו דיום וגילוי הוא מבחי' החסד, וכתי' כי אמרתי עולם חסד יבנה דיש בזה ב' פירושים, הא' דבכדי שיהי' התהוות העולמות נבנה ספירת החסד, והב' דהתהוות העולמות הוא ע"י ספירת החסד וכמ"ש זכור רחמיך וחסדיך כי מעולם המה, דרחמים וחסדים שייכים אל העולמות, וזהו דכתי' הודו לה' כי טוב כי לעולם חסדו, דהודו לה' כי טוב, שהוא טוב בעצם וחפץ חסד הוא, וכמאמר (תחלת ע"ח) כשעלה ברצונו ית' לברוא את העולם כדי להטיב לברואיו, דכל ענין בריאת והתהוות העולמות הוא רק להטיב לברואיו.

סה"מ תרפ"ט ע' פט

כט

לכן הוא במדת החסד דישנה גם כשאין מי שיתפשט עליו, אבל מ"מ הנה המדה בפועל היינו פעולת המדה הוא דוקא כאשר ישנו מי שעליו יתפשט מדת החסד וההשפעה, וזהו הודו לה' כי טוב, הוי' הוא ל' מהוה, דבאמת התהוות העולמות הוא משם הוי' דהוי' הוא מהוה, אלא שהתהוות הוא ע"י שם אלקים, והוי' ואלקים כולא חד, וזהו כי לעולם חסדו, דבכדי שיהי' גילוי חסדו ית' הנה בשביל זה נברא העולם.

סה"מ תרפ"ט ע' ק

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

ל

הנחה בלתי מוגה

הודו להוי' כי טוב כי לעולם חסדו, יאמר נא ישראל גוי', יאמרו נא בית אהרן גוי', יאמרו נא יראי ה' גוי'. ומבאר כ"ק אדמו"ר הזקן במאמרו ד"ה זהו [כמדובר פעם שישנו כתי' (ביכל) מאמרי אדמו"ר הזקן מהשנים תקס"ג ותקס"ד, שרבים מהם עדיין לא נדפסו, ואפילו לא נתפרסמו, ושם ישנו מאמר עה"פ הודו

(1) תהלים קיח, א"ד.

(2) מאמרי אדה"ז תקס"ד ע' לה ואילך. והתחלתו עם הגהות – אוה"ת נ"ך (כרך ב) ע' א' ואילך. הובא גם

באוה"ת קרח ע' תשח. לתהלים (יהל אור) ס"ע שצה ואילך.

להוי' גו' וג' הפסוקים שלאחריו], דאין טוב אלא תורה³ שנאמר⁴ כי לקח טוב נתתי לכם וגו', ועד"ז גם אין אור אלא תורה⁵, דאור הוא אותו הענין דטוב⁶, כמ"ש וירא אלקים את האור כי טוב. ומה שאומר הודו להוי' כי טוב כי לעולם חסדו, קאי על תורה. אמנם, בתורה הרי ישנן תרי"ג מצוות דאורייתא וז' מצוות דרבנן, והתרי"ג מצוות הרי באות מהקב"ה, וכהלשון⁸ אשר תרי"א מצוות נתן (הָאֵט איבערגעגעבן) משה מסיני, וב' דברות הראשונות מפי הגבורה שמענום. משא"כ הז' מצוות דרבנן הרי נעשו ע"י בניי (דָאָס האָבן דאָך אידן געמאַכט), וזהו מה שאומר בפסוקים הבאים יאמר נא ישראל, שאת זה עשו בניי. ומחלק לג' סוגים, ישראל, בית אהרן ויראי ה', שזהו שלשת הסוגים שבישראל, כהנים לויים וישראלים. יאמר נא ישראל היינו ישראלים, בית אהרן – כהנים, יראי ה' – לויים שעבודתם בקו הגבורותי, יראה. דז' מצוות דרבנן הן בכלל הג' קוין, חסד גבורה תפארת. דזה מה שהרבנן עשו מצוות, אע"פ שכבר היו התרי"ג מצוות דאורייתא, זהו מצד גודל החושך שהי' אח"כ, והאור דתרי"ג מצוות דאורייתא לא הספיק כדי להאיר את החושך, ולכן נזקקו (הָאֵט מען געמוזט אָנקומען) להאור דז' מצוות דרבנן. ועד"ז מצות נר חנוכה, שבאה מצד החושך דמלחמת היוונים, ואח"כ בנצחון החשמונאים תיקנו את המצוה. ועד"ז פורים בא מצד החושך דגזירת אחשוורוש והמן, ואח"כ לאחר הנס שע"י מרדכי ואסתר, התקינו פורים. ועד"ז גם נטילת ידים שתיקן שלמה, הי' ג"כ מצד ההעלם והסתר שהי' אז. עד כאן תוכן המאמר.

והנה ידוע בענין ראש חודש, שענינה הוא להכניס קדושה גם בימות החול¹⁰. דראש חודש הרי יכול להיות גם בימי החול [דלא כמו היום שבדיק חל בשבת (איז אויסגעפאלן פונקט שבת)], וראש חודש מותר בעשיית מלאכה¹¹, ואעפ"כ אומרים אז הלל (שהלל הוא ג"כ מצוה דרבנן¹²) שענינו מלשון בהילו נרו¹³, היינו לפעול האור גם בענין של חול. דזהו כללות החידוש שבז' מצוות

3) אבות פ"ו מ"ג. ברכות ה, א. ע"ז יט, ב.

4) משלי ד, ב.

5) תענית ז, ב. ז"ח יתרו לה, א.

6) ראה ז"ח שם.

7) בראשית א, ד.

8) מכות כג, סע"ב ואילך.

9) ראה זח"ג קעט, ב. תניא פ"נ (ע, ב). ובכ"מ.

10) ראה בארוכה ד"ה והי' מידי חודש בלקו"ת ברכה צו, ד ואילך.

11) טושו"ע או"ח סתי"ז.

12) ראה הערת כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א בסה"מ הי"ש"ת ע' 50-49: תש"ח ע' 165: לקו"ש חכ"א

ע' 2-401. וש"נ. וראה גם אגרות-קודש אדמו"ר מלך המשיח שליט"א ח"ב ע' שכ.

13) איוב כט, ג. וראה תול"א וישב ל, א. לקר"ת צו יד, ד. שה"ש מח, ג. שערי אורה שער החנוכה יח, א.

כא, ב. ובכ"מ.

דרבנן, דבנ"י לקחו ענינים שמצד עצמם הם חול, ועשו מהם מצוה וקדושה. והאור שנמשך ע"י ז' מצוות דרבנן, המשכת הקדושה בחול, הוא אור נעלה יותר גם מהאור דתרי"ג מצוות דאורייתא, שלכן האור דאורייתא לא הספיק והיו זקוקים להאור דז' מצוות דרבנן דוקא. ע"ד מצות נר חנוכה, שהמצוה באה מהנס שנעשה בנרות המקדש, דנרות המקדש היו בהיכל פנימה (לא בעזרת נשים ולא בעזרת ישראל אלא בהיכל פנימה דוקא), ורק שבבית המקדש היו חלונות שקופים אטומים¹⁴, והאור האיר גם לחוץ, אבל הנרות היו בהיכל פנימה דוקא. משא"כ נרות חנוכה מצותם להניח על פתח ביתו מבחוץ¹⁵ דוקא, להאיר את החוץ. וענין נרות חנוכה הוא עד דכליא ריגלא דתרמודאי¹⁶, כדאיתא בקבלה¹⁶ שתרמודאותיות מורדת, הו"ע הקליפה שמורדים בהקב"ה, ונר חנוכה מכלה ומבטל הריגלא דתרמודאי [ולהעיר דזה שתרמוד ענינו מורדת, יש לזה מקור גם בגמרא¹⁷, דאיתא בגמרא¹⁸ שתרמוד הי' אומה מאלו שלא יבואו בקהל ה', והם מרדו בימי שלמה, אשר שלמה ישב על כסא ה'¹⁹]. ומזה הרי רואים המעלה דנרות חנוכה על נרות המקדש, דנרות המקדש אינם פועלים לכלות התרמודאי, והא ראי' שבמי שלמה, שענינו הוא יבנה בית לשמי²⁰, הם מרדו, ונרות חנוכה מכלים אותם.

והנה דוגמא למעלת ז' מצוות דרבנן, הוא עוד יותר בהענין דבכל דרכיך דעהו²¹, שזהו לגמרי ענינים דחול ורשות, באכילתו, בשתייתו, בטוילו ועד לשינה, כל עשרת הענינים המפורטים בזה²², שבזה יהי' דעהו, דדעת הוא מלשון התקשרות²³, שבעניני הרשות יהי' דע את אלקי איבך ועבדהו בלבב שלם²⁴. דאע"פ שאין זה ענין של מצוה, אמנם אדרבה, דוקא ע"י בכל דרכיך דעהו ממשיכים אור נעלה יותר מהאור שנמשך ע"י קיום המצוות. שלכן בנוגע לבכל דרכיך דעהו נאמר²⁵ שזוהי פרשה קטנה שכל גופי תורה תלויין בה, דהן אמת שזוהי פרשה קטנה, שנראה רק כדבר קטן, שהרי אין זה ענין של אורייתא, ואפילו לא דרבנן,

(14) מלכים-א ו, ד. מנחות פו, ב ובפרש"י. ויק"ר פל"א, ז. תנחומא תצוה ו. בהעלותך ב.

(15) שבת כא, ב.

(16) עמק המלך שער קרית ארבע ר"פ קיא (קה, א). קה"י ערך תרמוד. וראה אוה"ת חנוכה (כרך ה) תתקמב, א. סה"מ יו"ד-י"ט כסלו ע' שמו. וש"נ.

(17) ראה גם סה"מ חנוכה ע' פד הערה 78.

(18) ראה יבמות טז, ב.

(19) דברי הימים-א כט, כג.

(20) שם כב, ט"י.

(21) משלי ג, ו. רמב"ם הל' דעות ספ"ג. טושו"ע או"ח סרל"א. שו"ע אדה"ז או"ח סקנ"ו ס"ב.

(22) ראה רמב"ם שם פ"ה ה"א.

(23) תניא ספ"ג.

(24) דברי הימים-א כח, ט.

(25) ברכות סג, א.

אלא זהו רק כדברי הרשות, אמנם גופי תורה תלויין בה, לא רק אברים פרטיים אלא גוף ועצם התורה, ודוקא עי"ז נעשה לאשתאבא בגופא דמלכא²⁶. וזהו ענין הנוגע ובא מעצם הנשמה, עמוק יותר מקיום המצוות, שלכן יש לזה שייכות לכל בני, כי מצד עצם הנשמה הרי כולם שוים, שזהו ג"כ הפירוש דפרשה קטנה, שזה שייך אפילו לקטן שבקטנים.

וי"ש לומר בדרך אפשר, שזהו ג"כ מה שמסיים בכל פסוק כי לעולם חסדו, דנוסף לזה שגם בז' מצוות דרבנן ממשיכים חסדו כמו בדאורייתא, חסדו הראשון, הנה יתירה מזו, שנמשך עוד חסד עמוק יותר, שזהו ענין חסדו, חסדו שלמעלה מהשתלשלות, שלכן כ"ו דורות היו ניזונין בחסדו של הקב"ה²⁷, מצד זה שלמעלה מהשתלשלות הנה כחשיכה כאורה²⁸. אמנם החידוש בז' מצוות דרבנן, ועד"ז גם בבכל דרכיך דעהו, הוא שהאור גופא שלמעלה מהשתלשלות נמשך לבני" דוקא, שזהו ענין ונפלינו אני ועמך²⁹. דלכאורה מדוע הי' צריך משה לבקש זאת, שהרי כבר הי' לאחר מתן תורה, דאתה בחרתנו מכל העמים³⁰, ומדוע היתה צריכה להיות הבקשה שתשרה שכינה על ישראל דוקא ולא על אומות העולם³¹. אלא דמכיון שבזמן הגלות קוב"ה סליק לעילא ולעילא³², וההמשכה היא ממקיף שלמעלה מהשתלשלות, ששם הרי כחשיכה כאורה, לכן ביקש שאעפ"כ ונפלינו אני ועמך. וזהו ג"כ הפירוש (דער פשט) די"ג מדות הרחמים, דלכאורה הרי י"ג מדות הרחמים הו"ע דבלי גבול, ובפרט שהמשכת י"ג מדות הרחמים היתה אחרי זה שחטא העם חטאה גדולה³³, והרי הוכרח ההמשכה לבוא מלמעלה מהשתלשלות דוקא³⁴, בלי גבול, ומדוע נקראים בשם מדות הרחמים, מדות מלשון מדידה. אך הענין הוא כנ"ל, שמצד למעלה מהשתלשלות הרי כחשיכה כאורה, וצ"ל בזה מדידה והגבלה, שיומשך למקום הראוי דוקא.

ד"ה הודו לה' כי טוב תשכ"ב³⁵

(26) ראה זח"א ריו, ב.

(27) פסחים קיח, א. וראה תו"א ר"פ בשלה. קונטרס ומעין מ"ח פ"א. ועוד.

(28) תהלים קלט, יב.

(29) תשא לג, טז.

(30) נוסח תפלת העמידה דיו"ט וימים נוראים. וראה שו"ע אדה"ז או"ח סימן ס ס"ד.

(31) ברכות ז, א.

(32) ראה זהר ח"א רי, א. ח"ג כ, א. עה, א.

(33) תשא לב, לא.

(34) ראה תו"א תצוה פה, ג.

(35) בלתי מוגה – סה"מ ראש חודש ע' קצה ואילך.

לא

ו"ל בד"א אז דאס איז אויך וואס ער איז מסיים איז יעדער פסוק כי לעולם חסדו, ווארום נוסף אז אויך איז ז' מצות דרבנן איז מען ממשיך חסדו אזוי ווי אין דאורייתא, דער ערשטער מאל חסדו, נאר נאך מערער, אז עס ווערט נאך נמשך א טיפערער חסד, שזהו"ע חסדו, חסדו שלמע' מהשתלשלות, וואס דערפאר איז כ"ו דורות היו ניוונין בחסדו של הקב"ה, מצד דעם וואס למעלה מהשתלשלות איז כחשיכה כאורה.

דער אופטוא אבער איז ז' מצות דרבנן ועד"ז גם איז בכל דרכך דעהו, אז איז דעם אור גופא שלמעלה מהשתלשלות, ווערט נמשך צו אידן דוקא. שזהו"ע ונפלינו אני ועמך. וואס לכאורה צוליב וואס האט עס נאר משה געדארפט בעטן, ס'איז דאך שוין געווען לאחר מ"ת, וואס אתה בחרתנו מכל העמים, איז וואס האט געדארפט זיין די בקשה שתשרה שכינה על ישראל דוקא ולא על או"ה? נאר וויבאלד אז בזמן הגלות קוב"ה סליק לעילא ולעילא, אז די המשכה איז פון מקיף שלמעלה מהשתלשלות, וואס דארטן איז דאך כחשיכה כאורה, דערפאר האט ער געבעטען, אז אעפ"כ ונפלינו אני ועמך.

דאס איז אויך דער פשט פון י"ג מדות הרחמים. דלכאורה איז דאך י"ג מדות הרחמים א ענין פון בלי גבול, ובפרט אז די המשכת י"ג מדות הרחמים איז געווען נאך דעם וואס חטא העם חטאה גדולה, האט דאך געמוזט קומען די המשכה פון למעלה ממשתלשלות דוקא, בלי גבול, איז פארוואס הייסט עס מיטן נאמען מדות הרחמים, מדות מלשון מדידה?

אך הענין כנ"ל, אז מצד למע' מהשתל' איז דאך כחשיכה כאורה, דארף זיין אין דערופן מדידה והגבלה, עס זאל נמשך ווערן למקום הראוי דוקא.

משׁיחת ש"פ וארא תשכ"ב

לב

וואס דאס איז די הוראה בנוגע צו דעם וואס מ'האט גערעדט פריער אז ס'דארף זיין די התעסקות אין מבצעי פסח ועד"ז אין שאר המבצעים און מ'טוט דאס אין אן אופן פון דרכי נועם וואס דער ענין פון נועם איז ווי ס'איז פארשטאנדיק פון די דרושים עה"פ לחזות בנועם ה' אז נועם איז דער ענין פון תענוג וואס דאס איז למעלה מהשתלשלות ולמעלה מהגבלה וואס דאס איז אויך פארבונדן מיט דער ברכה וואס משה רבינו האט געבענטשט אידן ברח"ח ניסן ויהי נועם ה' אליקינו עלינו כו' וואס דאס באווייזט אויף המשכת התענוג.

און דעמולט איז זיכער אז ס'ווערט דער ביום טהרתו מ'דארף נאר ער זאל ניט ווערן מיד פון די עבודה. און דעמולט ווערט דער למכה מצרים בבכוריהם אז ער איז מבטל דעם מצרים דלעו"ז און אויך דעם מצרים דקדושה אויב ער האלט דערביי. און דעמולט ווערט כי לעולם חסדו וואס חסדו מיינט דער חסד שלמעלה ממדידה והגבלה און דאס קומט אראפ בגילוי אין וועלט. און ס'ווערט דער וסכסכתי מצרים במצרים און די גוים שלאגן זיך אדום צווישן זיך האבן זיי ניט קיין צייט צו פארנעמען זיך מיט שטותים ניט אין יו-ען (UN) און ניט במקום אחר און עוצו עצה ותופר דברו דבר ולא יקום דערפאר וואס כי עמנו אל.

משיחת ש"פ מצורע שבת הגדול תשל"ו

לג

און די מעשה בפועל פון ביאת משיח צדקנו איז אויך פארבונדן מיט דער מעשה בפועל פון "עוצו עצה ותופר דברו דבר ולא יקום גו" אז תיכף ומיד ווערט "והקדוש ברוך הוא מצילנו מידם" ביז אין אן אופן פון "לעושה נפלאות גדולות לבדו" אז אפילו בעל הנס אינו מכיר בנסו.

וואס סאיז דאך דא גענוג ענינים בלתי רצויים וואס מ'ווייסט וועגן זיי סיי דער שאקלען זיך אין שלימות התורה סיי דער שאקלען זיך אין שלימות העם און סיי דער שאקלען זיך אין שלימות הארץ ווי גערעדט פריער בקיצור אז עס שאקלט זיך אין עניני בטחון און כלכלה וכו'.

וואס די אלע ענינים זיינען די והותר:

קומט אבער צו, אז נוסף צו די ענינים בלתי רצויים וואס זיינען ידוע לכל זיינען אויך דא ענינים וואס נאר איינציקע ווייסן דערפון.

ביז אז עס זיינען דא ענינים וואס אפילו בעל הנס אינו מכיר בנסו ד"ה אז קיינער ווייסט ניט דערפון,

און מדארף אנקומען צו כי לעולם חסדו וואס דאס איז חסדו של הקב"ה וואס ווערט נמשך אין אן אופן פון כי ווי כ"ק מו"ח אדמו"ר איז מבאר אז דאס גייט אויף די ל' (כ"י) כלים דאצילות וואס ווערן נמשך און זיינען יורד אין ב"ע אז אין די כלים פון ב"ע זאל נמשך ווערן איהו וגרמוהי חד פון כלים דאצילות.

וואס דאס (המשכת איהו וגרמוהי חד פון אצילות בבי"ע) איז דער ענין פון שם צבאות כמבואר אין תו"א [וואס אויף דערויף שרייבט דער צ"צ אז בע"ח לא מצינו זה אבער אעפ"כ שרייבט אזוי דער אלטער רבי וואס דערפון איז משמע אז

דאס איז דער אויפטו פון דעם אלטן רבי'ן דעם ענין פון הוי' צבאות].

און דאס ווערט אליץ נמשך אין דברים גשמיים און אין מעשה בפועל למטה מעשרה טפחים.

משיחת אחש"פ תש"מ

לד

מעלת "יאמר נא ישראל"

א. אדמו"ר הזקן מפרשי פסוקים אלו בפנימיות העינים: "הודו להוי'" – יהודי מודה להקב"ה, "כי טוב" – שנתן לנו את התורה שנקראת: "תורה אור", ו"אין טוב אלא אור", כמ"ש³ "וירא אלקים את האור כי טוב" (וא"כ גם האור נקרא בשם "טוב"), "ואין טוב אלא תורה"⁴. (ויש להוסיף בזה, שמצינו גם שהתורה עצמה נקראת טוב, כמ"ש⁵ "כי לקח טוב נתתי לכם תורתי גו'").

וע"ז נאמר "הודו להוי'" – שההודאה היא להוי', כי התורה והמצוות (שנקראים "טוב") ניתנו לנו ממנו מעצמותו ית'. וגם כאשר הגיע זמן שלא ראו גילוי אלקות, כמו בימי בית שני, הוצרכו חכמי ישראל להוסיף עוד ז' מצוות דרבנן, לפי העת והזמן, כמו: קריאת המגילה ונר חנוכה, ונטילת ידיים וכו', שענינם להתקשר להוי' גם כשיש העלם והסתר. וע"ז נאמר בפסוק שלאח"ז "יאמר נא ישראל" – שקאי על ההוספה של ישראל בז' מצוות דרבנן, בשביל לפעול "כי לעולם חסדו" – שחסד הוי' העליון יאיר גם למטה מטה, "לעולם".

ובפרטיות יותר, ג' הפסוקים: "יאמר נא ישראל גו'. יאמרו נא בית אהרן גו'. יאמרו נא יראי הוי' גו'", מרמזים על: א) ג' הסוגים שבבנ"י: כהן, לוי, ישראל. "יאמר נא ישראל" – ישראל (תפארת). "יאמרו נא בית אהרן" – כהן (חסד). "יאמרו נא יראי הוי'" – לוי, שעבודתו בקו היראה (גבורה)⁷. ב) ג' הקוין שיש בז' מצוות דרבנן: תורה (תפארת) עבודה (גבורה) גמ"ח (חסד)⁸.

1) מאמרי אדה"ז תקס"ד ע' לה ואילך. וראה גם אוה"ת נ"ך כרך ב' ע' א (התחלת המאמר).

2) משלי ו, כג.

3) בראשית א, ד.

4) אבות פ"ו מ"ג.

5) שם ד, ב. אבות שם.

6) ראה לקו"ת מטות פד, ד. מאמרי אדה"ז הקצרים ע' צג. תרס"ו ע' פט.

7) ראה תניא פ"ג. לקו"ת קרח מד, ב ואילך. ובכ"מ.

8) אבות פ"א מ"ב.

ב. והענין בזה, מבואר בחסידות⁹ שההמשכה שע"ז מצוות דרבנן הוא גבוה יותר מההמשכה שע"י תרי"ג מצוות דאורייתא, ומצד זה בכוחם לרדת ולפעול למטה יותר, לפעול בעניני חול שיהיו בקדושה (ולדוגמא, נרות חנוכה הם מדרבנן, זכר לנרות המקדש שהיו מן התורה, ואעפ"כ פעולתם היא לא רק בתוך המקדש (בהיכל הפנימי, כהמנורה), אלא "על פתח ביתו מבחוץ"¹⁰, ועד שפועלים "כליא רגלי דתרמודאי", דתרמודאי הם הקליפות שמורדים במלכות שמים¹¹, שגם בהם נפעל ביטול והתכללות במלכות שמים).

ויש להוסיף בפירוש הפסוקים "יאמר נא ישראל וכו'" בעומק יותר, וכדלקמן. על ידי ז' מצוות דרבנן, נפעל שגם עניני העולם השייכים לקיום המצוה נהפכו לחפצא של מצווה וקדושה, וא"כ פעולתם אינה בתוך העולם והסתר גופא. משא"כ על ידי העבודה ד"בכל דרכיך דעה"¹², שהיא בתוך עניני הרשות, מאכל ומשקה כו', פועלים בהם באופן ד"דעה", דעת והתקשרות¹³, ע"ד מ"ש¹⁴ "דע את אלקי אביך ועבדהו בלב שלם", שאור הקדושה יומשך בתוך העולם והסתר.

ג. וי"ל שזהו מה שאמרו חז"ל¹⁵ "איזוהי פרשה קטנה שכל גופי תורה תלויין בה, בכל דרכיך דעה". דעם היות ש"בכל דרכיך דעה" היא "פרשה קטנה", שאינה ממצוות דאורייתא ומדרבנן, כי אם בעניני הרשות בלבד. מ"מ כל "גופי תורה תלויין בה", לא רק אברים פרטים אלא גוף ועצם התורה תלוי בה, כי על ידה דוקא נעשה הענין ד"לאשתאבא בגופא דמלכא"¹⁶.

ועוד ענין בזה, על ידי התוספות אור שנמשך בעולם כנ"ל, נפעל שגם באדם גופא יהי יתרון גדול, שעצם נשמתו תאיר בגילוי יותר מע"י העבודה של קיום מצוות (דאורייתא ודרבנן)¹⁷.

ועפ"ז י"ל שהפירוש ב"יאמר נא ישראל כי לעולם חסדו", אינה רק שבכוחם של ישראל להמשיך את "חסד" העליון ב"עולם" התחתון, אלא שהם ממשיכים "חסדו" – חסד שלו, שלמעלה מהשתלשלות¹⁸, ששם "כחשיכה כאורה"¹⁹, שגם

9 ראה אוה"ת שה"ש שם ע' חסד ואילך. סה"מ פר"ת ע' רו ואילך. ועוד.

10 שבת כא, ב.

11 עמק המלך שער קרית ארבע ר"פ קיא (קה, א). קה"י ערך תרמוד.

12 משלי ג, ו. רמב"ם הל' דעות ספ"ג. שו"ע או"ח סרל"א.

13 תניא ספ"ג.

14 דברי הימים-א כה, ט.

15 ברכות סג, א.

16 זח"א ריו, ב.

17 נתבאר בהרחבה בשיחה (ד"ש"פ וארא תשכ"ב) שנאמרה לאחר מאמר זה.

18 ראה ת"א בשלח סא, א. אוה"ת בראשית רפח, א. קונטרס ומעין מאמר ח ואילך. ועוד.

19 תהלים קלט, יב.

הוא יומשך ב"עולם" התחתון. ובזה גופא, גילוי זה יומשך דוקא לישראל (ע"ד²⁰ בקשת משה רבנו²¹ "ונפלינו אני ועמך וגו'"), שהם המקום הראוי להמשכה זו²².

תהלות מנחם עה"פ

(20) ראה תו"א הוספות ככג, ג. סידור (עם דא"ח) רצט, ג. סה"מ תר"ל ע' קז. ועוד.

(21) תשא לג, טז.

(22) מד"ה הודו להוי' כי טוב ה'תשכ"ב.

קי"ח, ה – מן המצר קראתי י"ה ענני במרחב י"ה

האריז"ל

לה

ואמנם מב' אלהים שבפאות הראש נמשכו ב' א"ל לתיקון הא' והב' י"ה י"ה שבב' אלקים נמשכו לתיקון הו' וכנזכר באדרא בביאור מן המצר קראתי י"ה ואמנם כבר ידעת כי בתיקון א' יש בו א"ל קוצי דשערי ולכן נקרא א"ל והוא נמשך מא"ל דאלקים ואמנם בתיקון הו' (הא') הוא (במצר) במקצת (נ"א הוא בסוד) הדיקנא יש שם י"ה דאלקים י' בימין ה' (דאלקים) בשמאל וזהו מן המצר קראתי י"ה ואח"כ למטה במקום שמתחיל להתרחב הזקן שהוא בב' (שהוא נגד ב') תפוחין יש ג"כ י"ה הב' מאלקים הב' י' מימין ה' משמאל ואח"כ מ' סתומה דאלקים הוא בפה שהוא כעין מ' סתומה והם ב' ממי"ן כי שפתים הסוגרים הפה הוא כעין מ' סתום ואח"כ השנייים הוא ג"כ כמין חומה עגולה כעין ס' סתומה והם ב' ממי"ן דשם אלקים וכך פ"י הפסוק מן המצר קראתי י"ה כי שם התחיל האל להתגלות ולכן היה כוונתו להמשיך גם שם י"ה [הנשאר] מאלהים אך לא ענני [השם יה במצר כי אין שם מקומו] כ"א במרחב י"ה כי ירד במקום המרחב בתיקון ו' ולא נשאר במצר הרי נתבאר איך כל הדיקנא הוא סוד הדינין משם אלקים והטעם כי כל דיקנא הוא ממוחא והמ"ס שם שרשי הדינין הכופין כל מה שלמטה מהם ולכן אמרו כי סוד דיקנא לאכפיא דינין:

לו

ועיינן בביאור מצות שעטנז חטא קין והבל בהקריבם צמר ופשתים ושם תבין דיקנא דז"א שנאצלה מצמר הכבש העליון שהוא הדעת דדיקנא עלאה שהוא הזקן תחתון שבא"א סביב לאות ברית קדש דא"א בסוד גדולה מילה שנכרתו עליה י"ג בריתות וז"ס הפסוק מן המצר קראתי י"ה הנאמר על דיקנא דז"א שהוא מצ"ר דנפיק מן צמ"ר העליון שהוא סוד אותן שערות לבנות שסביב ברית קודש דא"א וכבר ידעת כי דיקנא דא"א כל שערותיו לבנים כמ"ש ושער ראשו כעמר נקא והוא הצמר הנ"ל גם תבין כי יסוד דא"א זהו סוד השופר שהוא צר וגם אמרו עליו מן המצר ואמרו בזוהר אמור דשופר זה אפיק קול והוא אש ומים רוח והוא ענין זוג א"א להוציא ז"א ג' כליל בג' חסד דין רחמים אמ"ר והוא סוד ו' זעירא קול דנפיק משופר.

שם שער טז פרק ה

לז

ה' איש מלחמה כי איש הוא ז"א לבדו והכוונה עליו לעצמו הם הויות וזהו ה' איש מלחמה כי מה שהם הויות לצורכו הם ולצורך מצרים להלחם עמהם הם מגבורות אלקים כי כבר ידעת כי ג' שרי מצרים והם שר המשקים ושר הטבחים ושר האופים הם בחי' אלקים שבגרון ופרעה מלכם הוא העורף שמשם יניקתו. ודע כי למעלה בתקונא קדמאה של הדיקנא נקרא א"ל והם ו' א"ל הם ג' מימין אל שד"י אל הוי"ה אל אדנ"י וג' משמאל כיוצא בהם ואמנם אינן נזכרים רק ה' לבד כי ב' תחתונים שהם אל אדנ"י שבימין ושבשמאל הם סוד עולם עשיה וכדי שלא יהיה אחיזה לחיצונים אשר שם לא נתגלה רק שניהן זה כלול בזה כמבואר אצלינו בברכת האל הגדול וכו'. והנה נגד אותו א"ל שבדיקנא הנקרא מצר עליון בסוד מן המצר קראתי י"ה יש ג"כ (ה') אלקים בגרון של בחי' קטנות ואלו נקרא מצר תחתון שהוא צרות גרון וכשאלו ה' אל שבמצר העליון מאירין אל ה' אלקים שבמצר תחתון אז מתבטלים החיצונים היונקין מן הגרון וזהו וסכסכתי מצרים במצרים תחתון בעליון ועי"ז ונעו אלילי מצרים וכבר ידעת כי אל של הדיקנא הוא סוד א"ל מאלקים שבפאה והוא שורש הדינין לכן כופה את הדינין שבגרון הנקרא אלקים.

שם שער כו פרק ג

לח

נבאר שמות אלו הי"ג תיקונים למה נקרא כן ונתחיל מתיקון א' הנק' אל דע כי מן שני שמות אלהים אשר בשתי פאתי הראש נמשכו שני שמות א"ל א"ל

לתיקון הא' שבדיקנא הנקרא א"ל. ועוד יש שני שמות י"ה י"ה בשני שמות אלהים הנז' והם ירדו ונמשכו יותר למטה לתיקון הששי הנק' ורב חסד וז"ס שנת' באד"ר בפ' מן המצר קראתי י"ה כו' פי' כי התיקון הא' מן י"ג נקרא מצר לפי שהוא במקום צר מאד ואינו רחב ונקרא מצר הזקן ומשם קראתי אל שם י"ה הנשא' בשם אלהים שבפאתי הראש כי שם אל מאלהים כבר נתגלה בתיקון הא' אבל שם י"ה שעדיין לא נתגלה שם לכן משם קראתי שיתגלה האמנם אותו שם י"ה לא נתגלה שם רק עד למטה במרחב וזהו ענני במרחב י"ה והוא בתיקון הו' הנק' ורב חסד ששם מתרחב רוחב הזקן כנ"ל ושם ירד ונתגלה שם י"ה הנז' ולא נתגלה בתיקון הא' הנק' מצר הזקן ונמצא כי שני שמות אל שבשני שמות אלהים שבשתי פאתי הראש נתגלו למטה במצר שהוא תיקון הא' שבדיקנא שני אל אל בשני צדדי הזקן ושני שמות י"ה י"ה שבב' שמו' אלהים הנז' נתגלו למטה במרחב הזקן בתיקון הו' שבדיקנא בב' צדדי הזקן.

שער הכוונות, דרושי ויעבור דרוש ז

לט

ואח"כ תכוין בענין השופר בעצמו כי הוא קצר למעלה ורחב למטה בסוד מן המצר קראתי י"ה מקום המצר הוא מקום הקצר הנתון בפיו של התוקע ומקום רחב הוא למטה כי כן הוא בחי' המקור שלו שהוא הדיקנא דעתיקא אשר הוא הכופה ומבסם כל כחות הדין כולם כנודע והנה הדיקנא ההוא הנה היא מצר מלמעלה ולמטה מתרחבת יותר ויש בה ב' שמות י"ה הנמשכי' מב' שמות אלהים אשר בב' פאתי הראש שמשם נמשכת ויוצאת הדיקנא כמבואר אצלנו בביאור י"ג מדות של ויעבור בתפילת שחרית דחול ושם י"ה הא' העליו' הוא למעלה במצר ושם י"ה הב' התחתון הוא למטה במרחב. וזמשה' מן המצר קראתי י"ה ולכן צריך שפיו הקצר והמצר יהיה למעלה בפיו של התוקע ופה הרחב יהיה למטה ותכוין כי ע"י תקיעת שופר זה אתה מוריד אותם ב' שמות של י"ה י"ה העליון והתחתון שבמצר וברחב של הדיקנא כאן במקום הזה לאכפייא כל הדינין האלו כי שם הוא שורש ומקור כולם כנודע:

שם, דרושי ראש השנה דרוש ז

מ

אם עבר אדם על חייבי כריתות, פגם בבריאה, ואז כשישוב בתשובה ויוה"כ תולין ע"ד הנזכר, כי ת"ת ומלכות שניהם אינם יכולים לעלות למעלה ממקומם, עד אשר יבוא יסורין מן או"א, וימרקו העון ההוא, בסוד פסוק יסור יסרני יה, שהוא או"א. ובסוד פסוק מן המצר קראתי י"ה, כי מהם הצרות והיסורין. . .

שער הגלגולים הקדמה כא

מא

וסכסכתי מצרים במצרים:

כבר הודעתוך בענין שר המשקים ושר האופים, איך מצרים, הם הקליפות הנאחזות בגרון, שהוא מקום צר מאד, ושם הם עמידת המוחין דקטנות ברדתם, אחר שבאים מוחין דגדלות. גם נתבאר בסוד מן המצר קראתי י"ה, כי התקון הא' שבדיקנא עילאה, הוא ג"כ נקרא מצר, כי הוא מקום צר, ושם הם שרשי הדינים העליונים, הנקרא א"ל זועם, להשביט ולהכניע הקליפות. ולזה אמר וסכסכתי מצרים וגו'. ר"ל כי בהתערב מצר העליון של הדיקנא, ומאיר במצר התחתון הנקרא גרון, נכרתים הקליפות של מצרים ומתבטלים.

שער הפסוקים ספר ישעיה

מב

והנה זה התיקונא קדמאה הנקרא א"ל הוא בהתחלת התפשטות הדיקנא מסוף שני פאתי הראש ושם הוא מקום מצר הזקן ולמטה מתרחבת והולכת וזהו סוד פסוק מן המצר קראתי יה כו' פירוש כי בהיותו במקום המצר שהוא תיקונא קדמאה דדיקנא כנז' וראיתי כי שם הוא הוית נ"ז הנזכרת אשר מילויה הוא א"ל כנז' וראיתי כי לכן הוא בחינת דין לסיבה זו ועל כן קראתי את שם י"ה אשר בהו"ה דע"ב אשר כולה במילוי יודין אשר היא למעלה כדי שירד משם אותו שם י"ה החסד בהו"ה זו שמספרה נ"ז אשר היא כאן במקום המצר ועל ידי כן ישתלם למספר ע"ב ויהיה חסד גמור ואז ענני במרחב י"ה כי שם י"ה הנ"ל לא ירד למעלה במקום המצר. אמנם ירד למטה במקו' התיקון שלמט' ממנו אשר שם מתחיל להתרחב הדיקנא ושם ירד שם י"ה הנ"ל וכמו שביארנו ענין זה בביאור כונת ויעבור וי"ג מידות וע"ש. אבל בתיקון הראשון הנק' מצר חסר ממנו שם י"ה ואין בו רק שם א"ל שהוא מילוי הו"ה נ"ז כנ"ל. גם דע כי שני פאתי הראש הם שתי שמות אלהים אלהים כל אחד בגמטריא פא"ה כמבואר אצלנו בביאור ויעבור וי"ג מדות. והנה אלו הב' אלהים הם נמשכין מאותו שם של אלהים שעולה בגי' אלף עלמין דחתימין בעזקא דכ"א ומאלו הב' אלהים שבשני פאתי הראש נמשכין שני שמות א"ל (דף ל"ו ע"א) א"ל למטה במצר הזקן שהוא התיקון הראשון שבהם א"ל אחד בימין ואל אחד בשמאל ושני שמות א"ל א"ל האלו הם תיקון הראשון הנקרא מצר הזקן. וכשתסיר שני א"ל אלו משני שמות אלהים ישארו שני פעמים הי"ם והנה שני פעמים י"ה י"ה נתפשטו למטה במרחב הזקן כמבואר לעיל בפסוק מן המצר קראתי יה אבל לא ענני שם י"ה הנז' כי אם למטה במקום המרחב ובאותו התיקון אשר שם במרחב יש בו שני שמות י"ה י"ה אחד מימין ואחד משמאל נשארו שתי מימין סתומות בשני שמות האלהים הנז' ומן האחת נעשית

הפה כי היא עגולה כצורת מ"ם סתומה ומן האחרת נעשו שתי שורות השינים משוכבים זה על גב זה והם גם כן מעוגלים בציור מ"ם סתומה והרי איך הכל הולך אל מקום אחד:

שער מאמרי רשב"י פירוש האדרא רבא קדישא

מג

ועיין במה שביארתי בענין חטאו של קין והבל בהקריבם צמר ופשתים ושם ביארנו הטעם לזה איך נאצלה מבחינת הצמר של הכבש העליון שהוא הדעת דדיקנא עלאה אשר שם הוא זקן התחתון שביסו' אות ברית קדש דא"א וזהו הסוד שבאדרת נשא דף קל"ט ע"ב כי פסוק מן המצר קראתי יה כו' נאמר על דיקנא דז"א הנקרא מצר על שם שנמשכה מן הצמר העליון ושם ביארתי גם כן כי היסוד דעתיקא קדישא שהוא א"א יש בו זקן התחתון כלולה גם היא מן י"ג מידו' ולסוד זה רמזו רז"ל ואמרו גדולה מילה שנכתרו עליה י"ג בריתות ומשם נמשכו י"ג תקוני דיקנא בז"א בזק העליון שלו. וכבר ביארנו לעיל כי המזל הי"ג דבדיקנא דא"א הוא היסוד שבדיקנא וממנו נמשך היסוד דז"א בסוד קונה הכל כנ"ל.

שם פירוש האדרא זוטא קדישא

מד

"מלי כמוכה", ס"ת י"ה. "אלים ה'", ס"ת מ"ה. וחזר פעם אחר מי כמוכה שהוא י"ה, והם ב' פעמים י"ה, וכנגדן אמר דוד, מן המצר קראתי י"ה ענני במרחב י"ה, ב"פ י"ה.

פרי עץ חיים שער הזמירות פרק ו

מה

אמנם כבר בארנו, כי אין בז"א מציאת י"ג ת"ד רק ט' לבד, ואפילו כשאנו אומרים י"ג מדות, אינם אלא שנכללין הארת י"ג דא"א בט' דזעיר אנפין, ויש בהם י"ג הארת. אך תיקונים אינו אלא ט' לבד, ואם כן, אלו הי"ג מדות הם דא"א, שאנו ממשיכין עד הזעיר אנפין, ולכן הם ב' שמות מצפץ מצפץ, כי אם היה בז"א, לא היה אלא ב' אלהים דיודין כנ"ל. ואמנם מן ב' אלהים שבב' פאות של הראש, נמשכו ב' א"ל לתקונא קדמאה, שהוא אל. והב' י"ה י"ה דבב' אלהים הנ"ל, נמשכו לתיקון ו' שהוא נקרא רוב חסד: וכבר ידעת, כי מן המצר קראתי י"ה. פירוש, כי תקונא קדמאה דדיקנא נקרא מצר הזקן, ומשם קראתי ל"ה של אלהים, כי שם התחיל אל דאלהים להתגלות, לכן היה שם כוונתי, לקרות לשם י"ה

מאלהים הנשאר שם. אמנם, לא ענני זה השם י"ה במצר, כי אין שם מקומו, רק ירד למטה בתיקון ו' שהוא רוחב הזקן, שמתחיל להתרחב. וזהו ענני במרחב י"ה, כי גילוי י"ה הוא במרחב דדיקנא. והנה ב' א"ל מב' אלהים, היו בב' צדדי תקונא קדמאה, וב' י"ה מב' אלהים הנ"ל, היו בב' צדדי הזקן דתיקון ו'. נשאר ב' אותיות מ"ם מב' שמות אלהים, והוא תיקון י"ב הנקרא וחטאה, שהוא הפה העשויה כמין ם סתומה. וב' ממי"ן הם ם, א' בסוד השפתיים הסוגרים הפה כדמות ם סתומה. ום' ב', כנגד השיניים שהם ג"כ כמין חומה עגולה, כמין ם' הסותמת מוצא הפה. הרי בארנו תיקון א', למה נקרא א"ל. אמנם, בפירוש ברכת אבות, נתבאר יותר בסוד האל הגדול וכו' ע"ש:

שם שער הסליחות פרק ז

מו

ונחזור לענין. דע, כי מב' שמות אלהים הנ"ל, שהוא בב' פאתי הראש, מהם נמשכין ב' רישין דדיקנא, וכל א' משניהן, לוקח שם אל משם אלהים שלמעלה ממנו, ובכל א' יש בו אל קוצי דשערי. אמנם באותו המצח של הדיקנא, שם הוא י"ה דאלהים, יוד בימין וה' בשמאל במצר, וזהו מן המצר קראתי יה. ואח"כ מלמטה כשמתחיל להתרחב הזקן, שהוא בב' תפוחין, ג"כ יש שם יה הב', מאלהים הב', יוד מימין ה' משמאל, וזהו ענני במרחב יה. אח"כ ב' מימין סתומות דב' אלהים, הוא בפה, שהם בשפתיים ובשיניים, שהוא כעין ם סתומה, הרי איך שם אלהים כולל כל הי"ג ת"ד:

שם פרק ח

מז

הלל, לר' יוסף מערבי, הנה ההלל בר"ח, הוא כנגד י"ג מדות הרחמים, להורות שנמתקו בסוד הרחמים, בסוד הי"ג מדות, שיש תוספות אור כמו בי"ט, אלא שי"ט הוא סוד מוחין דו"ק דאמא עלאה, שרומז לס"ג עם י' אותיותיו, שעולה גי' יום טוב, ואז אין ההנהגה למלכות דבינה שהיא מלאכה, לפיכך אסור במלאכה. אמנם ר"ח, הוא רומז שיש תוספות אור מלכות בינה, שממנה מתחיל אור למלכות ביום ר"ח. ובשבת שהוא קודש, והוא מציאות אבא שכולו רחמים, א"צ לא הלל ולא י"ג מדות, שאין שם שורש דין, כמו באמא דמקנא בכורסייא למתק הדינין שיצא ממנה, אמנם אבא מתפשט רק עד סוף אצילות לבד, לפי שלא יצא ממנו דינין כלל, לזה א"צ לעורר לא הלל ולא י"ג מדות, והי"ג מדות נרמזו בט' פעמים אדם, בפסוקים מן המצר, שזה צריך לכוין בהם, כנזכר באד

שם שער ר"ח חנוכה ופורים פרק ב

מח

והנה תכוין בשופר, איך הוא קצר ורחב, בסוד מן המצר קראתי י"ה ענני במרחב י"ה. והענין, כי סוד המצר הוא, המקום הקצר יהיה אצל הפה יותר למעלה, ומקום הרחב למטה, כי כן הוא במקור שלו כמו שכתב, והוא, כי צריך לכוין אל מציאת הדיקנא דעתיקא, אשר הוא הכופה כל מציאת הדינין כנודע, והנה כבר ידעת, איך הדיקנא למעלה הוא מצר, ולמטה מתרחב. ויש בה ב' שמות י"ה י"ה, אשר נמשכין מב' שמות אלהים שבב' פאתי הראש, כמ"ש בסוד ויעבור ד"ג מדות, והם היה"י מן אלהים הנ"ל, ושם י"ה א' הוא במצר, והב' הוא במרחב, והראשון במצר והתחתון במרחב, לכן מקום קצר יהיה למעלה דבוק אל הפה, ויכוין כי על ידי הוצאת הקול זה, בשופר זה הקצר והרחב, תכוין אל ב' שמות י"ה י"ה שבמצר ורחב של הדיקנא, להורידן כאן, ולאכפייא הדינין:

שם שער השופר פרק א

מט

והנה תחלת הכל, תכוין לדיקנא, ששם שורש הדינין, כי מתפשטת ממ"ס שבתוכם, בכח גבורות דעתיק, ובכוחו נעשה מדות של רחמים, כי הדין עליון נותן מדה וקצבה, בסוד בוצינא דקרדינותא, והוא לישיבת העולם, לכן בדין עליון העיקרי לכל הדינין, בו נכפין הדינין, ועיקר כוונתך בדיקנא, יהיה בתיקון א', הנקרא א"ל, ובו' שהוא רוב חסד, שכולם סודם במידת גבורה, שהרי המקיפין מלכות גבורה, ובפנים בינה והוד. אמנם בב' תיקונים הנ"ל, יש ב' אותיות י"ה י"ה, ותיקון הא' במצר, והב' במרחב, וז"ס מן המצר וכו'.

שם שער השופר פרק ב

נ

ודע כי כמו שיש זקן העליון יש למטה זקן התחתון סביב היסוד והבן סודו' גדולות אלו כי כמו שיש י"ג ת"ד עילאה כך יש י"ג ת"ד תתאה ביסוד וז"ס גדולה מילה שנכתרו עליה י"ג בריתות והבן זה וכבר הודעתך כי מנה"י דא"א ממנו נעשה ז"א ומאותו זקן תחתון דא"א נעשה דיקנא דז"א וז"ס מן המצר קראתי יה וגו' דהני קראי בדיקנא דז"א אתאמרו כי יצא מסוד אותו צמר כבשים שהוא ביסוד עליון דא"א ולכן צמר אותיות מצר וז"ס מן המצר קראתי. גם מזה תבין סוד מה שהודעתך כי יסוד דא"א מזדווג מיני' ובי' ומיני' נפיק ז"א לכן נק' מן המצר והבן זה וז"ס השופר שנק' מן המצר קראתי יה כנודע שהוא צר מצד אחד ורחב מצד אחד והענין כי מיסוד דא"א שם הי' מציאת זווג תולדת ז"א ואמנם אז לא היה רק בסוד ו' זעירא שהם ג' לבד ג' כלילין בג' וז"ס קול דנפיק משופר שהוא ג' לבד אש רוח מים והבן.

טעמי המצות פרשת קדושים

הבעל שם טוב

נא

מהבעש"ט מי שרוצה לפטור מהצער והמיצר והוא נוסע אחריו משל לאשה יולדת שהלכה למקום אחר לפטור מחבלי לידה והצער הולך אחריו ועצה היעוצה שיתפלל להש"י ויפטר מהצער וז"ש מן המיצר קראתי יה ענני במרחב יה וז"ש והנה מצרים נוסע אחריהם אז הבינו זה לכך ויצעקו בני ישראל אל ה' ובאמת נאמר אז כאשר ראיתם את מצרים היום לא תוסיפו לראותם עוד עד עולם.

כתר שם טוב סק"ט

הרב המגיד

נב

מן המצר קראתי י"ה ענני במרחב י"ה. פי' כי כשהתנוק אוחד בזקן האב אז מחמת האהבה שיש לאב עם התינוק מוחל לו ואינו מקפיד. ועל דרך זה כשאנו מתפללין להש"י שירחם עלינו צריך לשלשל עצמו למדריגתינו ולהתלבש בהתלבשות ממדריגה למדריג' תחילה מן המיצר ואח"כ התלבשות במרחב. רצה לומר בהתרחבות.

אור תורה סרס"ו

כ"ק אדמו"ר הזקן

נג

וזהו בחי' קול השופר כי שופר תוקעין אותו מפיו הקצר והקול יוצא ומתרחב ויוצא בסופו במקום הרחב. ועל זה נאמר מן המצר קראתי יה ענני במרחב יה. פי' מן המצר מקום צר שאינו מושג ולית מחשב' תפיסא ביה שהוא למעלה מכל ההשגות והוא ענין שופר שפרו מעשיכם ממשיך תענוג. אבל בעצמו הוא קול פשוט מקור התענוגים כי עמך מקור חיים כתיב בחי' עמך בטל ונכלל באוא"ס ב"ה ממש ומשם קראתי יה יו"ד עלאה בחי' חכמה וה' עלאה בינה היא רחובות הנהר הרחבת הדעת במה שמתבונן כו' (דהיינו שכבר יש בחי' השגה. משא"כ חכמה היא בחי' ברק כמ"ש במ"א). דהיינו שמשם התחלת התהוות חכמה ועדן ותורה להיות לעבדה ולשמרה ולעשות גן עדן וגלוי תענוג והשגת הנשמות ועי"ז ענני במרחב יה. כי כמו שיש י"ה עלאין כך יש בחי' י"ה תתאין יו"ד בחי' בטול מים התחתונים חכמה תתאה יו"ד בראש ויו"ד בסוף וה' הוא בחי' אש וצמאון שבלב שכל זה נמשך מן המצר הוא קול השופר הנ"ל. ודרך כלל הוא בחי' תפלה

בלחש כי ק"ש וברכותיה יוצר משרתים והאופנים ברעש גדול בווערת כמראה לפידיים. וע"ז נאמר ותחת הרקיע כנפיהם ישרות שכנפיהם נק' עפיתם ברצוא ממטה למעלה ברשפי אש שלהבת ובווערות וכל זה הוא תחת הרקיע שהרקיע נטוי על ראשם כעין הקרח הנורא. בחי' קרח הוא בחי' בטול. אבל כאשר ויהי קול מעל לרקיע אשר על ראשם הוא קול השופר שהוא למעלה מעלה גם מבחי' הרקיע והיא בעמדם בתפלה ואזי תרפינה כנפיהם שבטל ונכלל גם בחי' הרצוא גם בחי' השוב ומיוחדים ביחוד גמור ואינו עולה לא בשם רצוא ולא בשם שוב ומשם ענני במרחב להיות גלוי הוי"ה גם בהתרחבות הלב וזהו או יחזיק במעווי יעשה שלום לי. שלום יעשה לי. שלום בפמליא של מעלה ושל מטה דהיינו שיהיה מעלה ומטה שוין וכמו שהיה במצר כך במרחב כנ"ל.

וזהו וכל העם רואים את הקולות ואת הלפידים ואת קול השופר. קולות הם המשכות כמו קול הגשמי שהוא ענין המשכת ההבל מהלב להוציא בפה בדבור. וכך על דרך משל המשכת אור א"ס ב"ה מההעלם אל הגלוי נק' בשם קול. וקולות לשון רבים כמארז"ל זוכה לתורה שניתנה בחמשה קולות הם ה' פעמים מים כמו שיש ה' פעמים אור כו'. ומים הם המשכות החסדים שירודים ממקום גבוה למקום נמוך דהיינו גלוי המשכת אוא"ס ב"ה במעשה המצות. ואת הלפידים דהיינו בחי' אש בווערות כמראה הלפידים ברצוא ותשוקה ממטה למעלה. וכל העם ראו והשיגו עין בעין רואים את הנשמע והכל היה מפני קול השופר שקול השופר שהוא מן המצר הוא מקור התענוגים וממנו נמשך מים ואש שהם הפכים כו' כנ"ל.

תורה אור יתרו עד, ב

נד

וזהו מן המצר קראתי יה ענני במרחב יה שמן המצר שבר"ה נעשה מרחב בחג הסוכות (כי מן המצר היינו שופר דראש השנה שהשופר צדו א' צר כו') ועמ"ש מזה ע"פ וכל העם רואים את הקולות כו' והמרחב שבחג הסוכות הוא התגלות בחי' רוב חסד כו' בחי' כי חפץ חסד הוא וזהו וחסדי מאתך לא ימוש כו') לקוטי תורה נצבים מז, ב

נה

אך מן המצר הזה דבינ' בא אח"כ בהתרחבו' המרחב וההתפשטות וזהו מן המצר קראתי יה ענני במרחב יה כו' וכמ"ש במ"א וזהו ענין יצ"מ כלו' לצאת מן המיצר דים החכמ' להתפשט במרחב בנ' שערים ולכך חמשין זמנין אדכר יצ"מ כנגד נשע"ב וד"ל.

סידור עם דא"ח שער התפלין ע' ט

נו

אבל הוי' עצמו הוא בקול פשוט דשופר כו' כי שם הוי' נמשך ע"י קול השופר והוא בצדו הרחב וכמ"ש ענני במרחב יה ומן המצר קראתי הוא בחי' עליות שם אלהים כמ"ש עלה אלהים כו' וזהו שתוקעין בצד הקצר של השופר כמ"ש מן המצר קראתי יה שהוא בחי' העלאה לעורר למעלה בחי' העונג המשכת המ"ד ממקור התענוגי' כנ"ל דהיינו שיהיה בחי' יש ושיהיה היש בטל כו' ואח"כ נמשך מן העונג הזה בבחי' המ"ל והיינו ע"י במרחב י"ה (וע"ד המבואר במ"א בענין הארת תרין תפוחין כו' שמן המצר דנקוד' נתרחב והולך כמו והיה ראשיתך מצער ואחריתך ישגא כו') וכמ"כ התקיעה במצר שבצידו הקצר הוא בחי' תכלית הצמצום שמחמתו דוקא נעשה סיבת התרחבות הקול בצידו הרחב כו' ולמטה הוא בחי' תקיעה בקול פשוט מעומקא דלבא דהיינו בחי' צעק לבם בתכלית המצר עי"ז מעורר למעלה ג"כ שיומשך מן המצר בבחי' מרחב כו' והוא בחי' גלוי עונג העליון במרחב יה חו"ב בבחי' התפשטו' העונג העליון בבחי' מקפים דחו"ב שנק' מרחב י"ה וכן בחי' מקיפים דסכות וש"ע מחמת בחי' העלם וצמצום דמיצר קול השופר העליון כמ"ש ואדני הוי' בשופר יתקע כו' וכן ויהי קול השופר הולך וחזק מאד כו' וכמ"ש במ"א וזהו בחי' תקיעה הא' שהוא בחי' ההמשכה מלמעלה למטה להמשיך עונג הנעלם בעצמיות אא"ס שיומשך בגילוי למטה והוא ע"י התקיעה במיצר לעורר למעלה בחי' המשכה זאת כנ"ל.

סידור עם דא"ח שער התקיעות ע' רמב

נז

וזהו מן המצר קראתי ענני במרחב כו' פי' מה שהוא עליית חכמה להכלל במרחב העליון שהוא עצמות אור א"ס ב"ה הוא מחמת שנקראת מן המיצר דוקא וזהו כמו ענין תקיעת שופר שתוקעין בשופר שבראשו הוא קצר וחללו מיצר וסופו הוא רחב וכשנותן הקצר בפיו הקול יוצא בדוחק והולך ומתרחב עד שבסופו שחללו רחב הוא מתרחב מאד וסיבת התרחבות הקול בסופו הי' מפני שהי' יציאתו בתחלתו מתוך הדוחק כו' שאם הי' רחב ג"כ בתחלתו לא הי' הקול מתחזק בסופו כ"כ כי כל חוזק בא מחמת מיצר ודוחק בתחלה כו' וד"ל וכמשי"ת ענין זה בעזרה ע"פ לרוקע הארץ על המים כו' כמ"כ מן המצר קראתי שהוא ענין צעק לבם הנ"ל שבא מזה אהבת בכל מאדיך והוא הקדוש הראשון שמלמטה למעלה כנ"ל וד"ל.

מאמרי אדה"ז תקס"ב ח"א ע' קפ

נח

(וזהו מן המצר קראתי כו' הוא הקדוש הא' שמלמטה כו' ממעמקי' בכל מאדך וכדכתי' קרוב ה' כו' לכל כאשר יקראוהו עצמותו וזהו באמת וד"ל שזהו האמת האמיתי' וד"ל ענני במרחב כו' זהו הקדוש הב' שמלמעלה כו' ה' לי לא איר"א זהו הקדוש הג' וד"ל).

מאמרי אדה"ז תקס"ב ח"ב ע' תכב

נט

ולזאת הושפלה הנשמה בגוף שתבא להתקשר בהוי"ו סוכ"ע ביתרון מעלה מכמו שהיתה בג"ע וזהו יפה תשובה ומע"ט מכל חיי העוה"ב נהנין מזיו כו' וד"ל אך יש להבין מהיכן כח זה הנ"ל לגוף החומרי שע"י התלבשות הנשמה בו בעוה"ז תעלה ותגיע למדריגה היותר נעלה מכמו שהיתה בג"ע כנ"ל אך הענין הוא דכתיב מן המצר קראתי כו' ענני במרחב י"ה פ"י מה שענני במרחב י"ה להתקשר בסוכ"ע שלמעלה מכל ההשתלשלות כנ"ל הוא מחמת שמן המצר קראתי פ"י מן מצר הגוף שמחשיך ומסתיר האור אלקי שבנשמה ויתמרמר מאד מזה יעלה ויבא לידי אהבת בכל מאדיך בלי גבול ושיעור בחי' רעותא דלבא כמ"ש מי לי בשמים כנ"ל שבו ישכון חפץ ורצון ה' היינו מרחב י"ה מה שלא יוכל לבא בבחי' השתלשלות מעלה ומטה וכלים מכלים שונים מאחר שהוא למעלה מן השכל כנ"ל וד"ל.

אמנם יש להבין זאת הסיבה למה יגיע לרעותא דלבא שלמעלה מן השכל מחמת המיצר והדוחק שיצר לו מחומר הגוף כו' דוקא הענין יובן עפ"י הידוע בענין השופר דצדו האחד הרחב שבו למעלה וצדו הב' הקצר למטה בפיו ואז קולו ישמע בהתרחבות גדול אמנם אלו ה' ב' צדדיו רחבים לא ה' הקול נשמע בחוזק ובהרחבה כ"כ א"כ עיקר סיבת ההרחבת קול בצדו הרחב הוא לפי שהולך ובא מן המיצר בתחלה וכל שבא מן המיצר לרוחב יהי' תגבורות הקול בחוזק ובהרחבה כו' וה"ז כמו ההכאה בחץ כל מה שצר ביותר בקשת כן יזרוק ויכה יותר בכח למרחוק כו' וד"ל ועד"ז הנה כתיב כשופר הרים קולך פ"י קול הצעקה בתפלה כשהוא מחמת מיצר ומצוק שמיצר לו מחושך הגוף כמ"ש ויצעקו אל ה' בצר להם כו' אז בקול התורה כשהוא אחר המיצר הזה הוא בהתרחבות וחוזק וכח גדול בקול השופר שהולך ומתגבר בהתרחבות מפני המיצר בתחלה וכן אהבת בכל מאדיך בלי שיעור וגבול שהוא בחי' קול גדול כמ"ש מי לי בשמים כו' וכנ"ל נעשה בתפלה אחרי המיצר בתחלה דוקא וזהו כשופר הרים קולך פ"י הרים קול הוא האהבה רבה בכל מאדיך למעלה מהכלי של השכל וכנ"ל וד"ל. ובכל זה יובן הטעם למה ע"י מיצר ומצוק הגוף תגיע הנפש להתקשר באה"ר בבחי' רצון

העליון כו' מה שלא הי' לה מדריגה זו בעודנה במקור חוצבה נהנית מזיו השכינה כו' וד"ל וזהו מן המיצר קראתי ענני במרחב י"ה כו' וד"ל וזהו ענין יצ"מ שחייב אדם בכל יום כו' פי' מצר"ם הוא בחי' המיצר והגבול של כל העולמות המסתירים אור האלקי בבחי' קצבה ומדה והיציאה מהמיצר הזה הוא ענין התקשרות הנפש אלקי' בהוי' סוכ"ע בחפץ ורצון העליון שלמעלה מזיו השכינה כנ"ל ע"י אהבת ככל מאדיך רעותא דלכא כנ"ל.

מאמרי אדה"ז תקס"ג ח"א ע' קצז

ס

דהנה פי' מן המצר ופי' ענני במרחב הן הן ב' מדרגות דב' שמות הוי' שבי"ג מדה"ר כו' אשר הא' סתום ונעלם בהעלם העצמות והוא שם הוי' הראשון שצריך קריאה והמשכה לצאת מן ההעלם לגילוי כנ"ל. וזהו מן המיצר קראתי י"ה שיצא מן המיצר והוא ע"י צמצום העצמות כו' והיינו מ"ש למעלה דע"ז המיצר נאמר ישת חשך סתרו כו' ופי' ענני במרחב י"ה הוא ענין שם הוי' השני שיצא כבר בהתגלות מן ההעלם כנ"ל אך שרש יציאתו מן ההעלם הוא ע"י צמצום ג"כ כמו הראשון והוא ענין בחי' ב' פיאות דא"א שלמעלה מ"ג ת"ד דא"א כו' וד"ל ואמנם עדיין יש להבין הטעם שנאמר ביציאתו מן ההעלם בשם י"ה ולא בדרך ההעלם וההסתר כמו מצוה שמתחלפת בא"ת ב"ש כו' הענין הוא משום דלע"ל קאי ואז כתיב ביום ההוא יהי' ה' אחד כו' ופי' יהיה היינו בפ' י"ה לפי שאז כתיב ואת רוח הטומאה אעביר כו' ולא יהי' אחיזה ויניקה לגשמיות כלל כי יבוררו כל הרפ"ח ניצוצים שנפלו גם בדצ"ח שבנוגה כו' וא"כ מה שעכשיו צריך להיות בהעלם בחילוף א"ת ב"ש באותיות מ"צ במצוה יהי' אז בהתגלות מפני שאין מי שיעלים האור כו' ולא עוד אלא גם מה שעכשיו בשם הוי' הוא רק באותיות י"ה ולע"ל יהי' גם ב' אותיות האחרונים באותיות י"ה כי יהיה הוי' אחד ושמו אחד למטה כמו למעלה כמ"ש במ"א וע"כ אמר מן המיצר קראתי י"ה בהתגלות וגם במרחב למטה ענני באותיות י"ה וכמ"ש ביום ההוא יהיה דשם הוי' הוא אותיות יהיה כו' ומכ"ש שלא יהי' בהעלם והסתר בחילוף א"ת ב"ש כמו עכשיו והוא מטעם הנ"ל וד"ל.

מאמרי אדה"ז תקס"ה ח"ב ע' תרלח

סא

וזהו מן המצר קראתי כו' פי' מבחי' כתר הכללי דהיינו הרצון הפשוט כו' נמשך רק מבחי' מל' שבו להיות כתר לרצון כו' ואח"כ מן המיצר דפאות הנ"ל שהן בבחי' חו"ב דע"י וא"א קראתי כו' לחו"ב דאצי' והוא שרש התורה והמצות הנגלות לנו כו' וד"ל ואמנם פי' הפשוט דענני במרחב י"ה הוא כמבואר שם (בתורה דחג השבועות) דהיינו בחי' זו"נ כו' כי העיקר הוא להמשכת המצוה

למטה ממש עד שתהא בעולמות הנפרדים ע"י בחי' מל' דאצ"י שנק' מצות המלך כו' ושרשם למעלה רק בבחי' רמ"ח אברים דז"א כו' והן אותיות ו"ה בכלל כידוע אך מ"ש במרחב י"ה כו' הענין הוא כמ"ש במ"א ע"פ ביום ההוא יהיה ה' אחד כו' באותיות י"ה גם בזו"נ כו' ולא כמו עכשיו בו"ו לפי שהמצוה עכשיו בחי' המשכתם הוא מחכמה עילאה במדות ומדות למל' וע"כ נתחלף אותיות י"ה דש' הוי' באותיות מ"צ כו' אבל לע"ל שיסירו הלבוש דמעשה המצוה ויהי' אותיות י"ה בזו"נ ג"כ וזהו ענני במרחב י"ה כו' וד"ל.

מאמרי אדה"ז תקס"ה ח"ב ע' תרסב

סב

והנה כמו"כ הוא בחי' קרן שכולל ב' הפכים היינו כמו קרן שופר שבתחילה צריך להיות מכוון בעצמות היינו בקול ואח"כ כשיוצא דרך הקרן אז בתחלה הוא מצמצם ואח"כ יוצא במרחב כמ"ש מן המצר קראתי י"ה ענני במרחב י"ה וזהו סיום הקול של אדם והתחלת הקול היוצא במרחב כי קרן הוא המחבר ב' דברים הפוכים היינו שסוף של זה והתחלת של זה היינו מחמת שבקרן יש לו זה הבחי' היינו בחי' מלכות ויש לו זה הבחי' בעצמה כמו שיש בכח היולי שהוא בחי' כתר וד"ל.

מאמרי אדה"ז תקס"ז ע' קסט

סג

וזהו בא אל פרעה כי אני הכבדתי את לבו פיו זה שאינו יכול להתקשר ולהתדבק בו ית' אני הוא שהכבדתי את לבו ולמה הכבדתי את לבו משום שבאמת כתי' רם על כל גוים ה' דהיינו שהוא רם וגבוה ונעלם מהם כ"כ עד שא"א להם להשיגו ולהדבק בו ית' אבל בבנ"י נאמר כי לא מרובכם מכל העמים דהיינו שיש בהם שפלות ובמדה שאדם מודד מודדין לו וכמ"ש מן המצר קראתי י"ה ענני במרחב י"ה וכדי שלא ידמה לו שכחו וחכמתו גרמה לו זה להדבק בה' מראה ה' שממנו היתה זאת שלפעמים מכביד את לבו אשר לא יוכל להמלט בחכמתו כלל כ"א בישועת ה' המוציא אותם ממצרים אשר הוא דבוק בו כעת.

מאמרי אדה"ז הקצרים ע' לג

סד

מן המצר קראתי י"ה ענני וגו' (ובזה"ר מ[א]י)בואר [שזוהו] ג"כ ענין כונת מוסף דר"ה וכוונת התקיעו') [ולהבין זאת] צריך להבין מקודם ענין צמצום ומקום פנוי...

וביאור הענין הוא מ"ש מן המיצר קראתי י"ה ענני במרחב י"ה ב"פ י"ה דהנה יש ב' בחי' צדיקים ובע"ת ודרך כלל הוא בחי' אור ישר ואור חוזר דהיינו בחי' צדיקים העוסקי' בתורה ובמצות ממשיכי' מלמעלה למטה בבחי' אוי"ש משא"כ בחי' בע"ת בתיובתא בחילא יתיר הם בבחי' או"ח ממטה למעלה. וההפרש שבין או"י לאו"ח דהנה המשכו' או"י מה שנמשך למטה יותר מתרבים הכלים והאור מתמעט כידוע משא"כ באו"ח הוא להיפוך שהוא בבחי' מיעוט הכלים וריבוי האורות וכל מה שיוחזר ויוגבה ביותר יתמעט הכלי ויתרבה האור. והנה ג"כ יש ב' מיני מקיפי' מקיפי' דאור ישר ומקיפי' דאור חוזר. וביאור ענין הב' מיני מקיפי' מה ענינם וההפרש שבינם הוא דהנה מקיפי' ופנימי' דאוי"ש המקיף קודם לאו"פ ומהאו"מ נמשך לפנימי ובאו"ח הוא להיפך שהפנימי קדם להמקיף ומהפנימי נעשה המקיף אח"כ דהנה או"מ ואו"פ דאוי"ש הוא ד"מ כמו בעל שכל גדול שמסביר איזה שכל לקטן השכל וההבנה הנה מה שנתפס בהשגת הקטן ושכלו הוא אינו כ"א דבר מועט ומדריגה התחתונה הנתצמצמה משכל הגדול והיא בבחי' שכל הקטן ואו"פ היינו שמשגי השכל והוא מתלבש בכלי המוח שלו והנשאר בשכל הגדול מה שאין הקטן יכול להשיגה היא לו בבחי' מקיף נמצא שבכאן המקיף קדם להאו"פ היינו שמקודם ובתחלה לא הי' כ"א שכל הגדול לפי רוחב השגתו והיא בבחי' מקיף לשכל הקטן שאינו משיגו כלל ואח"כ כשהגדול צמצם את שכלו בכדי להסביר להקטן נמשך מהמקיף האו"פ היינו שכל קטן לפי השגת הקטן והכשר כלי המוח שלו.

כמ"כ יובן למעלה למשכיל בהשתלשלו' המדריגות שזה נעשה מקיף לזה וזה פנימי לזה וזה המדה נוהג מריש כל דרגין עד סוף כל דרגין כמ"ש בע"ח א"ס ב"ה מקיף את כל העולמו' וכו' וכל פרטי פרצופי האצי' הכל בבחי' או"פ ואו"מ היינו שהאו"פ הוא לפי ערך הכלי אורות בכלים וכו' והמקיף אינו מתלבש בהכלי רק מקיפו מכל צד וכו' הוא ג"כ שמהמקיף נמשך הפנימי היינו ג"כ שהמדריגה ובחי' התחתונה שבהמשפיע המצומצמת לפי ערך שיוכל להיות בחי' השגת המקבל והיא עדיין אינה יכולה לכנוס בכלי המקבל ממש מחמת שהיא עדיין השפעה לפי ערך המשפיע רק שהיא בחי' ומדריגה התחתונה שבו וכמ"ש במ"א. היא בבחי' מקיף אל המקבל, ומה שמתלבש בתוך כלי המקבל ממש להיות נתפס בתוך תוכו ממש בבחי' אורות בכלים הוא בבחי' או"פ ומהמקיף נמשך הפנימי שהאו"מ קדם אל הפנימי וכן הוא עד רום המעלות והמ"י.

וזהו ענין בחי' מקיפים ופנימי' דאור ישר ובחי' מקיפי' ופנימי' דאור חוזר ממטה למעלה נהפוך הוא שמהפנימי נעשה אח"כ המקיף והפנימי קדם להמקיף והוא ד"מ בעל שכל שמעמיק שכלו באיזה השכלה בכדי להבינה ואחר שהוא משיגה הנה אם יעמיק בזה הרבה יתבלבל שכלו ולא יבין כלל וכח השכל הוא מקובץ ועומד בבחי' מקיף מלמעלה דהיינו שנתעלה מלהיות מתפשט תוך כלי

המוח נמצא שהתפשטות השכל בהשגה שהוא בחי' או"פ קדם להמקיף ומהפנימי נעשה המקיף אח"כ. כמ"כ יובן למעלה למשכיל ענין מקיפי' ופנימי' דאור חוזר היינו שמהפנימי' נמשכו המקיפי' והפנימי קדם להמקיף (והוא בבחי' בע"ת כמשי"ת). (והב' בחי' מקיפי' הנ"ל הם נקראים ג"כ בשם שערות דהיינו מקיפים דאור ישר הוא בחי' שערות הזקן ומקיפי' דאור חוזר הוא בחי' שערות הראש כמ"ש במ"א) נמצא שב' בחי' המקיפי' הם בבחי' מרחב שבחי' אור פנימי הוא מתצמצם ומתקצר להתלבש בתוך הכלי משא"כ המקיף הוא בהרחב בלי צמצום אורות בכלים וכו' נמצא שבחי' צדיקי' הוא להמשיך מן המרחב למיצר היינו מאו"מ לפנימי להיות מתלבשי' אורות בכלים כנ"ל משא"כ בחי' בע"ת שהוא בחי' אור חוזר הוא להיפוך דהיינו שבחינתו הוא העתקת המהות מאו"פ ואורות בכלים כו' דהיינו מן המיצר למרחב שלא לפי ערך ההשגה כלל וכמ"ש במ"א. והוא ענין שמאו"פ נעשה המקיף בבחי' אור חוזר מחמת שהוא מבין הריחוק וטועם מרירות בנפשו אזי הוא נעתק ממהות השגתו בגדלות א"ס ב"ה וכו' כ"א למקום שלמעלה מהשגה דלית מחשבה תפיסא בי' וכו' שלמעלה מהעלם וגילוי כו' נמצא שהוא נעתק מאו"פ שהוא בחי' השגה והתבוננות בגדולתו וכו' לאו"מ בבחי' צעק לבם וכו' בחי' יחידה שבנפש כמ"ש במ"א. והנה ע"י תשובה מתחברים ב' המקיפי' מקיף דאו"פ עם מקיף דאור ישר שמאחר שצעקת הלב היא למעלה מההשגה בבחי' עצמיות הנפש ממש הוא מגיע לשורש כל המקיפי' שבאור ישר ג"כ לבחי' עצמיות כבי' שלמעלה מהעלם וגילוי ולמעלה ממקור ושורש קו המדה וכו' מי לי בשמי' וכו' והוא ענין התחברות ב' המקיפי' בחי' ב' מרחבים והוא כמשל גשמי ב' חצאי כדורי' הנחלקי' שכל חצי הכדור יש בו מרחב ומיצר דהיינו שממרכז נקודה אמצעית הולך ומתפשט בהרחבה עד שמתרחב וכו' ובהתחברות שני החצאים נעשי' כדור א' שלם והתחברותם הוא במרחב דייקא. כמ"כ יובן ענין התחברות ב' בחי' המקיפי' שאינו כ"א ע"י בחי' בע"ת בבחי' העתקת המהות ממיצר למרחב ואזי ענני במרחב י"ה שעונוהו ג"כ במרחב בשורש כל המקיפי' וכו'. וזהו ג"כ ענין שופר שקולו קול פשוט הולך ממיצר למרחב והוא מ"ש ויצא כברק חצו וה' אלקים בשופר יתקע ויצא כברק הוא כמו ד"מ ברק המבריק בחלל העולם שבתחלת התפשטו' אינו כ"א נקודה ואח"כ הוא מתרחב ומאיר בכל העולם והוא ג"כ מן המיצר למרחב כמ"כ כאשר יצא כברק חצו ממטה למעלה בבחי' אור חוזר בבחי' בע"ת בבחי' מקיפי' דאו"ח כנ"ל אזי וה' אלקים בשופר יתקע מלמעלה למטה דהיינו שיהי' נמשך מלמעלה ג"כ בחי' המרחב ושורש כל המקיפי' דאור ישר וזהו כימי השמים על הארץ שהוא בחי' מרחב העליון המכונה בשם שמים יהי' על הארץ וד"ל. להיות התחברות ב' המקיפים דאו"ח ודאו"י שבחי' עצמיות כבי' ממש יצא לכלל גילוי ע"י בחי' תשובה שלא בבחי' קו המדה כלל וד"ל.

וזהו ענין מ"ש מן המיצר קראתי י"ה שהוא בחי' בע"ת שהעתקתו מן המיצר למרחב בבחי' או"מ דאור חוזר למעלה מערך ההשגה וכו' (וזהו קראתי י"ה

שהוא בחי' מרחב קודם שמתלבש עדיין בו"ה וכמ"ש במ"א) אזי ענני ג"כ במרחב י"ה מלמעלה למטה ג"כ במרחב ושורש המקיפי' דאור ישר וכו' ואזי נעשה התחברות ב' מיני המקיפי' ע"י תשובה וכו' רק שבזמן הגלות הוא מוסתר הדבר וא"א להשיג בחי' זו כ"א ע"י תשובה מההיפוך דייקא ולע"ל תתגלה זאת הבחי' בגילוי גמור ואזי יהי' שמו ב"ה נק' יהי"ה שהם ב' בחי' י"ה ממטה למעלה מן המיצר קראתי י"ה ובחי' הב' הוא ענני במרחב י"ה והוא ג"כ בחי' י"ה ויהי' נעשה מן הוי' יהי' וזהו מ"ש והי' ביום ההוא יהי' הוי' אחד יהי' דייקא וד"ל.

מאמרי אדה"ז כתובים ח"א ע' צו; ק ואילך

סה

וזהו מן המצר קראתי יה ענני במרחב יה כי מחמת המצר נעשה מרחב למעלה באבא ואימא תרין רעים דלא מתפרשין וכמו למשל בכלי הבטה מחמת צמצום הראי' נעשה מרחב וזהו ע"י צעקה מהבל הלב שנעשה אצלו מקיף שאינו מתלבש בטו"ד וכמו למעלה נעשה מקיף ולעתיד יתגלה יותר שיצא מהעלם אל הגילוי כי כעת הוא בהתלבשות רצון בחכמה וחכמה במדות ומדות במל' ולעתיד יתגלה מההעלם ויהי' אשת חיל עטרת בעלה וד"ל.

מאמרי אדה"ז כתובים ח"ב ע' קמה

סו

והנה מצוה הוא שם הוי' אך הו"ה הוא בהתגלות והי"ה הוא בהעלם בחילופי אותיות א"ת ב"ש כי בזמן הגלות כל המצות הן בדברים גשמי' כמו צמר של ציצית וקלף של תפילין אך לע"ל כתי' ולא יכנף עוד מוריך פי' שלא יתכסה ממך בכנף ולבוש ואז כתי' ביום ההוא יהי' פי' יהי' הוא ב"פ י"ה ולא יהי' בחי' ו"ה כלל והב' פעמים י"ה הוא בחי' בע"ת שהוא בחי' מן המצר קראתי י"ה ענני במרחב י"ה כי במקום שבע"ת עומדים אין צדיקים גמורים יכולים לעמוד כי בחי' צדיק הוא בחי' או"י פי' שהוא מוסיף אורות בכלים אעפ"י שמוסיף אורות אבל הוא בכלי' ובריבוי הכלי' נתמעטו האורות ולכך יש מצות שהם עשיית המצות בלבד מפני שהוא בחי' או"י בדרך השתל' אבל בחי' בע"ת שהוא בחי' או"ח שהוא בחי' מן המצר קראתי י"ה שאינו רוצה להיות בגוף וכלי' שלו כמעשה דראב"ד שבכה עד שיצאה נשמתו פי' שיצאתה מן הגוף והכלי' שלו והוא בחי' או"ח שחוזר לקדמותו ומחמת שמעורר מלמטה שלא כדרך השתל' שהוא מן המצר אל המרחב אזי מעורר ג"כ מלמעלה שלא כדרך השתל' שיהא ענני במרחב י"ה כי מצד השתל' הוא בחי' או"י הוא בחי' מן המרחב אל המיצר פי' מן המרחב שהוא בחי' א"ס אל המיצר שהן העולמות אבל כשהוא מעורר מלמטה בחי' מן המיצר אל המרחב שלא כדרך השתל' אזי נתעורר למעלה ג"כ שלא כדרך השתל' שהוא בחי'

ענני במרחב י"ה וזהו שיהי' לע"ל והי' ביום ההוא הי' ב"פ י"ה שהוא בחי' בע"ת ולכך יהיו הצדיקים צריכי' ג"כ לתשובה כמ"ש עד דיהדרון צדיקייא בתיובתא שהוא בחי' מן המיצר קראתי י"ה ענני במרחב י"ה. וזהו בחי' מקיפי' של או"י ומקיפי' של או"ח פי' מקיפי' או"י הוא בחי' שערי דדיקנא שאו"מ קודם לאו"פ כמו למשל אדם גדול כשרוצה להסביר שכלו הגדול לקטן אזי צריך לצמצם שכלו הגדול עד שיבין הקטן והנה קודם שמצמצם שכלו הגדול הי' בבחי' מקיף אצל הקטן ואח"כ כשמצמצם אז השכל הוא בבחי' פנימי ובחי' מקיפי' של או"ח הוא בחי' שערות הראש שאוה"פ קודם למקיף כשערות הראש שצומחי' מהמוח וכמו למשל אדם המבין דבר אח"כ כשמעמיק השכל ביותר אזי המוח מבובל ואינו מבין השכל אזי הפנימי קודם למקיף ובחי' בע"ת הוא בחי' שיהי' המקיפי' של או"י והמקיפי' של או"ח ביחד שהוא בחי' מן המיצר קראתי י"ה ענני במרחב י"ה וזהו בחי' חד לקבל חד כמו למשל שני חצאי כדורין שהם מתחילי' מנקודה ואח"כ הולך ומתרחב וז"ש לע"ל והי' ביום ההוא יתקע בשופר פי' שיהי' בבחי' שופר כי קול השופר הולך וחזק שהוא מן המיצר אל המרחב כנ"ל וזהו ויצא כברק חצו כמו בחי' ברק הוא מתחילה בחי' נקודה ואח"כ הולך ומתרחב כנ"ל וזהו בחי' כימי השמים על הארץ פי' שיהי' המקבל והמשפיע שוין בקומתן כו' וד"ל.

מאמרי אדה"ז ענינים ע' ס ואילך

כ"ק אדמו"ר האמצעי

סז

וז"ש מן המצר קראתי בבחי' א"ח דעליי' המל' עד בחי' מל' דא"ס אך אח"כ יומשך בחי' עצמות אא"ס שבמל' דא"ס דהיינו כל בחי' האורך ורוחב כו' שבעצמות שהוא בחי' א"ס ממש כמו שעשועי המלך שבעצמותו ממש וכן חכמתו ורצונו העצמי' טרם שעלה ברצונו הפשוט אנא אמלוך כו' שז"ש חפצי בה כנ"ל והיינו ענני במרחב י"ה בחי' המרחב דעצמות ממש וכמו שאמר כימי השמים על הארץ ימי השמים מקיפים דטה"ע יתקבלו בארץ בבחי' המרחב ולא כעכשיו שהארץ בתכלית הקטנות כו' וכמ"ש במ"א בפי' הפסוק הרחיבי מקום אהלך כו'.

שערי תשובה ע' כב, ב

סח

וכמ"ש במ"א שציור השופר מורה ע"ז והוא במה שצדו הא' קצר שיוצא בו הקול מן המצר כו' והולך ומתרחב בצדו הרחב כלפי מעלה שזהו כמו צעק לבם בתשובה מן המיצר ואח"כ הולך ומתרחב כמ"ש מן המצר קראתי גו' ענני במרחב גו' שדרך כלל זהו ב' תקיעות הא' מלמטה למעלה מן המצר דנקודת

הלב דכנ"י והב' מלמעלה למטה כמ"ש ענני במרחב י"ה ולפי אופן ההעלאה במיצר כך אופן ההמשכה מלמע' במרחב כו'.

עטרת ראש ע' כ, א

סט

וכך הוא העלא' מ"ן דנש"י בכירורים דרפ"ח בקבלת התורה מן המצר אל המרחב בשא' נעשה בבטול כל העצמו' בבחי' או"ח שתחלתו במצר וכל שהולך ועולה הולך ומתרחב כו' וכך נמשך מלמעלה למטה תחלתו במצר וסופו נמשך בכנ"י במרחב כמ"ש ענני במרחב י"ה והוא באור פניך נתת לנו כו' כהארת פנים שתחלתו יאיר בנקודה ואח"כ הולך ומתרחב גם שהילוכו בבחי' או"י מלמעלה למטה אבל נמשך מן המצר למרחב כמו שעולה בבחי' או"ח ממש כמו מן המצר קראתי כך ענני במרחב כו' וד"ל.

עטרת ראש ע' כד, א

ע

וזהו מן המיצר קראתי מן המיצר דחשך המסתיר מן העונות בתשובה מעומק הלב ואז ענני במרחב יה שמעורר בחי' ר"ר העליונים על נפשו שיאיר אור ה' בנפשו במרחב רי"ה פי' בבחי' מקיפים עליונים דחו"ב שלמעלה מן המצות.

דרך חיים ע' קי"א, ב

עא

וזהו הנק' בחי' או"ח שחוזר לקדמותו ממש שהוא בעצמות א"ס ממש שאין כח זה בבחי' או"י וכמ"ש במ"א בענין מן המצר קראתי כו' וכענין ופרעה הקריב הקריב לבם כו' וזהו בצר לך ומצאוך כו' ושבת עד ה' אלקיך ושמעת בקלו שמצד המצר מן הריחוק העצום נפתח נקודת הלב בתשובה שלימה בכל לב ונפש למהו"ע ית' דוקא וזהו הטעם לכל יסורי' ולחץ שישראל סובלים בגלות רק למען יפתח נקודת הלב לה' לבדו וכמ"ש כי מנסה ה' אתכם לדעת הישכ' אוהבי' את ה' ככל לבבכם כו' וכמ"ש במ"א.

תורת חיים נח ס, ב

עב

הענין הוא שהי' בהם ב' דברים טובים שגרמו דבר גדול כזה, הא' מה שהיו במצרים במצור ובמצוק ולחץ ודוחק גדול בעבו"ק בחו"ל כו' (כמ"ש וימררו את חיים כו') (ואמר בר"מ בחומר דא ק"ו וקושי' ובלבנים דא ליבון הלכתא

כו), והב' מה שא' כל אשר דבר הוי' נעשה בעשי' בפר"מ (כמשי"ת), להיות שע"י בחי' המיצר והדוחק שמררו את חיים בעבו"ק כו' צעקו אל ה' בכל לבכם בצר להם כמ"ש ותעל שועתם אל האלקים כו' שהי' להם מס"נ באו"ח למעלה ליכלל במוה"ע א"ס ב"ה ממש שלמע' גם מבחי' התעה"פ ורצה"פ שבתומ"צ העליונים שקדמו לעולם כו', ולפ"ע העמ"נ מן המצר בעומ"ת למטה כ"כ כה' ערך ההמשכה מעומ"ר למעלה מעלה ממש וכמ"ש מן המצר קראתי י"ה ענני במרחב י"ה שזהו בחי' היריד' וההמשכה ממקום שעלה לשם דוקא, והיינו מה שזכו עי"ז להיות בחי' ירידה והמשכה דאור תוה"ק מבחי' הרצון ותעה"פ שבעצמות א"ס ב"ה שיבא בגילוי מן ההעלם בעצמות בדרך פרט ברמ"ח מ"ע ושס"ה ל"ת כו' הכלולים באנכי ולא יהי' לך שבדבור א' נאמרו מפי הגבו' עצמו, ואעפ"י שכללות כל המצות אינו רק בבחי' רצון א' שנק' רצה"פ שבלתי מתחלק עדיין בגילוי רצון בד"פ שנמשך מעצמות בעהר"צ בבחי' פנימי' כו', ואמנם מרצה"פ הזה דוקא הוא שמתחלק אח"כ לגילוי רצונות פרטים ע"י החכ' וטעם הכמוס לרצה"פ שזהו בחי' ח"ס דא"א ולמעלה יותר זהו בחי' חכה"ק דתוה"ק בדקדוק ומדה לכל רצה"ע בכל מצוה ומצוה ע"פ מאמר קו המדה שמודד כל רצון וחכמה בכל מצוה באופנים פרטים ואם לאו אינו מצוה כלל, כמו בח' חוטין בציצית וד"ב בתפילין וכה"ג ובכלל התחלקות כל רצון בכל מצוה בפ"ע, שזהו הכל ניתן במ"ת בגזיר' מלך למדוד האור ושפע האלקית בפנימי' וחיצוני' באו"כ בכל מ"ע ולהרחיק הרע בתכלית שלא יקבלו מותרי שפע האלקים (ואפי' ברוחניו) כנ"ל בפ"י לא תרצח כו'), כמו שיהי' לע"ל ממש כנ"ל. וכל זה לא זכו ישראל לזה רק ע"י המיצר הגדול בחומר ולבנים שהי' להם במצרים שע"י עליה נשמתם בבחי' או"ח הגבה למעלה (עד שירד משם בעצמו במ"ת זו) למדוד כל רצון וחכ' בפרט מבחי' רצה"פ העצמי הפנימי הנ"ל, ואם לא בחי' העלאה זו במצור ולחץ דוקא לא הי' בבחי' או"ח כזה למעלה כ"כ ולא הי' מ"ת באופן כזה שיהי' הבירור מלמעלמ"ט מעצמו שאין העמ"נ מגיע לזה כלל כי הרי הוא למעלה מכל רצון ותענוג כו' כנ"ל וד"ל. אבל לענין בירור והבדלה בין טו"ר בפר"מ לבד לזה הי' די באתעדל"ת שאמרו נעשה אעפ"י שלא הי' להם מצור ומצוק במצרים כי באתעדל"ת נעשה אתעדל"ע, אך א"ז רק לפ"ע ההעלא' באהוי"ר שלהם בלבד ובאמת דוקא מה שאמרו נעשה זה הי' העלאה יותר ממס"נ שמצד המיצר בשעבוד הגלות והוא לפי שנתקשרו בזה בעצמות בעהר"צ דוקא (וכמשי"ת דכתר דנעשה למעלה מכתר דנשמע כו'). ואמנם הנה גם בקעומ"ש במצות דוקא שנק' עול מצות הוא שעולה ג"כ בבחי' או"ח למע' כמו בהעלא' מ"ן דמן המיצר כנ"ל מאחר שמבטל כל עצמותו כענין בטל רצונך כו' מצד גזירת מלך בעומ"ש לבד (כמשי"ת).

מאמרי אדמו"ר האמצעי במדבר ח"ב ע' תריג

עג

והנה כמ"כ ע"י התשובה פנימי' מעומק הלב מעלה מ"נ למעלה ומעורר לר"ר העליוני' שבפנימי' הכתר כמ"ש מן המצר קראתי י"ה כו' כמו צעק לבם אל ה' מצד עוצם הריחוק שנתרחקו נש"י בגשמיות חומריות העוה"ז וצעק בצר להם בתשובה שלימה מקירות הלב כו' אז מרחוק ה' נראה לי מצד הריחוק שבא לידי מיצר גדול ה' נראה לי מלמעלה ממקום גבוה יותר שהוא רחוק למעלה מן ההשתלשלות כו' והיינו בחי' אה"ר העצמי' מקור כל החסדי' העליוני' שנק' גשמי' גשמי ברכה כו'.

מאמרי אדמו"ר האמצעי דברים ח"ד ע' א'קצח ואילך

עד

וזהו מ"ש מן המצר קראתי י"ה ענני במרחב י"ה, שמפני שמן המצר קראתי י"ה ביוכ"פ ממעמקים קראתיך מצד הריחוק, לכן ענני במרחב י"ה בסוכות. ועצרת הוא ענין קליטה שנקלט ונתקבל בחי' אלקות על כל השנה בכל נפש מישראל להיות מכל מלמדי השכלתי כו' וד"ל.

מאמרי אדמו"ר האמצעי הנחות - תקע"ז ע' שסג

כ"ק אדמו"ר הצ"צ

עה

ה) מן המצר קראתי יה. בילקוט במקומו בתלים. ועוד ח"ב סי' ס"ג רמז תשפ"ה. זח"ב בשלח ד"ס ע"א. תרומה קע"ז ב'. בספד"צ פ"ג. ח"ג נשא קכ"ב סע"ב קל"ט ב' האזינו דרצ"ה ע"ב. של"ה גבי פסח קנ"ה א'. ובפ' בראשית רע"ב א'. ועמ"ש מזה בד"ה וכל העם רואים את הקולות. עמה"מ שער דיקנא קדישא רפ"ו וס"פ הנ"ל:

מזן המצר. עקדה שער מ"ם. ע"ה ס' א' ג' קי"ב ב' קנ"ז ק'. קס"ג ד'. ילקוט. של"ה ק"ד ב' קנ"ג ב' קנ"ה א' רי"ז א' רנ"ח ב' רע"ב א'. בחיי פ"ה ד' זח"ב ס"פ תרומה בספד"צ רפ"ג כתיב מן המצר קראתי י"ה תשעה מהן אמר דוד עד כל גוים סבבוני לאסחרא ולאגנא עלוי:

בשלח דנ"ט סע"ב וס' רע"א ותו דההיא צלותא וההיא רוחא אצטריך לסלקא ולנפקא מגו עאקו בארח מישור לגבי ירושלים וע"ד כתיב מן המצר קראתי יה דאצטריך אחר דחיק בעאקא לשדרה בגויה ההוא רוחא כו' כגוונא קלא דא דשופר כו' ע"ש. ויש להעיר ממ"ש בענין קול ה' יחולל אילות אילה זו רחמה

צר כו' שאינה יכולה לקבל מה שהוא סוכ"ע רק מה שהוא ממכ"ע כו'. נשא קכ"ב ע"פ בצר לך כו' ת"ח יונה כו' הה"ד קראתי מצרה לי כו' וכתוב מן המצר קראתי כו'. ויש להעיר לזה ממ"ש ברבות ר"פ תצוה ע"פ זית רענן כו' וטוחנין אותו כו' ואז נותן שומנו כו'. נשא קל"ט קם ר"א פתח ואמר מן המצר קראתי כו' עד מבטוח בנדיבים תנא הכא ט' תקונין כו' ע"ש:

האזינו דרצ"ה סע"א מן המצר קראתי כו' מאתר דשאר דיקנא לאתפשטא כו'. ועמ"ש בסידור ע"פ הנותן שלג כצמר אותיות צמר אותיות מצר כו' שנמשך מבחי' שער רישי' כעמר נק' בחי' ב' פאות נמשך בייג ת"ד והיינו ע"י מן המצר קראתי כו'. בשל"ה דקכ"ה רע"א פי' מן המצר קראתי י"ה היינו הקריאה היא שגם ו"ה יהי' בבחי' י"ה ע"ד ביום ההוא יהיה והו"ע גילוי אור הגנוז כו'. ואפ"ל שזהו הפי' ענני במרחב י"ה דקאי על ו"ה שיהי' ג"כ בחי' תרין ריעין כמו י"ה:

דרי"ז סע"א בענין השופר שיכוין להמשיך מג"ר הנק' י"ה והיינו מן המצר קראתי י"ה דרע"ב א' ס"פ בראשית. ועמ"ש מזה ע"פ אז ישיר ישראל כו' עלי באר כו' שענין הבאר הוא ע"ד מן המצר קראתי כו' ובאר אותיות רבא שיהי' שמי' רבא מברך פי' שם י"ה רבא יומשך בבחי' ו"ה. עוי"ל הנה השופר בכינה וקרן במל'. ואע"פ שבכל יום צ"ל ובא לו לקרן וכמ"ש בזח"ג פ' במדבר דק"כ ע"א כאן בר"ה שופר דוקא בעינין כינה שהיא הפתח לגילוי ע"ק כמו שהמל' היא פתח לז"א. וע' זח"ב תצוה דקפ"ד ע"א ובפ' אמור דצ"ט ע"א. ומל' נק' חיצוניות הלב ובניה נק' פנימית הלב ע' בד"ה ושאתם מים בששון דרוש הראשון שהם ב' המזבחות מזבח החיצון ומזבח הפנימי. וע' מענין השופר שהוא פנימי' הלב בד"ה אתם נצבים בלק"ת. וא"כ יפלא איך בכינה שייך צדו א' צר ע"ש מן המצר קראתי. הלא כינה היא דרוך עלמא דחירו ושם רק עוז וחדוה במקומו. ובחי' מצר שייך במל' שמשם שייך יניקת החיצונים. ע"ד זאת ירושלים שמתיה בין הגוים. וגם היא כשושנה בין החוחים. ע"כ נראה שהשופר אע"פ שעיקרו בכינה הוא ג"כ כולל מל'. ר"ל לא מל' ממש כי היא הנק' קרן ולא שופר. אלא ר"ל מה שהבינה מתלבשת במל'. או מה שהבינה מרגשת בחי' מן המצר שבמל'. ע"ד מ"ש בכל צרתם לו צר. ע' זח"א ס"פ וירא דק"כ ע"ב דאפילו בבחי' לא באל"ף שהוא הכתר מגיע הצער. והיינו ע"י הבינה. אע"ג דלאו בהוא אתר רוגזא ועקו להתם לעילא מטא עקתא דישאל לא באל"ף כד"א הוא עשנו ולא אנחנו כתיב באל"ף וקרינין בוא"ו. וע' מענין הוא עשנו בת"א ר"פ לך לך ומשם יובן שזהו ע"י הבינה כו' וענין הקרי והכתוב ע"ד ששם הוי' נכתב הוי' ונק' באדני כן יובן ענין ולא ולו כו' שהם א"א וז"א כו'. וזה מדרש מפורש במדרש תלים ס"כ ע"פ יענך ה' ביום צרה זש"ה יקראני ואענהו כו' עמו אנכי בצרה א"ר יודן לאשה שהיא עם אמה בכעס עלתה אמה למעלה (וזה ע"ד שאין השם שלם אין י"ה מאירים בו"ה ואימא אסתלקת מעל

בנין וע' זח"ג דט"ו סע"ב ודי"ו ע"ב ובפ' אחרי דע"ד סע"ב) ובשעת לידתה היתה מצווחת מלמטה ואמה שומעת קולה מלמעלה ומצווחת גם היא כנגדה והיו השכנות אומרות לה מה טיבך וכי את יולדת עמה, ור"ל כמו שמסיים בהנמשל והלא כתיב הוד והדר לפניו. ששם בבינה הוא התגלות ע"ק מקור התענוג ונק' דרור וחירו ולכן שופר ר"ת אין שטן ופגע רע כמ"ש במהרי"ל וא"כ מה שייך הצווחה. אמרה להן בתי יולדת בצער אע"פ שהכעיסה אותי שאין מעשה התחתונים כדבעי שחת לו לא) איני יכולה לסבול צווחתה ואני צווחת עמה לפי שצרת בתי שלי היא. כך כו' ולא כך כתבתי להן עמו אנכי בצרה עכ"ל. והוא ג"כ בילקוט בתלים במקומו רס"י כ'. הרי כי למעלה באימא עילאה שהיא בינה הנק' אם מגיע צער בתה שהיא המל'. וזהו שהשופר צדו א' רחב וצדו אחד צר. כי בינה מצד עצמה נק' רחובות הנהר. אך מצד המל' היא צר אילה זו רחמה צר. ובא נחש ומכישה כו' לכן אף שבבינה מצד עצמה אין שייך זה אך עמו אנכי שהיא בינה או כתר בצרה. ובזה יובן מה שמצינו שמ"ת נתן ע"י שופר. וכן בר"ה ויובל ולע"ל הכל ע"י שופר. והטעם כי השופר מורה על ראש האצילות עד סופו. בחי' מן המצר שהוא במל'. עד ענני במרחב שהוא בבינה הנק' רחובות. והג"ר חשובות כאחד כנודע מענין היכל קדה"ק. וזהו מ"ש במדרש רבה פ' אמור פכ"ט ובמדרש תלים ס"י פ"א מה שופר זה מכניס בוז ומוציא בוז כך כל קטגורין שבעולם מקטרגין לפני. אני שומע מזה. ר"ל מצד המצר שהוא במל' שלשם טענת המקטרגים. ולכן רחל מבכה. שהיא כרחל לפני גוזיזה נאלמה. ומוציא מזה. מצד הרחב שלשם אין מגיע זה ושם התגלות יג"מ הרחמים נושא עון כו' שהם ימ"ג דע"ק כו'. והנה התוקע מוכרח להיות צד הצר שבשופר תוך פיו ממש. משא"כ צד הרחב שבשופר רחוק מפיו. כמ"כ יובן בענין ואד' הוי' בשופר יתקע. אשר ג"כ בחי' מקום הצר שהוא מל' הוא ממש כביכול בבחי' מוצא פי הוי'. וקרוב יותר מבחי' צד הרחב שהוא בינה. כי בכל צרתם לו צר לא באלף שהוא בכתר. כי נעוץ סופן בתחלתם דוקא כו'. וע' זח"א ויצא דקנ"ו סע"ב בענין לא זו מחבבה עד שקראה אמי שיש עוד בחי' גבוה יותר. וכן מבואר בת"א פ' מקץ סד"ה רני ושמחי בת. דרוש הראשון. וזהו מ"ש בכהאריז"ל דבחי' מן המצר הוא למעלה גם מי"ג ת"ד שהוא בחי' ב' פאות שהם מקור ושרש ליי"ג ת"ד כו'. ואפ"ל דבחי' מן המצר דמל' מגיע לעורר בחי' מן המצר העליון כו'. והיינו ע"י שפרו מעשיכם וחדשו מעשיכם ג"כ ע"ד שופר שאע"פ שהוא בבחי' מן המצר. על עוצם הירידה. ובכיה תקיעא בלבאי מסטרא דא עכ"ז חדוה תקיעא בלבאי מסטרא דא בשמחה בבחי' עבדו את ה' בשמחה ישמח ישראל בעושיו. ועפ"ז י"ל מ"ל לע"ל והי' ביום ההוא יתקע בשופר גדול. דהקשו מאי נפ"מ אם השופר גדול או קטן. וע' מזה בלק"ת ומש"ל ע"פ הנה טפחות נתת ימי. אך עוי"ל כי הנה השופר צ"ל צדו א' קצר וצדו אחד רחב. שזהו המורה על מל' ובינה. אך בשופר קטן המקום הצר הוא צר ממש. ע"ד אילה זו רחמה צר. והיא כשושנה בין החוחים. אבל לע"ל שיהי' התגלות

שופר גדול ובחי' בינה יהי' במדרגת בינה דא"א או גם המל' אע"פ שהיא צר כנגד הרוחב דבינה הנה כיון שהשופר גדול אזי גם המקום הצר שבו הוא בודאי אינו צר כ"כ והיינו כי לע"ל כתיב והיה אור הלבנה שהיא מל' כאור החמה שהיא בינה ואזי ואור החמה יהי' שבעתים כו' וע' כה"ג בדרוש ברכת הזימון על יין המשומר שזהו"ע כוסי רויה כו'.

יהל אור עה"פ ע' תמח ואילך

עו

וכ"ז ה"ע החצוצרות ב' חצאי צורות שייך הכל כשהוא בחי' אדם. אכן בר"ה שצ"ל המשכת חיות ממקורא דכולא לאמר מאמר נעשה אדם. שזה המאמר נאמר בר"ה והוא הנק' תתלת מעשיך וכמ"ש ע"פ את ה' האמרת היום. שפעלת להמשיך גילוי מאמר נעשה אדם בלק"ת ר"פ תבא בד"ה היום הזה ובזח"א כ"ב ב'. דעילת העילות אמר לכתר נעשה אדם כו'. א"כ המשכה זו שיהי' בחי' אדם נמשך מבחי' כי לא אדם הוא. ולהמשיך בחי' זו א"א ע"י חצוצרות הנ"ל שהמשכה זו היא מבחי' אדם העליון. משא"כ בחי' הנ"ל. אלא זהו ע"י התעוררות מבחי' שלמעלה מהחכ' ע"י אדם אותיות מאד בכל מאדך בלי גבול וה"ע עומק הרצון שלמעלה מהשכל כנז' בד"ה תקעו ולבא לזה הוא דוקא ע"י מן המצר קראתי כו' כנז' בד"ה עלי באר ממשל המים כשעוברים דרך עפר הארץ אזי דוקא נעשו מים חיים כו' וזהו ענין התשובה מחמת כי צר לו מאד מההיפך כו' בד"ה ולא אבה. ולכן אחר שנאמר מן המצר כו' ה' לי כו' טוב לחסות בה' מבטוח באדם שזהו למעלה מבחי' ההתדבקות באדם העליון ע"י שתי חצוצרות כנ"ל כי זהו לחסות בהוי' ממש שגם א"ק נק' בריאה יש מאין כו' וזהו ענין השופר שצדו א' צר ע"ש מן המצר כו' ועי"ז ברוחו שמים שפרה שמשפרת את הולד להיות נעשה אדם כו'.

יהל אור ע' שסב

עז

והנה בענין צעקה זו כתי' ויצעקו אל ה' בצר להם וכתי' מן המיצר קראתי כו' דמחמת המיצר שצר לו מאד מפני כי הרצונות הזרות מסתירים על האהבה ומרחיקים אותו מלהתקשר קשר אמיתי בה' אחד לכן יצעק מאד אל ה' והוא ענין חולת אהבה כאדם שאינו יכול להגיע למחוז חפצו ותשוקתו הנפלאה שיחלה חולי האהבה וימאס בחייו ממש וכמ"כ הוא בעבודת ה' ענין נבזה בעיניו נמאס שמואס בחייו הגשמיים בבני חיי ומזוני כו' מפני תגבורת תשוקתו לה' לבדו ואין זר אתו, ונמצא מובן שענין הצעקה והצר דכתי' ויצעקו בצר כו' ענין א' הם, דדוקא מחמת שצר לו מהתקשרותו בעניני עוה"ז יבא לבחי' הצעקה והמס"נ באחד והוא ענין בכל מאדך כו' וכן להיפוך שלפי ערך גודל עוצם תגבורת

התשוקה לה' לבדו דייקא כן יהי' יותר ענין בחי' נבזה בעיניו נמאס למאוס בחי' עוה"ז ובתאוות הגופנים ולשנוא אותם בתכלית.

דרך מצותיך קנז, א

עח

ועליי' זו הוא ע"י אהבת ככל מאדך שמעורר למעלה בחי' מאד העליון שהוא האור א"ס שלמעלה מהתפשטות והתלבשות בכלים עדיין מפני שא"א בהכלים להגבילו ולהכילו עדיין, וע"י התעוררו' זו אזי עולה החכמה לקבל האור א"ס שלמעלה מהכלים שע"י יאיר ויזרח בכלי החכמה הפנימי' שהיא כלי קבלה לקבל האור כנ"ל ואז עולה ג"כ הת"ת לקבל האור שהי' מאיר תחלה בפנימי' כלי החכמה שהוא ג"כ עכ"פ ראשית גילוי האא"ס שבאצ"י ונק' קדש ממש וגם מקבל כלי הת"ת מהארת אא"ס שלמעלה מהכלי שמאיר עתה בכלי החכמה וזהו בחי' קדוש הא' שקדש העליון בחי' האא"ס שלמעלה מהכלים מאיר בבחי' הוי"ו שהוא הת"ת כו' ע"י שהת"ת עולה בחכמה כנ"ל, וזהו מן המיצר קראתי ענני במרחב, פי' דמה שהוא עליית החכמה לקבל ממרחב העליון שהוא האא"ס שלמעלה מהאור המתלבש בכלים הוא רק לפי שקראתי מן המיצר דוקא בבחי' מאדך וזהו כמו ענין תקיעת שופר שתוקעין בשופר שצדו הא' קצר והולך ומתרחב קצת עד שבצדו הב' הוא רחב וכשנותן הקצר בפיו הקול יוצא בדוחק והולך ומתרחב עד שבסופו שחללו רחב הוא מתרחב מאד ונמצא סיבת התרחבות הקול בסופו הוא מפני שהיתה יציאתו מתחלה מתוך הדוחק שאם הי' רחב ג"כ מתחלתו לא הי' הקול מתחזק כ"כ בסופו כי כל חוזק בא מחמת מיצר ודוחק בתחלה, כמ"כ ענין מן המיצר קראתי שאז בא לבחי' צעקת הלב והוא בחי' אהבה דבכל מאדך שהיא בהתרחבות גדול עד אשר לא תכיל הלב הצעקה ועי"ז נעשה ג"כ למעלה העליי' בהאור א"ס שלמעלה מהגבלת הכלים וזהו ענין הקדוש הראשון כנ"ל:

דרך מצותיך קנז, א

עט

וזוהו פי' מן המיצר קראתי י"ה ענני במרחב פי' התחלת הקריאה הי' מחמת המיצר והוא ענין שהכלי' קטנים שמזה בא אהבת מאדך בלי גבול ואז הולך ומתרחב האור ממטה למעלה עד כי ענני במרחב כו' שהרי בעלות הבריורי' דרפ"ח הם מתרחבים כ"כ עד שלא יתיישב ג"כ בכלי' הרחבים דתיקון אלא שזהו הבקשה ענני במרחב והוא שמ"מ ישכון ויתלבש האור בהכלים ע"י מצות מעשיות כנ"ל והיינו שיוכל בחי' מרחב יה לקבל ולהכיל האו"ח כו'.

דרך מצותיך קסז, ב

פ

ופי' ענני במרחב זהו המשכה שניה שממשיכים השפע בזו"נ דאצי' ומהם בבי"ע וזהו בחי' ו"ה שבמצוה, כי מ"ץ דמצוה הן י"ה ובחילוף א"ת ב"ש הוא מ"צ והוא ע"ד הנ"ל גבי מ"צ דמצפ"ץ, וע' בלק"ת פ' בראשית בטעמי המצות, ו"ה דמצוה הוא זיווג זו"נ, ומ"ש ע"ז ענני במרחב י"ה היינו כמ"ש ע"פ ביום ההוא יהיה שלע"ל יהי' ב"פ י"ה, וזהו יהי' היינו מה שזו"נ הן עכשיו בבחי' ו"ה לע"ל יהיו כמו או"א בחי' י"ה, והיינו כי עכשיו שעדיין לא נתברר שם ב"ן א"א לו לקבל מבחי' היו"ד עצמו דח"ע כ"א ע"י שנמשך ממנו בחי' ו' (וזהו נק' קלישא כדפי' בד"ה יגלה לן טעמי ר"פ חיי שרה) שנתארך לירד השפע למטה כו', אבל לע"ל שיתברר שם ב"ן יהי' ג"כ זו"נ בבחי' י"ה (וז"ש בנזיר קדוש יהי' כו') וזהו ענני במרחב י"ה כי ישראל בקבלתן התורה ראו איך שיהי' לעתיד, וזהו או יחזיק במעוזי יעשה שלום לי שלום יעשה לי, פי' תחלה השלום וההתקשרות בפמשמ"ע מן המאציל לנאצלים והיינו מן המצר עליון נמשך קראתי י"ה בחוב' דאצי' ואח"כ שלום בפמשמ"ט בחי' ענני במרחב י"ה שיומשך לזו"נ ומהם לבי"ע כו'.

אוה"ת שמות ח"ג ע' א'

פא

וזהו בחי' קול השופר, כי שופר תוקעין אותו מפיו הקצר והקול יוצא ומתרחב ויוצא בסופו במקום הרחב, ועז"נ מן המצר קראתי י"ה ענני ברחב י"ה פי' מן המצר מקום צר שאינו מושג (פי' כמו היו"ד דשם הוא קטן וצר מאות הה"א שהוא יש בו אורך ורוחב משא"כ היו"ד והרי היו"ד גבוה יותר ולכן ביו"ד נברא עוה"ב ובה"א נברא עוה"ז, אלא דהיא הנותנת שלפי שהוא עליון יותר ולמעלה מכח ההשגה אין בו שום תפיסא והשגה וכמ"ש מזה בד"ה אלה פקודי המשכן פ"ג, ועד"ז הכתר שלמעלה מהחכמה להיותו נעלם יותר אין שום אות המורה עליו זולת שנרמז בקוצו של יו"ד כמ"ש בביאור ע"פ ולא אבה בפ' כי תצא שזהו רק ע"ד רמיזה כו', וזהו"ע פי' מקום צר שאינו מושג ולכן אינו נתפס בשום אות כו') ולית מחשבה תב"כ שהוא למעלה מכל ההשגות (והו"ע סדכ"ס, כי חכמה ובינה הם נק' הנסתרות להוי' אלקינו בחי' עמקו מחשבותיך ונק' עלמא דאתכסיא, אמנם הכתר נק' סדכ"ס, שגם מן הסתימין הוא סתום ונעלם, וכענין כי גאה גאה, אדון הנפלאות, וכענין שנתבאר בד"ה שבת שבתון בפי' קדהק"ד שגם מבחי' קדש הוא מובדל ונעלם כו' ולכן גק' מצר, גם מצר אותיות צמר הוא בחי' ושער רישי' כעמר נקי, שא"א להיות המשכה רק בבחי' שערות כו' והנה כתי' לבושי' כתלג חיור ומבחי' זו נמשך השוב וכנודע בענין מיכאל גבריאל שהם מים ואש שהם רוי"ש הנה נק' מיכאל מלאך של שלג בשהש"ר בפסוק צאינה וראנה כי שלג ומים זהו בחי' א' וא"כ שורש השוב הוא נמשך לבושי' כתלג חיור ומשם שרש מעשה

המצוות שנק' ג"כ לבושים אך בחי' ושער רישי' כעמר נקי גבוה הרבה יותר מבחי' לבושי' כמו שאין ערוך הלבוש לבחי' העצמיות עם היות בחי' שערות עכ"ז הוא עכ"פ מבחי' העצמיות ולכן מבחי' זו נמשך החיבור לחבר השוב עם הרצוא וזה"ע מן המצר דגבי שופר אותיות צמר בחי' ושער רישי' וזהו דגבי הבל שהביא מבכורות צאנו בחי' צמר כבשים נאמר בו וישע ה' אל הבל כו' ובעמה"מ שער דיקנא קדישא רפ"ו פי' שזהו וסכסכתי מצרים במצרים כי יש למטה בחי' מצר ע"ד מצרים והוא הגרון שורש יניקת מצרים כמ"ש בת"א בביאור ע"פ לכן אמור לבנ"י ובפ' יתרו ע"פ אשר הוצאתיך מאמ"צ, וע"י גילוי בחי' מיצר העליון עי"ז נמתקין הדינים הנמשכים ממיצר הגרון. והנה גרון גימ' ג"פ אלקים, וזהו"ע מצרים צמצומים כו' וכמו"כ מצר העליון י"ל זהו אלקים עליון בחי' יהי' הוי' לי לאלקים שעז"נ צור לבבי וחלקי אלקים לעולם כו', ולפ"ז י"ל פי' הפסוק כפשוטו מן המצר קראתי שזהו מן המיצר אשר צר לו לאדם נמשך מבחי' מצרים התחתון המצרים כו', ועי"ז ופרעה הקריב כו' ובא להיות מן המיצר קראתי ברעו"ה, ועי"ז מעורר בחי' מצר העליון סדכ"ס כו', ועי"ז אשר הוצאתיך מאמ"צ, וזהו ענני במרחב כו' ועד"ז נת' בד"ה זכור את אשר עשה לך עמלק דתקס"ג בענין הרם כשופר קולך ושלכן צ"ל בכ"י יציאת מצרים, וע' בילקוט בתילים ע"פ מן המצר, מדבר במצרים כו', וע' עוד שם בילקוט ח"ב רמז תשפ"ה ע"פ ה' בצר פקדך כו' וע' מענין מן המצר קראתי בזח"ב פ' בשלח ד"ס ע"א ובפ' תרומה דקע"ז ע"ב, בספד"צ פ"ג ח"ג נשא דקכ"ב סע"ב דקל"ט ע"ב האזינו דרצ"ה ע"א, והפי' מבואר כן הוא עפ"י מ"ש בפי נשא שם דקל"ט סע"ב מן המצר קראתי י"ה מאתר דשארי דיקנא לאתפשטא דהוא אתר דחיק כו', של"ה קד"ב קנ"ג ב' קנ"ה"א ריז"א רנח"ב רעב"א בס' בראשית, בשל"ה דקנ"ה ע"א פי' קראתי י"ה היינו שיהי' ו"ה במעלת י"ה כמ"ש ביום ההוא יהיה כו') והו"ע שופר שפרו מעשיכם ממשך תענוג אבל בעצמו הוא קול פשוט (עמ"ש בענין שיר פשוט בת"א פ' בראשית ע"פ ושם אחיו יובל ביטול פשוט כו' ובתיקונים ד"ג ע"א שיר פשוט הוא כתר שיר כפול חו"ב כו' והאריך בזה בס' אשל אברהם, ועד"ז יובן ענין קול פשוט דשופר) מקור התענוגים, כי עמך מקור חיים כתיב בחי' עמך בטל ונכלל באו"ס ב"ה ממש ומשם קראתי י"ה (זהו דרגא דשיר כפול שהוא בחו"ב כי חכמה מקור קו ימין ובינה מקור קו שמאל, משא"כ בבחי' כתר לית שמאלא בהאי עתיקא ועד"ז שור שהקריב אדה"ר קרן אחת היה לו במצחו וקרן א' דוקא ע"ד קול פשוט שיר פשוט כו'. והנה מן המצר ושיר פשוט קראתי י"ה שיומשך בחו"ב ואזי צ"ל שלום שיהי' חיבור י"ה בבחי' תרין ריעין וכמ"ש מנה ע"פ החלצו מאתכם שזהו יעשה שלום לי לי ממש היינו חיבור בחי' י"ה כו') יו"ד עילאה בחי' חכמה וה' עילאה בחי' בינה היא רחובות הנהר הרחבת הדעת במה שמתבונן ועמ"ש מזה בד"ה ראה אנכי נתן בלק"ת ר"פ ראה דהיינו שמשם מבחי' מצר הנ"ל הוא התחלת התהוות חכמה ועדן ותורה להיות לעבדה ולשמרה ולעשות ג"ע וגילוי תענוג והשגת הנשמות ועי"ז

ענני במרחב י"ה כי כמו שיש י"ה עילאין כך יש בחי' י"ה תתאין, י' בחי' ביטול מים התחתונים חכמה תתאה י' בראש י' בסוף, וה' הוא בחי' אש וצמאון שבלב שכ"ז נמשך מן המצר הוא קול השופר הנ"ל ודרך כלל הוא בחי' תפלה בלחש (הג"ה והנה לפ"ז מובן שע"י רוי"ש דמעשה המצות נמשך מבחי' גבוה יותר גם מהרו"ש דאברהם כי באברהם נאמר וארא אל אברהם כו' באל שדי ואי' בספרים שדי גימט' ושוב כי ענין אל שדי נז' גבי מילה שע"י מצוה זו נמשך לאברהם גילוי מבחי' אל שדי שהוא בחסד הממשיך ריבוי השפע למל' וכן שדי לשון ברכת שדיים כמו ע"י חלב היניקה נמשך ההגדלה של הולד כו' ולכן הוא גהמט' ושוב שע"י נמשך ריבוי האור למטה אך עכ"ז ושמי ה' לא נודעתי להם וכמ"ש מזה בד"ה ויצוום אל פרעה ובת"א סד"ה וארא אל אברהם, אכן ע"י רוי"ש שבקיום מעשה המצות נמשך גילוי שם הוי' וזהו מן המיצר קראתי י"ה כו').

אוה"ת שמות ח"ג ע' תתקפט

פב

אך להבין מהיכן כח זה הנ"ל לגוף החומרי שע"י התלבשות הנשמות בגוף החומרי תעלה ותגיע הנשמה למדריגה היותר נעלה מכמו שהיתה בג"ע כנ"ל, אך הענין הוא דכתי' מן המצר קראתי י"ה ענני במרחב, פי' מה שיענני במרחב י"ה להתקשר בסוכ"ע שלמעלה מכל ההשתל' כנ"ל הוא מחמת שמן המצר קראתי פי' מן מיצר הגוף שמחשיך ומסתיר האור האלקי שבנשמות ויתמרמר מאד זה יעלה ויבא לידי אהבה בכל מאדך בלי גבול ושיעור בחי' רעו"ד כמ"ש מי לי בשמים כנ"ל שבו ישכון חפץ ורצון ד' היינו במרחב י"ה מה שלא יכול לבוא בבחי' ההשתל' מעלה ומטה וכיון שמזה המיצר מגיע לבחי' בכל מאדך שהוא כתר מל' ובכתר מאיר אוא"ס וכלים מכלים שונים מאחר שהוא למעלה מן השכל כנ"ל.

אמנם יש להבין זאת הסיבה למה יגיע לרעו"ד שלמעלה מן השכל מחמת המיצר והדוחק שמיצר לו מחומר הגוף כו' דוקא, אך הענין יובן ע"פ הידוע בענין השופר דצדו הא' הרחב שבו למעלה וצדו השני הקצר למטה בפיו ואזי קולו נשמע בהתרחבות גדול (וי"ל צדו הרחב בינה וצדו הקצר מל') אמנם אלו ה' שני צדדים קצרים או שניהם רחבים לא ה' הקול נשמע בחוזק וברחבה כ"כ, א"כ עיקר סיבת התרחבות הקול בצדו הרחב הוא לפי שהולך ובה מן המיצר בתחילה וכל שבא מן המיצר לרחב יהי' תגבורת הקול בחוזק ובהרחבה ועד"ז הנה כתי' כשופר הרם קולך פי' קול הצעקה בתפלה כשהוא מחמת המיצר ומתוך שמיצר לו מחמת חושך הגוף כמ"ש ויצעקו אל ה' בצר להם כו' אז בקול התורה כשהוא אחר המיצר הזה הוא בהתרחבות מפני המיצר שבתחילה כן אהבת בכל מאדך בלי שיעור וגבול שהוא קול גדול מי לי בשמים כו' כנ"ל נעשה בתפלה אחר המיצר בתחילה דוקא, וזהו כשופר הרים קולך הקול הוא אהבה רבה בכל מאדך

למעלה מהכלי של השכל וכנ"ל (היינו רוממות קלא פנימאה של הבינה הנק' בינה ליבא פנימיות ותעלמות לב ליבטל אליו ית' הנמשך מחמת המיצר דמל' שמלובשת בק"נ כשושנה בין החוחים המסתירים על אור וגילוי אלקות). ובכ"ז יובן הטעם למה ע"י מצור ומצוק תגיע הנפש להתקשר באה"ר בבחי' רצון העליון מה שלא הי' לה מדריגה זו בעודה במקור חוצבה נהנית מזיו השכינה, וזהו מן המיצר קראתי י"ה ענני במרחב י"ה וכמ"ש בזח"ג פ' שלח דקע"א ע"פ והיה ביום ההוא יצאו מים חיים מירושלים חציים אל הים הקדמוני בינה ויקבל מירושלים שהוא מל' מים חיים, ומיים חיים הם בחי' כח"ב, והיינו לפי שע"י המל' שירדת כבי"ע לברר ק"נ מתברר ניצוצים שנפלו מכח"ב דתהו לכן גם הים הקדמוני בינה דאצי' תקבל מזה וזהו ע"ד יתרון האור מן החשך דוקא ור"ל דוקא ע"י בירור החשך נעשה יתרון האור, וכך ע"י מן המיצר והחשך כאשר קראתי י"ה נעשה יתרון האור להיות ענני במרחב י"ה. וזהו"ע יצי"מ שחייב אדם בכל יום פ' מצרים הוא בחי' המיצר וגבול של כל העולמות המסתירים אור האלקי בבחי' קצבה ומדה והיציאה מן המיצר הו"ע הנה"א בהוי' סוכ"ע שלמעלה מזיו השכינה כנ"ל ע"י אהבת בכל מאדך רעו"ד כנ"ל (ועיי' בת"א ר"פ נח בענין מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה אשר מים רבים הם טרדות עוה"ז לא יוכלו לכבות את האהבה שלהבת דנפש האלקית ואדרבה ע"י מים רבים אלו תתגבר האהבה, כמ"ש בענין ותרם התיבה ושם הי' ג"כ ט"ו אמה י"ל ג"כ בחי' ענני במרחב י"ה יעו"ש).

אוה"ת שמות ח"ז ע' בתשעו ואילך'

(1) חלק המאמר הזה נדפס גם באוה"ת שמות ח"ה ע' א'תשע"ג עם שינויים קלים.

פג

אך יש בחי' מצרים בקדושה והוא שכל השתלשלות עולמות עליונים ותחתונים מריש כל דרגין עד סוף כל דרגין נק' מצרים ל' מיצר וגבול שאפילו עולמות העליונים הן בחי' גבול לגבי אור א"ס ב"ה שבלי גבול ולכן התהוות ע"י צמצום ומקו"פ וסוד צמצום הדיקנא י"ג תקונין כו' כמ"ש בע"ח וענין יצי"מ כמ"ש מן המצר קראתי י"ה כו' שכל העולמות הן מיצר וצר כי לית מחשבה תפיסא בי' במהו"ע ית' כלל והביטול להכלל במהו"ע ית' לאשתאבא בגופא דמלכא הו"ע יצי"מ ומן המצר קראתי כו' ומה שבא אור א"ס ב"ה בגלוי השגה בחי' השגת אלקות ע"ז נאמר ענני במרחב י"ה כו' כי בינה נק' רחובות הנהר כו'.

אוה"ת שמות ח"ח ע' בתתקכ

פד

ועפ"ז י"ל פ"י מן המצר קראתי י"ה, אשר מצר הם בחי' הפאות, ומשם קראתי

להיות נמשך ומתגלה בחי' אותיות י"ה, מתוך ההעלם שנתעלמו תוך אותיות מ"צ דמצפץ וזהו ג"כ מ"צ דמצר כו'. והנה מבואר בע"ח שם דשרש ז"נ הוא מב' פיאות הנ"ל דא"א ושם הם בחינת שני המאורות הגדולים, ועפ"ז יובן ענין תקיעת שופר בר"ה כדי שתמליכוני עליכם ובמה בשופר, כי השופר תוקעין בו בצדו הצר והקול יוצא במקום הרחב והוא בחי' מן המיצר קראתי כו' הרי עי"ז ממשיכים מב' הפאות דא"א אשר הם שרש ז"א ונוק' לכן עי"ז הוא בנין הנוק' ע"י שממשיכים לה משרשה ומקורה ששם היא ג"כ כמו ז"א בבחי' שני המאורות הגדולים כו' בשגם שעיקר הב' פיאות גם שניהם הם מבחי' מל' דגלגלתא כנ"ל שמל' נק' פאה כו' לכן עי"ז הוא בנין המל' דאצילות.

אוה"ת ויקרא ח"ב ע' תקצב

פה

והנה איך יוכלו כנס"י להגיע לבחי' רעו"ד הנ"ל אין זה אלא ע"י המיצר והדוחק שיקראו אל ה' בצר להם כו' כמו בע"ת כו' וכמ"ש מן המיצר קראתי כו', לפי שמחמת המיצר יבואו לבחי' נקודת הלב בכל מאדך דהיינו מה שלא ביכולת הלב להכילו כו' (ואפ"ל זהו פי' הפסוקים הודו לה' כי טוב כו' יאמר נא כו' מן המיצר כו' כי פי' כי טוב ואין טוב אלא תורה ואח"כ יאמר נא ג' פעמים הם ג' הקוין שבמצות תורה ועבודה וגמ"ח וכ"ז נמשך ע"י רעו"ד מן המיצר קראתי כו'), וענין המיצר מה שידוע לכאור"א נגעו כו' בהיות ממארי דחושבנא בז' מדותיו הרעות שנק' ז' פרות הרעות העולות אחריהם, פי' העולות אחרי הז' מדות הטובות לקבל בבחי' אחוריים דקדושה כו' וכשמתגברים ביניקתם רוצים לבלוע בנפשם כל המדות טובות שיוכללו בהם כו' ומראיהם רע כאשר בתחלה כו' ובהיפך צ"ל לאכפיי' לסט"א משכא דהו"א ואח"כ לבלוע אותם ולבוללם בז' מדות דקדושה ולא הפכא חשוכא לנהורא כו' ולא לאכפייא בלבד כו', וזהו אשר שלט האדם באדם לרע לו, פי' במה שישלוט אדם בליעל דז' מדות רעות דנוגה באדם דקדושה הוא לרע לו כדי שיברור ממנו הטוב ויתהפך חושך לאור והרע יסאר אצלו להאבידו לגמרי כו', ועיין מענין מן המצר קראתי בזח"ב בשלח דף סמ"ך ע"א ובפ' נשא קכ"ב והוא ע"ד הנז' ברבות ר"פ ואתה תצוה בענין זית רענן כו' שלאחר שחובטין אותו נותן שמנו כך בצר לך כו' ע"ש, וזהו שאמרו ברבות תולדות פסוק ומשמני הארץ זה הבאר דכמו בחי' זית שמן נמשך ע"י בצר לך כך הוא ענין באר מים חיים כו' כדלקמן, ובזח"ב בספד"צ רפ"ג ובפ' נשא דקל"ט ובפ' האזינו דרצ"ה סע"א פי' ענין מן המיצר קראתי על המשכת תיקוני דיקנא וע' בסדור ע"פ הנותן שלג כצמר כו' ובשל"ה דקנ"ב ע"א פי' מן המיצר קראתי י"ה והיינו שגם ו"ה דשם הוי' יהי' בבחי' ומדרגת י"ה והפי' שיהי' דירה בתחתונים זה שעכשיו ההמשכה בעלמין סתימין אשר שם חביון עוזו במ"ש בסש"ב ר"פ כ"ז יהי' גילוי זה בעלמין דאתגליין הנמשכי' מבחי' ו"ה וזה נמשך ע"י רעותא דלבא בבחי' מן המיצר קראתי, וזהו

עיקר ענין באר מים חיים שיהי' נובע בתמידות בלי הפסק כמו למעלה בבחי' י"ה תרין ריעין דלא מתפרשין.

אוה"ת במדבר ח"ה ע' א'תרמה

פו

ולכן הי' צ"ל קול השופר במ"ת שיהי' נמשך מאוא"ס ב"ה מבחי' מן המצר להיות בחי' י"ה תשב"כ ותשב"ע"פ כו' וזהו ג"כ ענין ארי' שאג כי מבואר בזח"א ד"י ע"ב ובפ' צו דל"ב ע"ב שבחי' ארי' דאכיל קרבנין זהו אוריאל ולכן נק' המזבח להאריאל ביחזקאל סי' מ"ג ובישעי' סי' כ"ט ופי' אוריאל היינו מבחי' אל כי הוא כלול מחו"ג כנ"ל גבור כארי והוא אל הימין וא"כ פי' ארי' היינו ג"כ אורי"ה והיינו שהוא ההמשכה ממקום גבוה מאד מבחי' אנכי להיות י"ה שזהו מן המצר קראתי י"ה והיינו משארז"ל בדבור אנכי שנק' ארי' שאג כו' ולכן הי' מתחלה קול השופר כו' והנה פי' ענני במרחב י"ה היינו כי כמו שיש י"ה עילאין שהם ח"ע ובינה כנ"ל כך יש בחי' י"ה תתאין יו"ד חכ' תתאה כו' והיינו כמ"ש בבחי' פ' יתרו ע"פ וידבר אלקים את כל הדברים בענין הפסוק כי ב"ה צור עולמים בישעי' סי' כ"ו כי השם המיוחד שהוא צור עולמים ב"ע הוא בחי' מל' ובו דבר כו' עכ"ל וכ"כ במאור"א אות יו"ד סכ"ח שהגם שהמל' נק' כך שהוא חכ' זעירא יו"ד מאיר בה"א כו' ומה שנק' י"ה היינו כי במל' יש ב' כחי' הא' נק' ים הב' נק' ארץ וזהו שמצד היותה בחי' יו"ד חכ' נק' ים והעלם ומצד היותה ה"א בינה נק' ארץ כו' והענין שנק' שעורה שעור ה' ע"י שמקבלת מה"ג דאימא ונק' חטה ע"ש קבלתה ה"ח דאבא כברתא דמתחטא לגבי אבוה כמ"ש במ"א, והנה גילוי בחי' ב"ה הוי' צור עולמים זהו בר"ה כי מתחלה עבמ"ח לברוא את העולם במדה"ד וזהו"ע הה"א בה"א בראם שהוא מצד קבלת מבינה שהוא מקור הגבורות ואח"כ שיתף עמו מדה"ר זהו ע"י היו"ד שמבחי' חכ' ומקור קו הימין חסד כו' ושיתף זהו בר"ה ביום בריאת אדה"ר כו' וע' זח"ב ר"פ וארא מענין כי ב"ה הוי' צור עולמים ובהרמ"ז שם והמשכה זו עכשיו זהו ע"י השופר שהוא בחי' מן המצר קראתי י"ה ועי"ז ענני במרחב י"ה כו' להיות כי ב"ה צור עולמים וזהו"ע התקיעה תקע י"ה היינו שהקול פשוט מבחי' מן המצר הוא להיות נתקע ונמשך בעולמות בחי' י"ה והיינו כי הה"א הוא ה' מוצאות הפה בחי' בה' בראם שהוא בחי' ה"ג ומהן נמשך ומאיר בחי' היו"ד דחכ' להיות ביטול היש כו' כמ"ש בסדור בד"ה אד' שפתי תפתח כו' ושם נת' שמקור התהוות הדבור זהו ע"י קול פשוט וזהו"ע קול השופר להיות שפרו שיהי' גילוי התענוג בבחי' הדבור כו'.

אוה"ת דברים ח"ג ע' א'

כ"ק אדמו"ר מהר"ש

פז

וזהו ג"כ מ"ש מן המיצר קראתי י"ה ענני במרחב י"ה שיש ב' בחי' י"ה, דהנה פי' יו"ד ה"א הוא שיו"ד הוא בחי' צמצום כדי שיוכל להיות אח"כ בחי' ה' התפשטות וא"ו המשכה כו', והיינו שאפי' כדי שיהי' בחי' שם הוי' הוא ג"כ ע"י צמצום דיו"ד, ולכן מתחיל שם הוי' ביו"ד, וכדי שיתהווה עולמות הנבראים משם הוי' צ"ל עוד צמצום והתפשטות דיו"ד ה"א, וזהו כי ב"ה הוי' צור עולמים שכדי שיוכל להיות בחי' בריאת העולמות משם הוי' הוא ע"י צמצום דיו"ד דוקא ואח"כ ה' התפשטות, והיינו בחי' י"ה דבי"ה, שע"י בחי' יו"ד ה"א זה הוי' צור עולמים. ואפ"ל היינו העוה"ב והעוה"ז כמארז"ל ברכות בראשית פ"ב דט"ו ע"ב, וכ"ה במנחות דף כ"ט ע"ב, ביו"ד נברא העוה"ב ובה' נברא העוה"ז, וע' בישעי' ע"פ בטחו בהוי' (כ"ו ד') דקס"ד ב'. והנה בשעת בריאת העולם לא הי' הרע מעורב בהטוב כ"א שהטוב הי' בפ"ע והרע בפ"ע רק ע"י חטא עה"ד נתערב טו"ר, לכן העבודה עכשיו ע"י מל"ת שהוא בחי' הרחקת הרע להפריד הרע מן הטוב כי לא יגורך רע כתיב, ואז אח"כ יכול להיות נמשך ע"י קיום מ"ע בחי' ה' של שם הוי'.

וזהו שמי עם י"ה שס"ה מל"ת זכרי עם ו"ה רמ"ח מ"ע, פי' כי ע"י מל"ת שמפרידים הרע מן הטוב ע"י ממשיכים בחי' י"ה דבי"ה הוי' צור עולמים והיינו ע"י בחי' סור מרע, וזהו מן המיצר קראתי י"ה שע"י המיצר באתכפי' ואתהפכא במצות ל"ת ע"י קראתי י"ה דהיינו בחי' י"ה דבי"ה הוי' צור עולמים (פי' דהיינו בחי' יו"ד ה"א שלמטה משם הוי', והיינו בחי' י"ה שביו"ד נברא העוה"ב ובה' נברא העוה"ז כו'), ואח"כ ע"י בחי' ועשה טוב דהיינו קיום רמ"ח מ"ע ע"י ממשיכים בחי' אותיות ו"ה של שם הוי' וזהו זכרי עם ו"ה רמ"ח, אבל בחי' י"ה של שם הוי' הוא בחי' היותר גבוה וע"י אמרו בכהאריז"ל שאין יכולים להמשיך מבחי' יו"ד ה"א של שם הוי' כ"א ע"י בחי' מס"נ בק"ש שהוא למסור נפשו באחד כו', וע' בלק"ת מענין מושבותיכם תביאו לחם תנופה בכיזור על ואהי' אצלו אמון ד"ך ע"ג.

לקו"ת – תורת שמואל תרכ"ז ע' קיח

פח

אך אעפ"כ בכלל מההכרח שיהיו עניים כו', דהנה כתי' הרם כשופר קולך כמו ששופר צדו א' קצר וצדו הא' רחב ע"ש מן המיצר קראתי י"ה ענני במרחב י"ה שצריך להיות מן המיצר דוקא דהיינו שיהי' מיצר לו בבחי' פנימית ממש, והענין הוא דהנה איתא בת"ז לית מחשבה תפיסא ב"י כלל, פי' מחשבה הוא בחי'

חכ' כמ"ש בזהר פ' חיי מח' ויובלא דלא אתפרש לעלמין, אבל נתפס הוא ברעו"ד דהיינו בבחי' רצון פשוט, דהנה אית רצון ואית רצון, אית רצון שע"פ שכל וטעם ואית רצון שלמעלה מן השכל וטו"ד והנה ברצון שעפ"י שכל א"א להשיג באלקות, אבל ברעו"ד שהוא בחי' רצון שלמעלה מן השכל נתפס עצמות אוא"ס ממש, וזהו מן המיצר קראתי י"ה דהיינו מבחי' מיצר שהוא בחי' רצון פשוט כו'.

לקו"ת - תורת שמואל תרכ"ז ע' תא

כ"ק אדמו"ר מהורש"ב

פט

גם ענין באמ"ח הוא שכל הנחלים הולכים אל הים ומי הים הם מלוחים והם בוקעים עובי כדור הארץ ע"י גידים דקים ועי"ז הם מתבררים ומזדככים שהעפרורית שבהם נדבק בעפר הארץ ונעשו הם מ"ח, לכן מי גשמים שהם יורדים מן השמים כמ"ש למטר השמים השתה מים אינם מ"ח, כן בחי' רעוד"ל אינה בהנשמה כמו שהיא למעלה (היינו בשרש הנשמה ישנה אבל בנר"נ כמו שהם למעלה אינה מתגלה) כ"א דווקא כאשר באה בחשך והסתר עוה"ז וגוף ונה"ב והיא בוקעת את החשך וההסתר דעוה"ז וגוף ונה"ב ע"י אתכפייא ואתהפכא אז דווקא מתגלה בה בחי' רעוד"ל. והנה בחי' זו נק' יצי"מ כמ"ש מן המיצר קראתי י"ה ענני במרחב י"ה, וכמ"ש כשופר הרם קולך כמו השופר שצידו אחד קצר והשני רחב והקול מתחיל מצד הקצר ובצד הרחב הוא הולך ומתרחב כן מן המצר קראתי היינו כשנעשה להאדם צר מן ריחוקו מאלקות היינו כשהוא ממארי דחושבנא איך שהוא רחוק מאלקות כאשר ידע אינש בנפשו אשר כל היום נמשך אחר רצונות ותאוות עוה"ז אשר לא לזה הי' כוונת בריאת האדם כי הכוונה הוא כמ"ש סוף דבר הכל נשמע את האלקים ירא ואת מצותיו שמור כי זה כל האדם היינו להמשיך גילוי אלקות בעולם שנק' זה כמ"ש זה הוי' וכאשר מוצא האדם א"ע שהוא רחוק מזה אשר כל ימיו בהבל בא ובחשך ילך נעשה לו צר מזה מאד וזהו"ע כובד ראש, ע"ד עוונותי עברו ראשי כמשא כבד יכבדו ממני ופי' כובד ראש היינו מה שהנשמה הנק' ראש ע"ד ישראל לי ראש אינה מאירה בו, ובא לצעקת הלב כמ"ש ויצעקו אל הוי' בצר להם ועי"ז בא לרעוד"ל שהוא בחי' התרחבות הלב בכל מאדך בלי גבול וזהו ענני במרחב י"ה, וזהו טוב זה יצ"ט מאד זה יצה"ר שע"י שמהפך היצה"ר בא לאהבת בכל מאדך.

סה"מ תרנ"ד ע' שמט

צ

אך הענין הוא כמ"ש מן המצר קראתי י"ה ועי"ז דוקא ענני במרחב י"ה כו' דהנה זהו הכלל בכל דבר הבא מן המיצר והדוחק ביותר הוא שבא לכלל התפשטות

כח גדול וחזק שאינו בערכו כלל וכלל וכמו מיצר הגידים שבארץ שגורמים התגברות המעיינות דתהום לעלות בכח גדול מלמטלמ"ע לבקוע אבנים (שנק' אבנים מפולמות) וכקולע אבן שמפני שמתעכב בקלע ומשפילו למטה עי"ז יורק האבן בכח גדול שלא ה' בכחו כלל וכמותה ביתר וקשת כו' דכל מה שמושך יותר את הקשת על היתר נזרק החץ למרחוק יותר כו' וזהו"ע תקיעת שופר בצדו הא' הקצר שבא במיצר ודוחק גדול ביותר עי"ז דוקא מתפשט ומתחזק הקול בצדו הרחב ביותר כו' וכמו"כ יובן בבע"ת דבחי" המיצר שלהם בבחי' הצער והמרירות על הריחוק ה"ז מגיע בבחי' עומק פנימיות הנפש הרבה יותר מבחי' התענוג בהקירוב כו' והיינו שנוגע לעצם נקודת היהדות שלו שזהו עצם הנקודה הפנימיות דנה"א כו' וזהו הטעם מה שיגדל הצער על העונג לפי שזהו בא מן המיצר ביותר על הריחוק ה"ז מגיע בבחי' עומק ופנימיות הנפש הרבה יותר מהעונג על הקירוב כו' וממילא מגיע למעלה ג"כ בבחי' פנימיות ועצמות א"ס למע' מצ"ג משום דמשכינ' לי' בחילא יתיר בכח חזק יותר בעצם נפשם כו' וזהו מה שענין התשובה הוא בבחי' הדילוג דוקא שלא בהדרגה ולא כמו עבודת הצדיקים שהוא בבחי' סדר והדרגה וכמו הלוך ונסוע מדרגא לדרגא כו' וכמו ילכו מחיל אל חיל בתענוג הנשמות בג"ע וכמו"כ הוא בבחי' אה"ר בתענוגים למטה הכל בבחי' הדרגה כו' אבל עבודת הבע"ת הוא לדלג שור שלא בהדרגה מתכלית הריחוק אל תכלית הקירוב שיוצא מתכלית השפלות והחומריות אל תכלית העילוי והדקו' ביותר כו' וידוע דכל דילוג הוא ככה גדול ביותר דוקא וכמו עד"מ כאשר חפץ אדם לעבור נהר גדול ורחב או חפירה גדולה ורחבה שאין בכחו לדלג ולקפץ מעבר לעבר כ"א כאשר יתן כל כחו בהפקירות גדולה שלא בהדרגה כלל אז ידלג בדילוג גדול הרבה יותר מכפי כחו שלא בערכו כלל וכמו במלחמה שנמסר נפשו בהפקירות יכול לדלג על נהר וחפירה גדולה משא"כ כשאינו בבחי' הפקירות שמשער בנפשו בערר כחו בהדרגה לא יוכל לדלג כ"א לפי כחו כו' וזהו דמיון להבין מש"א בבע"ת דמשכינ' לי' בחילא יתיר שהוא כח הדילוג הגדול לצאת מחומריות גופו בהפקירות בעצמיו' למאוס בחייו ממש מפני שנגע לו המרירות עד עצם הנפש ממש הוא הגורם העלאת נפשם עד רום המעלות שלא בהדרגה כלל כי נתן כל כחו בעומקא דלבא שלא לפ"ע וכתשובת ראב"ד שיצא נשמתו כו' שהעלה נפשו ברום המעלות מאד מה שאין בכח צ"ג לעלות כו' וסיבת הדבר מה שהוא שלא בהדרגה זהו מטעם הנ"ל שבכל מיצר ודוחק ביותר עי"ז יבוא לכלל התגברות שאין לו שיעור כו' וזהו מן המיצר קראתי מחמת המיצר ודוחק שבנקודת פנימיות הלב שנגעה אל עצם נקודת יהדותו למאוס בחי' הבלו ממש מעוצם המרירות עי"ז דוקא ענני במרחב י"ה בהתרחבות אור העצמות דא"ס שלא יכול לבוא בגילוי כלל גם בעומק התענוג דחו"ב כו' שזהו אמיתת המרחב דכל מה שהוא בבחי' המשכה ממילא אינו בבחי' אמיתת המרחב ממש כו' ובחי' אמיתת המרחב העצמי הוא כמו שהוא בעצמותו ממש כו' וזהו המ"ם דמעמקים שע"י

תשובה מעומקא דלבא דוקא מגיע בבחי' עומק והעלם העצמי דא"ס דהיינו בבחי' התענוג העצמי שבעצמות א"ס ממש שלמעלה מבחי' טעמי תורה ומצות כו'.

סה"מ תרס"ו ע' קז

צא

אך לפעמים נמשך הארה מבחי' בינה למל' וכדאי' בזח"א ד"ב ע"א ואימא אוזיפת לברתא מאנהא וקשיטת לה בקישוטהא כו' ודא איקרי אדון כד"א הנה ארון הברית אדון כל הארץ, והיינו שע"י ההמשכה מבינה למל' נק' המל' ג"כ אדון ל' דכר כו'. ובנפש זהו שנמשך אור מבחי' מקור ושרש הנשמה הנק' מזלא לבחי' הנשמה המלוכשת בגוף, וכמו הרהורי תשובה שנופלים לאדם ע"י דמזלי' חזי הכרוזים העליונים המעוררים על התשובה כו', וזהו בד"כ שהוא הארה משרש הנשמה בנשמה המלוכשת בגוף. אמנם י"ל שז"ע ובקשתם משם דפי' ובקשתם הוא ל' בקשה וחיפוש ואין חיפוש אלא אחר אבידה דהיינו דבר שהיא אבודה אצלו בבחי' גלות כו', והיינו הניצוץ האלקי שבנפשו וכחות נפשו האלקית שהם אבודים ר"ל בחומריות הנה"ב ומתפזרים ומתפרדים מאד בריבוי המחדו"מ אשר לא לה' המה כו'. ועז"א ובקשתם משום שיחפש במקום האבידה וכמ"ש נחפשה דרכינו שיפשפש במעשיו ודבוריו ומחשבותיו שעברו וחלפו מיום היותו אשר לא טובים המה כו', ועי"ז יתמרמר נפשו מאד מעוצם ריחוקו ויצעק אל ה' בצר לו וכמ"ש מן המיצר קראתי כו', שמפני המיצר והצער מעוצם הריחוק ה"ה קורא מעומק פנימיות נפשו בבחי' רצון וצמאון גדול ביותר כו', והרי הצעקה היא בחלק הנשמה המלוכשת בגוף שהיא האבודה ר"ל בהנה"ב, ועי"י שהיא ממארי דחושבנא בפרטי מחדו"מ הלא טובים הרי היא צועקת במר נפשה כו', דבצעקה זו ה"ה יוצאה מהגלות דנה"ב וגם פועל על הנה"ב שתתהפך גם הלב החומרי לאלקות כו'. דלפי שהיתה תחלה מלוכשת ומוסתרת בנה"ב ומתמרמרת וצועקת מעומק הלב כו', ה"ז פועל גם על הנה"ב שיתהפך כו', ובפרט כאשר הצעקה היא בהנה"ב עצמו שהנה"ב צועק על ריחוקו, והוא ג"כ ע"י פעולת הנה"ב שנעשה לו צר מעניניו החומרים והבהמיים ומריחוקו מאלקות וצועק במר נפשו כו'.

סה"מ תער"ב ח"א ע' קמג

צב

וזוהו שנמשך ע"י התשו' דוקא דבע"ת משכין ל' בחילא יתיר בכח או"ח דוקא כו', וכמארז"ל דבמקום שבע"ת עומדים צ"ג אינם יכולים לעמוד דצ"ג בעבודה שלהם גם בבחי' אה' בתענוגים א"י לעמוד במקום בע"ת כו', דזהו כלל גדול דצער ומרירות הנפש מגיע למע' מעונג הנפש, דגם בחי' עונג עצמי אינו מגיע בעצמו' הנפש כמו הצער והמרירות מההיפך כו', וכמ"ש מן המיצר קראתי

מן המיצר והדוחק דוקא מה שצר לו מאד מהריחוק מהאלקות ובפרט בחטאים ועוונות, וזה דוקא מגיע בעצם נקודת נפשו ומגיע למע' בפנימי' ועצמו' א"ס כו'. וכמו עד"מ לדלג חפירה גדולה שצ"ל בכח עצמו' הנפש שזהו דוקא כאשר בורח מן המות ר"ל כמו במלחמה וכה"ג שאז מתגלה כח עצמו' הנפש לדלג כו', וכמו"כ המיצר הגדול (דער ניט גוט) מהחטא ועון זהו דוקא אשר מביא ומגלה עצם הנשמה בבחינת הזות כל עצמותה כו', וזהו דוקא שמגיע בפנימי' ועצמי' א"ס כו', דכאשר מן המיצר קראתי אז ענני במרחב י"ה בבחי' מרחב העצמי דא"ס כו', וכמ"ש ממעמקים קראתיך מבחי' עומק לעומק, דעומק ופנימי' הנפש מגיע בבחי' עומק ופנימי' א"ס כו'.

סה"מ תער"ב ח"א ע' תנ

צג

ולכן מ"ת שהתורה היא בחי' המשכה עצמיות הי' ע"י שהקדימו נעשה לנשמע דוקא שהו"ע קבלת עומ"ש כו', וכן ע"י התשובה דוקא ממשיכים מבחי' עצמות א"ס כו', והעיקר הוא בתשובה שמצד הנה"ב דוקא כו', וזה על ב' אופנים אם שהתשובה הוא בהנה"א אך זהו מהריחוק שע"י הנה"ב, והוא מהריבוי העלמות והסתרים דנה"ב המחשיך ומעלים אור הנה"א כו', שצר לו מאד להנה"א הריחוק ומתפעל בהתעוררות לצאת מן החשך כו', והו"ע מן המיצר קראתי כו' מן המיצר דוקא דאז היא הצעקה ביותר בתוקף ההתגלות וביציאה יתירה מכל ההעלמות וברצוא גדולה לבחי' עצמות א"ס כו', או שהתשובה היא בנה"ב שלו צר מהענינים המכוערים שלו (עמשנת"ל פ' ש"א) ומתמרמר בנפשו מאד ושב לה' בכל לבו ונפשו כו', שכ"ז מגיע בבחי' פנימיות ועצמות א"ס כו'.

סה"מ תער"ב ח"ב ע' תרנב

צד

וזהו ג"כ שענין המרחב הוא בבחי' מל' דוקא וכמ"ש הרחיבי מקום אהלך וכמו פרזות תשב ירושלים (י"ל דז"א היא בחי' קו היינו בחי' אורך ומל' היא בחי' שטח כו', ולעתידי יהי' השטח והרוחב דמל' בבחי' א"ס כו'), והוא שהרי בחי' עצמות שלמעלה מבחי' גילוי לגמרי הנה שם הוא דוקא בחי' המרחב בבחי' א"ס ממש כו', וכמ"ש במ"א בענין ושפתותינו שבח כמרחבי רקיע שזהו בחי' השטח דא"ק (דמה שא"ק כולל הכל אין זה כמו נקודה הכוללת כ"א הוא בבחי' שטח כו', וכמו צופה ומביט עד סוף כל הדורות כולם בפרט דוקא ומ"מ כולם נסקרים בסקירה א' כו' וידוע שזהו בבחי' מחה"ק דא"ק כו', וכמשנת"ל דא"ק הוא בחי' התחלת ההתהוות כו'), שהשטח הזה הוא בבחי' א"ס כו', וזהו שא' כמרחבי הרקיע כמו עד"מ הרקיע מתחלק לש"ס מעלות הרי אין בו התחלקות מעלות ממש א"כ

ה"ז שטח שאין בו התחלקות כו', וכמו"כ בחי' השטח דא"ק אינו בבחי' התחלקות וממילא הוא בבחי' א"ס כו', וכ"ש בחי' המרחב דעצמות שהוא בבחי' א"ס ממש כו', וכמו ענני במרחב י"ה בבחי' מרחב העצמות כו', והוא מפני כי מן המיצר קראתי דהיינו בחי' המיצר שבנפש שהיא בחי' נקודה העצמיות דנפש כו', והו"ע התשובה שמתוך פנימיות נקודת הלב בבחי' הזות עצמותו הנק' צעקת הלב כו' כמ"ש במ"א שמגיע בבחי' פנימיות ועצמות א"ס כו', די"ל שז"ע המיצר למעלה היינו בחי' העצמות שלמעלה מגדר גילוי לגמרי כו', וזהו מן המיצר קראתי מבחי' פנימיות העצמות להיות בבחי' קריאה והמשכה כו', ומשם ההמשכה דענני במרחב כו' בבחי' מרחב העצמות ממש כו', וענין המרחב הוא שלמעלה מבחי' הגבלה בכלי כו'. אמנם בחי' מרחב העצמות י"ל שזהו שגם הגבלת הכלי יהי' בבחי' א"ס כו', וכמו בתורה שהיא בבחי' טעם ושכל שזהו בחי' הגבלה וכנודע דכל בחי' שכל והשגה בהכרח הוא בבחי' הגבלה כו', ומ"מ ארוכה מארץ מדה ורחבה כו' והיינו שכל ענין מעניני התורה הוא בבחי' המרחב דבלי גבול ממש כו' (ואין הכוונה על ריבוי הפרטים שבכל ענין אלא שכל ענין פרטי הוא בבחי' המרחב בעצמו בבחי' בלי גבול כו'), וכמשנת"ל בענין המדידה דתורה שהיא בלי מדה כו' וכמו מקום הארון כו' וכמו המדידה דמן כו', ונמצא דבחי' העצמות הוא למעלה מגדר גילוי ומשם דוקא בחי' המרחב בבחי' א"ס ממש כו'. וכמו"כ הוא בבחי' מל' שהיא בבחי' נקודה בעצם בבחי' העלם מפני ששרשה מבחי' עצמות א"ס כו', ולעתיד שיתגלה במל' בחי' שרשה ומקורה העצמי תהי' בבחי' מרחב ביותר בבחי' א"ס ממש כו', וכמו שהמל' היא בחי' העלם דכל נקודה היא בחי' העלם כו' וכמש"א בזהר ע"ז שזהו בחי' שחורה אני כו' כנ"ל.

ס"ה"מ תער"ב ח"ג ע' א'שנח

צה

מן המצר קראתי י"ה ענני במרחב י"ה וצ"ל מה"ע דכאשר הקריאה היא מן המצר אז דוקא ענני במרחב כו' גם צ"ל ביאור הענין ב"פ י"ה דהול"ל לכאן מן המצר קראתי י"ה ענני במרחב גם מפני מה לא נא' הוי' וכמו ממעמקים קראתיך הוי' ולמה כאן או' י"ה דוקא והנה בשל"ה דקנ"ה רע"א אי' דהכוונה היא שיהי' ב"פ י"ה דהיינו שגם הוי"ה יהי' בבחי' י"ה וכמו שיהי' לעתיד דכתי' ביום ההוא יהי' ב"פ י"ה כו' ומבאר דש' הוי' שבעצמות גם ו"ה הוא י"ה וזהו עד שלא נברה"ע הי' הוא ושמו כו' הי"ה הוא יו"ד וב' ההי"ן והיינו י"ה וכן הי' בגילוי האור שנברא ביום ראשון וזהו יהי אור הם אותיות י"ה וגם למפרע י"ה כו' וידוע דאור שנברא ביום ראשון הוא בחי' אוא"ס הבל"ג דבשרשו הוא בחי' האוא"ס שלפני הצמצום שבא לאחר הצמצום כמו הוא בהעצם כו' וז"ע העיגולים כו' וכמ"ש במ"א וזהו גנזו לעצמו שהוא אור המאיר לעצמו ולמעלה מבחי' גילוי בעולמות כו' וכמ"ש במ"מ ומה שבש' הוי' שבעצמות או' הי' ב' ההי"ן ובש' הוי' שבאור דיום ראשון

נא' ב' יודי"ן י"ל שזהו שבכל מדרי' נא' החידוש דבר שבזה דבאוא"ס שלפני הצמצום החידוש הוא שגם בו יש בחי' ה"י ובאור שאחר הצמצום עם היותו בחי' אוא"ס הסובב החידוש הוא בחי' היודי"ן כו' וע"ד מ"ש והחכ' מאין תמצא ואיזה מקום בינה והרי ידוע דחכ' ובינה הן בחי' אין ויש וכמשי"ת ומ"מ נאמר בחכ' תמצא שהוא ענין המציאות ובבינה נא' ואיזה מקום בינה שמורה על העדר המציאות ולכאו' ה"י צ"ל להיפך והענין דלהיות שיש הבן בחכ' וחכם בבינה שבחכ' כלול בחי' הבינה שהו"ע המציאות ובבינה יש בחי' החכי שהו"ע בחי' אין כו' וכמשי"ת ה"ה אומר בכ"א החידוש דבר שבו כו' וכמו"כ באוא"ס שלפני הצמצום נא' ב' ההי"ן שזהו החידוש שבו ובהאור דיום ראשון נא' ב' יודי"ן כו' וע"י הצמצום וכן ע"י הגניזה נעשה בחי' ו"ה כו' וזהו קראתי י"ה היינו בחי' י"ה הנעלם להיות ו"ה ג"כ י"ה ועז"א ענני במרחב י"ה כו' והענין הוא דהנה ש' הוי' הוא בחי' גילוי אור דזהו כללות הענין דהוי' הוא בחי' אורות היינו בחי' אור וגילוי כו' דש' אלקים הוא בחי' הכלים דהיינו בחי' העלם וא' הוי' שהוא גחי' אורות הוא בחי' גילוי כו' וי"ל דזהו כללות ההפרש בין ש' הוי' לש' אהי' דבאור גופא ש' אהי' הוא בחי' העלם והיינו בחי' עצם האור שלמעלה מבחי' הגילוי כו' וש' הוי' הוא בחי' גילוי כי' בחי' שרשי דאילנא וגופא דאילנא כו' כמ"ש במ"א והנה יש ב' שמות הוי' ובמ"ש קודם יגמה"ר ויקרא הוי' הוי' והיינו בבחי' האור המאיר לעצמו שלמעלה מבחי' העולמות והאור שהוא בבחי' גילוי אל העולמות כו' ופסיק טעמא בין ב' השמות היינו בחי' הצמצום המבדיל ומפריט בין ב' השמות הוי' כו' דהנה ידוע דלפני הצמצום לא ה' בחי' האור שלצורך העולמות ניכר בפ"ע כלל וע"י הצמצום נבדל ונפרש בחי' האור שלצורך העולמות כו' וכידוע המשל בזה ממשפיע ומקבל דהמשפיע נמו שהאור שכל הוא לעצמו אינו בערך המקבל כלל ואינו ניכר כלל בחי' חיצוניות השכל השייך אל המקבל והיינו שבחי' חיצוניות השכל מיוחד בתכלית עם הפנימיות ומאיר בו אור רב כמו בהפנימיות כו' וצריך המשפיע לצמצם ולהעלים אור שכלו שיתעלם לגמרי ואו נבדל בחי' חיצוניות השכל השייך אל המקבל כו' כי ע"י התעלמות האור נעשה ניכר בחי' חיצוניות השכל להיות דחיצוניות השכל בעצם מהותו אינו כמו הפנימיות ואין בו כלל אור כ"כ כמו בהפנימיות כו' רק כשהאיר בחי' הפנימיות ה' חיצוניות בטל ומיוחד בהפנימיות והי' כמו הפנימיות בהנמשל הוא שהי' בבחי' אין כו' והי' בו אור רב כמו בהפנימיות כו' ולכן אצל המשפיע קודם שמצמצם עצמו אינו ניכר בעצמו כלל חיצוניות השכל והוא עצמו אינו יודע אותו כלל מפני שהוא בטל בתכלית ומעורב עם הפנימיות כו' ובהתעלמות האור נבדל ונפרש להיות ניכר בפ"ע ובבחי' מיעוט האור כו' וכאשר נגדל חיצוניות השכל הרי בתחלה הוא בא בבחי' נקודה א' כללית הכוללת בתוכה כל הענין שכלי בכלל ואח"כ מפרט המשפיע בעצמו הפרטים שבהנקודה מה שיגלה אל המקבל ואיך ובאיזה אופן ישפיע לו כו' והכל הוא בהמשפיע עצמו שגם ההשערה איך להשפיע

הכל הוא לפי ערך שכל המשפיע ולמעלה עדיין משכל המקבל כו' הגם שיש שם השערה בחושי המקבל מ"מ התגברות האור הוא יותר מהשערת כלי המקבל והוא מפני שזהו בקירוב עדיין לגבי מקורו והיינו שהמשפיע הוא בקירוב עדיין אל העצמות שלו והגם שירד מעצמות שכלו כמו שהוא לעצמו מ"מ הוא בקירוב עדיין אל העצמות ע"כ האור בהתגברות כו' ואח"כ באשר משפיע אל המקבל צריך להיות עוד צמצום בהמשפיע להשפיע אל המקבל לפ"ע הכלים שלו כו' והצמצום הזה אינו בבחי' התעלמות לגמרי להיות שכבר ירד מעצמותו וע"כ מספיק בזה הצמצום רק בבחי' מיעוט האור להיות התגברות השערת חושי המקבל ולפי אופן זה יהי' האור כו' והנה ידוע דצמצום דא"ק הוא שהעלה האור למעלה מהטבור כו' והוא בבחי' סילוק כו' מ"מ גם זה אינו צמצום עצום כמו צמצום הראשון כו' וכמ"ש במ"א והיינו דבחיצוניות השכל יש ב' מדרי' מה שהוא בערך המשפיע והוא עצמיות השכל ופנימיותו שלמעלה עדיין מהמקבל ובחי' התפשטות השכל וחיצוניותו שבא בבחי' צמצום ומדידה והגבלה לפ"ע המקבל כו' והתחלקות הזאת מה שלפ"ע המשפיע ולפ"ע המקבל הרי כ"ז שייך רק בהשכל שבכללותו הוא לצורך המקבל דבזה בחי' עצם השכל הוא שלפ"ע שכל המשפיע והוא מאד בהעלם בהמשפיע ובחי' התפשטות השכל שבא בגילוי אל המקבל כו' אבל בפנימיות השכל ממש כמו שהוא אצל המשפיע עצמו הרי אינו שייך התחלקות הזאת שהרי כללות האור הוא רק לעצמו ואינו שייך כלל אל המקבל והכל הוא בבחי' פנימיות ממש כו' ונמצא דכללות אור השכל הנבדל ע"י הצמצום שבהמשפיע לצורך המקבל ה"ה בחי' חיצוניות השכל שאינו כלל כמו האור של המשפיע עצמו כף וקודם צמצום המשפיע א"ע הי' אור זה כלול ומיוחד באור המשפיע שלא הי' ניכר בפ"ע מפני שגם הוא הי' כמו אור המשפיע כו' ובאור זה גופא בחי' הגילוי אל המקבל אינו כמו האור שבהעלם בהמשפיע שזהו בחי' העצמות שלו ומה שמתגלה הוא רק החיצוניות וההתפשטות לבד כו' והדוגמא מזה יובן בד' אותיות הוי' דיו"ד הוא בחי' נקודה והיינו מה שהאור שנבדל ונפרש להיות בבחי' גילוי בעולמות להאיר את העולמות בא בבחי' נקודה א' ויש בזה ב' ענינים שהוא רק נקודה א' מהאור הקודם דהיינו רק בחי' סוף ומדרי' אחרונה שבהאור כו' וגם שכל האור בא בבחי' נקודה א' בבחי' צמצום בלי התרחבות והתגלו' אור כו' כי ראשית הגילוי א"א להיות בבחי' התרחבות גם מצד המשפיע כי לא יהי' אז לפ"ע המקבל כו' כ"א בבחי' צמצום בנקודה א' שהיא בחי' העלם כו' אך נקודה זו הרי היא בחי' העצמי של האור והגילוי וכמו נקודת ההשכלה שהיא ג"כ מה שבא מכח המשכיל רק אפס קצהו מבחי' אחרונה שבו ובחי' נקודה מצומצמת כו' וכמ"ש במ"א והרי נקודת ההשכלה הוא עצם אור השכל כו' וא"כ מה שהיא נקודה הרי זה כמו היולי והיינו שהעצמי בכל דבר בא בבחי' נקודה א' והיא הנקודה העצמי' שנושא בעצמה כל מה שיתגלה ממנה כו' וא"כ לבד זאת שהיא בחי' נקודה לגבי למעלה דהיינו סוף המדרי' כו' הנה באור זה היא בחי' נקודה שהיא בהעלם לא

בהתרחבות וגילוי כו' והיא בחי' הנקודה העצמי' וההיולית של כל האור כו' וזהו מה שהנקודה נושא בעצמה כל מה שיתגלה אח"כ כו' והרי זה למע' מנקודה הכוללת שזהו בחי' כלל ופרט כו' וכמ"ש במ"א ואח"כ אות ה"א הוא בחי' התפשטו' אורך ורוחב כו' והוא כמו במשל שהמשפיע מפרט בעצמו הפרטי' שיגלה אל המקבל ובאיזה אופן כו' וכמו"כ הוא בחי' אות ה"א דהיינו שבא בבחי' פרטיו' האור והמדרי' שאפשר שיתגלו בעולמות כו' וכמו האורות דסובב כ"ע וממכ"ע והגילוי' בד' עולמות אבי"ע כו' וכל זה הוא למע' עדיין מבחי' הגילוי בעולמות וכמ"ש הנסתרות להוי' אלקינו דבחי' י"ה הוא בחי' נסתרות שנסתר ונעלם עדיין מן העולמות כו' וזהו רק כמו ההכנה וההשערה בהמשפיע שהוא לפ"ע המשפיע עדיין כו' כנ"ל במשל ואח"כ הוי"ו הוא בחי' המשכה והגילוי אל העולמו' כו' וצ"ל בזה עוד צמצום והוא שהוי"ו בראשו יו"ד שמורה על הצמצום והתעלמו' האור ויתגלה רק בחי' חיצוני' והתפשטות האור שלפ"ע העולמות כו' והמשכה זו היא ג"כ בחי' כללו' עדיין והה"א שאח"כ הוא בחי' השטח היינו התגלות הפרטים אל המקבל כו' וע"ד לעולם ישנה אדם לתלמידו בדרך קצרה דהיינו בדרך כלל ואח"כ בא בבחי' פרטיו' ונמו משנה וגמרא כו' וכמ"ש במ"א וב"ו הוא בבחי' חיצוני' האור שבשביל העולמות כו' ויובן זה באורות דאצי' דהרי אצילות הוא בחי' התגלו' האור וכידוע שהוא בחי' גילוי ההעלם וההתגלו' הוא לצורך העולמו' וכמא' אנת הוא דאפיקת עשר תיקונין כו' לאנהגא בהון עלמא כו' כמו אפי' רוחו של משה על ע' איש הזקנים בשביל להמשיך ההשפעה לישראל כף והע"ס דאצי' הן סדר ההשתל' בהמשכת האור שיהי' בערך עולמו' ביי"ע כו' וראשית הגילוי הוא בחי' חכ' והוא בחי' יו"ד דשם הוי' דהד' אותיות הוי' הן סדר הבאת והמשכת האור והיו"ד הוא בחי' חכ' שהיא בחי' נקודה והיינו שבתחלת הגילוי הוא בחי' נקודה בעלמא שבאין ערוך לגבי עצמו' האור וכטיפה לגבי אוקיינוס ויותר מכן כו' אמנם נקודה זו דחכ' היא בחי' נקודה העצמי' דהאור שמתגלה והעצמ' הוא בבחי' נקודה דהיינו לא בבחי' מציאות בבחי' אורך ורוחב דשטח כו' רק נקודה א' לא בבחי' ציור עדיין ובמ"א מבואר הפרש בין נקודה בלא ציור כלל ובין נקודת היו"ד שיש בו איזה ציור עכ"פ והו"ע כתר וחכ' כו' ובד"כ בחי' הנקודה שבלא ציור כלל היא הנקודה בבחי' סוף ומדרי' אחרונה מהאור העליון והנקודה שהיא ראשית הגילוי היא בבחי' איזה ציור עכ"פ כו' וגם הוא בחי' העלם שאינו בא בהתרחבות ובגילוי כו' וכן הוא כל ראשית הגילוי שאינו בא בבחי' התרחבות ובבחי' גילוי ממש כו' וכמו נקודת ההשכלה דחכ' שאינו ידוע עדיין מהו כו' ומובן רמה שהחב' היא בחי' נקודה עצמי' והיולי' ה"ז למע' מזה שהיא בחי' העלם כו' והוא מה שהחכ' נק' שמן דמכל דבר יכולים להוציא שמן והוא התוכיו' המובחר הפנימי' של הדבר ההוא וטפה א' משמן הוא כח של צלוחית גדולה מהדבר ההוא עד"מ וכמו הטיפה זרעית שהיא תמצית כל כח הגוף וחיייו כו' וכמ"ש הרמב"ם פ"ד מהלכות דיעות הי"ט וזה שכתוב ברע"מ עקב דרע"ב ע"א י' ה' אינון נקודין דשמא

קדישא איתקריאו פרורי הכליות ואינון לקבל טפה דזרע כו' והיינו בחי' פנימי' החכ' שזהו בחי' שמן כו' ובחי' ההעלם זהו בבחי' סוד דאבא ועד"מ נקודת ההשכלה כו' וזהו דחכ' היא ראשית הגילוי והיא בחי' נקודה כו' ואח"כ ה"א ראשונה דשם הוי' היא בינה דהיא התגלו' הפרטים מהנקודה דחכ' וכידוע דבינה הוא רחובות הנהר בבחי' התרחבו' והתגלו' כו' וכמ"ש במ"א בענין אפריון עשה לו המלך שלמה אפריון הוא חופה העשוי' מצוירים נאים מכמה גוונים שונים זמ"ז, ומה שנחשב לגוון בצויר הוא אדום שחור ירוק והבאים מהמזיגה והרכבה שלהם ומציירים הכל על גוון לבן והלבן אינו בכלל הגוונים לצייר בו כ"א הוא היסוד שעליו יצטיירו כל הצוירים הנעשים ועליו יוכר היטב כל הדבריי הנעשי' להיות כי הוא עצמו מרוחק בערך מכל הגוונים המצטיירים עליו כו' וכידוע שכל הגוונים אינם עצמי' כ"א שבאים ע"י איזה סיבה והרכבה והלבן הוא גוון עצמי כו' כמ"ש במ"א וע"כ אינו בא בצויר כ"א הכל מצטייר עליו כו' וזהו אפריון עשה לו כו' שכללות האפריון הוא בעולם האצ"י והו"ע העטרה שעטרה לו אמו בחי' בינה והוא הנק' לבנון כי לבן עצמו זהו בחי' חכ' שזהו בחי' היסוד שעליו יצטיירו כל הצוירים להיות מרוחק בערך מהגוונים כו' והיינו שחכ' הוא בחי' אין עדיין כו' שהחכ' היא בחי' כח מ"ה שהיא בחי' מ"ה בעצם שא"א לומר עליו מהו כ"א מה כו' ומצד בחי' הפשיטות דחכ' ה"ה נושא ע"ע כל הצוירים (דחכ' היא באמת הנקודה ההיולית דכל הגילויים כו') והצוירים זהו בחי' ההתגלו' מהנקודה כו' ומובן מהנ"ל שההתגלו' אין זה שהחכ' עצמה היא המתגלה היינו בחי' הפרטים שבה כו' וכמו הגוון שרק נושא את הצויר כו' והיינו כנ"ל דבחי' היולי וגילוי אין זה כמו כלל ופרט וע"ה שההיולי הוא כח הגילוי וכל הגילוי' הן ממנו מ"מ ההיולי הוא בבחי' עצמותו כמו קודם שבאו הגילויים ממנו כו' וי"ל שזהו בבחי' פנימי' החכ' אך בחי' החיצוני' כמו נקודת ההשכלה עד"מ הנה זהו בבחי' כלל ופרט לגבי הפרטים המתגלים ממנו שזהו מה שהנקודה נפרטת לפרטים כו' (וכמו בראשית מאמר כללי ונפרט לט' מאמרות כו') (ומ"מ הנקודה נבדלת מהפרטים כו' שגם לאחר ההשגה הנה הנקודה עצמה היא למע' מהשגה כו' וכמ"ש במ"א) והמשל דצויר הוא בבחי' פנימי' חו"ב היינו בבחי' הנקודה ההיולית העצמי' כו' וכמו"כ הוא ג"כ בבחי' כלל ופרט כו') וזהו בחי' בינה שהיא מציירא צוירים בבחי' פרטיו' באופני הגילויים בסדר ההשתל' מה שאפשר להתגלו' ובאיזה אופן יתגלה כו' וכת' כולם בחכ' עשית דכולם בחכ' שכוללת הכל ועשית בנינה כו' וכידוע דעיקר מקור ההשתל' הוא בחי' בינה מפני שזהו מה שבא בבחי' פרטיו' מה שיכול להתגלות בעולמות כו' אך כ"ז הוא עדיין למע' מהעולמות וכמא' אלפיים שנה קדמה תורה לעולם דהיינו בחי' אאלפך חכ' ואאלפך בינה כו' וכמו במשל שזהו כמו שהמשפיע משער בחי' הגילוי אל המקבל לפ"ע בחי' המשפיע כו' כמו"כ בחי' חו"ב הגם שהוא בחי' התגלו' האור ה"ז עדיין לפ"ע בחי' העצמו' דאוא"ס כו' וכמ"ש בע"ח דבחכ' תאיר אוא"ס בקירוב מקום בערך כמו בבחי' הכתר כו' (ועמ"ש

בזה במ"א) וגם בבניה הוא בבחי' התרחבו' האור והגילוי שלמע' עדיין מגדר גילוי בעולמות כו' ובע"ח שמ"א ספ"ב ושמ"ז פ"ג כתב דבאו"א תאיר האור בקירוב כו' ומבואר במ"א שזהו בבחי' או"א עילאין היינו עצם בחי' חו"ב ואו"א תתאין הן בחי' יש"ס ות' כו' רק שם מבואר שזהו בחי' יו"ד דהוי' דעצם היו"ד הוא בחי' חכ' והמילוי ו"ד בחי' בינה כו' והוא בחי' אצי' שבאצי' כו' אך בד"כ הרי חו"ב הן בחי' נסתרות שגם הבינה היא למע' עדיין מבחי' גילוי בעולמות כו' והיינו לפי שבחו"ב מאיר האוא"ס בגילוי עדיין כו' אמנם בחי' ו"ה הנה הוא"ו הוא המשכה וגילוי וכמ"ש והנגלות לנו כו' והיינו בחי' המדות שאינו מאיר שם בחי' עצמות האוא"ס שבחו"ב רק בחי' הארה והתפשטות לבד כו', וכמו ההפרש בין המוחין למדות באדם למטה דהמוחין הן לעצמו ומאיר בהם האור לפ"ע עצמו כו' אבל המדות כל ענינם הוא רק אל הזולת שאין זה בחי' עצמו' האור כלל כו' וגם בעצם מהותן הרי מחולקים המדות מהמוחין שהמדות הן בבחי' מורגש והמוחין הן בחי' מושכל ובאמיתת המושכל אין בזה בחי' המורגש ומורגש אינו מושכל כלל כו' וכמ"ש במ"א וכמו"כ הוא למע' דבחי' ז"א הוא רק לצורך העולמות שאינו מאיר בזה בחי' עצמות האור כו' וזהו דהוא"ו בראשו יו"ד שהוא בחי' הצמצום שמתצמצם ומתעלם עצם האור כו' וב"ש בחי' המל' שהוא בחי' הארה דהארה לבד כו' וכמ"ש במ"א באורך ונמצא שבחי' האור שבהתגלות לצורך העולמות אין זה כמו בחי' עצם האור שנמדד לצורך העולמות והיינו בחי' עצם האור דאצי' כו' והרי כללות האור דאצי' הוא בחי' הארה לבד מאוא"ס המאציל וכמו אצי' רוחו של משה על הזקנים ה"ז הפרשת הארה קטנה שאינה מערך נבואת משה ממש כו' וכידוע דבאצי' אינו מאיר עצם הקו רק הארת הקו כו' והיינו שהאור דאצי' אין זה תהות האור המאציל רק בחי' מציאו' האור לבד כו' וכמ"ש במ"א בשם הפרדס שלמטה ידיעת המציאו' אינה אפי' זיו מהעצמו' ולמע' המציאו' זהו זיו מהעצמו' כו' והיינו דבאצי' מאיר ומושג מהות הזיו כו' וכמ"ש במ"א מ"מ ה"ז בחי' זיו והארה לבד כו' ועוד זאת שזהו בחי' הארה שבאה ע"י הצמצום דמשו"ז היא בחי' הארה שבאה בהתגלו' חוץ להעצם שו"ע אצי' כו' ולכן היא בכללותו בחי' אור' להאיר את העולמות שנמדד לפי אופן העולמות כו' מפני שזהו מה שיצא חוץ להעצם ואינו כמו העצם כו' (והוא רק לפי אופן העצם לא כמו העצם כו' וכמ"ש במ"א) ולכן באור זה יש בו התחלקות ספי' ובכללו' ההתחלקות דהד' אותיות הוי' שהן מחולקי' במדריגתן כנ"ל והו"ה שהוא בחי' הגילוי אל העולמות אינו כמו יו"ד ה"א שהוא בחי' עצם האור כו' אבל באוא"ס המאציל לא יש התחלקות מדרי' כלל דבכל המדרי' האור הוא בשוה להיות שזהו בחי' גילוי העצם דעצמו' א"ס שהאור הוא כמו העצם כו' ע"כ לא יש בזה חילוקי מדרי' כלל כו' וכמו הרצון שע"ה שיש רצונות פרטים מ"מ הרי תוקף הרצון הוא בכלום בשוה ברצון דעשי' כמו הרצון להתחכם כו' וכמ"ש במ"א באורך והיינו דבאו"ס שלמע' מהשתל' דע"ס דאצי' האור הוא בבחי' תוקף ובבחי' גילוי בכל המדרי' בשוה כו' וגם האורות דאצי' כמו שהן כלולים במקורם

אין בהם התחלקות כו' כמ"ש בס"י ע"ס בלי מה כשלהבת הקשורה בגחלת כמו בגשמיות השלהבת כשהיא קשורה וטמונה בתוך הגחלת והיו לאחדים עמה אינו נראה וניכר השלהבת ליש ודבר ולא יש בה התחלקו' בין גוון לבן לתכלת כ"א היו הכל לאחדים ואח"כ כשיוצא השלהבת מההעלם לגילוי אזי הוא שלהבת במציאו' ובהתחלקו' גוונים לבן תכלת ואדום וכשהיתה בתוך הגחלת ע"ה שגם אז יש בה הגוונים ה"ה בתכלית ההעלם ובדקות ביותר ולכן מתאחדים יחד כו' וכמו"כ הוא בע"ס דאצי' שהן כשלהבת הקשורה בגחלת שקודם שנאצלו היו הע"ס כלולים בא"ס ב"ה והיו שם בכחי' ביטול בתכלית כו' וכמו קודם שנאצל אור החכ' דאצי' היתה בטילה במציאות באוא"ס ב"ה והיתה אז חכ' בבחי' עליונה יותר אין קץ מכמו שהי' כשנמשכה בגילוי וכמו"כ בחי' הבינה הי' במדרי' עליונה יותר ולא בבחי' מציאות וכן כל הספי' כו' וע"כ לא היה בבחי' התהלקו' כלל כ"א היו לאחדים כו' וכן הוא בכללות האור שנמדד לצורך העולמות והוא בחי' הקו שנמשך לאחר הצמצום כו' הרי שיש ד' אותיות הוי' בכללות המשכת הקו שזהו סדר הבאת והמשכת האור עד שיוכל להיות הארתו בע"ס דאצי' כו' והיו"ד דשם הוי' הוא ראשית המשכת הקו קודם שמתלבש בא"ק כו' והוא ענין יו"ד רבתי דועתה יגדל נא וכמ"ש במ"א וזהו בחי' נקודה ההיולית דכללו' ההמשכות בכל המדרי' מרכ"ד עד סכ"ד כו' וכללות האור הזה הוא בחי' נקודה לבד לגבי בחי' עצמות אוא"ס והיינו שהוא בחי' סוף ומדרי' האחרונה כו' (עיין מ"ש בלקו"ת בהביאור דמוצאיהם) אך האור הקו הוא בחי' הנקודה העצמי' שלמע' מבחי' גילוי גם בבחי' א"ק רק בחי' עתיק לא"ק כו' (ובפרטיות בחי' הסוף דאור העליון הוא נקודת הרשימה וראשית גילוי הקו היא הנקודה ההיולית דכל ההמשכה כו') וזהו כללות האור שנמדד לצורך העולמות שבא בבחי' נקודה כו' ובחי' פרצוף דא"ק הוא בחי' ה"א דשם הוי' ובידוע דבחי' א"ק זהו בחי' מחשבה הקדומה על כללות ההשתל' דכל מה שנתהווה אח"כ הכל עלה במחה"ק דא"ק כו' כמ"ש במ"א ולבד זאת וההיא מה שעלה במח' שיהי' התהוות העולמות שזהו תחלת התהוות בהעלם ובכח כו' וכמ"ש בס"א הנה בענין האורות הוא שנפרטו לפרטי' ובזה הוא שבאו בבחי' הגבלה בענין פרטי' בבחי' מציאו' כו' דכמו שהן בהשערה בכח באוא"ס שלפה"צ ה"ה שם בתכלית האחדות וההתערבות כו' וכמ"ש במ"א ובראשית גילוי הקו ה"ה בבחי' נקודה היולית שאינן בבחי' מציאות כו' כנ"ל ובמחה"ק דא"ק הוא שנפרטו בבחי' פרטי' והרי הוא בבחי' מציאות דבר כו' אמנם אין זה שהן בבחי' מציאו' אור ממש שהרי גם ההתהוות כמו שהן בא"ק אינן בבחי' מציאו' שם והראי' שהרי הן שם כולם בהשוואה וכמא' וכולם נסקרים בסקירה א' כו' וכמו שאמ' בגמרא דר"ה דכל באי עולם יעברו לפניו כבני מרון זא"ז ארכב"ח אר"י וכולן נסקרין בסקירה אחת כף וכמו ברוך שאמר והי' העולם ר"ת שוה וידוע שזהו באמירה דא"ק כו' וכ"ש בבחי' האור שאינן בבחי' מציאו' כו' ובמק"מ נח דס"ה ע"א כתב דא"ק נק' א"ס בעצם כו' ובהדר"א סמ"ח בשם העי"ח די"ם הכלולים

בא"ק הן בחי' א"ס בערך עולם האצ"י כו' ולגבי עצמו' אוא"ס הוא בחי' אדם דבריאה כו' ומ"מ כללו' בחי' א"ק הוא כמו שהוא עדיין בבחי' עצמו' אוא"ס דעש"ז נק' א"ק שהן שמות הפכ"י זה מזה וידוע הענין בזה דע"ה בחי' אדם ה"ה בחי' האדם הראשון שעלה במח' באוא"ס הקדמון לכל הקדומין וה"ה לפי האופן דבחי' עצמו' א"ס שז"ע בצלם אלקים עשה את האדם כו' וכמ"ש במ"א וגם ידוע דבחי' מח' הקדומה דא"ק הוא רק בבחי' הסכמה והחלט בעצמותו כו' וכמ"ש במ"א המשל בנפש האדם בכל דבר הרצוי לנפש שמוכרח להיות שטרם שנמשכה הנפש לרצות אותו דבר הי' תחלה בחי' הסכמה והחלטה לרצות כו' וכמו עד"מ כשעולה בדעת האדם איזה רצון בדבר חדש כמו לסחור במו"מ וכה"ג הרי ישקול תחלה במאזני שכלו אם ראוי לרצות כן ואם לאו וכאשר הוברר בדעתו שראוי לרצות כן נעשה בחי' הסכמה והחלטה בשכלו שיעשה כן ובהחלטה זו אינו נמצא עדיין בחי' רצון כלל שירצה לעשו' בפו"מ אותו הדבר שהרצון הוא הטיית המהות לאותו הדבר והוא ירידת הנפש ממהותו כי הרצון הוא הטיית והמשכת הנפש והרי יורדת בזה ממהותה שהיא מופשטת משום דבר להיות נמשכת לאיזה דבר זולתה וההחלטה היא עדיין בעצמותו שאין בזה שום התפעלו' רצון עדיין בהטייה והמשכה רק הסכם והחלט בעצמו שראוי להיות כן ומ"מ ה"ז בחי' ירידה לגבי עצמו' הנפש קודם שהי' בה ההסכם שהיא מופשטת ומושללת מכל דבר זולתה ואינו אפי' בבחי' מקור להטייה והמשכה לאיזה דבר הזולת משא"כ בחי' ההסכם הוא הורדת המהות להיות מתחבר לזולתה כו' רק שאינו כירידת המהות שע"י הרצון שהוא הטי' והמשכה ממש משא"כ ההסכם שהוא בעצמותו כו' והדוגמא מזה יובן בבחי' מחה"ק דא"ק דע"ה שעלה שם כל בחי' ההשתל' מרוכ"ד עד סוכ"ד הנה זהו כמו בחי' ההסכם עד"מ שהכל הות בעצמותו עדיין (ובלי בחי' התחלקו' דהא בהא תליא כו' וכמ"ש במ"א) (והמבו' במשל באדם השוקל בדעתו כו' כי בחי' מחה"ק זהו בחי' ה"א ראשונה כו' ובמדרי' כלליו' הנה א"ק הוא בחי' בינה כו' וזהו ששוקל בדעתו אם ראוי לרצות או אינו ראוי לרצות והוחלט כך וכך שכ"ז הוא גילוי' כו' אבל הכל הוא בעצמותו עדיין כו') והגילוי' מזה הוא בחי' הרצון וכמו עתיק ואריך שזהו בחי' כתר דאצ"י בחי' רצון גלוי על אצ"י ע"ס דאצ"י ובא בבחי' פרטיות כו' וזהו בחי' י"ה שזהו בעצמותו עדיין ומאיר בזה האור לפי האופן בעצמו' אוא"ס כו' וכנ"ל דבצלם אלקים כו' והוא"ו הוא בחי' הגילוי' מא"ק כמו עקודים נקודים או עתיק ואריך שהן בחי' מקור לע"ס דאצ"י שזהו בחי' ה"א אחרונה בחי' השטח דע"ס דאצ"י כו' אמנם כללות אור הקו הוא שבא ע"י צמצום הא"ס שהוא בחי' צמצו' עצום מאד בבחי' התעלמו' דאור הא"ס לגמרי כו' והגם שנמשך מאוא"ס שלפני הצמצום ה"נ ע"י הפסק הצמצום שאינו נמשך מזה מהות האור דא"ס כ"א בחי' הארה לבד וכמ"ש באורך נראה אור בחי' הארה דהארה כו' שנמדדה בבחי' מדה וגבול להיות לפ"ע העולמות כו' ויש בו התחלקו' המדרי' דד' אותיות הוי' ובריבוי מדרי' פרטי' כו' ובכללות ההפרש דבחי' י"ה ובחי' ו"ה

שהוא בחי' העצם ובחי' התפשטות וגילוי כו' אבל אוא"ס שלפני הצמצום הוא למע' מגדר העולמות ואין שם התחלקות מדרי' כלל והכל הוא בבחי' א"ס ממש כו' ומה שנמשך בבחי' הקו להאיר את העולמות זהו רק מבחי' החיצוני דאוא"ס שנבדל ונפרש ע"י הצמצום כו' וכנ"ל במשל דבתחלה אינו ניכר כלל החיצוני כו' והיינו דקודם הצמצום אינו ניכר כלל בחי' חיצוני האור שלצורך העולמות מבחי' פנימי ועצמו אוא"ס שגם בחי' החיצוני הוא בבחי' אין ממש לא בבחי' אור כלל וה"ז ג"כ בבחי' א"ס ממש כו' והגם דבחי' פנימי האור אינו גם בבחי' מקור לע"ס ולא יש שם בחי' ספי' כלל או בחי' ספי' אין קץ כו' ובחי' חיצוני הוא בחי' שרש ומקור האורות עכ"פ להיות ע"ס אחר הצמצום כו' וע"כ גם בשרש האור יש בחי' ע"ס הגנוזות כו' הנה הם כמו שהם כלולים בעצמו אוא"ס ה"ה בטלים בתכלית ובבחי' אין ממש וכמא' לאו אינון נהורין כלל כו' והן בבחי' א"ס ממש כו' וכמ"ש בסש"ב פל"ג ובח"ב פ"ג המשל דאור וזיו השמש כמו שהוא בגוף כדור' דשם הרי הזיו ה"ה במעלה ומדרי' גבו' הרבה מכמו שהוא אח"כ שהוא בבחי' תוקף האור והגילוי בעצם ביותר כו' אלא ששם הוא בטל במציאו' במקורו וכאלו אינו במציאות כלל כו' וכמו"כ בחי' האור כמו שכלול בעצמו אוא"ס אינו בבחי' מציאו' אור כו' דמשו"ז נק' הקו בחי' יש מאין וכמ"ש בלקו"ת בד"ה תקעו דרוה"ב פ"א בהג"ה להיות שכשהי' כלול במקורו הי' בבחי' אין שאינו עולה בשם אור וזיו כלל וע"י הצמצום הוא שנעשה בבחי' מציאות אור וזיו כו' וי"ל דבחי' חיצוני האור הוא בחי' ו"ה דשם הוי' שבעצמו' כשהוא כלול בעצבותו ה"ה בבחי' תוקף האור כמו בחי' הפנימי כו' והיינו כנ"ל דשם הם בטלים בתכלית בלי מציאות כלל דע"כ הן שם בבחי' ההתאחדות וההתערבות ועוד זאת שמאיר בהם האור העולה על כולנה כו' וכמ"ש במ"א וז"ע הבי' שמות הוי' דש' הוי' שבעצמו' לא יש הפרש בין י"ה לו"ה דכללו' השם הוא בחי' גילוי האור בשוה כו' ושם הוי' שהוא הגילוי אל העולמות הנה האור המאיר אל העולמות הוא בחי' ו"ה שאינו כמו עצם האור שהוא י"ה כו' וזהו מן המצר קראתי י"ה להמשיך בחי' י"ה הנעלם היינו בחי' עצמו' אוא"ס שלפני הצמצום להיות בחי' ו"ה דשם הוי' שבגילוי ג"כ כמו י"ה דשרש ההמשכה הוא מבחי' פנימי ועצמו' אוא"ס כו' דבחי' חיצוני האור הגם שקודם הצמצום הוא כמו הפנימי כנ"ל מ"מ ה"ה שרש ומקור לע"ס כז' וע"כ צ"ל ההמשכה מבחי' פנימי ועצמו' אוא"ס שזהו בחי' י"ה הנעלם כו' ומשם נמשך להיות הו"ה כמו י"ה כו' והיינו דבשם הוי' שבגילוי לא יהי' ג"כ חילוקי מדרי' ועצם האור כמו שהוא בי"ה יהי' בגילוי גם בו"ה כו'.

והנה בכדי להמשיך מבחי' י"ה הנעלם דהיינו ההמשכה מבחי' שם הוי' שבעצמו' זהו ע"י תשובה שעז"א מן המצר קראתי דע"י התשובה הבאה מן המצר עי"ז קראתי י"ה כו' ולכן אומרים פסוק זה קודם תקיעות דענין תק"ש ה"ה ענין התשו' והוא בחי' הצעקה פשוטה מעומקא דלבא ובפרט בשברים תרועה דגנוחי גניח וילולי יליל שזהו מפני שצר לו מעוצם הריחוק והישות והפירוד שלו כו' כי

ענין התשו' אינו דוקא על חטא ועון כ"א על ריחוקו מה' בתוקף הישות והחומריו' שצר לו מאד מזה ונשבר לבו בקרבו כו' ועי' דוקא ממשיך מבחי' שם הוי' שבעצמו' להיות גילוי אוא"ס למטה שגם ו"ה יהי' כמו י"ה כו' וזהו"ע ב' שמות הוי' שקודם יגמדה"ה דהרי ידוע דכריתות ברית דמשה הי' על התשו' וז"ע יגמהר"ח להיות נושא או ופשע כו' ועז"א קודם ויקרא הוי' הוי' שזהו המשכה מבחי' שם הוי' שבעצמות כו' וההמשכה היא ע"י התשובה כו'. וביאור הענין צ"ל שרש ההפרש בין צדיקים ובע"ת שבמקום שבע"ת עומדים צ"ג אינם יכולים לעמוד ולכאורה יפלא מאד איך יתכן שבע"ת יהי' גדולי' מצ"ג שהו"ע צדיק וטוב לו שאין בו שום שמץ תערובות רע כלל והם בבחי' שונאי רע כו' כמ"ש בס"ש ויעובד את ה' בנשמתן שהן בבחי' מרכבה ממש וכמו האבות שהיו בבחי' מרכבה כל ימי חייהם והיינו שכל איבריהם היו קדושים ומובדלים מעניני עוה"ז כו' ואיך יתכן שראב"ד שעשה תשובה בכל לבו פ"א עד שיצאה נשמתו יהי' גדול מאברהם אע"ה ובאמת כן הוא שהרי בכה רבי יש קונה עולמו בשעה א' כו' וידוע דרבי נק' רבינו הקדוש שהי' קדוש ומובדל מן העולם והי' מעובדי הוי' בנשמתן שזהו בחי' קדש כו' ומ"מ בכה רבי יש קונה כו' וג"ז צ"ל מהו ההפרש אם קונה עולמו בשעה א' או בכמה שנים כו' אך הענין הוא דחנה שרש הצדיקים הוא מש' ה"ה שבבחי' התיקון ושרש הבע"ת הוא משם ב"ן שנפל בשבירה שהרי מ"ה בגימט' אדם ובאן בגימ' בהמה וכתי' וזרעתי את בית ישראל זרע אדם וזרע בהמה זרע אדם הן נשמו' הצדיקים וזרע בהמה נשמות הבע"ת וכמשארז"ל בסוטה דכ"ב ע"א לא קרא ולא שנה עליו נא' וזרעתי זרע בהמה ובחולין ד"ה ע"א דמן הבהמה אלו הפושים כו' וע"ש בע"ב בפירש"י ע"פ וזרעתי ובירמי' פירש"י כמו שתי ואצליחנינו כבעירא שיהי' הצלחתם כבהמה שאין עונותי' נפקדים עלי' והיינו כמ"ש במד"ר בשלח פכ"ה ב"ן מפשפש שטרוותיו כו' אבל הקב"ה אינו כן מצא שאנו חייבים לו הוא כובשו שנא' ישוב ירחמינו יכבוש עונותינו כו' ושם ב"י כאשר עולה בבחי' או"ח מלמטה זהו"ע התשובה דבע"ת כו' וידוע דמ"ה וב"ן הוא בחי' אין ויש כו' דמ"ה הוא בחי' אין בעצם וכמו ונהנו מה כו' להיות דשם מ"ה עיקרו הוא בבחי' אור והוא בבחי' אור הדבוק בעצם שהוא בחי' אין וביטל עצמי כו' וגם אותיות דמ"ה הן שבבחי' ביטול בעצם במ"ש במ"ש ושם ב"ן עיקרו הוא בבחי' אותיות וכלים שהן בבחי' יש כנודע אמנם י"ל שם ב"ן גם בבחי' האורות והיינו בבחי' אור שאינו בבחי' דביקות במקורו כו' וכמו שבחי' מל' הוא בחי' שם ב"ן הרי גם האור דמל' הוא בבחי' ב"ן להיותו בבחי' אור נבדל כו' וכמ"ש בס"א ובמ"א מבואר דכללות ההשתל' הוא בבחי' מ"ה וב"ן וכמו עתיק ואריך חו"ב כו' ובשרש הראשון בחי' או"א"ס שלפה"צ הוא בחי' שם ס"ה כמא' הי' הוא ושמו בלבד כו' וצמצום הקו נק' שם ב"ן בכלל כו' והיינו לפי שהמשכתו הוא ע"י הפסק הצמצום כו' ונמשך מבחי' מל' דא"ס שהוא בחי' עשי' כו' וכמ"ש בלקו"ת בהבי' דוראיתם ונמצא דגם באורות שייך בחי' שם ב"ן והיינו מפני שאינו בבחי' דביקות ממש וממילא אינו בבחי' ביטול

ובבחי' אין ממש כו' והעיקר הוא בבחי' המל' שהוא אור נבדל כו' וכן בכל אור שהוא בבחי' נבדל ה"ה בבחי' שם ב"ן נו' וזהו ג"כ בחי' תהו ותיקון דתיקון הוא בחי' שם ס"ה ותהו בחי' ב"ן שהן בחי' אין ויש וכמא' לעולם יהא אדם רך כקנה ואל יהא קשה כארוז דרך כקנה הן מדות דתיקון וקשה כארוז מדות דתהו כו' וכמ"ש במ"א י"ל דאורות דתהו הן בבחי' אור נבדל כו' אך ענין השבירה דתהו הכוונה בזה הוא בכדי שהיש דב"ן יהי' בבחי' ביטול ובבחי' אין כמו בחי' שם מ"ח כו' ויש להבין בעיקר הטעם למה הי' השבירה בבחי' מ"ג דתהו שהוא בחי' ב"ן כו' (בקה"י שנתמעטו י"א אורות מס"ג ונשאר ב"ן ומזה בא המיתה כו') ומבו' בכ"ד מפני שהכלי היו קטנים ולא יכלו לסבול כו' ובאמת אין זה מובן שהרי מצינו שכלי' קטנים מקבלים ריבוי אור וכמו הראש שהוא בבחי' מיעוט הכלי והרי כל הכוחות הנעלים הן בראש דוקא דכמו"כ הוא בבחי' התיקון דבבחי' מיעוט הכלי' מאיר ריבוי אור כו' והיינו דכאשר הכלי הוא כלי לקבל אור ביכולתה לקבל גם ריבוי אור כו' ובתהו שלא יכלו לקבל זהו מפני שלא הי' כלים לקבל כו' אמנם זהו בבחי' הכלי' אך הרי גם מן האור נפל בשבירה והן הרפ"ח ניצוצות כו' וצ"ל מהו הטעם שהגיע ענין השבירה גם בהאור כו' אך הענין הוא דהנה ידוע בשרש ענין ובחי' אורות דתהו שהוא בבחי' יש ודבר מה וחוא כמו למטה ענין התפעלו' מורגשת ברעש ולהב גדולה בבחי' יש בולט ביותר ולכן גם בבירור הניצוצו' דתהו מלמטלמ"ע בבחי' העלאת מ"ן דשם ב"ן הוא בבחי' התלהבו' ברשפי אש משא"כ תכלית הביטול דשם מ"ה שהוא בקרירות ונחת למע' מגדר התלהבו' כו' כמו עד"מ בנפש האדם בעבודת ה' שכאשר יתבונן המשכיל בגדולת א"ס ב"ה בבחי' השגה דבינה יולד מזה בחי' אהבה רבה כרשפי אש כו' (ועמ"ש בבקה"י תזריע בענין וכה תעשה להם לטהרם) והגם שזהו בחי' טוב וקדושה ממש ועי"ז הוא בירור וזיכוך נה"ב וכידוע דעיקר הבירור הוא ע"י האהבה ברשפי אש דוקא דאש דקדושה שורף ומכלה את האש דלעו"ז כו' ומ"מ ה"ז נחשב לבחי' יש לגבי הביטול דבחי' החכ' כח מ"ה שהוא שמתבטל מכל וכל בקרירות ונחת שאין בו כח להתלהב כי אין עוד מלבדו ואפס זולתו ושאין מי שיתנשא בהתלהבו' ורצוא כו' מאחר שאפס זולתו ואין בלתו כ"א מתבטל במציאו' מכל וכל בבחי' השתחוואה בקרירות ונחת כו' והיינו מפני שהעלאת מ"ן דב"ן הוא מבחי' אורו' דתהו שהי' בבחי' יש מורגש כו' ע"כ גם הבירור דניצוצות דתהו הוא בבחי' התלהבות ברשפי אש דוקא כו' וע"כ נק' אורות דתהו בחי' אורות תקיפין והזקים כו' והוא בחי' המלוכה במ"ש בהם וימלוך כו' אנא אמלוך כו' ולהיות כן בנפילת ויריות האור למטה נמשך בריבוי השתל' בבי"ע להיות בבחי' יש גמור שהוא בחי' הגסות והישות ממש כו' ואעפ"י שבבחי' אורות דתהו הי' בתכלית הטוב בבחי' ביטול והתכללות במאצילן אבל בחיותן בבחי' יש מורגש בבחי' התפעלו' ע"כ ימצא מזה למטה בחי' פסולת הגסות שהוא בחי' הפירוד ממש וזהו דס"ג אותיות ג"ס כו' וגם נק' זה בחי' גבורות קשות ביותר שנסתעפו בבי"ע מצד שרשן בבחי' גבורות

תקיפין וחזקים דתהו כשנפלו למטה מטה כו' ואעפ"י שא"ל לומר בחי' פסולת דין קשה באורות דתהו עצמן כי אין שם תערובות פסולת ח"ו אלא רק מפני ששם תוקף הגבורו' בבחי' הקדושה מזה נסתעף למטה בירידות הרבה מאד בחי' דין קשה עד שנעשה רצועה לאלקאה כו' וזה שא' אין רע יורד מלמע' כלל כי לא יגורך רע וארו"ל לא יגור במגורך רע כו' אבל מפני כח הדין והצמצום דשם נמשך מזה למטה בב"ע בחי' גבורות הקשות כו' ועמ"ש בתו"א ד"ה להבין ענין הברכות ובהגהו' לשם והנה מפני שאעפ"כ יש כח הדין הקשה בהעלם עכ"פ גם בבחי' גבורו' העליונות דב"ן דתהו שאל"כ לא הי' נמשך ומסתעף מהן דין הקשה גם בריבוי ירידת המדרג' כו' הרי לזאת הוצרך להיות בחי' התיקון בבחי' ס"ג וב"ן דתהו והוא ע"י ש' מ"ה החדש המברר ומתקן לבחי' ב"ן דתהו כו' להיות ש' ב"ן דתהו בבחי' אין ובבחי' ביטול ממש כמו ש' מ"ה דתיקון כו' ואמנם לטעם זה כדי שיהי' ביכולת ש' מ"ה לתקן לבחי' ב"ן דתהו הוצרך להיות בחי' השבירה תחלה בבחי' ב"ן כדי שתוכל לבוא אח"כ בבחי' התיקון דש' מ"ה שהוא בחי' ביטול אמיתי בבחי' אין ממש כו' ואם לא הי' בחי' השבירה תחלה בב"ן דתהו לא הי' מתברר כלל ע"י בחי' מ"ה דתיקון כו' וביאור הדברים הנה ילה"ק ענין בחי' חכ' ובינה שהן בחי' אין ויש דחכ' הוא כח מ"ה שהוא בבחי' מ"ה בלי מהות כו' ובינה היא בחי' יש וכמ"ש להנחיל אוהבי יש כו' דהנה צחי' החכ' הוא מה שיש בכח החכ' שבנה"א להשכיל באלקו' בבחי' רא"י והסתכלו' בענין התהוות יש מאין שהוא מהווה הכל מאין ליש ואיך הוא ההתהוות שהיא בבחי' התלבשו' כח הפועל בהנפעל ומ"מ הוא בבחי' הבדלה מהם ובבחי' העלם והסתר הבורא מהנברא כו' וענין ההתהוות דבאמת הוא בבחי' אין ממש בלתי מציאו' כלל כו' וכמ"ש במ"א באורך ואיך שהוא קודם שנתהווה כו' ה"ה רואה זאת בעין שכלו כאלו רואה ברא"י חושית כו' וכמו לעתיד דכתי' ונגלה כבוד הוי' וראו כל בשר כו' וזהו שנקי לאסתכלא ביקרא דמלכא שא"א לבוא בהסבר דבריו בהשגת שכל וטעם כלל אלא נתאמת אצלו כמו שהוא באמיתות הענין שהוא מקור הכל שכולא קמי' כלא חשיב כו' וכמו שאמר איזה חכם הרואה שרואה את הנולד מאין ליש ולא שמשג בהשגה בלבד שנק' מביין בבינה כו' וכמו שהחכם משכיל בשכלו את העתיד להיות נולד בחידוש דבר מה הגם שהוא נעלם מכל שכל והשגה שאין השכל מחייב להיות דבר זה מ"מ רואה הוא הדבר בחכמתו שיהי' זה כי טבע בחי' החכ' ברא"י מקרוב לראו' את בחי' הנעלם כמו שרואים לאור כל דבר נעלם ורחוק כו' וזהו שנק' בחירות לפי שהאור האלקי מאיר ומבהיק במוח החכ' שזהו מה שיראה בעין השכל בחי' מהות ועצמו' הדבר כמו שהוא בעצם ובאמיתותו שא"א להביאו בהסבר בשכל והשגה כלל כו' ומשו"ג גם הביטול דחכ' הוא בבחי' ביטול במציאות ממש מפני שבכח החכ' הוא רואה אמיתית מהות הדבר ה"ה מתבטל בעצם מהותו מכל וכל כו' וזהו שמוח החכ' הוא קר ולח דהלחלוחית שבמוח הוא הכלי לבחי' הידיעה ורא"י דחכ' כו' וי"ל דהכלי לבחי' רא"י דחכ' הוא דוקא כלי רוחני' שאינו

בבחי' כלי מכהם והיבשות היא בחי' הגשמת הכלי והוא שהאור נתפס בכלי ממש וזהו שייך באור שאים עצמי שהוא בבחי' מציאו' ואין זה כלי לאור החכ' כר דהגשמת הכלי אין זה כלי לאור החכ' ואור החכ' אינו בא בבחי' תפיסא בכלי כו' רק הלחלוחית שאינו בבחי' כלי ממש והוא מדרי' רוחני' זהו הבלי לבחי' אור החכ' כו' והוא בחי' קרירות לא בבחי' התפעלו' דכל עצמי אינו בבחי' תנועה והתפעלו' ורק בבחי' התפשטות דבר הוא בבחי' תנועה והתפעלו' כו' וכמו כל חי מתנענע היינו בבחי' החיות להחיו' אבל חי בעצם אינו בחי' תנועה כו' וע"כ אור החכ' שהוא בבחי' עצם ומהות דבר אינו בבחי' תנועה והתפעלו' כ"א בבחי' קרירו' כו' וגם זה שמתבטל בעצם מהותו שזהו לא בבחי' התפעלות רק בקרירות ונחת כו' כנ"ל בענין ש' מ"ה כו' והנה בחי' ראי' דחכ' הגם שזהו למע' משכל וטעם כנעל הרי בא מזה בחי' השכל והטעם להשכיל בהענין בבחי' שכל נגלה ואדרבא בהשפלות עמוקות ביותר כו' כי ישכיל יותר בעומק הענין שרואה עצם מהותו בעין שכלו מכמו בענין שאינו רואה אותו כו' וגם בריבוי השכלי ביותר כו' וכמו בהאריזו' שראה בשינת צהרים דשבת בענין בלק ובלעם והי' מדבר בזה פ' שנים כמ"ש בהקדמת פרע"ח לשער השבת והיינו מפני בחי' הלחלוחית שבמוח החכ' הרי מים מצמיחי' בחי' שכל וטעם כו' ולכן כח התחדשו' שכל הוא בחכ' דוקא דכמו שמים מצמיחים מאין ליש כמו"כ מוח החכ' שהוא קר ולח מצמיח שכל חדש מאין ממש כו' והשכל דהכ' עיקרו ג"כ בבחי' הנחה שכלי' וכמ"ש במ"א ומ"מ הוא בחי' שכלי ובהשגה דבינה כו' דכח הבינה הוא היפך בחי' כח מ"ה דאין דראי' דחכ' והוא כל ההשגה להשיג הענין האלקי בשכל וטעם דוקא וכמו שמע ישראל שהוא הבנה כמו דבר כי שומע עבדך כו' דענין הבינה אינה רק בהשגה במות בינה בטוב טעם שזהו כמו המטעים איזה דבר מה בהסבר סברו' וטעמים שכלי' שאין זה עדיין מושג בעצם הדבר כמו בראי' המהות דחכ' רק בהתפשטו' ומציאו' הדבר לבר וכמו שמיעה מרחוק שיודע ומבין רק מציאו' הדבר לא מהותו כו' וכמו"כ הוא בנינה שבנה"א שמתבונן במוח בינתו בהשגה אלקי' איך שהוא ית' מהווה עולמות מאין ליש שמשגי הענין בשכלו ע"י משלים והסברים כו' וכן בד"כ בבחי' ממכ"ע וסוכ"ע ע"י משלים ודמיונות כו' דאעפ"י שמתעיים הדבר ומשיג הענין היטב ונקלט במוחו בהנחה טובה כו' הרי עכ"ז רק מרחוק ה' נשמע לו בהשגה זו כו' וזהו דמות הבינה חם ויבש דיבשות הוא בחי' הגשמת הבלי שתופסת ממש את האור בחי' אור בכלי שגם האור בא בהגשמה ובבחי' מציאו' כו' והחמימות הוא בחי' התנועה והתפעלו' שעצם ההשגה היא בבחי' תנועה והתפעלו' שמתפעל בההשגה עצמה שאינה במנוחה ונחת כו' וה"ע השמחה שבהשגה וכמו אם הבנים שמחה שזהו בבחי' בינה כנודע שהשמחה היא בחי' תנועה והתפעלו' והיא בחי' גבורה כו' משא"ב בחכ' הוא בחי' התענוג שהוא בחי' חסד והוא במנוחה ונחת דוקא כו' והנה כמו שהמוחין עצמן דחו"ב הם הפכי' זמ"ז כנ"ל כמו"כ הן הפכי' בפעולתן במדות שבלב שנוולד ונסתעף מחו"ב כו' שהרי

ידוע דב' מוחין דחור"ב מתפשטי' בלב ע"י הב' קנים קנה וושט שר המשקים ושר האופים וכמ"ש במ"א והוא בב' חללים שבלב חלל הימני מלא רוח חיים בלא דם כלל שם נמשך ממוח החכ' שהוא קר ולח בבחי' אין והעלם דכח מ"ה בראי' מקרוב כו' שזהו בחי' הביטול והזזה ממקומו ומכל עצמותו מחמת בחי' הראי' בעין השכל מקרוב כו' וכמו הרואה את הנולד ועתיד להיות ה"ז פועל בו הזזה גדולה מאד באין ערוך הרבה יותר מכמו בהשגת הדבר מפני שרואה מהות הדבר בקירוב מאד כו' וכמ"ש במ"א וכמו בשמו"ע שעומד מקרוב שמתבטל בעצמותו ואומר אד' שפתי תפתח מפני שאינו יכול לדבר מכח עצמו להיותו בלתי מרגיש א"ע במהות יש ודבר ואין מילין בלשונו כו' וזה נק' ביטול בבחי' אין בעצם כו' וכמו משה שהי' בתכלית הביטול בעצמו תמיד לפי שהי' בבחי' ראי' באלקו' מקרוב ששכינה היתה מדברת מתוך גרונו כו' ודבר ה' אל משה פא"פ כו' וע"כ א' ונחנו מה בבחי' מ"ה בעצם כו' וזה שכתוב לב חכם לימינו דבחי' החכ' שהיא קר ולה בבחי' אין וביטול בעצם הוא בחלל הימני שבלב שעולה למע' בבחי' ביטול בעצם בלתי מורגש כלל כו' אבל בחלל השמאלי ששם משכן אור הנפש שבדם מקבל הוא מבחי' השגה דבינה שהוא חם ויבש בבחי' הגבו' שהוא חום הטבעי שבלב מחממות רשפי אש שבדם הוא הנפש הטבעי כו' וע"כ גם ההתפעלו' אלקי שע"י השגה והתבוננות בטוב טעם דוקא בגדולת הבורא ית' עי"ז יבא האדם להתפעל בלבו באהבה ותשוקה מורגשת דוקא שנק' התלהבו' הלב ברשפי אש שיש מי שאוהב ובטל כו' דאמיתית התלהבות הזאת היא דוקא מעומק ההתבוננות דהשגה בכי טוב עד שנכנס ונקלט העומק של ההשגה בתוך הלב וזהו בינה ליבא שהלב מבין תמצית המושג דוקא שע"ז יתפעל הלב בחום התלהבו' אלקי במורגש דוקא כו' ולא יש בזה התפעלו' חיצוני שזהו בבחי' חיצוני' הלב שבא מחיצוני' השגה והיא בבחי' יש ממש בהתגלו' הלב כו' אדרכא בחיצוני' אין בזה שום התפעלו' כלל רק מה שלבו בוער בקרבו בהתלהבו' אש והתפעלו' מורגשת בעצמו כו' וזהו דוקא אחר שהלב מבין ומרגיש לעומק השכל המושג במוח הבינה דיא הערץ דער הערט דעם נקודת השכל האלקי כו' והנה התפעלו' והתלהבו' זאת הגם שהיא בתוך ופנימי' הלב ה"ה היפך לגמרי מבחי' הביטול דמ"ה דחכ' שהרי היא מבחי' יסוד האש שבלב בבחי' צימאון ורשפי אש וכמו צמאה נפשי לאלקים כו' וכמו צמאה לך נפשי כו' והיא בבחי' מורגש בעצמו כו' והביטול שמהמוח דחכ' הוא מבחי' יסוד המים שבלב בקרירות ונחת שאין בזה שום צמאון והתלהבו' כי אינו בבחי' מציאות לעצמו כלל להיות בבחי' צמאון והתלהבות ואין בכחו כלל להיות בבחי' רצוא כו' כ"א הוא בבחי' דביקות שתדבק נפשו בהאלקו' והי' לאחדים ממש כו' והיינו שהדביקות הוא שנדבק בדרך ממילא מפני האור האלקי שמאיר אליו בעצם מהותו בבחי' קירוב ה"ה נדבק ממילא בהאור האלקי כו' ואין זה כמו הקירוב והדביקו' שבהאבה כמים שזהו מה שנמשך להתקרב ולהדבק ע"י הכנה בנפשו והוא ע"י ההתבוננות בבחי' הקירוב דאלקו' שבא בבחי' התלבו' ומושג

אליו ה"ה נמשך בבחי' קירוב ודביקות בהאלקו' כו' אבל בחי' הדביקות דחכ' הוא שהאור האלקי ממשיך אותו להדבק בו ובא בדרך ממילא ובלתי מורגש כלל וכל עצמותו הוא בבחי' דביקות זו כו' וכמ"ש במ"א וא"א ישישכנו שניהם בלב בי הביטול בהעדר הרגשת עצמו מבטל לגמרי להתפעלו' רשפי אש התשוקה מורגשת שבלב שמחמת השגה כמו שמים מכבה אש כו' וכאשר הוא בבחי' ביטול דמ"ה דחכ' בחה"י שבלב מראי' דחכ' א"א לבא לכלל התפעלו' במורגש כלל וכלל מצד עוצם בחי' הביטול בהעדר הרגשת עצמו לגמרי כו' ולהיפך כאשר מתגבר התפעלו' האהבה בהתלהבו' הלב במורגש שמצד ההשגה המלקיי ומבמוח בינה בקרבתו לאלקי' בהשגה זו שהוא בעצמו בבחי' יש ודבר מה לפי שיש מי שמישג ומתפעל וטוב לבבו בינה בהשגתו ובאהבה רבה במורגש עד שיחי' נפשו ממש בזה שחי' בחי' אלקי בבחי' השגה ואהבה פנימי' כו' אזי ודאי יבוטל לגמרי כל בחי' הביטול בחה"י שבלב שבמוח החכ' ולא יוכל לבא לבחי' ראי' דחכ' בבחי' מ"ה כו' דכמו שהשגה דבינה הוא בבחי' יש ודבר ס"ה היפך בחי' אין דראי' דחכ' שלמע' מהשגה במו"ב ההתפעלו' במורגש ברשפי אש שבתה"ש הוא היפך לגמרי מבחי' הביטול שבחה"י מבחי' החכ' כו' הרי דחכ' ובינה הן הפכיי' זמ"ז הן בעצמן והן בפעולתן כו' ומ"מ הרי הן מתאחדי' זע"ז גם בעצמן וכן בפעולתן בב' חללי הלב כו' שהרי נא' והחכמ' תחי' בעלי' שקאי על הבינה שע"י החכ' נמשך לבינה דכל השגת הבינה היא בנקודת החכ' כו' ובינה נק' בעליה של החכ' שהיא משפעת וממשכת אור בחכ' וא"ב בהכרח שמגעת למעי מהחכ' כו' והענין הוא דהנה איתא בס"י הבן בחכ' וחכם בנינה פי' הבן בהכ' הוא בחי' כח הבינה הכלולה בהעלם בחי' החכ' כו' שהרי בחי' חכ' הוא בחי' ראיית המהות שא"א לבא בבחי' השגה כלל כנ"ל מ"מ הרי מבחי' ראי' דחכ' בא בבחי' שכל וטעם ובשכלי' עמוקים ביותר כו' וכמשנתל' הרי שגם מבחי' ראי' החכ' בא לידי השגה שהרי השכלי' העמוקי' המה דוקא מבחי' ראיית המהות כו' ובן בחי' נקודת ההשכלה דחכ' הגם שהיא בחי' שכל גלוי ה"ה למע' מבחי' השגה והבנה והיינו שעדיין אינו יכול להסביר ולבאר אותה כלל גם לעצמו אלא הוא עדיין בבחי' כח היולי כו' והרי אנ"ר שבמעט רגע יוכל להסביר זאת ההשכלה לעצמו וגם לזולתו בהרחבה ובהתפשטו' כו' ובהכרח לומר שבהנקודה דחכ' כלול בה גם הכח הזה שתבא לכלל התרחבו' בהשגה רק שזהו בהעלם מאד בהנקודת דחכ' כו' והוא בחי' קוץ התחתון רשרשו בקוץ העליון כידוע ומבואר במ"א והכח הזה בחכ' הוא משרש בחי' הבינה שיש בכח הבינה בשרשה לעשו' בחי' נקודה דחכ' בבחי' התרחבו' והתפשטו' כו' דהנה ידוע דבינה הגם שמקבלת מן החכ' יש לה שרש מיוחד בפ"ע מן החכ' בכח המשכיל שבנפש והן ב' המזלו' מזל ונוצר ונקה שהם שרש חו"ב כו' דנוצר הוא ל' שמירה והיינו בחי' העדר התפשטו' רק להיו' בחי' נקודה כו' ונקה הוא בחי' התרחבו' והתפשטו' וכמו ועשה חסד כו' וכמ"ש כמ"א ושרש הבינה בכח המשכיל הוא למע' משרש ההכ' שהרי שכל זה שבא בבחי' חכ' בנקודה א' הרי בכח

המשכיל קודם שנתגלה הוא שם בתכלי' ההרחבה בלי שום צמצום כלל כיון שלא בא עדיין לכלל גילוי השפעת שכל רק כשבא לידי גילוי ה"ז בא בבחי' נקודה כו' וא"כ הרי ההתרחבו' קדום אל הנקודה ומשם הוא שרש כח הבינה כו' דכמו"כ הוא למע' משרש הבינה בח"ס ובבחי' א"ק כו' הוא למע' משרש החכ' כו' וכן הוא בשרש שרשו בבחי' או"א"ס שהרי בחי' העצמו' דאו"א"ס הוא בבחי' מרחב וע"י הצמצום הוא שבא בבחי' נקודה כו' ומשו"ז הוא שיש כח הבינה כלול בחכ' לבוא בבחי' שכלי ובבחי' התרחב' היפך מהות החכ' עצמו כו', וחכם בנינה הוא ביטול ההשגה דבינה והוא שאחר שבא בהשגה והבנה ממש יש בזה בחי' כח מ"ה ואין דחכ' שלמע' מהשגה דבינה כענין מה פשפשת מה ידעת והיינו שבוה שכבר ידעת ופשפשת בהשגה ומציאו' לא השגת מאומה כו' וזהו דוקא כאשר לאחר ההשגה שמבין ומשיג הענין היטב בהתרחבו' ובריבוי הפרטי' בהשגה טובה שנתפס הענין אצלו ה"ה בא אל נקודת ההשכלה והוא כאשר מתחלה בא אל נקודת התמצית של ההשגה דהיינו ששולל כל הפרטי' דהשגה ונכלל הכל בנקודה א' שזהו המושג אצלו והוא בחי' האין דהשגה כו' ואח"כ בא אל נקודת ההשכלה שנפלה אצלו בתחילת ההברקה איך הוא משיג אותה בהשגתו ואזי בא אל עומק יותר בנקודת ההשכלה ורואה בהשגתו איך שעצם הענין ועומקו בלתי מושג כלל ומתבטל מהשגתו לגמרי דבמה שידע והשיג לא השיג מאומה באמיתת הענין ועומקו אמנם ענין הביטול הרי ידוע שאינו שמתבטל בבחי' העדר המציאות לגמרי כמו הושיט אצבעו כו' כ"א שנשארת ההשגה רק שהיא בבחי' העדר המציאו' והישות כו' וא"כ זהו שרואה בהשגה עצם הענין ואמיתתו כמו שהוא למע' מהשגה כו' וזהו ההתאחדו' דבחי' אין דחכ' עם השגה דבינה והיינו שההשגה דבינה היא באותה בחי' ומדרי' דבחי' אין דחכ' כו' היינו שרואה בהשגתו בחי' עצם ומהו' האור הבלחי מושג כו' וההשגה היא בזה באמת בבחי' ביטול בהעדר המציאו' כו' ולחיו' שזהו בהשגה דבינה יש בזה עוד יתרון מע' לגבי בחי' החכ' כו' וע"ד ההפרש בין ראי' המהו' והשגת המהו' המבואר בס"א וזהו שבמ"ת כתי' וכל העם רואים את הקולות רואין את הנשמע דבחי' ראי' דחכ' בחי' אין הי' מאיר אצלם בבחי' שמיעה דבינה שהו"ע וחכם בנינה כו' וזה דוקא כאשר יש ביטול בהשגה דבהשגה מגושמת שאינו יודע רק ענין ההשגה לבד לא יבוא אל נקודת התמצית בחי' אין דבינה ולא אל נקודת ההשכלה וכ"ש שלא יבוא לידי ראי' הנ"ל כ"א דוקא ע"י ביטול ההשגה וכאשר ההשגה מתבטלת ממציאיותה לגמרי כענין מה פשפשת כו' אז בא בהשגתו לבחי' האין דחכ' כו'.

והנה כמו שהוא במוחין דחכ' ובינה עצמן דעם היותן הפכיי' זמ"ז מ"מ ע"י ביטול הישות דבינה ה"ה מתאחדו' ומתחברו' זע"ז להיות הבינה בבחי' אין כמו החכ' כו' כמו"כ הוא בפעול' חכ' ובינה במדות שבלב שנת"ל שהן ב' הפכיי' יכול להיות התאחדות והתחברות שלהם ע"י בחי' שבירת וביטול הישות דהתפעלו' מורגשת שממוח הבינה כו' והענין הוא דהנה כהתפעלו' הלב

בהתלהבו' במורגש יש בזה תערובו' טו"ר שהרי התפעלו' הלב הגם שהיא במורגש הרי ענינה הוא להרגיש בעצמו בחי' אור וחיות להחיות ולהשביע נפשו במורגש מאור וחיות האלקי כו' אם עחה בעונג האלקי בעצם ההשגה והתבוננות שמאיר אצלו הענין האלקי ומתענג על האור האלקי בדוגמא דתענוג ושמחת הנשמו' בני"ע בהשגתו כו' והעונג שבההשגה היא סיבת האהבה רבה ותשוקה מורגשת וכמו צמאה לך נפשי כו' רכן הוא בעבודה הפנימי' דכאשר מאיר אצלו האור האלקי ומתענג מאד על האלקו' נעשה מזה הצמאון והתשוקה דוקא כו' שהרי יש אופן בעבודה שמרווה צמאוננו בהגילוי אור שבנפשו שע"י השגה כו' כמ"ש במ"א הנה זה בחיצוני' השגה אבל בעבודה פנימי' בבחי' עומק המושג שנת"ל הנה כל מה שהענין הוא אצלו בגילוי יותר (היינו וואס דער ענין איז בא עם זייער קלאר) ומאיר אצלו ומתענג מאד על האור יותר יהי' צמאון ותשוקת נפשו בלב בויער בקרבו ביותר כו' (ושרש סיבת הדבר מפני שבעומק המושג נרגש אצלו עילוי הדבר ביותר וע"כ הצמאון מתגבר על זאת שירווה צמאוננו ועוד זאת מפני שנראה ונרגש אצלו בדרך מקיף עכ"פ אמיתת עצם הענין שלמע' מהמושג כו' וכמשנת"ל) או בשמחה וטוב לבב מקרבתו ואהבתו זאת לאלקי' חיים כו' (והוא כמו השמחה והעונג על ההשגה עצמה ועל הקירוב והאהבה כו') דאעפ"י שבא במורגש בעצמו אין זה כחוסד דלגרמי' עביד אלא הוא אהבה ושמחה ועונג אלקי ממש וכמו השמח בשמחה של מצוה או בעסק התורה שגם שיהנה לבו ויטיב לו מזה שעשה המצוה ועסק בתורה אין זה בבחי' פירוד כלל מאלקו' כו' וע"ה דאמיתית העבודה היא רק לעשות נח"ר ליוצרו וכמאמר נחת רוח לפני שאמרתי ונעשה רצוני כו' או ליחדא קוב"ה ושכינתי' בתחתונים כו' וכמ"ש בס"א ומ"מ כששמח בעשיית המצוה מפני שהוא אוהב מצות ושמח בזה שמקיים רצונו ית' כו' או בבחר האור והגילוי שמאיר ע"י התו"מ כו' אין זה בבחי' פירוד ח"ו אדרבא היא עבודה טובה כו' כמו"כ האהבה והשמחה בעבודה הרי השמחה והאהבה לאלקי' המה שהרי השמחה והעונג אין זה מה שלו טוב היינו שאין בו ההרגש הזה בעבודה פנימיות שלו טוב הדבר כ"א השמחה והעונג על אלקות וכן האהבה לאלקו' אין זה שאוהב מה שלו טוב שזהו מה שאוהב א"ע כו' כ"א האהבה לאלקות מצד האלקות כו' ומה בכך ששמח ונהנה לבבו גם הוא מזה הרי נאמר עבדו את הוי' בשמחה כו' אבל כאשר התפעלו' לבו בהרגשה זו בשמחה ואהבה בתפלה ותו"מ הכל רק להרגיש עצמו במעלה ומדרי' זו להיות בבחי' יש ודבר גדול וחשוב ולהיות מטיב לבו במה שהגיע לזה שאינו בזולתו שקטן ערכו ממנו ויגבי' לבו ויתנשא מזה כו' ה"ז רע וישית ממש כו' אבל התפעלו' אלקי באהבה ושמחה אמיתית באלקו' הגם שזה במורגש אין בזה רע כלל והוא בבחי' הטוב כו' שהרי גם המורגש הוא הרגש אלקי והוא שמחת נפשו על האלקו' כו' וידוע דבעת התפעלו' המדה הרי צ"ל הרגש האלקי על מה שיתפעל כו' שע"ז המורגש אינו בדרך בליטה וישות שזהו גם בהעבודה בבחי' היצוני' המוח והלב שה"ז ג"כ בבחי' ביטול הישות כו' כנודע

ובפרט בבחי' התלהבו' ורשפי אש פנימי שנח"ל שהמורגש בזה הוא בבחי' תכלי' הטוב כו' והאות והסימן על זה שהשמחה והאהבה היא בבחי' הטוב בלי תערובת רע הוא בב' דברים הא' בעת העבודה בתפלה עצמה כשהוא בלב נשבר ונדכה בשפלות והכנעה ובושה מכל נגע' לבבו שיודע בעצמו שנתרחק מאד מאור פני אלקי' חיים ומתבייש ונופל לבבו מזה כו' שזהו הוראה על שמחת נפשו ועל אהבתו לאלקו' שהיא אמיתית וכידוע ומבואר במ"א בענין המא' חדווה תקיעא בליבאי מסט' דא ובכיי' מסט' דא שעם היותם הפכיי' זמ"ז בקוין מובדלי' בבחי' עונג וצער ושמחה ומרירות כו' הנה באמת שניהם באים מנקודה א' ואחד מביאה את זולתה וע"י השמחה והעונג באלקו' יהי' הצער והמרירות מההיפך כו' ולפי ערך החדווה שהוא העונג המורגש בגילוי אלקו' בהשגתו כך ימצא קו הב' שיצא ממנו ומכחו דוקא שהוא הבכנ' על העדר גילוי אור בנפשו מצד הסתר אלקו' עד שמואס בחייו כו' וזה בשתי פנים אם מצד גודל תענוג נפשו באלקו' ועוצם חפצו ורצונו באלקו' יקטן בעיניו האור והגילוי בנפשו וכאילו אין בו גילוי אור כו' או מפני שמרגיש אז במדרי' עליונה יותר וכמ"ש במ"א בענין עד ועד בכלל דכאשר הוא במדרי' א' הרי הוא בערך המדרי' העליונה ונרגש בו המדרי' העליונה והוא עדיין בריחוק ממנו כו' ומשו"ז הוזה בעצמו באילו אין בו אור וגילוי מפני שאינו מאיר בו המדרי' העליונה כי עדיין לא הגיע אלי' כו' והאופן הב' הוא דבאשר מתקרב לאלקו' אז נרגש בו ביותר נגע' לבבו גם חלקי דקות הרע המונעים ומסתירים ממנו את הגילוי שיהי' בבחי' גילוי ממש ובבחי' פנימי' כו' וכידוע בענין סלח לנו שאומרים בשמ"ע כו' וכל שטעם טעם עונג אלקי בחדווה יותר יותר יתמרמר נפשו מהפוכו וכן להיפך מערך עומק המרירות והבכ' למאס בחייו הגשמי' ניכר ערך כח הענג והחדווה באלקו' כו' וע"כ כאשר השמחה והאהבה האלקי' היא אמיתית מתמרמר מאד על ריחוקו והוא שפל ונבזה מאד בעיניו ומ"מ מתנחם בנפשו להתקרב להוי' בבחי' ביטול והזהה מכל רצונו' הזרות שלא יהי' מקושר בהם כו' שזהו עיקר הכוונה בהתלהבו' הלב בתפלה שנעשה ע"י התבוננות שיהי' בבחי' ביטול מכל רצון זר בפנימי' לבו עד שיהי' רק לב א' לאביו שבשמים כו' והסימן הב' הוא שאחר התפלה הוא בבחי' שפלות והכנעה בלב נשבר והוא כמותר בעולם ונפשו בעפר ממש לכל (בל"א ניטקייט, ער איז באמת גאר נישט ביי זיך) וזה הוראה על העדר הגבהת לבו וישות עצמו בהשמחה והאהבה אלקו' אדרבא שהוא בבחי' הביטול ביותר בבחי' הקירוב לאלקו' ובפרט בצירוף המרירו' הנ"ל שע"כ הוא בבחי' ונפשי כעפר כו' וכמ"ש באגה"ק בד"ה קטנתי מכל החסדים דכל הקרוב אל הוי' ביתר שאת והגבה למע' מע' צ"ל יותר שפל רוח למסה מטה כו' וע"כ הקירוב לה' בתפלה הוא העושה בו בחי' השפלו' והביטול לאחר התפלה כו' וגם זאת שא"א לו לילך בשרירות לבו ח"ו בהוללות וליצנו' ולעסוק בדב"ט אלא נמשך לבו מיד לעסוק בתורה ובזה ימצא מרגוע לנפשו כו' ואחרי שהעבודה בהתפעלו' הלב במורגש שממוח בינה היא בבחי' ביטול הגם שזהו רק ביטול היש

בלבד שהרי מ"מ הוא בבחי' יש מי שאוהב בבחי' ענג ושמחה מודגשת כו' אך להיות שהיא שמחה אלקי' ואהבה אלקי' ואין בזה תערובות זרות אדרבא נשבר בזה כל בחי' ישות שלו כנ"ל הרי זה הכנה טובה להיות מוח שליט על הלב היינו מוח החכ' שהוא קר ולח בבחי' אין והעלם כו' כנ"ל להיות שולט על הלב להפכה להיות בבחי' אין וביטול ממש בלתי מורגש בעצמו גם לא בבחי' הרגש ושמחה אלקי' שיהוא בבחי' חיו' אליו כ"א להיות בבחי' ביטול במציאו' ממש בביטול כל עצמותו שבא מבחי' ראי' דחכ' כו' וע"ה שזהו היפך המורגש הנ"ל מ"מ יבא לידי ביטול במציאו' כמו מבחי' החכ' כו' כי הביטול שבהעבודה שאינו בבחי' הרגשה לעצמו רק עבודה אלקי' וגם שבירת הישות שהוא בבחי' לב נשבר בתפלה שבא מצד האהבה והשמחה כו' כנ"ל בזה נעשה כלי מוכשר שיאיר בו בחי' האין דחכ' כו' דכאשר ההתפעלו' מורגשת היא בבחי' הרגש עצמו ע"ה שזהו בדקות כי יש בזה כמה מדרי' ויש שעם היותו בהרגשה לעצמו ומ"מ היא עבודה טובה כו' ובד"כ כן הוא אופן העבודה דעובדי ה' בגופן כו' וכמ"ש במ"א ה"ז מונע לבחי' הביטול דחכ' כו' בנ"ל אבל כאשר העבודה היא בבחי' ביטול שאין בזה הרגש עצמו כלל רק עבודה אלקי' ובאלקי' הוא חפץ באמת הרי אדרבא בזה הוא מוכשר להיות בבחי' ראי' דחכ' בבחר עין השכל כו' ולהיות בבחי' הביטול דמ"ה דחכ' בלבו כו' וזהו נעשה בב' אופנים אם בבחי' עליי שהלב עולה בביטול היש לאין למוח החכ' ליכלל בו והוא ע"י בחי' וחכם בכינה שנתיל בבחי' ביטול ההשגה דמה פשפשת ומה ידעת כו' שע"י הלב בא לידי ביטול בבחי' בלתי מורגש עד שיהי' נכלל בבחי' אין דחכ' כו' או שהוא בבחי' ירידה שיורד מוח החכ' ללב והו"ע מוח שליט על הלב להפכו לאין כו' והוא דוקא כאשר מוכן לזה בבחי' ביטול ושבירת הישות כנ"ל אז מוח החכ' שליט על הלב להיות בבחי' בלתי מורגש לגמרי כו' ונמצא מובן מכל הנ"ל שגם במדרי' דתיקון בכדי שיהי' היש בבחי' ביטול ממש בבחי' אין צ"ל תחלה בחי' ביטול ושבירת הישות ואז הוא מוכשר להתאחד וליכלל בבחי' אין ממש כו' ובזה יובן ג"כ טעם השבירה דתהו להיות שנת"ל דאורות דתהו היו אורות תקיפין בבחי' יש כו' דע"ה שהיו בבחי' ביטול והתכללו' באוא"ס מ"מ היו בבחי' יש כו' וזהו דבהמה בגימט' ב"ן ומבואר בס"א דבהמה הוא ב"ה ס"ה שהי' הביטול והמ"ה שלהם בהתגלות וי"ל שזהו כענין ראומה דהגם שהוא בטל ה"ה רוצה שיהי' נראה הביטול כו' ועד ענין ב"ה ס"ה שהמ"ה הוא בהתגלות ה"ז בבחי' יש ומורגש כו' דכן הוא בכל התגלו' יש הוא בבחי' מורגש וכמו בעבודה בהתגלו' הלב שזהו בחי' חיצוני' הלב כו' הגם שזהו עבודה ממש שעובד באמת שמתפעל על האלקות ורוצה באלקו' באמת מ"מ ההתגלו' והרעש הוא מפני שזהו אצלו בבחי' מורגש כו' ועד"ז באורות דתהו שזהו במדרי' עליונה הרבה יותר מה שהיא בהתגלו' היינו שהוא בבחי' יש ומורגש וזהו כללו' ההפרש בין תהו לתיקון שתהו הוא התגלו' האור ותיקון הוא שבא בלבושים דוקא כו' וכמ"ש במ"א ע"כ בבחי' התהו כמו שהי' קודם השבירה לא הי' יכול להיות בחי' התיקון דשם

מ"ה להיות בבחי' אין מאחר שהישות הוא כשלימות כו' והי' צריך להיות השבירה שהוא ענין שבירת הישות כו' ואז יכול להיות התיקון דשם מ"ה להביאם לבחי' ביטול אמיתי שהיש נתהפך לאינן כו' וז"ש אתה פוררת בעזך ים, ים הוא בחי' שם ב"ן דתהו ופוררת הוא ענין השבירה שנשבר ונפרד לחלקי' בכדי שאח"כ יוכל להיות בבחי' התיקון דשם מ"ה ממש כו' ולפי"ז יובן שבחי' השבירה הי' רק בשביל התיקון כו' וא"כ גם השבירה בכלל תיקון יחשב כו' והוא שהי' השבירה מצד הארת בחי' אור חסד עליון כמ"ש למכה מלכים גדולים כל"ח דוקא דמלכים הללו הן ענקים ורפאים ארץ עוג וסיחון שלקחו ממואב כו' ששרשן בבחי' ז' מלכין קדמאין דתהו כו' נדי להביאם לבחי' התיקון שהוא בחי' שם מ"ה ואינן אמיתי כו' ועי"ז נמתקו כל הדינין הקשין שנסתעפו מצד בחי' הדין שבהעלם בבחי' התהו כו' וא"כ זהו חסד גמור כו' ואחר כל הנ"ל יובן ג"כ ענין צדיקים ובעי"ת דהנה ידוע דשרש הנה"א הוא מבחי' שם מ"ה דתיקון ושרש הנה"ב הוא מבחי' ב"ן דתהו וכמ"ש רוח האדם העולה היא למע' ורוח הבהמה היורדת כו' אדם בגימט' מ"ה בחי' מ"ה דתיקון וזהו הנה"א דאתם קרואים אדם כו' ונה"ב הוא בהמה בגימט' ב"ן כו' וירד הנה"א לברר ולתקן את הנה"ב כו' שגם בזה א"א שיוכל לבא לבחי' הביטול שבנה"א בבחי' ביטול האמיתי בלתי בחי' ביטול היש תחלה דהיינו עי"י לב נשבר ונדכה תחלה שענין לב נשבר הוא רק ביטול ושבירה לבחי' הגסות החומריו' דנה"ב שלא יסאר בגסותו וחומריותו וכל שהוא נשבר ונדכה ביותר יותר יוכל לקבל בחי' הארת שם מ"ה שהוא בחי' ביטול האמיתי מצד גילוי אור האלקי דבחי' מ"ה דנה"א כו' וכמו"כ יובן בצדיקים ובעי"ת דשרש נשמת הצדיקי' הוא מבחי' התיקון כנ"ל ובעי"ת הוא בחי' בירור דב"ן בבחי' ביטול ושבירת היש בלב נשבר ונדכה ביותר שז"ע התשו' כו' דעיקר התשו' היא מעומקא דלבא דוקא והוא כאשר ישים אל לבו איך שנתרחק מאד מאור פניו ית' עי"י המחדו"מ אשר לא להוי' המה ומתמרמר מאד בנפשו ונשבר רוחו בקרבו ויעורר ריר על נפשו על עוצם ירידת נשמתו כ"כ מאיגרא רמה כו' וכמאמר דע מאין באת פי' מאין מבחי' אין דכתר שלמע' מהחכ' וכמ"ש והחכ' מאין תמצא כו' וגם י"ל מאין היינו מבחי' שם מ"ה דתיקון שהיא בחי' אין וכנ"ל והנשמה כמו שהיא למע' היא במדר' צ"ג כו' וירדה ונתלבשה בגוף ונה"ב שגם אם לא חטא האדם באיסור גמור הנה מצד חומריות גופו מד' יסודות הגשמי תתגשם אור נשמתו האלקט ותתפרד בריחוק גדול ממקור חוצבה באלקי' חיים בתכלית הריחוק כו' ובפרט כאשר הוטמאה נפשו במח' והרהורים רעים כו' והענין הוא דאי' בזהר חקת ע"פ אשר לא עלה עלי' עול כמד"א בתולת ישראל בתולה ואיש לא ידעה וכ' המק"מ שמפרש עול הוא הקליפה והיינו כשהמל' אינה מתלבשת בבי"ע שאז לא עלה עלי' עול הנ"ל משא"כ כשמתלבשת בבי"ע בבחי' גלות תוך הקלי' וכנודע מענין גלות השכינה כו' ועד"ז יובן בהנשמה כשלא ירדה בגוף כ"א היתה למע' כמ"ש אשר עמדתי לפני היתה במדר' צ"ג בחי' אשר לא עלה עלי' עול הקלי' דנה"ב כו' ואז היא בבחי' ואיש לא

ידעה כו' משא"כ בהתלבשותה בגוף ונה"ב ומתקשרת בתאוות הגוף ע"ז נא' אשר אתם זונים אחריהם כו' אלא שיש בזה כמה בחי' וכמ"ש במ"א בענין מ"ש אשה תארש ואיש אחר כו' וידוע שכל הקללות הן שמקלל הקב"ה להרע דנוגה כו' ומבו' שם דכמו שיש בחי' אירוסין ונשואין בסט' דקדושה שהאירוסין הוא בחי' המשכת מקיפי' דקדושה והו"ע וימינו תחבקני כו' וכמו גילוי האהבה העליונה שמקיפה את האדם ומקרבו שיהי' בבחי' קירוב לאלקו' וכמו כפה עליהם הר שזהו גילוי האהבה העליונה כו' וכמו מצוה גוררת מצוה שע"י המצוה נמשך עליו אור מקיף שמביא אותו לקיום מצות עוד כו' ונשואין הוא להיות נקלט האור בבחי' פנימי' בנפש כו' והוא בענין התו' והשגת אלקו' וכמו ותן חלקינו בתורתך כו' וכך יש בסט"א ה' יצילנו וכמו בנפול הנופל באיזה תאווה רעה הוה מהרהר הרהורים רעים מאד וזהו נק' בגמרא הרהורי עבירה הקשי' מעבירה להיותם באים אל הניצוץ האלקי דנשמה להקיפה ולבלבלה מכל צד ופינה במח' זרות שונות מאד עד שמשוקעת ונופלת בתוך הבלבול כו' וז"ע אירוסין פ"ו וזה סיבה שיבא ח"ו לגוף העבירה ר"ל וע"ז קילל הקב"ה להרע דנוגה אשה תארש שגם אם יארס ניצוץ מניצוצי הטוב בבחי' מקיפי' לבלבלה כו' מ"מ לא יבא לידי עבירה בפו"מ ח"ו וא"כ בעוצם ירידת הנשמה כ"כ עד שעלה עלי' עול כו' הרי נתרחק מאד מאד כו' אמנם ע"ז דוקא תבוא לתשו' אמיתי' בבחי' צעקה פנימי' מעומקא דלבא בחרטה גמורה ועקירת הרצון הזר כו' ובזה נשבר חומריו' וישותו בבחי' שבירה וביטול כו' וע"ז הוא כלי לבחי' האין דמי להיות בבחי' אין ממש כו' וכאשר היש נשבר ומתבטל והי' לבחי' אין ה"ז מגיע למע' יותר דבמקום שבע"ת עומדים צ"ג אינן יכולים לעמוד דעבודת הצדיקים הוא בהאור שבא בבחי' גילוי והוא בד"כ השם הוי' דסדר השתל' אבל בע"ת ממשיכים מבחי' שם הוי' שבעצמו' כו' וזהו"ע ב' שמות הוי' שקודם יגמה ר' כמ"ש ויקרא הוי' הוי' אל רחום וחנון כו' דהנה ידוע דיגמה"ר נקי רחמים רבים או רחמים גדולים כו' בי יש ב' בחי' רחמים וכמ"ש"א אב הרחמן ואב הרחמים אב הרחמן הן בחי' הרחמים דסדר השתל' ובד"כ הן בחי' הרחמים דז א כו' ואב הרחמים הן בחי' הרחמים שלמע' מהשתל' ונק' בחי' רחמים פשוטים כו' והו"ע יגמה"ר שהן בחי' רחמים גדולים ורחמים פשוטים כו' ולכאן' הלא יגמה"ר נמשכים בבחי' צמצום ולכן נק' מדות שהן בבחי' מדידה והגבלה כו' ויש בהם דקדוקים וכמו נושא עון ועובר על פשע למי נושא עון למי שעובר על פשע ולשארית נחלתו למי שמשים עצמו כשיריים כו' ולמה נק' רחמים גדולים אך הענין הוא דהנה ידוע דיגת"ד שהן יגמה ר' הן בבחי' הברורים דב"ן דתהו בבחי' ביטול היש לאין בחי' או"ח כו' דמבחי' הברורים דאו"א דוקא נעשה יגת"ד שהם בבחי' מותרי מו"ס דא"א כו' וכמ"ש בבה"ז נשא על המאמר והא מוחא דאיהו ח"ס שקיט כו' כחמר טג על דורדיא כו' שהשמרים הן בחי' השערות שנתבררו מבחי' ח"ס כו' והן שקטים כי אינן בחי' דינין ח"ו אדרבא הן בחי' רחמים כו' וידוע דגבו' דעתיק מלובש במו"ס שהוא מקור ושרש כל הברורים כו' ומה שבחכ'

אתברירו שזהו בחי' ח"ס כמ"ש בסי' בפי' ברוך אומר ועושה ובמ"א בהבי' דויחי יעקב זהו מבחי' גבו' דעתיק שמלוכש במו"ס כו' אבל בגולגלתא מלוכש בחי' חסד דעתיק שנק' חיוורתא דגולגלתא שלמע' מהשערות ולמע' מבחי' הביוררים כו' וכן בחי' פנימיו' מו"ס ה"ז למע' מבחי' הביוררים וע"כ ה"ז למע' מבחי' מקור דיגמה"ר כו' וענין פנימי' מו"ס הוא בחי' מוחא דעתיקא והיינו בחי' אורא דרדל"א אחזי נהורא בהמי אורא כו' והוא בחי' מוח סתום המבו' בע"ה וכמ"ש כלק"ת בהבי' דאני דפ' ציצית דרוה"ב ורק בבחי' חיצוניו' ח"ס שייכות ענין הביוררים ומשם נמשכים השערות שהן בחי' יגת"ד כו' אבל בחי' גולגלתא וכ"ש בחי' פנימיו' מו"ס הנ"ל שם אינו שייך ענין הביוררים כלל כו' ומבו' במ"א ההפרש בין חסד וגבו' דעתיק דגבו' דעתיק הוא שבא ע"י הצמצום אינו מתגלה בזה בחי' עצמיו' עתיק כו' אבל חסד דעתיק הוא התגלו' בחי' עצמיו' עתיק כמו שהוא בעצמותו שהוא בחי' תענוג העצמי כו' וה"ז למע' מע' מבחי' התענוג שברצון דהשתל' כו' והוא בחי' תענוג פשוט בבחי' הפשיטות דעצמו' נו' דהנה אנו רואים דכל שינוי פרטי הרצון אינו רק מצד שינוי הארת העונג אם מתענג כך או כך כו' דלפי אופן הארת התענוג כך יהי' התפשטות הרצון אח"כ כו' אמנם מה שיש התחלקו' חו"ג ברצון דודאי זה מצד התחלקו' בחי' שבתענוג אין זה רק בבחי' חיצוניות התענוג וחיצוניות הרצון המורכבים גבחי' חכ' דהיינו בחי' ח"ס שזהו בחי' טעם כמוס לרצון כו' אבל עצמות התענוג הוא בחי' עונג פשוט בלי התחלקות חו"ג כלל וכלל וכמא' לית שמאלא בהאי עתיקא וכמ"ש באור פני מלך חיים כו' והוא רק בחי' חסד ורחמים פשוטים שלמע' בחי' מדידה והגבלה דיגמה"ר כו' וזהו בחי' חיוורתא שבגולגלתא דהיינו בחי' עצמות התענוג כו' וכמו"כ בחי' פנימי' ח"ס שזהו ג"כ בחי' תענוג העצמי הפשוט כו' והענין הוא כידוע שיש ב' בחי' אין הא' בחי' אין של העלם העצמו' כמו שהעצמו' הוא במהותו בהעלם כו' דהאין הוא בחי' המשכת העצמו' כו' והוא בחי' האין האמיתי שבבחי' אין ממש לא בבחי' מציאות כלל כמו שהעצמו' הוא בבחי' בלתי מציאות נמצא כו' והבי' הוא בחי' האין שנמשך לברר ולתקן את היש שזהו רק הארת האין כו' ועם היותו בבחי' אין ה"ה מ"מ בבחי' מציאות דבר מה כו' וזהו ב' בחי' חכ' שהרי חכ' הוא בחי' אין וס"ה בבחי' העדר המציאות כו' כמשנת"ל ולכן בחכ' אתברירו שזהו מיה שמברר לבין כו' אמנם יש בזה ב' מדרי' הא' בחי' החכ' שבאה לברר ולתקן בחי' ב"ן דתהו והוא בחי' החיצוני' דח"ס שבחכ' אתברירו כו' ולהיות שבאה לברר צריכה להתברר תחלה בעצמה כו' כמוש בלק"ת בהבי' דמי מנה כו' והיינו לפי שבאה בבחי' מציאות דבר מה ע"כ צריכה לברר בחי' היש שבה כו' וז"ע השערות דיגת"ד שהן בחי' דורדי' כו' כנול והן בירורים דשם מ"ה עצמו ונתברר בבחי' ברור כשלימות כו' והוא שהיש נעשה בבחי' אין כו' אבל פנימי' ח"ס הוא בחי' אין העצמי שאינו בא לברר כו' והוא בחי' אין ממש שאינו שייך שם ענין הביוררים כלל אחרי שאין שם ענין הישות כלל כ"א בחי' אין ממש כו' ולפמ"ש במ"א דחכ'

בעצם מהותה היא בחי' תענוג כו' י"ל שזהו בחי' פנים ח"ס דהיינו בחי' עצמות התענוג ממש שבא בבחי' חכ' כו' וכמו פנימיות אבא פנימיות עתיק הרי מכ"ש דבחי' פנימי' דח"ס שזהו בחי' מוח שתום הנק' חכ' עילאה דעתיקא ה"ז בחי' עצמיות עתיק ממש כו' ויש בחי' פרסא המבדלת בין ב' בחי' שכ' סתימאה הנול והוא בחי' קרומא דאורא כו' וכמ"ש באד"ר דקכ"ה ע"ב בחללא דגולגלתא קרומא דאורייתא דחכמתא עילאה סתימאה כו' דאורייתא הוא בחי' פנימי' ה"מ וזהו אור אור יו"ד היינו שלמע' גם מבחי' שרש ומקור החכ' כו' והקרומא הוא דחפיא על בחי' אורא כו' והו"ע ישת חושך סתרו דהיינו שהוא בחי' חשך והעלם בעצם שסתום מצ"ע כו' ומזה הוא בחי' הקרומא וההבדלה שהעצמי מתעלם ומסתתר ע"י כו' ועז"נ והבדילה הפרוכת לכם בין הקדש ובין קה"ק דבחי' חקם ה"ז בחי' קדש בבחי' הבדלה כו' ומ"מ יש הבדלה בין הקודש לקה"ק דהיינו בחי' פנימי' ח"ס שהוא עצמות עתיק כו' וזהו ג"כ ענין ב' שמות הוי' שקודם יגמה"ר דהוי' הא' הוא שם הוי' דעתיק שזהו שם הוי' שבעצמו' כו' והב' הוא המקור ליגמה"ר ופסיק טעמא בניייהו דהיינו בחי' קרומא דאורא שזהו הפרסא שביניהם כו' ומ"מ שרש המשכת יגמה"ר הוא מבחי' פנימי' ח"ס וכמ"ש ויקרא הוי' הוי' שקרא והמשיך מהוי' הא' שבעצמו' א"ס להוי' הב' להיות המשכת היגמה"ר כו' וזהו ע"י התשובה דוקא שממשיכים היגמה"ר משם הוי' הא' כו' וי"ל דחנה לפי המבו' לעיל הרי שערות דיגת"ד הן הבריורים דח"ס והיינו שהשם מ"ה מברר א"ע בבחי' הישות שבו וי"ל שזהו בחי' ב"ן דמ"ה וכמו אותיות דמ"ה כו' כמ"ש במ"א שזהו שייך רק בחיצוניות דח"ס לא בבחי' פנימי' כו' כנ"ל אבל ע"י התשובה שזהו בירור שם ב"ן ממש ובחילא יתיר כו' ממששיכים מבחי' פנימיות הס' שהוא בחי' שם הוי' שבעצמות א"ס כו' להיות שע"י הבריור דשם בין מתברר גם ההבדלה דקרומא דאורייתא המפסיק בין הפנימי' והחיצוני' דח"ס כו' וע"כ נמשך מבחי' פנימי' ח"ס שבוקע את הקרום ונמשך בשם הוי' הב' להיות ממנו המשכת יגמה"ר כו' והוא ע"ד מ"ש בזאת יבא אהרן אל הקודש זכות המילה נכנסת עמו כו' דע"י העברת הערלה המסתרת נעשה ע"י ההעברה גם מהפרוכת המבדיל בין קודש לקה"ק כו' וביותר הוא ע"י התשובה שנעשה תיקון כל הפרסאות והמסכים ונמשכים היגמה"ר מבחי' פנימי' ועצמי' ת"ס ממש בחי' אורא הנ"ל וע"כ נק' רחמים גדולים ופשוטים להיות שהמשכתם מבחי' פנימי' ח"ס שזהו בחי' פנימי' ועצמו' עתיק שהוא בחי' התענוג הפשוט בבחי' פשיטות העצמות דשם הוא בחי' רחמים פשוטים כו' כנ"ל ע"כ גם היגמה"ר הן בחי' רחמים פשוטים כו' וז"ש מגלה עמוקות מני חשך פי' חשך הוא בחי' העלם הא"ס שהוא נעלם מצ"ע ומתעלם ע"י בחי' קרומא ופרסא המפסקת כו' ואעפ"כ מגלה עמוקות מני חשך שבוקע בחי' הקרומא ויוצא גילוי אור מבחי' העמוקו' שהוא בחי' הארת האור הא"ס שבפנימי' עתיק כו' והוא שנמשך ע"י התשו' וכמ"ש ממעמקים קראתיך מבחי' עומק לעומק דבחי' עצמות א"ס שנק' עומקא דכולא כו' וזהו ענין עשרה עומקים הנמשכים בעשיית כו'

וכמ"ש במ"א וזה ענין יגמה"ר הנמשכים מבחי' פנימי' הכתר שהן בבחי' רחמים פשוטים כו' כנ"ל ומה שהן בבחי' מדות ובאין בבחי' הגבלה כו' הנה זהו שנמדדים ע"י בחי' גבורות דעתיק כנ"ל וגבורות דעתיק הוא שמודד גם דבר שהוא בלתי מדה בעצם וגם לאחר המדידה הוא לא בבחי' מדה וכמו עד"מ דבר שמודדין אותו במדידה ושיעור גם אם עצם הדבר הנמדד אין לו מדה ושיעור כלל מ"מ יכולים להביאו במדה ליתן בו קצבה ולמדדו איך וכמה יהי' נמשך ממנו בכלים מכלים שונים גדולים וקטנים כו' וכמו עד"מ דוגמא מי התהום שאין להם מדה ושיעור כלל מ"מ יכולים להמשיך מי התהום במדה ושיעור בכלים שונים אם בקטנים או בגדולים כו' רק שזהו בדבר הגשמי שהמים הנמשכים בכלים אין זה התהום עצמו עם היותם מי התהום במהותם כו' וברוחני' הוא שהנמדד הוא כמו העצם רק שבא במדידה וממילא גם כשבא במדידה הוא בבחי' בלתי מדה בעצם כו' וכמו בהמן שבא במדה עמר לגולגלת והרי המרבה לא העדיף והממעט לא החסיר וממילא מובן שגם בהמרידה דהעמר אינו מדוד בעצם כו' וכמו"כ במדידה דתורה שהגם שבאה במדה ושיעור בכל דבר ומ"מ בלי מדה בעצם וכמ"ש ארוכה מארץ מדה כו' וכך יובן ביגמה"ר הגם שבאים בבחי' מדה הנה בעצם הן בחי' רחמים גדולים ורחמים פשוטים ולכן ע"י הוא סליחת עוונות לפי שהם מבחי' עצמו' א"ם בבחי' בל"ג כלל כו' וכמו חסדי הוי' כי לא תמנו שהן בבחי' בל"ג כו' רק שבאו בבחי' מדה ע"י בחי' גבורה דעתיק שמודד שיעור ומדה להמשכת ר"ר שמבחי' פנימי' עתיק והן כמו צינורות דקים שמצומצם בהם המשכת יגמה"ר כמו נוצר חסד אותיות צנור כו' אך מה שנמדדי' אין זה מבחי' גבו' ודין להיות בבחי' מדה ממש דבעצם הם בלי מדה כלל והמדידה הוא רק בכדי שיתקבל במקבל להיות שאם הי' נמשך האור כמו שהוא בלי מדה ושיעור לא הי' מתקבל במקבל כלל וגם זאת שהי' מאריך אף גם לרשעים משום דשם כחשיכא כאורה כו' וע"כ בא האור בחי' מדה בכדי שיוכל להתקבל בהמקבל ויומשך במקום הראוי דוקא היינו לעושי תשו' כו' אבל בעצם הן אורות בלתי מוגבלים כלל להיות המשכתם הוא מבחי' פנימי' ועצמו' א"ם שבפנימיו' עתיק כו' ודוקא מפני שהמשכתם הוא לבחי' הפנימיו' ע"כ באים בבחי' מדידה דוקא כו' וכמ"ש במ"א וזהו שממשיכים ע"י התשו' דוקא כו' וזהו יתרון מעלת הבע"ת על צ"ג שהצדיקים ממשיכים מבחי' חיצוניו' ח"ס והיינו בחי' הביוררים דמיה שוה ענין יגמה"ר שהן בחי' שערו' שממותרי מוחין דח"ס כו' כנ"ל ובע"ת שהן בחילא יתיר בשבירת הישות וביורר דברן ממשיכים מבחי' פנימיו' ח"ס דהיינו שם הוי' הראשון שהוא שם הוי' דעתיק ממש שזהו בשרשו בחי' פנימיו' ועצמיו' א"ם כו' ע"כ ע"י המשכה זו דוקא נמשך שיהי' הגילוי למטה ג"כ בחי' עצם האור כמו שהוא בעצם כו' והנה צדיקים ממשיכים גילוי שם הוי' בעולם כמ"ש ושמרו דרך ה' כו' וזהו שם הוי' דסדר השתל' וע"ה שנמשך גילוי אור למטה אין הגילוי כמו שהוא בעצם כו' וזהו שהגילוי הוא רק בחי' ו"ה כו' וזהו דבמצוה אותיות י"ה הוא בחילוף אותיות מ"צ

ורק ו"ה הוא בהתגלות כו' וכמ"ש בס"א והיינו שאינו מאיר בחי' י"ה בגילוי ממש ע"י המצות רק בחי' ו"ה כו' אבל ע"י התשובה ממשיכים משם הוי' שבעצמות א"ס וע"כ הגילוי למטה הוא ג"כ בחי' י"ה והוא בחי' י"ה שבעצמות א"ס כו' וזהו יש קונה עולמו בשעה א' היינו בשעתא חדא ורגעא חדא דתשובה וה"ז למע' מצ"ג שקונה עולמו בכמה שנים שזהו הכל בסדר והדרגה כו' משא"כ בע"ת שקונה עולמו בשעה א' ה"ז שלא בהדרגה ונמשך הגילוי למטה כמו ש בעצם כו' וזהו מן המצר קראתי י"ה כו' מן המצר דתשו' שצר לו מאד עוצם ריחוקו ונשבר לבו ורוחו מאד ובחי' שבירת הישות שלו נעשה אין באמת לאמיתו בבחי' העדר המציאות לגמרי הנה בזה הוא מעביר כל המסכים וההבדלות גם בחי' ההבדלה שבזן קדש וקה"ק ימשיך מבחי' יעה הנעלם והיינו שם הו' שבעצמות כו' להיות ענני במרחב בבחי' מרחב העצמי דא"ס וההמשכה היא שגם למטה יהי' גילוי העצמי וזהו ג"כ ענין במרחב שגם בבחי' ההתפשטו' יהי' בעצם דהיינו ו"ה יהי' כמו י"ה כו'.

סה"מ תרע"ח ע' א ואילך

צו

אך הנה כתי' אמרתי לא אראה יה יה בארץ החיים, הרי יש ב' בחי' י"ה, וכן כתי' מן המצר קראתי יה ענני במרחב יה שיש ב' י"ה, והענין הוא כידוע דד' אותיות הוי' הן יו"ד צמצום ה' התפשטות ו"ה המשכה והתפשטות דבכדי שיהי' ש' הוי' צ"ל ע"י צמצום וזהו דהתחלת ש' הוי' הוא באות יו"ד בחי' צמצום כו' ועמ"ש בתו"א ד"ה אשריה לה' וידוע דש' הוי' הוא באצ"י והיינו דבכדי שיהי' אצ"י מאוא"ס המאציל הוא ג"כ ע"י צמצום כו' וכידוע דבחי' הכתר הוא כמו האוא"ס שלפני הצמצום ושיהי' בחי' האצ"י הוא ע"י הצמצום דאוא"ס כו'.

סה"מ פר"ת ע' רסא

כ"ק אדמו"ר מהוריי"ץ

צז

מן המיצר קראתי י"ה, ענני במרחב יה. וצ"ל מהו אמרו ב"פ י"ה דלכאורה הוה ל"י למימר ענני במרחב, ועוד דהנה הפסוק דמן המיצר הוא הפסוק הראשון דפסוקי תקיעות דענין התקיעות הוא בעת וזמן שהמקטרגים ר"ל באים לקטרג ח"ו על בני ישראל ולהזכיר את חטאייהם עונותיהם ופשעיהם ולתבוע ח"ו שידינו אותו עבור כל החטאים ועונות ופשעים שהאדם גם שכח עליהם במשך השנה. דהשכחה רק אצל האדם, ער האט פאר געסען אויף דיא זינד וואס ער האט געטאן. וואס אזוי איז דאך אפילו בהדברים והענינים שבין אדם לחבירו, דכשהוא

מיצר לחבירו, ער מאכט דעם אנדערין איינג און שלעכט גם בדברים של מה בכך כמו עניני צחות הנקרא גלייך ווערטלעך ה"ה גורם צער לחברו, ולפעמים גם עגמת נפש מעין שפיכות דמים, והוצאת שם רע, כנראה במוחש אשר הרוב מהם גורמי פירוד לבבות ומדות רעות, וכן בעניני פרנסה שהאחד נוגע במה ששייך לחברו, והוא שוכח על זה, ומכל שכן בדברים שבין אדם למקום שנשכחי מלב האדם, דכך היא המדה בכל עניני תאוה שהם רק לרגע. דכל זה מה שהאדם שוכח, אב ער דיא מקטרגים פארגעסען ניט, ותובעים ר"ל כל פרט ביחוד, ובר"ה בעת התקיעות אשר כל ישראל מתקבצים יחד וצועקים מפנימי לבכם שירחם עליהם השי"ת. וכמו שאמר רבינו הגדול נ"ע בשם הבעש"ט נ"ע דישאל נקראים בנים להשי"ת והצעקות דתקיעת שופר הוא כמו צעקת הבן שחטא לפני אביו ותובעים אותו למשפט, והבן צועק אבא אבא רחמני והצילני מרודפי ושונאי. והפסוק דמן המיצר הוא הפסוק הראשון מהפסוקים שאומרים בעת התקיעות, והיינו דאס איז דער ערשטער צוא גאיינג און דער צוא טרעט וואס א איד גייט צו לאבינו אב הרחמים, והוא השער אשר על ידו בא הגילוי מלמעלה, דזהו קראתי י"ה, דער צוגיינג להשי"ת, וענני במרחב איז דער גוטער ענטפער. א"כ הי' לו להזכיר את השם הוי', שהוא שם של רחמים, דהרי כללות העבודה דר"ה הוא התעוררות רחמים רבים על נפשו ונפשות אנשי ביתו וכמאמר אם כבנים אם כעבדים, אם כבנים רחמנו כרחם אב על בנים כו' א"כ למה אינו מזכיר שם הוי' ואומר שם י"ה וב"פ י"ה.

והענין הוא, דהנה בר"ה אנו אומרים ונתנה תוקף קדושת היום דאנו באים לספר גודל עוצם הקדושה של היום הזה, כי היום הזה דר"ה הוא נורא ואיום, ובו ביום הוא הדין ומשפט על כל החיים לכל אחד ואחד בפרט הן בהנוגע לו לעצמו והן בהנוגע לבני ביתו בכל פרט ופרט, אשר בראש השנה יכתבון וביום צום כפור יחתמון והיינו דעל ידי התשובה דר"ה כותבים אותו בספר החיים והחתמה הוא ביום הכפורים. וביאור הענין הוא, דהנה אנו אומרים בנוסח תפלת שמו"ע מכלכל חיים בחסד, מחי' מתים ברחמים רבים, סומך נופלים ורופא חולים ומתיר אסורים ומקיים אמונתו לישני עפר. שמזכיר כאן ד' ענינים, מתים, נופלים, חולים ואסורים והפירוש הוא אשר הוא ית' הוא תמיד מחי' מתים וסומך נופלים כו' וצריכים להבין מהו ענינם של ד' מדריגות אלו בעבודה בנפש האדם, ועוד מהו אומרו מחי' מתים ברחמים רבים. וכי שאר הג' ענינים נופלים, חולים, ואסורים, אינם ברחמים רבים דהלא כלם צריכים רחמים רבים. והנה מהמשך כללות הענין דמכלכל חיים בחסד, מחי' מתים כו' ומתיר אסורים ומקיים אמונתו לישני עפר מובן דזה שהוא ית' מכלכל חיים בחסד כו' הוא לפי שמקיים אמונתו לישני עפר, וצ"ל מהו ענינו, והנה בהד' ענינים דמתים, נופלים, חולים ואסורים, הנה היותר קשה מכלם הוא מת ר"ל וכמו בגשמיות הרי ענין המיתה הוא שהחיות מסתלק ונשאר רק הגוף, שהוא כאבן דומם, דהנה הגוף הוא כלי כללי אל חיות

הכללי שבנפש, ואברי הגוף הם כלים פרטיים אל פרטי הכחות שבנפש והגוף בכללותו נחלק לג' חלקים כללים, ראש, גוף רגל. וג' חלקים כללים האלו הם ג' כלים כללים, כל אחד מהם כלי כללי אל חלק א' כללי מחלקי הנפש. דנפש האדם מתחלק ג' כ' בג' חלקים כללים, שכל, מדות ופעולה, וכל אחד מג' חלקי הנפש שורה בהכלי הכללי שלו בגוף האדם, דהשכל שורה במוח שבראש והיינו דחומר המוח שבראש הוא ממוזג ומורכב באופן כזה שהוא מקבל בתוכו אור השכל של הנפש, והמדות הנה משכנם בלב, דכשם שהמוח הוא כלי אל השכל, הנה כמו"כ הלב הוא במזיגה והרכבה כזו שהוא כלי אל המדות. והרגלים והידים הם כלים אל כח המעשה וההילוך. והם הג' ענינים כללים, מוחא, לבא, וכבדא, שכוללים כללות האדם. והכחות מתלבשים בהכלים שהם האברים ונרגשים בהם כמו עד"מ אוכלין או משקין הניתנין בכלי ה"ה נרגשים ונכרים בהכלי, דהרי אינו דומה הכובד של הכלי בעת שהיא מלאה מהאוכל או המשקה לכמו שהיא ריקנית, כן הוא גם בכחות הנפש והאברים, רק שבכלי ומאכל להיותם גשמים הנה מה שניכר הוא רק במשקל או במדה, אבל כחות הנפש שהם רוחניים ה"ז ניכר ונראה בערך מהותם, והיינו דלבד זאת שנראה וניכר שהגוף חי, דזהו מכללות השראת הנפש בגוף, הנה בכל חלק מחלקי הגוף הרי נרגש בו האור והחיות הנמצא בו בפרט כדוגמת ההפרש בין אוכלין ומשקין בגשמיות, וזהו מה שאנו מרגישים בעצמינו דכאשר אנו שומעים בשורה טובה הלב שמח, וכאשר נשמע דבר המפחד הלב מתכווץ, וכן ע"י ריבוי שקידה בהשכלה בעיון שעות ארוכות יכבד עליו מוחו, ווערט די קאפ פארמאטערט, הרי מובן דאור חיות הנפש וחלקי כחותיו מתלבשים בהכלים שלהם.

והנה כל אחד מהג' חלקים כללים האלו דמוחא לבא וכבדא, הגם שהם פרטים לגבי כללות אור וחיות הנפש הכללי, הרי הם כללים לגבי למטה מהם והיינו דלבד זאת שהמוח שבראש הוא כללי לגבי הלב והכבד שכולל את כלם. וכידוע דעיקר השראת החיות כללי הוא במוח שבראש, הנה הוא כללי שכולל הרבה כחות וחושים פרטים שהם מסתעפים מחלק השכל שבנפש, והם חושים וכחות פרטיים המתלבשים בכלים מיוחדים שהם אברים פרטיים. וכמו כח החכמה, כח הבינה וכח הדעת, חוש הראי' וחוש השמיעה כו' וכן הלב הוא כללי לכמה כחות ולבושי הנפש כמו המדות דאהבה, יראה, תפארת, נצחון, ודבור. וכן הכבד הוא כללי לכמה כחות המסתעפים ממנו, והעיקר בענין תיקון כלי הגוף שהם האברים שיהיו כלים טובים לקבל בהם כחות הנפש ע"י טיב הלוח הדם והתפשטות הרוח חיים דחלל הימני שבלב שתלוי באופן הבירור והזיכוך של הדם הנעשה ע"י הכבד שאז דכאשר הכבד הוא בריא אז הנה גם חלק המעשה הוא בשלמות ונקרא אדם בריא. והיינו דלבד זאת שהוא אדם חי שהאור והחיות הנפש מתלבש באברי הגוף בכללותו, הנה עוד זאת אשר כל אבר הוא חי מהכח הפרטי המתלבש בתוכו ופועל פעולתו. וענין המיתה ר"ל הוא שאור וחיות הנפש מסתלק ונשאר רק הגוף

בלבד, דאז הגם שיש אברי הגוף שהרי המוח והלב וכן כל האברים נשארים בקיומם (עד שמתפרדים) ומ"מ הרי בצאת הנפש מן הגוף הנה אין המוח משכיל שכל, ואין הלב מתעורר במדות לא באהבה ולא ביראה, ואין העין רואה ואין האזן שומעת, אשר הדוגמא מזה מובן ברוחניות דכתיב ושמרתם את חקותי ואת משפטי אשר יעשה אותם האדם וחי בהם דקיום התורה והמצוות צריכה להיות בחיות כמו אדם החי, אבל מי שאין לו חיות בקיום המצוות הגם שיש לו אברי הגוף, היינו שמקיים את המצוה אבל הוא בהתרשלות ובלא הרגש הוא כדוגמת דבר מי שר"ל נסתלק אור נפשו ונשאר רק גופו בלבד. וזהו הנק' מת ר"ל ברוחניות שהוא קשה מכלם.

והנה יש עוד ענין הנקרא בשם נופל שהוא קל יותר מהמדרי' דמת ר"ל, אבל הוא ג"כ מדריגה גרועה מאד. והיינו דהגם שאינו דומה ח"ו להמדריגה הא' שנק' מת ר"ל, אבל מ"מ הוא בכעין זה וכמאמר מאן דנפל מדרגי' איקרי מית, היינו שאין זה מת ר"ל ממש אבל איקרי מית לפי שהוא כעין ענין המיתה אלא שהוא בנקל יותר, והיינו שאפשר להקימו מנפילתו, וזהו דבמחי' מתים אומר ברחמים רבים, דהנה כתיב כי לא ידח ממנו נדח דסוף כל סוף הרי כל ישראל יעשו תשובה, אמנם בהסבות המביאים לידי תשובה ומעשים טובים יש שני דרכים ואופנים, וכמו עד"מ האב המדריך את בנו הרי האב מחבב ומייקר אותו ונותן לו כל טוב בהשפעה מרובה, הגם שהאב יודע שזהו יותר מכפי המגיע לו, ומ"מ הנה מפני שחפץ לקרב את בנו נותן לו גם מה שאינו מגיע לו, אבל כאשר הבן הוא אינו שומע בקול אביו אז הרי האב מייסר אותו בעונשים כפי מדתו והכוונה הוא שייטיב את דרכיו. וכן הוא בהנהגת הקב"ה עם ישראל שנקראים בנים למקום דיש בזה ב' אופנים, הא' בדרך קירוב דהקב"ה נותן לו רוב טוב, והב' בדרך ריחוק והוא שמבטשים ומייסרים אותו. ובטבעי בני"א אנו רואים שיש אנשים שכאשר הקב"ה נותן להם רוב טוב, אז הם נותנים הרבה צדקה ומקרבים בני תורה ומתקרבים אליהם ושומעים דברי חכמים, ובמילא הנהגתם בשמירת התורה ומצוות הוא בטוב לפי ערך. ויש אנשים שכאשר הקב"ה נותן להם רוב טוב אז הוא שוכח על האמת, והוא עושה רק מה שנוגע לעצמו לטובתו והנאתו הגשמית, ובעיני צדקה הוא מקמץ וכו'. ורק כאשר מגיע לו עת צרה ח"ו שנחלה הוא או הקרוב אליו ח"ו אז נשבר לבבו ומתגלה הטוב שבו ועושה צדקה וחסד. והנה המת ר"ל ברוחניות הוא איש יבש (א טרוקענער מענטש אהן געפיהל) והיינו בהנוגע לזולתו הוא תמיד בקרירות ובמתינות ויש לו זמן. דער אנדערער איז הונגעריק און צובראָכען און ער האט צייט כמו שאנו רואים במוחש בכמה בני"א בדבר הנוגע לעצמו או אל הקרוב לו מבני ביתו, בין אם יהי' דבר הנוגע בגופו בבריאותו, והן יהי' דבר הנוגע בפרנסתו מרגיש זה, דערהערט ער דאס זייער שטארק, ולפעמים בהתפעלות גדולה, ער איז ניט גיזונד ח"ו, ער האט ניט קיין פרנסה והדומה מצטער על זה בצער גדול, ומשתדל בכל מיני השתדלות בזריזות גדולה,

אב ער אז דער אנדערער איז ח"ו קראנק און הונגעריג הנה לא זו בלבד שאינו בהתפעלות אלא עוד זאת שהוא בקרירות, וזהו מחי' מתים ברחמים רבים. דזה שהקב"ה מחי' את המתים הללו הוא ברחמים רבים ולא על ידי יסורים.

אמנם ענין נופל ר"ל הוא רק דאיקרי מת שהוא כעין מת ר"ל, אבל הוא אינו מת ממש ר"ל, והיינו שיש לו עוד איזה כח רק שצריך סמיכה, וזה סומך נופלים, דהקב"ה הוא סומך את הנופל. והענין הוא דהנה ארז"ל (ירושלמי סוטה פ"ח הל' י') תחלת נפילה ניסה. נפילה ר"ל האט אויך א אנהויב וויא אזוי מיא ווערט ר"ל א נופל. וכמו עד"מ בגשמיות מי שנופל מעסקיו, תחלה הרי הוא נעשה יורד ר"ל. ואח"כ יורד מדחי אל דחי ונעשה נופל ר"ל וכן הוא ברוחניות, דכאשר אנו רואים את הנופל ר"ל מי שאינו מניח תפילין אינו שומר את השבת וטהרת המשפחה ואוכל מאכלות אסורות וכו' הנה כל זה יש לו התחלה, דלא בפעם א' ח"ו נעשה נופל ר"ל דהנה אמרז"ל (ב"ר פי"ז) תחלת מפלה, שינה, ופרש"י תחלת מפלתו של אדם לא בא עליו אלא ע"י שינה ועצלות (מ"כ) דאדם העצל הוא בדוגמת הישן, דבעת השינה הרי אין דעתו מיושבת עליו ויכול להיות כמה הפכים בנושא אחד (כמ"ש במ"א) ושינה זו שהוא העדר שימת לב והוא התחלת הנפילה ר"ל, דהיצה"ר אינו בא אל האדם בתחלה לומר לו עבור על מצוה זו, או עשה עבירה זו, כ"א הוא בא אליו בסדר והדרגה, בתחלה אומר לו כך, שמתחיל לומר לו איזה דעה ומראה לו אשר זהו לטובתו בבריאותו ובסדר פרנסתו, ואח"כ אומר לו כך שנכנס יותר בפנימיותו של האדם להגיד לו דעה עד שאומר לו לך עבוד עבודה זרה, שהיצה"ר הוא מצוה עליו, אומר לו לך, הנני מצוה לך לילך והאדם עובד עבודה שהיא זרה לו לגמרי, דבאמת הרי כל אחד מישראל יהי' מי שיהי' הרי מצד נשמתו חפץ הוא בטוב, וע"י הסתת ופיתוי היצה"ר יורד הוא ר"ל מדחי אל דחי עד אשר נעשה נופל. וזהו שתחלת נפילה ניסה, דנפילה יש לה תחלה. ער ווערט ניט מיט אמאל א נופל ר"ל דאס האט א אנהייב וההתחלה היא הניסה. דניסה הוא הנטי' ממקומו, וואס ער טוט זעך א רוק פון זיין ארט, דנטי' זו היא הגורם ומביא לידי נפילה ר"ל, דכן אנו רואים במוחש בטבעי בנ"א אשר לא בפעם א' יפול הנופל ר"ל אלא תחלת הנפילה הוא מה שנוטה מן המקום אשר עמד עליו בתחלה. וכמו מי שהי' מחונך בחנוך טוב ויודע ספר וראה יראי אלקים והי' מתענג מזה, וידע חוב בנפשו להתפלל בצבור ולקבוע זמן ללמוד תורה, ודבר הלימוד שהי' לומד הי' נקלט אצלו בקליטה טובה לפי ערכו, והגם שהי' עוסק בעניני פרנסתו מ"מ הנה לא זו בלבד שהי' שומר הזמנים הקבועים לו תפלה ותורה אלא עוד זאת דגם בהיותו עוסק בעניניו הי' רישומו ניכר במדות טובות ובגמילות חסדים ואהבת בני תורה, והיינו דכל אחד ואחד ידע ברור כי העיקר הוא מזון הנפש בתורה תפלה וקיום המצות, ומזון הגוף הוא כי ברכת ד' היא תעשיר, והוא צריך רק לעשות כלי שתשרה הברכה העליונה, והכלי שעושה צריכה להיות טהורה היינו שלא יהי' בזה אונאה, גניבה וגזל כו'. ועיקר ענינו הי'

לעסוק במצות, אבל כאשר האדם נוטה מזה והוא מה שחושב שהעסק במסחר וקנין הוא העיקר ובמילא הוא טרוד ומוטרד כל הימים שהו"ע הנטי' הנקרא כפיפה והוא שמרכיז וכופף את ראשו. והגם דגופו ורגליו המה עומדים על מעמד ומצבם בגובהם הראשון בבלתי הכנעה וכפיפה ניכרת, מ"מ מאחר שכפף את ראשו הנה בהכרח אשר גם גופו ורגליו יטה. וכן הוא ברוחניות דכאשר נוטה מדרכו הקודם וכופף עצמו לדברים הגשמיים ואינו בא להתפלל תפלה בצבור או שאינו שומר זמני הלימוד, הנה נעשה קר לעניני תורה ועבודה, דזהו תחלת נפילה ר"ל. והולך מדחי אל דחי עד אשר נעשה נופל ר"ל. ואומר ע"ז סומך נופלים דע"י סמיכה אפשר עוד להקימו מנפילתו.

והנה המדרי' הג' נקרא בשם חולה, וכמו עד"מ בחולי הגוף, הרי יש ב' מיני חולאים, חולי הגוף וחולי הרוח. הא' חולי הבאה מקלקול אברי הגוף שמחמת זה נופל למשכב ר"ל ומתגבר אצלו חום הטבעי, ואובד חוש הטעם מהמאכל עד שטועם מתוק למר ומר כמתוק, ומתאוה רק למאכלים רעים ודברים המזיקים. והב' הוא חולי הרוח ר"ל שאינו בא מצד קלקול אברי הגוף ועל הרוב סיבתו מצד שאינו יכול למלאות חפצו ורצונו ומזה בא לו ר"ל חולי הרוח. וכך הוא בחולי הנפש יש ב' מיני חולאים, הא' שבא מצד קלקול הגוף והחומריות שבו והיינו שנתעבה ונתגשם ביותר, ומעמיק א"ע בעניני עולם הזה וכל חפצו ורצונו שקוע בזה. ומד' שכוח לבו וכמ"ש כי פנו אלי עורף. דגם מה שפונים אל השי"ת בתפלה וקיום המצוות הוא רק בעורף ואחוריים, פאר ב' יי גיענדיק אהן א חיות, ויילע דער גאנצער חיות און דער גישמאק איז אריין געטאן אין ענינים הגשמיים, ומוריד וממשיך את הנפש ג"כ בהדברים הגשמיים ותענוגים החומריים. ותוקפא דגופא הוא חולשא דנשמתא, וה"ז כמו חולה גמור שטועם את המר שהם התאוות הגופני' למתוק. ואת המתוק שהוא לימוד התורה וקיום המצוות למר שהם עליו למשא. וגם מה שעושה דברים טובים כמו בענין הצדקה ה"ה נמשך אחרי הענינים החדשי' כו' ובעניני החזקת לומדי התורה ביראת שמים היא בחלישות ורפיון. והב' הוא חולה הרוח ר"ל והיינו שהוא שקוע בענינים הגשמיים בסבת הפריקת עול שפורק מעליו עול מלכותו ית', ורודף אחרי ענינים החומריים וכיוצא מן הדעת ר"ל אשר לא בדעת ידבר. וכן מעשיו הם הפוכים ומבהילים לפי שמוכה ר"ל בשגעון ונדמה לו שהאמת הוא עמו וכל דבוריו והנהגותיו הם טוב וישר. אבל האדם הבריא רואה ומכיר בו שהוא חולה ר"ל, וסבת החולי בא מגודל ההתקשרות שלו באיזה ענין לא טוב ונחלה ר"ל ברוחו המנהיג אותו ברוח שטות, וכן הוא ברוחניות שיש חולי הרוח ר"ל והסבה לזה הוא גודל השיקוע בעניני חומריות וגשמיות והולכים בשרירות לבם למלאות כל תאוותיהם באכילה שתי' ושאר עניני הגוף עד כי נמשלו כבהמות נדמו ללכת רק אחרי מראות עיניהם בכל דבר תאוה וחמדה, וכמי אשר דעתו ר"ל בלתי צלולה הרי בנפול עליו החולי הרי יכול להזיק ולהמית את עצמו. כן המה הפורקי עול שכאשר יחם לבכם באיזה דבר חמדה אין

מעצור לרוחם כלל וכמאמר העולם א צולאָזענע הארץ ויכול לאבד את חייו וגם את חיי זולתו, וכמו שאנו רואים במוחש דמי שהוא פורק עול והולך בשרירות לבו לבד שנעשה גנב ולפעמים גם רוצח ה"ה נעשה מושחת במדותיו ללכוד ברשתו גם הולכי יושר וכמ"ש כאשר יקום איש על רעהו ורצחו נפש, דיש רציחת הגוף ויש רציחת הנפש שהיא קשה מרציחת הגוף, וככה הוא נלהב בזה, פאר פלאמט און פאר קאָכט אין דעם שאינו משים לבו להסכנת נפשות שבזה. והורג ר"ל את עצמו ואת זולתו כחי' רעה.

והנה אסור הוא מל' אסיר. א גיפיינגענער, וכמ"ש ויתנהו אל בית הסהר מקום אשר אסירי המלך אסורים. וכמו היושב בבית האסורים הגם שהוא אדם בריא בכל כחותיו וחושיו, מ"מ הנה לא זו בלבד שאינו ברשות עצמו, אלא עוד שהוא ברשות אחרים המנהיגים אותו כרצונם, ויש בזה אופנים שונים יש שהוא רק בבית האסורים אבל הוא חפשי לנפשו לעשות מה שהוא חפץ, ויש מי שהוא צריך לעבוד כל היום בעבודת פרך ומענים אותו בענוים קשים ומרים ר"ל. ויש עוד יותר שנותנים עליו כבלי ברזל, אשר ככל המשל הזה ישנו גם בנפש האדם. דהנה שם עבירה הוא מל' עובר ממקום למקום, והיינו דע"י שהאדם עושה ח"ו עבירה, הוא עובר על צווי השי"ת, ובזה הוא עובר ר"ל לרשות המקטרגים וכמארז"ל (ב"ב דט"ז ע"א) הוא שטן, הוא יצר הרע, הוא מלאך המות כו' ועבירה ר"ל גוררת עבירה, שמלפפתו מכל צד ופנה, עס נעמט אים ארום ר"ל פון אלע זייטען. און עס ציהט אים אריין, אז ער פארלירט זעך, דיש בזה כמה אופנים שונים, ישנם כאלו שהם ח"ו ברשות של היצה"ר, פירוש דבכללותו איז דער יצה"ר האָט בא אים א דעה והיינו שהוא חפשי לנפשו ומ"מ הרי היצה"ר אומר לו דעה, והדעה שלו ח"ו מתקבלת אצלו, וישנו ר"ל אשר היצה"ר מושל ושולט עליו, עד כי סובב אותו מכל צד ופינה ר"ל ער נעמט אים ארום כמו בכבלי ברזל, וכמו שידוע אשר ישנם כמה בעלי עבירות ר"ל שהם בעצמם יודעים היטב אשר מצבם רע ומר ומהם גם המצטערים, ומ"מ אינם יכולים לצאת מזה, כאילו זיי קאנען זיך ניט אויסרייסען פון די שלעכטע אייזערנע הענט כמו האסור ר"ל בבית האסורים.

והנה כל המדרי' האלו ישנן גם בדקות ביותר. דהיינו דיש מי שלומד תורה בעיון ועוסק במצות בהידור, אבל אינו יודע כוונת המצוות, ומצוה בלא כוונה כגוף בלא נשמה וגוף בלא נשמה הוא מת ר"ל. ומי שדעתו יפה להבין השגה אלקי' על בורי' ועוסק בזה ומבין ומשיג ונשאר אצלו הענין רק במוחו בלבד ואינה מגעת אל הלב. והיינו דעסקו הוא בהשכלה ואינו עוסק בעבודה שבלב להתעורר באהוי"ר לפי אופן וערך השגתו איקרי נופל ר"ל. וכן בשארי המדרי' שהוא ח"ו חולה ואסור לפי ערך מהות מדריגתו. הנה כאשר ישים אל לבו מעמדו ומצבו ויתבונן בזה בעומק הדעת אדעתא דנפשי'. ואשר זה היום עשה ד' אשר אפשר להתקרב ע"י התשובה מעומקא דלבא, הנה בכה בכה במר נפשו

ויתחנן אל ד' כי והוא רחום יכפר ויסיר מאתו כל המניעות והעיקובים אשר יוכל להתקרב אל ד' ועושה החלט בנפשו לעזוב דרכו הקדום ולקבל עליו עומ"ש כל אחד ואחד לפי ענינו.

וזהו מכלכל חיים בחסד, מחי' כו' אמונתו לישני עפר. דהנה זה מה שהוא מכלכל חיים הוא רק בחסד, דאס וואס השי"ת גיט אונו לעב ען והנצרך אל החיים הוא רק בחסד. והכוונה בזה הוא להחיות את המתים, לסמוך את הנופלים, לרפאות את החולים ולהתיר את האסורים. והיינו דכללות הכוונה בזה הוא שהאדם יעשה תשובה כל אחד לפי ענינו בהד' מדריגות הנ"ל, וטעם הדבר הוא לפי שמקיים אמונתו לישני עפר. דהנה בכרית בין הכתרים אמר הקב"ה לאאע"ה כי גר יהי' זרעך בארץ לא להם, הכוונה הוא להאיר את העולם באור תורה וכמ"ש בראשית ברא אלקים. דזה שהעולם הוא יש וגשמי לפי שכך גזר רצונו ית'. וישראל ע"י התורה יאירו את העולם. וזהו הטעם מה שישראל הולכים ממדינה למדינה בטלטולים שונים בכדי לברר את העולם באור התורה. וזוהי הסבה על ריבוי הנסיונות וד' צדיק יבחו, מי שיוכל לעמוד בנסיון. וזהו זה היום תחלת מעשיך. דהיום דר"ה הגם שהוא ביום וא"ו למע"ב הוא תחלת מעשיך לפי שהוא ביום שנברא אדה"ר. והאדם הוא תכלית הכוונה בכריאת והתהוות העולמות. ולכן הנה ביום זה בכל שנה ושנה הוא תחלת מעשיך ומ"מ הנה הזכרון ליום ראשון. דיום ראשון הוא מדת החסד והיינו דלהיות אשר בהיום דר"ה שהוא יום הדין ומשפט, והמקטרגים באים לקטרג ח"ו על ישראל הנה הקב"ה שהוא אב הרחמים הוא מגביר מדת החסד דזהו זכרון ליום ראשון. וטעם הדבר הוא לפי כי חוק לישראל משפט לאלקי יעקב. דכל הכוונה דבריאת האדם והעולם הוא לפי שנתאוה הקב"ה להיות לו ית' דירה בתחתונים ע"י מעשה הטוב והעבודה של התחתונים. ומהאי טעמא הנה ועל המדינות בו יאמר איזה לחרב ואיזה לשלום כו' דזה שישראל הולכים מגוי אל גוי הוא בכדי להאיר באור תורה בכל מקום. ובריות בו יפקדו להזכירם לחיים כו' והוא ית' מכלכל חיים בחסד בכדי שיעשו תשובה וישלימו הכוונה האמיתית שהי' בכריאת העולמות, וזהו מן המיצר קראתי י"ה ענני במרחב י"ה, ואומר ב"פ י"ה, דהנה ידוע דהשם דלעתיד יהי' ב"פ י"ה. ולכן הנה בהפסוק הראשון דתקיעת שופר מזכיר השם י"ה ב"פ שהוא השם דלעתיד. דבכל שנה ושנה מתקרבים אל הגילוי שיהי' לע"ל והוא ית' מכלכל חיים בחסד לתת לכלל ישראל שנה טובה ומתוקה.

סה"מ קונטרסים ח"א ע' עב ואיך

צח

ואח"כ בתפלה היא ההתבוננות דעבודה וכנ"ל דעיקרו בהענין הג' שהוא הבכנ בהנוגע אל הפו"מ, אמנם תחלתו הוא בהתעוררות המדות, ובעת

ההתבוננות מומר בקול, דקול הזה הוא יציאה והתגלות מההתבוננות וגם מעורר כונת הלב בהתעוררות המדות, ולהיותו מורכב בשכל היינו שבא ע"י כונת השכל ה"ה בא בהתלבשות באותיות הדבור, ולכן הנה הקול הוא לפי ענין ההתבוננות ולפי אופן ההתעוררות, וכמא' רב המנונא הוה מנגן בכל מיני נגונא בצלותא, אבל הקול פשוט שא"א להתלבש בדבור הוא שבא שלא ע"י הכונה שבשכל כ"א מעצם הנפש, מה שעצם הנפש צועקת, וצעקת הנפש היא צעקה בקול פשוט דוקא, וצעקה זו היא הצעקה דתשובה שהיא מעומק ופנימית הנפש מה שהנפש ניזנה בצעקה זו, דזהו מן המצר קראתי בהזות עצם הנשמה הנה קריאה כזו מגיע בבחי' עצמות א"ס להיות ענני במרחב בחי' מרחב העצמי דא"ס ב"ה להיות המשכת הרצון למלוכה שהוא הענג והרצון בהכונה פנימית דעבודה, ובהמלאכה כללית דברה"ע להיות המשכת חיות חדש בעולם בחיות פנימי יותר, והיינו דב' מיני המשכות המשכת הענג ורצון בתורה ועבודה, דזהו"ע משפט לאלקי יעקב שהוא המשכת גלוי אלקות בעולם, והמשכת חיות פנימי בעולם שהיא ההשפעה בחיות גשמי כפי צרכם של הנשמות המלובשות בגופים הנה הכל כאשר לכל הוא נמשך ע"י המשכת ספי' ומדת המל' הבאה ע"י ההתעוררות דהצעקה בקול פשוט, והמשכה זו הנה אחר שלמות העבודה בהקריאה מהמעמקים דעשי"ת והגלוי העצום והנפלא דלפני ה' תטהרו ביוהכ"פ הנה הגלוי הוא בחגה"ס דזהו וימינו תחבקני, דחגה"ס הוא זמן שמחנתו שהיא שמחה כפולה ומשולשת הא' השמחה הפנימית והעצמית אשר בחר בנו להיות מתעורר בהעלאת מ"ן דעבודת נש"י כנ"ל.

סה"מ קונטרסים ח"ב ע' 676

צט

בס"ד, א' דר"ח תמוז, תרפ"ז

מן המיצר קראתי י"ה. והנה כל קריאה היא קריאה בתפלה* לעורר רחמים רבים על נפשו ובפרט הקריאה מן המיצר שהוא מקום צר ולחץ ביותר, וכמו חולה גדול ר"ל אשר סובל יסורים גדולים, או היושב בבית האסורים ל"ע במקום חשך וצלמות, או מי שהוא נרדף מאת שונאיו והקמים עליו, וכמו דוד המלך ע"ה, שהי' נרדף מאת כל שונאיו והקמים עליו, שהי' מרבה בבקשות ותחנונים, וכמ"ש לבי יחיל בקרבי ואימות מות נפלו עלי, יראה ורעד יבוא בי ותכסני פלצות. אשר מרוב הפחד והבהלה יתקרר הדם, וכמאמר חרדה מסלקת* את הדמים. ומתחנן אל ה' כמ"ש אל תתנני בנפש צרי כי קמו בי עדי שקר ויפח חמס, כי הנה ארבו לנפשי

קריאה בתפלה: ראה דברים רבה ר"פ ואתחנן תנחומא שם.
חרדה מסלקת: להעיר מנדה עא, א.

יגורו עלי עזים לא פשעי ולא חטאתי, כי פי מרמה עלי פתחו ודברי שנאה סבבוני וילחמוני חנם, שמרה נפשי כי חסיד אני הושע עבדך כו' הבוטח אליך, רשת הכינו לפעמי כו'. ובכה יבכה במר נפשו מה בצע בדמי ברדתי אל שחת הוודך עפר היגיד אמתך, שמע הוי' והנני הוי' הי' עוזר לי. דשם הוי' הוא במדת הרחמים כנודע, א"כ מהו אומר דמן המיצר קראתי י"ה דוקא דלכאורה הי' צריך להיות הקריאה לשם הוי', כמ"ש כי מי גוי גדול אשר לו אלקים קרובים אליו כהוי' אלקינו בכל קראינו אליו, ולמה במקום המיצר הזה משם היא הקריאה ליה שהם ב' אותיות ראשונות דשם הוי'. ולהבין זה, גם להבין מ"ש בטחו בהוי' עדי עד כי ביה הוי' צור עולמים, דפירושו שהבטחון בהוי' צריך להיות עדי עד, היינו עד בחי' מדריגת עד, וטעם הדבר הוא לפי כי ביה הוי' צור עולמים, דהתחלת העולמות הוא משם הוי', דהוי' הוא לשון מהווה. ומ"ש בראשית ברא אלקים, הוא לפי שההתהוות בפועל ע"י שם אלקים כנודע*. אבל אמיתת ההתהוות הוא משם הוי', ולהיות כי ההתהוות דשם הוי' הוא על ידי י"ה לזאת צריך להיות בטחון הנבראים בשם הוי' עד בחינת ומדריגת עד. וצריך להבין מהו ענין הבטחון בכלל, דמובן מזה דבבטחון הרי יש בזה כמה מדריגות, והמדריגה היותר עליונה הוא עדי עד, והבטחון עדי עד הוא לפי שההתהוות העולמות הם בהב' אותיות ראשונות* דשם הוי' שהם י"ה, כאמרם ז"ל, ביו"ד נברא עוה"ב ובה"א נברא העוה"ז.

ב) אך הענין הוא, דהנה כתיב מי העיר ממזרח כו', וארז"ל א"ת העיר בע' אלא האיר באלף וכדאיתא במדרש, עד אברהם הי' העולם מתנהג באפלה אברהם התחיל להאיר, והיינו דבזה גופא שהעיר את הבריות להורותם לדעת את הוי' כי יש אלקים בארץ* וכמ"ש ויקרא בשם הוי', ויסע אברם הלך ונסוע הנגבה כו', שהלך ממקום למקום להודיע כי יש אלקים בורא שמים וארץ, הנה בזה גופא הרי האיר לכל באי עולם להורותם חוקי האלקים במדות טובות אשר בין אדם לחבירו, כמ"ש ויטע אשל בבאר שבע ויקרא שם בשם הוי' א-ל עולם, והיינו דבעניני העולם, יהי' כל ההנהגה, בהנהגה טובה, לעשות טוב וחסד עם כל אדם, ולקרבו תחת כנפי השכינה. וידוע דאברהם אבינו ע"ה בעבודתו פתח הצינור דמסירת נפש, ובאה בירושה לנו כל ישראל, שהוא הכח והתוקף שבנפש לבלי להתפעל משום מונע ומעכב לעבוד את הוי' בתורה ותפלה וקיום המצות, והוא ענין תוקף האמונה בהוי' שהוא מצד עצם הנשמה, אשר ישנו בכל אחד ואחד מישראל. אמנם כדי לגלות כח זה הפנימי והעצמי, הרי יש בזה מדריגות חלוקות, ובכללות הם ג' מדריגות חסד, גבורה, תפארת, וכמאמר אין קוראין אבות אלא

כנודע: ראה קונטרס ומאמר החלצו – תרנ"ט פ"ח ואילך.

אותיות ראשונות: ראה אגרת הקודש ס"ה.

אלקים בארץ: מובן ע"פ מארז"ל ספרי האזינו מובא בפרש"י עה"ת בראשית כד, ג. וראה ג"כ סוטה ד, ב.

לשלשה. דאברהם אבינו מדתו מדת החסד, יצחק מדתו מדת הגבורה, ויעקב מדתו מדת התפארת, הכוללת חו"ג, דבכללות הם הג' קוין* תורה תפלה וגמ"ח, דגמ"ח שהוא ענין עבודת הבירורים בקיום המצות הוא קו הימין. ותפלה שהוא ענין הקרבת הקרבנות כמ"ש אדם כי יקריב מכם קרבן להוי' דהקירוב להוי' הוא על ידי ההקרבה מכם והוא קו השמאל. ותורה הוא קו האמצעי הכולל ונותן כח בהב' קווין דימין ושמאל. וביאור הענין הוא דהנה נודע דאברהם הוא מרכבה למדת החסד, וכמ"ש בפרדס* בשם ספר הבהיר אמרה מדת החסד לפני הקב"ה רבש"ע מימי היות אברהם בארץ לא הוצרכתי אני לעשות מלאכתי שהרי אברהם הי' עומד ומשמש במקומי. וכמ"ש וישמור משמרתי דאברהם שמר משמרת החסד, ולכן נק' אברהם אוהבי שהי' בבחינת חסד ואהבה. ומדת יצחק הי' מדת הפחד היא היראה. והיו חלוקים בעבודתם, דאברהם הי' עוסק בהכנסת אורחים והי' מאכיל ומשקה לכל, ואמר ברכו למי שאכלתם משלו. ויצחק עסק בחפירת בארות, שהוא ענין העלאה מלמטה למעלה, ויעקב מדתו מדת הרחמים הכולל חסד וגבורה.

ג) **וביאור** הענין* הוא, דהנה כתיב ואהבת את הוי' אלקיך כו' ואיתא בזהר דא היא רזא לאכללא שמאלא בימינא, דשמאלא היא בחי' יראה, ולאכללא שמאלא בימינא הוא התכללות הגבורה בהחסד, והיינו שתהא האהבה כלולה מיראה ולא אהבה בלבד. וזהו ריבוי את דכתיב ואהבת את הוא בחינת את הטפל שהוא יראה הכלולה באהבה שז"ע לאכללא שמאלא בחינת יראה בימינא בחינת אהבה. וכמו"כ ביראה הי' כלול אהבה. דיש יתרון* בעבודה באהבה על העבודה ביראה, דעבודה באהבה הוא שכללות כל עניניו ועשיותיו הם להמשיך גילוי אורות, דזהו ענין האהבה מה שחפץ ומשתוקק להגילוי אור, ובעבודתו מעשה המצות עושה המצוה בכוונה לפי אופן שרשה ומדריגתה למעלה באורות עליונים, ושעי"ז נמשך גילוי אור. וכמו עד"מ במצות התפילין, הנה ענינה* בשרשה הוא המשכת המוחין, אשר כמו"כ עבודתו בקיום מצוה זו דהנחת תפילין הרי כונתו להמשיך המוחין ולקשר את המדות שיהי' כל עשיותיו בכל עניניו ועסקיו בכל היום אך ורק כפי שמחויב להיות ע"פ אור השכל. דהנה יתרון האדם על הבע"ח הוא בשכל, דמדות ישנם בבע"ח ג"כ, ואדרבה הבע"ח הם בעלי מדות תקיפים יותר מכמו האדם. והנחת התפילין הם ביד שמאל. דיידים הם מדות ויד שמאל הם מדות המתפשטים מחלל השמאלי שבלב. ולזאת הנחת התפילין הם ביד שמאל

הג' קוין: יעוין בכל זה ד"ה טעמה כי טוב תש"ט (קונטרס סב). סד"ה פדה בשלום תש"ט (קונטרס סז). ובכ"מ.

וכמ"ש בפרדס: שער כב פ"ד.

וביאור הענין: יעוין בכל זה בלקו"ת פ' ואתחנן ד"ה וידעת (השני).

דיש יתרון: ראה סוטה סוף פ"ה.

הנה ענינה: ראה לקו"ת שה"ש ד"ה שימני כחותם וביאורו. אמרי בינה שער התפילין. סהמ"צ להצ"צ

מצות תפילין. ובכ"מ.

דוקא. לקשר המדות אל הלב ולשעבד הלב והמוח לאלקות והוא ע"י הרצועות דתפילין שבראש להיות מוח שליט על הלב, וכמו"כ היא בכל מצוה שלבד קיום המצוה בפועל הרי יש בזה כוונה פנימית לפעול כפי' וביטול בנה"ב לבררו ולזככו, דע"י ברור וזיכוכ זה הנה ממשיכי' גילוי אור. דעבודה זו היא ע"י האהבה דוקא. ולזאת הנה בעבודה זו הרי יש בה שמחת וענג הנפש משא"כ בעבודה ביראה הרי ידוע דיראה הוא בחי' ביטול והנחת עצמותו, וענינה הוא קבלת עול מלכות שמים והיינו שאין הכוונה להמשיך גילוי אורות כ"א לעבוד בדרך עבודת עבד. דהנה זה מה שהעבד עובד את האדון הוא רק לקיים רצון האדון לפי שכך נצטוה, וכמו"כ הוא בקיום המצות בקבלת עול מלכות שמים משום שנצטווה. דבעבודה זו הרי אין בה בחי' תענוג ושמחה כ"א הכוונ' וצמצום הנפש שזה היפך השמחה. וא"כ עבודה ביראה אינה עבודה שלמה כי צ"ל עבודה בשמחה כמ"ש תחת אשר לא עבדת כו' בשמחה ובטוב לבב וכת' עבדו את הוי' בשמחה. וכמו"כ אהבה לבדה ג"כ אינה עבודה שלמה, דה"ז אוהב א"ע מה שחפץ בהגילוי אורות. ועוד זאת, דבעבודה באהבה הרי יוכל לטעות בהעשי', וכמו בשאול שהלך אחר הטעם והכוונה השכלית ורצה להקריב קרבנות מצאן עמלק וחשב אשר בזה יקיים את דברי הוי' אבל באמת הנה טעה בזה, דזהו מה שאמר לו שמואל הלא שמוע מזבח טוב, שא"צ לילך אחר הטעם והכוונה כ"א לעשות המצות מצד שנצטווה והיינו בבחי' קבלת עול מלכות שמים, ושלמות העבודה היא בהתכללות אהוי"ר דוקא.

ד) **אמנם** צ"ל היאך נעשה התכללות זאת דיראה באהבה ואהבה ביראה. דהלא אהבה ויראה הם שני הפכים כי הנה האהבה היא התשוקה לדבקה בו ית'. וכוסף ותשוקה זו באה מצד הריחוק דכל אהבה היא דוקא בריחוק מהאהוב. דכשקרוב עם האהוב אז אינו נראה האהבה כ"א השמחה והתענוג על האהוב וכוסף התשוקה בא מצד הריחוק דוקא. וכמשל מי שהוא רחוק מבית אביו ה"ה מתאוה ומשתוקק לראות פניו וכן הוא בכל דבר צמאון ותשוקה הוא כשהוא בריחוק וכמו התלמיד הנה כאשר מרוחק מן הרב אז דוקא מתגדל אצלו כוסף התשוקה. וכמשל במי שעומד בתוך המים הרי אינו שייך לאמר שהוא צמא למים, כ"א דוקא כשמרוחק מן המים אז שייך הצמאון. וזהו דכתיב נפשי אויטיך בלילה. פי' לפי שהוא לילה וחשך בהעלם והסתר או"א"ס ב"ה לכך אויטיך להיות גילוי אור. וכמ"ש צמאה לך נפשי כמה לך בשרי בארץ ציה ועיף בלי מים כן בקדש חזיתיך, והיינו כי להיות הארץ היא ארץ ציה ועיף הנה שם דוקא יגדל התשוקה והצמאון ביתר שאת ויתר עז אלף פעמים ככה* מכמו שהוא במקום הישוב המלא טוב, והיינו דכאשר ישיב האדם אל לבו שא"ס ב"ה הנה כשמו כן הוא אין לו ית'

סוף וכי נשגב שמו לבדו, ורק הודו וזיוו של שמו בלבד הוא על ארץ ושמים. דארץ הוא ג"ע התחתון, ושמים הוא ג"ע העליון. וכן ארץ מורה על עולמות התחתונים ושמים הם עולמות העליונים והיינו דגם ג"ע ועולמות העליונים הנה גם הם אינם אלא בחי' הודו של שמו בלבד וכמא' העוה"ב כו'. אלא צדיקים יושבים ועטרותיהן בראשיהן ונהנין מזיו השכינה שהוא בחי' זיו והארה בלבד, אבל עכ"ז הנה ג"ע אפי' געה"ת הוא בחי' רוחניות עכ"פ. אבל האדם הלא עוד ירד מטה מטה בעוה"ז שהוא מדבר צי' ושממה. בבחי' העלם והסתר לגמרי דחשך יכסה ארץ שאינו נראה אור אלקי כלל. דהגם שאוא"ס ב"ה מחי' ומהווה את כל הנבראים וכמ"ש ואתה מחי' את כולם וארז"ל* א"ת מחי' אלא מהוה והיינו דהוא ית' מהוה ומחי' את כל נברא ונברא בפרט, וכמא' המחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית, שמתלבש האור האלקי בכאו"א בפנימיותו להחיותו, מ"מ הנה כתי' אכן אתה א-ל מסתתר שהנברא אינו מרגיש את האור האלקי. והגם דכל נברא מרגי' שיש בו חיות המחי' אותו אבל אינו מרגיש שהחיות הוא אלקו' עד שיוכל לכפור ח"ו באלקו' ר"ל. וכמו שאנו רואים במוחש בכמה בני אדם שיודעים בעצמם שנעשה אתם נפלאות שלמעלה מדרך הטבע ממש, כמו שנרפא ממחלה עצומה, ויודעים ברור אשר דבר כזה הוא רק בחוק הבורא, ומ"מ הם כופרים באלקות ר"ל. ונמשך אחרי תאות ותענוגי עוה"ז, והוא מפני חושך הגס השורה בעוה"ז. וכידוע* דבד' עולמות אבי"ע הנה אצילות כולו טוב וכמ"ש לא יגורך רע ובריאה רובו טוב ומיעוטו רע ויצירה מחצה על מחצה ועשי' רובו רע והרשעים גוברים בו אשר ע"כ תגדל מאד צמאון הנפש בעוה"ז ותכסוף אליו ית' וזהו צמאה לך נפשי כמה לך בשרי כן בקדש חזיתך הלואי בקדש חזיתך בתשוקה כוסף כזה, והיינו שהלואי שיהי' בעבודה דקדושה תוקף תשוקה כזו כמו שנעשה ע"י המנגד דוקא. וזהו דכתי' מזמור לדוד בהיותו במדבר יהודה. דיהודה הוא הודאה ושבח דכל הודאה ושבח הוא למדריג' שלמעלה מהשגה כנודע. ודוד המלך ע"ה הגיע למעלת מדריג' זו ע"י היותו במדבר שהוא ארץ ציה ועיף, דהמנגד דוקא הוא מעורר כח פנימי ועצמי, וכמו שנראה במוחש דעל ידי יגיעת המוח בעמל רב ויגיעת נפש ויגיעת בשר הנה עי"ז דוקא ממציא שכלים נעלים יותר. וכן הוא בעבודה דע"י דחיקה ולחיצה מגיעים למעלה ומדריגה עליונה יותר וכמא' אין התורה מתקיימת אלא במי שמוסר נפשו עלי' ואז אור תורה מחייהו.

ה) **והנה** ענין היראה הוא ע"י קירוב דוקא, והיינו כאשר מתבונן בקרבת הוי' הסוכ"ע, דעם היות שבסדר ההשתל' שבבחי' ממכ"ע הנה אמת הדבר

וארז"ל: במדרש, הובא בראשית חכמה ש' הקדושה ספ"ז. וראה ג"כ פרדס ש"ו פ"ח. של"ה מה, ב. ע.

א. ובכ"מ.

וכידוע: ראה עץ חיים שער מ"ג הוא שער ציור עולמות פ"א. ויעוין ג"כ שם שמ"ז פ"ד. שמ"ח פ"ג.

ובמקומות המקבילים במבוא שערים ובשער ההקדמות. ועיג"כ לקו"ת ביאור לד"ה במדבר סיני.

וכמאמר: כנראה הכוונה לברכות סג, ב.

שהוא רחוק מאד מאד מאור הוי' והוא מצד ירידת המדריג' בהשתל' העולמות ע"י שירד מטה מטה מדריג' אחר מדריג' עד שנתרחק מאור פניו ית'. והיינו מבחי' זיו וגילוי אור א"ס ב"ה להיות ארץ ושמים רוחניות וגשמיות. אמנם כ"ז הוא בסדר ההשתלשלות דממכ"ע, אבל אוא"ס ב"ה הסוכ"ע אינו בגדר ההשתל' כלל כי הוא ית' השוה ומשוה קטון וגדול וכמ"ש המגביהי לשבת המשפילי לראות בשמים ובארץ בשוה. וכמו שהוא נמצא בעליונים כך הוא נמצא בתחתונים, שידוע * דסוכ"ע הרי אין פירושו שהוא סובב ומקיף מלמעלה לבד אלא שהוא למטה כמו למעלה בתוך כל נברא ונברא ממש. ומה שנקרא סובב ומקיף הוא לפי שהוא בבחי' העלם ולא בבחי' פנימי וגילוי. ולזאת הנה כאשר יתבונן האדם אשר בכל מקום שהוא גם במקום חשך וצלמו' ר"ל שנדכה ונשבר מרוב חולי או אסור ונחבש בבית האסורים הנה הוי' דסוכ"ע נצב עליו ממש שהוא למטה כמו למעלה אזי הנה תפול עליו אימה ופחד בחי' יראה בושת שהוא יראה עילאה לירא ולהתבושש מגדלותו ית' או ירא' תתאה עכ"פ, שלא למרות עיני כבודו ית' ח"ו ולמסור וליתן א"ע בחפץ ורצון פנימי ברשותו ית'. ולהיות כי היראה הוא מקרוב לכן נא' וירא העם וינועו ויעמדו מרחוק לנוח מעט מהיראה העצומה שנפלה עליהם מצד בחי' הקירוב. נמצא כי אהב' וירא' הם שני הפכים וא"כ איך תהי' התכללותם זב"ו. והאמת הוא אשר עיקר העבודה הוא שיהיה התכללו' זב"ו דוקא. דזהו ואהבת את ה"א כו' לאכללא שמאלא בימינא. אך הענין הוא דהנה כתי' שלום שלום לרחוק ולקרוב. רחוק הוא בחי' אהב' קרוב הוא בחי' יראה שנעשה ביניהם שלום והתכללו' כי שלום הוא המחבר שני הפכים וכמ"ש המשל ופחד עמו עושה שלום במרומיו. מיכאל* שר של מים וגבריאל שר של אש ואין מכבין זא"ז והיינו לפי שהמשל ופחד עמו שנמשכה הארה יותר עליונה הכוללת ומחברת ב' הפכים לזה נעשה שלום והתכללו'. וכמו"כ יובן בענין אהוי"ר שמצד זה שמאיר הארה עליונה יותר משניהם לכן מתכללים זע"ז. וזהו דכתיב תתן אמת ליעקב כו' ואין אמת אלא תורה שהוא קו האמצעי הכולל ונותן כח בהב' קוין דתפלה וקיום המצות. וזהו בטחו בהוי' עדי עד כו' דענין הבטחון הוא שילך לבטח דרכו ושלא להתפעל כלל מן המלעיגים עליו או המונעים ויהי' בטוח כי דרכו ישרה ובטחונו יהי' עדי עד, שיש בזה כמה בחינות ומדריגות, ובחי' עדי עד* הוא בחי' סוכ"ע. דהנה כל זה מה שיש מניעות ועכובים על לימוד התורה וקיום המצות הוא מצד הגלות, שזהו לפי סדר ההשתל' בבחי' ממכ"ע, אבל מצד סוכ"ע הנה הוי' נצב עליו וכמ"ש והנה אנכי עמך ושמרתיך בכל אשר תלך כו', וטעם הדבר הוא לפי כי ב"ה צור עולמים. דתכלית הכוונה דבריאת והתהו' העולמות הוא שנתאוהו הקב"ה להיות לו ית' דירה בתחתונים ודוקא ע"י עבודת הנבראי' שלמטה ובזמן

שידוע: ראה תניא פמ"ח.

במרומיו מיכאל: במדבר רבה פי"ב, ה. ובכ"מ. וראה ג"כ ירושלמי ר"ה פ"ב ה"ד. אגה"ק סי"ב.

עדי עד . . . סוכ"ע: עי' לקו"ת ביאור לד"ה אלה פקודי (ז, א).

הגלות דוקא. וכדאיתא בסש"ב (פל"ז) דתכלית השלימות של ימות המשיח וכו' תלוי במעשינו ועבודתינו כל זמן משך הגלות, אשר בכדי שיהי' כה בנש"י להביא כוונה עמוקה זו מהכח אל הפועל להאיר מחשכי ארץ ע"י אור התורה בעבודה שבלב ובקיום המצות, הנה זהו ע"י שם הוי' שבנפש* דיו"ד חכ' והוא נקודת היהדות הה"א בינה והוא השגה העצמית של נשמה שמשגת אלקו', אַ איד לעגט זיך ביי אים געטליכקייט מצד הנשמה. ו"ה הם המדות וג' לבושי הנפש. אבל העיקר הוא הב' אותיות ראשונות שבשם הוי', דזהו חו"ב שבנפש. וזהו מן המיצר דבעת המיצ' ולחץ כשהאדם הוא ביסורים גדולים יסורי הגוף ויסה"נ עד אשר יכביד וכשל כח הסבל, הקריאה היא אל י"ה, לעורר גילוי הכחו' עצמיים דחו"ב שבנפש, שיהי' בכחו ויכלתו לעמוד חזק למסור נפשו על קדושת שמו ית', ואז ענני במרחב י"ה, שהוא ענין פד'י בשלום, שהוא תורה אור דכל העוסק בתורה טל תורה מחייהו.

סה"מ תרפ"ז ע' קפט

שם הוי' שבנפש: ראה לקו"ת ר"פ ראה. ד"ה כי קרוב אליך תרפ"א (ה'תשי"א. קונטרס צד) פ"א ואילך.

כ"ק הרה"ג והרה"ח וכו' המקובל מוהר"ר לוי יצחק

ק

היינו כי תק"ש ורדיית הפת מגיעים בחו"ב שלמעלה מזו"ן, כי הרי על תק"ש כתיב מן המצר קראתי י"ה ענני במרחב י"ה, שקאי על השופר שצדו א' צר וצדו הב' רחב, וכתיב כאן קראתי י"ה דוקא שהוא בחי' חו"ב, (וקראתי הוא המספר והכפל די"ה בכל הג' אופנים, יו"ד פעמים ה"י, יו"ד פעמים ה"ה, יו"ד פעמים ה"א, עם יו"ד ה"י יו"ד ה"ה יו"ד ה"א, עולה מספר קראתי. והיינו הזיווג דאו"א עילאין, עיין בל"ת להאריז"ל זיע"א פ' וירא בדרוש דעמון ומואב, ובפע"ח שער השבת בכוונת הרחיצה בחמין בע"ש, ותבין.)

לקוטי לוי יצחק – אגרות קודש ע' רפ

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

קא

ה) ויובן זה ע"פ המבואר בדרושי אדמו"ר מהר"ש³⁷, דזה ששופר צדו אחד קצר וצדו השני רחב הוא על שם מן המיצר קראתי י"ה ענני במרחב י"ה³⁸. דכמו שקול השופר, ע"י שיוצא מן המיצר מצדו הקצר ע"ז דוקא הוא במרחב ובהתפשטות בצדו הרחב, כמו"כ הוא ברוחניות, שע"י הצעקה מן המיצר והדוחק, מן המיצר קראתי י"ה, ע"ז דוקא ענני במרחב י"ה. ומבאר שם, דזהו שאמרו רז"ל³⁹ כל שנה שרשה בתחלתה מתעשרת בסופה, דרשה בתחלתה [שישראל עושין עצמן רשין בר"ה לדבר תחנונים ותפלה כענין שנאמר⁴⁰ תחנונים ידבר רשין]⁴¹ היא הקריאה מן המיצר, וע"ז מתעשרת – ענני במרחב. וכמבואר במאמר הנ"ל של אדמו"ר מהר"ש⁴² המעלה דתפלת עני על תפלת עשיר. ויש לומר, שהמעלה בתפלת עני היא בשני ענינים. בהתפלה עצמה, כתורת הבעש"ט⁴³ עה"פ⁴⁴ תפלה לעני כי יעטוף ולפני הוי' ישפוך שיחו, דתפלת העני היא שלפני הוי' ישפוך שיחו, וגם שתפלת העני מתקבלת יותר. ועוד ענין, שגם התענוג דהאדם מההשפעה שנמשכה לו ע"י תפלתו, התענוג של העני הוא תענוג גדול יותר, כתורת הה"מ שהובאה במאמר הנ"ל⁴⁵.

ועפ"ז יש לבאר השייכות דיתקע בשופר גדול לר"ה, כי זה שלע"ל יתקע בשופר גדול בכדי לעורר את האובדים והנדחים, הוא, כי האובדים והנדחים הם בתכלית המיצר, וזה מעורר וממשיך התקיעה דשופר גדול (ההמשכה מבחינת סתימא דכל סתימין), תכלית המרחב. וזוהי השייכות דיתקע בשופר גדול לראש השנה (תקעו בחודש שופר), כי ענין ראש השנה הוא דע"י שהיא רשה בתחלתה (מרשית השנה, רשית חסר⁴⁶), היא מתעשרת.

ו) ויש לומר, דעל ידי התקיעה בשופר גדול בכדי לעורר את האובדים בארץ אשור והנדחים בארץ מצרים נעשה עילוי גם בארץ אשור וארץ מצרים.

(37) ראה סה"מ תרכ"ז ע' תא. ושם ע' שצח.

(38) תהלים קיח, ה. וראה זח"ב ס, רע"א.

(39) ר"ה טז, ב.

(40) משלי יח, כג.

(41) פרש"י ר"ה שם.

(42) סה"מ תרכ"ז ע' שצט ואילך.

(43) כש"ט (הוצאת קה"ת) ס"י צו (יג, ג).

(44) תהלים קב, א.

(45) סה"מ שם ס"ע תו ואילך.

(46) עקב יא, יב. וראה ר"ה שם.

כי הכוונה בזה שישראל גלו לארץ אשור ולארץ מצרים, ועד שע"ז נעשו אובדים ונדחים, היא, בכדי שע"י מיצר הגלות, ובפרט מיצר הגלות של אלה שע"י הגלות נעשו במצב דאובדים ונדחים, יתעורר ויומשך השופר גדול, שע"ז יתעלו ישראל למדריגה נעלית יותר מהמדריגה שהיו קודם שגלו. ולכן, כשיתקע בשופר גדול ותושלם הכוונה שבשבילה נבראה ארץ אשור וארץ מצרים, תהי' עליה גם בהם.

ועפ"ז יש להוסיף עוד ענין בהשייכות דיתקע שופר גדול לראש השנה, כי בר"ה שני ענינים. שהוא יום בריאת האדם. ושע"ז נעשה עילוי גם בכללות הבריאה (כדלקמן). והענין הוא כמ"ש אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע בהמאמר ד"ה זה היום תחלת מעשיך זכרון ליום ראשון⁴⁷, דצריך להבין, הרי ר"ה (זה היום) הוא באחד בתשרי שהוא יום הששי למעשה בראשית, ואיך הוא זכרון ליום ראשון. ומבאר⁴⁸, דהרצון לבריאת העולם הוא חיצוניות הרצון, ופנימיות הרצון הוא בישראל. ושני ענינים אלה בזמני השנה הם בכ"ה אלול ובר"ה. דככ"ה אלול שבו נברא העולם הוא חיצוניות הרצון, ובר"ה (אחד בתשרי) שבו נברא האדם, אתם קרויין אדם⁴⁹, הוא פנימיות הרצון. וזהו זה היום תחלת מעשיך זכרון ליום ראשון, דבר"ה שני ענינים⁵⁰, ענין העיקרי דר"ה הוא שהוא תחלת מעשיך, המשכת עצמות אוא"ס (שלמעלה מרצון לעולמות) ע"י עבודת האדם, ועוד ענין בר"ה שהוא זכרון ליום ראשון, שהמשכה דעצמות אוא"ס נמשכת גם בהרצון לבריאת העולמות, וע"ז בהעולמות⁵¹. ועפ"ז, השייכות דיתקע שופר גדול לר"ה היא בשני הענינים שבו. המשכת הגילוי דשופר גדול לישראל שייכת לתחילת מעשיך, והעילוי שיהי' ע"ז בארץ אשור וארץ מצרים שייך לזכרון ליום ראשון.

ז) והנה ע"פ המובא לעיל (ס"ה) מהדרוש דאדמו"ר מהר"ש שהמיצר דשופר הו"ע שנה שרשה בתחלתה, דענין רשה בתחלתה הוא זה שישראל עושין עצמן רשין בר"ה, מובן, דענין המיצר שעל ידו הוא המשכת המרחב הוא גם כשהמיצר הוא מצד הביטול, שעבודתו היא בשלימות אלא שמצד הביטול שלו הוא מרגיש שהוא נמצא במיצר, גם ע"י מיצר זה הוא המשכת המרחב. ועד"ז הוא

(47) דשנת תרע"ג (נדפס בהמשך תער"ב ח"א ע' קכו) ודשנת תרע"ו (נדפס בהמשך הנ"ל ח"ב ע' אקמ).

(48) המשך תער"ב ח"א ע' קלד. ועד"ז שם ח"ב ע' אקמו.

(49) יבמות סא, א.

(50) ראה גם סה"מ מלוקט ח"ה ע' ז [לעיל ס"ע קא-ב]. אלא שהביאור שם הוא ד"תחלת מעשיך" קאי על האדם ו"זכרון ליום ראשון" קאי על כללות הבריאה. ובהמשך תער"ב שם, שגם "תחלת מעשיך" קאי על ההמשכה בעולם (המשכת הרצון למלוכה). ו"זכרון ליום ראשון" הוא "דע"י הרצון למלוכה נמשך הרצון לעולמות ושיהי' בבחינת גילוי אור". וראה הערה הבאה.

(51) דהעולמות כמו שהם מצד פנימיות הרצון, ענינם הוא לא עולמות אלא זה שעל ידם נשלמת הכוונה (שלמעלה מרצון לעולמות). וזה שענינם הוא עולמות הוא ע"י שהתהוותם היא מהרצון לברוא עולמות (מצד כי חפץ חסד הוא), וע"י שהרצון לעולמות נמשך מפנימיות הרצון (ראה הערה הקודמת), ההמשכה דאוא"ס היא (גם) בהעולמות שענינם הוא עולם.

בנוגע הגילוי דשופר גדול שמתעורר ונמשך ע"י המיצר דהאובדים והנדחים, דגם כשעבודתו היא בשלימות אלא שמתבונן שלגבי הרוממות דאוא"ס גם העבודה האמיתית לחטא יחשב⁵² ולכן הוא מרגיש את עצמו לאובד ונדח, שעיי"ז נתעורר ונמשך הגילוי דשופר גדול. ויש לומר שגם אז (כשהמשכת הגילוי דשופר גדול היא ע"י הביטול שלו) שייך לשון יתקע (תי"ו בקמ"ץ), יתקע מעצמו, כי כשעושה עצמו עני ורש, דענין העני הוא שאין לו משל עצמו כלום והוא רק מקבל זה שנותנים לו בדרך צדקה, הוא מכיר ומרגיש דזה שע"י עבודתו נמשך הגילוי הוא לא מצד העילוי שלו (שבכחו להמשיך), אלא מצד חסד הקב"ה⁵³, יתקע מעצמו, וכאילו שההמשכה היא בלי אתערותא דלתתא כלל.

סה"מ מלוקט ח"ו ע' רח⁵⁴

(52) סה"מ תרנ"ט ע' סד. וראה גם סה"מ תרנ"א ע' עה ואילך. ע' ריב ואילך.

(53) וזה שההמשכה היא ע"י עבודה, גם זה הוא חסד הקב"ה שההמשכה לא תהי' נהמא דכסופא.

(54) ד"ה ודי' ביום ההוא יתקע בשופר גדול (א) תשכ"ח – מוגה.

קב

וביאור הענין בעבודה הוא, דהנה יש ב' אופני עבודה, עבודת נפש האלקית מצד עצמה ועבודתה עם הנפש הבהמית, דעבודת הנפש האלקית מצד עצמה היא העבודה שע"פ טעם ודעת, ומה שהיא פועלת בהנפש הבהמית הו"ע מסירות נפש שלמעלה מטעם ודעת. דענין המסירות נפש הוא בהנפש הבהמית דוקא, דבנפש האלקית אין שייך ענין המסירות נפש, דענין מסירות נפש הוא מסירת הרצון, ונפש האלקית הרי רצונה הוא שהיא רוצה באלקות, א"כ הרי אין שייך אצלה ענין המסירות נפש. וגם מצד פועלת הנפש הבהמית על הנפש האלקית, הרי מ"מ הנה גם בעת החטא היא באמנה אתו ית'², דלכן הנה גם כשהוא מן המיצר קראתי³, הרי מ"מ המיצר הוא מצד הנפש הבהמית, היינו שהוא מיצר מבחוץ ואין זה מיצר שלה עצמה. דהנה נת"ל ההפרש בין מלאכים ונשמות, דמלאכים הם בבחי' מציאות, ונשמות מהותם היא שהם דבוקים באלקות, דטעם הדבר הוא לפי שמלאכים שרשם מבחי' הדיבור כמ"ש⁴ וברוח פיו כל צבאם, ולכן

(1) ראה לקו"ש ח"ב ע' 456 ובהערה 9. וש"נ.

(2) ראה תניא ספכ"ד.

(3) תהלים קיח, ה.

(4) שם לג, ו.

הם בבחי' מציאות (דבמלאכים יש חומר וצורה⁵), משא"כ נשמות שרשם מבחי' מחשבה ולכן אינם בבחי' מציאות, וכל מציאותם הוא מה שהם דבוקים באלקות, דלכן הנה גם כשהם במיצר מצד הנפש הבהמית, הרי רצונם הוא באלקות, ובמילא אין זה אמיתת ענין המסירות נפש. וענין המסירות נפש הוא בהנפש הבהמית דוקא, דהנפש הבהמית היא עוד למטה יותר ממלאכים, שרצונה הוא בגשמיות דוקא שהוא היפך מאלקות, דכל מה שאינו קדושה הרי זה סטרא אחרא, וכאשר הוא פועל בהנפש הבהמית שמהפך אותו לקדושה, הנה זהו ענין המסירות נפש. והנה באמת עיקר ענין המסירות נפש הוא כאשר פעולת הנפש האלקית בהנפש הבהמית היא זה שהנפש הבהמית מרגישה איך שכל עניני' שלה, הם לא טוב לה, דכאשר הוא פועל אתכפיא בהנפש הבהמית, היינו מה שנרגש בה מצד השגת נפש האלקית העילוי דקדושה, אין זה ענין המסירות נפש, שהרי זהו רק מה שהנפש האלקית הביאה עליו בהכרח (וואס דער נפש האלקית האט אויף אים ארויף געצוואונגען) ענינים דקדושה, אבל הוא מצד עצמו נשאר בישותו, (וגם) החלק שבו מה שלא נהפך לקדושה הרי הוא נשאר בישותו, אבל אמיתת ענין המסירות נפש הוא כאשר הוא פועל בהנפש הבהמית שתומשך לקדושה לא מצד ההרגש דקדושה, כי אינו יודע ואינו מרגיש מהי קדושה (ווארום וואס קדושה איז ווייס ער ניט און ער פילט ניט), כי אם שמרגיש הענינים שאינם קדושה (וואס זיי זיינען ניט קדושה), הנה זהו ענין המסירות נפש שהנפש הבהמית מצד עצמה נהפכת לקדושה, דזהו אמיתת ענין המסירות נפש. והנה עי"ז שהנפש האלקית מתלבשת בהנפש הבהמית ופועלת בה ענין המסירות נפש, הנה עי"ז נעשה עילוי בהנפש האלקית עצמה, היינו שגם בה נתחדש ענין המסירות נפש, דמאחר שמצד כח המפליא לעשות מתלבשת בהנפש הבהמית ומתאחדת אתו⁶, הנה המיצר של הנפש הבהמית נעשה המיצר שלה עצמה, דאין זה מיצר שמבחוץ כי אם מיצר שלה, ולכן מתחדש ענין המסירות נפש.

ד"ה בשעה שהקדימו תשי"ב⁷

(5) ראה מאמרי אדה"ז תקס"ד ע' קא ואילך. סה"מ תרנ"ד ע' רסא ואילך. ד"ה להבין ענין נתינת התורה לנשי' תשט"ז (לקמן ע' פה ואילך). ד"ה להבין ענין הילולא דרשב"י תשי"ט (סה"מ ימי הספירה ע' קיד ואילך). ועוד.

(6) ראה רמ"א או"ח ס"ו סוס"א.

(7) בלתי מוגה – סה"מ שבועות ע' ל-לא.

קג

הנחה בלתי מוגה

מ"י מנה עפר יעקב ומספר את רובע ישראל¹, וצריך להבין הדיוקים שבהכתוב, דבתחילה הוא אומר מנה ואח"כ הוא אומר מספר, וכן מה שבתחילה הוא אומר יעקב ואח"כ הוא אומר ישראל (היינו דביעקב הוא אומר הלשון מנה, ובישראל הוא אומר הלשון מספר)². וכן צריך להבין בכללות הענין מה שאומר מי מנה גו', שכוונתו בזה הוא לרומם את ישראל בזה שהם בלי מספר, וצריך להבין דהרי אדרבה כתיב: לא מרובכם חשק הוי' בכם ויבחר בכם כי אתם המעט מכל העמים, דזהו מה שאתם המעט הוא מעלה, וא"כ אינו מובן אומרו מי מנה גו'.

ויו"בן זה ע"פ מה שמבאר כ"ק מו"ח אדמו"ר בהמאמר⁴ בענין מ"ש⁵ מן המיצר קראתי י"ה, דכאשר הוא במיצר בא' האופנים שמבאר שם בהמאמר, הנה אז הוא קורא אליו ית' בתפילה, דזהו קראתי, והקריאה היא לשם י"ה. ולהלן שם בהמאמר מבאר בענין מ"ש⁶ בטחו בהוי' עדי עד כי ב"ה הוי' צור עולמים, שהבטחון בהוי' צ"ל עד בחי' ומדריגת עד, והטעם לזה הוא, כי ב"ה הוי' צור עולמים, דבבטחון יש כמה מדריגות, אך להיות כי ב"ה הוי' צור עולמים, הנה לזאת צריך להיות הבטחון עד בחי' ומדריגת עד דוקא. והענין הוא, דהנה בבטחון יש כמה מדריגות, דכללות ענין הבטחון הוא מצד האהבה מלמעלה, דאהבתי אתכם אמר הוי'⁸, הנה משום זה הוא בוטח בהוי' שיוציא אותו מן המיצר, ויביא אותו אל המרחב האמיתי, שיתן לו כל הספקותיו. אמנם אף שמצד מדת החסד האהבה ורחמים שלמעלה הוא בטוח בהוי' שיוציא אותו מן המיצר כו', מ"מ, להיות שמדת החסד הוא רק קו א' ואפשר להיות ההתנגדות דמדת הגבורה, לזאת הנה מצד ההתנגדות דמדת הגבורה שמנגדת למדת החסד, אין זה בבירור שההשפעה שמצד מדת החסד תומשך למטה, ובמילא הנה גם הבטחון אינו בשלימות, שהרי מצד ההתנגדות דמדת הגבורה אפשר להיות שההשפעה דמצד

1) פרשתנו (בלק כג, י. – לכללות מאמר זה (בענין עמידה, הילוך ודילוג), ראה ד"ה מצה זו אע"ר (סה"מ אע"ר ע' סט ואילך).

2) ראה גם ד"ה זה תקע"ז (מאמרי אדהאמ"צ הנחות – תקע"ז ע' רב). עטר"ת (סה"מ עטר"ת ע' תקיט).

3) ואתחנן ז, ז.

4) ד"ה מן המיצר תרפ"ז – יצא לאור בקונטרס (קג) יב"ג תמוז תשי"ב (ולאח"ז בסה"מ תרפ"ז ס"ע קפט

ואילך. קונטרסים ח"ג ע' צא ואילך).

5) תהלים קיח, ה.

6) ישעי' כו, ד.

7) ראה ביהו"ז לאדהאמ"צ וארא לז, ד ואילך. להצ"צ ח"א ע' קצ ואילך. וראה לקו"ת פקודי ז, ב ואילך.

8) ראה גם שיחת י"ג תמוז שנה זו (שיחות קודש תשי"ב (ברוקלין, תש"ס) ע' 345).

9) מלאכי א, ב.

מדת החסד לא יומשך למטה, ובמילא הנה בטחוננו בהוי' אינו בשלימות. אמנם כל זה הוא דוקא כאשר הבטחון שלו הוא מצד מדת האהבה שלמעלה כמו שהוא בענין המדות בלבד, דבהאבה כמו שהיא בענין המדות אפשר להיות בזה התנגדות מצד מדת הגבורה, אבל כאשר הוא מגבי' (ער הויבט אויף) את בטחוננו לענין המוחין, הנה אז הבטחון הוא ביותר, להיות שמצד האהבה כמו שהיא בהמוחין בכלל, ובמוחין דגדלות בפרט, בודאי יומשך ההשפעה, דבמוחין אין שם התנגדות דמדת הגבורה, ומוחין בכלל הם רחמים לגבי המדות. ויובן זה ממה שאנו רואים למטה, דכאשר א' אוהב את חברו, הנה כאשר האהבה היא במדות בלבד, הנה אז כאשר חברו לא ימלא את רצונו ומכל שכן אם יעשה היפך רצונו, הרי אז הנה לא זו בלבד שתהי' חלישות בהאבה, אלא שיהי' עוד היפך האהבה, דכל זה הוא כאשר האהבה היא מצד המדות בלבד, אבל כאשר האהבה היא מצד המוחין, הרי אז הנה גם כאשר יעשה היפך רצונו, דמצד המדות בלבד לא יהי' שום מקום שיאהוב אותו, אבל מצד המוחין, דאל תדין את חברך עד שתגיע למקומי, הוא מכניס את עצמו במצבו של השני (לייגט ער זיך אריין אין יענעם'ס מצב) ומבין את הסיבה למה עשה כזאת, ודן אותו לכף זכות. ועוד יותר הוא, שהוא נכנס בעצמו למצבו של השני (אז ער שטעלט זיך אליין אריין אין יענעם'ס מצב), שעייז הוא מתמלא עליו רחמים ונעשה עוד תוספת בהאבה. וכמו"כ יובן למעלה, דמצד האהבה כמו שהיא במדות בלבד, הרי צריך להיות כלי לזה, והוא האהבה שלמטה שהיא כלי להאבה שלמעלה, אבל כאשר לא יש האהבה שלמטה, ומכל שכן אם ישנו ההיפך מזה, הרי אז לא יומשך ההשפעה שמצד האהבה שלמעלה. דכל זה הוא בהאבה כמו שהיא בהמדות, אבל מצד מדת האהבה כמו שהיא בהמוחין, הרי גם אם אין האהבה שלמטה, מ"מ תומשך ההשפעה. ובמילא הנה כאשר הבטחון שלו הוא מצד מדת האהבה כמו שהיא בהמוחין, הנה אז הבטחון הוא ביותר. אמנם באמת הנה גם הבטחון שמצד המוחין אינו בטחון בשלימות, שהרי גם מצד המוחין, אינו בהכרח שתומשך ההשפעה. דלפעמים אפשר להיות שגם כאשר מקיים מה שאמרו חז"ל אל תדין את חברך עד שתגיע למקומו, מ"מ לא ימצא עליו שום זכות, דאז גם מצד המוחין לא תהי' ההשפעה, ובמילא הנה גם הבטחון כמו שהוא מצד המוחין אינו בטחון גמור, מאחר שאפשר להיות שלא תהי' ההשפעה, א"כ הרי אינו בטוח בבירור שתהי' ההשפעה.

אך זהו דוקא כאשר בטחוננו בהוי' הוא מצד המדות או המוחין, דאז הרי הבטחון אינו בשלימות, דמצד המדות הרי אפשר להיות בודאי שלא תהי' ההשפעה, וגם מצד המוחין שהם רחמים לגבי המדות, מ"מ הרי אפשר להיות שיהי' כזה שאין שום לימוד זכות עליו גם מצד המוחין, אבל כאשר הוא מגבי' (ער הויבט אויף) את הבטחון שלו למעלה יותר, דהנה בענין הבטחון מ"ש בטחו בהוי' עדי

עד, ישנם ג' פירושים, פירוש א' הוא דהבטחון הוא בז"א שהו"ע המדות, פירוש ב' הוא דהבטחון הוא באבא ואמא שהו"ע המוחין, ופירוש ג' הוא שהבטחון שלו הוא מצד הכתר, הנה כאשר הבטחון שלו הוא מצד רצון ותענוג [רצון וכל שכן תענוג], הרי אז הבטחון הוא בשלימות, שבטוח בבטחון גמור, להיות דמשם הרי בודאי תומשך השפעה. דזהו ענין השבועה וכריתת ברית¹⁰, שבכל האופנים שיהיו, גם אם יהיו באופן כזה שלא יהי' שום מקום לאהבה, לא בהרגש הלב וגם לא בהרגש השכל, מ"מ הוא כורת ברית עמו שלא תהי' שום חלישות בהאהבה. והיינו דבכל האופנים שיהיו, לא תהי' שום חלישות בהאהבה העצמית דאהבתי אתכם אמר הוי', ומצד אהבה עצמית זו, הנה בכל אופן תומשך ההשפעה, ובמילא הנה כאשר הבטחון שלו הוא מצד האהבה עצמית, הנה אז בטחוני הוא בשלימות.

ולהבין הענין בעבודה, הנה כתיב מן המיצר קראתי י"ה ענני במרחב, דכאשר הוא במיצר, בין כאשר הוא במיצר גשמי ובין כאשר הוא במיצר רוחני, הנה ע"י הקריאה בתפילה, נעשה היציאה מן המיצר אל המרחב. והנה בכללות הענין דמיצר ויציאה מן המיצר, הנה שרשה הוא מגלות מצרים ויציאת מצרים, שהרי בכל דור ודור חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים¹¹, היינו דיציאת מצרים נותן כח לכל הגאולות¹². והנה האופן דיציאת מצרים הי' בדרך דילוג, כמ"ש בענין יציאת מצרים, מדלג על ההרים מקפץ על הגבעות¹³, דיציאת מצרים הי' בדרך דילוג דוקא. דבכללות העבודה ישנם ג' ענינים¹⁴, עמידה, הילוך ודילוג, הנה יציאת מצרים הי' בדרך דילוג דוקא.

והנה ענין העמידה אין הכוונה שהוא עומד על מקום א', היום כמו אתמול ומחר כמו היום (היינט ווי נעכטן און מאָרגן ווי היינט), ואין לו שום עילוי ותוספות, שהרי כל הג' ענינים הם מדריגות בענין העבודה, וגם ענין העמידה הוא מדריגה בעבודה, ובמילא מובן שגם בענין העמידה ישנם עליות, שדוקא אז הו"ע העבודה, ואם הוא עומד תמיד על מקום אחד, הרי אז הוא בכלל לא עבדו¹⁵, ובודאי צריך לומר שגם בענין העמידה ישנן עליות, ומה שנקרא בשם עמידה הוא, לפי שהעליות הן בערך, דמשום זה נקרא בשם עמידה. וזהו ג"כ הטעם מה שהמלאכים נקראים בשם עומדים, כמ"ש¹⁶ ונתתי לך מהלכים בין העומדים האלה, וכמו"כ הנשמות כמו שהן למעלה טרם ירידתן למטה נקראות בשם עומדים,

(10) ראה לקו"ת נצבים מד, ב. ובכ"מ.

(11) פסחים קטז, ב.

(12) ראה סה"מ תש"ח ע' 164.

(13) שה"ש ב, ח. שהש"ר עה"פ.

(14) בכל הבא לקמן – ראה סה"מ אעת"ר שבהערה 1.

(15) ל' הכתוב – מלאכי ג, יח. וראה חגיגה ט, ב. תניא פט"ו.

(16) זכרי' ג, ז. וראה תו"א וישב ל, סע"א ואילך. לקו"ת ר"פ בחוקותי. ובכ"מ.

כמ"ש¹⁷ חי ה' אשר עמדתני לפניו, דאף שמלאך מיכאל שמחנה שלו באהבה¹⁸, ומלאך גבריאל שמחנה שלו ביראה¹⁹, יש בהם עליות, מ"מ נקראים בשם עומדים, לפי שהעליות שלהם הן עליות שבערך, לכן נקרא זה בשם עמידה. וביאור הדברים מה שעליות שבערך נקראות בשם עמידה, יובן זה ממה שאנו רואים שיש ב' אופנים בענין השכל, אופן א' הוא שהולך מן הקל אל הכבד, דבתחילה הוא לומד ענין נמוך יותר ואח"כ הוא לומד ענין נעלה יותר, וכל מה שהשכלתו בענין הקל הוא טוב יותר, אז תהי' עלייתו בשכל הנעלה בטוב יותר, דכל זה הוא באופן הא'. ואופן הב' הוא כדאיתא בגמרא²⁰ שר' זירא צם מאה תעניתא (או ארבעים תעניתא²¹), שישכח תלמוד בבלי בכדי שיוכל ללמוד תלמוד ירושלמי. דענין זה אינו כאופן הא', שאם הי' לימודו באופן הא' הרי אז הנה לא זו בלבד שלא הי' צריך לשכוח תלמוד בבלי, אלא אדרבה, שידיעתו בתלמוד בבלי הי' נותן לו סיוע בתלמוד ירושלמי, ומאחר שהי' צריך לשכוח תלמוד בבלי, מובן מזה שאופן לימודו הי' באופן אחר. דהטעם בזה הוא, לפי שהסדר באופן הא' הוא דוקא כאשר השכלים הם בערך זה לזה, אבל כאשר אינם בערך, הנה אז לא זו בלבד שהשכל התחתון אינו מסייע לשכל העליון, אלא אדרבה הוא עוד מבלבל. וע"ד²² דכאשר הנשמה צריכה לעלות לגן עדן ליהנות מזיו השכינה, היא צריכה תחילה לשכוח על חיזו דהאי עלמא²³, והכוונה דחיזו דהאי עלמא, אין הכוונה על תאוות האסורים ואפילו תאוות הרשות, כי אם שצריך לשכוח גם על עניני העולם כמו שהיו אצלו בדקות דדקות (כפי שצריך להיות), הנה גם ע"ז הוא צריך לשכוח בכדי שיוכל להשיג וליהנות מזיו השכינה. דהדוגמא מזה יובן בענין המושכלות שהם באין ערוך זה לזה, ששכל התחתון הוא מבלבל לשכל העליון, ולכן הוצרך ר' זירא לשכוח תחילה תלמוד בבלי בכדי שיבוא לתלמוד ירושלמי, דכל זה הוא בשכלים שבאין ערוך זה לזה, אבל בשכלים שהם בערך זה לזה, הנה סדר העליון בשכלים אלו הוא באופן הנ"ל שמן הקל יבוא אל העליון ממנו, היינו שהשכל התחתון הוא מסייע להעליון. ובזה יבואר מה שעליות שבערך נקראות בשם עמידה, דכמו במושכלות הרי במושכלות שהם בערך זה לזה, הנה השכל התחתון מסייע להעליון, בזה שהשכל התחתון נמצא בהעליון, דלכן הוא מסייע בהבנת שכל העליון (דאם בהשכל העליון לא הי' נמצא התחתון, הרי אז לא הי' יכול לסייע בהשכל העליון, ואדרבה הי' מבלבל, להיותו ענין אחר), וטעם הדבר הוא, להיות שהוא בערך להעליון ובכללות יש ביניהם ענין משותף, דלכן הוא נמצא בו. הנה

(17) מלכים ב ה, טז. וראה לקו"ש חכ"ה ע' 147 הערה 53. וש"נ.

(18) ראה לקו"ת במדבר י, א ואילך. וראה תקו"ז ת"ע (קכו, א). ובכ"מ.

(19) ב"מ פה, א. וראה בכ"ז המשך תרס"ו ע' טו.

(20) ע"פ גירסת הרש"ל ב"מ שם.

(21) ראה בכ"ז המשך תרס"ו שם ע' יב ואילך. שם ע' יח.

(22) זהר ח"א רא, א. ח"ב ריא, ב. רמז, א. תקו"ז בהקדמה (יז, א). וראה סה"מ ימי הספירה ריש ע' סה.

כמו שהוא במושכלות, כמו"כ הוא גם בעבודה, דבעליות שהם בערך, הנה גם במדריגה היותר עליונה הוא בערך, ובמילא נמצא בו מדריגה היותר תחתונה, דהעליות שבערך נקראות בשם השתלשלות, וכמו שלשלת²³ שהטבעת העליונה קשורה בהטבעת שלמטה ממנה, וטבעת זו בהטבעת שלאחרי, עד טבעת היותר תחתונה, וכמו"כ הנה הטבעת התחתונה אחוזה בטבעת העליונה ממנה, היינו שראשה של הטבעת נמצא בטבעת העליונה ממנה, עד טבעת היותר עליונה, דלכן הנה גם כאשר הוא עולה במדריגה היותר עליונה, עדיין הוא בערך ונמצא בו מדריגה היותר תחתונה. ולכן הנה כללות העלי' שבערך נקראת בשם עמידה, שהרי בכל עליותיו מ"מ נמצא בו מדריגה היותר תחתונה, והוא לא נפרד ממנה (און ער איז ניט אַוועק פון איר), והוא עומד עדיין במדריגה זו.

והנה תכלית ירידת הנשמה בגוף הוא, שהנשמה תהי' בבחי' מהלך. דהנשמה כמו שהיא למעלה היא בבחי' עמידה כנ"ל, ועי' ירידתה למטה ומתקשרת עי' הנפש הבהמית בהגוף, דהנשמה מצד עצמה א"א שתתקשר בהגוף, אבל כאשר היא מתקשרת עי' הנה"ב בהגוף, הרי אז הנה עי' שמרגשת את מיצר הגוף ונה"ב, ויוצאת ממיצר הגוף, הנה אז היא יוצאת מהמיצר שלה מצד עצמה. דהמיצר שלה מצד עצמה, הנה אף שהוא מיצר, אבל כיון שהוא מיצר שלה בעצמה, לכן אינה מרגשת שהוא מיצר, אבל כאשר היא מתקשרת בהגוף ונה"ב ונעשה בה בחי' המיצר של הגוף, שזהו מיצר זר (וואָס דאָס איז אַ פּרעמדער מיצר), הנה אז היא יוצאת ממיצר הגוף, ובמילא היא יוצאת גם ממיצר שלה, שעיי' היא נעשית בבחי' מהלך. דהרי המיצר של הנשמה מצד עצמה הוא ההגבלה דשכל ומדות, וכאשר היא יוצאת מההגבלה דשכל ומדות, ועבודתה הוא למעלה מטעם ודעת, נעשית בבחי' מהלך, דהעבודה שע"פ טעם ודעת היא העבודה דעמידה, דהרי בהעבודה שע"פ טעם ודעת, הנה רוב שנים יודיעו חכמה²⁴, והיינו דמה שהוא עומד עכשיו במדריגה זו, הוא עי' שרכש בעצמו במשך כל השנים ריבוי חכמות, א"כ הרי גם עכשיו הוא עומד עדיין במדרגותיו הקודמות, דלכן הנה העבודה שע"פ טעם ודעת נקראת בשם עמידה. אבל העבודה דהילוך הוא העבודה שלמעלה מטעם ודעת, היינו שהוא עוזב לגמרי את הטעם ודעת (אַז ער גייט אַוועק אינגאַנצן פון טו"ד), דלכן נקרא בשם מהלך. ועבודה זו שלמעלה מטעם ודעת הוא תכלית ירידת נשמתו למטה, דכאשר עבודתו היא ע"פ טעם ודעת, אז הוא נקרא בשם עומד ואין זה תכלית בריאתו בעולם, והתכלית היא העבודה שלמעלה מטעם ודעת דוקא, דאז הוא נקרא מהלך. והנה כמו"כ הוא ג"כ בהמשכות למעלה, דעי' העבודה שע"פ טעם ודעת, הוא מגיע לבחי' ז"א, דז"א

23) תו"א בשלח סד, ב. מג"א ז, א. לקו"ת ואתחנן יב, א. ברכה צה, ב. שה"ש מב, ב. סה"מ תרפ"ט ע'

123. וש"נ.

24) איוב לב, ז.

הוא מלשון זעיר וצמצום²⁵, והוא ההמשכות שנמשכו ע"פ הצמצום דקו המדה, וכללות העלי' שלו הוא באור הממכ"ע שהוא בערך לעולמות ואפשר להיות משם אחיזה גם ללעו"ז, אבל ע"י העבודה שלמעלה מטעם ודעת, הוא מגיע לבחי' הכתר שלמעלה מהעולמות, והוא בחי' סוכ"ע²⁶.

אמנם הנה גם העבודה שלמעלה מטעם ודעת, הנה אף שנקרא בשם הילוך, מ"מ יש לו שייכות לטעם ודעת, שהרי מה שחייב אותו שיהי' למעלה מטעם ודעת, הוא השגה גופא, שהוא משיג בהשגתו שצריך לצאת מטעם ודעת, א"כ הרי גם כמו שהוא למעלה מטעם ודעת, יש לו שייכות להשגה, דהרי מה שהוא בהעבודה שלמעלה מטעם ודעת, הוא מצד חיוב ההשגה. ואף שההשגה שחייבה שיהי' למעלה מטעם ודעת הוא השגת השלילה²⁷, מ"מ הרי גם השגת השלילה היא השגה עכ"פ, ובמילא הנה גם כמו שהוא למעלה מטעם ודעת, יש לו שייכות להשגה, שהרי זה בא מצד החיוב ההשגה²⁸. ועוד זאת דמה שהוא למעלה מטעם ודעת, הרי אין זה שהוא מושלל לגמרי מטעם ודעת ואין לו שייכות להשגה, אלא שבעצם הוא שייך להשגה, אלא שמצד חיוב השגתו הוא יוצא (גייט ער אַרויס) מטעם ודעת, א"כ הרי גם כמו שהוא למעלה מטעם ודעת, אין זה שאין לו שייכות לגמרי להשגה, אלא הוא מה שהוא יוצא (וואָס ער גייט אַרויס) מהשגה, א"כ הרי יש לו שייכות לטעם ודעת בדרך שלילה עכ"פ, ובמילא הנה על כל עבודה ועבודה, הנה בעצם הוא שייך לטעם ודעת, וצריך לעשות חשבון לצאת מטעם ודעת. א"כ הרי גם בהעבודה דהילוך יש לו שייכות לטעם ודעת, וגם בעבודה זו הנה עבודתו היא בדרך מלחמה, שלוחם עמו כדי לצאת (אויף אַרויסגיין) מטעם ודעת, ובמילא הנה גם בהעבודה דהילוך אפשר להיות שיהי' ולאום²⁹ מלאום יאמץ. וכמו"כ הוא בההמשכה שלמעלה, הנה אף שע"י העבודה דהילוך הוא מגיע בבחי' הכתר שלמעלה מהעולמות, והוא בחי' סוכ"ע, מ"מ, הרי גם בחי' כתר יש לו שייכות לעולמות, דאף שהוא בבחי' סובב, מ"מ הוא סובב לעלמין³⁰. ואף שבחי' סובב אינו בערך העולמות, מ"מ הוא בבחי' שייכות עכ"פ לעולמות, ושייכותו הוא זה גופא שאינו בערך העולמות (היינו שהיא שייכות בדרך שלילה). וכיון שהוא שייך לעולמות, הרי אפשר להיות מזה יניקת החיצונים, דכמו שהוא בבחי' ז"א שהוא בבחי' צמצום ע"פ קו המדה, אפשר להיות בזה יניקה לחיצונים, כמו"כ הוא בבחי' הכתר שהוא שרש הנאצלים ולמעלה מהצמצום, אבל מ"מ מאחר שהוא

(25) ראה סה"מ תרכ"ט (קה"ת, תשנ"ב) ע' רלח. המשך תער"ב ח"ב ע' תשכו. שם ע' א'פז. סה"מ תרפ"ה

ע' שא. ועוד.

(26) ראה לקו"ת ואתחנן ז, א.

(27) ראה גם ד"ה מי מנה העת"ר (המשך תער"ב ח"ב ע' אינה).

(28) ראה גם סה"מ תרצ"ז ע' 199-200 (קונטרסים ח"ב שפא, א"ב).

(29) תולדות כה, כג. וראה פרש"י שם.

(30) ראה תו"א מג"א צח, ב. לקו"ת ר"ה נט, ג. שה"ש י, א. ובכ"מ.

שרש לנאצלים, היינו שישנם שם בחי' הנאצלים כמו שהם בשרשם, א"כ הרי הוא שייך לעולמות ואפשר להיות מזה יניקה לחיצונים. ולכן העבודה דהילוך לבד אינו מספיק, כיון שהוא שייך לטעם ודעת ואפשר להיות בזה יניקה לחיצונים, והיינו דמצד הנשמה עצמה ה' מספיק העבודה דהילוך, אבל מצד הנפש הבהמית והגוף אינו מספיק העבודה דהילוך, כיון שיש לה שייכות לטעם ודעת ואפשר להיות בזה שלאום מלאום יאמץ, וצריך להיות העבודה דדילוג דוקא, שהוא למעלה מטעם ודעת לגמרי.

והנה העבודה דדילוג הוא שיוצא מן הטעם ודעת לגמרי, ואין זה אצלו בדרך טענה כי אם שהוא יוצא מזה לגמרי, כאדם הבורח מן המות אל החיים³¹, שאין זה בדרך טענה, והוא העבודה דתשובה שהוא בדרך דילוג, וכמ"ש הרמב"ם³² שענין התשובה הוא שאמש ה' זה מובדל מה' כו' והיום הוא מודבק בשכינה, שהיא בשעתא חדא וברגעא חדא³³, והוא בשינוי המהות. דהעבודה שבדרך הילוך אין זה שינוי המהות, דכיון שמה שהוא למעלה מטעם ודעת הוא מצד חיוב ההשגה, אין זה שינוי המהות, שהרי כמו שהוא במהותו והשגתו הוא עולה להעבודה שלמעלה מטעם ודעת, כי אם העבודה דתשובה שאין זה בדרך טענה כי אם בדרך בריחה³⁴, הוא שינוי המהות, שזהו העבודה דדילוג. וכדאיתא בלקו"ת³⁴ בענין ג' העבודות דעמידה, הילוך, ודילוג, דעמידה הוא מה שעומד על הארץ בשתי רגליו, והילוך הנה אף שרגלו א' היא באויר, מ"מ הרי תמיד הוא עומד ברגל א' על הארץ, אבל דילוג הוא שברגע א' הוא בכ' רגליו למעלה מהארץ³⁵. והיינו שהעבודה דדילוג הוא העבודה דתשובה, שהוא בשינוי המהות שלמעלה מן הטעם ודעת לגמרי. והנה ההמשכה שלמעלה שע"י העבודה דדילוג, הוא ההמשכה דפנימיות הכתר. ובלשון הקבלה, הנה חיצוניות הכתר נקרא אריך אנפין ופנימיות הכתר נקרא עתיק. דאריך אנפין הנה אף שהוא למעלה מאצילות, מ"מ הוא אותו הענין דז"א, אלא שבז"א הוא בבחי' זעיר ובאריך אנפין הוא בבחי' אריך, וכמו ההפרש בין מראות קטנות למראות גדולות³⁶, אבל הוא אותו הענין, ולכן הנה גם מבחי' אריך אפשר להיות יניקה לחיצונים כנ"ל. משא"כ בחי' עתיק הוא מלשון העתקה³⁷, שנעתק ונבדל לגמרי מהעולמות, דמשם אין שייך שיהי' איזה אחיזה כו', והמשכה זו נעשית ע"י העבודה דדילוג דוקא.

(31) ראה גם סה"מ תש"ב ע' 5. תש"י ע' 7. ובכ"מ.

(32) הל' תשובה פ"ז ה"ז.

(33) זח"א קכט, א ואילך.

(34) שה"ש טו, ב. מב, ב.

(35) ראה אהלות פ"ח מ"ה וברע"ב ופיה"מ להרמב"ם שם. ירושלמי ביצה פ"ב ה"ב (הובאו בלקו"ת שם).

(36) ב"ר פ"ד, ד. ראה לקו"ת קרח נג, ב.

(37) תו"א שם, רע"ג. לקו"ת ר"ה סא, ג. ובכ"מ.

ובזה יובן מה שיציאת מצרים הי' בדרך דילוג דוקא, להיות שבמצרים היו משוקעים כו³⁸, ולזאת אם היתה ההמשכה מבחינה ששייך לעולמות, הי' אפשר להיות בזה איזה אחיזה כו', וההמשכה היתה צריכה להיות מהעצמות דוקא, דהמשכה זו נעשית ע"י העבודה דדילוג דוקא, דע"י היתה המשכת העצמות שלמעלה מסוכ"ע, כמאמר³⁹ אני ולא מלאך, אני ולא שרף אני ולא שליח אני ולא אחר, דבחי' אחר הוא שהוא מושלל מעולמות דזהו בחי' סוכ"ע⁴⁰, אבל ביציאת מצרים הי' בחי' אני ולא אחר, היינו שהי' גילוי העצמות שהוא למעלה מסובב, כמאמר⁴¹ נגלה עליהם מלך מלכי המלכים הקב"ה בכבודו ובעצמו, ומבאר בזה כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע⁴², דבכבודו קאי על מלכות דא"ס, ובעצמו קאי על תפארת הנעלם, ולמעלה יותר על העצמות, דע"י גילוי העצמות דוקא שאין בזה שום אחיזה כו', ע"י דוקא הי' היציאה ממצרים. וכמו שהי' ביציאת מצרים, הנה כמו"כ הוא בכל מיצר ומיצר, שצריך להיות בזה גילוי העצמות דוקא, שע"י הוא היציאה מהמיצר.

וזהו ג"כ מ"ש בטחו בהוי' עדי עד, שהבטחון צ"ל עד בחי' ומדריגת עד, דהנה תיבת עד בכלל מורה על הפסק איזה ענין דזהו תיבת עד, שעד כאן הוא הענין הזה ומכאן ואילך הוא נעלה יותר. אמנם בזה גופא יש ב' מדריגות, והוא בחי' עד ועד בכלל, ובחי' עד ולא עד בכלל⁴³. דבחי' עד ועד בכלל הוא בבחי' סוכ"ע, דאף שהוא בבחי' עד, שהוא הפסק אור הממלא, היינו שהוא למעלה מאור הממלא, מ"מ הוא בחי' עד ועד בכלל, שהרי גם בחי' סוכ"ע שייך לעולמות, אבל בחי' עד ולא עד בכלל הוא בחי' העצמות שלמעלה לגמרי מהעולמות. וזהו בטחו בהוי' עדי עד, שהבטחון צ"ל עד בחי' ומדריגת עד, והוא בחי' עד ולא עד בכלל, היינו שהבטחון צ"ל מצד העצמות דוקא, דלהיות שמצד המשכת העצמות אין שום מקום ואחיזה לחיצונים, לזאת הנה מצד העצמות הוא בטוח שיומשך ההשפעה למטה, ואז הבטחון שלו הוא בשלימות שהוי' יוציאנו מן המיצר אל המרחב.

וזהו מי מנה עפר יעקב ומספר את רובע ישראל, דמי גו' מספר הכוונה היא שהם בלי מספר, אבל מ"מ הם בגדר מספר אלא שאין מי שישפור אותם, דזהו ההמשכה דסוכ"ע, שאף שהוא למעלה מהעולמות, מ"מ יש לו שייכות לעולמות. והמשכה זו היא בישראל, דישראל הוא לי ראש⁴⁴, שבהראש ישנו

(38) ראה זהר חדש ר"פ יתרו. ועוד.

(39) הגש"פ פיסקא ויוציאנו.

(40) ראה סה"מ אעת"ר שם ע' עה ואילך. תש"ה ע' 150.

(41) הגש"פ שם, ופיסקא מצה זו.

(42) ראה סה"מ אעת"ר שם. המשך תער"ב ח"ב ס"ע תתקכד.

(43) ראה לקו"ת פקודי ז, א.

(44) פע"ח שער (כט) הלולב פ"א. תו"א שמות נ, א ואילך. מאמרי אדהאמ"צ ויקרא ח"א ס"ע צה. וש"נ.

הגולגולת שמקיף על המוחין, דאף שהוא בבחי' מקיף, מ"מ הוא מקיף על המוחין, דוגמת אור הסוכ"ע, דאף שהוא בבחי' סובב, מ"מ הוא סובב לעלמין. וזהו ג"כ מ"ש רובע ישראל, דברובע יש ב' פירושים⁴⁵, או שהוא מלשון ארבעה או שהוא בחינה הרביעית, דזה קאי על הד' עולמות אבי"ע, להיות שאור הסובב יש לו שייכות להעולמות. וכל זה הוא בבחי' ישראל. אבל בבחי' יעקב, דיעקב הוא יו"ד עקב⁴⁶, דמעלת העקב הוא בענין המסירות נפש, דאף שיש ענין המסירות נפש בכל הגוף, אבל בהרגל בכלל ובהעקב בפרט הוא ביותר, דזהו ענין יעקב שהוא העבודה דמסירות נפש וקבלת עול שלמעלה מטעם ודעת⁴⁷, הנה עי"ז הוא בחי' עפר, דעפר⁴⁸ הוא גוש אחד, שהוא למעלה מבחי' גרגירים בלי מספר, דאף שהם בלי מספר, אבל מ"מ הם גרגירים מיוחדים ומחולקים זה מזה, אבל עפר הוא בחי' גוש אחד, והיינו בחי' האחדות אשר כולנו כאחד, דענין האחדות באופן שאין בו התחלקות כלל אפשר להיות דוקא ע"י קבלת עול שלמעלה מטעם ודעת, שע"ז דוקא נעשה בחי' עפר גוש אחד. ואף שעפר הוא למטה מכל היסודות⁴⁹, אבל מ"מ הרי הכל ה' מן העפר⁵⁰, והיינו שע"י קבלת עול דוקא הוא מגיע בכל המדריגות. וזהו מה שבבחינה זו דעפר יעקב אינו אומר הלשון דמספר כי אם הלשון מנה דוקא, דאיתא בזה"ש⁵¹ שמנה הוא מלשון מתנה, שהוא המשכת העצמות שבא בדרך מתנה דוקא, והיינו שע"י העבודה דקבלת עול ומסירות נפש דוקא, נעשה בזה המשכת העצמות, וכנ"ל שע"י העבודה דדילוג הוא ממשיך את העצמות.

וזוהו מן המיצר קראתי י"ה ענני במרחב, דע"י המיצר דוקא, הנה אז הוא קראתי י"ה, שהוא הכחות חכמה ובינה שבעצם הנפש, דע"ז הוא ענני במרחב, מרחב העצמי, והיינו שע"י המיצר דוקא, אז הוא העבודה דדילוג, שזה ממשיך את העצמות. ולכן הנה במצרים שהיו אז ישראל במיצר, הנה עי"ז ה' בהם העבודה דדילוג, שע"ז ה' המשכת העצמות שהוא למעלה מגדר שייכות לעולמות, שזהו מה דאיתא אני ולא מלאך אני ולא שרף אני ולא שליח אני ולא אחר, דמלאך שרף שליח ואחר הם הד' עולמות אבי"ע⁵⁰, אבל ביציאת מצרים הנה ע"י המיצר

(45) לקו"ת פרשתנו סז, א. ע. ב. וראה גם אוה"ת פרשתנו ע' תתקכ"ב. ובארוכה – ד"ה מי מנה להצ"צ (קה"ת, תשס"ד).

(46) ע"ח שער (ג) סדר אצילות פ"ב. פרדס שער (כג) ערכי הכינויים בערכו. תו"א ואוה"ת ר"פ ויצא. ועוד.

(47) ראה ד"ה אין הקב"ה בא בטרוניא תרמ"ח (סה"מ תרמ"ח ס"ע קפו ואילך). תרפ"ה (סה"מ תרפ"ה ע' רסב ואילך. קונטרסים ח"ג ס"ע כג ואילך). סד"ה הנ"ל בסה"מ אידיש (ע' 6). ד"ה אני ישנה תש"ט (סה"מ תש"ט ע' 120 ואילך). ועוד.

(48) ככ"ז ראה לקו"ת פרשתנו ביאור ע"פ מי מנה (ע, א).

(49) ראה במדב"ר פ"ד, יב. ועוד.

(50) קהלת ג, כ.

(51) פרשתנו (ח"ג כד, א. וראה גם אוה"ת פרשתנו ס"ע תתקיו. שם ס"ע תתקנא ואילך.

והעבודה דדילוג, ה' המשכת בחי' אני, שאין לו שייכות לעולמות, דעיי"ז דוקא ה' היציאה ממצרים. וכמו"כ הוא גם בגאולה העתידה, שהגאולה תהי' מצד גילוי העצמות דוקא, שגילוי זה בא ע"י העבודה דדילוג, שעבודה זו באה מן המיצר דוקא, הנה ענין זה לקחו נשיאי ישראל על עצמם (האָבן נשיאי ישראל גענומען אויף זיך), שהי' בהם ענין המיצר דיסורי הגוף ויסורי הנפש, שע"י מיצר זה יהי' ענני במרחב שהוא גילוי העצמי, שעיי"ז תהי' הגאולה העתידה, שתהי' גאולה שלימה שאין אחרי' גלות⁵², דלהיות שהגילוי יהי' מבחינה כזו שאין לה שייכות לעולמות כלל ואין שייך שהי' בזה איזה אחיזה כנ"ל, במילא יהי' גאולה שלימה שאין אחרי' גלות. ואילו זכינו הי' גם גאולת מצרים באופן כזה, אבל להיות אשר [לא זכינו], לכן הי' אחרי' גלות. אבל גאולה העתידה כו"ל⁵³.

ד"ה מי מנה עפר יעקב תשי"ב⁵⁴

(52) ראה מכילתא בשלח טו, א. תוד"ה ה"ג ונאמר – פסחים קטז, ב.

(53) חסר הסיום. המו"ל.

(54) בלתי מוגה – סה"מ במדבר ח"ב ע' קח ואילך.

קד

והנה המשכה היא ע"י אמירת פסוקי מלכיות כמארז"ל אמרו לפני מלכיות כדי שתמליכוני עליכם, שצריך לשבח ולפאר ענין המלכות שבזה מעוררים וממשיכים רצון ותענוג במלוכה, ובמה בשופר¹, דאמירת מלכיות בלבד אינו מספיק, דלהיות שאמירה היא בחי' אותיות ומהאותיות הי' הסילוק, לכן הנה בזה אי אפשר להיות המשכה, כי אם ע"י שופר דוקא שהוא צעקה פשוטה שלמעלה מהשתלשלות ולמעלה ממדידה והגבלה שבזה לא הי' הסילוק, הנה עיי"ז אפשר להיות המשכה. דאמירת מלכיות הוא בהשתלשלות ובהשתלשלות הי' הסילוק, וא"כ אי אפשר להיות בזה המשכה, כי אם ע"י שופר דוקא שהוא למעלה מהשתלשלות, דתקיעה ראשונה היא צעקת הקול, ואח"כ הוא שברים תרועה גנוחי גנח וילולי יליל² שהוא צעקת הלב, שהוא אינו מוצא בעצמו שום מציאות (אז ער געפינט אין זיך קיין שום מציאות ניט) ומצד עצם הנפש הוא מרגיש שכל ההשתלשלות הוא מיצר והגבלה, דזהו מ"ש³ מן המיצר, דזהו ג"כ כאשר כל השנה הי' כדבעי למהוי, ובפרט מי שחטא ופגם ועבר את הדרך שאצלו יש לא רק מיצר והגבלה דקדושה כי אם גם מצרים דלעו"ז, הוא במרירות עצומה, דזהו מן המיצר,

(1) ר"ה טו, א. לד, ב.

(2) ר"ה לג, ב.

ועי"ז מגיע לקראתי י"ה³ שהוא י"ה שבעצמות, והוא מקשר זאת עם מרחב (און ער פארבינדט דאָס מיטן מרחב), שע"ז נעשה המשכת מרחב האמיתי, דזה נעשה ע"י המיצר דוקא, דזהו ג"כ מה שתוקעים בצדו הקצר דוקא, שע"י המיצר דוקא נעשה המשכת המרחב, והיינו שע"י תקיעת שופר דוקא שהוא למעלה מהשתלשלות הוא ההמשכה.

ד"ה זה היום תחלת מעשיך תשי"ד⁴

(3) תהלים קיח, ה.

(4) בלתי מוגה – סה"מ ראש השנה ע' כו.

קה

וזוהו ג"כ עמדת שהוא האור שלמעלה מהשתלשלות, ולהיות שהאור שלמעלה מהשתלשלות הרי אין בזה הגבלות כלל, לזאת הוא נמשך עד למטה מטה, דבאור זה לא שייך ענין ההפסק מצד הקטרוג כו', וזהו ג"כ מה שמסיים לשמך הגדול דוקא. ובכדי להמשיך אור זה הוא ע"י המיצר ועקתא, כמ"ש מן המיצר קראתי י"ה ענני במרחב י"ה, דכאשר הוא מתבונן בשפל המצב ואיך שמקטרגים עליו כו' שמצד זה הנה נעשה לו צר ביותר, הנה עי"ז ענני במרחב י"ה, שממשיך בחי' המרחב שלמעלה מהשתלשלות, דזהו מ"ש ואתה ברחמיך הרבים עמדת להם בעת צרתם, דבעת צרתם, שהי' להם צר ביותר, הנה אז עמדת להם ברחמיך הרבים שהוא האור הבלתי גבול, רבת את ריבם כו', שביטל את כל טענת המקטרגים.

ד"ה ואתה ברחמיך הרבים תשי"ז²

(1) תהלים קיח, ה.

(2) בלתי מוגה – סה"מ חנוכה ע' מב.

קו

הנחה בלתי מוגה

תקעו בחודש שופר בכסה ליום חגנו², ואיתא בגמרא³ איזהו חג שהחודש מתכסה בו הוי אומר זה ראש השנה. והפירוש כפשוטו הוא דבראש השנה הלבנה היא בכיסוי. דזהו ההפרש בין ראש השנה לשאר המועדים, שבכל

(1) לכללות מאמר זה – ראה אוה"ת דרושים לר"ה ע' א'שצא. שם ע' א'תג. ד"ה תקעו תרכ"ח (סה"מ

תרכ"ז ע' שצח ואילך).

(2) תהלים פא, ד.

המועדים הלבנה היא במילוי ובראש השנה היא בהעלם וכיסוי, דענין הכיסוי וההעלם הרי זה היפך ענין האור. וזה מתאים ג"כ עם מאמר הגמרא³ עה"פ⁴ ארץ אשר גו' עיני הוי' אלקיך בה מרשית השנה ועד אחרית שנה, מרשית חסר א', שנה שהיא רשה בתחילתה מתעשרת בסופה, דענין הרישות והעניות הרי זה כענין ההעלם והכיסוי, היפך האור, ההמשכות והשפעות.

וצריך להבין מהו ענין שבראש השנה הו"ע הרישות והעניות. והגם שרש"י מפרש דבראש השנה עושין ישראל עצמן כרשים לפני המקום, שהם בתפילה ותחנונים לפני הקב"ה שיתן להם שנה טובה ומתוקה בבני חיי ומזוני רויחא, אמנם עדיין אין זה מובן, דלפי זה הרי לאו דוקא בראש השנה כי אם גם בכל השנה צריך להיות ענין התפילה והתחנונים להקב"ה שיתן כל הענינים הנצרכים, ומהו שבראש השנה דוקא הו"ע הרישות והעניות. וצריך להבין מהי המעלה בענין הרישות והעניות, דמדברי הגמרא משמע שיש מעלה בענין הרישות דע"ז שרשה בתחילתה מתעשרת בסופה, שהרי מה שאמרו מתעשרת בסופה אין הכוונה על סוף השנה דוקא, לאחר זמן, כי אם הכוונה היא דמיד אחרי זה שרשה הרי ע"ז מיד היא מתעשרת, וכמ"ש⁵ מן המיצר קראתי י"ה ענני במרחב י"ה, דע"ז אשר מן המיצר קראתי הרי ע"ז נעשה מיד ענני במרחב, מרחב עצמי, דבכללות הוא בחי' י"ה עולם הרחבות, שזה נעשה מיד אחרי התנועה דמן המיצר, דכמו"כ הוא גם במה שאמרו שנה שהיא רשה בתחילתה מתעשרת בסופה, הכוונה היא דמיד אחרי זה שרשה בתחלתה היא מיד מתעשרת, וצריך להבין מהי המעלה דרשה. וביותר אינו מובן איך מתאים זה עם דברי המדרש⁶ (שמביא כ"ק מו"ח אדמו"ר בהמאמרים דראש השנה⁷) על הפסוק⁸ ובחודש השביעי באחד לחודש מקרא קודש גו', שביעי שהוא מושבע בכל, גתות בתוכו, ברכות בתוכו, כיפור בתוכו, סוכה בתוכו, לולב וערבה בתוכו, הרי שבחודש זה נמשך שובע על כל השנה, והוא מושבע בכל, וא"כ איך זה מתאים עם דברי הגמרא רשה בתחילתה.

ויובן זה בהקדים תחילה ביאור התירוץ על הקושיא הידועה⁹ מפני מה הקביעות דראש השנה הוא ביום ו' למעשה בראשית ולא ביום הראשון למעשה

(3) ר"ה ת, סע"א ואילך.

(4) שם טז, ב.

(5) עקב יא, יב.

(6) תהלים קיח, ה.

(7) ויק"ר פכ"ט, ח.

(8) סה"מ תרפ"ה ע' ג. תש"ח ס"ע 4-5. תש"י ע' 3.

(9) אמור כג, כד.

(10) סה"מ תרכ"ז שבהערה 1 (ס"ע תג). וראה גם ר"ן ר"ה טז, א. חדא"ג מהרש"א שם. בחיי בראשית א,

ג. לקו"ת נצבים מז, א. ובכ"מ.

בראשית דבכ"ה באלול נברא העולם¹¹, ומתמצים בזה דביום ו' למעשה בראשית הוא יום ברוא אדם הראשון שאמר¹² הוי' מלך גאות לבש, שע"ז פעל קיום בהבריאה וזהו עיקר כל הבריאה, ולזאת הקביעות דראש השנה היא ביום זה דוקא. והגם אשר גם ביום הראשון למעשה בראשית ה' אלקות בעולם, דבדבר הוי' שמים נעשו¹³ ובראשית ברא אלקים¹⁴, וכתב רבינו בשער היחוד והאמונה¹⁵ דמאחר אשר מעשה בראשית אינו התהוות יש מיש כי אם יש מאין לזאת הרי כל מציאות היש הוא הדבר הוי', וא"כ הרי גם ביום הראשון למעשה בראשית היתה כל מציאות העולם אלקות, מ"מ ע"י עבודתו של אדם הראשון שאמר הוי' מלך גאות לבש המשיך בעולם המשכה נעלית יותר, ומעלת ההמשכה שהמשיך אדם הראשון על ההמשכה שהיתה קודם היא כענין מעלת העניות. וכמו שמצינו גבי דוד שאמר¹⁶ הטה ה' אונך ענני כי עני ואביון אני, הגם שאח"כ אמר על עצמו כי חסיד אני¹⁷, מ"מ כשהתפלל בעד כללות כנסת ישראל אמר כי עני אני, שהוא היפך מבחי' חסיד, לפי שתפילה זו מתקבלת ביותר.

והענין הוא, דהנה ישנה תפלה לעני¹⁸ ותפילת עשיר. כדאיתא בזהר¹⁹ עה"פ²⁰ תפלה למשה, דתפלה למשה היא תפילת עשיר, וכמו עשיר אשר אינו מבקש בעד עצמו, שהוא עצמו אינו צריך לכלום ורק מבקש בעד המדינה, דזהו תפלה למשה שהיא תפילת עשיר, ומ"מ הנה תפילת עני שוה במעלתה לתפילת עשיר, ועוד יותר אשד תפילת העני קודמת לתפילת עשיר. ולכן מצינו גם גבי משה שהעמיד עצמו (ער האט זיך אריינגעשטעלט) במדריגת עני, כמ"ש²¹ זה עני קרא והוי' שמע, דלכאורה הרי תיבת זה היא מיותרת, דהוה ל' למימר עני קרא ולמה ל' למימר תיבת זה, אך הענין הוא דזה קאי על משה, כדאיתא בגמרא

(11) ראה פדר"א רפ"ח (ורד"ל שם). ויק"ר פכ"ט, א. ועוד – נסמן לעיל ע' ד הערה 42.

(12) תהלים צג, א. פדר"א פ"א. תנחומא פקודי ג (בסופו).

(13) תהלים לג, ו.

(14) בראשית א, א.

(15) פ"א ואילך.

(16) תהלים פו, א.

(17) שם, ב.

(18) שם קב, א.

(19) ח"א קסת, ב. וראה בכ"ז (נוסף להמצוין בהערה 1) ד"ה תפלה למשה תר"ס (סה"מ תר"ס ע' מט ואילך). ד"ה ארשב"נ תר"ץ (סה"מ קונטרסים ח"א קיח, ב ואילך). ד"ה תפלה למשה תשכ"ט פ"ג (סה"מ מלוקט ח"ה ע' ריט) ואילך. ד"ה וידבר גו' זאת חוקת התורה תשכ"ט פ"ד (סה"מ במדבר ח"ב ע' סג) ואילך. ועוד.

(20) תהלים צ, א.

(21) שם לד, ז.

מנחות²² יבוא זה זה משה, דכתיב²³ זה משה איש, וזהו זה עני קרא והוי' שמע, דגם זה שקאי על משה שהוא בחי' עשיר, מ"מ כדי שיהי' בטוח אשר והוי' שמע העמיד עצמו במדריגת עני, שאז דוקא יהי' בטוח אשר והוי' שמע. וזהו ג"כ החידוש שיתחדש ע"י משיח, דמשיח אתא לאתבא צדיקא בתיובתא²⁴, שהצדיקים יבואו לבחי' התשובה. דצדיקים ובעלי תשובה הם בחי' עני ועשיר, שאין עני אלא בדעת ואין עשיר אלא בדעת²⁵, היינו דעת באלקות, הנה הצדיקים שאצלם תמידים כסדרם והולכים בדרך המלך ומאיר להם אורות וגילויים הרי הם בחי' עשירים, ובעלי תשובה שיש בהם ענינים שצריכים להפכם לזכיות הרי הם בחי' עניים, הנה מעלת הבעלי תשובה גדולה ממעלת הצדיקים כמאמר²⁶ במקום שבעלי תשובה עומדים אין צדיקים גמורים יכולים לעמוד, כנ"ל בענין מעלת העני על העשיר. וזהו ההתחדשות שמשיח יחדש, אשר גם הצדיקים יבואו לבחי' התשובה, שהוא דוגמת מ"ש זה עני קרא והוי' שמע, שגם משה רבינו שהי' בחי' עשיר העמיד עצמו במדריגת עני.

ולהבין זה, הנה אמרו רז"ל²⁷ בתחילה עלה במחשבה לברוא את העולם במדת הדין ראה שאין העולם מתקיים שיתף עמו מדת הרחמים. ולכאורה, מאחר שעצמות ומהות הוא תכלית הטוב ושלימות הטוב, איך עלה בתחילה במחשבה לברוא במדת הדין. אך הענין הוא, דמצד הגילויים שלמעלה הרי בתחילה הי' אוא"ס ב"ה ממלא את החלל ולא הי' מקום למציאות העולמות, ובכדי שיהי' מקום לעולמות הוצרך להיות תחילה הצמצום דסילק אורו הגדול על הצד²⁸, שהו"ע של דין. וגם ההמשכה שאחרי הצמצום היתה המשכה בבחי' דין דוקא, שהיא המשכת קו קצר ומצומצם. אמנם ראה שאין העולם מתקיים, היינו שהכוונה היא שיהי' הגילוי לא רק בבחי' קו כי אם המשכת אור הבלי גבול, וזהו שאין העולם מתקיים היינו שאין זה כפי הכוונה, דאז אינו ענין הקיום, לזאת שיתף עמו מדת הרחמים, שנתן לישראל תורה ומצוות, כל מצוותיך צדקי²⁹, דע"י קיום המצוות ממשיכים את הבלי גבול שנעשה כמו קודם, אשר מקום החלל הי' ממולא עם אוא"ס, ועוד למעלה מזה כמבואר באריכות בכמה מקומות.

(22) נג, ב.

(23) תשא לב, א.

(24) הובא בלקו"ת ר"ה נח, ד. שמע"צ צב, ב. שה"ש מה, א. נ, סע"ב. מאמרי אדה"ז תקס"ב ח"ב ע' ע

תקלד. ועוד. וראה זח"ג קנג, ב. לקו"ד ח"א קמו, א ואילך.

(25) ראה נדרים מא, רע"א. זח"ג רעג, ב.

(26) רמב"ם הל' תשובה פ"ז ה"ד. וראה ברכות לד, ב.

(27) ב"ר פ"יב, טו. פסיקתא רבתי פ' בחודש השביעי. פרש"י ר"פ בראשית. ובכ"מ.

(28) ראה ע"ח שער א (דרוש עיגולים ויושר) ענף ב.

(29) תהלים קיט, קעב.

והנה מצד הצמצום וגילוי אור הבלי גבול ע"י המצוות, שהוא בחי' הדין והרחמים בשרשם, הנה כמו שהוא בעולמות שלמטה, הוא ענין הוי' ואלקים. דהנה כתיב³⁰ כי שמש ומגן הוי' אלקים, דכמו שבשמש ומגן הרי האור הוא מהשמש, אמנם כמו שהאור נמשך מהשמש עצמו הרי אין העולם יכול לסובלו, ולזאת נמשך האור ע"י המגן ונרתיק שמכסה על השמש שע"י יכול העולם לסובלו, הנה כמו"כ הוא בענין הוי' ואלקים, דאמיתית ההתהוות היא משם הוי', דהוי' הוא לשון מהוה³¹, אלא שבהתהוות כמו שהיא מצד שם הוי' לא הי' העולם במציאות יש ודבר נפרד כלל, ולזאת הנה ההתהוות היא ע"י שם אלקים כמ"ש בראשית ברא אלקים, היינו ששם אלקים מעלים על האור דשם הוי', שע"י נעשה מציאות יש ודבר נפרד בהרגשתו. וזהו ענין מה שעלה במחשבה לברוא את העולם במדת הדין, דבשרשו הוא צמצום הראשון שהוא ההעלם לגבי כללות ההשתלשלות, ובעולמות שלמטה הוא ההעלם דשם אלקים שמעלים לגבי הנבראים, ומה שהוצרך להיות מדת הדין הוא לפי שבאופן אחר לא הי' אפשר להיות ההתהוות, וא"כ הרי באמת הוא ענין של חסד. אמנם ראה שאין העולם מתקיים, שהכוונה היא לא שתהי' מציאות יש ודבר נפרד כי אם שתהי' המשכת אלקות בעולם, שיתף עמו מדת הרחמים, והוא הגילוי דשם הוי' שלמעלה משם אלקים, היינו הגילוי דשם הוי' שלמעלה מענין ההתהוות, כי אם הוי' מלשון הי' הוה ויהי' כאחד³² שהוא למעלה מהזמן, דהזמן הוא בבחי' בלי זמן, דזהו הי' הוה ויהי' כאחד, וכמו"כ הוא גם בענין המקום שהמקום הוא בבחי' למעלה מהמקום, ולמעלה יותר בחי' הוי' שאין בו נקודות שהוא הוי' שבעצמות³³, דזהו שיתף עמו מדת הרחמים, שיתגלה בעולם בחי' הוי' שלמעלה מענין ההתהוות. וזהו שיתף עמו, אשר מדת הדין והרחמים יהיו בשיתוף, לא שיתבטל ההעלם דשם אלקים, כי אם אשר בהעולם כמו שהוא במציאותו יתגלה הגילוי דעצם שם הוי' שלמעלה מענין ההתהוות, דמה שהוי' הוא מלשון מהוה הרי זה בחי' שם הוי' כמו שנתצמצם בשם אלקים, אלקים לשון רבים³⁴, אמנם הכוונה היא אשר בהעולם כמו שהוא במציאותו ע"י שם אלקים יומשך העצם דהוי' שלמעלה מענין ההתהוות, דזהו שיתוף מדת הדין ומדת הרחמים. ובשרשם הוא יחוד קו ורשימו, דקו ענינו גילוי, דהגם שנתבאר לעיל אשר הוא קו קצר ומצומצם, אבל כללות ענינו הוא גילוי, ורשימו הוא העלם, דהקו מקור האורות ורשימו מקור הכלים, דבכללות הו"ע יחוד הוי' ואלקים.

(30) תהלים פד, יב. וראה שעהיזה"א פ"ד ואילך. אוה"ת לתהלים (יהל אור) עה"פ (ס"ע ש ואילך). ובכ"מ.

(31) פרדס שער (א) עשר ולא תשע פ"ט. שעהיזה"א פ"ד (עט, רע"א). וראה זח"ג רנז, ב.

(32) פרדס שם. ע"ח שם ענף א. ושוש"ע ר"ס ה. שעהיזה"א פ"ז (פב, א). וראה זהר שם.

(33) ראה אוה"ת ואתחנן ע' שפד. ד"ה שויתי הוי' לנגדי תמיד תש"כ (סה"מ שבועות ע' קנג ואילך).

וראה ד"ה הוי' לי בעוזרי, שאו ידיכם קודש, ברוך הגומל – תשי"ז (סה"מ י"ב"ג תמוז ס"ע מז ואילך. שם ע' נא ואילך. ע' נט ואילך).

(34) ראה פרש"י וירא כ, יג. וישלח לה, ז.

אמנם עדיין צריך להבין, דהן אמת אשר התהוות מציאות יש ודבר נפרד אי אפשר להיות כי אם ע"י ההעלם דשם אלקים דבשרשו הוא צמצום הראשון, ולכן עלה במחשבה לברוא במדת הדין, אמנם זה גופא צריך להבין, מהי המעלה שיהי' יש ודבר נפרד דוקא. אך הענין הוא, שזהו ע"ד מעלת ענין העניות. ויובן זה ע"פ דברי הרב המגיד³⁵ שהקשה על מה שאומרים³⁶ ועינינו מאירות כשמש וכירח, דמאחר שאומרים כשמש מהי ההוספה בענין הירח, שהרי כל אור הירח הוא מה שהיא מקבלת מאור השמש³⁷, א"כ איזה מעלה אפשר להיות בירח על השמש. ותירץ המגיד שהמעלה באור הירח היא בענין התענוג, דהנה אור השמש הוא אור עצמי שאין בו שינויים, ותענוג תמידי אינו תענוג³⁸, משא"כ בירח שהוא בשינויים, לפעמים היא במילוי ולפעמים אינה במילוי עד אשר לפעמים היא מכוסה לגמרי, הנה מצד השינויים וההתחדשות יש בזה תענוג, דתענוג הוא כח היותר נעלה אשר בו תלויים כל הכחות. וזהו שאומרים ועינינו מאירות כשמש וכירח, שיהי' ב' המעלות, דמעלת השמש היא בענין האור שהוא אור עצמי, ומעלת הירח היא בענין התענוג, וזהו כשמש וכירח, שיהי' אור עצום ותענוג עצום. וכמו שהוא בענין השמש וירח שישנה מעלה בירח על השמש, כמו"כ הוא גם בענין עני ועשיר. דגדולה מעלת העני ברוחניות והיא מעלת בעלי תשובה על צדיקים, שהצדיקים שאצלם הוא תמידים כסדרם, הרי אין בזה התחדשות, הרי הם מגיעים רק בבחי' האורות והגילויים בלבד, אמנם בעלי תשובה שעבודתם היא להפוך את הזדונות לזכיות³⁹, וכללות ענין עבודתם הוא מן המיצר ועקתא, הנה מצד ההתחדשות שבזה הרי הם מגיעים להעצמות. וכמ"ש המגיד שם בענין העני בגשמיות, דעני שמשתכר מאה זהובים הוא מתענג יותר מאשר המלך באוצרות כסף וזהב, והוא לפי שאצל המלך אין זה חידוש ואצל העני הוא חידוש, וע"י החידוש נעשה התענוג. דכמו"כ הוא גם בענין העני ברוחניות, שהבעלי תשובה דוקא מגיעים לבחי' תענוג העצמי.

ובזה יובן מה שהכוונה היא שהנברא יהי' יש ודבר נפרד דוקא, ומ"מ הנה ע"י העבודה דאתכפיא סטרא אחרא ואתהפכא סטרא אחרא ימשיכו גילוי אור בהיש, הנה ע"י ההתחדשות שבזה ממשיכים את העצמות. וזהו המעלה במדת הדין שהו"ע ההעלם, דמצד ענין הגילוי בלבד הנה מאחר שאין בזה התחדשות הרי זה רק בחי' אורות וגילויים בלבד, אמנם ע"י ההתהוות מצד מדת הדין שהו"ע

(35) אור"ח פד, סעי'ד ואילך (בהוצאת קה"ת, תש"מ ואילך – סימן רצו). הובא באוה"ת דרושים לר"ה שם ס"ע א"ח. סה"מ תרכ"ז שם ס"ע תה.

(36) ב"נשמת כל חי".

(37) ראה זהר ח"א לג, ב. ח"ב רטו, א. ועוד.

(38) ראה גם כש"ט (הוצאת קה"ת) סקכ"א (טו, ב). לקו"א להה"מ סקס"ח (מא, ב). ועוד.

(39) ראה יומא פו, ב.

ההעלם, הנה עי"ז נעשה המשכת העצמות, ולכן צריך להיות שיתוף מדת הדין והרחמים. ובשרשם הו"ע יחוד קו ורשימו כנ"ל, דקו ענינו הוא הגילוי מהאוא"ס שקודם הצמצום, אמנם בזה עצמו שאומרים שהוא גילוי, הרי מובן מזה שהוא גילוי בלבד ולא העצם, היינו שהוא גילוי מן העצם ולא לפי אופן העצם, משא"כ הרשימו עם היותו העלם אבל בהעלם זה ישנו העצמי, אמנם מאחר שהעצמי בהרשימו הוא בהעלם, לזאת הנה הקו שענינו הוא גילוי הוא מגלה את העצמי שנמצא בהרשימו, וזהו ענין יחוד קו ורשימו. ולמטה יותר הוא ענין יחוד אורות וכלים, דקו הוא מקור האורות ורשימו מקור הכלים. וכמו"כ הוא גם בענין יחוד השמות מ"ה וב"ן, דמ"ה ענינו גילוי, אמנם הוא גילוי בלבד, וכידוע⁴⁰ שהוא נמשך ע"י הפסק המצח, משא"כ בשם ב"ן נמצא העצם, אך להיות שהוא בהעלם הנה על זה צריך להיות ענין יחוד מ"ה וב"ן, דשם מ"ה שהוא גילוי הוא מגלה בשם ב"ן מהו ב"ן (אָט דאָס וואָס ב"ן איז). ובכללות הו"ע יחוד הוי' ואלקים, התכללות ב' הפכיים, שע"י יחוד והתכללות ב' הפכים נמשך אור שלמעלה משניהם, והוא המשכת העצמות.

והנה כמו"כ מצינו גם בהענין דראש השנה, שאמרו רז"ל⁴¹ אמרו לפני מלכות שתמליכוני עליכם זכרונות שיעלה זכרונכם לפני לטובה ובמה בשופר, שהענין בפשטות הוא, אשר ישראל אומרים בראש השנה אותם הפסוקים שמבואר בהם ענין המלכות והזכרונות כו'. ולכאורה, למה צריכים לומר פסוקים אלו, והרי גם מבלעדי האמירה, מאחר שהם פסוקי התורה הרי כבר נפסקה ההלכה שכך צריך להיות, שהרי מגיד⁴² דבריו ליעקב חוקיו ומשפטיו לישראל דמה שהוא מצוה בתורה לעשות לבניו הרי זה חוקיו ומשפטיו ית', וא"כ למה צריך לאמירת הפסוקים. אך הענין הוא, דכל זה הוא בכל השנה, משא"כ בראש השנה כאשר כל הדברים חוזרים לשרשם וצריך להמשיך מהעצמות, הנה בכדי להמשיך משם, הנה מצד התורה בלבד, הגם שאורייתא וקוב"ה כולא חד⁴³, מ"מ אין זה מספיק, כי אם זה צריך לנשמות ישראל דוקא שהם מגיעים בהעצמות, דמחשבתם של ישראל קדמה לכל דבר גם למחשבת התורה שנאמר דבר אל בני ישראל צו את בני ישראל⁴⁴, ולזאת הנה הנשמות דוקא מגיעים בהעצמות. אמנם מ"מ הנה נשמות ישראל צריכים לומר פסוקי התורה דוקא, לפי שהתורה מגלה את מעלת הנשמות. והיינו דעם היות אשר גדלה מעלת הנשמות על התורה, שהתורה היא בחי' אורות וגילויים והנשמות הם עצמות, מ"מ הנה בנשמות העצמי הוא בהעלם, ולזאת צריך

(40) ראה ע"ח שער (ט) שבירת הכלים פ"ו. שער (י) התיקון פ"ב ואילך. קו"א ד"ה להבין מ"ש בפע"ח (קנו, רע"א). ובארוכה – המשך תער"ב ח"א ע' תקלג ואילך. ועוד.

(41) ר"ה טז, א. לד, ב.

(42) תהלים קמו, יט. שמו"ר פ"ל, ט.

(43) ראה זהר ח"א כד, א. ח"ב ס, א. תקו"ז ת"ו ותכ"ב.

להתורה שהיא בחי' גילוי, שהתורה מאירה ומגלה את מעלת הנשמות. והוא ע"ד שנתבאר לעיל בענין יחוד מ"ה וב"ן, דמ"ה שהוא גילוי הוא מגלה את העצמי שבשם ב"ן. אמרו לפני זכרונות שיעלה זכרונכם לפני לטובה ובמה בשופר, ולכאורה, מאחר שע"י אמירת פסוקי זכרונות והשופר מזכירים, הרי מובן מזה שישנו איזה ענין גם מבלעדי אמירת הפסוקים, אלא שענין זה צריך להזכיר, אבל הענין עצמו הרי ישנו גם קודם, והו"ע הכריתת ברית שכרת הקב"ה עם אברהם אבינו, שדבר זה קיים לעולם, וא"כ בשביל מה צריך להזכיר זאת. אך הענין הוא, דעם היות אשר הכריתת ברית ישנה תמיד, אבל מצד הענינים שהיו במשך השנה כו'⁴⁵ הרי זה יכול לפעול ענין השכחה, ולזאת צריך להזכיר.

ובמה בשופר, כי שופר הו"ע צעקת הלב בקלא פנימאה דלא אשתמע⁴⁶. דהנה ישנם כמה אופנים בצעקה, ישנה צעקה שיכול לבטא באותיות הדיבור, אם באותיות מסודרים אם באותיות בלתי מסודרים אבל יכול להוציא זה באותיות הדיבור, וישנה צעקה שאינו יכול להוציא באותיות הדיבור כי אם היא צעקה בקול פשוט, וישנה צעקה שאינו יכול להוציא גם בקול פשוט כי אם היא צעקת הלב, וכמ"ש גבי חנה⁴⁷ רק שפתי נעות וקולה לא ישמע, שהו"ע צעקת הלב, שזה בא מצד ההתבוננות בענין ויהי לפנינה ילדים ולחנה אין ילדים⁴⁸, דבלעו"ז ישנם אצלו כל הענינים ובקדושה אין ילדים, מאי תולדותיהם של צדיקים תורה ומעשים טובים⁴⁹, שע"י ההתבוננות בזה נעשה אצלו צעקת הלב, וגם בדקות הנה גם בעבודת הצדיקים הרי מאן דמחוי במחוג קדם מלכא⁵⁰, דלא זו בלבד שאין זה עבודה כי אם אדרבה הוא היפך העבודה. דגם כשעובד הוי' בדחילו ורחימו, הרי הוא יש מי שאוהב ואינו בביטול במציאות⁵¹, וגם מתבונן בענין ירידת נשמתו למטה, דלגבי נשמתו כמו שהיא למעלה הרי כל עבודתו אינה בערך כלל, וכמ"ש רבינו⁵² דגם כשיהי' צדיק גמור עובד הוי' ביראה ואהבה רבה בתענוגים לא יגיע למעלת כו', דבהנשמה כמו שהיא למעלה כתיב בה⁵³ אשר עמדתי לפניו, וכמו שירדה למטה הרי אז אצלה אלקות בהתחדשות, שצריך כו"כ יגיעה עד שתהי' לו שמיעה באלקות ומכל שכן שתהי' לו ראי' באלקות, דלכן הרי גם בצדיקים גמורים

(44) ב"ר פ"א, ד.

(45) חסר קצת. המו"ל.

(46) לקו"ת נצבים מד, ב ואילך. וראה זח"א נ, ב.

(47) שמואל-א א, יג (מהפטרות יום א' דר"ה).

(48) שם, ב.

(49) ראה תנחומא נח, ג. ב"ר פ"ל, ו. פרש"י ר"פ נח.

(50) ראה חגיגה ה, ב.

(51) ראה תו"א ויקהל (הוספות) קיד, ד. וראה הנסמן בהערה הבאה.

(52) תניא פל"ה (מד, סע"א-ב). פל"ז (מח, סע"א).

(53) מלכים-א יז, א. יח, טו. מלכים-ב ג, יד. ה, טז. וראה לקו"ש חכ"ה ע' 147 הערה 53. וש"נ.

שייך ענין התשובה, וכמבואר בלקו"ת פ' האזינו⁵⁴ עה"פ⁵⁵ והרוח תשוב אל האלקים אשר נתנה דגם בצדיקים שייך ענין התשובה, ששייב את נשמתו לאותה הבחינה כמו שהיתה למעלה. וכאשר מתבונן בכל זה, הרי זה נוגע לעצם נפשו, והוא צועק בצעקת הלב שאינו יכול לגלות זה גם בקול פשוט. דזהו ענין השופר, שאינו יכול לבטא באותיות הדיבור וגם לא בקול פשוט כי אם בחי' צעק לבם⁵⁶, דקול השופר הרי אינו קול האדם כי אם קול הבהמה, ובהמדריגות בנפש הוא אשר זה נוגע לו בעצם נשמתו, לא בבחי' נר"נ שהו"ע כחות פנימיים כי אם בהמקיפים דחי' יחידה. ובפרטיות יותר הוא התשובה שמצד יחידה דוקא, דבחי' חי' הוא מקיף הקרוב שפועל ונרגש בהכחות פנימיים, וכמאמר⁵⁷ לעולם ילמוד אדם במקום שלבו חפץ, שעיי"ז שלבו חפץ הרי נעשה התעוררות בהשכל, דכל זה הוא במקיף דחי', משא"כ בבחי' מקיף דיחידה שהוא למעלה מענין הכחות פנימיים לגמרי. וזהו ענין השופר שהוא התשובה שמצד עצם הנשמה ממש, בחי' יחידה, דעיי"ז נעשה במילא העלי' גם דהכחות פנימיים, כמאמר הבעש"ט⁵⁸ במקום שרצונו של אדם שם הוא נמצא, דרצונו של אדם הכוונה על בחי' יחידה שבנפש, וזהו במקום שרצונו של אדם, כאשר הוא תוקע עצמו (בשעת ער שפאָרט זיך אַיין) בכל עצם נפשו, בבחי' יחידה שבנפש, ותקעתי יתד במקום נאמן⁵⁹, אזי שם הוא נמצא, היינו שהגם אשר לשעה נמצאים כחותיו הגלויים במקום אחר, אבל עיי"ז שרצונו של אדם נמצא במקום זה, הרי עיי"ז שם הוא נמצא, שפועל גם על כחותיו הגלויים. וזהו ובמה בשופר שהוא צעקת הלב שמצד בחי' יחידה שבנפש, דעיי' התשובה בבחי' יחידה הוא מגיע להעצמות, דתורה היא רק בחי' גילוי בלבד, ועיי' התשובה שמצד היחידה עיי"ז הוא מגיע בהעצמות.

וזזהו מעלת בעלי תשובה על צדיקים גמורים, דההמשכה שמצד עבודת הצדיקים היא מצד ענין התורה ולזאת הוא רק אורות וגילויים בלבד, משא"כ בבעלי תשובה שעבודתם היא מצד הנשמה, יחידה שבנפש, הרי עיי"ז מגיעים להעצמות. ולכן הנה בצדיקים ישנה הגבלה, שישנו חילוק בין עשה ול"ת, דעיי' מצוות עשה שהן כלים ממשיכים רק האורות השייכים להכלים, והאורות שלמעלה מהכלים אי אפשר להמשיכם כי אם במצוות ל"ת שהו"ע שלילת הכלים, אבל להמשיך אורות אלו בכלים אי אפשר לפי שהם אורות שלמעלה מהכלים, וכל זה הוא לפי שההמשכה שבצדיקים היא מצד ענין התורה שהוא אור וגילוי בלבד לזאת יש בזה

(54) עא, ג ואילך.

(55) קהלת יב, ז.

(56) ל' הכתוב – איכה ב, יח.

(57) עיי"ז יט, א.

(58) כש"ט (הוצאת קה"ת) הוספות סל"ח (עט, ב). וש"נ.

(59) ישעיי' כב, כג.

הגבלה, משא"כ בבעלי תשובה הרי זדונות נעשים להם כזכיות⁶⁰, שגם האורות שלמעלה מהכלים הם ממשיכים בכלים, שהענינים הלא טובים שעשו עכשיו שהם ענינים של (חיוב וכלים) הרי הם עצמם נעשים כזכיות ונמשך בהם האור שלמעלה מהכלים. וכמו בהמצוות דרבנן, שבדברי סופרים נמשך האור שלמעלה מהכלים בכלים, והוא לפי שהתשובה שמצד הנשמה מגעת בהעצמות, ולכן אין בזה שום מדידות והגבלות כלל.

וזהו שנה שהיא רשה בתחילתה מתעשרת בסופה, דרשה בתחילתה הו"ע התשובה בצעקת הלב, בקלא פנימאה דלא אשתמע, וכמו העני שאין לו כלום, וגם בצדיקים צריכה להיות עבודת התשובה שהרי גם בצדיקים הרי מאן דמחוי במחוג קמי מלכא כנ"ל, ועי"ז שהיא רשה בתחילתה מתעשרת בסופה, דענין העשירות הוא המשכת העצמות. וזהו מה שראש השנה דוקא נקרא בשם רשה בתחילתה, דהגם שגם בכל השנה צריך להיות ענין הביטול, וזהו שהתחלת עבודת כל יום היא בכחי' ההודאה, בכדי להמשיך היחודים, יחוד קוב"ה ושכינתי' שע"י המצוות, וכמו שאומרים קודם כל מצוה לשם יחוד קוב"ה ושכינתי'⁶⁰, אמנם ההמשכות שבכל השנה הן המשכת ענינים פרטיים ליום פרטי, ולזאת הנה גם הביטול אינו מצד עצם הנשמה, משא"כ בראש השנה שכל הדברים חוזרים לשרשם וצריך להמשיך מהעצמות, לזאת צריך להיות הביטול בצעקת הלב מצד בחי' יחידה, וזהו ענין רשה בתחילתה, ועי"ז מתעשרת בסופה, דעשירות היא המשכת העצמות, שהרי כל האורות והגילויים אין זה ענין העשירות, שהרי זה בכלל מה שועמך לא חפצתי⁶¹, והעשירות האמיתית היא רק העצמות, ובאים לזה ע"י העבודה דרשה בתחילתה. וזהו מן המיצר קראתי י"ה, הנה ע"י העבודה שמגו עקתא, הנה עי"ז ענני במרחב י"ה, בחי' י"ה עולם הרחבות עד בחי' מרחב העצמי ממש. וזה מרומז ג"כ בענין השופר שצדו אחד קצר וצדו השני רחב. ולהיות שהמשכה דראש השנה היא המשכה מהעצמות, דלגבי העצמות הרי רוחניות וגשמיות שוין, לזאת הנה המשכה היא לא רק ברוחניות כי אם גם בגשמיות, וכמ"ש כ"ק מו"ח אדמו"ר בהמאמרים דראש השנה⁶², פרנסה ברוחניות ופרנסה בגשמיות.

וזהו ג"כ ענין בכסה, והוא מתאים עם ענין הרישות והעניות כנ"ל. ואין זה סותר למ"ש במדרש עה"פ בחודש השביעי שהוא מושבע בכל, דאדרבה היא הנותנת שע"י התשובה שהוא הרישות ועניות עי"ז דוקא נמשך שובע עצמי מצד

60) פעי"ח שער (1) הזמירות ספ"ה. לקו"ת ר"ה נה, ג. מאמרי אדהאמ"צ קונטרסים ע' רסח. וש"נ. סה"מ מלוקט ח"ב ע' פב. וש"נ.

61) תהלים עג, כה.

62) סה"מ תש"ח ס"ע 4. וראה גם סה"מ תש"ב ע' 9. תש"ד ע' 14. תש"ט ע' י.

העצמות ממש. ולהיות שהוא מצד העצמות, הנה ההמשכה היא גם בגשמיות, שנמשך שובע על כל השנה בין ברוחניות בין בגשמיות, גתות בתוכו, ברכות בתוכו, כיפור בתוכו, סוכה בתוכו, לולב וערבה בתוכו, שנמשך שנה טובה לכא"א בכל המצטרך לו בבני חיי ומזוני רויחא.

ד"ה תקעו בחודש שופר (א) תשח"י⁶³

(63) בלתי מוגה – סה"מ ראש השנה ע' נה ואילך.

קז

וכל זה הו"ע העלאת המלכות לבינה, אך הרי נת"ל שגם הבינה היא בצמצום והתכלית הוא להמשיך בחי' מרחב העצמי, אי לזאת הנה אינו מספיק גם המשכת דעת עליון כי אם צריך להמשיך בחינה נעלית יותר, והוא בחי' א-ל דעות הוי"ו⁴¹. וכמבואר בלקו"ת⁴² ד"ה ושמתי כדכד, להוי כדיו וכדין⁴³, שיהיו ב' הדיעות יחד, והוא מבחי' א-ל דעות הוי"ו, שכולל ב' הדעות, לפי שהוא למעלה מב' הדעות לכן כוללים יחד. והוא בחי' מרחב העצמי, ונמשך בבחי' המלכות דוקא, דמן המיצר (דוקא) קראתי גו' ענני במרחב⁴⁴, שהמשכת המרחב העצמי הוא בהמיצר דמלכות דוקא. וע"ד מעלת בעלי תשובה על צדיקים שעבודתם היא בחילא יתיר⁴⁵, להיות שהיו בארץ צי' כו' לזאת עבודתם היא בחילא יתיר. וכמו"כ יובן גם בענין הנבראים שנתהוו מספירת המלכות שהם בחי' יש ודבר נפרד, הנה ע"י הצמאון שמן המיצר, עי"ז נמשך בחי' מרחב העצמי. וזהו ג"כ ענין התפילה, שיש בזה ב' בחינות⁴⁶, תפילת עני ותפילת עשיר, דבתחילה הוא בחי' תפילת עני, והוא המשכת האור שבערך הנבראים בבחי' מילוי החסרון, אבל הוא בחי' די מחסורו⁴⁷ בלבד ואי אתה מחוייב לעשרו⁴⁸, ואח"כ הוא בחי' תפילת עשיר, המשכת בחי' מרחב העצמי שהו"ע העשירות, בלי גבול. והמשכת המרחב העצמי הוא בבחי' המיצר

(41) ל' הכתוב – שמואל-א ב, ג.

(42) פרשתנו כד, ד ואילך. כו, ג ואילך.

(43) ב"ב עה, א.

(44) תהלים קיח, ה.

(45) ראה זח"א קכט, ב. מאמרי אדה"ז תקס"ה ח"א ע' תפז ואילך. אוה"ת שה"ש כרך ב ע' תרנא ואילך.

(46) ראה זח"א קסח, ב. ד"ה תפלה למשה תר"ס (סה"מ תר"ס ע' מט ואילך). תשכ"ט (סה"מ נ"ד-מאחז"ל

ע' מד ואילך). ד"ה וידבר גו' זאת חוקת התורה תשכ"ט (סה"מ במדבר ח"ב ע' סג ואילך). ד"ה פדה בשלום תשי"ב (סה"מ יו"ד-י"ט כסלו ע' צ-צא). וש"נ.

(47) פרשתנו טו, ח.

(48) ראה כתובות סז, ב.

דמלכות דוקא, דזהו ענין מה שהטעימן להאבות מעין עולם הבא⁴⁹, באברהם דכתיב⁵⁰ והוי' ברך את אברהם בכל, בת היתה לאברהם אבינו ובכל שמה⁴⁹, ומבאר כ"ק אדמו"ר הצ"צ באור התורה⁵¹, דכל הוא בחי' כל דאחיד בשמיא ובארעא⁵², דבכללות הוא בחי' די מחסורו, ובחי' בכל הוא למעלה מבחי' כל והוא בחי' עשירות, מרחב עצמי, הנה המשכת בחי' בכל הוא בבחי' בת דוקא, היינו בבחי' המלכות, דהנה אמרו⁵³ לא זו מחבבה עד שקראה בתי ועד שקראה אחותי ועד שקראה אמי, אמנם אמיתית העלי' הוא למעלה גם מבחי' אמי שהוא בחי' הבינה, כי אם התכלית הוא בחי' העשירות והמרחב שנמשך בבחי' בת דוקא, בחי' בת ציון⁵⁴. וזהו ג"כ מ"ש⁵⁵ אז תשמח בתולה במחול, בתולה בחי' בת כנסת ישראל, וענין המחול הוא הקירוב שאחרי הריחוק, דאחרי הריחוק נעשה קירוב גדול יותר והשמחה גדולה יותר⁵⁶, דשמחה הוא בספירת הבינה⁵⁷ וגם תשובה הוא בספירת הבינה⁵⁸, אמנם התכלית הוא המרחב העצמי שנתגלה בבינה, דזהו שבתשובה יש בחי' תשוב ה' תתאה ויש בחי' תשוב ה' עילאה⁵⁹, והיינו שהוא למעלה גם מבחי' ה' עילאה, בינה, כי אם בחי' המרחב דוקא, שהוא השמחה יתירה הבאה אחר הריחוק דוקא, דמן המיצר דוקא ענני במרחב.

ד"ה עשר תעשר תשי"ט⁶⁰

49) ב"ב טז, סע"ב ואילך.

50) חיי שרה כד, א.

51) חיי שרה קכה, ב.

52) דברי הימים-א כט, יא ובתיב"ע.

53) שהש"ר פ"ג, יא.

54) זכרי' ב, יד. וראה גם תר"א מקץ לו, א ואילך. שם, ד ואילך. ד"ה רני ושמחי תשכ"ז (סה"מ במדבר ח"א ע' קמט ואילך). ועוד.

55) ירמי' לא, יב. ראה לקוית שמע"צ פו, ג. ד"ה אז תשמח בתולה במחול דש"פ ראה תרל"ט (סה"מ תרנ"ד ע' שלז ואילך).

56) בזכרון אחדים שנתבאר כאן המשל דבן מלך שהי' בשבי' וכשיוצא משם ובה לאביו הרי הוא בשמחה ובתענוג גדול ביותר (ראה תניא פל"א (מ, סע"א-ב)). המו"ל.

57) ראה לקוית' שם פח, ד. ובארוכה - ראה המובא ב"קובץ י"א ניסן - שנת הקי"ג" (קה"ת, תשע"ד) ע' 193 ואילך.

58) ראה זהר ח"א עט, סע"ב (סתרי תורה). ח"ג ככב, א (רע"מ). רטז, רע"א (רע"מ). תקו"ז בהקדמה (י, א). ת"ז (כב, א). אגה"ת רפ"ט.

59) ראה זהר שם ככב, א. אגה"ת רפ"ד.

60) בלתי מוגה - סה"מ דברים ח"א ע' רעא-ב.

קח

אמנם עדיין צריך להבין מ"ש בשלח פרעה את העם, שפרעה הי' משלח פארות, דהן אמת שישראל פודים את הניצוצות שבגלות, אבל מהו פירוש הענין שהדבר מתייחס לפרעה. דהרי פרעה הוא תכלית החושך, ואמר לא ידעתי את הוי"ו, וא"כ איזה ענין הי' פרעה יכול ליתן לישראל. ואף שענין הניצוצות שמבררים מן הגלות קשור עם המיצר דגלות, וכנ"ל שענין מצרים פירושו לשון מיצר, דע"י המיצר דוקא באים אל המרחב, כמ"ש² מן המיצר קראתי גו' ענני במרחב גו', מ"מ הרי זהו ע"י שמהפכים את המיצר לטוב, כמאמר הבעש"ט³ על הכתוב⁴ ועת צרה היא ליעקב וממנה יושע, שצריך לעשות מצרה צהר, אבל מהלשון כאן משמע שגם פרעה עצמו לפני שנהפך לטוב הרי ממנו בא ענין דמצמיח ישועות ישראל.

ד"ה ויהי בשלח תשכ"א⁵

(1) שמות ה, ב. תו"א פרשתנו סא, סע"ב.

(2) תהלים קיח, ה.

(3) כש"ט (הוצאת קה"ת) הוספות סימן ח"ט (ע, א"ב). וש"נ. וראה גם כש"ט סימן פז (יב, ג). בהוספות

סימן ג (ט, א). שם סימן ז (ע, א). וש"נ.

(4) ירמ' ל, ז.

(5) בלתי מוגה – סה"מ שמות ח"ב ע' ב.

קט

והנה מובן שזה שאמרו יפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים, אין הכוונה מצד מעלת תשובה ומעשים טובים עצמם, שאם מצד מעלת התשובה ומעשים טובים עצמם, לא הוצרך להיות בשביל זה ירידת הנשמה למטה, שהרי הי' אפשר להיות גם בגן עדן, וכמו שביקשו המלאכים תנה הודך על השמים, כי אם העיקר הוא לפי שהתשובה ומעשים טובים הם בעולם הזה דוקא, שע"ז דוקא מתעלים למעלה מחיי העולם הבא. וביאור מעלת התשובה ומעשים טובים בעולם הזה דוקא הוא ע"ד מה שכתוב² מן המיצר קראתי גו' ענני במרחב³, שבכדי להגיע לבחי' מרחב האמיתי, מרחב העצמי, הוא ע"י המיצר דוקא, וכמעלת הבעלי תשובה על הצדיקים, שעבודתם היא בחילא יתיר⁴, לפי שעבודתם היא מן המיצר,

(1) תהלים ח, ב. שבת פח, סע"ב.

(2) תהלים קיח, ה.

(3) בהבא לקמן – ראה סה"מ תרנ"ו שם (ס"ע שלג ואילך).

(4) ראה זח"א קכט, א ואילך.

ועי"ז מגיעים למעלה ממעלת הצדיקים גמורים. והנה כמו שהוא בעצם ענין העלי, שאמיתית העלי' למעלה היא מן המיצר דוקא, הנה כמו"כ הוא גם בנוגע לבירור הרע. שישנו רע הגלוי ורע הנעלם, דבירור רע הגלוי הוא בנקל לפי ערך, משא"כ בירור רע הנעלם צריך עבודה ויגיעה. והוא ההפרש בין שני הענינים במלחמת האדם הנקראים בחרבי ובקשתי⁵, שחרב הוא בשביל אויב הקרוב, שרואה בעין השכל או בעין כפשוטו שזהו אויב שלו, שלזה מספיק חרב שמגיע למקום הסמוך אליו, אמנם כשהאויב הוא רחוק, היינו שקשה לברר במה מתבטא (אז ס'איז שווער צו זיך פאנאנדערקלייבען אין וואָס באַשטייט) מהות האויב, עד שיכולים להסתפק אם הוא אויב בכלל, הנה עי"ז צריך העבודה דקשת דוקא שירה למרחוק, היינו למקום שרחוק מהשגתו. והנה באופן הקשת אנו רואים שכל מה שמושכים את יתר הקשת למטה יותר יגיע החץ למרחוק יותר, והיינו שבירור הרע, גם רע הנעלם ביותר, הוא עי"י שמושכים את יתר החץ למטה יותר, והרע המיצר ביותר והמרירות ביותר הבאה עי"י ההתבוננות, הנה כל מה שמוסיף בזה יורה החץ למרחוק יותר, שמברר גם את רע הנעלם ביותר, שע"י המרירות דוקא בא לבחי' תשובה שלימה, עד לבחינת תשובה עילאה, ועי"ז הוא יוצא מן המיצר למרחב האמיתי.

וזהו יפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בעולם הזה, דבכל יום ויום כשמתבונן בהמיצר ועקתא שלו, עי"ז הוא יוצא מן המיצר לארץ טובה ורחבה, למעלה יותר מבחי' חיי העולם הבא. והנה כל זמן שעבודתו הוא רק בהכחות פנימיים שהם כחות מוגבלים לפי ערך הכלים המתלבשים בהם, הרי יש בזה ההגבלה של טעם ודעת, ונמצא במקום המיצר, ורק כשעבודתו היא ברעותא דלבא דוקא שאינה מוגבלת בכלים, אז הוא יוצא ממצרים. וכמאמר לית מחשבה תפיסא ביי" ונתפס ברעותא דלבא⁶. דגם בחי' מחשבה שהיא דוגמת כח החכמה שבעשר כחות הנפש שנשתלשלו מהם, שהחכמה היא ראשית השכל, מ"מ אינה תפיסא ביי, ואין זה יציאה מהגבלה, וגם לא נדחה הרע לגמרי, דהגם שבחכמה אתברירו⁷, מ"מ הרי לא מבטל את הרע לגמרי כי אם שדוחה אותה ממנו, אבל מ"מ נשאר מציאות הרע, ומכיון שנשאר מציאות הרע, הרי יש אפשריות שיהי' נאחז גם בו, ורק בהעבודה דרעותא דלבא שהיא בחי' בכל מאדך שלמעלה מבחי' בכל נפשך⁸, עשר כחות הנפש, הנה נתפס הוא ברעותא דלבא, עי"י שנתפס

(5) ויחי מת, כב. ראה (נוסף לסה"מ תרנ"ו שם) תו"א ויחי (הוספות) קג, א. קד, ד ואילך. ד"ה לא תצא האיש לא בסייף תרל"ב (קה"ת, תשט"ז) ע' 6 ואילך. סה"מ תרנ"ט ע' קנז. תש"ד ע' 98.

(6) ראה תקו"ז בהקדמה (ז, א).

(7) ראה זח"ג רפט, ב (באד"ו). וראה סה"מ בראשית ח"א ע' רצג. וש"נ.

(8) ראה זח"ב רנד, סע"ב. אגה"ק סכ"ח (קמח, א). מאמרי אדהאמ"צ דברים ח"א ע' רצה. וש"נ.

(9) ואתחנן ו, ה.

ומתלבש בתורה ומצוות. וזהו יפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בעולם הזה, דבעולם הזה הנה מצד המיצר ועקתא שבעולם הזה, הנה עי"ז דוקא אפשר להגיע לבחי' רעותא דלבא, שע"י הרעותא דלבא נתפס איהו בתורה ומצוות, דזהו פירוש בתשובה ומעשים טובים, שע"י התשובה דבכללות הו"ע רעותא דלבא, ומעשים טובים, תופסים בבחי' איהו, שהוא למעלה באין ערוך מכל חיי העולם הבא, ובשביל זה הוא כדאי כל הירידה.

ד"ה כל המונעים בטלים חוץ מפורים תשכ"א¹⁰

(10) בלתי מוגה – סה"מ פורים ע' קיד-קטו.

קי

הנחה בלתי מוגה

מן המיצר קראתי י"ה ענני במרחב י"ה, וידועה הקושיא שמקשה כ"ק מ"ח אדמו"ר בד"ה מן המיצר (דשנת תש"ט)² מה שאומר לשון קראתי, שמורה על קריאה בעלמא, דלכאורה מכיון שהוא מן המיצר, הוה ל"י לומר זעקתי או צעקתי או שוועתי, וכמ"ש³ ויזעקו אל הוי' בצר להם וגו'. דהנה הפסוק מן המיצר הוא מהפסוקים שאומרים אותם קודם תקיעת שופר, שזה בא אחרי ההכנה של העבודה דחודש אלול, ימי הסליחות, ערב ראש השנה, ליל ראש השנה ובוקר ראש השנה קודם התקיעות, ואיך אפשר אשר אחרי כל העבודה הלזו תהי' עבודתו בקריאה בעלמא. ולאידך גיסא אינו מובן אומרו מן המיצר, דמכיון שכבר נמצא הוא אחרי העבודה דיום ראש השנה ולפני זה העבודה דליל ראש השנה ולפני זה העבודה דערב ראש השנה ולפני זה העבודה דימי הסליחות ולפני זה העבודה דחודש אלול, אשר בחודש אלול מאירים י"ג מדות הרחמים⁴ שאינן חוזרות ריקם⁵, וזה מה ש"ג מדות הרחמים אינן חוזרות ריקם אינו רק בנוגע ההמשכה שמצד למעלה, אלא גם בנוגע פעולתן באדם אשר בודאי פועלות הן התעוררות באדם, שזהו מצד ההמשכה ד"ג מדות הרחמים שבאלול, ובפרט שמראש חודש אלול תוקעין בכל יום⁶, הרי נוסף להתעוררות שמצד י"ג מדות הרחמים, הרי נעשה

(1) תהלים קיח, ה.

(2) סה"מ תש"ט ע' יא (הא').

(3) תהלים קז, יג. יט.

(4) ראה מ"ח מס' אלול פ"א מ"ג. פע"ח שער (כד) ר"ה בתחלתו. לקו"ת פ' ראה כה, ב. לב, א.

(5) ר"ה יז, ב.

(6) טושו"ע או"ח ר"ס תקפא.

התעוררות באדם גם מצד התקיעות, וכמ"ש¹¹ היתקע שופר בעיר והעם לא יחרדו, אשר כאו"א מישראל (גם מי אשר בערב ר"ח אלול לא הי' בהתעוררות) עומד הוא ביראה ובחרדה מצד התקיעות דחודש אלול, והרי זה אשר תקיעת שופר פועלת חרדה הוא הלכה פסוקה (וכמ"ש היתקע וגו' יחרדו), שאי אפשר להיות באופן אחר כלל, וגם קל שבקלים מתעורר מצד התקיעות, ובפרט מי ששייך לעבודה – אשר האמת הוא אשר כאו"א שייך לעבודה איזו שתהי' – הרי בודאי שהוא בהתעוררות, ואיך אפשר אשר אחרי כל ההתעוררות דאלול, דסליחות וכו' עד קודם התקיעות יהי' נמצא במיצר עדיין. ובפרט אשר מר"ח אלול ואילך אומרים בכל יום¹² לדוד הוי' אורי וישעי, אשר הוי' מאיר לו את הדרך בה ילך, ולא רק שמאיר לו אלא שגם מושיע לו ונותן לו כח לילך בדרך זו¹³, הרי בודאי אשר אחרי כל ההכנה דאלול, סליחות, ערב ראש השנה, ליל ראש השנה ובוקר ראש השנה קודם התקיעות, כבר יצא מן המיצר, ומהו שאומרים בפסוקים קודם התקיעות מן המיצר קראתי.

והנה אמרו רז"ל¹⁴ כל שנה שרשה בתחלתה מתעשרת בסופה שנאמר¹⁵ מרשית (חסר א') השנה עד אחרית שנה (וידוע¹⁶ שאחרית¹⁷ בגימטריא כתר, והיינו שעשירות זו אינה רק העשירות דספירת התפארת או דספירת הבינה, כי אם העשירות דכתר, עשירות בלי גבול¹⁸), והפירוש בשנה שהיא רשה בתחלתה פירש"י¹⁹ שישאל עושים עצמן כרשין*, והיינו שאינם רשים באמת כי אם שעושים עצמם כן, דעפ"ז יש לומר גם במ"ש מן המיצר קראתי, דאף אשר מצד העבודה דחודש אלול וכו' כבר יצא מן המיצר, מכל מקום, מצד הביטול שלו – שישאל עושים עצמן כרשים – הנה קריאתו היא מן המיצר, אך באמת אין זה מובן שהרי העבודה צריכה להיות פנימית ואמיתית, ומכיון שבאמת כבר יצא מן המיצר ואינו רש, איך אפשר שיעשה עצמו כרש וכאילו הוא נמצא במיצר.

(7) עמוס ג, ו.

(8) סידור אדה"ז אחר שיר של יום. ועוד – נסמן בשה"מ מלוקט ח"ב ע' קמא הערה 94. וראה שער

הכולל (להרא"ד לאוואוט) פי"א סכ"ח.

(9) תהלים מזמור כז.

(10) ראה גם לקו"ש ח"ט ע' 172.

(11) ר"ה טז, ב.

(12) עקב יא, יב.

(13) מאר"א מערכת א' אות סו. הובא בלקו"ת צו יג, א. סה"מ תרכ"ז שבהערה 27 (ע' שצח). ובכ"מ.

(14) עם הכולל. המו"ל.

(15) ראה גם סה"מ מלוקט ח"ז ע' מט ואילך. וש"נ.

(16) ד"ה שרשה – ר"ה שם.

ולהבין זה, צריך להקדים מ"ש כ"ק אדמו"ר הצ"צ (אשר השנה היא שנת המאה להסתלקות-הילולא שלו, וערב ראש השנה הוא יום הולדת שלו¹⁷) בהביאור¹⁸ לד"ה והי' ביום ההוא יתקע בשופר גדול שבלקו"ת¹⁹ (והביאור נמצא עכשיו בדפוס, אשר כמאמר הצמח צדק²⁰, עניני דפוס הם לדורות) בענין ההפרש שבין שופר סתם לבין שופר גדול, ששופר סתם הוא בחי' תפארת ושופר גדול הוא בינה, ומבאר זה ע"פ מאמר הזהר²¹ עה"פ²² נפתלי אילה שלוחה הנותן אמרי שפר, וההוא קול אשתלח מאתר עמיקא דלעילא כו' לאנהגא לדיבור. דהנה בחי' מלכות נקרא דיבור, והדיבור נמשך ע"י הקול, וכמו שמבאר כ"ק אדמו"ר האמצעי בסידור²³ בד"ה להבין ענין תקיעת שופר עפ"י כוונת הבעש"ט ז"ל אשר קול ודיבור הוא כמו כלל ופרט, אך בכדי שיוכל להיות מזה התהוות ב"ע היא ע"י שההוא קול אשתלח מאתר עמיקא דלעילא, שמצד זה ביכולתו להנהיג את בחי' הדיבור, וישנם בזה ב' מדריגות, שופר סתם, שהוא הקול דבחי' תפארת שנשלח מבחי' עומקא דבינה ולמעלה יותר מבחי' הכתר, שע"י נעשה המשכת התענוג דכתר בדיבור, דזהו ענין הנותן אמרי שפר, שהדיבור (אמרי) מקבל מבחי' תענוג (שפר), ושופר גדול, הקול דבחי' בינה הנשלח מבחי' עומקא דכתר, בינה דאריך שקשור עם כתר דעתיק, ובחינה זו תתגלה לעתיד דוקא. דהנה קול סתם הוא ההמשכה באותיות הדיבור, עלמא דאתגליא, וקול גדול הוא ההמשכה באותיות המחשבה, עלמא דאתכסיא. והנה מה שעכשיו הוא בגילוי הוא רק בחי' עלמא דאתגליא, אבל לעתיד גם בחי' עלמא דאתכסיא תהי' בגילוי כמו עלמא דאתגליא עכשיו, דכיון שיתגלה בחי' מלכות דאין סוף, לזאת יומשך אז בחי' שופר גדול.

והנה ידוע²⁴ בענין השופר, דזה שצדו האחד קצר וצדו האחר רחב הוא ענין מן המיצר קראתי גו' ענני במרחב גו'. והנה כשם שהוא בשופר סתם, כן הוא גם בשופר גדול, אשר צדו אחד קצר וצדו הב' רחב, וכמובן ג"כ ממה שאמרו רז"ל²⁵ בענין אילו של יצחק אשר שני קרניו הם בחי' שופר דמתן תורה ושופר דלעתיד, דשופר דלעתיד הו"ע אחד עם שופר דמתן תורה (שהו"ע אחד עם שופר דראש השנה, כמובן מהמשל של הרב לוי יצחק מבארדיטשוב²⁶), ושופר גדול הוא

(17) "היום יום" כט אלול, ערב ר"ה.

(18) אוה"ת דרושים לר"ה ע' אתה ואילך.

(19) ר"ה נח, א ואילך.

(20) אגרות-קודש אדמו"ר מהור"צ ח"ב ע' שפב.

(21) ח"א רמו, ב.

(22) ויחי מט, כא.

(23) עם דא"ח – שער התקיעות רמד, ג.

(24) ראה סה"מ תרכ"ז (דלקמן הערה 27) ע' תא.

(25) פדר"א פל"א.

(26) המשך וככה תרל"ז (קה"ת, תשע"ג) פ"ע (ע' פג-פד).

שופר דלעתיד, ומזה אשר ב' בחינות אלו דשופר מרומזים באילו של יצחק מובן ששייכים זה לזה, דכמו שבשופר סתם ישנו ענין המיצר והמרחב, כן הוא גם בבחי' השופר גדול, אלא שהמיצר ומרחב דשופר גדול הם בבחינה נעלית הרבה יותר באין ערוך. ויובן זה ע"פ המבואר בד"ה תקעו בחודש שופר כו' זה עני קרא (דשנת תרכ"ח)²⁷ בענין תפלה לעני כי יעטוף²⁸, שטענתו של העני היא, דהן אמת שצ"ל עשירים ועניים, לפי שכן הוא הסדר בכל סדר ההשתלשלות שצריך להיות משפיע ומקבל²⁹, וכמו בבחי' זו"נ דאצילות שהמלכות מקבלת מבחי' ז"א, ועד"ז למעלה יותר בבחי' חכמה ובינה שהבינה מקבלת מהחכמה, דלכן נקראות חכמה ובינה בשם אב ואם לפי שהחכמה משפיעה לבינה, וכן הוא למעלה יותר בבחי' הכתר שיש בו בחי' משפיע ומקבל והוא בחי' עתיק ואריך, וכן גם בבחי' עתיק עצמו ישנו בחי' מ"ה וב"ן שהם בחי' משפיע ומקבל, אלא שהמ"ה וב"ן דעתיק הוא [בבחי' עתיק] עצמו³⁰, וכן הוא גם בכללות המשכת הקו מאור אין סוף שלפני הצמצום, הרי בחי' אוא"ס והקו הם בחי' משפיע ומקבל, וכן הוא גם למעלה יותר בבחי' אוא"ס עצמו, וכמו בן מהמבואר במ"א³¹ בענין קוב"ה ושכינתו (שהם בחי' סובב וממלא, משפיע ומקבל), אשר הבחינות האלו דקוב"ה ושכינתו ישנם בכל המדריגות, עד באוא"ס שקודם הצמצום ולמעלה יותר, כמו שהוא נמשך מהמאור כו', ולהיות שכל סדר ההשתלשלות הוא בדרך משפיע ומקבל, לכן גם למטה צ"ל עשיר ועני³². אבל העני טוען, דהן אמת שצ"ל עניים שיקבלו שפעם מהעשירים, אבל מפני מה דוקא הוא העני, ובפרט שישנם הרבה עניים שהם טובים מהעשירים, ולא רק שהם טובים בהעבודה דמסירות נפש, אלא גם בהעבודה שע"פ טעם ודעת הם טובים יותר, ולהיות שטענת העני היא טענה צודקת, לכן תפילתו קודמת ונשמעת ומתקבלת (וכמו"כ הענין דכן בקודש חזיתך³³, הנה בהם זה שייך ביותר), ומובן מזה שענין העניים והעשירים, מיצר ומרחב, ישנם בכל המדריגות עד בבחי' אוא"ס שקודם הצמצום. ועפ"ז יובן ענין המיצר ומרחב שבשופר גדול, דאף שבבחינה זו דשופר גדול לא שייך כלל ענין המיצר כו' שבשופר סתם, מ"מ הנה גם שם ישנו ענין המיצר כו', דכל מדריגה ומדריגה, אף שהיא בבחי' מרחב לגבי המדריגה שלמטה הימנה, בכל זאת היא בבחי' מיצר לגבי המדריגות שלמעלה ממנה³⁴.

(27) סה"מ תרכ"ז ע' שצח ואילך.

(28) תהלים קב, א.

(29) ראה המשך ר"ה תרצ"ד פ"ב (סה"מ תשי"א ע' 6). ובכ"מ.

(30) ראה ע"ח שער (יב) עתיק פ"ב. ועוד. – בהנחה נרשם כאן: כמדומה שאמר כאן בלשון זה "הוא בעצמו" בהשמטת התיבות שבאמצע. המו"ל.

(31) ראה סד"ה ואלה שמות תשי"ב (סה"מ שמות ח"א ס"ע כה-כו). וש"נ. ד"ה ויצחק בא מבוא תשכ"ב (סה"מ בראשית ח"א ע' רצב). וש"נ.

(32) ראה גם אוה"ת דרושים לר"ה ע' א'שצד.

(33) תהלים סג, ג. וראה סה"מ תרפ"ט ס"ע 121 ואילך. שם ע' 215. וש"נ.

(34) ראה גם לקו"ש ח"ב ע' 348.

וזהו ענין מה שישראל עושים עצמם כרשים וקוראים מן המיצר, דהגם שע"י הקדמת העבודה דחודש אלול, ימי הסליחות, ערב ראש השנה, ליל ראש השנה ובוקר ראש השנה קודם התקיעות כבר יצאו מן המיצר, מ"מ עושין עצמן כרשים ומרגישים שהם בבחי' מיצר עדיין לגבי מדריגות נעלות יותר, ואדרבה, דוקא מצד זה שע"י העבודה דחודש אלול וכו' היתה היציאה מן המיצר שהי' קודם לזה, הנה דוקא מצד עלי' זו באה ההכרה אשר גם מדריגות הנעלות ביותר הן מיצר, שהרי לית מחשבה תפיסא בי'³⁵ ואפילו מחשבה הקדומה דא"ק³⁶, וא"כ הרי גם כשהוא בתכלית העילוי אינו תופס ומשיג שום השגה (ער נעמט גאָר ניט) והוא במיצר כו'. וזהו שעושים עצמן כרשים, דגם כאשר מצד מצבו הוא אינו מרגיש את גודל פחיתותו שהוא נמצא במיצר, דזהו שעושים עצמן כרשים בכ' הדמיון בלבד, שזהו מצד ההעלם וההסתר שאינו מרגיש את האמת, דבאמת אפילו הרגש זה שהוא רק כרש בכ' הדמיון הוא אמת ובדוגמת הידיעה בענין דעת תחתון, דגם דעת תחתון היא אמת שהרי גם דעה זו היא דעה באלקות³⁷, וכמ"ש³⁸ א"ל דעות הוי'³⁹, אבל מ"מ הנה הדעה האמיתית היא דעת עליון, והוא אשר הוא רש באמת, שהרי האמת הוא כמו שהוא בדעה העליונה אשר הכל רשים לפניו (ולא רק עושים עצמם כרשים), וכל ההשגות והמדריגות שלו גם כשהם בעילוי נעלה ביותר, הם בחי' מיצר, דגם כשמאיר אצלו בחי' דעת עליון, הנה באמת, הרי גם בחי' דעת עליון לגבי מדריגה שלמעלה ממנה היא רק בחי' דעת תחתון בלבד, וכמבואר בתניא⁴⁰ בענין בהמה רבה שלפני האצילות, דהגם שיש לו בחי' דעת, ובפרט שהוא בחי' דעת שלמעלה מאצילות, הרי לגבי אוא"ס הוא רק בחי' בהמה ודעת תחתון בלבד, וע"ד הידוע מ"ש⁴¹ עה"פ⁴² וידעת היום גו' שגם הבחינה שאי אפשר לתפוס בהשגה והיא רק בבחי' אמונה בלבד (סובב), תבוא בהשגה (ממלא). וזהו מן המיצר קראתי, שהבקשה שקודם תקיעת שופר אחרי העבודה דחודש אלול כו' היא קריאה מן המיצר, וכמבואר⁴³ בענין ברחמיך הרבים רחם עלינו⁴⁴, דאנחנו אין אנו יודעים כלל את גודל הרחמנות שעלינו, דבאמת הנה לגבי עצמות א"ס הרחמנות היא גם על עולמות היותר עליונים כו', וזהו שאנו מבקשים ברחמיך הרבים, ברחמיך דייקא, שרחמים אלו ימשכו עלינו.

(35) תקו"ז בהקדמה (יז, א).

(36) ראה מאמרי אדהאמ"צ דרושי חתונה ח"ב ע' תה. וש"נ.

(37) ראה סה"מ תרע"ח ע' פח. תרח"צ ריש ע' קסו.

(38) שמואל-א ב, ג.

(39) ראה תקו"ז ריש תיקון סט.

(40) פמ"ו.

(41) לקו"ת ואתחנן ז, סע"א ואילך.

(42) ואתחנן ד, לט.

(43) לקו"ת פינחס עח, ג. תו"ח ויצא לו [קעז], ב. ובכ"מ.

(44) נוסח ברכת יוצר.

והנה אמרו רז"ל⁴⁵ איזה חג שהחודש מתכסה בו הוי אומר זה ראש השנה, וצריך להבין⁴⁶ מפני מה מתארים את ראש השנה בזה דוקא שהוא חג שהחודש מתכסה בו, דהן אמת אשר שונה ראש השנה מכל החגים, שכל החגים הם* בזמן מילוי הלבנה** וראש השנה הוא חג שהחודש מתכסה בו, אבל אינו מובן, מפני מה מתארים את ראש השנה בענין זה דוקא. והענין הוא, לפי שבאמת ענינו של ראש השנה הוא זה מה שהחודש מתכסה בו, דהנה הזמן שהחודש מתכסה בו הוא רגע קודם המולד, דבשעת המולד הרי ישנה כבר איזו נקודה⁴⁷, וענין הכיסוי הוא רגע קודם המולד, שאז הוא בהעדר המציאות לגמרי, גם לא המציאות דנקודה⁴⁸, ולכן מתארים את ראש השנה בזה שהחודש מתכסה בו, כי בראש השנה הוא בנין המלכות, דמלכות לית לה מגרמא כלום⁴⁹, שהיא בהעדר המציאות לגמרי. וזהו מה שאומרים בראש השנה קודם התקיעות מן המיצר קראתי י"ה, דמיצר זה הוא מיצר בתכלית, בלי שום ציור כלל, גם לא הציור דנקודה, דכאשר ישנו איזה ציור אין זה אמיתית ענין המיצר, שהרי הוא בחי' מרחב לגבי מיצר שלמטה הימנו, ואמיתית ענין המיצר הוא כאשר הוא בהעדר המציאות לגמרי. והענין בעבודה הוא, ההכרה אשר לגבי עצמות אוא"ס כולא כלא חשיב⁵⁰ ואין בו שום תפיסא כלל (אז מען נעמט גאָרניט), העדר המציאות לגמרי. והרגשה זו היא בראש השנה קודם התקיעות, אחרי הקדמת העבודה דחודש אלול כו' דוקא, דקודם העבודה והגילויים דאלול כו' הרי המיצר שלו הוא ע"פ טעם ודעת, ובמילא יש בזה מדידה, שהוא יכול למדוד במה נמצא המיצר (אז ער קען אָפּמעסטן אין וואָס עס באַשטייט דער מיצר), והיינו שיש בזה איזה ציור, ציור דנקודה עכ"פ, משא"כ בראש השנה קודם התקיעות, מצד הגילוי דעצמות א"ס, אז נרגש בו שהוא אינו תופס כלל (אז ער נעמט גאָרניט), והוא בהעדר המציאות. ועפ"ז יובן מ"ש קראתי דוקא (ולא זעקתי, שוועתי או צעקתי), שמורה על קריאה פשוטה, דכאשר המיצר שלו הוא במדידה, שמשגיג ומודד ע"פ השגתו את המיצר בו נמצא, אז הוא ענין הצעקה והזעקה, שצועק במר נפשו על המיצר כו' שמיצר זה יכול להתבטא בצעקה וזעקה⁵¹, אבל כשהוא בתכלית המיצר, בהעדר המציאות לגמרי, אז אינו שייך ענין הזעקה, כי אם קריאה פשוטה דוקא.

(45) ר"ה ה, סע"א ואילך.

(46) ראה גם סה"מ תש"א בתחילתו. ד"ה תקעו דער"ה תשמ"ו (לקמן ע' שפו ואילך).

(47) ראה תו"א יתרו סז, ג.

(48) ראה אוה"ת בראשית ט, ב. ובכ"מ.

(49) זהר ח"א לג, ב. רמט, ב. ח"ב רטו, א. ועוד. וראה ספר הערכים – חב"ד (כרך ג) ערך אור הלבנה

ס"ב (ע' רצו ואילך). וש"נ.

(50) ראה תניא פמ"ח.

(51) ראה דרך חיים פ"ב (ה, ד). ד"ה וקבל היהודים תשל"ח פ"ב (סה"מ מלוקט ח"א ע' שיח"ט). ועוד.

והנה ע"י הקריאה הפשוטה שבאה מן המיצר דהעדר המציאות, נמשך גם מלמעלה מבחי' עצמות אוא"ס שלמעלה מענין המציאות, דזהו מה שכתוב מן המיצר קראתי י"ה ענני במרחב י"ה, שע"י הקריאה מן המיצר נמשך מבחי' מרחב העצמי דעצמות אוא"ס⁵³. והענין הוא, כמו שמבואר בד"ה מן המיצר דשנת תש"ט⁵⁴ ההפרש שבין הילולים ותשבחות לקריאת שם בלבד, דהילולים ותשבחות הם בבחי' הכחות, דכאשר משבחים לאדם איך שהוא חכם וחסדן, הרי תשבחות אלו הן בהכחות חכמה וחסד שלו, משא"כ כאשר קוראים לו בשמו הרי היא קריאת שם בלבד, שאין בו גילוי לכאורה, אך לאיך גיטא, הנה ההמשכה שע"י ההילולים ותשבחות הוא רק המשכת הכחות, שהכחות נמשכים מהעלמם, משא"כ ע"י קריאת השם הרי ע"י מגיעים בבחי' עצם הנפש, למעלה מבחי' הכחות כמו שהם בהעלמם (הנמשכים ע"י ההילולים), וכידוע⁵⁴ שהשם מגיע בבחי' הנפש⁵⁵ שאין שם שום מציאות כלל ורק יכולת הנפש, הרי שאינו שום מציאות כלל, וע"י קריאת השם דוקא נפנה בכל עצמותו, וכמו שאמר הצמח צדק לאדמו"ר הזקן זהו הסבא (דא"ס איז דער זיידע)⁵⁶. וזהו מן המיצר קראתי י"ה ענני במרחב י"ה, שע"י הקריאה מן המיצר דוקא, שהוא בתכלית המיצר שאין למטה הימנו, בהעדר המציאות לגמרי, ומן המיצר הוא קורא בקריאה פשוטה, הנה ע"י נמשך מבחי' המרחב העצמי דעצמות א"ס. וזהו שנה שהיא רשה בתחלתה מתעשרת בסופה, דשנה שהיא רשה בתחלתה, שהיא נמצאת בתכלית המיצר, וכמו הרש והעני שאין לו מאומה, דאין עני אלא בדעת⁵⁷, והוא טוען מדוע מגיע לו (און ער טענה"ט פארוואָס קומט עס אים) שהוא עני ורש שאין לו שום השגה כלל באלקות, דזה שהוא עני הרי אין זה מצד ענינים התלויים בו ואין הוא אשם בזה, ובפרט⁵⁸ אחינו הנמצאים במיצר שאין מניחים אותם ללמוד תורה ולקיים מצוות, ואין מניחים אותם אפילו לחנך את בניהם בדרך התורה ומצוות, הנה שנה שהיא רשה בתחלתה, שהוא קורא מן המיצר למה זה מגיע לו (אָז ער איז קורא מן המיצר פארוואָס קומט אים דאָס), היא מתעשרת בסופה, שמיד אחרי תקיעת שופר היא מתעשרת, שנמשך מבחי' מרחב העצמי, עד אשר ומלאה הארץ דעה את הוי"ו⁵⁹ שהוא המשכת

(52) ראה סד"ה זה תרע"ח (סה"מ תרע"ח ע' כג). ובכ"מ.

(53) שבהערה 2 (סה"מ תש"ט שם ע' יז).

(54) ראה ד"ה זה היום תחלת מעשיך תשכ"ה (לעיל ס"ע ק). וש"נ.

(55) אולי אמר: בבחי' עצם הנפש.

(56) הובא ב"שמועות וסיפורים" ח"א ע' מא. "רשימות דברים" (חיתריק) ח"ב ע' סט. "לקוטי סיפורים"

(פרלוב) ע' צט. ובכ"מ.

(57) נדרים מא, א.

(58) בכ"ז – ראה שיחה שלפני המאמר (שיחות קודש תשכ"ו ע' 2-3). וראה גם סד"ה תקעו תשכ"ז (לקמן

ע' קכח).

(59) ישע"י יא, ט.

המרחב בענינים הרוחניים, ויומשך במרחב כפשוטו גם בענינים הגשמיים וגם בענינים החומריים, שיוצאים מן המיצר אל המרחב בקרוב ממש.

ד"ה מן המיצר תשכ"ו⁶⁰

(60) בלתי מוגה – סה"מ ראש השנה ע' קטו ואילך.

קיא

והנה זה גופא צריך להבין, למה עשה ה' ככה שיהיו אובדים ונדחים ואח"כ יקבץ אותם. ויובן ע"פ מה שנת"ל³¹ בענין שנה שהיא רשה בתחילתה מתעשרת בסופה³², שרשה בתחילתה הכוונה שעושיין עצמם כרשיין לפני המקום בתפילה ובתחנונים וכמו שנאמר³³ תחנונים ידבר רש³⁴, שמבקשים מהקב"ה שיתן להם מידו המלאה הפתוחה הקדושה והרחבה³⁵, הנה עי"ז מתעשרת היא בסופה, והיינו שע"י מן המיצר קראתי י"ה מגיעים לענני במרחב י"ה³⁶, שזהו ג"כ ענין השופר שדוקא ע"י שפיהו האחד קצר הנה עי"ז נעשה הענני במרחב³⁷. דכן הוא גם בענין התפילה, שצריך להיות תפילת הענני כמ"ש³⁸ תפלה לענני כי יעטוף ולפני ה' ישפוך שיחו, דעומד במצב של עניות, ודוקא תפילת ענני מתקבלת וקודמת אל תפילת עשיר, דהענני אין לו שום ענין משלו, והוא בתכלית השפלות, דזהו לפני ה' ישפוך שיחו, שכל בקשתו היא שרוצה שיהי' לפני ה' כו' וכמאמר הבעש"ט³⁹ שהוא מחפש (אָז ער זוכט) אלקות, הנה דוקא תפילתו מתקבלת. דהנה ענין התפלה לענני אינו שייך רק לענני, אלא כל אחד ואחד יכול להגיע לזה. דגם עשיר יכול להגיע לזה, וכמאחז"ל⁴⁰ אל יעמוד אדם במקום גבוה ויתפלל, ואע"פ שאין ראוי לדבר זכר לדבר שנאמר⁴¹ ממעמקים קראתיך ה', וכמ"ש תפלה לענני כי יעטוף.

(31) ד"ה זה דיום ב' דר"ה פ"ה (סה"מ ראש השנה ע' קלב.ג). – בכל הבא לקמן, ראה ד"ה תקעו תרכ"ח (סה"מ תרכ"ז ע' שצח ואילך).

(32) ר"ה טז, א.

(33) משלי יח, כג.

(34) פרש"י ר"ה שם.

(35) נוסח ברכה שלישית דבהמ"ז.

(36) תהלים קיח, ה.

(37) ראה זח"ב (רע"מ) ס, רע"א.

(38) תהלים קב, א.

(39) כש"ט (הוצאת קה"ת) סימן צו (ג, ג).

(40) ברכות י', ב (לגירסת תלמידי רבינו יונה – ד"ה ואע"פ (ה, א בדפי הרי"ף)).

(41) תהלים קל, א.

אשר מזה רואים שענין התפלה לעני כי יעטוף שייך לכאור"א, וע"י הקריאה ממעמקים מגיעים לבחי' ה', ואח"כ ע"י אמירת הפסוקים וידע כל פעול וכו' ועד ומלכותו בכל משלה⁴² הרי נעשה בנין ספירת המלכות, וכיצד פועלים זה, ע"י ממעמקים, שעומד במקום נמוך, שאין הכוונה שהוא באמת נמוך, אלא כביאור תלמידי רבינו יונה על הרי"ף⁴³ שיעמיד את עצמו, היינו לא שבעצם מהותו הוא כן, אלא יעמיד עצמו כן. והגם שאומר כי עני ואביון אני⁴⁴, מ"מ מזה גופא שאומר אביון משמע שיש לו שייכות להרבה, שהרי אביון פירושו שתאב לכל דבר⁴⁵, ואי אפשר להיות תאב לאיזה דבר רק אם יש לו שייכות לענין זה, וכידוע המשל⁴⁶ מהכפרי ובת המלך דאין שייך אצל הכפרי החשק לבת המלך מאחר שאינו שייך כלל לכל הענין, דמתי שייך שיהי' תאב לכל דבר, דוקא כשיודע מכל דבר, וכן הוא גם ברוחניות דאינו שייך להיות תאב אם אין לו ידיעה הכרה והרגש בדבר, ואין מספיק הידיעה בשכל אלא צ"ל ההרגש במוח אשר זה פועל בלב שיהי' תאב, דזהו מ"ש ועיניך רואות וכלות אליהם⁴⁷ ואין לך מושיע⁴⁸, דיודע מכל הענינים ולכן שייך שיהי' כלה אליהם, אך אין לו אותם בפועל. דלכן אמר דוד עני ואביון אנכי⁴⁹, דדוד הי' מלך והיו לו כל הענינים בהרחבה בגשמיות כפשוטו ובמילא שייך שיהי' תאב לכל דבר כיון שיודע מהכל, ולאידך גיסא הגם שהי' לו הכל בפועל מ"מ אמר על עצמו כי עני ואביון אנכי, שהרגיש שלא כחי⁵⁰ ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה, אלא מרגיש שהכל מלמעלה, ובעצמו מרגיש שהוא עני ואביון. שזהו גם מה שבפנימיות הענינים הרי דוד הוא בחי' ספירת המלכות⁵¹, שבד"כ הוא בחי' מלכות דא"ס ובדרך פרט מלכות דאצילות, שספירת המלכות כוללת את כל הענינים הנמצאים בספירות שלמעלה הימנה, והיא שורש לכל הענינים שלמטה, ואעפ"כ הרי היא בבחי' ביטול דלית לה מגרמא כלום⁵², ולכן אמר על עצמו שהוא אביון. וכן כתוב⁵³ במשיח עני ורוכב על החמור ותרגם יונתן עני ענוותן. וכמו"כ נאמר⁵⁴ במשה והאיש משה עניו מאוד וגו', שלא יכול להיות

(42) נוסח תפלת מוסף דר"ה (פסוקי מלכיות).

(43) שבהערה 39.

(44) תהלים פו, א.

(45) פרש"י משפטים כג, ו. פ' ראה טו, ד. תצא כד, יד.

(46) חובת הלבבות בהקדמה. הובא בסה"מ תרס"ח ע' ה. עטר"ת ע' תקיח.

(47) תבואו כח, לב.

(48) שם, לא.

(49) תהלים קט, כב.

(50) ל' הכתוב – עקב ח, יז.

(51) ראה זח"ב שב, ב. וראה סהמ"צ להצ"צ קח, א.ב. ובכ"מ.

(52) ראה זח"א קפא, א. ובכ"מ.

(53) זכרי' ט, ט.

(54) בהעלותך יב, ג.

שיהי' מישוהו עניו יותר ממשוה מאחר שהי' מבחר המין האנושי⁵⁵, וענוה באה מצד מעלה, דמאחר שידע מכל הענינים הרי הי' שייך אצלו ביותר ענין הענוה, דמזה מובן דתפילת עני הרי זה שייך לכאו"א, דאין הכוונה שאין לו, אלא אע"פ שיש לו כל המצטרך הרי מרגיש שאין לו, וכמ"ש בזהר⁵⁶ על רב המנונא⁵⁷ סבא שהי' מתפלל על מזונו אף שהי' ערוך על שולחנו, שאילולא זאת אין שייך ענין התאוה כיון שאינו שייך לזה, משא"כ כשיש לו את מזונו על שולחנו או שייך שיהי' בבחי' כחי ועוצם ידי, משא"כ רב המנונא התפלל ע"ז, היינו שהרגיש שמצד עצמו אין לו כלום עד שיבקש מהקב"ה. וזהו מ"ש אדמו"ר מהר"ש לפני מאה שנה⁵⁸ עה"פ⁵⁹ מי א-ל כמוך נושא עוון ועובר על פשע לשארית נחלתו לא החזיק לעד אפו כי חפץ חסד הוא, ואמרו רז"ל⁶⁰ למי הוא נושא עוון, לשארית נחלתו, למי שמישים עצמו כשיריים, ואין הכוונה שבא מצד הקב"ה אלא משים עצמו כשיריים מצד עצמו, וע"ז שצריך להיות משים עצמו כשיריים אומר שם ג' טעמים, ומובן משם דאין זה חידוש בשעה שהוא עני כפשוטו, אלא החידוש הוא דוקא כשהקב"ה נותן את כל הענינים באופן של הרחבה, ואעפ"כ עושה עצמו כשיריים כנ"ל. ולכן ענין התפלה לעני שייך לכל אחד ואחד, שמעמיד עצמו במצב של עני כנ"ל, וע"י הקריאה מן המיצר ע"ז נעשה הענני במרחב. וכן גם באלו שעומדים במעמד ומצב של האובדים בארץ אשור והנדחים כו' כפשוטו שאין מניחים אותם ללמוד תורה ולקיים מצוות וכו' כנ"ל, הנה ע"י הקריאה מן המיצר דתפלה לעני כי יטוּף ולפני ה' ישפוך שיחו, שרוצה להיות לפני ה', הנה ע"ז נעשה הענני במרחב, שהקב"ה מוציא אותם באופן של כספם וזהבם אתם, דאפילו ענין הזהב שאין העולם ראוי לו⁶¹ ואין העולם מוכרח לו, ולא נברא זהב אלא לבית המקדש⁶², מ"מ הרי גם זה יהי' להם, ולא רק כסף וזהב ברוחניות שזהו ענין אהבה ויראה כמ"ש בתו"א⁶², אלא יהי' כן בפשטות בגשמיות בתים מלאים כל טוב⁶³, ואפילו שדות וכרמים ועאכו"כ בנים ובנות כו' אשר כל זה נעשה ע"י הקריאה מן המיצר שדוקא ע"ז מגיעים לענני במרחב.

ד"ה והי' ביום ההוא יתקע בשופר גדול (ב) תשכ"ח⁶⁴

(55) פירוש המשניות להרמב"ם סנהדרין הקדמה לפרק חלק (היטוד השביעי).

(56) ראה זח"ב סב, ב. הובא בלקו"ת שבהערה 1. סהמ"צ להצ"צ קו, א.

(57) כ"ה בלקו"ת וסהמ"צ שם. ובזהר שם: ר' ייסא סבא. המו"ל.

(58) ד"ה מי א-ל כמוך תרכ"ח (סה"מ תרכ"ז ע' תיא).

(59) מיכה ז, יח.

(60) ר"ה יז, א.

(61) ב"ר פט"ז, ב. שמו"ר פל"ה, א.

(62) וישב כו, ד.

(63) ואתחנן ו, יא. נחמי' ט, כה.

(64) בלתי מוגה – סה"מ ראש השנה ע' קלט ואילך.

קיב

וע"פ כל הנ"ל מובן, דהעבודה דעשרה ימים שבין ראש השנה ליום הכיפורים היא שממשיך מעצם ופנימיות נפשו, ועי"ז ממשיך למעלה מעצמות וממות. דזהו מה שהעבודה דראש השנה היא מן המיצר קראתי י"ה, וממעמקים קראתיך הוי', היינו מעומק פנימיות הנפש.

ד"ה דרשו הוי' בהמצאו תשל"א²

(1) תהלים קיח, ה.

(2) בלתי מוגה – סה"מ עשי"ת-יוהכ"פ ע' עב

קיג

והנה חידוש זה שנעשה בפורים בכללות העבודה בד' ענינים אלו הוא מצד זה גופא שבינתיים היתה גזירת המן (וכפירוש רש"י³⁴). והענין יובן ע"פ תורת הבעש"ט³⁵ על הפסוק³⁶ עת צרה היא ליעקב וממנה יושע, שהישועה היא ע"י הפיכת הצרה עצמה, שמהפכים את הצרה לצהר. וכמ"ש³⁷ והי' ראשיתך מצער ואחריתך ישגה מאד, שדוקא ע"י זה גופא שראשיתך מצער הרי עי"ז אחריתך ישגה מאד. וכמ"ש³⁸ מן המיצר קראתי י"ה ענני במרחב י"ה, שע"י הקריאה מן המיצר דוקא באים אל המרחב. וכמו שהוא בפשטות בכללות עבודת השנה, שהתחלת העבודה היא בראש השנה שאז אומרים מן המיצר קראתי גו', ועי"ז באים בראש השנה אל המרחב, דהיינו שאז היא קבלת עול מלכות שמים באופן עצמי שלמעלה ממדידה והגבלה, שלכן אז כל ישראל הם בהשתוות, וכמ"ש³⁹ אתם נצבים היום כולכם גו' ראשיכם שבטיכם גו' מחוטב עציך עד שואב מימך, ומבואר בלקו"ת⁴⁰ דהיינו כולכם לאחדים כאחד, דהתאחדות זו היא מצד זה שנמשך אז המרחב העצמי שלמעלה מכל עניני התחלקות. ועד"ז הוא ביום הכיפורים שנקרא ראש השנה ביחזקאל⁴¹, שאז העבודה היא מצד בחי' הגורל, ויום

(34) מגילה טז, ב.

(35) כש"ט (הוצאת קה"ת) הוספות ס"ח-ט (ע, א-ב). וש"נ.

(36) ירמ' ל, ז.

(37) איוב ח, ז.

(38) תהלים קיח, ה.

(39) ר"פ נצבים (כט, ט"ו).

(40) ר"פ נצבים.

(41) מ, א. ראה לקו"ת ר"ה סד, א.

הכיפורים הוא כמו פורים⁴² (כדאיתא בתיקוני זהר⁴³ דכיפורים היינו כפורים, כמו פורים), דגם פורים נקרא כן על שם הפור והגורל. דיום הכיפורים עבודתו שייכת לבחי' אחת בשנה⁴⁴ ואחת בישראל ואחת במקום, קודש הקדשים, שזהו ענין היחידה, וזהו גם ענין הגורל, כמבואר באגה"ק⁴⁵ שזהו ענין שלמעלה מטעם ודעת, בחי' יחידה⁴⁶. וע"י הקדמה זו באים אח"כ לעבודת כל השנה בתכלית השלימות, והיינו שהעבודה בד' הענינים דאורה זו תורה, לימוד התורה, ושמחה זה יו"ט, מועדים לשמחה (ובכללות קאי על כללות בירור העולם, שענין הימים טובים הוא היותם מקראי קודש, שממשיכים קודש בימות החול, כי ימים טובים הם על הרוב בימות השבוע), וששון זו מילה ויקר אלו תפילין, הרי עבודה זו היא מתוך מסירות נפש וקבלת עול וכו'. דהגם שהעבודה בהם בכללות היא באופן מסודר, בתחילה אורה ואח"כ שמחה ואח"כ ששון ואח"כ יקר, מ"מ, מכיון שהעבודה היא באופן דלא ידע, הרי אפשר שהי' אצלו ענין של מסירות נפש בנוגע לקלה שבקלות יותר מחמורה שבחמורות, כי זהו למעלה מטעם ודעת.

ד"ה ליהודים היתה אורה תשל"א⁴⁷

(42) ראה תו"א מג"א צה, סע"ד ואילך. צט, ד ואילך. (הוספות) קכא, א.ב. אוה"ת שם ע' סא.סב. ביאווה"ז

להצ"צ ח"א ע' רלו. ועוד.

(43) תיקון כא (נז, ב).

(44) ס"פ תצוה (ל, י). אחרי טז, לד.

(45) סימן ז.

(46) ראה ד"ה אשרינו תרצ"ו (סה"מ תרצ"ו ע' 49 ואילך). וש"נ.

(47) בלתי מוגה – סה"מ פורים ע' רה-רו.

קיד

וביאור הענין בפרטיות יותר, הנה ידוע שעל העבודה דראש השנה בתקיעת שופר כתיב⁴⁶ מן המיצר קראתי י"ה ענני במרחב י"ה, שזהו ענין חיבור ההפכים הבא ע"י עבודת התשובה, דדוקא ע"י המיצר באים אל המרחב העצמי, עד למרחב דעצמות ומהות. וזה קשור גם עם השלמת כוונת הבריאה, מה שנתאווה הקב"ה להיות לו ית' דירה בתחתונים⁴⁷. דמטעם זה⁴⁸ אומרים בראש השנה⁴⁹ זה היום תחלת מעשיך, אף שראש השנה הוא יום הששי למעשה בראשית, כי אז נברא אדם הראשון שעל ידו נשלמת הכוונה דדירה בתחתונים, שזהו ע"י ישראל

(46) תהלים קיח, ה. וראה ד"ה מן המיצר בריש סה"מ אעת"ר. תרצ"ו (ע' 147 ואילך). ובכ"מ.

(47) ראה נחחומא נשא טז. בחוקותי ג. במדב"ר פ"ג, ו. תניא רפ"ז.

(48) ראה ד"ה זה היום דיום ב' דר"ה שנה זו (סה"מ ראש השנה ע' קפט ואילך). וש"נ.

(49) בתפלת מוסף (ברכת זכרונות) – מר"ה כז, א.

דאתם קרויים אדם⁵⁰, וכמאמר⁵¹ אני נבראתי לשמש את קוני, שזהו כמו עבד המשמש את אדונו, היינו שזהו דבר הנעשה ע"י העבד ולא ע"י האדון, וכן בעניננו שעשיית הדירה בתחתונים היא ע"י ישראל דוקא. אמנם בראש השנה הרי כללות עבודה זו היא בעולם וברוחניות, מצות היום בשופר, וכן ביום הכיפורים שלאחרי זה הרי עיקר העבודה הוא בענינים רוחניים. אך עיקר הכוונה בענין דירה בתחתונים הוא שהדירה תהי' בגילוי בתחתונים (כמו שנת"ל במאמר דראש השנה⁵²), וכמ"ש⁵³ ונגלה כבוד ה' וראו כל בשר יחדיו כי פי הוי' דיבר. וענין הגילוי נפעל בחג הסוכות, שאז נמשכים עניני תשרי במעשה בפועל, עד לענינים הקשורים עם מזון לבוש ובית, דכל עניני מזון לבוש ובית הם בסוכה דוקא, שהשיבה בה היא באופן של דירה, תשבו כעין תדורו⁵⁴, וכדאיתא במדרש⁵⁵ דאז יודעים שישראל אינון ניצוחיא, היינו שזה נתגלה בעולם. וזהו גם מה שאז היא הקרבת הע' פרים כנגד ע' אומות⁵⁶, שמשפיעים חיות לכל העולם בגלוי, וכענין הקרבת קרבן כפשוטו שהי' דבר שבגלוי, שלקחו דברים גשמיים מצומח חי ודומם והקריבו אותם, שזה הי' נראה בעיני בשר אפילו של אינו יהודי, ועד שראו בזה את העשן וכו'. שכל זה פועל גילוי אלקות בעולם באופן שעושים לו ית' דירה בתחתונים, ועד שזהו הכנה אל הגאולה האמיתית והשלימה שאז יהי' חיבור ההפכים ממש, ונגלה כבוד ה' וראו כל בשר יחדיו, שבהבשר עצמו יראה כבוד ה', גילוי הא"ס, ועד שהנשמה תהי' ניוזנית מן הגוף⁵⁷ (כמבואר בכמה מקומות⁵⁸).

והנה כל ענינים אלו נעשים בכל שנה ושנה בתחילת השנה, דבראש השנה נעשה ענין תקעו בחודש שופר, חיבור המיצר והמרחב, עד למרחב העצמי, ומהמיצר דרשה בתחילתה באים מיד להמרחב דמתעשרת בסופה⁵⁹. שזהו לאחרי יציאת הקול מהמרחב של השופר, ואח"כ נמשכים ענינים אלו בגלוי ליום

(50) יחזקאל לד, לא. יבמות סא, רע"א.

(51) משנה וברייתא סוף קידושין.

(52) שבעה ערה 48. וראה גם ד"ה שובה ישראל דו' תשרי שנה זו (סה"מ עשי"ת-יוהכ"פ ס"ע פד ואילך).

(53) ישע"י מ, ה.

(54) סוכה כו, א. כז, א. כח, ב.

(55) ויק"ר פ"ל, ב.

(56) סוכה נה, ב.

(57) ראה המשך וככה הנ"ל פצ"א (ע' קח) ואילך. סה"מ תרנ"ט ע' קה ואילך. המשך תרס"ו ע' תקכח.

סה"ש תורת שלום ס"ע 127 ואילך. סה"מ תרח"ץ ס"ע ר"ט. ועוד.

(58) ראה תו"ח תצוה תפב, א ואילך. שער האמונה (לאדהאמ"צ) פכ"ה. ד"ה אלה תולדות נח תרל"ז.

המשך וככה הנ"ל פצ"א-ב (ע' קח ואילך). המשך תער"ב ח"ב ע' תתקלה ואילך.

(59) ע"פ ר"ה טז, ב. וראה בארוכה סה"מ תרכ"ז ע' שצח ואילך. תרכ"ח ע' קעג. שם ע' קעה ואילך.

סה"מ קונטרסים ח"א קיח, א. קכא, ריש ע"ב. ד"ה הנ"ל דיום ב' דר"ה תשחי" (סה"מ ראש השנה ע' נה ואילך). ועוד.

חגיגנו בחג הסוכות, דאז הכל יודעים שישראל אינו ניצוחיא למטה מעשרה טפחים גם בענינים גשמיים, וכפשטות ענינו של סוכות שהוא חג האסיף⁶⁰, באספך מגרנך ומיקבך⁶¹. ולכן נאמר בסוכות ג"פ לשון שמחה⁶². ואח"כ ממשיכים שמחה זו מזמן שמחתינו על כל השנה כאשר ויעקב⁶³ הלך לדרכו⁶⁴, דיעקב הולך לדרכו דרך ה', כמ"ש⁶⁵ מהוי' מצעדי גבר כוננו ודרכו יחפץ, וכמ"ש⁶⁶ למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו ושמרו דרך הוי' לעשות צדקה ומשפט, שעושים את העולם לדירה לו ית' בתחתונים ומתוך שמחה וטוב לבב. ועד שפורצים את כל הגדרים, ובאה הגאולה האמיתית והשלימה בקרוב ממש ע"י משיח צדקנו, שיבנה בית המקדש במקומו ויקבץ נדחי ישראל⁶⁷, ויקויים היעוד⁶⁸ אז אהפוך אל עמם שפה ברורה לקרוא כולם בשם הוי' לעבדו שכם אחד, ובקרוב ממש.

סד"ה בסוכות תשבו תשל"ג⁶⁹

(60) משפטים כג, טז. תשא לד, כב.

(61) פ' ראה טז, יג.

(62) יל"ש אמור רמז תרנד (בתחלתו).

(63) ל' הכתוב – ויצא לב, ב.

(64) ראה אגרות-קודש אדמו"ר מהוריי"צ ח"א ע' קצד. לקו"ש ח"כ ע' 556 הערה ד"ה ויעקב הלך

לדרכו. וש"נ. סה"מ בראשית ח"א ע' פו. וש"נ.

(65) תהלים לז, כג. וראה "היום יום" י תמוז. אגרות-קודש אדמו"ר מהוריי"צ ח"ה ע' קג. ח"ו ע' רנ.

וראה גם ד"ה אל יפטר אדם מחיברו שנה זו (סה"מ תשל"ג ע' 395).

(66) וירא יח, יט. וראה "היום יום" יד חשוון. אגרות-קודש אדמו"ר מהוריי"צ ח"ג ע' תקס-תקסא.

(67) רמב"ם הל' מלכים פ"א ה"ד.

(68) צפני' ג, ט.

(69) בלתי מוגה – סה"מ סוכות-שמח"ת ע' קמז ואילך.

קטו

והנה בשביל להיות במדריגה זו (שהעבודה תהי' באופן שאינו מתפעל משום מונע ומעכב), צריך נתינת כח מיוחדת מנשיא הדור. ויש לומר דזהו ענינו של המאמר ד"ה מן המיצר דר"ח תמוז תרפ"ז¹⁸, שמאמר זה היא הנתינת כח לעבודה זו. דהנה במאמר שם מדייק במ"ש¹⁹ מן המיצר קראתי י"ה ענני במרחב י"ה, דכל קריאה היא בתפילה לעורר רחמים על נפשו וכו', ולפי זה צריך להבין, דהרי שם הוי' הוא במדת הרחמים, וא"כ מהו אומרו מן המיצר קראתי י"ה דוקא, דלכאורה הי' צ"ל הקריאה לשם הוי' כמ"ש²⁰ כי מי גוי גדול אשר לו אלקים

(18) סה"מ תרפ"ז ס"ע קפט ואילך.

(19) תהלים קיח, ה.

(20) ואתחנן ד, ז.

קרובים אליו כהוי' אלקינו בכל קראינו אליו, ולמה במקום המיצר הזה הקריאה היא לִי־ה שהם ב' אותיות הראשונות דשם הוי'. וגם צריך להבין מ"ש²¹ בטחו בהוי' עדי עד כי בִי־ה הוי' צור עולמים, דמשמעות הכתוב היא דזה שצריך להיות הבטחון בהוי' עדי עד הוא כי (משום ש)בִי־ה הוי' צור עולמים, וצריך להבין הענין בזה, מה שהבטחון בהוי' הוא בגלל האותיות י"ה שבשם.

וביאור הענין הוא, דהנה במ"ש בטחו בהוי' עדי עד מבואר בזה בביאורי הזהר לאדמו"ר האמצעי²² כמה פירושים. פירוש אחד דעד היינו ענין הנצחיות, שזהו בגדר הזמן, וקאי על ספירת המלכות שהיא שורש ומקור הזמן כנודע²³, ולפי זה פירוש בטחו בהוי' עדי עד הוא שהבטחון הוא מצד ספירת המלכות, דמצד ספירת המלכות שהיא השכינה הרי כיון שהאדם הוא בביטול, הרי הביטול הוא כלי להשראת השכינה (כמבואר בתניא²⁴), ולכן יכול להיות סמוך ובטוח שיתמלא מבוקשו, ותוקף זה שבספירת המלכות הוא מצד זה שהיא מקבלת מספירת היסוד, יסוד לשון תוקף וחוזק. אמנם מצד בחי' חכמה ובינה, שהם בבחי' מקיפים לפי ערך זו"ג, הרי שם הוא למעלה מכל ענין עבודת הנבראים, וכמאמר²⁵ וכי איכפת לי' להקב"ה אם שוחט מן הצואר או מן העורף, ולכן אומרים כי בִי־ה הוי' צור עולמים, שזהו טעם שלילי, שבבחי' י"ה אי אפשר שיהי' הבטחון כיון שהוא למעלה מעבודת הנבראים. ולפי פירוש זה מובן מ"ש²⁶ טוב לחסות בהוי' מבטוח בנדיבים, דנדיבים הם חכמה ובינה, משא"כ הוי' כאן קאי על ז"א, ואפשר להיות הבטחון רק בבחי' ז"א ולא בחכמה ובינה. ולכן נקרא בטחון זה בשם חסיון בלבד. אמנם ישנו עוד פירוש בענין עדי עד, דקאי על ספירת הכתר שלמעלה מסדר ההשתלשלות (והוא ע"פ פירוש רש"י והתיב"ע בפסוק דלקמן²⁷), כי אדרבה, מצד הגילוי שבסדר ההשתלשלות שהוא במדידה והגבלה הרי אי אפשר שיהי' ענין הבטחון, ודוקא מצד למעלה מהשתלשלות יכול להיות ענין הבטחון. דזהו מ"ש²⁸ הנה לא ינום ולא ישן שומר ישראל, דישראל היינו ז"א ושומר ישראל היינו המקיף שלמעלה מז"א, ולכן דוקא בבחינה זו אפשר להיות תכלית הבטחון.

(21) ישעי' כו, ד.

(22) ר"פ וארא (לו, ד ואילך).

(23) ראה שעהיוה"א פ"ז (פב, א). ובכ"מ.

(24) פל"ה (מד, ב).

(25) ב"ר רפמ"ד. תנחומא שמיני, ח.

(26) תהלים קיח, ט.

(27) יחזקאל טז, ז. וראה לקו"ת פקודי ד, ד.

(28) תהלים קכא, ד. וראה מאמרי אדה"ז תקס"ד ע' קנט. ובכ"מ.

ויש לתווך שני פירושים אלו ע"פ הידוע²⁹, שבכתר גופא יש שתי בחינות, וכמ"ש³⁰ ותגדלי ותבואי בעדי עדיים, ב' בחינות עד, עד ועד בכלל ועד ולא עד בכלל, שהם בחי' אריך ועתיק, פנימיות הכתר וחיצוניות הכתר. דמצד חיצוניות הכתר אפשר להיות יניקה לחיצונים, וכמ"ש³¹ שממית בידיים תתפש והיא בהיכלי מלך, ולכן בבחינה זו אי אפשר להיות הבטחון, אלא הבטחון הוא דוקא בבחי' עד ולא עד בכלל, פנימיות הכתר, שממנו מגיעה ההמשכה רק לישראל, וכמאמר³² יהיו לך לבדך ואין לזרים אתך. וענין פנימיות הכתר דוקא נמשך בבחי' חכמה ובינה, וכמבואר בסידור³³ בענין ויוציאנו הוי' ממצרים ביד חזקה ובזרוע נטוי', שזהו ע"י שאו"א הלבישו לזרועות דא"א, היינו שההמשכה מבחי' המקיפים נתלבשה בפנימיות באו"א דהיינו חכמה ובינה, דדוקא אז היתה יכולה להיות היציאה ממצרים. ולפי זה פירוש הכתוב בטחו בהוי' עדי עד כי ביה הוי' צור עולמים הוא באופן אחר, דאדרבה, זה שיכול להיות הבטחון בבחי' עד, פנימיות הכתר, הוא כי ביה הוי', משום שההמשכה היא דוקא ע"י חכמה ובינה, שהם אותיות י' ה' שבשם הוי'.

וזהו מה שמבאר בהמאמר שם³⁴, דזה שאפשר להיות מניעות ועיכובים הוא מצד ממכ"ע, אבל מצד סוכ"ע דהיינו בחי' י"ה שבשם הוי', הרי אפשר להיות הבטחון שיתגברו על כל המניעות ועיכובים. וזהו מן המיצר קראתי י"ה, דבעת המיצר והלחץ כשהאדם הוא ביסורים גדולים עד אשר כשל כח הסבל³⁵, אזי הקריאה היא ליה שלמעלה מכל סדר ההשתלשלות, לפי שהולך בבטחון מוחלט ונפלא, שהוא הולך בדרך הישר ואינו מתפעל מפני המלעיגים, כמאמר³⁶ ואל יתבייש מהמלעיגים, וגם אינו מתפעל מעמלק בגימטריא ספק³⁷ המטיל ספיקות, ואדרבה, הוא שובר את כל המונעים והמעכבים, ולא עוד אלא שמהפכם לטובה ככחה של תורה, שהתורה ניתנה לעשות שלום בעולם³⁸, ומברר את הניצוצות שבכל דבר.

(29) ראה לקו"ת שם ז, א ואילך. המשך תרס"ו ע' יז ואילך. ובכ"מ.

(30) יחזקאל שם.

(31) משלי ל, כח.

(32) שם ה, יז.

(33) עם דא"ח – סדר הגדה רצג, ג ואילך.

(34) סה"מ תרפ"ז ע' קצה.

(35) נחמ"ד ד, ד.

(36) ראה טושו"ע (ודאדה"ז) או"ח בתחלתו.

(37) כש"ט (הוצאת קה"ת) הוספות סצ"ג (צג, ב). ובכ"מ.

(38) רמב"ם סוף הל' חנוכה.

וזהו והנה פרח מטה אהרן גוי, דלאחרי מחלוקת קרה ועדתו בא בתוקף יותר ענין המהירות שבהמשכה ע"י אהרן, וכמשל הנהר שכשיש בו דברים המעכבים ומתגבר עליהם הרי הוא פורץ ביתר שאת וביתר עוז, ואז ההמשכה היא במהירות ועד מהרה ירוץ דברו, שאין מי שמעכב בידו. וכן הוא אופן העבודה דמן המיצר קראתי י"ה, שדוקא מן המיצר מגיע לקריאה בבחי' י"ה, ועי"ז ענני במרחב י"ה כו³⁹.

ד"ה והנה פרח מטה אהרן תשל"ד⁴⁰

(39) חסר הסיום. המו"ל.

(40) בלתי מוגה – סה"מ במדבר ח"ב ע' מ.

קטז

הנחה בלתי מוגה

השם נפשנו בחיים ולא נתן למוט רגלנו, ומבאר כ"ק מו"ח אדמו"ר בעל המאמר והגאולה במאמרו על פסוק זה² (והוא א' מדרושי הגאולה), דהנה ידוע שהנפש הוא חי בעצם, וענין זה הוא אפילו ביחס לכחות הנפש, וא"כ צריך להבין מהו השם נפשנו בחיים, דענין השימה (השם) הוא כמו מי שנוטל חפיץ והוא שם אותו במקום חדש לא בהמקום שהי' לפני זה, דזהו ב' השימוש בחיים, לתיבת חיים, דהקב"ה נוטל את נפשנו ושם אותה בחיים. גם צריך ביאור במ"ש לאחרי זה ולא נתן למוט רגלנו, דלמוט פירושו לשון נטי³, וכמו וכי ימוך אחיך ומטה ידו⁴. וזהו ולא נתן למוט רגלנו, שאפילו ברגל לא נתן שיהי' ענין הכפיפה. וצריך להבין הענין בזה. ומביא שם⁵ פירוש הספורנו⁶ דמפרש השם נפשנו בחיים, שהחיינו וקיים את בניו בין אומות העולם נגד הטבע, ולא נתן למוט רגלינו, שלא יוכלו ח"ו להדיחנו מעל אלקינו יתברך.

ולהבין כל זה יש להקדים תחילה מה שנת"ל (בד"ה והנה פרח מטה אהרן?),
בביאור הכתוב⁸ מן המיצר קראתי י"ה ענני במרחב י"ה (ע"פ המבואר

(1) תהלים סו, ט. – מאמר זה הוא המשך למאמר שלפניו ד"ה והנה פרח מטה אהרן דש"פ קרח (סה"מ במדבר ח"ב ע' לט ואילך). וראה גם ד"ה זה תשח"י (לעיל ע' סד ואילך). וש"נ.

(2) דשנת תרצ"ד (סה"מ תש"י ע' 255 ואילך).

(3) מצו"ד עה"פ.

(4) בהר כה, לה.

(5) רפ"ב (סה"מ שם ע' 256).

(6) עה"פ.

(7) שבהערה 1.

(8) תהלים קיח, ה.

בד"ה מן המיצר תרפ"ז⁹). דהנה בפסוק זה יש כמה פירושים מן הקצה אל הקצה. פירוש אחד כפשוטו, וכפי שמוכן בד"ה מן המיצר שם שהכוונה היא להמעמד ומצב כמו שהי' בעת המאסר, שזהו מיצר כפשוטו, עד לתכלית השפלות, שהי' יכול להיות עונש של היפך החיים¹⁰. ואח"כ הי' ג"כ הענין דענני במרחב י"ה, ג"כ כפשוטו, ענין השיחרור. אמנם מכיון דכללות סדר ההשתלשלות נקרא בשם מיצרים וגבולים, ותכלית הכוונה היא שיגיע למרחב העצמי, הנה כל זמן שלא מגיעים למרחב העצמי הרי זה נחשב עדיין ענין של מיצר, עד שאומרים שאפילו בענין של מצוה, ומצוה נעלית ביותר כמצות תקיעת שופר, הנה זה שפי השופר הוא קצר ובו היא תחילת התקיעה נקרא ג"כ מן המיצר (דהיינו שבהמצוה גופא ג"כ ישנו ענין המיצר שבה, אע"פ שזהו חלק מהמצוה, דלכאורה אין שייך בזה שום התחלקות), ועד"ז הוא למעלה ביותר, שכל זמן שנמצאים בסדר השתלשלות הרי זה עדיין הענין של מיצר, ומשם באה התפילה ובקשה עם כל הרעש (שטורעם) ממש כבמיצר כפשוטו, דלכך פועלים שיהי' ענני במרחב י"ה, כמבואר בכמה מקומות¹¹ שהוא גילוי שלמעלה מסדר ההשתלשלות. ואדרבה, ככל שנמצאים במדרגה עליונה יותר בסדר ההשתלשלות הרי הרגש המיצר הוא גדול יותר, וכמבואר באגה"ק¹² שכתב בבואו מפטרבורג, שכל הקרוב אל ה' ביותר הרי הוא בביטול יותר, ולכן הרי הוא מרגיש יותר הענין דמיצר שנמצא בו, ובמילא ישנה בעומק יותר וביתר עצמיות הבקשה והתפילה דמן המיצר קראתי י"ה.

והנה כשם שישנם ב' אופנים כלליים בפירוש הכתוב מן המיצר (אם זהו כפשוטו או דקאי על למעלה מעלה), עד"ז יובן גם בפירוש הכתוב השם נפשנו בחיים גוי'. דנוסף על הפירוש הפשוט דקאי על הגאולה מהמאסר כפשוטו, ישנו גם הפירוש הכללי דקאי על שידוד מערכות הטבע, וכפירוש הספורנו הנ"ל, דענין השם נפשנו בחיים הוא היפך הטבע. היינו, דהגם שיש שלימות ומעלה גם בהנהגת הטבע, מ"מ שם נפשנו בחיים היפך הטבע. וזהו גם מ"ש במזמור צ"ה¹³ (שזהו המזמור של בעל המאסר והגאולה בשנה זו שהתחילה ביום הולדתו ב"ב תמוז¹⁴) בואו נשתחוה ונכרעה נברכה לפני הוי' עושנו, היינו דהגם שהנבראים הם

(9) סה"מ תרפ"ז ס"ע קפט ואילך.

(10) ראה סה"ש תש"א ע' 139. לקו"ש ח"ד ס"ע 3-1062.

(11) ראה סה"מ תרפ"ז שם ע' קצה. וראה דרך חיים בסופו (קיא, גיד). ובכ"מ.

(12) סימן ב.

(13) פסוק ו.

(14) ביום זה (י"ב תמוז תשל"ד) החלה שנת הצ"ה להולדת כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ, וידוע המנהג לומר

בכל יום הקאפיטל תהלים המתאים לשנות חייו (אגרות-קודש שלו ח"א ע' לא. ח"י ע' נג. וראה גם מאמרי אדה"ז הקצרים ע' שמא). וענין זה שייך גם לאחר ההסתלקות – ראה רשימת כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ בהוספות לסה"מ פרת"מ ע' שנו. ד"ה ברוך הגומל (הא) תשמ"ה (לקמן ע' שיא). וש"נ. המו"ל.

מעשי ידיו של הקב"ה ובבעלותו, לאחר שמקדים שהקב"ה הוא הבעל הבית על ים וארץ וכו', כמ"ש לפני זה¹⁵ אשר לו הים והוא עשהו ויבשת ידיו יצרו, מ"מ אין זה מספיק וצ"ל ענין ההשתחואה וכו'. ועד"ז מובן לפי מדרשו, כדאיתא בפרקי דר' אליעזר¹⁶ שבשעה שהי' עולם על מילואו נברא¹⁷, שזה הי' בגן עדן, ובגן עדן גופא במצב של כשמחך יצירך בגן עדן מקדם¹⁸ היינו קודם החטא, דאז הי' תכלית השלימות דבמילואו, ומ"מ באה אז ההתעוררות והבקשה והציווי דאדם הראשון, אתם קרויים אדם¹⁹, בואו נשתחוה ונכרעה נברכה לפני הוי' עושנו, ביטול הטבע.

וביאור הענין הוא, דהנה ידוע מ"ש בספר עקידה²⁰ (ומבואר בהמשך תרס"ו²¹), דמשתי הנהגות אפשר ללמוד גדלות הבורא, מהנהגת הטבע ומהנהגה ניסית. דהנהגה שהיא ע"פ טבע, הרי היא הנהגה תמידית שמתנהג באופן אחד בלי שינוי, היינו ההנהגה דלא ישבותו²², שמזה רואים גדלות הבורא. וזהו מ"ש²³ שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה, שרואים שצבא השמים קיימים באיש כמ"ש²⁴ אלה תולדות השמים והארץ בהבראם, שהם חזקים כיום הבראם²⁵, אע"פ שהם נבראים ובעלי גבול, עד"ז ג"כ קיום הנבראים שבארץ שהם קיימים במין²⁶. וזהו כללות ענין הנהגת הטבע שע"ז רואים גדלות הבורא, וכמ"ש הרמב"ם²⁷ והיאך היא הדרך לאהבתו ויראתו בשעה שיתבונן האדם במעשי וברואיו הנפלאים, ובלשון הכתוב מה גדלו מעשיך הוי'²⁸ ומה רבו מעשיך הוי'²⁹, שזה קאי על מעשיך, ענין העשי', היינו הנהגת הטבע. ושורש הענין למעלה הוא בבחי' הקו (כמבואר בכמה מקומות³⁰, וגם בהמשך תרס"ו³¹), דהקו הרי הוא גם כן נוגע

(15) פסוק ה.

(16) פרק יא.

(17) ראה ב"ר פי"ד, ז. פי"ב, ו. פי"ג, ג.

(18) נוסח ברכת נישואין – מכתובות ה, א. וראה פרש"י שם (ד"ה בגן).

(19) יבמות סא, רע"א.

(20) פ' בא עה"פ החודש גו' (שער לח). הובא ונתבאר באוה"ת בראשית יח, ב ואילך. רד"ה החודש

תרנ"ד (סה"מ תרנ"ד ע' קלא"ב). תרס"ו (המשך תרס"ו ע' קנו). תרע"ח (דפ' החודש – סה"מ תרע"ח ע' רכה).

לקר"ש חיי"ז ע' 150. ועוד.

(21) שם.

(22) נח ה, כב.

(23) ישע"י מ, כו.

(24) בראשית ב, ד.

(25) ראה ירושלמי ברכות פ"א ה"א.

(26) ראה המשך תרס"ו שם.

(27) הלי' יסוה"ת פ"ב ה"ב.

(28) תהלים צב, ו.

(29) שם קד, כד.

(30) ראה ד"ה החודש הש"ת (סה"מ הש"ת ע' 19). וראה המשך תער"ב ח"א ע' רעט. ובכ"מ.

(31) שם ע' קסג.

למעלה בהעיגול הגדול, אמנם כשהוא יורד בהשתלשלות הרי הוא בא באופן של קוצר. ולכן נמשך ממנו בחי' הנהגה טבעית, שזהו הנהגה ע"פ מדידה והגבלה, שבכללות זהו הענין דממלא כל עלמין, וזה בא אח"כ למטה גם בהעולמות, באופן דעולמות מלשון העלם והסתר על הא"ס³², דאע"פ שמכירים שיש בעה"ב לבירה זו אבל מכירים את זה מתוך הנהגה הטבעית.

והנה כל הענינים שבעולם ישנם ג"כ בעבודת ישראל בקיום התורה ומצוות, שהרי כל העולם נברא בשביל ישראל כמ"ש³³ בראשית ברא אלקים גו' ואמרו רז"ל³⁴ בשביל ישראל שנקראו ראשית, ובריאת האדם היא בשביל עסק התורה ומצוות, כמאמר³⁵ ואני לא נבראתי אלא לשמש את קוני, דמזה מובן שגם ענין הנהגת הטבע והמעלה שבזה ישנה בעבודת האדם. והו"ע ההנהגה ע"פ טבע הנפש האלקית, היינו העבודה שע"פ טעם ודעת, שיש בזה מעלות גדולות ונפלאות, עד שזהו כללות ענין עבודת הצדיקים, דתכלית השלימות של צדיק הרי זה עבודה שהיא ע"פ טעם ודעת, וכפי שנמשך ונשתלשל למטה נקרא בשם טבע, שזהו טבעו.

והנה האופן השני לידע גדלות הבורא הוא ע"י הנהגה ניסית, דנקראת בשם ניסית, ארים נסי³⁶, היינו הגבהה והתנשאות, דהנהגה טבעית שרשה בבחי' אור פנימי המתלבש בעולמות, בחי' ממלא כל עלמין, מה הנשמה ממלאה את הגוף כך הקב"ה ממלא את העולם³⁷, והנהגה ניסית שרשה בבחי' סובב כל עלמין, היינו בחי' אור מקיף, דמצד זה שהוא למעלה ממדידה והגבלה אינו יכול לבוא למטה באופן דאור פנימי, ולכן נשאר באופן של אור מקיף. ופירוש הדבר הוא, כמבואר בתניא³⁸, שסובב כל עלמין אין הפירוש סובב ומקיף מלמעלה בבחי' מקום ח"ו, כי אם שזה נקרא בשם מקיף מצד זה שלא יכלינו הענין דהבנה והשגה. ומהנהגה ניסית מכירים ענין גדלות הבורא באופן הנעלה ביותר, דלכן דוקא ע"י נס מתעוררים לומר הלל, משא"כ בנוגע להנהגה טבעית הרי הקורא הלל בכל יום הרי זה היפך ענין ההלל כמבואר³⁹. וזהו ענין ב' ההנהגות, שע"י שתיהן מכירים

32) ראה לקו"ת במדבר ה, ג. שלח לו, ד. שבת שובה סד, ב. ביאורו להצ"צ ח"א ע' שנה (בשם מרו"ל).
סה"מ הי"ט ע' 160 ואילך. ועוד.

33) בראשית א, א.

34) תנחומא (באבער) עה"פ פי' ג' וה'. פס"ז, לק"ט, רש"י ורמב"ן עה"פ. וראה ב"ר פ"א, ד. ויק"ר פל"ו,

ד.

35) משנה וברייתא סוף קידושין (ע"פ גירסת הש"ס כת"י (אוסף כתבי-היד של תלמוד הבבלי, ירושלים תשכ"ד). וכן הובא במלאכת שלמה למשנה שם. וראה גם יל"ש ירמ"ו רמז רעו).

36) ישע"י מט, כב.

37) ראה ברכות י, א. ויק"ר פ"ד, ח. מדרש תהלים מזמור קג.

38) פרק מח.

39) ראה שבת קיח, ב.

את הקב"ה כמו שהוא אני הוי' לא שנית⁴⁰, ומזה נשתלשל אח"כ לענין דלא שנית בטבע, שהוא הענין דלא ישבותו, חזקים כיום הבראם, אבל אעפ"כ הנה זה גופא מורה שזה עומד בגדר של שינוי, שהרי זה ענין של מדידה והגבלה, ואח"כ ישנה ההכרה כמו שהוא בא מצד ענין של נס, הרמה והתנשאות, שזהו הענין של הנהגה נסית, עד לענין של נס כפשוטו.

וזהו מה שאמרו רז"ל במדרש⁴¹ דבתחילה עלה במחשבתו לברוא את העולם במדת הדין, ראה שאין העולם מתקיים שיתף בו מדת הרחמים, ומבאר ע"ז בשער היחוד והאמונה⁴² דמדת הדין היינו ענין הצמצום והגבורה למעלה, הענין דשם אלקים, דאלקים בגימטריא הטבע⁴³, ואח"כ שיתף עמו מדת הרחמים, שזהו שם הוי' כמו שמבואר שם. וממשיך שזהו ע"י צדיקים ואותות ומופתים שבתורה, היינו שגילוי שם הוי' (מדת הרחמים) הוא ע"י אותות ומופתים, שזהו ענין הניסים, עד שזה משתלשל למטה בצדיק יסוד עולם⁴⁴, מדור לדור, שרואים על ידם אותות ומופתים, עד שרואים נס גלוי, עד שהנס הוא באופן של ראו כל אפסי ארץ⁴⁵, וכמו שכותב כ"ק אדמו"ר הזקן באגה"ק הידועה שלו⁴⁶, עד שהנס הוא כפירוש הבעש"ט⁴⁷ עה"פ⁴⁸ עת צרה היא ליעקב וממנה יושע, שמן הצרה עצמה נעשה יושע, דנשתנה הצירוף מצרה לרצה, ואח"כ לצהר, אתהפכא חשוכא לנהורא ומרירו למיתקא⁴⁹. ובעבודת האדם היא עבודת בעלי תשובה, דזדונות נעשו לו כזכיות⁵⁰, דהנה זהו יתרון המעלה דבעלי תשובה, שאפילו צדיקים גמורים אינם יכולים לעמוד שם⁵¹, שזהו בדוגמת העילוי שישנו בהנהגה נסית, היינו מההכרה והלימוד והידיעה באלקות שעל ידי הנהגה נסית (בעל תשובה), לגבי ההכרה והלימוד והידיעה שישנה מההנהגה טבעית (צדיק).

וזהו השם נפשנו בחיים, דאע"פ שהנפש הוא חי בעצם, ועד כמו שהנפש היא בתכלית השלימות, דהנפש השנית בישראל היא חלק אלוהה ממעל ממש⁵²,

(40) מלאכי ג, ו.

(41) ראה בר"פ פ"ב, טו. פסיקתא רבתי פ' בחודש השביעי. פרש"י ר"פ בראשית. ובכ"מ.

(42) פרק ה.

(43) פרדס שער (יב) הנתיבות פ"ב. שעהיה"א רפ"ו. ועוד – נסמן לקמן ע' רלד.

(44) משלי י, כה.

(45) ישע"י נב, י.

(46) אגרות קודש אדה"ז ח"א (קה"ת, תש"מ. תשמ"ז) סל"ח (ס"ע זי). וש"נ.

(47) כש"ט (הוצאת קה"ת) הוספות ס"ח ט (ע, א-ב). וש"נ.

(48) ירמ' ל, ז.

(49) ראה זח"א ד, א. תניא פכ"ז.

(50) יומא פו, ב.

(51) רמב"ם הל' תשובה פ"ז ה"ד. וראה ברכות לד, ב.

(52) תניא רפ"ב.

הנה אעפ"כ זהו הענין מה שבטבע דנפש האלקית, והיינו תכלית השלימות דעבודת הצדיקים. וזהו מה שנתחדש ע"י השם נפשנו, שע"י שהקב"ה עוזרו⁵³, וע"ד תורת הבעש"ט⁵⁴ בהנוגע לבת קול יוצאת בכל יום ואומרת שובו בנים שובבים⁵⁵, היינו שההתעוררות לתשובה מגיעה בעצם הנפש, שאת זה שומע (וואס דאָס דערהערט) המזל שבנשמה, עצם הנפש, הרי זה הוראה וסימן שגם שם צריך לענין התשובה, ע"ד מה שנת"ל⁵⁶ בענין אתא לאתבא צדיקיא בתיובתא⁵⁷, הנה כמו"כ הוא ג"כ הענין דהשם נפשנו בחיים, דאף שכמו שהנפש עומדת בשלימות, ועד אפילו כמו שהעולם עומד בשלימות, עולם על מילואו נברא כמו בגן עדן קודם חטא עץ הדעת, הנה אפילו שם צריך הענין דבואו נשתחוה ונכרעה, ענין הקריאה והציווי והנתינת כח של בואו נשתחוה ונכרעה נברכה לפני הוי' עושנו, ששם יפעלו הענין דהשם נפשנו בחיים היפך דרך הטבע. ושזה יהי' במקום שיש שם אומות העולם, שיהי' אתהפכא חשוכא לנהורא ומרירו למיתקא, הענין שע"י הזדונות נעשו לו זכויות, שזה (בלשון הספורנו) בין אומות העולם, הנה אז הרי זה היפך הטבע, ודוקא באופן דבחיים בפת"ח שזהו במקום ה' הידיעה, חיים הידועים, היינו החיים ששרשם בבחי' הנס ולמעלה מזה, שזה קשור עם הוי', כנ"ל משער היחוד והאמונה. וזה פועל ג"כ שלא נתן למוט רגלנו, שאפילו החלק מהנפש האלקית שאין ענינו הבנה והשגה ולא מדות שבלב, כי אם רק ענין העשי', ואופן העשי' אינו כמו שהיא בידים, כי אם כמו שהיא ברגלים, דבעשי' גופא הרי זה עוד מדריגה תחתונה יותר, ועד לאופן שאין למטה הימנו, הנה גם שם פועלים שיהי' הענין דלא נתן למוט, ענין של סטי' ונטי' מדרך הישר, כלשון הספורנו להדיחנו מאלקות, אפילו התחלה דהדחה מאלקות ואפילו לא בהרגל, אע"פ שהרגל הוא המדריגה הכי תחתונה בהנפש האלקית, ומזה נשתלשל אח"כ שהרגל הוא המדריגה הכי תחתונה בהגוף כפשוטו.

ויש' לקשר זה (בדרך אפשר) עם כללות ענין המאסר והגאולה, שאז הרי הי' הענין כפשוטו, שהיו צריכים להשם נפשנו בחיים, שהי' עומד באופן דסכנה מהיפך החיים שיהי' בחיים כפשוטו, היפך הטבע, אע"פ שנמצאים בין אומות העולם, עד שנהי' ג"כ הענין דולא נתן למוט רגלנו, היינו שלא פעל ח"ו חלישות בהעבודה דהפצת היהדות והפצת המעיינות באותה המדינה ובכל המדינות כולם, כידוע הציווי של בעל המאסר בשעה שהלך במאסר, שלא ינחו (אָז מ'זאָל ניט

(53) ראה סוכה נב, ריש ע"ב. וש"נ.

(54) כש"ט (הוצאת קה"ת) סע"ט (צ, א). וש"נ.

(55) ירמ' ג, יד. כב. חגיגה טו, א.

(56) סד"ה שלח לך דש"פ שלח (סה"מ במדבר ח"א ע' רפו).

(57) הובא בלקו"ת ר"ה נח, ד. שע"צ צב, ב. שה"ש מה, א. נ, סע"ב. מאמרי אדה"ז תקס"ב ח"ב ע'

תקלד. ועוד. וראה זח"ג קנג, ב. לקו"ד ח"א קמו, א ואילך.

צולאָזן) לשום ענין של חלישות בהרבצת התורה וקיום המצוות שהיו עושים אז (כמבואר ברשימות בעל המאסר והגאולה)⁵⁸. והנה כשם שהי' כן בפעם הראשונה, הרי אח"כ מדי שנה בשנה הימים האלה נזכרים ונעשים⁵⁹, כידוע פירוש האריז"ל בזה⁶⁰ (כמובא הראי' בזה בכמה מאמרי חסידות⁶¹), והרי זה נעשה באופן דהרחבה כפשוטה, דאז מרגישים עוד יותר הענין של המיצר, מצד זה שהרי אפשר לפעול כו"כ פעמים ככה, כיון שנתבטלו המניעות וההעלם וההסתר מכמו שהי' אז, דלכן הרי צריכים העידוד עם ההתעוררות דיום זה שראוי לקובעו בנוגע להרבצת תורה וקיום המצוות, ובאופן המבואר במאמר⁶² שנתן בעל הגאולה ביחד עם המכתב⁶³ לחגיגת י"ב תמוז בפעם הראשונה, דעשרה שיושבים ועוסקים בתורה⁶⁴, שיהי' ענין לימוד התורה ברבים, כמו שמבאר בהמאמר, ומסיים בהמאמר שזה קשור גם עם ענין הצדקה לרבים וכו', ולעשות בענינים אלו מתוך הרחבה בגשמיות שזה ג"כ יביא אח"כ ההרחבה ברוחניות, וע"י ההרחבה ברוחניות נעשה הקרוב קרוב יותר אל הוי', שאז נרגש יותר הביטול והיראה שמא יגרום החטא, כמבואר באגה"ק הנ"ל⁶⁵, הרי זה פועל שנגאלים מיד ממיצר הזה עם כל הפירושים ועם כל הדרגות שבזה, ונפעל מיד הענני במרחב י"ה, בכל הענינים, בלימוד התורה, קיום המצוות ובכל דרכיך דעה⁶⁶, וזה בא מהגאולה פרטית, דשם גאולה חד הוא⁶⁶, ובפרט שלא אותי בלבד גאל הקב"ה, כי אם שזה הי' גאולה כללית⁶⁷, בנוגע להענינים כמו שנמצאים עוד בזמן הגלות, הנה זה יביא לגאולה האמיתית והשלמה, גאולה כללית בכל פרטי, ובקרוב ממש, בביאת משיח צדקנו יבוא ויגאלנו ויוליכנו קוממיות לארצנו.

ד"ה השם נפשונו בחיים תשל"ד⁶⁷

(58) ראה לקו"ד ח"ד תרטז, סע"א. סה"ש תרפ"ז ע' 185.

(59) אסתר ט, כח.

(60) רמ"ז בספר תיקון שובבים, הובא ונת' בספר לב דוד (להחיד"א) פכ"ט.

(61) מגיטין לא, א (במשנה). הובא באוה"ת דרושים לר"ה ע' אשפג. סה"מ תרס"ב ע' רכו. תש"ד ע' 13.

וראה שו"ת הר"י אירגס (בסו"ס מבוא פתחים) ס"ה בארוכה.

(62) נדפס בסה"מ תרפ"ח ס"ע קמח ואילך. תש"ח ע' 265 ואילך.

(63) נדפס בסה"מ תרפ"ח שם ע' קמו. תש"ח שם ע' 263. אגרות קודש אדמו"ר מהוריי"צ ח"ב ע' פ.

(64) אבות פ"ג מ"ו.

(65) משלי ג, ו. רמב"ם הל' דעות ספ"ג. טושו"ע או"ח סרל"א. שו"ע אדה"ז או"ח סקנ"ז ס"ב.

(66) ראה מגילה יז, ב ובפרש"י.

(67) בלתי מוגה – סה"מ י"ב-י"ג תמוז ע' קעט ואילך.

קיז

והנה כאמור לעיל, שבכדי שיהי' הגילוי דנשמה הוא ע"י קדימת הביטול כו'. דזהו מ"שי מן המיצר קראתי י"ה ענני במרחב י"ה, שע"י העבודה דמן המיצר, שמציר ומעיק את עצמו בבחי' ביטול בכל ג' הקוין דתורה תפילה ותשובה, הנה עי"ז ענני במרחב י"ה, המשכת בחי' מרחב העצמי, שורש הנשמות, מה שנשמות ישראל מושרשים במרחב העצמי דעצמות, וכנ"ל דמחשבתן של ישראל קדמה גם למחשבת התורה, וכנ"ל שהבחירה בישראל היא לא מצד המעלה דתורה כי אם מצד מעלת הנשמות גופא. ובאמת אין שייך גם לומר הלשון מעלת הנשמות, כי בבחי' מרחב העצמי אין שייך כל הענין דמעלה ומטה. ועי"ז פועלים ישראל גם בעולם (וכנ"ל בפירוש זכרון ליום ראשון), דמכיון שבמי נמלך בנשמותיהם של צדיקים, לכן העבודה דישאל פועלת גם בעולם שהנהגת העולם תהי' כפי רצון הצדיקים, שתהי' שנת הרחבה בכל הענינים, שנת אורה וכו' (כל הענינים שמא' ועד ת') עד לשנת תורה תפילה ותשובה, ושהרחבה תהי' גם בענינים הגשמיים בבני חיי ומזוני רוחי. ומכיון שהקביעות דראש השנה (שב' הימים דראש השנה כימא אריכתא דמיא) בשנה זו היא בשבת, שבשבת כל הענינים נמשכים מעצמם² (כל מלאכתך עשוי³), הנה זה יפעל שבקרוב יסיימו את העבודה דיום הששי בקבלת פני משיח צדקנו, ועד שיבואו להשלימות דשבת, הגילוי דתחיית המתים, יום שכולו שבת ומנוחה לחיי העולמים⁴.

סד"ה זה היום תחלת מעשיך תשל"ו⁵

-
- 1) תהלים קיח, ה. וראה ד"ה מן המיצר אעת"ר (סה"מ אעת"ר בתחלתו). ד"ה הנ"ל תרצ"ז (סה"מ תרצ"ז ע' 157). ועוד.
 - 2) ראה לקו"ת ר"ה נו, א. סידור (עם דא"ח) רמג, א. ובכ"מ.
 - 3) מכילתא ופרש"י יתרו כ, ט. טושו"ע (ודאדה"ז) או"ח סש"ו ס"ח (סכ"א).
 - 4) תמיד בסופה.
 - 5) בלתי מוגה – סה"מ ראש השנה ס"ע רלד-ה.

קיח

כתיב מצפון זהב יאתה, היינו דענין הזהב בא ע"י צפון, שצפון הו"ע הקרבנות, דעיקר הקרבנות הוא בצפון², וכן הוא גם בנוגע לתפילה דתפילות במקום תמידין תקנום³. והיינו דע"י שמתבונן בתפילתו במיצר הנשמה בגוף, ומיצר הגוף בעולם, ומיצר העולם בזמן הגלות (שזהו ענין הכתיבה), הנה עי"ז נעשה מן

-
- 1) איוב לו, כב.
 - 2) זבחים פ"ה מ"א ואילך.
 - 3) ברכות כו, ב.

המיצר קראתי י"ה ענני במרחב י"ה⁴, שנמשך ממרחב העצמי שלמעלה מן המיצר ומן המרחב שמהמיצר.

ד"ה מאי מברך תשל"ו⁵

(4) תהלים קיח, ה.

(5) בלתי מוגה – סה"מ חנוכה ע' קסו.

קיט

וזהו מה שלפני הנחמה בכפליים לתושי' שבנחמו נחמו עמי¹, ישנם ימי בין המצרים. כי עיקר המעלה היא ע"י הפיכת המצרים. דדוקא ע"י שמן המיצר קראתי י"ה ענני במרחב י"ה², דבלשון החסידות³ הוא מרחב העצמי, שדוקא שם הוא אמיתית ענין המיצר, שהרי מלך שהנהגתו צ"ל באופן דואתהלכה ברחבה⁴, הנה כיון שכרע שוב אינו זוקף⁵, שזהו תכלית הביטול, ענין המיצר.

ד"ה אלה מסעי (ב) תשל"ו⁶

(1) ישעי' מ, א. וראה איכ"ר ספ"א. ועוד.

(2) תהלים קיח, ה.

(3) ראה ד"ה מן המיצר תרצ"ז פ"ה ואילך (סה"מ תרצ"ז ע' 154 ואילך). ובכ"מ.

(4) תהלים קיט, מה.

(5) ברכות לד, ב.

(6) בלתי מוגה – סה"מ במדבר ח"ב ס"ע תמה"ו.

קכ

הנחה בלתי מוגה

מן המיצר קראתי י"ה ענני במרחב י"ה¹, דזהו מהפסוקים שאומרים לפני תקיעת שופר. ולכאורה יש בזה תמיהה גדולה, שלאחר התפילות שבראש השנה, והעבודה דחודש אלול וימי הסליחות שלפני זה, מ"מ אומרים שעדיין צריך לבקש מן המיצר גו', ולכאורה מה מקום יש לבקש עוד מן המיצר, שהרי גם לפני ראש השנה כבר נפסק כל טוב על כל ישראל, כדאיתא במדרש² והובא בטור³ דלובשים לבנים ומתעטפים לבנים כו' לפי שיודעין שהקב"ה יעשה להם נס. ואין לומר דמה

(1) תהלים קיח, ה.

(2) יל"ש ואתחנן רמז תתכה. וראה גם ירושלמי ר"ה פ"א ה"ג.

(3) או"ח סתקפ"א.

שבטוחים בערב ראש השנה שיזכו בדין הוא כי יודעים שביום ראש השנה תהי' הבקשה דמן המיצר גו' שעל ידה יהי' אח"כ ענני במרחב י"ה, ובמילא מה שזוכים בדין הוא ע"י האמירה דמן המיצר (ולפני בקשה זו עדיין נמצאים במיצר), הנה אי אפשר לומר כן, כי בשביל לזכות בדין הרי די ומספיק, ועוד יותר, שדי והותר העבודה דחודש אלול וימי הסליחות. שהרי בחודש אלול העבודה היא בשלימות, כי אז אופן העבודה הוא תחילה אני לדודי ואח"כ ודודי לי, היינו שהתחלה היא בעבודת ישראל, אני לדודי, ועי"ז נמשך אח"כ מלמעלה למטה, ודודי לי. ובפרט ע"פ מה שמבאר בזה כ"ק אדמו"ר הזקן⁵ שבחודש אלול מאירים י"ג מדות הרחמים⁶, והוא משל למלך שקודם בואו לעיר יוצאין אנשי העיר לקראתו ומקבלין פניו בשדה, ואז רשאין כל מי שרוצה להקביל פניו, והוא מקבל את כולם בסבר פנים יפות ומראה פנים שוחקות לכולם, ובלכתו העירה [שזהו ענין חודש תשרי] הרי הם הולכים אחריו, וכיון שאז יכול⁷ כל מי שרוצה להקביל פניו והוא מקבל את כולם וכו', הנה ברור הדבר שכל א' מישראל, מראשיכם שבטיכם עד לחוטב עציך ושואב מימך⁸, הוא מאלו הרוצים להקביל פניו. ועל זה נאמר⁹ אתם נצבים היום כולכם גו', דהתורה היא נצחית בכל זמן ובכל מקום, ופרשה זו קורין לעולם קודם ראש השנה¹⁰ (כמו שמבאר כ"ק אדמו"ר הזקן בלקו"ת¹¹) היות ש(בכל שנה ובכל מקום) הנה כבר לפני ראש השנה כל ישראל נצבים לפני הוי' אלקיכם גו' לעברך בברית הוי' אלקיך גו', למען הקים אותך היום לו לעם והוא יהי' לך לאלקים גו'¹². ובפרט ע"פ המבואר¹³ בענין הברית, שעל ידה נעשים כורתי הברית לדבר אחד. וא"כ, כיון שעוד לפני ראש השנה כבר נעשו ישראל דבר אחד עם הקב"ה (ע"י לעברך בברית הוי' אלקיך, כנ"ל), הרי באור פני מלך חיים¹⁴. וכיון שמלכותו בכל משלה¹⁵, גם בעולם הזה הגשמי ואפילו החומרי, הנה ברור שעוד לפני ראש השנה הי' כבר פסק דין ברור שיהי' לישראל בני חיי ומזוני וכולם

4) שה"ש ו, ג. ראה אבודרהם סדר תפלת ר"ה ופירושה פ"א. פע"ח שער (כד) ר"ה פ"א. שער הפסוקים
להאריז"ל עה"פ. ועוד – נסמן בסה"מ מלוקט ח"ב ע' פב הערה 67.
5) לקו"ת פ' ראה לב, סע"א.
6) ראה מ"ח מס' אלול פ"א מ"ג. פע"ח שער (כד) ר"ה בתחלתו.
7) ראה סה"מ היש"ת ע' 167. תשי" ע' 285.
8) ל' הכתוב – ר"פ נצבים (כט, ט"ז).
9) תניא רפי"ז. וראה רמב"ם הל' יטוה"ת פ"ט ה"א. הל' מעשה הקרבנות פ"ב הט"ז. הלכות מלכים פ"א

סה"ג.

10) תוד"ה קללות – מגילה לא, סע"ב. רמב"ם הל' תפלה פ"ג ה"ב. טושו"ע או"ח סתכ"ח ס"ד. ועוד.
11) ר"פ נצבים (מד, א).
12) נצבים שם, יא-יב.
13) לקו"ת שם, ב.
14) משלי טז, טו.
15) תהלים קג, יט.

באופן דרויחי (שזהו ענין של מרחב). וא"כ צריך להבין מהו ענין הבקשה דמן המיצר קראתי י"ה (שעל ידה יהי ענני במרחב י"ה), לאחר שכבר נפסק שיהי בני חיי ומזוני רויחי.

והנה, ענינו של ראש השנה שייך במיוחד לענין ארץ ישראל. וכמו שמבאר כ"ק אדמו"ר הזקן בהדרושים דפרשת כי תבוא¹⁶ על הכתוב¹⁷ היום הזה הוי' אלקיך מצוך גו' את הוי' האמרת היום גו' והוי' האמירך היום גו', דמ"ש היום קאי על שעת כניסת ישראל לארץ ישראל בכיבוש הארץ בפעם הראשונה. וכמו שיש בחינה זו בעולם (דהיום קאי על הכניסה לארץ ישראל), כך יש בשנה, והוא בראש השנה, והיינו דהענין דארץ ישראל הוא אותו הענין דראש השנה. ומזה מובן שהבקשה דמן המיצר גו' היא גם בנוגע לארץ ישראל. וגם בזה צריך להבין ע"ד הנ"ל, דהנה כמו שנת"ל בנוגע לישראל, שיש להם כל הענינים בהרחבה מידו המלאה הפתוחה הקדושה והרחבה¹⁸, שהרי הקב"ה זן ומפרנס גם את כל העולם בחן בחסד וברחמים¹⁹, וכל שכן וקל וחומר שכן הוא בנוגע לישראל שהם בני מלכים²⁰ או (לא רק בני מלכים כי אם) מלכים, כדאיתא בתיקוני זהר²¹. ובפרט בראש השנה, שאז ענין זה (שישראל הם בני מלכים או מלכים) הוא בהדגשה, שהרי הענין דראש השנה הוא כמארז"ל²² אמרו לפני כו' מלכיות כדי שתמליכוני עליכם, ומה שע"י אמירת פסוקי מלכיות ממשיכים ישראל להיות תמליכוני עליכם בתכלית השלימות שבוה, הוא, להיות שישראל הם בני מלכים (או מלכים). ולכן, להיותם בני מלכים (או מלכים) הרי ודאי הדבר שהקב"ה נותן להם כל עניניהם בהרחבה, כנ"ל. וכמו שהוא בנוגע לישראל, הנה עד"ז הוא בנוגע לארץ ישראל שהיא ארץ טובה ורחבה²³. ומזה מובן דכמו שבנוגע לישראל לא שייך ענין המיצר, כן הוא גם בנוגע לארץ ישראל, שלא שייך בה ענין המיצר. דהיינו שגם לפני בוא הזמן דכי ירחיב הוי' אלקיך את גבולך²⁴, הנה גם אז היא ארץ טובה ורחבה, ובאופן דעשירות. אלא שלעתיד תהי' הרחבה גם בערך לגבולות הארץ, ארץ ישראל לגבולותיה²⁵ שעד אז (שגם מצד עצמם הם בהרחבה), וכיון שבארץ ישראל לא שייך ענין המיצר, גם בענין זה אינו מובן מהו ענין הקריאה דמן המיצר גו'.

(16) לקו"ת תבוא מא, ג.

(17) תבוא כו, טז"ח.

(18) נוסח ברכה שלישית דבהמ"ז.

(19) נוסח ברכה ראשונה דבהמ"ז.

(20) שבת סז, א. וש"נ.

(21) בהקדמה (א, ב).

(22) ר"ה טז, א.

(23) שמות ג, ח.

(24) פ' ראה יב, כ. פ' שופטים יט, ח.

(25) ע"פ ל' הכתוב – מסעי לד, ב.

והנה בתיבת ארץ (שהו"ע ראש השנה בבחי' עולם, כנ"ל) ג' ענינים. [ע"ד המבואר בתו"א בתחילתו²⁶] דשלשה נקראו ארץ, ארץ ישראל, כנסת ישראל ותורה שבעל פה, וכולן נרמזים במקרא אחד, ארץ ארץ ארץ שמעי דבר ה'²⁷, דארץ ישראל ענינה ארץ טובה ורחבה, כנ"ל. וכנסת ישראל נקראה ארץ כמ"ש²⁸ כי תהיו אתם ארץ חפץ. ונקראו ארץ חפץ להיותם דוגמת הארץ. וכידוע תורת הבעש"ט על הכתוב²⁹ דכמו שבארץ נטבעו אוצרות גדולים, כמו"כ אצל כל א' מישראל נטבעו אוצרות הכי גדולים. וכמו שבכל מקום בארץ ברור הוא שישנם שם אוצרות אלא דישנם מקומות שהאוצרות הם בגלוי וישנם מקומות שאינם בגלוי כל כך וצריך לחפור בארץ להגיע אליהם, הנה כמו"כ הוא אצל ישראל, ארץ חפץ, שיש בהם כל הון יקר. וכמו"כ, הנה גם תורה שבע"פ נקראת ארץ. וע"ד הנ"ל שלא שייך מיצר אצל ארץ ישראל ואצל ישראל, הנה בתורה שבע"פ לא שייך מיצר, וכמ"ש³⁰ ארוכה מארץ מדה ורחבה מני ים. שזהו ההפרש בין תורה שבכתב לתורה שבע"פ, דתורה שבכתב היא במדידה והגבלה, שהרי האותיות, הנקודות ותגין ואפילו הטעמים הם בדיוק דוקא, דלא תוסיפו גו' ולא תגרעו ממנו³¹. משא"כ תורה שבע"פ, הנה נוסף לזה שיש בה ריבוי גדול על תורה שבכתב, כמארז"ל³² ששים המה מלכות³³ אלו ששים מסכתות, ושמונים פלגשים³³ אלו הברייתות, הנה עוד זאת דישנם עלמות אין מספר³³, אלו הלכות האמוראים. הרי שתורה שבע"פ (בחי' ארץ) היא באופן של מרחב. ועאכ"כ פנימיות התורה, ששם ישנו הארץ חפץ בגלוי, ולית תמן לא קושיא כו' ולא מחלוקת כו', כדאיתא ברעיא מהימנא³⁴ והובא ונתבאר באגה"ק³⁵, ויש בה רחבות האמיתית, מובן שגם בה אין שייך ענין המיצר. וע"פ כל הנ"ל מובן שבהג' ענינים כוללים שבענין הארץ (שהו"ע ראש השנה כנ"ל) [ארץ ישראל, כנסת ישראל ותורה שבעל פה], הנה בכלם ישנו ענין המרחב, ומרחב ע"פ תורת אמת, דהיינו מרחב אמיתי, וא"כ אינו מובן למה ההכנה לתקיעת שופר היא הבקשה דמן המיצר דוקא. שהענין דתקיעת שופר הוא כמ"ש³⁶ עלה אלקים בתרועה הוי' בקול שופר, שע"י תקיעת שופר הנה נעשה עלי' בכל עניני מדידה וגבורה (עלה אלקים), ואז פועלים שיהי'

(26) בראשית א, ג.

(27) ירמי' כב, כט.

(28) מלאכי ג, יב.

(29) "היום יום" יז אייר. כש"ט (הוצאת קה"ת) הוספות סימן מד (פא, א). וש"נ.

(30) איוב יא, ט.

(31) ואתחנן ד, ב.

(32) ראה שהש"ר פ"ו, ט (ב). זח"ג רטז, סע"א. ועוד.

(33) שה"ש ו, ח.

(34) זח"ג קכד, ב.

(35) סכ"ז.

(36) תהלים מז, ו.

הו' בקול שופר, דזהו ענין ההמשכה מלמעלה ממדידה והגבלה, אפילו מהמדידה והגבלה שבתכלית הקדושה, וההכנה לזה היא הקריאה מן המיצר דוקא, וצריך להבין טעם הדבר. והנה הבעש"ט נ"ע מפרש³⁷ הכתוב דמן המיצר, דמי שרוצה ליפטר מהצער והמיצר כו' ועצה היעוצה שנידע שזה בא מלמעלה ויִתְפַּלֵּל להשי"ת ויפטר מהצער, וזהו שכתוב מן המיצר קראתי י"ה ענני במרחב י"ה. וזהו שכתוב³⁸ והנה מצרים נוסע אחריהם [דגם מצרים הוא מלשון מיצר וצער], אז הבינו זה לכך ויצעקו בני ישראל אל ה'. ובאמת נאמר אז כאשר ראינו את מצרים היום לא תוסיפו לראותם עוד עד עולם³⁹.

וביאור הענין יובן בהקדם המבואר בדרושי רבותינו נשיאינו על הכתוב (ובדרושי ראש השנה בכלל)⁴⁰, דהנה איתא בכתבי האריז"ל⁴¹ דמן המיצר קאי על ב' פאות הראש שהן באופן דמיצר, והן מקור ושורש לשערות הדיקנא, הי"ג תיקוני דיקנא, שהם הי"ג מדות הרחמים. וזהו מן המיצר קראתי י"ה, דע"י המיצר הנה נמשך אח"כ ענני במרחב י"ה, המשכת י"ג מדות הרחמים. וגם בזה צריך להבין, בהקדמת שאלה בהמשך הכתובים. דהנה הפסוקים שלפני מן המיצר תוכנם הוא תוקף חסד ה', כולל גם מ"ש⁴² הודו להו' כי טוב כי לעולם חסדו, ואח"כ ממשיך עוד הכתוב יאמר נא ישראל גו', יאמרו נא בית אהרן גו', יאמרו נא יראי הו' גו', דזהו ענין של חסד נעלה ביותר. וכמו שמבאר כ"ק מו"ח אדמו"ר⁴³ דחסד בגימטריא ע"ב, שהוא בחי' חכמה וחסד, ומה שנאמר כי לעולם חסדו קאי על המשכה מע"ב שהוא המשכה שלמעלה ממדידה והגבלה. ומ"ש ד' פעמים חסדו, הוא כנגד המשכה בד' עולמות אבי"ע. דהודו להו' כי טוב קאי על המשכה מא"ס לאצילות, ואח"כ ממשיך ומונה ענין המשכה בבי"ע. והנה כמו שבעולמות נמשך חסדו של הקב"ה בכל העולמות, הנה כמו"כ הוא בישראל, שהמשכת חסדו היא בכל המדריגות שבהם. וזהו מה שמונה יאמר נא ישראל, בית אהרן (כהנים), ויראי הו' דאלו בני לוי, כדאיתא בפירש"י על הכתוב, שבכולם נמשך חסדו של הקב"ה, והם הכלים לקבל אותו. וכידוע דכהן, לוי, ישראל הוא ר"ת כל"י⁴⁴, ובהם נמשך חסדו של הקב"ה, שהוא למעלה ממדידה והגבלה, כנ"ל.

(37) כש"ט (הוצאת קה"ת) סק"ט (יד, סע"ג-ד).

(38) בשלח יד, י.

(39) שם, יג.

(40) ראה המשך מן המיצר אעת"ר (סה"מ אעת"ר ע' ג). תרצ"ז פ"ח (סה"מ תרצ"ז ע' 161 ואילך).

(41) פ"ח שער (כו) השופר פ"א. סידור האריז"ל כוונת השופר.

(42) תהלים קיח, א-ד.

(43) ראה סה"מ תש"ו ע' 84.

(44) ערכי הכינויים לבעל סדה"ד בערכו. וראה סה"ש תרח"ץ ס"ע 260. הגש"פ עם לקוטי טעמים

ומנהגים ע' ו (הערה ד"ה יסדר). ובכ"מ.

וזהו ג"כ מ"ש לעולם חסדו, דלעולם פירושו נצחיות, כדאיתא במפרשים. ועפ"ז צריך להבין, נוסף על שאלה הנ"ל (איזה מקום יש להקריאה מן המיצר מאחר שבכל העינים – בארץ ישראל, בישראל ובתורה שבעל פה, בכלום הוא באופן של מרחב), מהו המשך הפסוקים דלאחר שאומר הודו להוי' כי טוב כי לעולם חסדו, שזה קאי על חסד דאריך אנפין, כמובן מהגמרא פסחים⁴⁵, ובחי' חסד זה נמשך למטה עד עולם הזה התחתון, הנה אחרי זה ממשיך מן המיצר קראתי י"ה, ולכאורה איזה ענין של מיצר ישנו לאחר שישנה המשכת חסדו של הקב"ה. והנה ע"ד שהוא בבחי' נפש (אצל ישראל), שלאחר שמונה ההמשכה בכל המדרגות ממשיך מן המיצר קראתי גו', הנה כמו"כ צריך להבין בענין הזמן (דראש השנה) עצמו. דהנה אמרו רז"ל⁴⁶ כל שנה שרשה בתחילתה מתעשרת בסופה שנאמר⁴⁷ מראשית השנה, מרשית [חסר] כתיב, ועד אחרית, סופה שיש לה אחרית, ומבואר בדרושי כ"ק אדמו"ר מהר"ש⁴⁸ שמארו"ל זה הוא כענין הפסוק דמן המיצר גו', שע"י המיצר באים למרחב.

והנה הענין שהשנה היא רשה בתחילתה הוא מה דבראש השנה חוזרים כל הדברים לקדמותם⁴⁹. ואע"פ שבריאת העולם ביום הראשון היתה מצד כי חפץ חסד הוא⁵⁰, וענין זה כבר נמשך בעולם בגלוי ביום הראשון, וכן האור שנברא ביום הראשון הוא בחי' אוא"ס, ובאוא"ס גופא בחי' גנוז לעצמו⁵¹, דהיינו למעלה מגילוי לעולמות, ובחי' אוא"ס זה האיר בעולם בגלוי ביום הראשון (קודם שגנוז), דזהו מה שיום הראשון נקרא בכתוב⁵² יום אחד, היות שבכל מקום וענין הי' נראה אלקות, וראש השנה ענינו הוא זכרון ליום ראשון⁵³ (ובאופן נעלה יותר) ובמילא כבר יש בו עילויים הנ"ל – מ"מ, רשית חסר כתיב, שהשנה צ"ל רשה בתחלתה (שכל העינים יחזרו לקדמותם), ודוקא עי"ז נהי' ודאות שיהי' מתעשרת בסופה. ואע"פ שמיד בראש השנה כבר ישנה ההמשכה דמתעשרת בסופה, כמובן מהמבואר בספרי מוסר, קבלה וחסידות⁵⁴, דהכתוב דמן המיצר קראתי י"ה ענני במרחב י"ה [שהוא הכנה לתקיעת שופר] קאי על תקיעת שופר, דהשופר צדו אחד

(45) קיח, א.

(46) ר"ה טז, ב.

(47) עקב יא, יב.

(48) סה"מ תרכ"ז ע' תו.

(49) ראה פ"ח ושער הכוונות שער ר"ה. סידור האריז"ל במקומו. לקו"ת נצבים נא, ב. ובכ"מ.

(50) מיכה ז, יח.

(51) ראה שמו"ר פל"ה, א.

(52) בראשית א, ו.

(53) נוסח תפלת מוסף דר"ה (ברכת זכרונות) – מר"ה כז, א.

(54) פ"ח שבהערה 40. רד"ה זה אעת"ר (סה"מ אעת"ר ע' א). תרצ"ה (סה"מ קונטרסים ח"ב שכב, א).

ד"ה הנ"ל תרצ"ז פ"ד (סה"מ תרצ"ז ע' 153). ועוד.

קצר וצדו השני רחב. וזהו מן המיצר קראתי בצד הקצר, ענני במרחב בצד הרחב. ולפי זה הנה העני' במרחב היא תיכף ומיד, ומזה מובן גם בנוגע להענין דמתעשרת בסופה שגם זה נמשך מיד. מ"מ הרי לפני זה צריך להיות (אפילו לשעה) הענין דרשה בתחילתה, וא"כ, כיון שכבר נמשכו כל הענינים ביום הראשון, הנה בשביל מה צ"ל רשה בתחילתה (גם לשעה). ושאלה זו היא ע"ד שאלה הנ"ל דאיך שייך מיצר בהג' ענינים כוללים שבהכתוב ארץ ארץ ארץ שמעי דבר ה', מאחר שבכולם הוא מצב של מרחב. ועד"ז צריך להבין בכתבי האריז"ל שהובא לעיל (שהי"ג תיקוני דיקנא (י"ג מדות הרחמים) נמשכים ע"י המיצר דב' פיאות הראש), דכיון דכל ההמשכות שמצד המדות שלמעלה (מן המיצר) הם בשלימות, ובמילא בהרחבה, למה אינה מגיעה מעלתם למעלת הי"ג תיקוני דיקנא שנמשכים ע"י מיצר ב' פיאות הראש. והנה, המעשה הוא העיקר⁵⁵, וצריך להבין ענין זה בעבודת האדם.

ויובן כל זה ע"פ מה שמבאר כ"ק אדמור"ר (מוהרש"ב) נ"ע בד"ה מן המיצר תרע"ח⁵⁶ [המאמר דויהי בששים שנה (שיצא לאור זה עתה⁵⁷)], דמקשה שם, דצריך להבין ביאור הענין ב"פ י"ה, דהוה ל"י לומר לכאורה מן המיצר קראתי י"ה ענני במרחב. ומבאר שם דבשל"ה⁵⁸ [הובא ברשימות כ"ק אדמור"ר הצ"צ בתהילים על הכתובים⁵⁹] איתא דהכוונה היא שיהי' ב"פ י"ה, דהיינו שגם ה"ה יהי' בבחי' י"ה. וכמו שיהי' לעתיד, דכתיב⁶⁰ ביום ההוא יהי', ב"פ י"ה כו' (כדאיתא בכתבי האריז"ל⁶¹). וזהו מן המיצר קראתי י"ה, דו"ה לגבי י"ה הו"ע של מיצר, והבקשה היא שו"ה יהי' כמו י"ה. וממשיך ענני במרחב י"ה, שנעשה כן לפועל. דענין זה שהו"ה יהי' כמו י"ה הוא כמו שהי' ביום הראשון דששת ימי בראשית [דראש השנה הוא זכרון ליום ראשון], וכמ"ש⁶² יהי אור, דיהי הם אותיות י"ה וגם למפרע י"ה (דהה' קאי על היו"ד שלפני' ועל היו"ד שלאחרי'), והיינו שגילוי האור שנברא ביום ראשון הי' ב"פ י"ה. וכן הי' גם לפני סדר ההשתלשלות, כמאמר⁶³ עד שלא נברא העולם הי' הוא ושמו בלבד, ומבאר בזה בעבודת הקודש⁶⁴ דמ"ש עד שלא נברא העולם היינו (ג"כ) עד שלא נאצל העולם, ואז הי' הוא ושמו בלבד,

(55) אבות פ"א מ"ז.

(56) סה"מ תרע"ח בתחילתו.

(57) ג' דסליחות ה'תשל"ז (תאריך הפתח דבר).

(58) קנה, רע"א.

(59) אוה"ת לתהלים (יהל אור) ע' תמח.

(60) זכרי' יד, ט.

(61) לקו"ת וספר הליקוטים עה"פ.

(62) בראשית א, ג.

(63) פדר"א פ"ג.

(64) ח"א (חלק היחוד) פ"ב.

דהי"ה הוא יו"ד וב' ההי"ן והיינו י"ה י"ה (דהיו"ד קאי על ה' שלפניו ועל ה' שלאחרי).

והנה מה שבשם הוי' שקודם הבריאה אומר הי', בב' ההי"ן, ובשם הוי' שבאור דיום ראשון נאמר ב' יודי"ן, מבאר בהמאמר שם דיש לומר שזהו כי בכל מדריגה נאמר החידוש דבר שבזה. דעז שלא נברא העולם, שאז לא הי' מציאות לעולמות, עד שאפילו הוא ושמו הי' בבחי' בלבד (כמבואר הדיוק בזה בכמה מקומות⁶⁵), הנה החידוש בבחינה זו הוא ש(אף שבבחינה זו לכאורה ישנו רק ענין היו"ד, הנה מ"מ) גם בו יש בחי' ה' (ולכן נאמר הי' בב' ההי"ן). ובהאור דיום הראשון החידוש הוא, שאע"פ שכבר ישנו סדר ההשתלשלות, דבראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ⁶⁶, הנה כאן החידוש הוא בחי' היודי"ן (ולכן נאמר יהי בב' יודי"ן). ומביא דוגמא על זה (שבכל מקום נאמר בו חידוש), שזהו ע"ד מ"ש⁶⁷ והחכמה מאין תמצא ואי זה מקום בינה, והרי ידוע דחכמה היא בחי' אין [וביטול] ובינה היא בחי' יש [והתפשטות והתרחבות]. ומ"מ נאמר בחכמה תמצא, שהוא ענין המציאות [ורק שמאין תמצא אבל היא עצמה היא בבחי' מציאות, תמצא], ובבינה נאמר ואי זה מקום בינה [שמתפלא איך זה מקום בינה] שמורה על העדר המציאות, ולכאורה הי' צ"ל להיפך. אך הענין הוא, שבכל מקום הוא אומר החידוש דבר שבו. דבחכמה (אף שענינה ביטול, מ"מ) ישנו גם ענין המציאות, ובבינה (אף שענינה יש, מ"מ) ישנו גם ענין האין, עד שמתפלא אי זה מקום בינה, שלא שייך בה ענין המקום. וחידוש זה הוא (כמו שמבאר שם) מצד הענין דהבן בחכמה וחכם בבינה⁶⁸, כמבואר ענין זה בכמה מקומות⁶⁹. ועד"ז הוא כאן, שבאוא"ס שלפני הצמצום נאמר ב' ההי"ן שזהו החידוש שבו, ובהאור שנברא ביום ראשון נאמר ב' יודי"ן שזהו החידוש שבו. והנה ע"י הצמצום נעשה בחי' ו"ה כו'. וזהו מן המיצר קראתי י"ה, היינו בחי' י"ה הנעלם להיות ו"ה ג"כ י"ה, ועל זה אומר ענני במרחב י"ה כו'.

ועפ"ז יובן מה שהבקשה דמן המיצר היא לפני תקיעת שופר דוקא, אף שעתה (לפני תקיעת שופר) כבר עומד לאחר העבודה דאלול, שע"י עבודה זו קיבל מידו המלאה הפתוחה הקדושה והרחבה בני חיי ומוזני רויחי. ועאכו"כ שעומד גם לאחר העבודה דליל ראש השנה, וגם לאחר התפילות ובקשות שלפני תקיעת שופר, ועאכו"כ שכבר עומד לאחר ההכנה שלפני תקיעת שופר. וטעם

(65) ראה ספר הערכים – חב"ד (כרך ד – השלמה לכרך ג) ערך אוא"ס (ה) ס"ז סק"א. וש"נ.

(66) בראשית א, א.

(67) איוב כה, יב.

(68) ספר יצירה פ"א מ"ד.

(69) ראה סה"מ תרנ"ט ע' עג ואילך. וש"נ.

הדבר הוא, כי דוקא אז מרגיש שכל הרחבות הזאת שיש לו בגשמיות ורוחניות [שהרי כיון שבדואי שנותנים לו כל הענינים גשמיים, הרי גם נותנים לו כל הענינים רוחניים, וכמה פעמים ככה], הנה הכל הו"ע של מיצר.

וביאור הענין (בשמות) הוא, דאע"פ שהוא מחזיק (ער האלט) בהוי', ואינו צריך לאלקים, כי הוי' פירושו ה' הוה ויהי' כאחד⁷⁰, דהיינו שבגשמיות, בהמקום שבו שייך הגדרים דהי' הוה ויהי', הנה כשניכר שם שם הוי' אז הוא הי' הוה ויהי' כאחד, מ"מ דוקא אז מרגיש המיצר. והענין הוא, כמו שמבאר שם⁵⁶ בארוכה דשם הוי' הוא בחי' גילוי אור. דזהו כללות החילוק בין שם הוי' לשם אלקים שהם בחי' אורות וכלים, דהוי' ענינו אורות ואלקים ענינו כלים. ומבאר שם ענין שם הוי', דהנה יש ב' שמות הוי', וכמו שאומרים קודם י"ג מדות הרחמים ויקרא הוי' הוי'⁷¹ כו' ופסיק טעמא בין ב' השמות⁷², היינו בחי' הצמצום המבדיל ומפריש בין ב' השמות הוי' כו'. וכידוע המשל בזה ממשפיע ומקבל שלא בערך, שבכדי שתהי' השפעת השכל מהמשפיע אל המקבל זה צ"ל ד' מדריגות בההשפעה, הנרמזות בד' אותיות שם הוי'. והענין הוא, דהנה התחלת שם הוי' היא אות יו"ד. דקודם ישנה נקודה בלי ציור אבל לאחר זה נמשך (למטה יותר) בנקודת היו"ד שיש בו איזה ציור עכ"פ. דהנה המשפיע כמו שהוא מצד עצמו הוא שלא בערך להמקבל, ואפילו מענין ההשפעה להמקבל, ובכדי שתהי' איזה התחלה שיהי' שייך השפעה צריך המשפיע לצמצם שכלו ונשאר רק נקודה מכל הענין שלפני זה, היות שזהו הסיום והחותם. אבל מ"מ זהו נקודה בלא ציור כלל, כיון שנקודה זו אינה השפעה, וגם לא שורש של השפעה אלא אפשריות להשפעה בלבד, ונקודה זו בלי ציור ממלאה כל מקום החלל (איך ששייך שם ענין החלל). אמנם, לאחר זה צ"ל גם התחלת ההשפעה, ומשום זה גם זה צ"ל באופן של נקודה, כמבואר בכמה מקומות⁷³ שראשית הגילוי בא רק בבחי' נקודה, אבל כיון שנקודה זו שייכת כבר להשפעה, לכן באה בציור דאות יו"ד, דאות יו"ד היא נקודה בעלמא אבל אעפ"כ היא בבחי' ציור. ואח"כ הוא הה', שזהו ע"ד שהמשפיע מצייר בעצמו פרטי הנקודה שיש בו ציור, ועד"ז הוא למעלה במי נמלך בנשמותיהן של צדיקים⁷⁴. וכמו שמבאר הרב המגיד⁷⁵ המשל בזה, שזהו דוגמת האב המצייר בעצמו את בנו, ועד"ז הוא למעלה מה שעלה במחשבתו ית' הנחת רוח והתענוג שיהי' מעבודת

70) ראה פרדס שער (א) עשר ולא תשע פ"ט. ע"ח (שער א) דרוש עיגולים ויושר בתחילתו. טושו"ע ר"ס ה. שעהיה"א פ"ז (פב, א). וראה זח"ג רנז, סע"ב (ברע"מ).

71) תשא לך, ו.

72) זח"ג קלה, א.

73) תו"א מקץ מ, א. סה"מ תשי" ע' 81. ובכ"מ.

74) בר"פ פ"ח, ז. רות רבה פ"ב, א (ג).

75) או"ת ב, ג (בהוצאת קה"ת, תשי"מ ואילך – סימן ו). שם, ד (סימן ח). וראה גם לקו"א ואו"ת בתחלתם.

הצדיקים, שהציור בא באורך ורוחב ושטח. אמנם, כל זה הוא עדיין כמו שהוא אצל המשפיע, בהשערתו, ובכדי שההשפעה תבוא בפרטים לפי ערך המקבל צ"ל עוד צמצום, ואח"כ הוא ההמשכה מלמעלה למטה אל המקבל. וזהו ענין אות ו', שמורה על המשכה מלמעלה למטה ובראשה יו"ד, ענין הצמצום. ואח"כ הוא ה' אחרונה, שענינה מה שלאחר צמצום היו"ד שבהו', הנה נחלקת ההשפעה לאורך ורוחב, ובפרט בענין השטח. והנה אע"פ שגם בה' ראשונה ישנו צמצום (היו"ד) ואח"כ שטח (ה' ראשונה), כמו בה' אחרונה, מ"מ יש ביניהם חילוק בבחי' אין ערוך. כמובן מהמשל בזה באדם התחתון, דענין הו' הו"ע המדות, והיו"ד וה' ראשונה הו"ע השכל. וריחוק הערך שבין שכל למדות הוא כל כך עד שהם הפכים זה מזה. ועוד יותר, הנה מבואר בהדרוש להבין ענין תקיעת שופר עפ"י כוונת הבעש"ט⁷⁶ שמצד הריחוק שלא בערך שבין שכל למדות ההמשכה שביניהם צ"ל ע"י ממוצע דוקא. וכן הוא באדם התחתון, דשכל ומדות הם שלא בערך זה לזה, וכל שכן שכן הוא למעלה, מתחיל מכמו שהוא בשם הו' שבתחילת הי"ג תיקוני דיקנא, בעתיק ואריך, שהריחוק שבין י"ה להו' שבו הוא ריחוק שבאין ערוך. דזהו בהחילוק שבין ה' הראשונה לה' האחרונה, ועאכו"כ בריחוק הערך שבין היו"ד שממנה נמשכת הוא"ו להיו"ד ד"ה, שבתחילת שם הו'. וכל זה הוא בשם הו' שהוא בחי' האורות, שהוא למעלה משם אלקים, שענינו מדידה והגבלה, עד להעילוי הכי עליון שבשם אלקים, שהיא בחי' הכלים, כמובן מהמאמר.

ובזה היא הבקשה דמן המיצר קראתי י"ה, דאף שאוחז (ער האלט) בהו' שלמעלה מאלקים, כנ"ל, מ"מ הוא במיצר היות שבזה ישנם חילוקי מדריגות הנ"ל, כולל האותיות ו"ה. ועל זה היא הבקשה שיומשך משם הו' שלפני הצמצום, שמצד בחינה זו גם ו"ה הוא בבחי' י"ה. ויובן זה מכח הרצון שבאדם התחתון, דהנה כח הרצון הוא למעלה מהכחות פנימיים. כי בכח הרצון, הנה אע"פ שישנם חילוקי רצונות פרטיים, מ"מ עיקר הרצון, שהוא התוקף שברצון, הוא בכל הפרטים בשוה. דזהו מה שאמרו רז"ל⁷⁷ אל תהי יושב ושוקל במצוותי של תורה, קלות שבקלות וחמורות שבחמורות, דטעם הדבר הוא, כי אף שיש בהם חילוקי פרטים, מ"מ כולן הן ציווי ורצון הבורא. וכמו שבציווי המלך וקבלת עול המלכות אין חילוק באיזה פרטים יהי, כי כולם הם בשוה כמו שנת"ל⁷⁸, הנה עאכו"כ למעלה, ואילו נצטוינו לחטוב עצים הנה זהו בשוה ממש, ויש בזה אותו התוקף, כמו בציווי הכי גדול שבו סגולה וציווי וכו'⁷⁹. ועד"ז הוא בענין הרצון, דאף שברצון ישנם פרטים הכלולים בהרצון, ועד שישנם ג' מדריגות שעל ידן היא

76) סידור (עם דא"ח) רמד, ד.

77) ראה ירושלמי פאה פ"א ה"א. וראה דב"ר פ"ו, ב. תנחומא עקב ב. יל"ש יתרו רמו חצר.

78) שיחת ליל ערב ר"ה תשל"ח (שיחות קודש תשל"ז ח"ב ע' 638).

79) ראה לקו"ת שלח מ, א. המשך תרס"ו ע' נד.

ההמשכה מהרצון פשוט לפרטים, דבחינה א' היא בבחי' כלל, והב' היא בבחי' פרט, והג' היא למעלה מכלל ופרט גם יחד, הנה מ"מ התוקף הוא בשוה בהרצון כללי כמו בהרצון פרטי, כמבואר בכמה מקומות. והדוגמא מזה יובן למעלה בשם הוי' שלפני הצמצום, שמצד בחינה זו הנה גם בחי' ו"ה היא בבחי' י"ה.

ועפ"ז יובן ענין הבקשה דמן המיצר קראתי י"ה, דאף שכבר נתנו לו כל הענינים בגשמיות ורוחניות, ועד שיש לו גם כל הענינים בכלים וגם באורות, אבל מ"מ זהו בחי' אורות דשם הוי', שמהי"ה נמשך אח"כ אות ו', שהתחלתה היא אות יו"ד שענינה צמצום, ואות ו' זו היא בבחי' אין ערוך ל"ה, כי (ע"י הצמצום) נעשה שינוי בעצם האור. ולגבי י"ה (דשם הוי' שלמעלה מהצמצום) הנה כל הבחינות (גם שם הוי') הם בבחי' מיצר. ולזה באה הבקשה קראתי י"ה. ולכן אומרים מן המיצר דוקא לפני תקיעת שופר, אף שלכאורה אז הוא במצב של מרחב, כנ"ל, כי דוקא כשבא לתכלית השלימות שהקב"ה נותן לו מלמעלה לאחר חודש אלול, וי"ב ימים האחרונים, וימי הסליחות, וערב ראש השנה וראש השנה עד שמגיע אל תקיעת שופר, הנה דוקא אז מרגיש שכל ענינים אלו הם ענין של מיצר. ובדוגמא למה דאיתא במדרש⁸⁰ משל למלך שנכנס למדינה והיו עמו דוכסין ואיפרכין ואיסטרטילוטין והיו גדולי מדינה יושבים באמצע המדינה, חד אמר אנא נסיב דוכסין לגבי, וחד אמר אנא נסיב איפרכין לגבי, וחד אמר אנא נסיב איסטרטילוטין לגבי, ה' שם פיקח אחד אמר אנא נסיב מלכא כו'. ולכאורה צריך להבין דמהו גודל הענין שבזה שצריכים לפיקח דוקא, שהרי דבר פשוט הוא ששר ודוכס אינם מגיעים למעלת המלך. אך א' הביאורים שבזה הוא⁸¹, דהמלך עצמו מתגלה (גיט זיך ארויס) גם בשם אלקים ובשם הוי' (דוגמת השרים, להבדיל), ולזה צריכים לפיקח שיבחר בהמלך, כיון דאף דהתחלת שם הוי' היא ב"ה, מ"מ אח"כ נמשך מהם גם בו"ה. דה' אחרונה היא שלא בערך מה' ראשונה, כמובן מזה שה' אחרונה היא השטח דאות ו' משא"כ ה' ראשונה היא השטח דאות יו"ד.

והנה מבאר כ"ק אדמו"ר הצ"צ ברשימותיו על הכתוב מן המיצר⁸², דשופר הוא בבחינה. ומקשה דא"כ יפלא איך בבחינה שייך צד א' צר על שם מן המיצר קראתי, הלא בינה היא דרור, עלמא דחירו⁸³ [שהיא למעלה ממדידה והגבלה] כו', ובחי' מיצר שייך במלכות כו'. ועל זה מבאר שהשופר אע"פ שעיקרו בבחינה [וכידוע דענין השופר הו"ע התענוג, כמאמר⁸⁴ שפרו מעשיכם], הנה הבינה מרגשת

(80) איכ"ר פ"ג, כד. וראה גם דב"ר פ"ב, לד.

(81) ראה גם (באו"א) ד"ה יהי ה' אלקינו עמנו שנה זו (סה"מ י"ב ר"ג תמוז ס"ע רכז-ח). וש"נ.

(82) אוה"ת לתהלים (יהל אור) ע' תמט ואילך.

(83) ראה לקו"ת אמור לו, ג. ר"ה ס, ב. וש"נ. מאמרי אדהאמ"צ דברים ח"א ע' סו. וש"נ.

(84) ויק"ר פכ"ט, ו.

בחי' מן המיצר שבמלכות, ע"ד מ"ש⁸⁵ בכל צרתם לו צר כו'. וזה מדרש מפורש במדרש תילים סימן כ'⁸⁶ עה"פ⁸⁷ יענך ה' ביום צרה, זהו שאמר הכתוב⁸⁸ יקראני ואענהו עמו אנכי בצרה, אמר ר' יודן לאשה שהיא עם אמה כו' ובשעת לידתה היתה מצווחת מלמטה ואמה שומעת קולה מלמעלה ומצווחת גם היא כנגדה כו', הרי כי למעלה באמא עילאה שהיא בינה כו' מגיע צער בתה שהיא המלכות. וזהו שהשופר צדו א' רחב וצדו אחד צר [ולכן גם התחלת תקיעת שופר היא באמירת מן המיצר], כי בינה מצד עצמה היא בבחי' רוחב, אך מצד המלכות היא בבחי' צר. ועפ"ז מתרץ כ"ק אדמו"ר הצ"צ⁸⁹ מ"ש לעתיד לבוא (ויהי' כן בקרוב ממש) והי' ביום ההוא יתקע בשופר גדול גו'⁹⁰, דהקשו⁹¹ מאי נפקא מינה אם השופר גדול או קטן [דהרי מה חידוש יש בזה שהשופר הוא גדול, כי כשיש להשופר שיעורו הרי הוא כשר עם כל ההידורים]. ומבאר שם דיש לומר כי הנה השופר צ"ל צדו א' קצר וצדו א' רחב, שזהו המורה על מלכות ובינה, אך בשופר קמי המקום הצר הוא צר ממש כו' אבל לעתיד לבוא שיהי' התגלות שופר גדול כו' כיון שהשופר גדול אזי גם המקום הצר שבו הוא בודאי אינו צר כל כך כו'. דהיינו, שהמיצר דמדריגה העליונה הוא למעלה יותר מהמרחב שבהמדריגה שלמטה הימנה. כמובן ג"כ מהענין דבכל צרתם לו צר (שזהו ענין מה שבינה מרגשת המיצר דמלכות), שאינו דומה הצר שלמעלה להצר שלמטה (צרתם). וזהו ג"כ מה שנת"ל דהגם שכבר יש מרחב בכל הענינים מ"מ אומרים הקריאה דמן המיצר, אלא שבכל מדריגה ענין המיצר הוא לפי ערך המדריגה. ועד"ז הוא ג"כ בעבודה, שלפי ערך כל מדריגה הו"ע המיצר (והמרחב). דתחילה פועל שיהי' המרחב מן המיצר שבחומריות, שע"ז יוצא מחומריותו (נעשה אויס חומריות), שהחומריות מתהפכת לגשמיות, ואח"כ עושה מהגשמיות רוחניות⁹², שזהו ענין המרחב שבהגשמיות, ולאחרי זה באים למעלה יותר, שתובעים שגם באלקות יהי' ענין המרחב, שיהי' ב"פ י"ה. דתביעה זו באה ע"י שמרגיש שכל העילויים הם עדיין ענין של מיצר היות שאין זה אמיתית הענין, וע"י הקריאה מן המיצר פועל שיהי' תיכף ומיד העני' בפה הרחב, ענני במרחב י"ה.

והנה, עבודה זו היא הכנה קרובה לקיום היעוד דוהי' ביום ההוא יתקע בשופר גדול. וטעם הדבר הוא, כי בכל שופר דזמן הזה ישנו מעין דהשופר גדול

(85) ישע"י סג, ט.

(86) עה"פ. וראה גם יל"ש שם רמז תרעט.

(87) תהלים כ, ב.

(88) שם צא, טו.

(89) אוה"ת לתהלים (יהל אור) ע' תנ.

(90) ישע"י כז, יג.

(91) ראה גם לקו"ת ר"ה נח, א. וש"נ.

(92) ראה "היום יום" כז טבת. כז אלול.

דלעתיד לבוא. דלכן, הנה גם פסוק זה (יתקע בשופר גדול) הוא א' מפסוקי שופרות, שמביאים אותו בכל שנה (בזמן הזה) כראי' על ענין השופרות דעתה. דזהו ראי' ע"פ תורה, ומזה מובן שבכל שופר דעתה ישנו מעין דהשופר גדול, דמשום זה אפשר להביא פסוק זה בנוגע להשופר דעתה. והמעשה הוא העיקר, שיהי' בפועל ממש, וכן תהי' לנו בקרוב ממש, כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה, בבני חיי ומזוני ורויחי בכל הפרטים, עד שכאו"א ישמע (וועט דערהערן) את השופר גדול למטה מעשרה טפחים, ובאו האובדים בארץ אשור והנדחים בארץ מצרים והשתחוו להוי' בהר הקודש בירושלים⁹⁰, בבנין בית המקדש, ואח"כ יקבץ נדחי ישראל⁹¹, והיתה לה' המלוכה⁹², בקרוב ממש.

ד"ה מן המיצר תשל"ח⁹⁵

(93) רמב"ם הל' מלכים פי"א ה"ד.

(94) עובדי' א, כא.

(95) בלתי מוגה – סה"מ ראש השנה ע' רסד ואילך.

קכא

שמניני הוא גם מלשון שמני המורה על ספירת הבינה שהיא ספירה שמנינית, והוא גם לשון שמן יו"ד, שרומז על חכמה, משום שהבינה מוסיפה שמן (תענוג) בחכמה, דהתגלות עתיק הוא בכינה², כמ"ש³ ענני במרחב י"ה.

ד"ה להבין ענין שמחת תורה תשמ"ג⁴

(1) אוה"ת שמע"צ ע' א'תתיו. המשך תער"ב ח"א ע' תלה. לקו"ש חיי" ע' 337. וש"נ.

(2) ראה זח"ג קעח, ב. תו"א ר"פ לך לך (יא, סע"ב ואילך). תו"ח לך לך פא, ב ואילך. לקו"ת ר"ה נו, א.

ביאוה"ז להצ"צ ח"א ע' שסד. המשך וככה תרל"ז (קה"ת, תשע"ג) פצ"ה (ע' קיב). ובכ"מ.

(3) תהלים קיח, ה.

(4) בלתי מוגה – סה"מ סוכות-שמח"ת ע' תמא.

קכב

ויש לקשר כל זה גם עם דרוש כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע⁵⁵ (בספר המאמרים שלו⁵⁶ שיצא מן הכריכה והובא לכאן לפני כניסת השבת) עה"פ⁵⁷ מן המיצר קראתי י"ה ענני במרחב י"ה, דתוכן הענין הוא, שתכלית המיצר אינו אלא כדי

(55) ד"ה מן המיצר תר"ס.

(56) סה"מ תר"ס-תרס"ב (בתחלתו).

(57) תהלים קיח, ה.

שתהי' הקריאה מן המיצר, וקריאה זו תביא אל המרחב האמיתי. ועד"ז יש לקשר ענין זה עם המבואר באור התורה שיר השירים⁵⁸ (שנדפס ויצא מן הכריכה ג"כ לפני שבת זו כמו ספר המאמרים הנ"ל. ובמשך השבת יכלו להסתכל בהם עכ"פ. ויהי רצון שמכאן ולהבא גם ילמדו בהם, ובפרט שיש בהם חביבות יתירה להיותם ספרים חדשים) בתחילתו עה"פ⁵⁹ שיר השירים אשר לשלמה, דהלשון שירים ל' רבים קאי על בינה ומלכות. ומבואר במ"א⁶⁰ (אף שבמאמר זה נתבאר באופן אחר) שספירת המלכות היא בחי' מיצר משום שרגלי' יורדות מות⁶¹, משא"כ בינה ענינה הוא רחובות הנהר⁶², עד לתכלית הרחבות, מרחב י"ה. וזהו ענין מן המיצר ענני במרחב, שמן המיצר באים אל המרחב⁶³.

ויהי רצון, שיקויים בנו הענין דמן המיצר קראתי י"ה ענני במרחב י"ה, שיתבטל ענין בין המצרים, ובפרט בסמיכות לר"ח תמוז הכולל את כל ימי החודש⁶⁴, דאז אפשר לבטל את כל הענינים הבלתי רצויים, ומיד הן נגאלין⁶⁵, עד שיהי' כפסק הרמב"ם⁶⁶ שהימים האלו עתידים להיות ימים טובים⁶⁷ וימי ששון ושמחה שנאמר⁶⁸ כה אמר ה' גו' צום הרביעי גו' יהי' לבית יהודה לששון ולשמחה ולמועדים טובים, ומוסיף הרמב"ם ומעתיק בהלכותיו גם סיום הפסוק, והאמת והשלום אהבו, היינו שענין זה נפעל ע"י השלום, ענין אחדות דישאל, שזהו החידוש שבגאולת י"ב תמוז כנ"ל, ויקויים זה בביאת משיח צדקנו, ובאופן דמיד ממש.

סד"ה והנה פרח מטה אהרן תשמ"ה⁶⁹

(58) כרך ג.

(59) שה"ש א, א.

(60) ראה אוה"ת לתהלים (יהל אור) עה"פ (ע' תמט ואילך).

(61) משלי ה, ה. וראה לקו"ת פינחס עה, ד. אוה"ת עה"פ (נ"ך ע' תקסד ואילך). וש"נ.

(62) ראה זח"ג קמב, א. לקו"ת שה"ש לט, ב. ובכ"מ.

(63) ראה גם ד"ה מן המיצר אעת"ר (סה"מ אעת"ר בתחלתו). תרצ"ה (סה"מ קונטרסים ח"ב שכב, א

ואילך). ובכ"מ.

(64) ראה לקו"ת ר"ה נח, סע"א. עטרת ראש שער ר"ה ספ"ב.

(65) ראה רמב"ם הל' תשובה פ"ז ה"ה.

(66) סוף הל' תעניות.

(67) כ"ה בכמה דפוסים (כולל דפוס רומי) וכת"י הרמב"ם (ראה רמב"ם הוצאת פרענקל). ובדפוסים

שלפנינו: יום טוב.

(68) זכרי' ת, יט.

(69) בלתי מוגה – סה"מ במדבר ח"ב ס"ע נד-נה.

קבג

אמנם עדיין צריך להבין, דהנה ידועי דקול השופר תחילתו הוא בצד הקצר שבשופר ובציודו הרחב מסתיים הילוך הקול לצאת לחוץ בהרחבה והתפשטות וקול גדול. וציור השופר ע"פ הלכה הוא: שציודו האחד קצר ומיצר והולך ומתרחב מעט מעט עד שבציודו הב' הוא רחב הרבה, וזהו ענין מן המיצר קראתי י"ה ענני במרחב י"ה, מן המיצר אל המרחב. וכמפורש ענין זה בקול שופר דמתן תורה, ויהי קול השופר הולך וחזק מאוד, דמשמע שהיתה תחילתו במיצר דוקא ואח"כ הי' מתפשט והולך וחזק כו' (שזהו מן המיצר אל המרחב, דבערך הענין דהולך וחזק הרי הקול שלפני זה הוא בבחי' מיצר). וכמבואר בכמה מקומות תוכן הענין, דדוקא ע"י המיצר שלמטה מגיעים אל המרחב שלמעלה, עד שמגיעים לבחי' י"ה דמרחב שלמעלה מבחי' י"ה דמיצר. ולפי זה צריך להבין השייכות דענין השופר (מן המיצר אל המרחב) למתן תורה שענינו הוא מלמעלה למטה. ובפרטיות יותר, הנה ידוע שיש ב' דרגות בשופר, א' השופר הקשור עם נתינת לוחות האחרונות, שהוא השופר דימים נוראים (כמאמר' אמרו לפני מלכות כו' ובמה בשופר), שסיומם הוא יום הכיפורים שבו ניתנו לוחות האחרונות, ב' השופר דמתן תורה הקשור עם נתינת הלוחות הראשונות. ולכאורה בשלמא בשופר דימים נוראים שענינם הוא עבודת התשובה מובן מה שצ"ל מן המיצר, דזהו תוכן עבודת התשובה. והגם שאמיתית ענין התשובה אינו על עבירות או חסרונות כו', מ"מ התנועה דתשובה תוכנה הוא שרוצה לשוב ולעלות למקום נעלה יותר, שלגבי' הדרגא והמצב שלפני זה הוא בבחי' מיצר. משא"כ במתן תורה הרי היתה המשכה מלמעלה למטה, וכמאמר' מן השמים השמעתם קולך, הרי המשכה היא מן ההרחבה בתכלית.

אך הענין הוא (כמבואר שם), דהנה הגילוי דמתן תורה הי' מבחי' ההעלם דעצמות אוא"ס ב"ה שלמעלה מכל המעלות והגילוי וההמשכות, ועד שהוא לגמרי למעלה מגדר מעלה וכו'. ואופן ההמשכה הוא שעצמותו ית' ממש כמו שהוא למעלה נמשך למטה, כמאמר' עליונים ירדו לתחתונים, דזהו ג"כ מה

(1) ראה בכ"ז מאמרי אדהאמ"צ שם ע' תשכח ואילך.

(2) שו"ע אדה"ז או"ח סתק"צ ס"כ. וש"נ.

(3) תהלים קיח, ה.

(4) ר"ה טז, א. וש"נ.

(5) תענית ל, ב.

(6) ראה לקו"ת ר"ה ס, ד. ובכ"מ.

(7) נוסח ברכת שופרות (במוסף דר"ה) – ע"פ ואתחנן ד, לו.

(8) ראה תנחומא וראא טו. שמו"ר פ"ב, ב.

שאמרו רז"ל עה"פ חברים מקשיבים לקולך, שקוב"ה ופמליא דילי' באים לשמוע את הפסקי דינים שבעולם הזה התחתון, דטעם הדבר הוא, משום שבחי' קוב"ה ופמליא דילי' הם דרגות פרטיות, דקודשאי¹ הוא קדוש ומובדל, וענין זה נמשך בבחי' ברוך (ברוך מלשון המשכה), ופמליא דילי' היינו שהם בדרגתו, ותורה לא בשמים היא¹¹, שלא ניתנה למלאכים¹², משא"כ בישראל נמשך בשעת מתן תורה (ע"י התורה) עצמותו ית' שלמעלה מכל גדר ותואר ומעלה והמשכה והשפעה וגילוי, ולכן קוב"ה ופמליא דילי' באים לשמוע פסק דין מהתחתונים. ומטעם זה, כשהי' הגילוי דמתן תורה, הי' צ"ל באופן דקול שופר, מן המיצר אל המרחב, היינו שההתחלה היא בבחי' נקודה ומיצר, ומזה נמשך אח"כ אל המרחב, כי רצה הקב"ה שאופן הגילוי דעצמותו ומהותו ית' למעלה הוא ע"י נקודה אחת תחילה, מן המיצר, ואח"כ יומשך אל המרחב [אלא שאח"כ רצה הקב"ה שזה גופא יתלבש בשכל].

ד"ה וכל העם רואים תשמ"ו¹³

(9) שהש"ר פ"ח, יג.

(10) ראה לקו"ת תזריע כב, ג. ובכ"מ.

(11) נצבים ל, יב. ראה בכ"מ נט, ב. תמורה טז, רע"א. ירושלמי מו"ק פ"ג ה"א.

(12) ראה שבת פח, ב.

(13) בלתי מוגה – סה"מ שבועות ע' תעז-ח.

קכד

והנה לא זו בלבד שתוכן עבודת האדם הוא להפך הצרה (מדידה והגבלה) לצרה, אלא עוד זאת, שההגבלה עצמה מביאה את הגילוי שלמעלה ממדידה והגבלה, וכמאמרי מן המיצר קראתי י"ה ענני במרחב י"ה, דע"י הקריאה מן המיצר דוקא באים אל המרחב העצמי². דזהו כללות ענין ראש השנה, ובפרט מצות תקיעת שופר שבו (דמצות היום בשופר³), דהתקיעה צ"ל דוקא מהצד הצר של השופר ורמז לדבר מן המיצר קראתי גוי' (כפסק ההלכה בשולחן ערוך⁴). דזהו ענין מן המיצר אל המרחב, דע"י המיצר שבתחילה באים אל המרחב העצמי. וכמבואר במ"א⁵ דזהו גם ענין שנה שהיא רשה בתחילתה מתעשרת בסופה⁶, דע"י

(1) תהלים קיח, ה.

(2) ראה ד"ה מן המיצר תרצ"ה (סה"מ שם שכב, א ואילך). תש"ה (סה"מ תש"ה בתחלתו). ובכ"מ.

(3) ר"ה כו, ב.

(4) אדה"ז אר"ח סתק"צ ס"כ. וש"נ.

(5) ר"ה טז, ב.

(6) סה"מ תרכ"ז ע' תו. ועוד.

רשה בתחילתה, מן המיצר, נעשה מתעשרת בסופה, מרחב. וענין זה הוא בכל ראש השנה, כי בראש השנה נפעל ענין חדש ועולם חדש⁷, וכביאור אדמו"ר הזקן באגה"ק⁸ שבכל ראש השנה נמשך אור עליון חדש שלא הי' מאיר מעולם עדיין אור עליון כזה, ולכן צ"ל אז עבודה חדשה מן המיצר אל המרחב.

ד"ה צהר תעשה לתיבה תשמ"ז⁹

(7) ראה ב"ר פ"ל, ח.

(8) סי"ד.

(9) בלתי מוגה – סה"מ בראשית ח"א ע' קסד"ה.

קכה

[און ווי דער צ"צ איז מבאר אין זיינע רשימות אויף מגילת איכה, אז "י"ל ג"כ איכה – לעליות", און איז מבאר פסוק אחר פסוק ווי דער פסוק איז (אויך) לשבח, כולל אויך דעם פסוק "כל רודפי' השיגוה בין המצרים", אז "כל רודפי'" איז דער ענין פון "טוב וחסד ירדפוני", און "השיגוה בין המצרים" איז דאס וואס ווערט "נמשך מלמעלה מן המיצר העליון" דלית מחשבה תפיסא ביי"].

(17) באוה"ת שם, שהמשכה "מן המיצר העליון" הוא ע"י ההתבוננות "איך שכל העולמות רק טיפה אחת" – מיצר כפשוטו. ומבאר שם, דפירוש "בין המצרים" הוא "ב' בחי' מצרים". ויש לומר, דזה שע"י המיצר כפשוטו, ועד למיצר הגלות, נמשך ממיצר העליון, הוא (לא רק מפני שע"י המיצר, הקריאה והצעקה היא ביותר, אלא גם) מפני שהמיצר (התחתון) עצמו שרשו הוא במיצר העליון*.

ועפ"ז יומתק הקשר דפירוש הצ"צ עה"פ "השיגוה בין המצרים" עם הפירוש כפשוטו – כי השרש דמיצר הגלות (בין המצרים כפשוטו) הוא בחי' "מיצר העליון", ולע"ל יומשך זה בגילוי.

סה"ש תשמ"ח ח"ב ע' 540

(*) ועפ"ז יומתק מ"ש (תהלים קיח, ה) "מן המיצר קראתי י"ה ענני במרחב י"ה" – כי שרשו דמיצר התחתון הוא במיצר העליון, שלמעלה מבחי' "מרחב י"ה", ולכן בכחו להכריח כביכול המשכת ה"מרחב", שיהי' ענני במרחב י"ה. וי"ל יתירה מזו דכיון שהקריאה מן המיצר (כפשוטו) היא דוגמת ענין התשובה – ה"ענני במרחב" הוא באופן ד"טרם יקראו ואני אענה" (רמב"ם הל' תשובה פ"ז ה"ז), דכאשר "נרגש" בה"מרחב" שלמעלה הרצון לקרוא מן המיצר – זה עצמו מכריח כביכול ההמשכה, ענני.

קבו

לאחר מ"ב המסעות דיציאה ממצרים שמורה על סיום וגמר העבודה זמן הגלות ב"מדבר העמים" – נרגש אצלו שהשלימות ד"מעשינו ועבודתינו כל זמן משך הגלות", לא זו בלבד שנחשבת ל"מיצר" לגבי אופן העבודה דלעתיד לבוא ("כמצות רצונך"), אלא יתירה מזה – שאינה נחשבת לעבודה, ועד שנחשבת לענין הפכי – "מכה נפש".

והתבוננות זו פועלת אצלו הענין "מן המיצר" ("בין המצרים") קראתי י"ה, שצועק באמת "עד מתי" . . . כיון שרוצה לעבוד את ה' בשלימות; ומזה בא למרחב האמיתי – "ענני במרחב י"ה", בגאולה האמיתית והשלימה, שאז יתבטל לגמרי כללות ענין המיצר וגבול, כיון שיהי' הגילוי דמהותו ועצמותו ית' באופן ש"לא יכנף עוד מוריך והיו עיניך רואות את מוריך".

סה"ש תשמ"ט ח"ב ע' 602

קבז

ויש לומר, שכללות העבודה בג' חלוקות הנ"ל (הביטול והמס"נ שנעשה כלי לגילוי הנקודה שלמעלה, והמשכתה במציאות וגדרי האדם והעולם) . . .

סה"ש תשמ"נ ח"א ע' 116

(1) וע"ד מ"ש "מן המיצר גו' ענני במרחב י"ה" – שעי' המיצר, הביטול דנקודה, באים למרחב העצמי, הנקודה שלמעלה, שכוללת וחודרת בכל פרטי הדרגות, החל מבחי' י"ה (מרחב י"ה) כפי שהוא שם בפ"ע, מוחין בעצם (למעלה מי"ה כפי שהוא חלק משם הוי', מוחין השייכים אל המדות), ועד לשם הוי', ועד לשם אלוקים, כולל גם אלוקים בגימטריא הטבע, אשר, בהנהגתו באופן ד"לא ישבותו" מתגלה הענין ד"לא שניתי", הנצחיות דא"ס.

קכח

ולכן מצב זה בזמן הגלות מהוה הכנה להפיכת הגלות ע"י הגאולה האמיתית והשלימה – שאז יראו בפועל ובגלוי שכל מיצר הגלות "אף" לגריעותא, אינו אלא בשביל שיתוסף המרחב והגאולה, כמ"ש "מן המיצר קראתי י"ה (ועי"ז דוקא) ענני במרחב י"ה", "אף" למעליותא, הריבוי דבחי' הרביעית, שעוה"ז התחתון נעשה דירה לו ית', דירה שמרחיבה (כביכול) דעתו של אדם (העליון).

סה"ש תנשא"א ח"א ע' 212

קכט

מן המיצר קראתי י"ה ענני במרחב דורך דער עבודה פון קבלת עול וואס דאס איז מן המיצד ווארום ער האט דאך ניט קיין השבה און ער טוט מערניט ווי מצד קבלת עול וועט ער צוקומען צו במרחב צו השגה נאך מערער אז ער וועט שפעטער דערהערן די מעלה פון קב"ע וואס דאס דערלאנגט אין אמיתית המרחב.

אזוי איז אויך אין גשמיות אז אויב עס איז אויף אים נגזר געווארן עניות דארף ער דאס מקבל זיין באהבה ווארום באמת איז דאך דאס טוב ווי עס רעט זיך אין תניא פכ"ו נאר עס איז אזא טוב וואס קען ניט אראפ קומען בגלוי ער דארף מקבל זיין באהבה מצד קבלת עול ווייל אזוי האט דער אויבערשטער געהייסן נאר במילא וועט דורך דעם ענני במרחב אראפ קומען דער טוב בגילוי.

נאך א עצה האט געבען חסידות אויף פטור ווערן פון דער גזירה פון עניות ער זאל זיך מתבונן זיין אין זיין מעמד ומצב ווי ער איז ווייט פון אלקות און זיין גאנצע השגה איז . . . אז ער וועט דערהערן זיינע עניות אין רוחניות וועט זיך דערמיט אפ רעכענען די עניות אין גשמיות ווי עס רעט זיך אין אגה"ת פ"ב און עפ"י פשוט איז ווי דער רבי זאגט אז עס וועט אראפ קומען בטוב הנראה והנבלה.

משיחת שבת חוה"מ סוכות תשי"א (שיח"ק ע' יג)

קל

און דאס איז אויך דער טייטש פון דעם בין המצרים מצרים לשון רבים ווארום דורך דעם מיצר שלמטה איז דאך מן המיצר קראתי גו' ענני במרחב אז דורך'ן מיצר שלמטה קומט מען צום מרחב העצמי בל"ג וואס דער מרחב העצמי ווערט אויך אנגערופן בשם מיצר וויילע ער איז א נקודה וועלכע איז העכער פון אורך רוחב גובה ועומק דלכן נק' בשם מיצר.

און דאס מיינט מצרים לשון רבים אז דער מיצר שלמטה וואס ער איז למטה מטה ביותר פארבינט זיך מיטען מיצר שלמעלה גבוה גבוה ביותר מרחב העצמי וועלכע ווערט נתגלה בקרוב בשעת אז יהפכו לששון ולשמחה אין דעם נחלה בלי מצרים וואס וועט נתגלה ווערן בקרוב דורך משיח צדקנו.

משיחת ש"פ מטו"מ מבה"ח מנ"א תשי"ט (שיח"ק עמ' רח)

קלא

איז דער תכלית הגלות צוליב דעם גודל העלי' שמן המיצר, וכמ"ש מן המיצר קראתי, וכמאמר הבעש"ט ע"פ עת צרה היא וממנה יושע, אז פון די צרה

אליין מאכט מען צהר, וואס זיי זיינען די זעלבע אותיות, וואס דאס איז דורך דעם
בירור הניצוצות שבהגלות, איז דורך דעם דער תכלית העילוי בהגאולה.

משיחת ש"פ בשלח תשכ"א (שיחוק"ק ע' 62)

קלב

אלע מאל רעדט מען אז ר"ה דארף זיין דער מן המיצר קראתי און וואס
מער די קריאה איז מן המיצר אלץ מער קומט שפעטער דער ענני במרחב אמת
טאקע אז דאס וואס עס שטייט שנה שהיא רשה בתחילתה מתעשרת בסופה מיינט
מען ניט אז מען דארף ווארטן א גאנצן יאר אויפן מתעשרת נאר בסופה מיינט
גלייך נאך דעם רשה, ווי סאיז נאר דא די החלטה אויף קבלת עול, איז גלייך נאך
דעם קומט דער מתעשרת, איז אבער די קבלת עול אליין איז אין אן אופן פון מן
המיצר. אין דעם מאמר שטייט אז דער קבלת עול דר"ה, איז דער קבלת עול אליין
דארף זיין מתוך הרחבה.

משיחת ש"פ האזינו תשכ"ד (שיחוק"ק ע' 3)

קלג

ס'איז דאך מחשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה וכפירוש כ"ק מו"ח
אדמו"ר אז בשעת א איד האט א מחשבה טובה איז איר דער אויבערשטער מצרף
ער לייטערט איר אויס און ער איז איר מזכך, און פועל'ט אז די מחשבה זאל
ארויסקומען למעשה, זי זאל אראפקומען אין פועל ממש.

איז דאך דערפון מובן, אז בשעת איינער געפינט זיך אין א מיצר און פילט אז
ער איז אין מיצר וואס מצד דעם איז ביי אים דא דער מן המיצר קראתי.

— וואס דאס איז דאך די מעלה פון תפלה לעני וואס זי איז קודמת לתפלת
עשיר וויילע א עני, מצד דעם וואס ער פילט אז ער איז אין מיצר, דארף ער ניט
קיינ סאך התבוננות ווי ער דערמאנט זיך נאר אויף זיין מצב, איז ביי אים שוין דא
דער קראתי און ביי אים איז שוין דא דער "צמאה" און "כמה" —

און ער בעט דעם אויבערשטן "כן בקודש חזיתך" אז קומענדיק בקודש ווען
ער וועט ארויסגיין מן המיצר אל המרחב זאל ביי אים אויך דעמאלט זיין דער
קראתי דער "צמאה" און "כמה" ווי עס איז ביי אים געווען זייענדיג אין מיצר.

איז מחשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה אז דער אויבערשטער העלפט אז
די מחשבה זאל ארויסקומען בפועל וואס דא איז ביידע זאכן ערשטנס אז דער
אויבערשטער וועט אים בריינגען בקודש אז ער וועט קומען אל המרחב און די

צווייטע זאך אז קומענדיק אל המרחב וועט ביי אים זיין דער צמאון וואס ער האט געהאט בהיותו במיצר.

וויבאלד אז מצד אים איז דאך פאראן דער צמאה לך נפשי כמה לך בשרי און די בקשה כן בקודש חזיתך און בנוגע ווייטער איז דאך דאס שוין א ענין שאינו תלוי בו נאר דאס איז שוין אפהיינגיק אין דעת כל יכול איז דאך זיכער אז מחשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה אז דער אויבערשטער וועט מצרף זיין מחשבה אז זי זאל קומען בפועל אז א ער וועט אים בריינגען אל המרחב און אויך דאן וועט זיין ביי אים דער צמאון.

וואס אזוי איז אויך בנוגע תפלה לעני וואס אין עני אלא בדעת אז ער האט ניט קיין השגה וידיעה באלקות ומצד דעם איז ער קורא ומתפלל מן המיצר טענה'דיק אז דאס וואס ער איז א עני איז עס מצד סיבות שאינן תלויות בו איז דאך זיכער אז דער אויבערשטער וועט ממלא זיין את בקשתו אז ער וועט אים געבן עשירות בדעת און ער וועט ממלא זיין אויך זיין בקשה כן בקודש חזיתך אז אויך שפעטער זאל ביי אים זיין דער צמאון אזוי ווי בעת ער איז געווען א עני.

ובפרט בנוגע לאחינו הבמצאים במיצר ושבי' וואס דאס איז דאך א מיצר סיי בגשמיות סיי ברוחניות וואס מען לאזט זיי ניט לערנען תורה און מקיים זיין מצות און זיי זייבען קורא מן המיצר איז דאך זיכער אז עס וועט זיין דער ענני במרחב אז דער אויבערשטער וועט זיי ארויסנעמען מן המיצר אל המרחב ביז צו מרחב י"ה און דער אויבערשטער וועט געבן אז אויך באך דעם וואס זיי וועלן קומען אל המרחב זאל זיין ביי זיי דער קראתי אזוי ווי בהיותם במיצר.

און דאס זאל זיין בקרוב ממש אז זיי זאלן ארויסגיין מן המיצר אל המרחב מרחב בגשמיות ומרחב ברוחניות און עס זאל זיין בחסד וברחמים ובטוב הנראה והנגלה.

למטה מעשרה טפחים בקרוב ממש ובעגלא דידן.

. . . ווי גערעדט פריער אין מאמר וועגן דעם וואס די גמרא זאגט איזה חג שהחודש מתכסה בו הוי אומר זה ר"ה אז דאס וואס מען באצייכנט ר"ה מיט דעם וואס החודש מתכסה בו איז עס מצד דעם וואס דאס איז דער ענין פון ר"ה והיינו די עבודה פון ר"ה איז מן המיצר קראתי תכלית המצר שאין מיצר למטה ממנו וואס דאס איז בדוגמת החודש מתכסה בו תכלית הכיסוי.

סאיז דאך פאראן א זמן ווען די לבנה איז טאקע ניט במילואה זי איז הולכת ופוחתת אבער דאך עפעס א מציאות משא"כ החודש מתכסה בו איז ווען די לבנה

איז בתכלית הכיסוי א רגע קודם המולד וואס דאן איז זי דאך קיין מציאות ניט אפילו ניט די מציאות וואס אין איר איז דא בשעת המולד.

וואס דאס איז דער אמיתית ענין פון נקודה מיצר א נקודה אן קיין ציור כלל שאין למטה ממנה בשעת סאיז דא עפעס א ענין של ציור איז עס ניט אמיתית ענין הנקודה ווארום לגבי נידעריקער דערפון איז דאך דאס שוין א שטח ורוב ניט קיין נקודה אמיתית ענין הנקודה שאין בה ציור כלל איז בשעת סאיז תכלית המיצר שאיך למטה ממנה וואס דאס איז דאך דער ביאור אויף תרין משהו'ן לא אמרינן וויילע אמיתית ענין משהו איז אז סאיז ניט שייך קיין קלענערע מציאות פון דעם.

וואס פון דעם איז מובן בענין תפלה לענין אז די אמיתית המעלה פון תפלה לענין איז בשעת ער שטייט בתכלית העניות והמיצר שאין למטה מזה וואס דאן איז דער אמיתית הענין תפלה לענין אז זיין תפלה איז אין קיין ציור ניט נאר מצד פשיטות הנפש וויילע צו גילויים איז ער דאך ניט שייך וואס דאס איז דער מן המיצר קראתי קריאה בעלמא ווי גערעדט פריער בהמאמר.

און דער קראתי וואס קומט מן המיצר בריינגט דעם ענני במרחב אז אויך די המשכה שמלמעלה איז פון מרחב העצמות תכלית הפשיטות וואס דארטן איז ניט שייך קיין ציור ומציאות כלל.

...איז דעם ענין פון יבחר לנו את נחלתינו האט מען דאך גערעדט פריער אז דאס קומט פון עצמות און דאס טוט מען אויף דורך דעם מן המיצר קראתי וואס דוקא בשעת אז מן המיצר און קראתי איז ענני במרחב אז עס ווערט נמשך פון מרחב העצמות.

וואס דאס איז דאך פארבונדן אויך מיטן ענין פון שופר שצדו אחד קצר וצדו השני רחב אז דוקא דורך דעם וואס צדו א' קצר דער מן המיצר אן קיין ציור ניט וואס דערפאר איז כל הקולות כשרים לשופר איז צדו השני רחב אז גלייך נאך דעם שנה שהיא רשה בתחלה גלייך נאך תקיעות איז מתעשרת.

וואס דאס האט זיך דאך זיכער אויפגעטאן אן קיין ספק כלל ווארום וויבאלד אז מען מאכט א ברכה אויף תקיעות וואס די ברכה איז דאך ניט נאר אויף די מעשה המצוה נאר אויך אויפ'ן רמז שבה סיי דער עורו ישנים משנתכם די התעוררות וואס טוט זיך אויף למטה ע"י השופר, סיי דער עורה למה תישן הוי" וואס טוט זיך אויף למעלה ע"י השופר איז דאך הזוי דער אלטער רבי זאגט אין תניא אז סאיז קיין ספק ניט און קיין ספק ספיקא ניט אז דער ענין האט זיך זיכער אויפגעטאן.

ווי גערעדט פריער אין מאמר אז דער ענין פון מיצר ומרחב איז דא אויך אין שופר גדול נאר דארטן איז עס אין א העכערן אופן וואס דער ענין פון שופר גדול איז אעפ"י אז בעיקר וועט עס מאיר זיין לעתיד איז אבער אליך ביו"כ דער ענין פון שופר גדול.

שטעלט זיך א שאלה בר"ה בלאזט מען מאה קולות און ביו"כ בלאזט מער בלויז איין תקיעה היינט ווי זאגט מען אז דוקא ביו"כ איז שופר גדול מען געפינט אבער א מעלה אויפ'ן שופר דיו"כ וואס דוקא אין אים איז ניטא די הגבלות פון שבת וחול בר"ה בשחל בשבת בלאזט מען ניט און ביו"כ אפילו כשחל בשבת בלאזט מען די תקיעה ואפילו בזמן הזה.

ומצד דעם וואס יו"כ איז בחי' שופר גדול דערפאר איז דעמאלט יציאת העבדים לחירות אבער אעפ"כ איז ווי געזאגט פריער אז דער מתעשרת הייבט זיך אן גלייך נאך די תקיעות דר"ה דערפאר איז שוין פון ר"ה אן הייבט זיך אן די יציאה לחירות נאר דער נפטרים לבתיהן איז ביו"כ.

משיחת יום ב' דר"ה תשכ"ו (שיחוק"ק ע' 2 ואילך)

קלד

וואס דערפאר איז אין די פסוקים וואס מען זאגט פאר תק"ש וואס מיס זיי וויל מען ארויסגעבן וואס תק"ש טוט אויף איז דער ערשטער פסוק מן המיצר קראתי י"ה ענני במרחב י"ה אז פון דעם מיצר וואס קראתי ווערט דער ענין פון ענני און ניט ענבי סתם וואס מעך האט געבעטן נאר דער ענטפער קומט אין אן אופן פון במרחב אין א געוואלדיקער ברייטקייט.

און מען איז נאך מוסיף אז דאס איז ניט קיין ברייטקייט לויס די השגות פון בנ"א אדער פון מלאכים דער העכסטער דרגא פון מלאכים חיות ושרפים ואופני הקדש נאר דאס איז א מרחב י"ה ביי דעם אויבערשטן אליין און אין שם הוי' גופא איז דאס אין דעם תחילה פון שם הוי' די ערשטע צוויי אותיות וואס דאס איז דער ביאור אז במרחב י"ה מיינט דאס דער מרחב העצמי פון עצמות ומהות.

וואס דאס איז די הוכחה נוספת אז מתעשרת בסופה דאס איז גלייך באך תק"ש ווארום סאיז נוגע להלכה למעשה בבוגע ווי א שופר דארף אויסזען און ווי אזוי מען דארף אין אים בלאזן אז מן המיצר איז איין קצה פון דעם שופר און ענני במרחב י"ה איז דאס דער צווייטער קצה פון שופר.

דאס הייסט אז דער קול גייס אריין אין דעם מיצר פון שופר און ער גייט ארויס פון דעם צווייטן קצה פון שופר וואס ווערט אנגערופן במרחב דער מרחב

פון שופר דאס איז דער ענבי במרחב י"ה וואס דאס איז נוגע להלכה למעשה ווי אזוי מען זאל בלאזן ווי אזוי א שופר דארף אויסזען מיט די פרטים שבדבר וואס מען לערנט דאס אפ פון מן למיצר און מן המרחב.

זאגט מען גלייך לויט דעם אן אפלערנונג להלכה למעשה אין נגלה דתורה אז בשעת ער הויבט אן בלאזן איז דאס א מצב וואס דעמאלט איז דאס מיצר פון שופר און מיצר אין וועלט שנה שהיא רשה בתחילתה און דערנאך ענני אז סגייט ארויס דער קול במרחב פוך דעם שופר דאס טוט אויף מרחב אין וועלט אז די שנה ווערט מתעשרת בסופה און אין וואס פאר א מרחב אין א מרחב י"ה וואס דאס איז אבער ווי דאס שטייט בר"ה און די עשרת ימים שבין ר"ה ליוהכ"פ אין אן אופן פון בכסה אבער ניט דאס איז די כוונה די כוונה איז דאך אז עס זאל זיין ונגלה כבוד הוידע און די כוונה פון דעם אויבערשטן איז אז א איד זאל האבן מרחב מיי אין עניבים רוחניים סיי אין ענינים גשמיים.

ווען הויבט זיך אן דער בכסה נתגלה ווערן דאס איז ביום הראשון וואס דעמאלט זעט די וועלט אז אידן זיינען נצוחייה אבער סאיז ניט אז דער וועלט זעט די לולב בחמשה עשר בתשרי דער לולב מוז צוגעגרייט ווערן אין די ימים שלפני זה ווי גערעדט פריער גלייך למחרת יוהכ"פ הויבט זיך דאס אן און בערב סוכות בארבעה עשר בתשרי דעמאלט ווערט מסתיים אז די וועלט זעט אז ס'שטייט א סוכה און ער גייט און לויפט אין גאס מיט די אלע ד' מינין ולולב בראשם.

און אז מען פרעגט אים בדוגמא ווי ס'איז געווען אין די ד' ימים שלפני הפסח בגאולת מצרים וואס די מצריים האבן געפרעגט וואס פאר א מעשה איז דאס האט מען זיי געענטפערט אז מען גרייט זיך צו דעם ענין וכו' וכו' האט זיך שוין דעמאלט אנגהויבן פון עשירי בניסן דער סומל אין וועלט למכה מצרים בבכוריהם אע"פ וואס שחיתת השה איז ערשט געווען בארבעה עשר בניסן.

עד"ז אויך בנידון דידן אז ס'הויבט זיך אן ב"א דער טומל פון סוכות און די ד' מינים הויבט זיך שוין אן אין ענוני וועלט וואס זיי זיינען מעלים ומסתיר ענינים פון גלות דער ענין פון למכה מצרים בבכוריהם וואס כל הגלויות נקראים ע"ש מצרים פון די ענינים וואס ווערן אויפגעטאן חמשה עשר בתשרי.

וואס בכללות איז דאס דער ענין וואס מען שטעלט זיך במרחב ווי גערעדט פריער אז די מצוה און די הנהגה פון סוכות אויך אין וועלט הנהגה בא א איד איז באספך מגרנד ומיקבך ג' פעמים שמחה וואס דאס איז דער ענין פון מרחב.

אין איינפאכע ווערטער איבער געטייטשט ער גייט מלכתחלה אריבער ווארום דער מיצר האט ער געהאט ברוחניות בשעת ער האט געזאגט מן המיצר

קראתי און דערנאך האט ער געהערט תקיעת שופר לשמוע קול שופר און גלייך נאך דערויף האט זיך אפגעטאן די ענינים למעלה און אויך למטה גלייך אין אן אופן פון בכסה דערנאך שטעלט ער זיך אוועק גלייך מלכתחלה אריבער ווען ס'הויבט זיך אן די הכנה אין וועלט בגלוי צו ענינים פון סוכות וואס דאס איז א יו"ט וואס ער שטייט אריבער.

משיחת י"ג תשרי תשל"ג (שיח"ק ע' 57)

קלה

ווי גערעדט פריער איז דאך דא אין דעם ענין פון מן המצר קראתי י"ה ענני במרחב י"ה ווי ער שטייטשט דאס כפשוטו אין דעם מאמר פון ר"ח תמוז תרפ"ז כפשוטו מן המצר פון דעם מאסר איז דאס אויך דא ביז אין עבודת ה' דעם ענין פון המיצר אז לויט די מדידה והגבלה וואס ווי גרוים די מדידה והגבלה זאל ניט זיין איז דאס אלץ א מדידה והגבלה ווערט דאס אנגערופן בשם מיצר ואדרבא בא דעם וואס די מדידה והגבלה איז גאר א גרויסע דערפאר וואס ער איז קרוב קרוב יותר איז ער פילט נאך מערער ווי אזוי זיין גרויסע מדידה והגבלה איז גאר אגרויסער און א טיפערער מיצר כמבואר לעיל לויט אגה"ק אגרת הגאולה בבואו מפ"ב פון דעם אלטען רבי'ן.

וע"ד ווי גערעדט בנוגע צו דעם ערשטן גלות פון גלות מצרים וואס דאס איז געווען בעבודה קשה בלבנים ובחומר וכו' איז ער דאך מבאר אין תורה אור אז בחומר דא ק"ו ובלבנים דא ליבון הלבנת דאס הייסט אז דאס וואס ער מאטערט זיך אין א הבנה פון א ק"ו און מעטערט זיך אין ליבון הלכתא איז דאס אן עבודת פרך עבודה קשה ברוחניות און דאס פארבייט די עבודה קשה עבודת פרך בחומר ובלבנים ווי דאס איז געווען בגלות מצרים כפשוטו וואס אין מקרא יוצא מידי פשוטו נאך דערויף וואס סאיז געווען שוין גלות מצרים איז דערנאך איז מען יוצא מיט די עבודה קשה בחומר ובלבנים בק"ו ובלבנים הלכתא.

וואס דאס איז ווי גערעדט בנוגע צו כללות הענין פון מיצר און מרחב אז נאך דעם לימוד התורה וקיום המצוות פון דורות הראשונים ובפרט דורך עבודת וקיום המצוות פון נשיאי הדור ביז נשיא דורינו פון דעם רבין בעל המאסר והגאולה האט מען אראפגענומען דעם צורך והכרח ח"ו אין די ענינים בלתי רצויים כפשוטו און זיי בלייבן מערניט ווי בדקות אין עניני לימוד התורה וכיוצא בזה ובמדובר לעיל כדי עם זאל זיין א מעגלעכקייט פון דעם אצבע קטנה פון דער השתדלות פון עכ"פ בדוגמא פון א אצבע קטנה כדי ער זאל זיין דער גומר המצוה פון פארברענען די ווענט פון דעם גלות און בריינגען אידן לגאולה האמיהית והשלימה.

וואס דער פס"ד איז דאך אז אין המצוה נקראת אלא ע"ש גומרה ד.ה. אז דער דור פון עקבתא דמשיחא האט דעם זכותי אז דורך דערויף וואס זיי וועלך מברר זיין די פכים קטנים די נצוצות הכי אחרונים דורך די עבודה שלהם איז די גאנצע מצוה צו בריינגען שכינתא בגלותא וישראל בגלותא צו דער גאולה האמיתית והשלימה ושם נעשה לפניך כמצות רצוניך איז דאס נקראת ע"ש גומרה און דאס איז ניט נאר א ענין של קריאה בעלמא ווארום דאס איז נקראת ע"פ תורה וויבאלד אז תורה רופט דאס אזוי אן איז א סימן אז דער גומר האט די גאנצע מצוה ניט דאס נעמט ח"ו דעם זכות ביי די פריערדיקע אבער ער האט דעם זכות פון דער גאנצער מצוה וויבאלד אז ער האט איר גומר געווען וואס דערפון איז פארשטאנדיק אז וויבאלד אז מהאט דעם גודל הזכות דעם א' תפיסת מקום פון דעם נזיקין המונעים ומבהילים ומסתירים אויף ניט נתפעל ווערן פאר זיי וויבאלד אז דורך דערויף זאגט מען און מטוט אויף די כל מעשינו ועבודתינו במשך זמן הגלות פון אלע דורות משחרב ביהמ"ק עד היום הזה איז דאס האט א שייכות צום גומרה.

משיחת י"ב תמוז תשל"ד (שיחוק"ק ע' 270)

קלו

און עס וועט בטל ווערן דער "בין המצרים" הפרטי בא יעדן איינעם, דער מיצר וגלות אין וועלכע ער געפינט זיך, ביז – עס וועט בטל ווערן דער "בין המצרים" הכללי פון אלע אידן – דער גלות,

ביז – עס וועט זיין "מן המיצר קראתי י"ה ענני במרחב י"ה",

מ'וועט האבן התרחבות אין אלע ענינים, ביז צו דער התרחבות הכי גדולה – גאולה האמיתית והשלימה, ע"י משיח צדקנו, במהרה בימינו ממש.

משיחת ש"פ מטות מבה"ח מנ"א תשמ"א (שיחוק"ק ע' 264)

קלז

א. וזוהי ההוראה מ"סליחות ליום השביעי" – שלא צריכים לחכות עד שמגיע מעמד ומצב ד"מיצר", ואז הוא אומר קאפיטל תהלים כו' (וכפי שאמר דוד המלך "מן המיצר קראתי גו"), אלא גם כאשר נמצא במעמד ומצב ד"מרחב" הנהגתו היא באופן ד"קראתיך".

וכאשר הנהגה היא באופן ד"קראתיך" באופן של "מרחב" – לא מגיעים כלל למעמד ומצב של "מיצר", וכמ"ש "כל המחלה אשר שמת במצרים לא אשים עליך" – מלכתחילה. והרי לאחרי יצי"מ היו בני במעמד ומצב של הרחבה כו' –

כמסופר בגמרא "שאיין לך כל אחד ואחד מישראל שלא היו עמו תשעים חמורים לובים טעונים מכספה וזהבה של מצרים", וכל זה בנוגע לביזת מצרים, ולאח"ז היתה ביזת הים בריבוי גדול יותר כו' – ובהיותם במעמד ומצב ד"מרחב" היתה הנהגתם באופן ד"קראתיך". ולכן "כל המחלה אשר שמתני במצרים לא אשים עליך". וזוהי כללות ההוראה שלוקחים מ"סליחות ליום השביעי" – שהעבודה צריכה להיות באופן ד"קראתיך" מן המרחב, ועד למרחב העצמי – הקשור עם מספר שמונה (שמונת ימי אמירת הסליחות) שזהו הענין דספירת הבינה: רחובות הנהר, למעלה ממדידה והגבלה, ולמעלה מסדר השתלשלות כו'.

זאת אומרת: מבלי הבט על זה שבאמירת הסליחות מזכירים ענינים בלתי רצויים וכו' – צריכה להיות העבודה מתוך הרחבה ושמחה כו', ועאכו"כ כאשר נמצאים ביום השבת דימי הסליחות, ובשבח הב' דימי הסליחות (דרגא נעלית יותר משבת הא'), שענין השבת הוא – ש"איין עצב בה".

ב. והנה, אע"פ שב"סליחה" זו נאמר "מן המיצר קראתיך", היינו, שהקריאה צריכה להיות "מן המיצר" – הרי כשם שאדמו"ר הזקן מבאר שאפשר להחליף את השעבוד "בחומר ובלבנים" ביגיעה בלימוד התורה, היינו, שמתייגע "בחומר – דא קל וחומר, ובלבנים – דא ליבון הלכתא", ועי"ז מבטל את השעבוד "בחומר ובלבנים" כפשוטו, כמו כן מובן בנוגע לענין ד"מן המיצר", שאפשר להחליף את ביגיעה בלימוד התורה, ובכללות – כאשר עבודתו היא באופן שמשנה את טבעו ורגילותו כו'. וזהו כללות הענין ד"עבודת פרך" – עבודת נשים לאנשים כו'. דלכאורה אינו מובן: הרי עבודת נשים קלה יותר מאשר עבודת אנשים, וא"כ, מדוע עבודת נשים לאנשים היא "עבודת פרך"? – אלא הביאור בזה הוא, היות שאין זה מפי רגילותם, הרי שינוי הרגילות הוא ענין של "עבודת פרך".

ולדוגמא: ישנו יהודי שטבעו ורגילותו ללמוד באופן של שקו"ט ופלפול, וכאשר אומרים לו שצריכים ללמוד גם באופן של בקיאות כו' – טוען הוא שאינו רגיל בזה. ועד"ז לאידך: ישנו יהודי שטבעו ורגילותו ללמוד באופן של בקיאות, וכאשר אומרים לו שצריכים ללמוד באופן של שקו"ט ופלפול, ולחדש בתורה כו' – טוען הוא שאינו רגיל בזה, וטוען שמספיק שהענין ד"לאפשה לה" יהי' אצלו עי"ז שחוזר עוד הפעם על מה שלמד כבר בעבר. וזאת – אע"פ שאדמו"ר הזקן מבאר בהל' ת"ת שישנו חיוב "לפלפל בהן בקושיות ופירוקים כו' ולחדש חידושי הלכות רבות וכו'". [צריכים רק להזהר שהחידושי תורה לא יהיו "חידושים" ממש שלא נאמרו למשה בסיני! – כידוע הפתגם שאמר כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע בדרך "צחות" – שישנם כאלו שמחדשים בתורה חידושים ממש – חידושים שלא נאמרו למשה בסיני! ולכן, צריכים להזהר שלימוד התורה באופן דפלפול ושקו"ט יהי' ע"פ כללי התורה – ועי"ז יחדש חידושים באופן המתאים כו'.]

וזהו ההוראה – שלימוד התורה (וכללות עבודת האדם) צריך להיות באופן שמשנה את טבעו ורגילותו כו', שע"ז הוא מגיע לעילוי גדול ביותר. וע"ד הענין ד"לפום צערא אגרא", היינו, שלפי ערך הצער בשינוי הטבע כו'. כן הוא גודל השכר והעילוי שנפעל ע"ז.

. . . השייכות דתקיעת שופר עם הענין ד"למען הקים אותך היום לו לעם", שזה נעשה ע"י תק"ש – מובנת ע"פ האמור לעיל אודות הענין ד"מן המיצר קראתי י"ה ענני במרחב י"ה".

והביאור בזה:

כללות הענין דתק"ש הרי זה באופן שתוקעים בצדו הצר של השופר – בדוגמת הענין ד"מן המיצר קראתי י"ה", והקול יוצא מצדו הרחב של השופר – בדוגמת הענין ד"ענני במרחב י"ה" (כמובא גם להלכה). והנה, כללות הענין ד"ענני במרחב י"ה" שנפעל ע"י תק"ש, הרי זה קשור עם מרחב העצמי, ומגיע עד להתנשאות עצמית ועד שבנ"י נעשים מציאות אחת עם בחי' התנשאות העצמית.

וענין זה נפעל ע"י הביטול ד"מן המיצר". היינו, ע"ז שמציאותו מתבטלת מכל וכל: הוי הוא נעשה מציאוח אתת עם בחי' התנשאות העצמית. ולכן תק"ש קשורה עם קול דקרן של בהמה דוקא – להורות על בחי' הביטול כו'. ועפ"ז מובן שהפעולה דתק"ש (אחדותם של בנ"י עם בחי' התנשאות העצמית) ענינה אחד עם הענין ד"למען הקים אותך היום לו לעם", שזהו הכריתת ברית שבין הקב"ה ובנ"י שע"ז נעשים הקב"ה ובנ"י לדבר אחד; כמבואר בלקו"ת (ריש פרשתנו) שענין הכר"ב הוא "להיות שניהם עוברים בתוך גוף אחד להיות לאחדים".

משיחות ש"פ נצבים תשמ"א

קלח

הענין הבלתי רצוי דבין המיצרים – הרי זה רק כאשר מדובר אודות מציאות העולם, משא"כ כפי שהענין הוא בתורה האמורים בפרשה הרי זה ענין טוב.

וכידוע ביאור הצ"צ ברשימות על איכה אודות הענין דבין המיצרים כפי שהוא למעליותא וכללות הנקודה בזה היא שע"ז באים לעילוי דאתהפכא כיתרון האור מן החושך.

וע"ד הענין ד"מן המיצר קראתי י"ה ענני במרחב י"ה" שדוקא ע"י הקריאה מן המיצר, אזי נפעל הענין דענני במרחב שזהו עניו נעלה יותר ממה שנפעל ע"י קריאה סתם, כמ"ש קרוב ה' לכל קוראיו לכל אשר יקראוהו באמת מכיון שע"י הקריאה מן המיצר נפעל הענין דענני במרחב י"ה.

דהנה איתא בטור (או"ח סתקפ"א) בשם המדרש בפ"י הכתוב כי מי גוי גדול אשר לו אלקים קרובים אליו כה' אלקינו בבל קראנו אליו, איזו אומה כאומה זו שיודעת אופי' של אלקי' כו' שכבר בערב ר"ה לובשים לבנים ומתעטפים לבנים כו', ואעפ"כ העילוי דמן המיצר קראתי יה ענני במרחב יה נפעל ע"י תקיעת שופר דוקא שלכן אומרים פסוק זה לפני תק"ש מכיון שהשופר צדו א' צר וצדו השני רחב וכאשר תוקעים בצדו הצר ושומעים את הקול שיוצא מצדו הרחב הרי זה בדוגמת הענין דמן המיצר קראתי יה ענני במרחב יה.

ומזה מובן שהענין דענני במרחב יה שנפעל ע"י הקריאה מן המיצר דוקא – הוא נעלה יותר מהענין דאלקים קרובים אליו, קרוב ה' לכל קוראיו, שנפעל ע"י הקריאה סתם.

משיחות ש"פ מטו"מ תשמ"ג (התנועדות ח"ד ע' 1823)

קלט

והנה כאשר בני" נמצאים במצב של אחדות כולנו כאחד מוסיף הדבר בהמשכת ברכתיו של הקב"ה כמ"ש ברכנו אבינו כולנו כאחד באור פניך כמבואר בתניא פרק ל"ב.

ועד שזוכים לברכה העיקרית – ברכת הגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו,

שאז יהי' ענין האחדות בתכלית השלימות כמ"ש ואתם תלוקטו לאחד אחד בני ישראל היינו שישנו כל ריבוי ההתחלקות דבני" לאחד אחד וביחד עם זה נמצאים כולם במצב של אחדות, תלוקטו, ובאופן שאפילו יהודי א' בלבד אינו נשאר בגלות, דלא כבגאולות הקודמות, הגאולה מגלות בבל וכיו"ב שגם לאחריהם נשאר עדיין יהודים בגלות, אלא גאולה שלימה, תלוקטו בשלימות בנערינו ובזקנינו גו' בבנינו ובבנותינו, כפי שכולם נעשים מציאות אחת לאחדים כאחד קהל גדול לשון יחיד.

כלומר מצד אחד ישנו תכלית הריבוי והי' מספר בני ישראל כחול הים אשר לא ימד ולא יספר, וביחד עם זה קהל גדול, קהל לשון יחיד כלומר, אף ששבת אחד איקרי קהל וא"כ ישנם כמה קהילות מ"מ נעשים כולם למציאות ונקודה אתת קהל. וקהל זה הוא באופן דגדול היינו שנקודה זו מתפשטת עד למרחב העצמי באופן דופרצת.

ובלשון החסידות שע"י המיצר באים למרחב העצמי, מן המיצר גו' ענני במרחב, ובענינו נקודה דמיצר כפי שבאה ומתפשטת עד למרחב העצמי:

נקודה הו"ע המיצר שכן נקודה פירושה שאי אפשר לחלק אותה לשתיים דאל"כ אינה נקודה אמיתית מפני שאין לה אורך ורוחב שזהו אמיתית הענין דמיצר.

...ונקודה זו מתפשטת ובאה באופן דמרחב העצמי כפשוטם של דברים בעולם דלמטה.

וזהו גם הקשר להמוזכר לעיל בענין השופר דמוצאי יוהכ"פ שהוא בדוגמת השופר דר"ה שהרי ענינו של השופר הוא מן המיצר גו' ענני במרחב עד למרחב העצמי, והרי גם הגאולה העתידה קשורה עם ענין השופר כפי שמסיימים וחותמים בברכת שופרות דר"ה תקע בשופר גדול לחרותנו.

ודוגמתו בנוגע לאחדותם של ישראל כאמור שההתאחדות היא באופן שכולם נעשים לנקודה אחת, וביחד עם זה מתפשטת נקודה זו עד למרחב העצמי כולל מציאות כל העולם כולו שהרי כל העולם לא נברא אלא בשביל ישראל, ויתירה מזו כל אחד ואחד חייב לומר בשבילי נברא העולם כמדובר כמ"פ שבכל אחד מישראל משתקף כלל ישראל כשם שבכלל ישראל משתקף כל יהודי פרטי.

וכאמור קהל גדול – שלימות העם, ישונו הנה – לארצנו הקדושה, ארץ אשר גו' תמיד עיני ה' אלקיך בה מרשית השנה ועד אחרית שנה, שלימות הארץ. משיחת ליל י"ג תשרי תשמ"ה (התוועדות ח"א עמ' 188 ואילך)

קמ

ויהי רצון – והוא העיקר – שיקויים הר"ת דרמב"ם: "רבות מופתי בארץ מצרים"¹, היינו, שגם כשנמצאים עדיין "בארץ מצרים", במיצרים וגבולים² דהגלות, מתגלים ריבוי מופתים ברגע האחרון דהגלות, ותיכף ומיד באים להרגע הראשון דהגאולה האמיתית והשלימה.

ויש לקשר הענין ד"רבות מופתי בארץ מצרים" עם מה שאומרים בראש השנה "מן המיצר גו' ענני במרחב גו"³.

משיחת יום שמח"ת תש"נ⁴

(1) בא יא, ט.

(2) ראה תו"א וארא נו, ב ואילך. ובכ"מ.

(3) תהלים קיח, ה.

(4) בלתי מוגה – דברי משיח תש"נ ח"א ע' 183.

קמא

וזהו גם "החלצו", שהפירושו הפשוט בזה הוא שמוציאים את האנשים ממצב אחד ומביאים אותם למצב של "החלצו", היינו שמוציא את עצמו ואת סביבתו ממדידות והגבלות שלהם ומביאם למצב של הרחבה, ובלשון הכתובי – "מן המיצר קראתי י"ה ענני במרחב י"ה", שדוקא בחי' "מיצר" ממשיכה בחי' "מרחב", ועד ל"מרחב העצמי"². ו"מרחב י"ה" כפי ש"י"ה" (מוחין מצד עצמן) הוא למעלה משם ("י"ה" כפי שהוא חלק משם) הוי"ו³, וגילוי זה נמשך וחודר בשם הוי", ועד בשם אלקים, ועד בגימטריא הטבעי, ואדרבה – דוקא בטבע העולם מתגלה ענין נעלה ביותר – סדר ההנהגה ד"לא ישבותו"⁵, ענין הנצחיות שבכח הא"ס (עכ"פ בשם המושאל).

משיחת ש"פ וירא תש"נ⁶

(1) תהלים קיח, ה.

(2) ראה סה"מ תרס"א ע' קצ-קצא. ובכ"מ.

(3) ראה גם לקו"ת פקודי ד, א ואילך. ובכ"מ.

(4) פרדס שער (יב) הנתיבות פ"ב. שעהי"ה רפ"ו. ועוד – נסמן בסה"מ י"ב-י"ג תמוז ע' רלד.

(5) נח ח, כב.

(6) בלתי מוגה – דברי משיח תש"נ ח"א ס"ע 277-8.

קמב

וכמ"שי "מן המיצר קראתי י"ה ענני במרחב י"ה", הגילוי דשם "י"ה" (שלמעלה משם הוי"), "הנסתרות להוי" אלקינו"², שמצד זה הנשמה היא תמיד (בכל מעמד ומצב) "באמנה אתו"³ – דלא כמו "י"ה", "והנגלות"⁴, ששם זקוקים לעבודה ד"סור מרע".

משיחת ש"פ ויצא תש"נ⁵

(1) תהלים קיח, ה.

(2) נצבים כט, כח.

(3) תניא פכ"ד (לא, א).

(4) ראה לקו"ת פקודי ג, ב. בהעלותך לה, סע"ד. פ' ראה כט, סע"א. ובכ"מ.

(5) בלתי מוגה – דברי משיח תש"נ ח"ב ע' 29.

קמג

והרי כל ענינו של ה"מיצר" הוא רק בכדי שעל ידו יגיעו ל"מרחב י"ה" – "מן המיצר קראתי י"ה ענני במרחב י"ה"¹, ו"ענני במרחב" עד ש"טרם יקראו ואני אענה"², וע"י עבודה זו מהפכים את "מצרים" ל"מרחב י"ה", ההרחבה גם בארץ מצרים ("ויאחזו בה ויפרו וירבו בה"), ועד באופן דלמעלה ממדידה והגבלה ("מאוד"), ועוד ועיקר – ההרחבה דגאולה האמיתית והשלימה בקרוב ממש.

משיחת ש"פ ויגש תנש"א³

(1) תהלים קיח, ה.

(2) ישעי' סה, כד.

(3) בלתי מוגה – דברי משיח תנש"א ח"ב ע' 98.

קמד

וממילא מובן, שכמו שמשה רבינו עשה את כל האותות ומופתים ע"י "מטה האלקים" עוד בארץ מצרים – כך גם עושה כל יהודי (ע"י בחי' משה שבקרבו) אותות ומופתים גם במיצרים וגבולים: ד"עולם" מלשון העלם והסתר⁴, ועד שהמיצרים וגבולים דארץ מצרים נעשים מיצרים וגבולים דקדושה, ובקדושה גופא נעשה "רבות מופתי בארץ מצרים", שהוא מבטל את כל המיצרים וגבולים (גם) דקדושה.

ואדרבה – דוקא ע"י עבודתו בעולם "מן המיצר קראתי" מתגלה ה"ענני במרחב י"ה"⁵, מרחב האמיתי, המרחב דעצמות ומהות!⁶...

וממילא מובן שתיכף ומיד כשפותחים את העיניים לרווחה – רואים בפועל את ה"ענני במרחב י"ה", גילוי הפשיטות האמיתית דעצמות ומהות כאן למטה

(1) ראה תניא רפמ"ב.

(2) ראה תו"א יתרו ע"א, ג ואילך. ובכ"מ.

(3) ראה לקו"ת במדבר, סע"ג (מקה"ר פ"ג, יא). שלח לו, ד. שבת שובה סד, ב. ביאורו"ז להצ"צ ח"א ע' שנה (מפסחים נ, א). סה"מ הי"ש"ת ע' 160 ואילך. וראה גם תקר"ז תמ"ב. ובכ"מ.

(4) תהלים קיח, ה.

(5) ראה ד"ה מן המיצר תרצ"ז (סה"מ תרצ"ז ע' 154). ועוד.

(6) ראה סה"מ תרצ"ו ע' 13. וש"נ.

"אָט דאָ למטה" בעולם הזה, כפי שהיא "חד" עם הפשיטות שבכאו"א מישראל⁶ – גילוי הנקודה האמיתית, שלמעלה מכל הענינים, וכוללת את כל הענינים, כפי שישראל וקוב"ה כולא חד⁷, כמדובר בארוכה בהתוועדות שלפני זה⁸.

ותיכף ומיד מתגלית פשיטות העצמות בהפשיטות דישראל, ובפרט בבני ישראל הלומדים פשיטות התורה, וכמנהג כל ישראל ללמוד כמה ענינים בתורה עוד בברכות השחר, אפילו קודם אמירת "מה טובו" (כמדובר בארוכה בהתוועדות שלפני זה). ובהמשך לזה באה כל התפילה, עד לסיומה באמירת "אך צדיקים יודו לשמך ישבו ישרים את פניך"⁹, "פניך" גם מלשון פנימיות (ופשיטות) דלמעלה.

ועד שניכר ומתגלה איך שכל הענין ד"מצרים" מלשון מיצרים וגבולים הוא אך ורק הכנה למתן תורה שלאחרי זה, לגילוי ה"תורה חדשה (ש)מאתי תצא"¹⁰ [דאף שמתן תורה לא יהי' עוד הפעם¹¹, הרי ההתגלות דפנימיות התורה תהי' דוקא לעתיד לבוא] – ע"ד ובדוגמת גאולה ראשונה, שע"י "מטה האלקים" נתברר ונתגלה שגלות מצרים היתה הכנה להגילוי דמתן תורה!

משיחת ש"פ ויצא תשנ"ב¹²

(7) ראה זח"ג עג, א.

(8) שיחת ש"פ תולדות (לעיל ע' 16 ואילך).

(9) תהלים קמ, יד.

(10) ישע"י נא, ד. ויק"ר פ"ג, ג.

(11) סה"מ תרמ"ז ע' פז. תרנ"ו ע' שנו. המשך תרס"ו ע' כג. שם ע' תקמו. תער"ב ח"א ע' שסו. סה"מ

תער"ב-תרע"ו ע' קיג. עטר"ת ע' רצא. תרפ"ה ע' קצט. תש"ט ע' 57 (השני). ועוד.

(12) בלתי מוגה – דברי משיח תשנ"ב ח"ב ע' 37-38.

קמה

ומפרשת "ויגש" עוברים מיד ממעמד ומצב דפרשת ויגש אל הגאולה בפשטות, הגאולה האמיתית והשלימה. וממילא נעשה מיד המשך הענינים שלאחרי זה, החל מ"ויחי יעקב בארץ מצרים" – שכל המיצרים וגבולים דעולם הזה נתהפכו כבר, ועד שהם נעשו "מיצרים" כאלה שענינם הוא בכדי שעל ידם יגיעו אל "מרחב" גדול יותר, ועד ל"מרחב י"ה", שלזה נדרשת הקדמת "מן המיצר" דוקא, מיצר מיוחד, שדוקא ממנו ועל ידו מגיעים אל המרחב – "מן המיצר" . במרחב י"ה!

משיחת ערב זאת חנוכה תשנ"ב¹

(1) בלתי מוגה – דברי משיח תשנ"ב ח"ב ס"ע 122:3.

קמו

להוציא את ה"מיצר" ל"מרחב"

א. הפירוש בפסוקי "מז המיצר – רצה לומר, זהו החסד, כי כאשר קראתי לו מן המצר והדוחק, ענה לי ה' והעמיד אותי במרחב".

בחסידות² מפרשים ש"במרחב" הוא לא רק המשכה מלמעלה (שבא כתוצאה מהעבודה), אלא זהו המשך של עבודת האדם, שבעבודתו לוקח את "המיצר" ומביאו ל"מרחב".

ויובן זה בהקדם ענין ה"מצר" וה"מרחב" כפי שהוא בספירות למעלה: ספירת החכמה היא בחי' נקודה בלבד³ להיותה בביטול, ומצד זה נקראת גם "מיצר", ואילו ספירת הבינה שהיא הרחבה והתפשטות, להיותה במציאות, נקראת "מרחב".

והנה עם היות שחכמה ובינה הם הפוכים זה מזה, מ"מ יש ביניהם קשר ושייכות, ועד כדי כך שהם "תרין רעין דלא מתפרשין"⁴. כי גילוי אמיתת החכמה ("מיצר"), היא כאשר באה ב"בינה" ("רחובות הנהר"⁵). ולאידך, אמיתת ענין ה"בינה" היא כאשר באה עם נקודת החכמה, "נקודה בהיכלא"⁶.

כמו"כ בעבודת האדם: אמיתת ענין החכמה, ביטול, אינה כאשר האדם אינו מחשיב עצמו למציאות כלל, ואומר "מי אני ומה אני", אלא כשהוא מציאות חשובה, ובכל זאת חודר בו הביטול בתוך מציאותו, וגם בו נרגש ענין הביטול⁸.

ב. מענין זה שלמעלה (חכמה – "מיצר", בינה – "מרחב") השתלשל גם למטה בעוה"ז ענין "מיצר" ו"מרחב" בגשמיות, וגם בזה רואים שתכלית ה"מיצר" היא להביא את האדם ל"מרחב". כמ"ש¹⁰ "כאשר יענו אותו (עי"ז דוקא) כן ירבה וכן יפרוץ".

(1) ראה מצו"ד ראב"ע כאן.

(2) ראה ד"ה מן המצר תר"ס.

(3) ראה תניא רפ"ג.

(4) ראה זח"ג ד, א. לקו"ת נשא כב, א.

(5) ל' הפסוק וישלח לו, לז. ראה זח"ג קמב, א. לקו"ת שה"ש לט, ב. ובכ"מ.

(6) זח"א ו, רע"א. תקו"ז ת"ה (יט, א). וראה לקו"ת שם כד, סע"ד. וש"נ.

(7) מל' הפסוק דברי הימים-א יז, טז.

(8) ולהעיר משיחת שבת חול המועד סוכות ה'תשי"א שהעבודה ד"מן המיצר" היא העבודה בקבלת עול, ולאחרי' באים ל"ענני במרחב", עבודה בהבנה והשגה, ולאחרי זה באים לידי השגה והכרה במעלה דקבלת עול, שמגעת במרחב האמיתי.

(9) ראה תניא רפ"ג.

(10) שמות א, יב.

ומהדוגמאות לזה: א) מצינו במדרשי חז"ל¹¹ שהסיבה לכך שבט לוי הי' "מועט באוכלסין" (בכמות), הוא לפי ש"לא היו במלאכת שעבוד מצרים", שכן הענין ד"כן ירבה וכן יפרוץ" אצל כל בני", הי' רק עי"ז ש"יענו אותו".

וכאשר מתבוננים בזה, הרי זה דבר פלא: הרי שבט לוי הי' מעולה מכל שבטי ישראל, "שהובדל לעבוד את ה' ולהורות דרכיו הישרים ומשפטיו הצדיקים לרבים"¹², "עבדיו וחסידיו ברוכי ה'"¹³, ולמרות זאת הי' זה שבט הכי "מועט באוכלוסין", מפני שהמצרים לא עינו אותם!

ב) אמרו חז"ל¹⁴ "כל המקיים את התורה מעוני סופו לקיימה מעושר", ועד"ז "הזהרו בבני עניים שמהן (דוקא) תצא תורה"¹⁵. דלכאורה אינו מובן, למה דוקא "המקיים את התורה מעוני", ועד"ז "בני עניים שמהן תצא תורה", וכי אדם שמצבו בינוני לא יכול לזכות "לקיימה מעושר" וש"תצא (ממנו) תורה"? אולם עפ"י הנ"ל מובן, כי דוקא ע"י המצב של עוני ומיצר מגיעים לעושר ומרחב.

ג) מצינו אצל רבותינו נשיאנו שדוקא בתקופה שהי' "מיצר" בגשמיות ודוחק בפרנסה, הם אמרו יותר מאמרי חסידות. ולדוגמא, בזמנו של אדמו"ר האמצעי הי' דוחק גדול מאוד, וזה בוודאי השפיע עליו, ואעפ"כ דוקא אז גילה את תורת החסידות באופן של "רחובות הנהר". ואותם מאמרים של אדמו"ר הזקן שנאמרו בקיצור ובתמצית (כפי שכותב בהקדמה לספריו "אין כאן רק דברים מלוקטים ומיוסדים על דרכי אור האמת שהאיר לנו אבא מארי הגאון ז"ל") היו אצלו באופן של "רחובות הנהר"¹⁶.

ומזה מובן, שכאשר רואים את ה"מיצר" של עניני העולם, שלא נראית בהם הקדושה בגילוי, אלא היא בהעלם והסתר, הנה על האדם להעלותם ולהפכם ל"מרחב" האמיתי, עד להפיכת כללות ענין הגלות לענין של גאולה, בקרוב ממשי¹⁷.

(11) במדבר פ"ה, ב. תנחומא במדבר יז.

(12) רמב"ם סוף הל' שמיטה ויובל.

(13) ל' הרמב"ן שם.

(14) אבות פ"ד מט. אדר"נ רפ"ל.

(15) נדרים פא, רע"א.

(16) בשיחה כאן דובר הרחבה על האושפיוזין של אותו היום משה רבנו – תורה ואדמו"ר האמצעי –

בינה. עיי"ש.

(17) נערך משיחת ליל ד' דחה"ס התשמה.

"מן המיצר" מתוך הרחבה בגו"ר

ד. במאמר דר"ה האחרון של כ"ק מו"ח אדמו"ר¹⁸ בעלמא דין, יש ענינים מופלאים ומבהילים, ש"אין איש שם על לב"¹⁹, אבל כאשר מתבוננים ומתעמקים בהם, ובלשון כ"ק מו"ח אדמו"ר²⁰ "בהסתכלות חזקה", מבחינים בכמה וכמה ענינים נפלאים.

ובהקדמה, בדרך כלל מבואר בדרושי חסידות²¹ שהעבודה בר"ה צריכה להיות באופן של "מן המיצר קראתי", וככל שהקריאה היא יותר "מן המיצר", כך נעשה יותר הענין ד"ענני במרחב י"ה".

ע"ד מארז²² "כל שנה שרשה בתחילתה מתעשרת בסופה", שאין הפירוש בזה, שצריך להמתין שנה שלימה על מנת להגיע ל"מתעשרת", אלא מיד לאחרי שהי' אצל האדם הענין ד"רשה", שהיא ההחלטה על העבודה בקבלת עול, נעשה הענין ד"מתעשרת".

אבל במאמר הנ"ל מבואר ש"הקבלת עול מלכות שמים דר"ה הוא כאילו מתוך הרחבה". וענין זה נזכר לא רק בדרך אגב, אלא זהו ענין עיקרי, שלכן גם בקיצור של האות (וכמדובר במ"א²³ שבקיצורים מובאים רק ענינים עיקריים ולא ענינים שבדרך אגב), מובא שה"קבלת עול דר"ה מתוך הרחבה".

ה. והענין בזה, עה"פ²⁴ "בחודש השביעי באחד לחודש יהי' לכם שבתון זיכרון תרועה גו'", מובא במדרש²⁵ "בחדש השביעי – שהוא משובע בכל, גתות בתוכו, ברכות בתוכו, כיפור בתוכו, סוכה בתוכו, לולב וערבה בתוכו". היינו, שביחד עם זה ש"בחודש השביעי באחד לחודש" הוא יום דין לכל באי עולם²⁶, יש בו שובע והרחבה לא רק בנוגע לענינים רוחניים, אלא גם בנוגע לענינים גשמיים, "דגתות

(18) ד"ה יו"ט של ר"ה ה'תש"י (סה"מ תשי" ע' 3).

(19) ל' הפסוק ישע"י נו, א. ירמ"י יב, יא.

(20) סה"מ תר"פ ע' יז. תרפ"ט ר"ע 60. תרצ"ז ר"ע 232. ה"ש"ת ע' 151. תש"א ע' 99. תרצ"ז ע' 202.

תרצ"ט ע' 310. אג"ק שלו ח"ג ע' תקכה. ח"ד ע' תלו. ח"ו ע' של. ח"ח ע' קצט.

(21) הובא בביאורים הקודמים.

(22) ר"ה טז, רע"ב.

(23) ראה שיחת ש"פ מקץ ה'תשכ"ב.

(24) אמור כג, כד.

(25) ויק"ר פכ"ט, ח.

(26) ראה ר"ה טז, א.

(27) משפטים כג, טז.

הם אוצרות תבואה ופירות, דאז הוא זמן אוסף התבואה והפירות, וישראל שרויים בנחת ברוב טוב, ואז מקבלין עליהם עול מלכות שמים וכו'".

כלומר, אף שהזמן ד"אוסף התבואה והפירות" הוא בחג הסוכות, "חג האסיף"²⁷, מ"מ מובא ענין זה במאמר בנוגע לר"ה, כי מה שבחג הסוכות בא בהתגלות²⁸ נמצא בר"ה באופן ד"בכסה"²⁹, וכיון שברור שלאחרי ר"ה זה יומשך בגילוי (הרי זה על דרך העלם שישנו במציאות), זה פועל שכבר בר"ה נעשה הענין דקבלת עול מתוך הרחבה.

ענין זה בא לא רק בדיבור, ולא רק בכתב, אלא גם בדפוס, וידוע³⁰ פתגם הצמח צדק שדברים שבדפוס הם נצחיים לדורי דורות, וא"כ מובן, שעל ידי שכ"ק מו"ח אדמו"ר כתב את זה במאמר שבא בדפוס לדורות, הוא פסק דין על כל הראשי שנים של כל השנים שלאח"ז, עד ביאת משיח צדקנו, שגם עבודה של קבלת עול צריכה להיות מתוך הרחבה למטה. ובמילא גם מלמעלה תבוא השפעה מתוך הרחבה, מבחי' מרחב העצמי, ותומשך למטה מעשרה טפחים, בטוב הנראה והנגלה³¹.

ב' פירושים ב"מן המיצר"

א. מובא בחסידות³² ב' פירושים ב"מן המיצר קראתי": א) מיצר של האדם – "ע"י הצעקה מן המיצר והדוחק, שצועק במרירות ושפלות עצומה מריחוקו בה', עיי"ז ה' יעננו במרחב, בבחי' תענוג אלוקי בעצמות אוא"ס, שבא בהתגלות בבחי' המרחב והתפשטות", וזוהי מעלת עבודת התשובה. ב) מיצר העולמות – "ע"י ההתבוננות איך שכל העולמות הן מקום צר לגבי בחי' אוא"ס, שאין בהם גילוי אוא"ס רק בחי' הארה לבד, עיי"ז נעשה התעוררות הרצוא לבחי' עצמות אוא"ס ב"ה".

ומבואר שם, שעיקר הענין ד"מן המיצר" הוא כפירוש הא': שהיא "הצעקה שמן הריחוק כו', שזה מגיע בבחי' עומק ופנימיות הלב ומתבטל בזה בכל עצמותו כו', ומגיע עיי"ז בבחי' המרחב דעצמות".

28) ראה לקו"ת דרושי ר"ה נד, סע"ג ואילך. ובכ"מ.

29) תהלים פא, ד. וראה "תהלות מנחם" עה"פ.

30) אג"ק אדמו"ר מהוריי"צ ח"ב ע' שפב.

31) משיחת ש"פ האיזנו ה'תשכ"ד.

32) רד"ה מן המיצר תרע"א.

ב. כותב הצמח צדק³³, שהשורש של "מיצר" התחתון הוא ב"מיצר" העליון, ולכן כאשר יש למטה קריאה וצעקה מן הריחוק, זה מעורר את "המיצר" העליון.

ויש להוסיף בזה, שהתעוררות העליון היא לא רק מחמת שהקריאה והצעקה של התחתון מעוררת אותו, אלא כי עצם התנועה של "המיצר" התחתון נוגעת ומושרשת ב"מיצר" העליון. ומכיון שה"מיצר" העליון הוא למעלה מבחי' "מרחב י-ה", לכן בכוחו להכריח כביכול שתהי' המשכת ה"מרחב י-ה" לתחתון.

יתירה מזו, עפ"י הנ"ל שעצם ה"מיצר" של התחתון קשור ל"מיצר" שלמעלה, מובן, שעצם הרצון של התחתון לצאת "מן המיצר" (שזהו ענין התשובה), פועלת שעוד "טרם יקראו ואני אענה", הקב"ה יעמיד אותו "במרחב י-ה"³⁵.

תהלות מנחם עה"פ

(33) אוה"ת נ"ך ריש ע' אלו.

(34) ישע"י סה, כד. וראה רמב"ם הל' תשובה פ"ז ה"ז.

(35) משיחות ש"פ פינחס ה'תשמ"ח הערה 17 (סה"ש ה'תשמ"ח ח"ב ע' 540). וש"פ פינחס ה'תשמ"ט הערה 21 (סה"ש ה'תשמ"ט ח"ב ע' 582). ושם מקשר ענין זה עם מ"ש בשו"ע (או"ח סתק"צ ס"כ) שצ"ל בשופר צד אחד קצר וצד השני רחב, עיי"ש.

קי"ח, ו – ה' לי לא אירא מה יעשה לי אדם

כ"ק אדמו"ר הצ"צ

קמז

ו) ה' לי. עמה"מ שט"ז ר"פ נ"ה קנ"ז ג'. זח"ב משפטים צ"ה סע"א ח"ג אחרי נ"ז א'. נשא קל"ט ב'. ומהרמ"א בתלים כאן פי' מן המצר קראתי יה. היינו אפילו בזמן שאין בהמ"ק קיים שאזי אין השם שלם כמ"ש כי יד על כס י"ה שאין מאיר בחי' י"ה בבחי' ו"ה כמ"ש בת"א פ' תצוה בד"ה ועשית ציץ ובד"ה זכור את אשר עשה לך ועמלק ובד"ה לבסומי בפוריא דרוש הראשון ובלק"ת ד"ה ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה וזהו מן המיצר קראתי י"ה היינו תחלת השם להמשיך משם ההארה ששם מאיר ע"ק. ומשם ענני במרחב י"ה אפ"ל הפי' שיאיר י"ה בו"ה ומזה נמשך הוי' לי לא אירא זהו שיהי' השם שלם. ומהרמ"א שם פי' דבחי' זו יהי' לע"ל עיין עליו ועיין בזהר פ' בשלח דנ"ה סע"א בפי' עזי וזמרת י"ה ויהי לי לישועה ושם ר' יוסי אמר עזי וזמרת כו'.

יהל אור עה"פ ע' תנ

קמח

וזהו עצמו מאמר הרבות בשעה שהקב"ה גוזר להביא רעה ההוא אמר ולא יעשה. כי הרעה נמשכה ממדה"ד אשר שרשה רק בז"א הנק' אדם ושם יוכל להשתנות ע"י תשובה שממשיכים מלמעלה יותר כו' ועז"נ ה' לי לא אירא מה יעשה לי אדם שמתבטלים הדינים שמבחי' אדם ע"י גילוי א"ס ב"ה דלאו מכל אינון מדות איהו כלל. ועז"א אמרו ג"כ בירושלמי שם וברבות פ' מסעי שם בפ"י לא איש אל ויכזב ובן אדם ויתנחם. לא איש עושה לאל שיכזב. לא איש הוא שעשה דבריו של אל כאילו אינו למה יחרה אפך בעמך. ובן אדם ויתנחם לא בן עמרם הוא שעשה לאל שיתנחם שנאמר וינחם ה' על הרעה אשר דבר לעשות לעמו. דהיינו ע"י שהמשיך משה י"ג מדה"ר מע"ק לז"א וכיוון שנתגלו הרחמים עליונים בהמדות דז"א נמתק הדין וינחם על הרעה כו'. אמנם הטובה אשר שרשה נמשך מע"ק ע"כ לא תשונה בשום אופן כי אני הוי' לא שנית.

אוה"ת בראשית ח"א ע' 164

קמט

וזהו ה' לי לא אירא מה מעשה לי אדם פ"י כי אף שע"פ ההנהגה מבחי' חו"ג דאצי' הק' אדם נתחייבו שונאי ישראל, עכ"ז לא אירא ע"י כי ה' לי שיומשך ע"י התשובה האור מבחי' ע"ק שיכבשו רחמי כו' כנ"ל, וכן מבואר ברבות באסתר ע"פ ויבז בעיניו לשלוח יד קב"ו ב' אני אמרתי להשמידם כביכול ולא יכולתי שנאמר ויאמר להשמידם לולי משה בחירו עמד בפרץ לפניו כו', והיינו ע"י שמשה המשיך יג"מ דעתיק בז"א וזהו לא יכולתי כו' וזהו מה יעשה לי אדם וכדפ"י בזח"ג נשא קל"ט ב' מה יעשה לי אדם הכי הוא דתניא כל כתרין דמלכא כו' אתקרין אדם, וזהו ענין מוכיח אדם אחרי כביכול משה הוכיחני אחרי ישראל פ"י שמשה אמר למה יחרה אפך, א"כ הוכיח את מדה"ד והיינו ע"י שהמשיך האור מבחי' ע"ק וזהו מוכיח אדם ע"י שהמשיך מבחי' כי לא אדם הוא ולשון מוכיח הוא כמ"ש היא האשה אשר הוכיח ה' לבן אדוני בפ' חיי שרה כ"ד מ"ד, ופירש"י הוכיח בירר והודיע וכן כל הוכחה שבמקרא בירור דבר ועד"ז פ"י משה הוכיחני ר"ל בירור דבר והיינו כמ"ש קחו עמכם דברים דקאי על יג"מ הרחמים, וגם פ"י בירור דבר כי אין הגבורות נמתקין אלא בשרשן, שבשרשן הן אדרבה מקור החיות והיינו בירור דבר שהמתיק הגבורות בשרשן כו'.

אוה"ת דברים ח"א ע' ט

כ"ק אדמו"ר מהר"ש**קנ**

(אך) מ"מ עכשיו היא רק הבטה מרחוק, שע"י הברכות נמשך עתה שיהי' הבטה מרחוק שהוא רק המשכת המקיף לבד כנ"ל, אבל בפנימי' ממש אינו נמשך עתה, כ"א לע"ל שיהי' נמשך בבחי' המשכה פנימי' כו'. ואז הוא כמ"ש הוי' לי לא אירא מה יעשה לי אדם, דהיינו כשנמשך בחי' שם הוי' שהוא בחי' גילוי המדות, מה יעשה לי אדם, דלעו"ז, לפי שמשם אינם יכולים לקבל. ואדרבה שמשם הם נכרתים, וכמ"ש כל גוים מבבוני בשם הוי' כי אמילם, שע"י שם הוי' אזי כי אמילם.

לקו"ת - תורת שמואל תר"ל ע' רלד

כ"ק אדמו"ר מהורש"ב**קנא**

ועיקר ההמשכה תהי' לעתיד שיהי' בבחינת פנימיות ממש ועכשיו נמשך בבחינת גילוי המקיף כו'. ואזי הוי' לי לא אירא הוי' יעשה לי אדם כדאשר הוי' לי שנמשך גילף הוי' מה יעשה לי אדם בליעל דמבחינת גילוי אור אינם יכולים לקבל דגם ההמשכה שבבחינת מקיף הרי האור מקיף מסמא עיני החיצונים וגם שהארה מאיר בפנימיות וזו"ע שמצוה גוררת מצוה כו' וגם כמ"ש טוב טעם ודעת למדני בי במצותיך האמנתי הרי שע"י המצוה שהן בחי' אור מקיף נמשך ג"כ בחינת אור פנימי כו' וזהו שההמשכה היא ע"י הברכות וענין הברכה הוא גילוי בבחינת פנימיות וכמ"ש בלקו"ת בד"ה ואתחנן וזהו ענין ברכת המצות שהמצוה היא בחי' אור מקיף וע"י הברכה הוא שמאיר הארה בבחינת פנימיות כו' וזהו מה יעשה לי אדם שהאור מקיף מסמא וגם שנמשך בבחינת פנימיות שאין ביכולתם לינק כו' ואדרבא עי"ז הם נכרתים וכמ"ש כל גוים סבבוני בשם הוי' כי אמילם שנכרתים ונאבדים כו' וזהו זכור הוי' מה הי' לנו דהבקשה מלמעלה היא זכר נא ומה הוי' דורש ממך כו' שאז לא הי' סילוק הפנימיות ועכשיו אנו מבקשים זכור הוי' שיהי' גילוי הפנימיות בבחינת הבטה עכ"פ וראה את חרפתנו בחי' חרפת אלמנותיך שע"י המאה ברכות נמשך להיות יתום ואלמנה יעודד ואזי בשם הוי' כי אמילם כו'.

סה"מ עטרת ע' תקסב

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

קנב

סגולה להינצל מפחדים

ההוראה מהפסוק "הוי' לי לא אירא", כפי שהמפרשים מבארים, היא: "כאשר הי' הוי' לי – לעזרה, לא אירא – ממני, כי מה יעשה אדם לי אם הוי' עמדי". כלומר, כאשר יהודי מקיים קשר הדוק עם בורא העולם ומנהיגו ושם מבטחו בה, אזי אין למישהו שליטה עליו. ויתירה מזו, "הוי' לי בעזרי" – הקב"ה עוזר לו ומאיר את הדרך על מנת שעבודתו תעשה מתוך אור ושמחה.

תהלות מנחם עה"פ

(1) ראה מצו"ד ראב"ע כאן.

(2) מלקו"ש חל"ח ע' 170 (ממכתב ב' תמוז ה'תשד"מ).

קי"ח, ז – ה' לי בעזרי ואני אראה בשנאי

כ"ק אדמו"ר הזקן

קנב

ה' לי בעזרי ואני אראה בשנאי. הנה לשון הפסוק אין לו הבנה לכאורה דמשמע שיש עוזרים אחרים והקב"ה הוא ג"כ עמהם ובאמת הוא הוא העוזר ב"ה. ולהבין זה וגם להבין מארז"ל הבא לטהר מסייעין לו. מהו מסייעין לו לשון רבים והלא אין עוזר ומסייע רק הקב"ה לבדו וגם י"ל לשון לטהר שהוא פועל יוצא דמשמע לטהר את אחרים והל"ל ליטהר. אך הנה נודע כי הקב"ה ממכ"ע וסוכ"ע. פי' ממכ"ע שמתלבש בתוך עלמין להחיותם ולקיימם ולהוות אותם מאין ליש ואעפ"כ אינו נתפס ומתלבש ממש בתוכם כדמיון הנשמה שמתלבשת בתוך הגוף להחיותו שהרי הנשמה מתפעלת ממקרי הגוף משא"כ אצלו ית' כתיב אם צדקת מה תתן לו כו' ואני הוי' לא שניתי כתיב כי אתה הוא קודם שנברא העולם ואתה הוא לאחר כו'. אלא שהוא בחי' סוכ"ע דהיינו שהוא קדוש ומובדל מגדר עלמין כו' והחיות המתפשט בתוך העולמות הוא מבחי' מלכותו ית' לבד שבשביל שמלך שמו נקרא עליהם הם חיים וקיימים ולפיכך אין העולמות תופסים מקום אצלו ית'

וזו שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד פי' שמע לשון השמעה בלב שישים אל לבו איך שהשם אחד א' בח' וד' דהיינו שהז' רקיעים וארץ וד' רוחות העולם בטלים הם להאלף הוא יחידו של עולם ואינם תופסים מקום כלל לפי שברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד. פי' שכל העולמות מעולם ועד עולם בטלים הם לבחי' מלכותו ית' שאינו אלא בחי' שם בלבד כמשל השם שבאדם שאינו אלא לזולתו שצריך לקרותו בשמו משא"כ כשהאו לבדו בפ"ע הרי השם בטל וטפל אליו ואין לו מהות בפ"ע. כך החיות המתפשט בעולמות אינה אלא ממדת מלכותו ית' שהוא בחי' שם להיות התפשטות מדת מלכותו על העולמות שיהא מלך שמו נקרא עליהם אבל לגבי אור א"ס ב"ה בעצמו ובכבודו אינו תופס מקום כלל וכמו קודם שנברא העולם שהיה הוא ושמו בלבד ולפיכך ואהבת את הוי' שיהיה בבחי' אלקיך שיהא אלוה שלך שתהא בטל אלין ית' בכל לבבך פי' שיהא המשכת גילוי אלקותו ית' בתוך לבבך כי ב' השמוש של בכל לבבך פי' בתוך דהיינו להיות בטל רצונך מפני וכו' ביצ"ט וביצה"ר לאתכפיא סט"א ולהיות בבחי' את הטפל להוי' כו' (ועמ"ש מזה בד"ה וידעת היום בפ' ואתחנן) וזה כל האדם שלא נברא אלא בשביל זה וכל ימי שנותינו בהם שבעים שנה הוא כדי להמשיך גילוי אלקותו ית' למטה בתוך לבבינו בכל יום מעט מעט עד שיתהפך מן הקצה אל הקצה להטות לבבינו אליו ית' שיהא לב הגשמי מתפעל ונמשך לדבקה בו ית' כי הנשמה א"צ תיקון לעצמה כו'. וזהו ענין יחוד קוב"ה ושכינתיה קוב"ה הוא קדוש ומובדל כו' ושכינתיה בחי' ששוכן ומתלבש בעולמות כו'. דהיינו שיהא השראת קדושתו שהוא קדוש ומובדל כו' ואני הוי' לא שנית בגילוי תוך עלמין בנקודת הלב הגשמי וז"ש ברבות נשא פי"ב ע"פ תוכו רצוף אהבה זו השכינה כמ"ד ואהבת את הוי' אלקיך (ע"ש דרמ"ז ב') ועיין בגמרא (פ"ה דיומא נ"ד א') ועמ"ש בד"ה ועשית בגדי קדש בפירוש שיהא שם שמים מתאהב על ידך ועיין בזח"ג ואתחנן (רס"ז ב')

בענין אהבה:

ב) **והנה** בזמן שאין בהמ"ק קיים נקרא כנס"י בשם עקרה כמ"ש שרני עקרה לא ילדה [וע' בזהר משפטים דף ק"ג סע"ב ובמק"מ שם] ולע"ל כתיב כי חלה גם ילדה ציון את בניה. והענין כי הנה בכל יום אנו מברכים ברוך אתה הוי' שברוך ונמשך בחי' הוי' בגילוי בבחי' אתה כאלו הוא לנוכח ואעפ"כ אין הלב מתפעל כ"כ בכל אדם ולא בשביל זה נאמר כי הברכה היא לבטלה ח"ו שאינו נמשך כלל גילוי אלקות כי באמת בכל יום ויום נמשך גילוי אלקות למטה וברוך ה' מעולם ועד עולם בכל יום ויום אך אינו נמשך למטה להיות כ"כ בקרב איש ולב עמוק ואינו נקלט ונתפס אל תוך תוכו ופנימיותו ממש (עמ"ש בד"ה עיני כל בפ' מטות) אלא הוא בבחי' עקרה שפולטת הטפה שהיא השפעת גילוי אלקותו שנמשך מעולם ועד עולם. וזהו כל האזרח בישראל ישבו בסוכות פי' האזרח לשון עתיד כלומר מה שאני עתיד להזריח בתוך ישראל ובפנימיותם לעתיד לבוא עכשיו ישבו בסוכות שמתגלה עליהם בבחי' סוכות ומקיף מלמעלה. אך שאינו נזרח בתוכם

ובפנימיותם גילוי אלקות מחמת שהיא בחי' עקרה שפולטת כו' (וע' בזהר פ' אמור דק"ג ע"א גבי ועל דא כתיב כל האזרח כו' ובפי' הרמ"ז שם וע' מ"ש בפי' אזרח בד"ה ראה אנכי נותן בענין איתן האזרחי). אך הגורם זה להיות פולטת ואינה קולטת אל תוך הלב להיות מתפעל כו' הוא הגוף ונפש הבהמית הסובבים את נפש אלקית ומלבישים אותה והם המונעים ומעכבים מבחוץ שאין ההארה והמשכה זו מתגלה בנפש והם הטורדים ומפילים אותה בעסקי עוה"ז ותענוגי בני אדם כל חד לפום מה דידיע בנפשי' והאהבה היא מסותרת ומכוסה בלבוש שק וכ"ז עכשיו בזה"ג. משא"כ לע"ל כתיב כי חלה גם ילדה ציון את בניה שיהיה בבחי' לידה והתגלות האהבה. אבל עכשיו בגלות היא בבחי' עיבור והעלם כעובר הנתון בבטן אמו שהוא בהעלם (ועמ"ש בד"ה וארא אל אברהם כו' ג"כ מענין עיבור ולידה וע' בזח"ב ס"פ ויקהל דר"כ ע"א ובפ' פנחס דרמ"ט ע"ב) ועל זה נאמר למען דעת כל עמי הארץ כי עמי הארץ הם הגוף ונפש הבהמית ודעת הוא מלשון וידע בהם את אנשי סוכות (בשופטים סי' ח') ותרגומו ותבר בהון כו' פי' שיהיו עמי הארץ נשברים ובטלים והיינו ע"י המשכת הדעת ממש כי כהמס דונג מפני אש יאבדו כו' (ועמ"ש בפ' בחקתי בד"ה ביאור אם בחקתי בענין החקיקה להעביר מסך נה"ב כו' ע"ש) וזהו ג"כ הודו לאלקי האלקים כי אלקים הוא בחי' צמצום והעלם המעלים ומסתיר והיינו בהיותו מלוכס בתוכם. אבל כשיתגלה בבחי' אלקי האלקים דהיינו בבחי' מושל עליהם אזי הוא משבר ומקרע כל המסכים המבד ילים ואזי נמשך לעולם חסדו שהוא בחי' גילוי אלקות בלי מונע. וזהו כי הוי' הוא האלקים אין עוד שלא יהיה בבחי' הסתר והעלם ולא יהי' עוד מלבדו (וע' בזהר פ' קרח דקע"ח ע"ב):

ג) **והנה** כלל גילוי זה לכל השנה הוא בשמיני עצרת. וזהו ביום השמיני עצרת תהיה לכם עצרת לשון קליטה שנקלטה הטפה השופעת גילוי אלקות להיות כח לבחי' לידה והתגלות האהבה ועמ"ש במ"א ע"פ והקשורים ליעקב בד"ה ואשה כי תדור נדר והיינו כי ביום השמיני הוא בחי' אם הבנים שמחה והוא זמן שמחתנו לשון רבים שמתחברים ב' השמחות יחד השמחה שמלמעלה למטה ישמח ה' במעשיו עם השמחה שממטה למעלה ישמח ישראל בעושיו. וביאור הדבר להבין ענין השמחה שמלמעלה למטה כי ענין השמחה הוא גילוי ההעלם וכמשל המלך שדרכו לישב בחדרי חדרים בהיכלו כולו אומר כבוד וכל כבודו פנימה. אך בזמן שמחתו מתראה ומתגלה לעין כל. ועד"ז תקנו בתפלת יו"ט אתה בחרתנו כו' כי מועדים לשמחה שהוא בחי' גילוי (וע' בפע"ח שער מקראי קדש ספ"א. אמנם כו' יותר מגולים כו' ובבחינה זו יתירה שמחת יו"ט מבשבת ע"ש) ועושינן מזה הגילוי עיקר והרחבת הבאור בהגלות נגלות עוז אהבתו שאתה בחרתנו כו' ותתן לנו ה' אלקינו כו'. והנה אח"כ אנו אומרים וישמחו בך ישראל כו'. וכענין והאופנים ברעש גדול כו' שהרעש הוא מפני חידוש הגילוי שמשיגים החיות הנמשך להם מקדושתו ית' ולכן מרעימים ומרעישים בקול רעש גדול אדיר וחזק כו'. וכן הוא

לענין השמחה שהיא מהרחבת הדעת וההתבוננות שכאשר יעמיק וירחיב בשכלו
 גודל עוצם הגילוי אשר הפליא חסדו ככה יוסיף אומץ השמחה בלבו וישמח לבו
 ויגל אף גילת ורנן כו' משא" כל השנה אף שברור נמשך להיות בחי' הוי' בבחי'
 אתה כאלו הוא לנוכח אינו בבחי' גילוי השמחה רק השמחה גנוזה בעבודה.
 וכמ"ש תחת אשר לא עבדת בשמחה כו' ועושין מהעבודה עיקר (ועמ"ש בד"ה
 ועתה יגדל נא) והשמחה היא שמחה של מצוה (ועמ"ש בד"ה אוסרי לגפן) אבל
 ביו"ט השמחה היא בהתגלות (וע' בזח"ג פ' קרח (דקע"ו ע"ב) גבי ואימתי בשעתא
 דמועד זמין בעלמא כו' ובפ"י הרמ"ז שם ומבואר במ"א. וזהו מ"ש בנהר יעברו
 ברגל שם נשמחה בו. פי' נהר היינו בחי' ונהר יוצא מעדן. וארז"ל יובל שמו והיינו
 בחי' בינה. והיא בחי' אם הבנים שמחה וכמ"ש בזח"ב פ' יתרו (דפ"ד ע"א ודפ"ה
 ע"ב) ובפ' יוחי (דרי"ט ע"א) ובשאר דוכתי. ובנים היינו תורה ומצות. ואם הבנים
 היא בחי' בינה כמבואר בזהר ח"ג פ' שמיני (ד"מ סע"ב) והיא הנמשך ע"י שמחה
 של מצוה. ונודע שהבינה נקרא עלמא דאתכסיא כמ"ש בזח"א (ויצא דקנ"ח ע"ב)
 ושאר דוכתי ע"כ בכל השנה צ"ל השמחה גנוזה בעבודה. שעלמא דאתכסיא
 מתלבשת בעלמא דאתגליא. וזהו והנגלות לנו ולבנינו. ו"ה הם נגלות שהם תורה
 ומצות הנק' בנים. וזהו לנו ולבנינו. וזהו שלח תשלח את האם ואת הבנים תקח
 לך. וכדפ"י הטעם בזהר (ויצא דקנ"ח ע"א) בגין דאיהי עלמא דאתכסיא ולא
 אתגליא כלל. והיינו שאין לעשות עיקר מהשמחה לבדה. שהיא בחי' גבוה מאד
 ולא יוכלו להגיע אליה לבדה. כי אם ואת הבנים תקח לך שהוא בחי' העבודה
 בתורה ומצות. ואז השמחה היא נק' שמחה של מצוה דייקא שהתגלותה הוא ע"י
 המצוה שהם הבנים. והיינו בחי' הבינה כמו שמלובשת בזו"נ. והגם דעיקר פי'
 שלח תשלח את האם היינו לענין בחינת ההשגה שהיא בחי' שלמעלה מההשגה
 וכמ"ש בזח"ב פ' יתרו (דצ"ג ע"ב) ובפרשה פנחס (דרנ"ד ע"ב). אך עכ"ז גם הפי'
 הנ"ל אמת. והוא ע"ד משנות באגה"ק ע"פ מה יפית ומה נעמת אהבה בתענוגים.
 אכן בג' רגלים שהם מועדים לשמחה היינו שאז הוא גילוי בחי' עלמא דאתכסיא
 בבחי' והאם רובצת על כו' וע"ז נאמר בנהר יעברו ברגל שבכל רגל ורגל מג'
 רגלים נש"י הם עוברים בחי' הנהר היוצא מעדן שהוא בחי' אם הבנים כנ"ל ולכן
 שם נשמחה בו ממש דהיינו בעצמות אור א"ס ממש אשר הוא נמשך ומאיר
 בעלמא דאתכסיא וכנודע דהתגלות עתיק הוא בבינה. ולכן הם מועדים לשמחה.
 ודרך פרט נק' חג הסוכות זמן שמחתנו שהיתה בו שמחה יתירה מבשאר יו"ט
 והיינו ע"י התשובה בעשיית ובפרט ביוהכ"פ שע"ז הוא התגלות אימא עילאה על
 בנין וזהו עיקר ענין התשובה כמ"ש בזח"ג ויקרא (דט"ו סע"ב ודף י"ו ריש ע"א).
 אשר ע"ז נמשך אח"כ בסוכות בחי' זמן שמחתנו. והנה בחג הסוכות נמשך בחינת
 השמחה מלמעלה למטה בגילוי אלקות בבחי' סוכה ומקיף כו'. אך בשע"צ נמשך
 בחינת גילוי פנימית בחינת והוא כחתן יוצא מחופתו חתן לשון חות דרגא (ועמ"ש
 בזה בשח"ש בד"ה לסוסתי) כי כל גילוי אור א"ס ב"ה הבא מלמעלה למטה הוא

ע"י ירידות והשתלשלות המדרגות מעילה לעלול כו' והוא יוצא מבחי' חופה וסוכה מבחי' מקיף להיות נקלט ונתפס לתוך מקור נש"כ בפנימיותם ע"י השמחה ממטה למעלה שעל ידי אתערותא דלתתא אתערותא דלעילא (עיי' בפרדס בערכי הכינויים ערך שמחה דפי' שמחה היא הבינה וזהו ע"ד שנת' למעלה בפי' אם הבנים שמחה. ואמנם עוד כתב שם בשם הזהר ויקרא (דף ח' ע"ב) ואית דמתני הי שמחה דא כנסת ישראל כו' וע"ז נאמר כי בשמחה תצאו כו'. ולפמש"כ זהו ענין שמחה שמלמעלה למטה היא בחי' בינה ושמחה שמלמטה למעלה היא בחי' מל' כנס"י והיא בחי' שמחת כלה ועמ"ש בד"ה והיה כמשוש חתן כו' בענין שמחת כלה) ואזי מתחברים ב' השמחות יחד ישמח ישראל וישמח ה' במעשיו:

ד) (והנה בפי' ישמח ה' במעשיו פי' במדרש ויקרא רבה פ' אחרי פ"כ דקאי אלעתיד לבוא וכ"ה בזח"א במ"ה פ' תולדות (דקל"ה ע"א) שהוא בזמן תח"ה וע"ז נאמר אלה תולדות יצחק לשון צחוק ושמחה ותענוג שיהי' אז לנשמות. והרמ"ז שם האריך והרחיב בביאור ענין זה ותוכן הענין כי השמחה היא בבינה והיא מגבורות הנמתקות והיא בחי' גבורה דעתיק אמנם אז יבוא השפע מפנימית עתיק וזהו ענין ישמח ה' שהוא גילוי בחי' פנימית עתיק. ופי' במעשיו היינו בירו שם ב"ן שהוא בחי' עשייה ויתעלה בבחי' ס"ג כו' ועיין מ"ש בביאור ע"פ מי מנה בענין אף עשיתי אף מרבה בחי' רביעית שהוא כתר עליון המתגלה בבחי' עשייה דייקא בירור שם ב"ן כו' ע"ש ע"ש ב"ן כו' ע"ש באריכות וזהו ענין ישמח ה' במעשיו דייקא. ועמ"ש בביאור ע"פ כי על כל כבוד חופה בענין גילוי פנימית עתיק שהוא דוקא אחר בירור שם ב"ן כו' ע"ש. וע' מזה עוד בזח"א במ"ה פ' וירא (דק"ב ע"ב ודף קי"ד ע"א) ועמ"ש בד"ה ושבתי בשלום אל בית אבי בענין שלעתיד יאמרו ליצחק כי אתה אבינו והנה מבואר שם בהרמ"ז דמגילוי זה יומשכו נשמות חדשות להיות עטרה לנשמות הצדיקים וע"ז נאמר ועטרותיהן בראשיהן כו' וכמ"מ בזח"א ס"פ וירא (דקי"ט סע"א) וע' בפ' וישלח (דקפ"ב ע"א) ועמ"ש מענין גילוי נשמות אלו שהם מבחי' אור א"ס הסכ"ע שלמעלה מהקו כו' והוא בד"ה ואכלתם אכול. ובזח"ג ויקרא (דף י"ו סע"א) משמע דפי' ישמח ה' במעשיו קאי לאחר אלף הו' שהוא בחי' חד חרוב כשיחדש עולמו כמ"ש השמים החדשים והארץ החדשה. ועיין ג"כ בזח"ב בשלח (דנ"ז ע"ב) ובפ' פקודי (דף רנ"ט ע"א) ועמ"ש מענין זה בפ' ויצא גבי וכל אשר תתן לי עשר עאשרנו לך. והנה פי' הפשוט דישמח ה' במעשיו היינו כביכול שנמשך לו ית' השמחה ממעשיו שהן הברואים כדפרש"י בחולין פא"ט (ד' ס' סע"א) וע"פ דרך הנ"ל היינו כדפי' הרמ"ז דמעשיו היינו בירור שם ב"ן שביור זהו כללות ענין היום לעשות וע"ז נאמר אשר ברא אלקים לעשות דפי' לעשות לתקן והיינו בירור שם ב"ן ורפ"ח כו' שהוא בחי' עשייה דכללות כנ"ל. וכשיושלם בחינת היום לעשותם יומשך מזה שישמח ה' במעשיו אשר אמר ונעשה רצונו. והשמחה זהו גילוי פנימית והיינו פנימית עתיק שהוא פנימית תענוג העליון והיינו ע"ד מארז"ל נחת רוח לפני שאמרתי ונעשה רצוני. והיא השמחה שמלמעלה

למטה היינו שהגילוי הפנימי נמשך מלמעלה למטה. אמנם סיבת גילוי זה נמשך אדרבה ממעשיו כביכול שהוא בחי' היום לעשותם. וגם יובן ענין זה מההפך. דהיינו ממ"ש גבי דור המבול ויתעצב אל לבו כו' והיינו מחמת כי רבה רעת האדם בארץ כו' ולזאת יובן ההפך דהיינו מה שישמח ה' במעשיו הנה שמחה זו נמשך ע"י קיום היום לעשותם. ובענין ישמח ישראל בעושיו בזח"ג ויקרא (דכ"ג ע"ב) פי' שזהו ענין מ"שש איה אלוה עושי וא"כ י"ל שזהו מ"ש בסבא דמשפטים (דצ"ו ע"ב) ע"פ בבגדו בה ופריש עלה לבוש יקר דיליה ומאן איהו שמא קדישא דאקרי אלוה. ודא הוא בבגדו בה כו'. וכ"כ עוד שם (דף צ"ו ע"ב) בפי' כסותה. פרישן דלבושא דמלכא דפריש עלה אלוה ועיין בפי' הרמ"ז שפ ובע"ח שער מ"ן ומ"ד דרוש ח'. ועיין מ"ש בענין פי' כסותה בד"ה המגיד מראשית אחרית. ובזח"ג פ' פנחס (דרי"ט ע"ב) פי' בעושיו לשון רבים היינו תלת שותפין דבאדם אב ואם והקב"ה. ונתבאר במ"א דכמ"כ בהנשמה ממש יש ג' בחינות אלו. וע"ד שנתבאר לעיל בד"ה ביום השמיני עצרת בענין כי אבי ואמי עזבוני וה' יאספני. שאהבה הטבעית שבנפש האלקית נק' אב שממנה התולדה לעשות מצות ומע"ט כו' ע"ש והיינו כי שרשה מבחי' חסד לאברהם שהוא ז"א דאצילות. ונמצא זוי"נ דאצי' נק' אב ואם דנשמה שמהם שרש האהבה והיראה שבנשמה. ומה שהקב"ה נותן נשמה. היינו בחי' נשמה לנשמה שהיא בחי' יחידה שרש הנשמה דהיינו בחי' מזליה וע"ז נאמר וה' יאספני וזהו ענין בעושיו לשון רבים ומזה יובן ענין ישמח ישראל בעושיו שזהו בסוכות זמן שמחתנו כי הנה ע"י העוונות נאמר כי אבי ואבי עזבוני כו' שאין האהבה הטבעית מתגלה בנפש. אך ע"י התשובה בעשיית ש"ע"ז נאמר וה' יאספני וכתוב אשר נשבעת לאבותינו מימי קדם שהם י"ג מדה"ר שלפני האצילות אזי נמשך מזה בחינת ישמח ישראל בעושיו. מה שהי' מרוחק מהם עד הנה כמשל בן המלך שהיה בשביה כשחוזר ובא אצל אביו כו'. ועיין בד"ה שובה ישראל עד נתבאר ענין אבי ואמי בענין אחר קצת דהיינו בחי' חו"ב שבנפש האלקית שנק' אב ואם לפי שמולידים המדות אהוי"ר הנק' בן ובת ושרש חו"ב שבנפש נמשכים מחו"ב שלמעלה שהם תושב"כ ותשב"ע"פ ומי שפגם בתורה שהיא חכמתו ובינתו ית' נקרא אבי ואמי עזבוני אבל מ"מ וה' הוא גילוי אור א"ס ב"ה ממש יאספני והיינו ע"י התשובה במס"נ שלמעלה מהטעם ודעת. וזהו שובה ישראל עד הוי' אלקיך. ולכן ע"י התשובה בעי"ת וביוהכ"פ אשר הוא בחי' וה' יאספני שיאסוף ויקבץ כל חלקי הנפש כו' עי"ז ישמח ישראל בעושיו היינו ג' שותפין הנ"ל שבנשמה אב ואם תושב"כ ותשב"ע"פ והקב"ה הוא אור א"ס ב"ה ממש וזהו ענין השמחה בחג הסוכות דבחי' ישמח ישראל בעושיו. וברע"מ פ' פנחס (דרל"ח ע"ב) פי' ג"כ ענין בעושיו לשון רבים שהוא ע"ד מ"ש נעשה אדם כו' ומבואר ענין זה במ"א בבאור ע"פ כי המצוה הזאת כו' דנעשה לשון רבים שהוא כלול מכל ההשתלשלות ע"ס ואינו בחינה פרטיות לבד דהיינו ששרשו מבחי' א"ק שהוא אור כללי. ובמק"מ פ' בשלה (דנ"ה ע"א) כתב בשם הרח"ו שהאד' אינו רומז אל בחינה

פרטית כמו אל ז"א לבדו או אל מלכות לבדה אלא הוא רומז אל ה' פרצופים דוגמת אריך כו' וקרוב זה למ"ש כי בכללות העולמות א"ק הוא בחי' אריך כו'. ועי' התשובה שהוא בחי' וה' יאספני נמשך להיות ישמח ישראל בעושי בחי' אור כללי הנ"ל. אמנם הנה בחי' ישמח ישראל בעושי הו מגיע עד שרש ומקור הנשמות שמבחינת א"ק כתר דכללות אבל בחי' ישמח הו במעשיו זהו בחי' גילוי פנימית אור א"ס ב"ה שלמעלה מבחי' א"ק שהרי א"ק נק' אדם דבריאה לגבי אור א"ס ומבחי' שמחה וגילוי זה נמשכו הנשמות החדשות שיתגלו לעתיד שהם למעלה משרש נשמת אדה"ר וכמ"ש בביאור ע"פ ואכלתם אכול. והנה ע"י ישמח ישראל בעושי שיהיה לעתיד יומשך שיהיה גילוי בחי' ישמח ה' במעשיו שהיא השמחה שמלמעלה למטה. ומעין זה יובן ג"כ בענין זמן שמחתנו דסוכות שע"י ישמח ישראל בעושי שהוא עד שרש ומקור הנשמות שמבחי' מזליה. נמשך בחי' ישמח ה' במעשיו שהוא גילוי מבחי' שלמעלה משרש נש"י ומזליהם וכמ"ש סד"ה האזינו השמים גבי והקב"ה השיבם אהיה כטל כו' ע"ש. ועפ"ז א"ש הפסוק כל האזרח בישראל ישבו בסוכות דהיינו מה שאני עתיד להזריח בתוך ישראל ובפנימיותם לעתיד לבא עכשיו ישבו בסוכות שמתגלה עליהם בבחינת סוכה ומקיף כו' וכמבואר למעלה. והנה מבואר לעיל דבפי' ישמח ה' במעשיו יש ב' בחינות דלפי' הזח"א (דקל"ה ודקי"ט ודקפ"ב) משמע דקאי בתח"ה ובאלף השביעי. שאז יתגלו הנשמות החדשות כמ"ש הרמ"ז שם. ולפי' הזח"ג ויקרא (די"ו סע"א) משמע שזהו לאחר אלף השביעי שהוא בחי' חד חרוב ואח"כ יחדש הקב"ה עולמו והוא בחי' השמים החדשים והארץ החדשה אשר אני עושה וכדמשמע ג"כ בגמרא פי"א דסנהדרין (דצ"ב ע"ב) בענין בהמיר ארץ כו' ע"ז נאמר ישמח ה' במעשיו ואפשר לפ"ז פי' במעשיו היינו בחי' השמים החדשים והארץ החדשה שהם בחי' אשר אני עושה דייקא כמ"ש מזה בפ' בראשית וזהו ענין במעשיו כו'. והגם דלעיל נת' דבמעשיו היינו בירור שם בין י"ל דב' הפירושים אמת שאחר בירור שם בין שהוא בחי' היום לעשותם נמשך גילוי בחינת אשר אני עושה. דהא בהא תליא. ועיין בזח"א וירא (דקט"ו ע"א) ע"פ ויעש ה' לשרה עשייה איהי לעילא. ובחי' אשר אני עושה הוא עוד בחי' גבוה יו תר כנודע מענין אני הוי' דאני היינו עצמות אור א"ס מקור ושרש שם הוי' כו'. וההפרש בין הגילוי שבזמן התחיה ואלף הז' למה שיהיה אח"כ. כשיחדש הקב"ה עולמו. היינו דמה שמאיר אז באלף הז' רק בבחינת מקיף יומשך אח"כ להיות גילוי בחי' זו בבחי' פנימית ממש ויומשכו מקיפים עליונים יותר. כי כך הוא ענין העליות. והנה הרמ"ז פי' בפ' וירא (דקל"ה) שהנשמות החדשות שיתגלו בעת תח"ה עליהם נאמר ועטרותיהם בראשיהם שהם יהיו בחי' עטרה על נשמות הצדיקים שבאו לעולם. וכ"כ שם בשם הרח"ו. ונודע דעטרה היינו בחי' מקיף. אמנם כשיחדש הקב"ה עולמו אזי מקיפים אלו יומשכו בבחי' פנימית ממש. והנה עד"ז יובן ג"כ בענין סוכות ושמיני עצרת. דבסוכות השמחה המתגלה מלמעלה למטה בחינת ישמח ה' במעשיו היא בבחינת סוכה

ומקיף. ובשמיני עצרת הוא יוצא מבחי' מקיף להיות נקלט ונתפס בבחי' פנימיות נש"י. ולכן בחי' זו הוא ביום השמיני עצרת שזהו בחינה שלמעלה משבעה ימי ההקף דהיינו שרומז לבחי' שלמעלה משית אלפי שני דהוי עלמא וחד חרוב שהם כנגד ששת ימי המעשה ויום השבת. אבל בחי' ביום השמיני. רומז לבחי' השמים החדשים והארץ החדשה שיתגלה אחר בחי' וחד חרוב. וכמ"ש בתשו' הרשב"א ח"א סס"י ט'. וכעין זה נתבאר ג"כ בד"ה למנצח על השמינית בענין מילה שניתנה בשמיני. שלכן היא למעלה מבחי' שבת כו' ע"ש). עכ"ה):

(ה) **והנה** כשמתחברים שני השמחות יחד בסוכות ושמיני עצרת אזי לא יהיה מונע ומעכב מגוף ונפש הבהמית המעלימים ומסתירים כו'. כי השמחה היא גילוי אלקות המשכרת כל עמי הארץ וכך אנו רואים בחוש בגשמיות שכשהאדם שרוי בשמחה בחדות ה' היא מעוזה הוא מרוחק מתאוות גשמיות כו'. והנה כל השנה נאמר וירא אלקים את האור כי טוב טוב לגנוז (עיי' ברבות ס"פ שלח לך ע"פ אור זרוע לצדיק ובפ' תרומה ר"פ ל"ה על פסוק זה ועיי' בזח"ב ר"פ פקודי דר"ך ע"ב ובפ' הרמ"ז שם ובפ' בלק ד' ר"ד ע"ב ועיי' מ"ש בביאור ע"פ וקבל היהודים גבי נעשה ונשמע) דהיינו בתורה ומצות שבהם ועל ידם נמשך גילוי אלקות למטה בנפש האדם שרמ"ח מ"ע הם רמ"ח כלים ונק' אברים דמלכא שהוא עד"מ כאדם האוחז באחד מאבריו של אדם שעיי' יכול להמשיך אותו ולהנהיגו ללכ מקום שירצה כך ע"י התורה והמצות ממשיך אור א"ס ב"ה המלוּבש בתוכם להיות שורה על נפשו. ולכן נק' קורא בתורה שקורא וממשיך כו' כמ"ש במ"א (ועיי' בפ' בשלח בד"ה לסוסתי) ותלמוד תורה כנגד כולם כי המצות הם בחינת אברים החיצונים ותורה הוא בחינת אברים הפנימים כו' כמ"ש במ"א. וזהו וישמחו בכ' ישראל מקדשי שמך כי שמך הוא בחי' מלכותו ית' שהוא בחי' שם לבד שהוא המשכות חיות העולמות אך ישראל הם ממשיכים בחי' קדש העליון ע"י אק"ב להיות השראת אור א"ס ב"ה בעצמו ובכבודו המלוּבש במצותיו שורה ומתגלה למטה (ועמ"ש מענין מקדשי שמך בש"ש בביאור ע"פ צאינה וראינה ובפ' יחי בד"ה אוסרי לגפן) וזהו לשם יחוד קוב"ה ושכינתיה שיהא הקב"ה שהוא קדוש ומובדל כו' בבחי' שכינתיה זו מדת מלכותו ית' ביחוד גמור להיות נעוץ תחלתו בסופן כו'. ולכן הם ראוים לכך להיות וישמחו בכ' שיהיה גילוי השמחה בכ' בעצמותך למעלה מבחי' שם כי מאחר שהם הם הממשיכים אור א"ס למטה לכן להם יאתה להיות שמחים בהגלות נגלות אור א"ס ב"ה. וזהו מעלת ישראל דוקא כי וירם קרן לעמו משא"כ המלאכים שואלים איה מקום כבודו כו'. וזהו הבא לטהר כלומר לטהר ולזכך מדת מלכותו ית' ולהאיר לה בתוספת אורה מאור א"ס ב"ה בעצמו ובכבודו מבחי' קדש העליון ועמ"ש סד"ה נאו לחייך בתורים ע"פ כה אמר ה' מלך ישראל וגואלו ה' צבאות אני ראשון ואני אחרון ומ"ש בד"ה כי אתה נרי בפ' הפסוק ארוממך אלקי המלך והיינו ע"י מצותיו ית' מסייעין לו ר"ל המצות בעצמן מסייעין לו שהם הם הכלים שבהם ועל ידם נמשך אור א"ס ב"ה

למטה רק שהמצות צריכות כונה מהאדם העושה אותן שיהיה כוונתו לדבקה בו ית' ברעותא דליבא ורוח אייתי רוח ואמשיך רוח להיות המשכות אור א"ס ב"ה המלוכבש במצותיו בגילוי למטה (ונקרא בחי' זו לטהר עם היות שהוא המשכת בחי' קדש העליון כנ"ל. אך כי לפי שבחי' מל' היא מקור דבי"ע אשר שם הוא בחי' עה"ד טו"ר טהור וטמא בחינת כרחל לפני גוזזיה נאלמה וע"י המשכה זו מבחי' קדש העליון נעשה ג"כ טהרה מסטרא דמסאבו שלא יהיה יניקת החיצונים כו' ע"כ נק' לטהר (ועמ"ש בביאור המאמר פ' תזריע זח"ג ע"פ ואיש כי ימרט ראשו קרח הוא טהור הוא ע"ש בפ"י מענין טהור ועמ"ש ע"פ זאת חקת התורה בענין מי יתן טהור מטמא) ועד"ז ג"כ המשכת יג"מ הרחמים נק' וזרקתי עליכם מים טהורים ועיין בזהר ח"ג (מ"ט א') שהם מבחי' טלא דבדולחא שהוא גבורה דע"י המלוכבשת במו"ס וע"ש במק"מ בשם נ"ב מהרח"ו פ"י המשכה מיסוד דא"א כו' ונק' מים טהורים לפי שבהם ועל ידם נמשך הטהרה כדכתיב מי יתן טהור מטמא כו' וגם תטהרו דגבי יום הכפורים פ"י הרמ"ז ס"פ אחרי שהוא גימטריא כת"ר. הרי שהמשכה עליונה זו נק' ג"כ לשון טהרה. והיינו מטעם הנ"ל. וע' בזח" (דק"ב א' ח"ב דס"ט ב' ח"ג מ"ח ב') ועו"ל ע"ד מ"ש הרמ"ז בפ' קדושים (בדף פ' סע"ב) בפ"י יראת ה' טהורה שהיא בחי' גבורה דעתיק המלוכבשת במו"ס וע"ש בזהר קדושה אתקרי כו' ועד"ז נמצא עוד בזח"א (קפ"ד ב') גבי נט"י כיון דאתקדש אקרי טהור כו' ובח"ג (דמ"ב א') כיון דאתדכאן מתקדשן כו' ע"ש. ולפמ"ש בפרדס בעה"כ ערך טהרה כי הטהרה היא העיקר בסוד הגבורה. אך אין זה בגבורה סתם דאצי' כ"א המשכת גבורה דעתיק כנ"ל מקור הטהרה והקדש עליון וזהו ג"כ ענין תטהרו כו' ולפי שהמל' שרשה מבחי' גבורה ותכלית עליותה לקבל מבחי' גבורה דעתיק שהם גבורות הממותקות בתכלית וזהו ג"כ ענין כמעלת הזהב על הכסף וגם גבי זהב נאמר בתורה בכ"מ זהב טהור כמ"ש מנרת זהב טהור ובציץ כתיב ועשית ציץ זהב טהור כו' קדש להוי'. ועו"ל בענין הבא לטהר דהיינו ע"ד מ"ש וכעצם השמים לטהר ועמ"ש בזה בפ' משפטים שהוא בירור שם ב"ן עד שיוכלל ויתעלה בטהירו עילאה. ועד"ז יובן פ"י הבא לטהר ולזכך מדת מלכותו ית' שיהיה בבחי' נעוץ סופן בתחלתן דהיינו בבחי' טהירו עילאה שממל' דא"ס והיינו להיות אני ראשון ואני אחרון בשוה כמ"ש במ"א. וגם כי בהנשמה שייך ג"כ בחי' זו כי הנה ידוע מאמר נשמה שנתת בי טהורה היא ששרש נש"י מבחי' טהירו עילאה ועמ"ש מזה בביאור ע"פ אם בחקתי תלכו. אלא שמשם ירדה פלאים על ידי בראתה יצרתה כו' ועבודת האדם להיות בבחי' תשובה והרוח תשוב כו' כמו שהיתה הנשמה בשרשה בבחינת טהירו עילאה וזהו פ"י הבא לטהר ועי"ז ממשיך כמ"כ במקור נש"י שהיא מדת מלכותו ית'. וגם י"ל בפ"י לטהר ע"ד מ"ש (באיוב ס' ל"ז כ"א) ורוח עברה ותטהרם דהיינו העננים המחשיכים ומסתירים על גילוי אלקותו ית' שהוא בחי' שמש הוי' כו' ולטהר אותם הוא על ידי המשכה מבחי' עליונה כענין ועובר על פשע ועד"ז הוא ענין ורוח עברה ותטהרם כמ"ש באד"ר

(דקל"ג ע"א) והוא המשכה מא"א ועוי"ל בפ"י הבא לטהר דהנה טיהרא הוא תרגום של צהרים שענינו הוא עת אור היום חזק ובזח"ג (דקכ"ט א') בפלגותא דשערי אזיל חד ארחא כו' הה"ד ואורח צדיקים כאור נוגה הולך ואור עד נכון היום ובביאור האדרא שם שבחי' אורח הנ"ל דא"א שבפלגותא דשערי נמשל לחצי היום שאז אור היום בתוקפו. ואד"ז הוא ענין צהרים שהוא ג"כ כשאור היום חזק. והנה המל' נקרא נר כנודע ולכן אור הנר יפה בלילה דוקא משא"כ ביום שרגא בטיהרא מאי אהני וכמ"ש בזח"א ויחי (דרל"ב סע"א) שרגא דדליק אתחזי בליליא ביממא אסתרת ופי' הבא לטהר היינו לזכך ולהאיר מדת מלכותו ית' שתהיה במדרגת טהירו עילאה שהוא בחי' נכון היום והיינו ע"י שממשיך יחוד קוב"ה ושכינתיה ועד"ז נאמר לעתיד והיה אור הלבנה כאור החמה כו' וז"ש (בישעיה סי' נ"ח) זורח בחשך אורך ואפלתך כצהרים והיינו על ידי קיום הצדקה כמש"ש):

ו) וזוהו הוי' לי כו' פי' ה' לי שנמשך אור א"ס ב"ה על נפשו והיינו ע"י עוזרי שהם הם המצות. (ועמ"ש על פסוק זה בזהר ח"ג דקל"ט ע"ב. ח"ב דצ"ה ע"א) [ולבאר הענין איך המצות הם עוזרי הנה פי' וענין עזר מבואר בזהר ע"פ אעשה לו עזר שהוא להיות זו"נ פב"פ כמ"ש בזהר בראשית (דל"ה ע"א) אבל סמך דא עזר. ודא עזר דלעילא דאתהדר לעילא אנפין באנפין כו' סמוכים לעד לעולם כו' ע"ש ובזח"ג (דף מ"ד ע"ב ודפ"ג ע"ב וד"ה סע"א). והנה ע"י יחוד עליון זה נעשה בחי' עזר גם למעלה ביחודא עילאה והוא ע"י העלאת מ"ן מיחודת דבי"ע ועי"ז דייקא נמשך גילוי אור א"ס בז"א ועיין בזהר ויקרא (ד' ז' ע"ב) ואימתי יתקרי אחד כו'. ובפרדס בשער כ"ז שער האותיות פרק י"ח באות סמ"ך פי' ענין סמוכים כי תפארת נסמך במלכות ומלכות נסמך בתפארת. והנה ביאור ענין זה דהחזרת פנים בפנים בנש"י למטה מבואר בד"ה כי ההרים ימוש. דהיינו כאשר נפשות ישראל בטבעם נמשכים לעבודת ה' לאהבה אותו ולדבקה בו מרצונם וחפצם האמיתי שזה עיקר וחיות הנפש כו' משא"כ כשהם בבחינת פנו אלי עורף כו'. והנה להיות החזרת פב"פ הוא ע"י קיום המצות שהם ממשיכים גילוי רצון העליון עוי"ז נמשך ג"כ הרצון בנפש לאהבה את ה' ברצון וחפץ אמיתיכו' וזהו ענין ומשביע לכל חי רצון כו' יעו"ש. וכמ"כ נתבאר ענין זה בד"ה והיה מספר בני" גבי פקדת הארץ ותשוקיה ובד"ה וידבר משה אל ראשי המטות גבי פי' וענין קדושה כו' שהיא בחי' אהבה רבה הנמשך ומתגלה בנפש ע"י אשר קדשנו במצותיו שהוא המשכת רצון העליון הסוכ"ע כו' ע"ש. ובביאור ע"פ אחרי ה' אלקיכם תלכו בסופו ולכן נק' המצות עוזרי שהם הגורמים העזר להיות סמוכים בבחי' פב"פ וזהו ישלח עזרך מקדש היינו ע"י אשר קדשנו במצותיו כו' וזהו ג"כ מ"ש מאין יבא עזרי ופי' בזהר פ' יתרו (דפ"ג ריש ע"א) דפי' מאין היינו מבחי' ע"י כו':]

ואני אראה בשונאי. פי' ואני אראה שיהיה בבחי' גילוי הוא ע"י שונאי דוקא דהיינו ע"י אתהפכא חשוכא לנהורא ולמען דעת כל עמי הארץ כו' שאז

נעשה בחי' ראי' [וכמ"ש במ"א ממשל כח הראיה שמלוּבש דוקא בשחור שבעין דהיינו ענין אתהפכא חשוכא לנהורא בירור שם ב"ן שם דוקא מתגלה בחי' הראיה ע' מזה בביאור ע"פ כנשר יעיר כו'] וגילוי השמחה ע"י ביטול כל מונע ומעכב מקליפות וסט"א כמ"ש ובאבוד רשעים רנה (ועמ"ש מזה בפ' ויצא בד"ה ושבתו בשלום וע' בזח"א פ' נח דס"א ב' ובפי' הרמ"ז שם ובפ' חיי שרה דקכ"א ב') והשמחה שהיא מביטול הסט"א היא שמחה גדולה ביתר שאת משמחת נפש הצדיקים בה' כו' כמשל היוצא מן השביה כו'. וע"ז אמרו במקום שבע"ת כו' כי יתרון האור הוא הבא מן החושך כו' (ואפשר לומר שזהו ע"ד מ"ש בפ' בראשית ע"פ אעשה לו עזר כנגדו שהעזר נמשך מבחי' כנגדו וזהו גדול יותר מבחי' בעוזרי דמעשה המצות כי בחי' תשובה גבוה יותר שהוא בחי' מאדך. וכמ"ש במ"א בענין הראיני את מראיך כו' ועמ"ש בפ' מקץ בד"ה ת"ר נר חנוכה בענין אספה"מ שהיא בחינת מעשה המצות וענין אספשא"מ כו' והיא בחי' העזר הנמשך מבחי' כנגדו דייקא. וזהו ואני אראה בשנאי דייקא וכמ"ש בד"ה אוסרי לגפן בענין סוטה כו' וגם י"ל כי ישלח עזרך מקדש הנה קדש הוא ח"ע דאורייתא מחכמה נפקת זהו העזר הנמשך על ידי מעשה המצות שהם בחינת רצון העליון המלוּבש בח"ע כו' אבל מאין יבא עזרי היינו מבחינת רצון העליון מה שלמעלה מהחכמה כמ"ש והחכמה מאין תמצא וזהו הנמשך ע"י תשובה כו' ולכן נאמר ע"ז אשא עיני כו' בחי' ואני אראה כו' וז"ש ג"כ מעם ה' עושה שמים וארץ דאיתא בפרדס בעה"כ ערך סייעתא דשמיא שהוא הסיוע ששרש המשכתו מהמדות עליונות והחכמה משא"כ בחי' מאין יבא עזרי זהו מבחינת שלמעלה מבחי' שמים וזהו עושה שמים וארץ כו' וע' מ"ש ע"פ כי אתה נרי הוי' והוי' יגיה חשכי. דזהו כענין הנ"ל דכי אתה נרי הוי' זהו כענין הוי' לי בעוזרי ומ"ש והוי' יגיה חשכי זהו כענין מאין יבוא עזרי ועו"ל בזה לפמש"ל דבחי' העזר הוא להיות כנס"י עם הקב"ה פנים בפנים ומבואר בזח"ג ס"פ אחרי (ד' ע"ז ע"ב) דחיבור ויחוד בחי' ו"ה הוא ע"י בחי' חסד אבל חבור ויחוד י"ה לא תליא חיבורא דילהון בחסד אלא במזלא תליא כו' ועמ"ש בענין ב' יחודים אלו ע"פ אלה פקודי המשכן משכן העדות. וזהו עצמו ענין ב' בחי' עזר הנ"ל כי הוי' לי בעוזרי זהו ענין סייעתא דשמיא שהמשכה מבחי' חסד עליון להיות פכ"פ ע"ד יחוד ו"ה אכן מאין יבא עזרי זהו בחי' מזלא מה שלמעלה מסדר ההשתלשלות להיות נמשך משם ג"כ בבחי' ו"ה והיינו כמו בשבת שאז עולים זו"נ במקום או"א ממש. ומקבלים גם כן מבחי' מזלא כו' ועד"ז נאמר לעתיד ביום ההוא יהיה שגם ו"ה יהיו בבחי' ומדרגת י"ה. ועיין בפע"ח שער הק"ש ס"פ כ"ז בכוונת עזרת אבותינו וז"ל עזרת הוא סוד הורדת היכל ק"ק למטה בהיכל הרצון והוא נקרא עזרת אבותינו ושם אנו אומרים ג"כ ד' פעמים אמת כי שם גנוזים ד' ראשונות דז"א עכ"ל):

לקו"ת דרושים לשמ"ע פח, ב ואילך

קנד

הוי' לי בעוזרי ואני אראה בשונאי כו' להבין מהו בעוזרי ל' רבים וגם איך יתכן לומר ל' עור בלבד הלא הוא ית' כל יכול ואין לך דבר חוץ ממנו כו' והנה ארז'ל הבא לטהר מסייעין אותו והול'ל הבא ליטהר מה לטהר דמשמע לזולתו ועוד מהו מסייעין בלשון רבים כו' כתי' למען דעת כל עמי הארץ כי הוי' הוא אלקים וידוע דפסוק זה בש"ע נאמר ויש להבין מה ענינו לשמ"ע ועוד דהל"ל למען ידעו מהו למען דעת כיו הענין יובן ע"פ הקדמה הידוע דקב"ה הוא בבחי' ממכ"ע וסוכ"ע דהיינו דאעפ"י שהוא ממלא ונתפס תוך כל עלמין גם זה אמת שאינו נתפס ומתלבש ממש בהן אלא הוא בבחי' סובב ומקיף עליהם וביאור דבר זה ידוע ממשל הנשמה שמתפשטת באברי הגוף וגם הנה היא למעלה חופפת על הגוף בבחי' מקיף מפני שבחי' התפשטות החיות ממנה בלבד הוא אשר מתפשט באברי הגוף ולא עצמותה ומהותה כו' כמ"כ בחי' התפשטות החיות מדת מלכותו ית' היא המחי' כל העולמות בבחי' ממלא כו' אבל בעצמותו הוא קדוש ומובדל מהם וכידוע וזהו פי' אחד שז' רקיעים וד"ר בטלים לגבי אלף יחידו של עולם בחי' סובב הוא ועליו נאמר אני הוי' לא שניתי כלל בין קודם שנברא כו' וגם נקי מדה זו דבחי' ממלא בבחי' שם כמו ברוך שם כבוד מלכותו כו' מפני שגם בחי' התפשטות מדת מלכותו אינה אלא כמו עד"מ השם של אדם לגבי עצמותו שכשהוא בפ"ע אין השם תופס מקום כלל וא"צ לשם אלא להפנות לקוראו כשיקראוהו בשמו כו' וכידוע וקודם שנבה"ע בבחי' ממלא הנ"ל ארז"ל שהי' הוא ושמו בלבד פי' עד"מ הנ"ל כשהאדם בפ"ע ששמו נכלל בעצמתו וכלא תשיב כו' וד"ל ומבחי' סוכ"ע כשיתבונן האדם בפסוק ראשון דק"ש כאחד כנ"ל יבא למדת האהבה בפסוק ואהבת כו' פי' ואהבת את הוי' אלקיך דהיינו שיהי' בחי' סובב הנ"ל בגילוי אור בלבבו ע"י האהבה ורצון להמשיכו בתוך לבבו כי פי' הב' דבכל לבבך כו' היינו בתוך כו' ולהיות בטל רצונו מפני רצון ה' עד שיהי' רק בחי' טפל לגבי עיקרא ושרשא דכולהו עלמין כו' וזהו את ה' את הטפל כו' וכידוע וגם ידוע דזה כל האדם להמשיך בחי' גילוי אלקות למטה בתוך לבבו שבגופו וכיוצא ול"א בשביל תיקון נשמתו בעלותו כו' כי הנשמה עצמה א"צ תיקון ולא ירדה רק לברר לבושי נוגה כמ"ש בלק"א וד"ל.

והנה ידוע בדרז"ל שבזמן הגלות נק' כנ"י בשם עקרה כמ"ש רני עקרה לא ילדה כו' ולע"ל כתי' בה כי הלה גם ילדה ציון את בניה כו' הענין הוא דידוע שהקב"ה נק' בשם ההן וכמ"ש והוא כחתן יוצא מחופתו כו' וכנ"י נק' כלה וביאור הדברים הנה אנו מברכים בכ"י ברוך אתה הוי' אלקינו ואיננה ברכה לבטלה ת"ו דודאי בכל יום נמשך ההמשכה והשפע מבחי' הוי' סוכ"ע הנ"ל למל' דאצי' בחי' ממלא הנק' עיר אלקינו ונק' כלה כידוע במ"ש ברוך הוי' מן העולם ועד העולם מן העלם לגילוי כו' כידוע אך הגם שבחי' הוי' דאצי' נמשך תמיד כמ"ש כחתן

יוצא כו' וידוע פי' חתן ל' חו"ת דרגא והוא יוצא תמיד בהשפעה לכלה כנ"ל אבל בכלה היא מל' דאצי' לא בכל פעם נקלטה השפע אור הזרוע לצדיק עליון כו' וכשאינו נקלט האור ויוצא לחוץ דהיינו בחיצוני' העולמות שמקבלי' מבחי' אחוריים דנוק' כו' אז נקראת עקרה כמו עד"מ העקרה שאינה קולטת טפת דכורא והיא פולטת אותה לחוץ ואין ולד נצטייר מטפה זו כו' וד"ל והענין הוא בבני' כאשר אין האור האלקי דבחי' טוב וממלא הנ"ל נתפס בתוך לבבם בבחי' גילוי אור אלא רק בבחי' מקיף מרחוק ה' נראה להם ולא נקלט ונתפס תוך תוך לבבם ממש כו' נקראת בשם פולטת ואין אהבה נולד מהתבוננות כזו כנ"ל וזהו כל האזרח בישראל ישבו בסוכות פי' אזרח מה שאני עתיד להזריח אור בכני' לע"ל בתוך פנימי' לבבם בבחי' קליטה עכשיו בזמן הגלות ישבו בסוכות בבחי' מקיף בלבד וד"ל והנה סיבת המניעה והעיכוב בכני' מלקלוט האור ולהיות פולטת כו' הוא מפני נפש הבהמיות שלהם שנלקחה מק"נ דעשי' המלבשת ומקפת את נפש האלקית כידוע בדרז"ל דהרכיב הגר בסומא כו' ולבך גם האהבה וההתפעלות דגפש אלקיח היא מסויירת ומצומצמת מאד בחשכת חומריות הנה"ב המעלים ומסתיר האור כו' ונק' בשם אהמ"ס מפני טעם זה וה"ז כמשל הולד במעי אמו שהוא מבוסה ונעלם בעור השליא והנה בזמן הגלות כללות נש"י הגם וענק' עקרה אבל לע"ל כתי' בה בי חלה גם ילדה כו' ויש להבין מאחר שעקרה היתה בזמה"ג איך תוליד לע"ל כו' אך הענין הוא דיש עתים ידועים שהקליפה המעכבת ומבדלת מלהיות הקליטה כו' ומתבטלת לגמרי כמ"ש כהמס דונג מפני אש כן יאבדו כו' ויתפררו לגמרי והוא בכל שבת ויו"ט ואז יוכל להיות הקליטה בכני' ויצטייר הולד ונק' בשם אשה עוברה כמ"ש כמו הרה תקריב כו' ולע"ל תהי' הלידה שהוא בחי' התקלות האור להיות דבר בפ"ע כמו הולד שיוצא לאויר העולם עד שא"צ לאמה וזהו"ע מתן שחרן של מעשה המצות בימהמ"ש דכתי' כי חלה גם ילדה ציון כו' וכמ"ש במ"א וד"ל וזהו למען דעת כל עמי הארץ ופי' דעת מלשון שבלרה כמו וידוע בהם אנשי' סוכות כו' ופי' עמי הארץ היינו בחי' הקליפות דנה"ב המבדלת כמ"ש עוונותיכם מבדילים כו' וכאשר יתפרדו וישברו כהמס דונג מפני אש כו' ואז יתגלה בחי' הוי' דוקא וזהו כי הוי' הוא אלקים פי' לא בבחי' אלקים המסתיר להוי' עד שבריבוי הצמצום כמה אלקים אחרים דמקיפים וסובבים לקבל היניקה כו' אלא בבחי' הוי' דהיינו מפני בחי' טפת דכורא שנקלט כו' וד"ל וזהו הודו לאלקי האלקים כו' פי' השובר ומגלה כל הצמצומים דנאהוים ויונקים משם אלקים כו' כי לעולם חסדו חסדו עליון דבחי' דכורא הוא אור הזרוע לצדיק כו' שיתגלה לע"ל בבחי' לידה וכמ"ש האזרח בישראל כו' וד"ל.

ואמנם יש להבין למה אמר שלמה ע"ה פסוק זה דלמען דעת בש"ע דוקים הענין הוא דבש"ע דוקא הוא עיקר זמן הקליטה כנ"ל כמעש בכהאריז"ל וזהו פי' עצרת תהי' לכם מלשון עצירה וקליטה כו' וטעם הדברים למה בשמיני דוקא הנה יש להקדים הידוע בענין השמחה שהיא בחי' גילוי ההעלם כנראה

בחוש שהמלך בשמחתו ישב ברהוב כף והאדם יגלה בל מצפוני לבבו בעת שמחתו כו' והנה בסוכות אנו אומרים זמן שמחתינו ב' שמחות הא' מלמעלה למטה והב' מלמטלמ"ע וביאור הדברים ידוע דבימי הסוכות נתגלה אלקות בבחי' גילוי אור וכמ"ש במ"א דהגם שבכל יום נמשך בחי' הוי' טובב כנ"ל אבל הוא בהעלם ובסוכות נמשך בבחי' גילוי ע"י השמחה עליונה שמוציאה מן ההעלם לגילוי כו' אך עכ"ז נק' חג הסוכות וכס שבכסא ליום הגינה דהיינו לפי שמתלבש ומתעלם בחי' גילוי זה בבחי' מקיפי' דסכך כו' וכמו"כ הנה השמחה שמלמטלמ"ע בכנ"י ענין השמחה הוא גילוי ההעלם דהיינו הגם שבכל השנה מצות העבודה בשמחה אבל היתה בהעלם דהיינו שלא הרחיב ענין ההתבוננות להתפשטות אורך ורוחב כ"כ רק בקצרה להוליד אוי"ר בלבד אבל בסוכות עושים מההתבוננות בגדולת א"ס ב"ה הרחבה גדולה וכדוגמת הרעש הגדול באופנים שהוא מהפלאת ההשגה בהרחבה כו' ומחמת זה יצא ההעלם השמחה שבלבו בהתבוננו' לידי גילוי אור לשמוח בה' בהתגלות גדולה לעין כל וכו' וזהו וישמחו בכ' כו' וכ"ז בז' ימי הסוכות אבל בשמע"צ כתי' והוא כחתן יוצא מחופתו פי' החופה הוא בחי' מקיפים דסכך שנתעלם בהם גילוי אור שמחה העליונה של המאציל כו' והחתן הנ"ל יוצא ומתגלה מהסתר והעלם המקיפים דופתו ולהאיר ולקלוט טפה בכנ"י כי הנה כמו"כ מלמטלמ"ע בשמחת כנ"י יתפרד ממנה המסך המבדיל הסובבה כו' ואז תעלה בשמחתה לקבל ולקלוט טפת זכורא כו' כי אין מונע מלהיות הקליטה משום צד מפני שב' השמחות נתחברו יחדיו באין מפריד בין הדביקים והוא ישמח ה' במעשיו עם שמחת ישראל בעושי כנ"ל ולכך בשמע"צ דוקא עיקר זמן הקליטה שהוא בחי' בינה אם הבנים שנקראת יום השמיני כידוע ובה עיקר התגלות השמחה כידוע ולכך לא אמר שלמה ע"ה פסוק דלמען דעת כו' אלא בשמע"צ דוקא כו' וד"ל והנה הטעם שבחג הסוכות דוקא זמן שמחתינו ולא בסל השנה הגם שבאמת מצות העבודה בשמחה דוקא כמ"ש תחת אשר לא עבדת את ה' בשמחה כו' הענין הוא דכתי' וירא את האור כי טוב טוב לגנוז פי' מה שהאור נמשך בכלי ע"י רמ"ח מ"ע שנק' רמ"ח אברין דמלכא כידוע הוא בא ונמשך בבחי' גניזה והעלם דוקא וכמשל האברים שבאדם שאור הנפש מתלבשת ונעלמת בתוך כל אבר ואבר כו' ועכ"ז הנה אנו רואים שבהמשך אבר אחד מן האדם יומשך כל גופו ע"י לכל צד שירצה המושך כו' כמו"כ עז"מ רמ"ח אברין דמלכא עילאה הם בחי' כלים דאצי' דאיהו וגרמוהי חד כו' שע"י יומשך עצמות אור א"ס השורה בהם והוא ע"י מעשה המצות כמו חסד הצדקה דרועא ימינא כו' וכמ"ש במ"א ואמנם כל ההמשכות האור ברמ"ח אברים דמלכא הם בבחי' גניזה והעלם כמ"ש כי טוב לגנוז האור כו' וידוע ג"כ דיש אברים פנימי' ואברים חיצוני' והן כללות המצות שנקראים אברים חיצוני' אבל מצות ת"ת שננגד כולם הוא בבחי' אברים הפנימי' וכמ"ש במ"א וד"ל וזהו וישמחו בכ' ישראל מקדשי שמך פי' מקדשי שמך היינו יחוד קוב"ה ושכינתו' דידוע פי' שכינה הוא בחי' ממכ"ע כה"פ בנפעל הנק' שם כבוד מלכותו

כנ"ל וקדושת השם זה היינו כשממשיכין בו מבחי' קדש העליון הנק' מוכ"ע וגם נק' סדכ"ס וכהוא בחי' עצמות אור א"ם המלובש ונעלם בנאצלים ונבראים כף זהיינו ע"י מעשה המצות כנ"ל וכאמרו אהגר קדשנו במצותיו כו' פי' ע"י מצות שהן רמ"ח אברים אשר קדשנו בקדש העליון מבחי' העצמות וכמשל הנ"ל וזהו מקדשי שמך בכל השגה ע"י תומ"צ אבל בחגה"ס ישמחו בך מקדשי שמך פי' בך בעצמותך ומהותך ממש שלמעלה מבחי' שם והו"ע בחי' התגלות השמחה של מצו"ה שלא ההי' גנוזה בהעלם ואין התגלות זה אלא בחג הסוכות מטעם הנ"ל אבל הא כהא תליים שאין התגית השמחה אלא מפני בכבר הע מקדשי ובמך בבחי' העלם האור לכך עתה נגלה האור וד"ל.

וזהו הבא לטהר מסייעין אותו פי לטהר ולא ליטהר לעצמו אלא לטהר לזולתו כו' ופי' טהרה כמו טהרו של מזבח כלומר לעשותו זך ונקי' כמו כעצם השמים לטוהר וכן טהור גברא כו' וכיוצא בזה בחי' לפני הוי' טהרו וגם כאן הענין הוא להמשיך בחי' קדושה עליונה בדי לטהר ולזנך את בחי' שם ומלכות מבחי' קדש העליון סדכ"ס ע"י מעשה המצוק שנעשה ע"י יחוד קוב"ה ושכינתו' וכנ"ל וזהו הבא לטהר את ה' דבחי' שכינתא יש הרבה מסייעין שהן רמ"ח מ"ע רמ"ח אברים וכלים מכלים שונים ולפי שהמצות בעצמן הן בחי' כלים לקבל בחי' גילוי האור כמשל השואב בכלי כו' נק' מסייעין בלשון רבים וד"ל וזהו הוי' לי בעוזרי הוי' לי פי' כשצריך למשוך בחי' הוי' סדכ"ס הנ"ל אלינו בבחי' שם ומל' בבחי' גילוי אור הוא ע"י עוזרים הן רמ"ח מ"ע שנק' מסייעין לייחד קיבעה דכינתו' בנ"ל וד"ל ואני אראה בשונאי פי' אראה הו"ע התגלות יתירה כמו ועי שמחה דחג הסוכות שנגלה העלם האור כנ"ל אין זה אלא כשמסך מבדיל דקליפות נה"ב מתבטלת כו' ואתהפכא חשול"נ כו' וכמש' למען דעת כ"ל עמי הארץ כו' וכנ"ל שאז יש בחי' יחוד וזיווג ב' השמחות יחד כנ"ל והוא בשמע"צ דוקא והיינו בשונאי דוקא כשמתהפכים לטוב אז אראה בהתגלות ממש וד"ל ואמנם להבין הטעם למה דוקא ע"י שונאי כש מתהפכים לטוב יהי' תוספת גילוי האורה והשמחה כו' יובן עפ"י הקדמה הידוע דרפ"ה ניצוצין שנפלו בנוגה שרשם גבוה מאד בבחי' התהו שקדם לתיקון כו' והוא מ"ש לפני מלוך מלך לבנ"י יכמיש בס"א וזהו הטעם שבע"ת גדולים מצ"ג עד שאינן יכולים לעמוד במדריגתם כו' כי תשובה קדמה לעולם פי' לעולם התיקון קדמה התשובה מפני ששרשה בעלייתה למקור חוצבה הוא בבחי' התהו וד"ל ולזה הטעם שאנו רואים שעיקר סיבת מ"ת בקולות וברקים לא היי אלא מפני יציאתו ממצרים בתחלה דלכאורה יפלא איך דילגו דילוג גדול כ"כ מתחתיות המדריגות בסיט שע"ס דמצרים לעלות בעילוי המדריגות לקבל התורה מב"פ כו' אך היא הנותנת דלפי שיצאו מס"ט שע"ט ואתהפכא חשולות כו' ושרוכה בתהו לפני מלוך מלך כו' ע"כ זכ"ו לתורה בחי' פב"פ וד"ל וזהו ג"כ מאמר הר"מ דמשיח יבא לאתבא צדיקייא בתיובתא משא"כ שאר כללות ישראל דלא יבא להחזירם לתשובה שהרי לא יבא משיה כלל בלתי הקדמות התיובתה

במ"ש רז"ל אם עושי תשובה נגאלין וזהו על כלל ישראל שיוכלו להגיע למדריגת התשובה אבל הצדיקים לא יוכלו להגיע למדריגת התשובה קודם שיבא משיח מפני שאין יכולים לעמוד בה מטעם הנ"ל אך משיח כשיבא יוכל להביאם למדריגת בעית כו' וד"ל וענין דבר זה איך שיוכל משיח להביאם למדריגת בע"ת היינו ענין מלך השמיני שנק' הדר כו' שהוא המתקן ז' מלבים קדמאין שנפלו בנונה כידוע ומאחר שהוא המתקן גביה הוא במדריגה מהם אחר שנתקנו ע"י גי הוא אינו במדריגת בחי' התיקון שנמשך מן התהו הנק' מלך ישראל שקדמו לו ז' מלכין כו' אלא הוא מבחי' ש' ס"ה החדש כו' כמ"ש בע"ח וזהו ביום השמיני עצרת תהי' לכם פי' דוקא בבחי' מלך השמיני הזה שנק' הדר המתקן את בחי' התהו כו' והיינו מארז"ל הדר באילנו משנה לשנה זה אתרוג שנק' פרי עץ הדר שהוא בחי' מל' שמתבררת מש' ס"ה החדש הזה הנק' הדר וכמ"ש הדר הוא לכל חסידיו דוקא וד"ל.

להבין שרשי הדברים הנ"ל הנה שרש ענין למען דעת וכו' בהיות ידוע דכל ענין המצות הוא רק להמשיך האורות בכלים דאצי' ולהיות עי"ז תוספת האור בכלים דאצי' ומשם ירד האור עוד למטה לבי"ע כו' כמ"ש במ"א והנה ידוע שהנשמות המה נמשכים מבחי' פנימי' הכלים והמלאכים מבחי' חיצוני' הכלים וא"כ בעשות האדם המצוה ויגרום תוס' אור בכלים דאצי' גי' מהראוי שירד האור האלקי הזה להאיר גם בנשמות האדם עי"ז מאחר שהוא בחי' מרכבה וכלי לכלי האור הזה בשרשו בבחי' האצי' אך מניעת גילוי האור בנשמתו מבלתי תרגיש התפעלות האור כו' היינו לפי שידוע דתוס' גילוי האיר באציי ע"י המצוה נשאר למעלה באצי' ביי"ס ובי"ס דבי"ע ולא בא לידי גילוי ממש גם בחיצוניות הכלים דאבי"ע מפני בחי' הקליפה דנוגה דמלבשת ומקפת את בחי' חיצוני' הכלים שלא ינקו גם הם בו וטעם זה ג"כ הוא בנשמת האדם להיות נשמתו מלובשת בנה"ב דנוגה דעשי' והנפש דנוגה מלבשת ומקפת אותה במבואר בע"ח וזהו ענין ההבדלה להבדיל ולהפסיק האור הנ"ל מבלתי יבא ויגיע לבחי' פנימי' הכלי ג"כ שרש הנשמות שבבי"ע כו' וד"ל והיינו בחי' פולטת דעקרה כו' שלא נקלט האור בכלי הנשמה ויוצא תמצית השפע לעי שרים דנוגה החונים סביב לכלים כו' והוא מסיבת הבדלת החיצונים כמ' ש עוונותיכם מבדילים כו' ביניכם וד"ל והנה בשמע"צ דוקא אז זמן הקליטה וכו' הטעם הוא לפי שידוע בע"ח דסיבת ההזדככות הכלים מיניקת החיצונים החונים סביבה הוא רק מפני בחי' אור מקיף שהוא המזכך חצי הכלי מבחוץ והאור פנימי מזכך חצי הכלי מבפנים כו' והנה ומן שמחתנו בימי הסוכות ידוע שהם ב' מיני שמחות הא' בחי' מקיפים דאימא שהן המשכת עולקות מבחי' העולם כו' כידוע שהשמחה היא התגלות מן העולם כמו המלך שבזמן שמחתו יושב בשער אוצה ובלא שעת השמחה יסתר חדר לפנים מחדר כו' והוא בחי' שמחה עליונה של המאציל שהוא מלמעלמ"ט ולכך נק' בשם מקיפים על שלא יוכל להתצמצם בכלי ולהסתר ולכך הוא נגלה לכל כו' ומה שנק'

מקיפים דאלמא לפי שבבינה דוקא עיקר הגילוי ולא בחכמה כמ"ש במ"א וד"ל והנה אנו רואים שבזמן השמחה יש כח האדם על כל תאוותו ויתרחק מהם כו' לפי שמרומם הוא מאד שבעצמות הנפש ולמעלה מבחי' התפשטות כחות הנפש כמו המדות אהבה או כעם כו' וד"ל והנכלול מובן בכנ"י ששמחתם מלמטלמ"ע ג"כ בבחי' מקיפים למעלה מבחי' כלי שלהם כמ"ש בס"א אז מופשטים הם מבחי' התאוות הרעות ומרוחקים הם כו' ונמצא מזככים חצי הכלי מבפנים כו' וכמ"כ מבחי' שמחה העליונה שמלמעלמ"ט הנק' מקיפים דאימא מזדכך יניקת הרע בחצי הכלי מבחוץ מטעם הנ"ל ונמצא כלה ואבד לגמרי יניקת החיצונים מסביב לכלים וזהו למען דעת כל עמי הארץ שנשברה כו' דוקא בשמע"צ ואז יכול להיות עיקר היחוד והזיווג שהוא בחי' הקליטה כו' משא"כ בשאר ימות השנה הגם שעיקר העבודה בשמחה דוקא כמ"ש עבדו את ה' בשמחה וכן תחת אשר לא עבדת בשמחה של מצוה פי' שמחה המלבשת בהעלם וגנוזה במצוה אבל בשמע"צ השמחה עיקר פי' לעשות ממנה עיקר בהתרחבות והתפשטות בגילוי גדול כמו דוגמת הרעש דאופנים כו' ומסיבה זה נעשה הכלי מצוחצחת מבפנים ומבחוץ כי יבאו יחד ב' האורות יחד אור פנימי ואור מקיף בה זה מלמעלה למטה וזה מלמטה למעלה כנ"ל ומתדבקים יחד בבחי' יחוד וזווג ואז הוא בחי' הקליטה דוקא וד"ל והטעם שבשמע"צ דוקא ולא בשביעי הוא הגם שידוע דכל ז' ההקפות דבשביעי בהושר נגמרו במל' לבא מלמעלה למטה אבל עדיין לא עלתה המל' מלמטה למעלה עד שמע"צ לקבל הטפה דדכורא כו' וידוע דבינה אם הבנים גי' בחי' יום השמיני לגבי עולמות הנעלמים כי הוא סופא דכל דרגין ונק' תמינאה וגם המל' נק' תמינאה כמ"כ לגבי עולמות הנגלים באצי' ולכך ביום השמיני דוקא זמן הקליטה דנוק' וד"ל ופי' הדעת כי ה' אלקים ידוע דק"ך צירופי אלקים ע"ב דקדושה ומ"ח דלבושי נוגה כו' והוא הנק' מצולות ים דהיינו באותיות יו"ד מ"מ דעולים כ"ח צירופים וכאשר בחי' הוי' נתגלה נתבטלה כל הק"ך צירופים כו' וזהו הודו לאלקי האלקים כו' מקור כל הצירופים דאלקי' כו' והוא בש' הוי' קודם הצמצום והיינו הקליטה דטפת דכורא בשמע"צ דוקא וד"ל.

ושרש ענין הבא לטהר כו' והו"ע מקדשי שמך כו' הנה ידוע דשם הוא בחי' מל' דאצי' הנק' שכינה יקדושת השם היינו ע"י בחי' היחוד דקוב"ה ושכינת' והיינו מקדשי שמך כו' וביאור הדברים הנה באמת ידוע דפי' קוביה ושכינת' יש לפרשו מסוף כל דרגין עד ריש כל דרגין דהיינו בחי' זו"נ שהן סוף כל המדרגות כנמצלים ונק' המל' בשם שכינה וז"א בשם קוב"ה לפי שז"א דאצי' הוא בחי' קדוש ומובדל בערך לגבי בחי' התפשטות המל' כו' ועד"ז עד רום המעלות גם או"א תרין ריעין נק' אבא קוב"ה כו' לגבי אימא כו' וכן א"א וע"י לגבי או"א וגם במאציל עצמו יש בחי' קוב"ה ושכינת' והוא הארת הקו והחוט כו' נק' שכינה לגבי עצמות אור א"ס כו' כי העיקר הוא בהיות שההשתלשלות הכללי הענין הוא רק בחי' עילה ועלול וכל עילה יקרא בשם קוב"ה לגבי העלול ממנו והעלול יקרא שכינה או מלי

או בכינוי אחר כו כידוע וד"ל וא"כ בחי' העלול דעולם העליון יקרא בשם משפיע בעולם התחתון ובהיפוך בחי' משפיע שבעולם התחתון יקרא בשם מקבל בעולם העליון לכך אנו מוצאים באדרא זוטא שאמר על אבא דאצי' שנק' אתה וכמ"ש כי אתה אבינו כו' ובכמה דוכתי אמר על הבינה אם הבנים שנק' הוא כידוע אע"פ שהי' מהראוי להיות בהיפוך ובהחכ' יק' בשם נסתר והבינה בשם נגלה מאחר שהם בחי' דכר ורוקי כו' אך הענין הוא דלגבי פרצוף העליון מחכמה הרבה והוא כמו בחי' א"ק וע"י וא"א כו' נק' ההכ' רק בשם מקבל והוא כמו בחי' עלמא דאגלייא שנק' אתה כמ"ש ואתה מחי' כו' כידוע לפי שהחכי כבר הוא שרש ומקור להסתעף ממנו הגיליי אור כי הרי נק' אב לבנים כו' שהוא כת המוליד מאין ליש כו' ובפרצופים העלענים ממנו עדיין האור בבחי' העלם העצמיות לגמרי כו' ובהיפוך בחי' הבינה לגבי התחתונים ממנה שהם בחי' זו"נ נק' הוא בשם הנסתר ולא תקרא בשם הנגלה רק לגבי העליון ממנה כו' וד"ל ובכ"ז יובן ענין מקדשי שמך הנ"ל והו"ע הבא לטהר כו' פי' לטהר את המל' הנק' שכינה מבחי' השפעת המשכת המשפיע הנק' קב"ה בכל עולם לפי ערכו עד רום המעלות דהיינו גם בעצמות אור א"ס הנה בחי' הקו והחוט נטהר כנ"ל והנה בענין קריאת שם המל' תקרא למעלה עוד בשם רצון כמבואר בפרד"ס דרצון בגימט' שמו והוא בחי' הכתר שנק' מל' דא"ס והוא שמו הגדול שהי' הוא ושמו בלבד כו' כמ"ש במ"א וגם עד"ז י"ל מקדשי שמו דהיינו להמוריך מבעה ר"צ הוא בחי' עצמות א"ס כו' לשמו הוא הרצון וכמ"ש במ"א בענין עושי רצונו כו' וד"ל והנה ההפרש בין תורה ומצות שנקראי' מסייעין כנ"ל ובין שמחה דש"ע שנאמר עליה וישמחו בך מקדשי שמך כו' וכמיש למעלה יובן עפ"י הקדמה הידוע הבחי' המשכות האורות בכלים שע"י המצות כנ"ל הוא בבחי' גנוזה והעלם כמ"ש האור כי טוב כי טוב לגנוז שהאור נגנוז ונעלם תוך הכלים מכלים שונים והנה לכך נקראים המצות עוזרים ומסייעים להיות כי ע"י בחי' הכלים דרמ"ח עשה גורמים המשכת האור ומסייעין הן להאור להמשך כו' כמו ע"י הלימוד בסדר זרעים שהוא בחי' חסד דנוק כידוע וכבר יש מציאות כלי החסד דנוק' וע"י הלימוד בא ונמשך האור בתוספת לכלי החסד דנוק' וכדומה והיינו לשמה לשם התורה כמ"ש במ"א וה"ז כמשל השואב מים בכלי שהכלי גורמת השאיבה כו' כמו"כ המצות הן הכלים ששואבים האור להמשך בהן אך מצות צריכות כוונה לשאוב האור כו' והיינו הבא למהר להמשיך האור כו' וכנ"ל ואמנם כל השנה המצות שגרמו ההמשכה הנה נעלמה אור ההמשכה בכלים כנ"ל אבל בשמע"צ מתגלה האור ובוקע ויוצא מתוך הכלי ע"י השמחה עליונה שהוא בחי' מקיף כנ"ל וזהו וישמחו בך ישראל מקדשי שמך פי' דהא בהא תלי' דאם לא העיקר המעשה כל השנה בהמשכות האורות בכלים לא הי' מה לבקוע ולצאת חוץ לכלי כו' ואדרבה כל מה שהי' ריבוי המשכות האורות בדרך גניזה בכלי במצות שעושין כל השנה יותר תרבה בקיעת האור חוץ לכלי מבחי' המקימים כו' וזהו מה שמקדשי שמך בהמשכות האורות בכלים בכל השנה

שהו"ע יהוד קוב"ה ושכינת' הנ"ל שבכל שעשה המצות בזאת יוכלו לשמוח בך דוקא בעצמותך שלמעלה מבחי' האור אשו ירד בכלי דהיינו בחי' קוב"ה ושכינת' כו' וכנ"ל וד"ל הוי' לי בעוזרי כל השנה ואני אראה כו' והוא הרינה והשמחה דאיבוד רשעים כו' וזהו ההפרש דישמחו בך בשמע"צ ומקדשי שמו שבכל השנה אך עכ"ז הא בהא תלי' כנ"ל וד"ל וזהו ואני אראה בשנאי בבחי' גילויי ההעלם דעצמות דוקא ובאבוד רשעים כו'.

מאמרי אדה"ז תקס"ד ע' רכט ואילך

קנה

ואני אראה בשנאי כו' להבין שרש ענין יו"ט שני של גליות הנה בכל יו"ט מועדי הוי' הוא בבחי' התגלות אורה והוא מפת בחי' השמחה שישמח ה' בכל מועד והגל כמו שאנו אומרים מועדים לשמחה כו' ועד"מ המלך בכל השנה הוא יושב בהיכלו חדר לפניו מחדר כו' ובעת זמן שמחתו יצא לישב בשער העיר חוצה להתגלות לכל העם הקטן ועד גדול לפי שטבע השמחה לגלות כל מצפוניו וגם השמחה ממתקת כל הדינים כו' והרי אנו רואים שההתגלות באה מן השמחה והנה ידוע דהתגלות האדם לזולתו הנה היא גורמת ביניהם האהבה וההתדבקות מפני שבחי' ראי' מחסכת האהבה ובחי' השמיעה מושכת היבאה כנראה בחוש כאשר המלך מתראה תמיד לעמו ורואין אותו תמיד אז נמשך לב העם אחריו באהבה ע"י הראי' שיצאו אותו וכאשר יסתר תמיד בהיכלו ולא לראותו כלל לא יהי' אור האהבה נמשך בלב העם אליו אבל מדת היראה תפול בלב העם מצד השמיעה ששומעין גדולת ורוממות המלך מרחוק כו' הרי השמיעה מרחוק תמשיך היראה ולא האהבה והראי' ומקרוב תמשיך האהבה ולא היראה כו' והטעם הוא לפי שכח הראי' מן מוח החכ' היא וידוע דקו' ימין מקרבת כו' אבל השמיעה ממוח הבינה שמאל דוחה כו' וכנראה בחוש מה שתתפעל הלב לחמוד איזה דבר אינו אלא בראי' דוקא ולא בשמיעה כו' וזהו מ"ש כי שמע"ה כי שנואה אנכי דבחי' לאה עלדאת"ב בבחי' שמיעה מרחוק ולא יומשל אלוה הרבה ממים הנ"ל ולכך אמרו ראובן בבחי' ראי' וד"ל וכמ"ש פני ארי' אל השין כו' וארי' הוא אותיות ראי' לפי דקו' הימין דמדת הצהבה לא נמשכה אלא מן הראי' כנ"ל וכמו"כ בכל יו"ט ומועד בזמן ביהמ"ק היו מקבלים בני' בבחי' ראי' דוקא כדי להמשיך אהבה עליונה מלמעלה כמ"ש יראה כל זכורך וכשם שבא לראות כו' ג"כ הי' בחי' ראי' עליונה של המאציל עליהם ונמשך מזה האהבה כמ"ש כל זכורך שאהבה נק' בשם זכר כמ"ש כי זכר חסדו כו' וד"ל והיינו עיקר הטעם דמצות הראי' ברגל כדתנן הכל חייבים ברא' כהנים כו' ומצות השמחה עם מצות הראי' כמעט ענין אחד הוא רק שזה גורם לזה כי השמחה גורמת התגלות כנ"ל וד"ל וזהו שאמר כבגורה נתאנה בראשיהם ראיתי את אבותילם והוא מ"ש עיניך יונים כו' כמ"ש בס"א משל ההסתכלות דיונים זכר ונקבה והנה על קבלת בחי' ראי' דכנ"י בג' רגלים נא' קול

דודי הנה זה בא מדלג על ההרים כו' בבחי' תוס' הארה מלמעלה מסדר ההשתל' כדי להשגיח מן החלונות פי' החלונות עד"מ החלון שהוא פתוח חלל מבית לחוץ כמ"כ ע"י השמחה שבלב הנה יפתח הלב ממסגרו שהי' סגור מתחלה כנראה בחוש שבעת השמחה יהי' פתיחת הלב בכל אדם לפי ערכו וע"ד דוגמא למעלה בבחי' האדם העליון שעל הכסא כו' נפתחין בחי' חדר לב העליון הנק' חלונות עליונים שבאצי' והוא ע"י השמחה שישמח הוד' בכל מועד ורגל כנ"ל ומה שמשגיח ורואה בחלונות הללו בכנ"י היינו בבחי' הראי' והתגלות שתבא מצד השמחה כנ"ל וכשם שבא לראות כו' כמ"כ מכנ"י כלפי מעלה הנה הוא ג"כ ע"ד כ"ז הסדר דהיינו כשישמח ישראל בעושייו בזמן שמחתינו ברגל או יבטח לבם לה' בתוספת גילוי אורם מן העולם של אהמ"ס שהיתה מסוגרת בתוך חדרי לבבם כו' ויבאו ע"י לבחי' ראי' והתגלות ההיינו לאסתכלא ביקרא דמלכא כו' כמ"ש עיניך יונים כו' כמ"ש בס"א ודול והיינו בזמן הבית דוקא דכתי' את פני הוי' אלקיך כו' שהי' בחי' הסתכלות פכ"פ ע"י החלונות הנ"ל אבל בזמה"ג הוא מציץ מן החרכים בלבד וביאור הדברים הנה הדרך הוא סדק צר מאד שלא יוכלו להביט בו רק מדוחק גדול כו' והיינו בזמן הגלות וכנ"י שכיבת לעפרא לקבל יניקה דרך כמה מסכים ולבושים דג' עולמות ב"ע עד שבחי' חלונות העליונות הנ"ל נסתם ע"י אורם ולא נשאר האור רק דרך סדק קטן מצדמצם והוא בלבושים והיכלות ד"ס דעשי' וה"ז כמשל פתיחת הלב רק מעט מזעיר וכמ"כ מלמטה למעלה הוא כמארז"ל פתחו לי כמחט סדקית כו' שלא נפתח לב בנ"י רק מעט מזעיר וכתי' כמים הפנים לפנים כן לב האדם לאדם כו' וד"ל ועכ"ז מציץ גם מן החרכים הללו בבחי' ראי' דאע"פ שגלו לאדום שכינה עמהם הוא הניצוץ האלקי כו' וד"ל ומה שארז"ל פתחו לי כחודה של מחט ואני אמתת לכם כארובות כו' היטו לפי שגם ע"י פתיחת הלב מעט מזעיר יוכל להיות התעוררות פתיחת חלונות הנ"ל למעלה ע"י תשובה שהוא בבחי' או"ח כו' משא"כ בחג כשם שבא לראות כו'.

והנה בהתגלות המלך ע"י השמחה כנ"ל יש כמה מדריגות חלוקות כמ"ש במגלת אסתר דשמונים ומאת יום עשה משהה לפני שרי המדינות הפרתמים בלבד כמ"ש כשבת המלך על כסא מלכותו אשר בשושן הבירה עשה משתה לכל שריו ועבדיו כו' הפרתמים ושרי המדינות לפניו וכו' ובמלאת הימים האלה עשה המלך לכל העם הנמצאים בשושן הבירה למגדול ועד קטן משתה שבעת ימים בחצר גינת ביתן המלך וכו' והענין כדוגמת זו יובן למעלה בהיות ידוע דכנ"י נק' שושנה כמ"ש כשושנה בין החוחים כן רעייתי כו' פי' כערך החוחים לגבי השושנה הגשמיות כן ערך כל העולמות דבי"ע נגד בחי' מל' דאצי' המסתרת בבי"ע להחיות רוח שפלים כידוע וכן רעייתי בין הבנות כשהמל' עולה בבחי' האצי' ממש גם שם פי' בחי' ראש לשועלים הן בחי' כל הבנות נשמות דאצי' כו' כמ"ש במ"א וד"ל והנה הטעם שנקי שושנה לפי שיש בה ג' גוונין הג"ח גם כשהיא בין החואים כו' ומקבלת מנטמא דדכורא הנק' יחסן כמעז על כסא מלכותו ויטר בחשן

הבירה והוא כמדריגות חלוקות הא' בבית המלך פנימה והב' בחצר גינת ביתן שלפני בית המלה כו' והנה מתחלה עשה משתה לכל שריו ועבדיו בבית המלך פנימה כו' היינו בבחי' האצ'י ממש לכל שדי המלך פי' כמו נשמות דאצ'י ממש כנשמת משה ע"ה וכדומה ואח"כ יצא עוד לחצר גינת ביתה הם כל הנשמות הבריאה שהן מאין ליש ממש והיינו לכל העם הנמצאים בשושן פי' לכל מי שיש לו ניצוץ האלקי ששרשו הוא נמצא בבחי' האצ'י הנק' שושן הבירה מגדול ועד קטן פי' מכחי' נשמות הגבוהות מאד בנשמת השבטים וכדומה שהן בעולם הבריאה עד קטן שבקטנים והנשמתו מבחי' נפש דעשי' בז' לפי שכללות נש"י נק' שושנה מטעם שמקבלת משושן כנ"ל וד"ל וזהו דוקא בחצר גינת ביתן כו' פי' בעולם הבריאה וכדומה שנק' חצר שדרך בו נכנסין לטרקלין המלך בו ושם יכולים הכל לבא ולעמוד משא"כ בהיכל המלך פנימה לא יבאו רק המקורבים למלך כמו שרי המדינות כו' וד"ל והנה כמו"כ בזמן ביהמ"ק הי' נש"י במעלה העליונה מאד עד שכולם ראויים היו בבחי' ראי' כמ"ש יראה כל זכורך את פני הוי' כו' דהיינו כמי בסי' המשתה שבהיכל המלך פנימה לראות ולהביט בהתגלות מלכותו ממש כשיושב על כסא מלכותו בהיכלו שהוא בחי' התגלות עצמות המלך בבית המלכות ממש שהוא מדריגה גבוה מאד נעלה משא"כ בזמן הגלות צריך לצאת המלך בגילוי אחר גילוי יותר והוא לצאת לבחי' חצר גינת ביתן לכל העם הנמצאים שם גם לנשמות השפלים כנ"ל לפי שבגלות כנ"י בתכלית השפלות ולא יוכלו לבא' אל היכל המלך פנימה ול"א שסלו להביט רק מרחוק מאד דרך פתח הבית שכסא מלכותו נוכח פתח הבית הוא כו' וע"כ צריך המלך לבא לידי גילול יותר לצאת לבחי' החצר שלפני פתח בית המלך להגלות נגלות לכל העם כנ"ל והוא רק מטעם שאין אנו יכולים לעלות ולראות כו' וכמ"ש מי יעלה בהר ה' כו' לפי שניצוץ האלקי מוסתר מאד ננפש דנוגה שנלקחה מן החושים הנ"ל לכך צריך המלך להשפיל א"ע ממדריגה למדריגה עד שיתגלה גם לשפלי הערך כו' ועכ"ז הגם שהשפיל עצמו הנה הם רואים אותו בבחי' ראי' ממש מקרוב את שאין רואין אותו כמו שהוא בבחי' הרוממות בעצמותו כמו שיושב על כסא מלכותו כו' וד"ל.

וזהו שרש ענין יו"ט שני של גליות דהנה בחי' יו"ט ראשון הוא כדוגמת ענין המשתה שבהיכל המלך פנימה לפני שרי המדינות כו' לפי שביו"ט הוא זמן התגלות מפני השמחה שמוציאה מן העלם לגילוי כנ"ל והוא בחי' התגלות ההראות כמו שהוא בעצם ולא להגלות בדרך העלם כמה מסכים כו' והו"ע החלונות הנ"ל שבכל יגל ויגל ואין גיללי זה אלא לפני שרי המדינות או כמו שהיו כנ"י בזמן הבית כ"ל אבל בזמן הגלות הוא מציץ מן החרכים בלבד בבחי' חצר גינת ביתן הנ"ל בדיך כמה מסכים כו' הרי הוצרך לבא לבחי' גילוי אחר גילוי בירידת המדריגות כנ"ל והו"ע יו"ט שני של גליות דוקא כלומר מפני שאותה ההארה וההתגלות עצמו שהיתה ביו"ט הראשון בזמן הבית כו' הי' הצריכה עוד לבא בגילוי אחר גילוי בירידת המדריגות בזמן הגלות ביו"ט שני ולכך נק' יו"ט שני

של גליות דוקא שבזמן הגלות הוסיפו חכמי ישראל יום שני מטעם הנ"ל וד"ל והנה המשכיל יבין שבאמת שרש יו"ט שני גבוה מיו"ט ראשון הגם שבא יבואו בירידות המדריגות כי הנה ידוע בענין השמחה דטבעה להוציא מן העלם לגילוי ואז רואים שכל מה שתגדל שמחת האדם בתוספת אורה ושמחה במאד מאד הנה יותר תגדיל בחי' הגילוי שלו מן ההעלם כמו שסיבת השפלות והירידה להגלות נגלות כאחד הרקים שהי' בדהע"ה הי' רק מעוצם השמחה הנפלאה כו' וכדומה ונמצא שכל מה שיתגלה ביותר ביותר שי' אור השמחה בלבו וע"ד כ"ז יבין המשכיל למעלה שכמה תגדל השמחה בהגלות נגלות אור האלקי כ"כ בירידת המדריגות כ"כ גם בחצר גינת ביתן לפני כל העם הנמצאים שם כנ"ל יותר הרבה משמח"ה הנגלית לעיני שרי המלך הפרתמים בהיכל המלך פנימה כו' מאחר שהוצרך לירד ולהגלות בגילוי אחר גילוי בחצר כו' מוכרת שהי' זה ע"י תגבורת השמחה ביותר בנ"ל ות"כ בחצר הזה יש יותר גילוי עצמות המלך מבהיכלו וד"ל ואמנם יש להבין עיקר הטעם למה יהי' גילוי האור בתוספת וגילוי השמחה בתוספת בחצר מבהיכל וזה פלאי שישמח במרוחקים יותר מבקרובים כו' אך הענין הוא דאיתא בתיקונים מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה בגלותא דוקא כו' עד בו יבזו לו כו' ע"ש הטעם ויובן ע"פ הקדמה הידוע בענין חולת אהבה דהיינו עד"מ כשהאדם הגיע למחזו חפצו וחקוק תאותו הגם שמאד יתלהב נפשו בחשק דבר המדתו כאשר כבר השיגו והקריבו אליו הנה אין להחשק הזה ערך כלל לגבי אותו החשק והתשוקה הנפלאה שימצא במי שחמד דבר בכל לבו ולא יכול להשיגו ולמצוא כלל שהוא בתגבורת נפלא מאד בגודל הצמאון שבבחי' יסוד האש התאויים שבלב עד שיחלה חולי כבד מאד ויהי' נוטה למות ונקראת מולח אהבה שגדולה הרבה מגופה של הארובה כאשר השיגו כו' וכדוגמת אותו האיש העלה טינא בלבו כו' וכמ"ש במ"א וד"ל והנמשל יובן למעלה דאהבת בני"י בעודנה בבחי' הקירוב והדביקות גם בבחי' יחוד פב"פ בזמן הבית אין לה ערך כלל לגבי עוז אהבה שלה בנלותא דהיינו בחי' חולת אהבה הנ"ל שהי' בעוצם רשפי אש הצמאון כו' כמ"ש צמאה לך נפשי כו' בארץ ציה ועיף בלי מים פי' מפני גודל המרחק שנתרחקה מאור פני מלך חיים בדרך כמה מסכים ולבושים כו' וזהו ארץ ציה ועיף בלי מים והי' כמשל בן כפר שרואה את המלך וד"ל והיינו דמה שנאמר בכנ"י רשפיה רשפי אש שלהבת י"ה ויוונן דאמרו ע"ז בזהר דמוקדין ל"י בשלהוביתא דרחימותא כו' בזמן הגלות דוקא נאמר ולא בזמן הבית מטעם הנ"ל וד"ל והיינו ג"כ מאמר התיקונים הנ"ל דמים רבים לא כלו לכבות כו' שהוא בגלותא דוקא מטעם הנ"ל וא"כ נמצא מובן שבזמן הגלות גדלה מעלת אהבת בני"י מבזמן הבית ולזה הטעם יובן דשרש יו"ט שני גבוה מיו"ט ראשון מפני שיו"ט שני בהצטרפות הגילוי ב"כ הוא רק מפני הגלות בלבד כנ"ל ובגלות רשפי אש האהבה תגדל במאד מאד כנ"ל וידוע דמזה יבא גם ענין סיבת ירידות המדריגות הנ"ל כ"כ בהגלות נגלות מלמעלה למפה בגילת החר גילוי בתוספת ב"כ ע"י תוספת

והשמחה בהו כי כל זה שנו רק מפס שבמים הפתם לפנים כי היתעורר מלמעלה למטה ג"כ באתעדל"ת ממש כשם שבא לראות כו' וד"ל וזהו שסיים דהע"ה כן בקדש הזיתוך פי' התפלל הלואי שיהי מעלת אור האהבה דכנ"י בבחי' ראי' מקרוב גט בקדש העליון בבחי' היכל המלך פנימה הנ"ל כמו שהוא בארץ ציה ועיף בלי מים מטעם הנ"ל לפי שרשפיה רשפי אש בגלותא בבחי' תולת אהבה כו' וזהו כן בקדש חזיתוך כמו שראיתוך בגלותא כו' וד"ל וזהו ואני אראה בשונאי דוקא ע"י בחי' הריחוק כו' דבחי' שונאי דהיינו בגלותא דוקא מטעם הנ"ל אז אני אראה בבחי' תוספת הגישי שהוא ע"י תוספת השמחה כנ"ל והוא למעלה בבחי' הגילוי שע"י המצוה המסייעים בצדיקים הנק' עוזרים כו' וד"ל ובזה יובן הטעם שבע"ת גדולים מצדיקים עד שצדיקים אינם יכולים לעמוד כלל באותה האהבה הנפלאה דבע"ת וכמ"ש במ"א דמשיח אחא לאתבא צדיקיא בתיובתא וכן משה לא זכה לתשובה אלא לפני מותו כו' הכל מטעם הנ"ל וד"ל.

להבין שרשי הדברים הנ"ל הנה יש להבין שורש ענין יו"ט שני של גליות יש להקדים תחלה את הידוע בע"ח דבחי' מל' דאצי' להיותה בחי' אלקות ממש איננה מתלבשת בבחי' גילוי אור בע' שרים דנוגה דעשי' כמ"ש וכבודי לאחר לא אתן כמ"ש בזוהר ור"מ וגם מלכות דבריאה להיותו רובו טוב עדיין ג"כ לא תוכל לסבול לשכון בנוגה דעשי' ואינה מתלבשת כ"כ בנוגה רק בהארה מועטת מאד בלבד כו' אך בחי' מל' דיצי' ומל' דעשי' להיות שהם בבחי' הסתר וצמצום יותר עד שחצי הכלים שבהם מעורב טו"ר כו' תוכל להתלבש גם בנוגה דהיינו גם בע' שרים דעשי' והוא הנק' אדמת בני חם שמקבל ממ"ח צירופי דיצי' ועשי' כו' כמ"ש בס"א יהוא הנק' בחי' בראי כמ"ש בגמ' ובזהר וד"ל והנה מבואר למעלה דבימי הסוכות ושמע"צ נמשכו וירדו מקיפים דאו"א והאירו בתוספת וגילוי אור ע"י בחי' השמחה כנ"ל וידוע דגלו לאדום שכינה עמהם הרי כנ"י בהחתיות שפלות המדריגה לקבל יניקה מע' שרים דעשי' וא"כ צריך האור האלקי העליון דמקיפים דאו"א כו' להאיר בכנ"י ע"י התלבשות בע' שרים כו' והצע יו"ט שני שמציץ מן החרכים דהיינו להשפיל ולהוריד האור כ"כ גם בנוגה דעשי' אך מפני שנא' וכבודי לאחר לא אתן אין ההתלבשות בע' שרים עצמן דלא כהרמ"ק בספר אור נערב אלא עד בחי' מל' דיצי' ועשי' בלבד שהאור דאצי' מוסתר בהם במאד כנ"ל והוא הנק' חרכים אבל במל' דאצי' עצמו המאירה בבריאה הוא הנק' שושנה כאשר אינה החוחים מל' דיצי' כי שם הוא התשתה שמונים ומאת יום לפני ז' שרי המלך הפרתמים הן ז' רועים האבות משה אהרן יוסף ודוד וחואי הנק' גינת ביתן משא"כ ביצי' ועשי' נק' חצר גינת ביתן כו' כמשל החצר שלפני הטרקלין כו' והמלך יוצא אחרי כלות השמחה ביו"ט ראשון לפני שרי המדינות שבגינת ביתן הנ"ל לחצר הגינה להגלות גילוי לכל העם הנמצאים בשושן כו' והטעם שבגינת ביתן נקי משגיח מן החלונות כו' כמבואר בזוהר ובתיקונים דבתר חלונא דבי כניחותא עומד בכל ג' רגלים ורואה בשמחת כנ"י כו' והענין הוא דפתיחת הלב

בשמחה דכנ"י העיקר הוא בנשמות הצדיקים דוקא שאור ה' מאיר בהם בפתיחה רבה משא"כ בכינונים שלא נפתח לבבם רק כמו חרכים אך מציץ גם מן החרכים להגלות נגלות גם לכל העם כו' וד"ל.

והנה שרש ענין יו"ט שני גבוה מיו"ט הראשון שלפני שרי המדינות כו' כמשל היוצא מן השביה שתלהב בו הנפש בריבוי אורה ושמחה שאין כמוהו בשום התפעלות בעולם בכל אהבה כו' לפי שהנפש תתענג בעונג מופלא כו' וזהו הטעם שבע"ת גדולים מהצדיקים עד שהצדיקים אינם יכולים לעמוד כלל במדרגת הבע"ת כו' והוא שאינם יכולים לעמוד כלל באותו התפעלות העונג הנפלא של בעות כשיוצאים מחשכי חומריות גופם להאיר באור פני מלך חיים בחצר גינת ביתן הנ"ל וע"כ מובן שהשמחה שבהצר הגינה ביו"ט שני יותר גדולה משמחה שבגינה עצמה תהו ענין הלואי כן בקדש חזיתך הנ"ל וד"ל ובזה יובן מה שמשה ע"ה לא זכה לתשובה רק קודם מותו ולא קודם לכן וכן בענין ביאת המשיח אמרו בזוהר שלא יבא אלא לאתבא צדיקייא בתיובתא כו' לפי שאותה האהבה הנפלאה של בע"ת לא יגיעו וישיגו הצדיקים כ"א בביאת משיח שיעלו אותם להתפעלות זו וכמו משה שלא הגיע להתפעלות בחי' התשובה כ"א לפני מותו בלבד שנתעלה ברום המעלות כידוע וד"ל וזהו שרש ענין יו"ט שני והוא מ"ש בגלות דוקא רשפיה רשפי אש כנ"ל וד"ל.

ושרש ענין פני אר"י אותיות ראייה כו' הנה ידוע דבחי' קו הימין הוא חכמה סד נצח כו' וא"כ ענף החכ' הוא ההס' ע"כ בבחי' הראי' ושנסתעפה ממוח החכ' כידוע תבא התפעלות האהבה וההתדבקות שהוא מצד החסד כידוע וד"ל ולזה הטעם כתי' ביעקב ויאהב את רחל ולא אהב את לאה כמו שאמרה כי שנואה אנכי כו' לפי שהשמיעה מבינה בחי' קו השמאל בג"ה ולהיותל כי רחל בחי' עלמא דאתגליא שבאה בהשגה בקרוב במכ"י ראי' לכך אהב אותה יעקב אבל לאה בחי' עלמא דאתכסיא שרתוקה מהשגה לא יוכל להגיע לה מדת האהבה והדביקות כו' וזהו שאמרו בזוהר מכאן דב"נ פנוי עריין דאימא כו' כי שנואה לאה ששרשה מאימא עילאה דבג"ה הוא קו השמאל וד"ל ולזה הטעם יובן שהשמחה ממתקת הדינים לפי שדאי' דחסד קו הימין אינו אלא בשמחה שאז יתגלה לכל כו' וד"ל.

מאמרי אדה"ז תקס"ד עמ' רמא ואילך

קנו

ה' לי בעוזרי ואני אראה בשונאי טוב לחסות בהוי' הוא בחי' המקיפי' מבטוח באדם הוא בחי' פנימי כי בבחי' האדם יכול להיות כלי גוים מבבונני כו' אשרי שלט האדם באדם כו' ולהביין כל הנ"ל הנה יש כמה בחי' באדם אדם היינו מדות ואדם עליון היינו ז"א דאצילות ואדם תתאה היינו מדת מל' דאצ"י וע"ז נאמר

כמים הפנים אל פנים כן לב האדם אל אדם. והנה באדם התחנותן שיר לומר אשר שלט האדם באדם לרע לו כי מל' שבמל' מתפשט בבי"ע ונק' בחי' שם כמבואר במ"א וגם היא בחי' אותיות אף' שבחי' מל' קודם הירידה אפי' האותיות אינן נק' בשם התחלקות כי משמי יפרד כתי' וע"ז נאמר כבר זהב טהור תעשה את המנורה וגם נאמ' מקשה תעשה אותה כי המל' נק' בשם כבר כשהיא בבחי' אצילות וגם נק' בשם זהב כי עיקר בנינה מהגבו' ומקשה תעשה אותה כי מצד הגבו' ק"ך צירופי אלקים תעשה אותה להתפשט בבי"ע בפרטי פרטיות וכו' כי חב"ד חג"ת נה"י דבחי' מל' דאצי' המה מקורים לבי"ע חב"ד מאיר בעולם הבריא' כו' ונקי תלתן שליטין מוחא לבא וכבדא כו'. והנה באדם התחנותן הנ"ל יכול להיות אשר שלט האדם באדם כו' כי הוא בחי' אותיות ושם יש אחיזה כו' והוא בין צירוף וצירוף והחלל שבין אות לאות עד"מ באדם יוצא הזיעה ממנו היינו פסולת מנקבי העור מחללי השערות ע"ד עשומ איש שעיר מלמעלה מזיעת החיות וכו' ושליט האדם בליעל באדם דקדושה להמשיך שפע לע' שרים הכנעני החתים וכו' ז' מדות רעות שבע פרות רעות כי בבריאה עדיין נק' פרות טובות כי שם רובו טוב אך בעשי' מוסתר בע"כ הטוב עד שנעשו מזיקים לאדם.

והנה ביאור שליטת האדם הנ"ל הוא בכמה בחי' שונות כי היות ידוע שחוי"ב נק' בשם או"א המולידים אהבת ה' ויראתו וכו' והנה אנו רואים בזה כמה שינוים משונים כי לפעמים מתפעלים המדות בהרגש גדול למאד אף במעט השכל והתבוננות ולפעמים אף שיתבונן הרבה למאד לא יתפעל לבו בקרבו רק שהוא בבחי' קרירות ואינו נוגע בחי' התבוננות הנ"ל רק לבחי' המעשה כי אידי דטריד למיבלע וכו'. וצריך להבין למה המה השינויים הנ"ל והוא היות ידוע שיסוד אבא ארור ומגיע לבחי' נה"י והיינו בחי' המעשה וזהו הטעם שהראי' תופסת דבר גשמי כמ"ש במ"א כי מצד מעלתם הגבוה יותר יכול להשפיל א"ע ואף שהמדות המה בקרירות מ"מ הם הגדולים במעשה מצד דבר זה שיכול לברר כשהם עדיין מדות שבשכל לזכות כמ"ש בס"א בחכמה אתברירו משא"כ בהתפעלות הלב שבקושי לזוז אותם ממקומם כ"א ע"י הרצון כמבואר במ"א והסיבה לזה היות יסוד אמא קצר ומסתיים בחזה דו"א ואינו נוגע לבחי' המעשה וטעם התפעלות המדות כי אחר סיום יסוד אימא המדות המה מגולים ונק' בשם חסדים המגולים והתבוננות מתקצר ע"ד מ"ש במ"א על פסוק וראיתם על האבנים אשה בשעה שכורעת לילד ירכותי' מצטננת כאבנים והחיות שלה עולה למעלה ואינו נשאר כ"א רשימה דנה"י שלה נעשו מוחין לז"א והיינו שהתבוננות מתקצר ואינו נשאר רק רשימה כנראה בחוש.

והנה תכלית עבודתינו שיהיו המדות בהתגלות אך שלא יהיו נרגשים כאשר יבואר כי הנה בהב' בחי' הנ"ל שליט האדם באדם כי בהיות בהרגש הלב ברתחות הדמים בלבד בלי הרחבת ההתבוננות יכול להיות שיפול אחר התפלה

בחמימה וכעס ודומיהן כי אף שבשעת התפלה הנה חימה הוא בחי' אלקות אבל אח"כ יכול להיות בחי' שבע פרות רעות וכו' והוא דוקא מצד התפלה וכמשל גשמי בית חורבה אין נכנס לשם כי רצון הקליפה לינק שפע דוקא מהקדושה ובבחי' שנית אף שמתבונן למאד אעפ"כ לא יתפעל לבו בקרבו הוא גם כן מפני שליטת האדם וכו' וזהו עוונותיכם מבדילין ביניכם לבין אלקיכם והיינו בין י"ה לו"ה היינו שהמדות הנה המה רק בעיבור ולא בבחי' לידה והתגלות וגם המדות אז נק' בשם עבדים ולא בשם בני חורין. וזהו עבדים היינו לפרעה במצרים כי מצרים הוא מצרים חיצוניות חכמה ונק' בשם שכל ותבונה זיווג חיצוניות והיינו שם בחי' עבדים ועיבור מצד פרעה העומד אחורי עורף היינו עוונותיכם הנ"ל כי עורף והגרון הנה המה ממשיכים השפע מהמוח ללב ע"י קנה וושט ונק' בשם קנה חכמה קנה בינה כמבו' במ"א והנה אף המקיפים החיצוני' דאו"א הנה המה רק לשומרן מפחד החיצוני' והמקיף אינו נק' רק בשם סוכה החופפת עליהם מלמעלה ונק' והאם רובצת על האפרוחים מפחד החיצוני' וזהו כנשר יעיר קנו על גוזליו ירחף כמ"ש במ"א.

ויוציאנו משם ה' אלקינו היינו פנימיותם או"א ביד חזקה ובזרוע נטוי' היינו בחינת או"א מקיפין דפנימית או"א והנה מקיפין דפנימית או"א נק' בשם תיבה המקפת מכל צד מעלה ומטה שווים כי זה החילוק שבין מקיפי סוכה ומקיפי תיבה מקיפי תיבה נק' בשם דירה החיצוני' ואין להחיצונים אחיזה בהם כלל והביאור בזה כי כלל זה נקוט בידך שכל בחי' פנימי נמשך מבחי' יחידה שבנפש המקפת מעלה ומטה שווים וכשמאיר בחי' פנימי' או"א אזי אין התחלקות עיבור ולידה הנ"ל כי הם נחשבי' בבחי' אחת והמשל בזה מטענות שטוען הבעל דין אצל ב"ר הנה אף שלבו בוער בקרבו אעפ"כ אין ניכר ונרגש אצלו רק שנקודתו הוא בשכל הפנימי איך לסתור את דברי חבירו והוא מפני שנוגע לנקודת לבו בבחי' פנימי' ואף שיש לידה והתגלות במדות אעפ"כ נחשבים ג"כ לעיבו' שאינם נכרים ונרגשים בזה. ויוציאנו משם הוי' אלקינו בחי' פנימי' חו"ב לחירות כי בחי' עבדים נק' בהיות שאינו מאיר בחי' פנימית הנ"ל ואינו יכול להפוך המדות מהקצה אל הקצה בין בבחי' קרירות הנ"ל ובין בבחי' חמימות הנ"ל כנראה בחוש אך כשמאיר בחי' פנימית אזי נק' המדות בני חורין שיכולים להפוך א"ע מהקצה אל הקצה. וזהו מלפני אדון חולי כו' ההופכי הצור אגם מים מגבו' שבגבורות יכול להיות חסדים כו' ואז נק' בחי' המל' אלקים אל דמי לך קרא תדיר נהורא עילאה וכו' בתמידות בלי הפסק וזהו מבואר בזוה"ק בסטרא דיובלא נפקי ישראל לחירותא היינו פנימי' בינה וזהו שבחי' משה זכה להיות מהפך המדות מהקצה אל הקצה כי והביטו אחרי משה כתי' מלמד שחשדוהו כו' כי מתחילה משם הי' שרשו.

והנה שרש או"א דבחי' פנימי' נמשך מבחי' יחידה שורש המקיפי' והביאור בזה דהנה ידוע שהמקיף נק' בשם צל דהיינו שהוא חושך ולא אור עד"מ ישתה חשך סתרו והיינו שאין שם אור נגלה והגם שאינו ניכר ונרגש שם אפי' פנימי' חו"ב רק הוא בחי' דבר שא"א להיות באופן אחר ואינו מניחו לשום צד אחר בחי' זו דוחה החיצוני' שאין להחיצוני' במה לאחוזו א"ע ומקיף זה נק' בשם תיבה המקפת מכל צד אף תחת הקרקע והוא מקור שבחי' מעלה ומטה שווים בזה מפני שכולם אינם תופסים מקום ונק' בחי' יחידה כמ"ש במ"א החילוק שבין אחד לבחי' יחידה.

והנה זה הוא סיבתן כי הנה תכלית כל עבודתינו להמשיר אלקות בבחי' פנימית בכדי שיגיע אפי' לבחי' חיצוני' וזהו כי בתחילה הוא בחי' סוכה מקיפי' דחיצוני' אך שזהו נק' בשם עקרה שאינה מולדת רק פולטת הטפה וכו' אך ש"ע הוא המשכות המקיפין דפנימי' בחי' תיבה הנ"ל ואז עצרת תהי' לכם פי' שקולטתם הטפה להוליד ודוחה החיצוני' וזהו בחי' הרשימה שבכל שנה ושנה בפרטיות אך כללות המקיף יתגדל ויאיר ע"י עבודתינו מעט מעט ויתגלה בזמן ימות המשיח ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ ואז וגר זאב עם כבש יחדיו וכו' ופרה ודוב תרעינה וכו' לא ירעו ולא ישחיתו בכל הר קדשי הנה רושם הדבר הי' ג"כ בימי נח שהי' בתיבה הנ"ל והיא היתה משמרו כמ"ש וימח את כל היקו' כו' ויסגר הי' בעדו.

וזהו ה' לי היינו יחוד קוב"ה ושכינתו' בעוזרי היינו רמ"ח מ"ע ואני אראה בשונאי בחי' ראי' חושיות אף בשונאי והיינו ע"י טוב לחסות בה' היינו המקיף הנ"ל מבטוח באדם היינו חו"ב דחיצוני' כי באדם הנ"ל יכול להיות כל גוים סבבוני וכו' אשר שלט האדם באדם כו' וג' פעמים כל גוים נגד ג' בחי' קליפות שבבי"ע ואז ע"י טוב לחסות מקיף הנ"ל כי נעשה ב' בחי' א' הוי' לי יחוד קוב"ה ושכינתו' בעוזרי ע"י רמ"ח מ"ע כי אז המחשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה כו' אף לבחי' המעשה כו'. ובחי' הב' ואני אראה אף בשונאי כי מצד הארת המקיף הנ"ל הנה רוח הטומאה אעביר מן הארץ ועי"ז אפי' יראה ע"י הארץ כי מבטוח באדם הוא ב' פי' הא' כנ"ל והב' מבטוח לשון התחברות והתקשרות כמ"ש וטח את הבית כי תכלית כל עבודתינו לקשר ולחבר הכל בפנימיות הנ"ל.

מאמרי אדה"ז כתובים ח"א ע' קג ואילך

כ"ק אדמו"ר מהורש"ב

קנז

וכמו"כ הוא בנפש שע"י בחי' הביטול עצמי יכולים לעמוד נגד כל המניעות ועיכובים. והנה כמו"כ ע"י מדת הנצחון יכולים ג"כ לעמוד נגד כל המניעות ועיכובים. אלא שבבחי' ביטול עצמי לא יש אצלו מניעות ובבחי' הנצחון יש לו אמנם הוא יכול לעמוד נגדם, והיינו מפני שכח הנצחון נמשך מבחי' הביטול עצמי, ולפי אופן בחי' הביטול עצמי כמו"כ הוא לפי אופן כזה הכח הנצחון. ולהיפך ע"י כח הנצחון נמשך בחי' הביטול עצמי וכמ"ש ואני אראה בשנאי, שע"י ניצוח נמשך בחי' אראה שהו"ע ראי' שע"י נמשך בחי' הביטול וע"י מתבטלים כל המניעות והעיכובים. וזהו כל שמעשיו מרובים מחכמתו חכמתו מתקיימת מעשה הוא בחי' נו"ה וע"י דוקא חכמתו מתקיימת והיינו מפני שע"י ממשיכים מבחי' היראה שלמע' מהחכ'.

סה"מ תרס"ה ע' שכו

כ"ק אדמו"ר מהוריי"ץ

קנח

תמוז, רפ"ז. קאסטרנאמא

הוי" ל' בעזרי ואני אראה בשנאי. הנה לשון הפסוק אין לו הבנה כלל לכאורה, דהנה בהשקפה ראשונה משמע שהאדם יש לו עוזרים רבים והקב"ה הוא עמהם. והאמת הוא אשר אין עוד מלבדו ורק הוא לבדו הוא ית' הבורא מהווה ומחי' את האדם ועוזר לו בכל אשר לו וכמ"ש הרמב"ם יסוד היסודות ועמוד החכמות לידע שיש שם מצוי ראשון ממציא כל נמצא וכל הנמצאים משמים וארץ ומה שביניהם לא נמצאו אלא מאמיתת המצאו, דד' תיבות אלו יסוד היסודות ועמוד החכמות הם ר"ת הוי", דבאמת הנה שם הוי' הוא המהוה ורק שההתהוות בפועל הוא ע"י שם אלקים. וזהו"ע היחוד האמיתי אשר אנחנו כל ישראל מייחדים אותו ית' באמרנו הוי' אחד, דפירוש אחד זה הוא יחיד, אינציג בעצם, ומה שאנו אומרים אחד ולא יחיד הנה זה בא להורו' דהוי' ואלקים כולא חד. והיינו דכל מה שנברא ונתהווה הוא מיוחד ביחוד גמור שהוא ית' יחיד ומיוחד ביחוד גמור וכולנו בני" מאמינים באמונה פשוטה בהאמת המוחלט אשר כל חיות הנבראים וקיומן וכל דבר ישועה והצלה באים רק מאתו ית' וכמ"ש כי יעמד לימין אביון להושיע משופטי נפשו, ובפרט מי שנשבר ונדכא ברוב יסורים ר"ל דכתיב זבחי אלקים רוח נשברה לב נשבר ונדכא כו' וכדאי' בזהר דשמושא דקוב"ה במאנין תבירין, דמי שהוא נשבר ונדכא הוא בטל ושפל בעיני עצמו ובזה נעשה כלי

לאלקות. דהנה מי שהוא במציאות יש ודבר בעיני עצמו אינו כלי לאלקות וכמא' אין אני והוא יכולים לדור, אבל מי שהוא שפל בעיני עצמו, ובפרט כאשר טועם טעם מרירות בנפשו ושב אל הוי' בכל לבו ומאדו הנה כתיב מרום וקדוש אשכון את דכא ושפל רוח, וא"כ מהו אומרו הוי' לי בעוזרי דמשמע ל' צירוף והיינו שהוא ית' משתתף עם העוזרים, וצ"ל מי הם העוזרים להאדם בכלל, ובפרט בעת צרה ר"ל, אשר במוחש אנו רואים להיפך דטבע בנ"א הנמשכים אחרי הרגילות הטבעיות הם מתקרבים לכל אשר יצליח וכמ"ש רבים אוהבי עשיר ומתרחקים מכל קשי יום ומר נפש ר"ל וא"כ מי המה העוזרים להאדם ומל' הכתוב משמע דהעוזרים האלו הם האמיתים אשר הקב"ה הוא עמהם דוקא. ועוד צ"ל מהו הבקשה ואני אראה בשנאי דלכאורה הי' לי' לבקש אשר האויבים והשונאים יהפכו לאוהבים וקרובים. והגם דכל שנאתו של דוד הי' רק לשנאי ה' וכמ"ש הלא משנאיך הוי' אשנא ובתקוממך אתקוטט ומ"מ הלא כתיב יתמו חטאים מן הארץ וארז"ל חטאים כתיב ולא חוטאים, והיינו שהחוטאים יעשו תשובה וא"כ מהו הבקשה ואני אראה בשנאי, וביותר אינו מובן תוכן מבוקש זה דהלא דוד בעצמו אומר כי הוי' א"ל קלל כו' ומי יאמר מדוע עשית כן, והיינו דבין המנגדים שלו היו גם כאלו שקבלו חיות מהקדושה וכמו דואג ואחיתופל (כמבואר בתילים סי' נ"ב ונ"ה) אשר בחיצוניותם עשו הכל ע"פ משפטי התורה וא"כ יוקשה ביותר מהו"ע הראי' בשונא דלכאו' היא נקמה, אשר באמת הנה ענין הנקמה באיזה אופן שתהי' היא מדה לא טובה, ואיך יבקש דוד דבר שכזה. והנה מכללות הענין מובן דעי"ז דהוי' לי בעזרי הנה אז דוקא ואני אראה בשנאי, והיינו דזה מה שאני אראה בשנאי הוא דוקא כאשר האדם יש לו עוזרים כאלו אשר כבי' הוי' משתתף עמהם.

ולהבין זה, גם להבין משארז"ל הבא לטהר מסייעין לו. דלכאורה א"מ הל' מסייעין לו שנא' בל' רבים והלא אין עוזר אלא הקב"ה בלבדו, ועוד מהו הל' הבא לטהר שהוא פועל יוצא דמשמע לטהר אחרים, דלכאו' הול"ל הבא ליטהר דאז הי' מורה רק על עצמו לבד ולמה אומר לטהר שהוא פועל יוצא דמשמע גם לטהר אחרים. אך הענין הוא דהנה כתיב זמירות היו לי חקיך בבית מגורי, וארז"ל דוד זמירות קרית להו ונענש על זה. וביאור הענין הוא דהנה דוד הי' משבח את התורה בזה מה שכל חיות וקיום העולם תלוי בדקדוק אחד מדקדוקי התורה, דהנה ברה"ע הי' ע"י התורה וכמאמר התורה אומרת אני הייתי כלי אומנתו של הקב"ה, ובזהר אי' קוב"ה אסתכל באוריי' וברא עלמא, ולכן הנה גם קיום העולם הוא ע"י התורה וכמאמר שהתנה הקב"ה עם מע"ב ואמר אם מקבלין ישראל את התורה מוטב וא"ל אחזיר אתכם לתהו ובהו הרי דכל חיות וקיום העולם תלוי בקיום התורה. ולזאת הנה ע"י עסק ולימוד התורה בכלל, ובפרט בלימוד ברכים הנה עי"ז נמשכים תוס' אורות וגילויים בעולמות והוא ע"ד ענין הקרבנות שע"י נעשה עליות העולמות וכמאמר רזא דקורבנא עולה עד רזא דא"ס דקרבן הוא ל' קירוב וכמ"ש אדם כי יקריב והיינו דכאשר האדם יתקרב לאלקות

הוא מכם קרבן להוי' כו' דקירוב האדם לאלקות הוא תלוי בעבודת האדם דקרבן הו"ע הקירוב וכדאי' בבחי' דקרבן הוא קירוב הכחות והשמות וידוע דכל העלאה גורמת המשכה לזאת הנה ע"י הקרבנות הרי נמשך תוס' אור וחיות בעולמות וכמ"ש ריח ניחוח להוי' שנמשך תוס' אור בשם הוי' וגם בעולמות, וזהו שבזמן שבהמ"ק הי' קיים הי' מאיר גילוי אלקות וכמו העשרה נסים שהיו במקדש וכמארז"ל כשם שבא ליראות כך בא לראות דבמקדש היו רואים גילוי אור אלקי במוחש, ובפרט בקה"ק שהי' מאיר אוא"ס הבל"ג בגילוי וכמא' דמקום הארון אינו מן המדה, והפלא בזה הוא דכל עניני המקדש הם מוגבלים בהגבלות הזמן והמקום במדה ומשקל דוקא. דאם שינה פסול, ומ"מ הי' המקום עצמו בלי מקום והוא דאוא"ס ב"ה הבל"ג האיר בגילוי דכ"ז הוא ע"י עבודת הקרבנות, אמנם הוא דוקא כאשר הקרבנות היא כהלכתן ע"פ התורה, אבל אם יש בהן איזה פסול הרי בטלה כל ההעלאה והמשכה. וכמו במצות תפילין שע"י הנחתן ממשיכים מוחין לז"א, וכידוע דהד' פרשיות שבתפילין הם ד' מוחין וע"י הנחת התפילין ממשיכים תוס' אור בעולם. דהתהוות העולמות הוא ע"י המדות כמ"ש ששת ימים עשה הוי' את השמים ואת הארץ כו' דששת ימים הם ששה מדות עליונות וכתב זכור רחמיך וחסדיך כי מעולם המה, דרחמים וחסדים שייכים אל העולם אבל מוחין הם למעלה מבחי' שייכות אל העולמות, והן בעיקרם רק גילוי לעצמו, וידוע דהגילוי לעצמו והגילוי להזולת הם רחוקים מאד זה מזה, אבל ע"י התפילין הוא המשכת מוחין לז"א ונמשך תוס' אורות בעולמות. אך זהו דוקא כאשר התפילין הם כהלכתן ע"פ התורה בהקלף דיו בהכתיבה ובעשייתן משא"כ כשיש בהם איזה פסול הרי בטל כל ההמשכה וכן הוא בכל המצות דכאשר נעשו כתיקונן הנה בהם ועל ידם הרי נמשך תוס' אור וחיות בעולמות.

וביאור הענין הוא, דהנה מצות הוי' נקראים בכמה שמות כמו עדות וחקים ומשפטים. וכמו השבת שהוא אות לבנ"י כו' וסכות הוא למען ידעו דרתיכם כי בסכות הושבתי את בני' בהוציא אתם מארץ מצרים, ומשפטים הם מצות שע"פ השכל וכמו גזל גניבה אונאה כיבוד אב ואם וכו' וחקים הם שאינם ע"פ הטעם כ"א גזרת הכתוב וכדאי' ברש"י (ע"פ זאת חקת התורה) לפי שהשטן ואו"ה מונין את ישראל לומר מה המצוה הזאת לכם ומה טעם יש בה לפיכך כתב בה חקה גזרה היא מלפני אין לך רשות להרהר אחרי' וזאת היא עבודת האדם אשר קיום המצות שכליים יהיו בקב"ע דוקא כמו המצות שהם חקים, והיינו דמצות שהם מושגים ע"פ השכל הנה זה שמקיימם אינו לפי שהשכל מחייב אותן כ"א להיותו מצות ה' ע"פ התורה, וכן בכל דבר ודבר גם בעניני עולם יהי' הדבר ההוא נמדד נשקל אצל האדם ע"פ מדידת ומשקל התורה, והיינו דברים כאלו שאין בהם לא איסור ולא היתר, והם מדברי הרשות, או אפילו ענינים כאלו אשר השכל אנושי מסכים עליהם או גם מחייבם שיהיו הנה לא יעשה זאת כ"א כאשר תחלה שוקלם היטב במשקל התורה. וזהו שאנו מברכים אשר נתן לנו תורת אמת

וחיי עולם נטע בתוכנו, פי' דגם חיי עולם שהם דברי הרשות, אשר אין בהם לא איסור ולא היתר, הנה חיובם ושלילותם הוא ע"פ משקל ומדידת התורה.

והיינו דברים המביאים תועלת או חיזוק בדברי תורה יעשה אותם, ודברים אשר יכול להיות על ידם איזה נגיעה בדברי תורה, או גרם חלישות באיזה מצוה או מנהג ישראל, הנה הגם דעצם הדבר ההוא מוסכם, או גם מחוייב ע"פ שכל אנושי הנה הוא צריך לדחות את הדבר ההוא בכל מיני דיחוי במס"נ, ומדידה ומשקל זה הוא ע"י השגת פנימי' התורה דוקא שזהו מדריגת דוד דכתי' ב' והוי' עמו וארוז"ל (סנהדרין צ"ג) שהלכה כמותו בכ"מ. והענין הוא דהנה כתיב הליכות עולם לו וארוז"ל א"ת הליכות אלא הלכות והיינו שע"י ההלכות שבתורה יהי' הליכות עולם לו דגם בעוה"ז הגשמי יאיר אור האלקי בגילוי וכמ"ש כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו ושמרו דרך הוי' לעשות צדקה ומשפט בארץ. דהתהוות העולמות הוא ע"י שם אלקים בגי' הטבע, והעבודה דתו"מ הוא להמשיך גילוי שם הוי' שהוא למעלה מן הטבע. וזהו דרך הוי' והוא ע"י צדקה במשפט וכמ"ש משפט וצדקה ביעקב אתה עשית, דחסד דישמעאל הוא שלאחר שיש לו כל המצטרך לו במותרות, הנה אז הוא נותן גם לחברו, אבל חסד דאברהם הוא במשפט ששופט א"ע ליהנות משלו רק כפי המוכרח לו, והכל נותן לזולתו, שע"י ממשיכים גילוי שם הוי' בעולם. וזהו דהלכה כמותו בכל מקום שהמשיך גילוי שם הוי' בעולם והעיקר הוא ע"י הרבצת תורה ברבים. וכמארוז"ל ע"פ אתה ה' תשמרם תצרנו מן הדור זו לעולם. ובזה יובן משארוז"ל (עירובין נ"ג) דוד גלי מסכתא שאול לא גלי מסכתא ופרש"י (גיטין נ"ט) שאול גדול בתורה הי' אלא שלא לימד לאחרים ודוד גלי מסכתא שהי' יגע בתורה ומורי הוראות, וע"ד החסידות ענין דוד גלי מסכתא דעסקו הי' לגלות את ההסתר ולהעביר את המסכים המבדילים. דהנה כשם שיש מצרים בלעו"ז כמו"כ יש מצרים בקדושה והוא מה שהתורה שהיא חכמתו ית' נתלבשה בשכל אנושי אם יטעון ראובן כך ושמעון כך יהי' פסק ההלכה כך וכך, דזהו מוסכם גם ע"פ שכל אנושי. ובזה יכול להיות כמה טעותים כנודע (וכמ"ש במ"א דבלימוד גליא שבתורה לבד (בלא לימוד פנימי' התורה או ספרי מוסר עכ"פ) יכול ח"ו לשכוח על נותן התורה ית', ובפרט במי שמתגאה בתורתו דעונשו לטעות בדבר הלכה מפורשת ומכש"כ מי שמחדש חידושים בעצמו כו') אבל דוד למד ההלכות ברוחניות ע"פ עומק הכוונה דפנימי' התורה, דשכל אנושי אין לו מבוא. ובזה גלי מסכתא שהעביר המסכים המבדילים עד אשר פעל ועשה, דגם בשכל אנושי השיג אלקות במוחש גם בעיני העולם כמ"ש מה רבו מעשיך הוי' כו' ומה גדלו מעשיך הוי', ולזאת שאול עם היותו גדול בתורה מ"מ חטא בזה שהלך אחר הטעם, ודוד הי' עיקר עבודתו בקב"ע לזאת הנה והוי' עמו דהלכה כמותו בכל מקום שהמשיך גילוי שם הוי' בעולם.

והנה דוד בעת צרתו שהי' נע ונד והי' נרדף מאת כל שונאיו הקמים עליו והי' לא טוב לו בגשמי' הנה אז הי' משמח לבו בתורה. והיינו דכאשר התבונן דכל העולמות הנה קיומם תלוי בדקדוק אחד של תורה, א"כ הרי כל עניני עולם אינם תופסים מקום כלל לגבי התורה, וע"כ גם אצלו לא היו הענינים הגשמי' תופסים מקום כלל ע"י אור התורה שהאיר בנפשו, ואדרבה הי' בשמחה גדולה מהאור דפנימי' התורה. וזהו זמירות היו לי חקיך בבית מגורי, דהנה מגור הוא ל' פחד, והיינו דלבד זאת שהוא מל' גירות וכמ"ש לגור בארץ באנו הנה יורה ג"כ על ל' פחד ומגור וכמו לא תגורו מפני איש וכתוב ומכל מגורתי הצילני, והיינו דבכל עת וזמן היותו מטולטל בגירות ומלא פחדים מכל שונאיו ורודפיו הנה גם אז הרי כל חיותו ושמחת נפשו היתה בפנימי' התורה, וזהו זמירות היו לי חקיך (גם) בבית מגורי, אמנם לפ"ז הנה מדוע נענש ע"ז דהלא מקרא מלא דבר הכתוב עץ חיים היא למחזיקי' בה ותומכי' מאושר ולמה נענש ע"ז, אך הענין הוא, דהנה כתיב הנצנים נראו בארץ עת הזמיר הגיע וקול התור נשמע בארצנו, ואי' במד"ר (במקומו) הנצני' נראו בארץ כגון מרדכי וחבורתו עזרא וחבורתו, עת הזמיר הגיע, הגיע זמנן של ישראל להגאל, הגיע זמנה של ערלה להזמר, הגיע זמנה של מלכות שמים שתגלה, וקול התור נשמע בארצנו, איזה זה קולו של מלך המשיח, וא"כ זמירת ישו ב' ב' פ', הא' ל' חיתוך וכריתה וכמו לזמר עריצים, והב' מל' שיר שהו"ע הזמרה, והיינו שע"י הזמירת בעסק התורה הנה עי"ז זומר העריצים ומכרית הקלי' המסתירים וע"ד דכתיב רוממות אל בגרונם הנה עי"ז הוא וחרב פפיות בידם שבכדי לכרות יניקת החיצונים צ"ל חרב של ב' פיות. והענין הוא דהנה נודע דיניקת החיצוני' יכול להיות בב' אופנים. הא' מבחי' מקיף, והב' מריבוי צמצומים, דידוע דהקלי' וסט"א מגביהים עצמן לקבל מבחי' מקיף עליון וכמ"ש אם תגביהי כנשר כו' וכתוב דרך הנשר בשמים דמבחי' חיצוני' המקיף יכולים הם ג"כ לקבל משום דשם כחשיכא כאורה שהכל יכולים לקבל, או שמקבלים מריבוי הצמצומים אשר בסוף כל ההשתל', דהנה מבחי' גילוי אור הרי הקלי' וסט"א אינם יכולים לקבל וכמאמר אין אני והוא יכולים לדור, ועוד זאת דבגילוי אור הרי צ"ל כלים לקבל את אור, דכל האור הרי בהכרח שיהי' כלי המקבל את האור, ובמילא מובן דהקלי' וסט"א אינם שייכים לזה שהרי אינם בגדר כלים כלל, רק מריבוי הצמצומים שאין שם גילוי אור יכולים לקבל. וכן גם מבחי' מקיף עליון יכולים לקבל, וגם זה לא מבחי' גילוי המקיף כ"א מחיצוני' המקיף, ולזאת הנה בכדי להכרית יניקת החיצונים צ"ל חרב של שתי פיות להכרית יניקתם מב' האופנים. וזהו ואשמיד את פריו ממעל ואת שרשיו מתחת דואשמיד את פריו ממעל הוא שלא יוכלו לקבל מהמקיף העליון ואת שרשיו מתחת שלא יקבלו שום יניקה מריבוי הצמצומים.

והנה יכולת זו מה שהקלי' וסט"א יכולים לקבל מב' אופני יניקה הנ"ל היינו מריבוי הצמצומים ומבחי' מקיף העליון, הנה זה תלוי בהעבודה דנש"י. דהנה כתיב בראשית ברא אלקים כו' וארז"ל אין ראשית אלא ישראל דבשביל ישראל נבה"ע, וכמ"ש אנכי עשיתי ארץ ואדם עלי' בראתי דמה שאנכי מי שאנכי עשיתי ארץ הוא בשביל האדם וכמ"ש אדם אתם וארז"ל אתם קרויים אדם, ואדם זה הוא בשביל בראתי דבראתי בגימט' תרי"ג שתכלית כוונת ברה"ע הוא שהאדם יקיים התרי"ג מצות בעוה"ז וכמאמר חייב אדם לומר בשבילי נבה"ע ולהיות כי נש"י הם עיקר ותכלית הכוונה בברה"ע הנה לזאת הרי כל אופני הגילויים וההמשכות אפילו במדר' היותר תחתונות תלוי הכל בהאדם באופן הנהגתו ועבודתו, והיינו דע"י ההתנשאות והגיאיות וההתגברות הישות הנה עי"ז נעשה למעלה שהקלי' וסט"א מנשאים עצמן לקבל מהמקיף עליון, וע"י הירידה וההשפלה שמשפיל את עצמו באהבות זרות ותאוות רעות ה"ז גורם למעלה הירידה כבי' בהאור האלקי בריבוי הצמצום וריבוי העלמות והסתרים וכמ"ש וישח אדם וישפל איש דע"י וישח אדם למטה שמשפיל חלק הרע שבגוף להיות נמשך אחרי תאוות ותענוג'י' גשמי' הנה עי"ז וישפל איש כבי' הירידה והשפלות דהאור האלקי בריבוי צמצומי' והעלמות. והגם שע"פ סדר השתל' ע"פ מא' קו המדה הנה נמשך להם ג"כ יניקה מריבוי הצמצומים דבאמת הרי הם ג"כ נבראו במע"ב ובמילא הרי בהכרח שיהי' להם איזה חיות דזהו דכתיב ואתה מחי' את כולם גם לקלי' וסט"א. אמנם יניקה זו המוכרחת לצורך קיומם היא בתכלית הצמצום והדקדוק ורק שע"י חטא ועון הרי ח"ו נמשך להם תוס' יניקה יותר מכפי הקצוב להם ע"פ מאמר קו המדה. ומובן דבר זה מהא דמבואר בע"ח שער מיעוט הירח בענין הפרש המיעוט הנעשה ע"י קטרוג הלבנה להמיעוט שנעשה ע"י חטא עה"ד, דע"ה דבשניהם הרי נשארה ספי' המל' רק נקודה א' שהיא הנקודה השרשית, ומ"מ הרי יש הפרש גדול ביניהם והוא דבעת קטרוג הלבנה נסתלקו הט"ס ועלו למעלה, וע"י חטא עה"ד ירדו הט"ס במקום הקלי' הרי שע"י החטא נמשך תוס' יניקה והיינו שיש בזה ענין גרוע יותר והוא שע"י חטא ועון ח"ו גורמים ופועלים למעלה שהצמצומים נעשים כמו הכרחי ח"ו, דהנה הצמצום שע"פ סדר השתל' הרי הצמצום רצוני, שאין זה צמצום, וע"ד המבואר במ"א דהגבלה רצוני' א"ז הגבלה הנה כמו"כ צמצום רצוני הרי אין זה צמצום, וא"כ הרי בכל הצמצומים אשר הוא ית' צמצם א"ע הנה איך שמצמצם א"ע ובכל מקום שמצמצם א"ע כבי' אפי' במדר' היותר תחתונות הרי א"ז הכרחי ח"ו כ"א רצוני אשר כך עלה ברצונו ית' אבל ע"י חטא ועון ח"ו הנה גורמים אשר הצמצום יהי' כבי' כמו הכרחי, והגם דלמעלה אינו שייך ענין ההכרחיות ח"ו מ"מ הנה מצד ההתקשרות שנתקשר בנש"י (וואס הוא ית' האט זיך פאָר פונדען כבי' מיט נש"י) הנה כפי אופן הפעולות דנש"י למטה הנה כמו"כ הם גורמים ופועלים למעלה וא"כ הצמצומים הנעשים ע"י חטא ועון ה"ז כמו שמכריחים ח"ו להתצמצם וכמא'

כל ההולך בקומה זקופה ה"ה כדוחק רגלי השכינה שגורם הצמצום, ומרובה מדה טובה דבכל דבר טוב שהאדם עושה לא מיבעי בקיום התו"מ אלא גם בהנהגה טובה בהידור מצוה ובהחזקת לומדי תורה ה"ז פועל וגורם גילוי אור אלקי בעולם אשר זהו ביכולת כאו"א מישראל כמ"ש כי חלק הוי' עמו יעקב חבל נחלתו ועד"מ החבל שקצהו העליון קשור למעלה וקצהו התחתון למטה הרי כשמנענעים קצהו התחתון הנה מתנענע גם קצהו העליון וכמו"כ נש"י ע"י אופן עבודתם למטה הנה באופן כזה פועלים למעלה.

והנה כל העלאה הוא ע"י עבודה בתפלה דזהו"ע התפלה שהו"ע ההתחברות וכמו התופל כלי חרס דענין התפלה הוא מסירת פנימי' הרצון ופנימי' החפץ לאלקות והוא ע"י השגה והתבוננות אלקי גם בהתבוננות בענינים שע"פ טו"ד והיינו כשמתבונן ומשיג את הענין האלקי עד שיונח אצלו הענין היטב במוחו (עס לייגט זיך אָפּ דער ענין זייער גוט במוחו). וגם נרגש בלבו (עס ווערט גוט דער הערט בלב) אז ה"ה מתקרב מאד לאלקות (ער ווערט זייער צו געצויגען) וכל חפצו ורצונו הוא באלקות וזהו מפני שע"י השגת הענין האלקי נרגש אצלו העילוי והיוקר דאלקות ועי"ז נעשה אצלו הרצון, דכל רצונו יהי' באלקות. ובהנהגה יש חילוקי מדרי' דישי מי שהרגש העילוי והטוב בא לאחר ההשגה, והוא כאשר בהתבוננות בהשגת הענין עם היות שהיא בהשגה טובה הנה בשעת ההתבוננות הרי אצלו התגברות ההשגה עצמה כלומר ההשגה שכלית היא יותר מהרגש האלקות מה שמשיג בהשגה זו (היינו אַז ער הערט מערער די השגה שכלית ווי די ליכטיקייט האלקי וואָס אין דער השגה איז). ואז הנה הרגש העילוי דאלקו' בא אח"כ. והיינו דאחר שמשיג ההשכלה בהשגה טובה הנה אז דוקא בא הרגש העילוי ובמילא מובן שההרגש הוא רק בזה איך שקרבת אלקים לו טוב אמנם במדרי' עליונה יותר הוא שבעת ההשגה גופא הרי נרגש אצלו האלקו' בהענין שמשגי ומתבונן בו, והיינו דבעת ההשגה נרגש העילוי והטוב דאלקות ואז נעשה הרצון לאלקות ובפרט כאשר העבודה היא בבחי' פנימי' הלב שזהו ג"כ עבודה שע"פ טו"ד רק שזהו בחי' פנימי' המוחין ופנימי' המדות וביותר בבחי' התגלו' רעו"ד שז"ע רוממות אל בגרונום דהיינו ההתבוננות בהפלאה ורוממות דא"ס ב"ה דמזה הוא התגלות בחי' רעו"ד שע"י נעשה פנימי' הרצון שלו לאלקות, וזה פועל למעלה דבחי' פנימי' הרצון דהיינו פנימי' המקיף יומשך בבחי' פנימי' ובמילא אז הרי גם חיצוני' המקיף נמשך בפנימי' וכידוע דהחיצוני' נגרר אחר הפנימי', וממילא הרי הקלי' וסט"א א"א להם לקבל מבחי' המקיף מאחר שנמשך בפנימי' ואז הנה עי"ז גופא א"א להם לקבל גם מריבוי הצמצומים דידוע דכאשר המקיף מאיר בפנימי' ה"ז גילוי אור רב שמאיר בכל המדרי' הפנימי' גם במדרי' התחתונות ולכן הנה עי"ז נכרת יניקתם מב' האופנים שהקלי' וסט"א אינם יכולים לקבל לא מהמקיף עליון וגם לא בסוף ההשתל', וכ"ז הוא ע"י העבודה דתפלה אבל תורה הוא בחי' המשכה מלמעלמ"ט והיינו להיות גילוי אור ובפרט פנימי'

התורה הרי גורם ופועל הזדככו' בשכל אנושי אשר הענינים מה ששכל אנושי אינו בכח לקבלם הנה ע"י שקידת העבודה והיגיעה בפנימי' התורה יוכל לקבלם ומביאם בהשגה גמורה גם בשכל אנושי.

והנה דוד מדריגתו הוא ספי' המל' וכתוב ואני תפלה דאני בחי' מל' הוא תפלה, אבל התעסקותו של דוד הי' בפנימי' התורה, ובזה חפץ לברר בירורים תפלה הוא בירור והעלאה ותורה המשכה וגילוי אבל הביורור ע"י התורה הוא בדרך דחי' וכמ"ש ולהבדיל בין הטהור ובין הטמא. וזהו זמירות היו לי חקיך כו' שבכח התורה זמר עריצים וע"ד נתן עיניו בו ונעשה גל של עצמות וכה"ג, אבל באמת הנה לא לתהו בראה אלא לשבת יצרה להתעסק בעבודת הביורורים ולהמשיך גילוי אור בעולם, ולכן נענש ע"ז. וזהו הוי' לי בעזרי כו' דעזרי קאי על הביורורים המתבררים שהם העוזרים האמיתיים של האדם, וע"ד התלמידים שנקראים בנים וכן הוא הניצוצות המתבררים. וזהו הוי' לי בעזרי דכאשר עוסק בעבודת הביורורים ע"פ סדר העבודה אז הנה הוי' לי שמאיר לו גילוי שם הוי' וכאשר הוי' לי בעזרי דכאשר ע"י עבודתו במס"נ גורם ופועל אשר גם בהעוזרים יהי' גילוי שם הוי' הנה אז ואני אראה בשנאי שהוא ע"ד חיל בלע ויקאנו דע"י עבודתו הוא מוציא את הניצוץ והרע מתבטל מאליו כמבו' במ"א בענין הקהה את שיניו, דרש"ע כשלוקחים אצלו השי"ן נשאר רע, ורע אין לו קיום מצ"ע. וזהו כל הבא לטהר מסייעין לו ל' רבים שהם ריבוי הניצוצות המתבררים על ידו. וזהו לטהר פועל יוצא דע"י ההזדככות והגילוי אור בעולם הנה הוא מטהר גם אחרים ובפרט בת"ת דרבים תורה אור והוא זכות הרבים. וזהו בקשת דוד ואני אראה בשנאי דהגם שהיו ביניהם כמו דואג ואחיתופל ונראים כעושים ע"פ התורה הנה ואני אראה בשנאי, שיתגלה האמת שהם שונאי הוי' שאינם חפצים בגילוי אלקות היינו גילוי שם הוי' כ"א חפצם הוא בטבע ושכל אנושי והוא היפך היחוד האמיתי דהוי' ואלקים כולא חד. וזהו הוי' לי בעזרי ואני אראה בשנאי דבכדי להגיע לבחי' ראי' וכמאמר איזהו חכם הרואה את הנולד שהו"ע יחו"ע הוא ע"י המנגד דוקא. ואז הנה הוי' לי בעזרי דגם בהעוזרים יהי' גילוי שם הוי' וכמ"ש להוציא יקר מזולל כפי תהי' והיינו דגם בהטבע יהי' הגילוי שלמעלה מדרך הטבע וזהו יראה פני אלקים שיתגלה הפנימי' דשם אלקים שהוא שם הוי' בחי' הרחמים וחסדים נגלים. ובכל חסד וחסד שהקב"ה עושה לאדם צריך להיות שפל רוח במאד, ולעורר ר"ר על נפשו כי הוי' יהי' בעזרו להתעסק בתורה ועבודה להשלים הכוונה העליונה דנתאוה הקב"ה להיות לו ית' דירה בתחתונים.

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

קנט

הוי' לי בעוזרי ואני אראה בשונאי, ומדייק כ"ק מו"ח אדמו"ר בעל השמחה והגאולה במאמרו ד"ה זה (שאמרו ב"ב תמוז הראשון, תרפ"ז)², דמשמעות הלשון הוי' לי בעוזרי הוא שישנם עוזרים אחרים, והבקשה היא שגם הקב"ה יהי בין העוזרים, ואינו מובין, הרי כל ישראל מאמינים באמונה פשוטה שהוא ית' לבדו הוא העוזר והמושיע להאדם בכל ענינו, והיאך אומר הוי' לי בעוזרי, דמשמעות הלשון הוא שישנם עוזרים אחרים, שהם העוזרים האמיתים, והקב"ה מצטרף עמהם. וגם צ"ל מהו הבקשה ואני אראה בשונאי (שיראה נקמה בשונאיו), דלכאורה הוי' לי לבקש שהאיובים והשונאים יהפכו לאוהבים. והגם דשנאתו של דוד היתה רק לשונאי הוי' כמ"ש⁴ הלא משנאיך הוי' אשנא ובתקוממיך אתקוטט, מ"מ, הרי כתיב⁵ יתמו חטאים ולא חוטאים [דענין זה הוא גם בשונאי הוי', וכמו שראינו בהנהגת רבותינו נשיאינו, ובמיוחד בעל הגאולה, שקירבו גם את אלו שנכללים בהסוג המדובר בתניא פרק לב בסופו, והחזירו אותם למוטב⁶], והוה לי לבקש שיעשו תשובה, ומהי הבקשה ואני אראה בשונאי.

ב) ולהבין זה מקדים בהמאמר⁷ מה שאמר דוד⁸ זמירות היו לי חוקיך בבית מגורי, שבעת היותו נע ונד מטולטל בגירות (מגורי מלשון גירות)⁹ ומלא פחדים (מגורי מלשון מגור ופחדים)¹⁰ משונאיו ומרודפיו, הי' מתענג ושמח בדברי תורה (חוקיך), שהיו ערבים ומתוקים לו כמו זמירות וניגונים. וצריך להבין, הרי יש ריבוי מיני תענוגים, ומדוע מדמה דוד התענוג שהי' לו בדברי תורה להתענוג שבזמירות דוקא. וגם צריך להבין, הרי במצוות יש ג' סוגים, משפטים עדות וחוקים¹¹, משפטים הם המצוות שמחוייבים גם מצד השכל (כמו

(1) תהלים קיח, ז.

(2) נדפס בסה"מ קונטרסים ח"א קעט, א ואילך. תרפ"ז ע' רא ואילך.

(3) ראה גם רד"ה זה בלקו"ת דרושים לשמ"ע (פה, ב).

(4) תהלים קלט, כא. וראה שבת קטז, א. תניא ס"פ לב.

(5) תהלים קד, לה. ברכות יו"ד, רע"א.

(6) ראה בהשיחה שנאמרה בההתועדות בהמשך להמאמר.

(7) פרק ב. וראה שם רפ"ד.

(8) תהלים קיט, נד.

(9) ראה מצודת דוד עה"פ.

(10) ראה פרש"י ד"ה זמירות – סוטה לה, א. מצודת ציון עה"פ.

(11) ראה רמב"ן עה"פ ואתחנן ו, כ. וראה בארוכה ד"ה ויקם עדות הש"ת פ"א.ב. ד"ה אם בחוקותי

הש"ת פ"ד (סה"מ הש"ת ע' 51 ואילך. שם ס"ע 90 ואילך). ד"ה רבי אומר ה'תש"ב פ"ב (סה"מ ה'תש"ב ע' 115 ואילך). סה"מ אידיש ס"ע 45 ואילך. ובכ"מ.

גזל גניבה אונאה כיבוד אב ואם). עדות הם המצוות שהם אות וזכרון (כמו שבת פסח סוכה ותפילין), דגם מצוות אלו יש להם מקום בשכל. דהגם שהשכל מצד עצמו (לולי ציווי התורה) לא הי' מחייבם [ודלא כהמצוות דמשפטים שגם אלמלא ניתנה תורה היינו למידין צניעות מחתול וגזל מנמלה¹²], מ"מ, לאחר התורה ציוותה עליהם, גם השכל מסכים לזה. משא"כ חוקים, הם המצוות שאינם ע"פ טעם, ורק בדרך חוקה חקקתי גזירה גזרת¹³. וצריך להבין מ"ש זמירות היו לי חוקיך, הרי פשוט שהתענוג והשמחה של דוד המלך בעסק התורה הי' בכל דיני התורה (גם בהדינים דעדות ומשפטים), ומהו אומרו זמירות היו לי חוקיך, חוקיך דוקא.

ג) **והענין** הוא, דזמירות הוא גם ענין שבח¹⁴. כדאיתא בתניא¹⁵, דמה שדוד קרא דברי תורה בשם זמירות הו"ע שבחא דאורייתא. שדוד הי' משבח את התורה בזה שחיות כל העולמות תלוי בדקדוק אחד מדקדוקי התורה. והשייכות דפירוש זה לפירוש הפשוט בזמירות היו לי חוקיך גו', הוא, דע"י ההתבוננות במעלת ושבח התורה שכל העולמות בטלים במציאות לגבי דקדוק אחד מדקדוקי תורה, ע"ז פעל בעצמו שכל עניני העולם לא יתפסו מקום אצלו, וגם כשהי' לא טוב לו בגשמיות, הי' עוסק בתורה בשמחה גדולה¹⁶. ובהמאמר דבעל הגאולה¹⁷ מבאר עוד פירוש בזמירות היו לי חוקיך, זמירות הוא מלשון חיתוך וכריתה, כמו לזמר עריצים¹⁸. דע"י עסק התורה של דוד המלך, נתבטלו כל שונאיו ורודפיו. וכמארז"ל¹⁹ השכם והערב עליהן לבית המדרש והן כלין מאיליהן. ויש לקשר שני הפירושים, דע"י עסק התורה באופן דזמירות כהפירוש בתניא, שהי' נרגש אצלו שחיות כל העולמות תלוי ב(דקדוק אחד של) תורה, ע"ז נעשה, דמה שאינו מתאים לתורה, ומכ"ש מה שמנגד לתורה, לא יהי' לו חיות, זמירות מלשון לזמר עריצים. ועפ"ז יובן גם מ"ש זמירות היו לי חוקיך (חוקיך דוקא), כי שני ענינים הנ"ל שבזמירות דתורה (שבחא דאורייתא, ולזמר עריצים), הם, בעיקר, מצד ענין החוקים שבתורה.

(12) עירובין ק, ב.

(13) ראה תנחומא חוקת ג. שם ח. במדב"ר ר"פ חוקת. ועוד.

(14) ראה גם תרגום עה"פ: תושבחון הו לי. ובאוה"ת להצ"צ עה"פ ס"ד (יהל אור ע' תסב): החכמה של הזמירות . . לעורר ההתפעלות . . וכמו"כ ענין השבחים למעלה הוא לעורר גילוי המדות.

(15) קו"א ד"ה דוד זמירות (קס, א ואילך).

(16) ראה קו"א שם. ד"ה הו' לי בעזרי תרפ"ז הנ"ל פ"ב ופ"ד.

(17) פרק ד.

(18) ראה שהש"ר פ"ב, יב (הובא בהמאמר שם, ובאוה"ת שם ס"ג – ס"ע תסא ואילך).

(19) גיטין ז, א. וראה תו"א מקץ לא, סע"ג שמביא מארז"ל זה לענין זמירות היו לי חוקיך.

ד) והענין הוא, דשתי חלוקות הכלליות שבמצוות²⁰, מצוות דעות ומשפטים שיש עליהם טעם ומצוות דחוקים שלמעלה מהטעם, הם שני ענינים כלליים בעבודת ה', העבודה דטעם ודעת (משפטים) והעבודה דקבלת עול (חוקים), שצריכים להיות בכל מצוה ומצוה. והענין הוא, דבמצוות יש שני ענינים²¹. א', שהמצוות הם רצונו ית', רצון שלמעלה מטעם. דענין זה הוא בכל המצוות בשוה. וב', דלאחרי שהרצון נתלבש בחכמה (דתורה), הנה עי"ז נוסף טעם לכל מצוה, וגי' שע"י כל מצוה נמשך אור וגילוי פרטי. דזהו מה שרמ"ח פיקודין הם רמ"ח אברים דמלכא²², דכל אבר הוא כלי לכח פרטי²³. וטעמים אלו הם מצד חכמה דתורה כמו שהיא למעלה. ומזה נמשכו (ע"י ריבוי השתלשלות) טעמי המצוות שבגליא דתורה (הטעמים דעדות ומשפטים כמו שהם בפשטות)²⁴. וזהו מה שבקיום המצוות צריך להיות שתי כוונות, כוונה כללית וכוונה פרטית²⁵, שמצד הרצון (שלמעלה מטעם) צ"ל הכוונה כללית (קב"ע) לקיים רצון ה', ומצד הענין דטעמי המצוות צ"ל הכוונה פרטית השייכת לאותה המצוה.

ה) וזהו מה ששני הענינים דחוקים ומשפטים הם שני ענינים כלליים שבכל מצוה ומצוה. שגם המצוות דעדות ומשפטים שיש עליהם טעם צריך לקיים (בעיקר) מפני שהם רצון ה', כמו החוקים²⁶. וכן לאידך, שגם בהמצוות דחוקים יש הטעם והכוונה פרטית שבהם, מה שע"י כל מצוה (גם המצוות דחוקים)²⁷ נמשך אור וגילוי פרטי. ויתירה מזו, דכל אחד משני ענינים אלו (חוקים ומשפטים) הו"ע כללי בעבודת האדם, לא רק בקיום המצוות אלא גם בכללות

(20) ראה ד"ה רבי אומר ה'תש"ב שם, דג' החלוקות דעדות חוקים ומשפטים "הן שתי חלוקות כוללות".

ועפ"י יומתק זה שבהמאמר (דתרפ"ז) מבואר רק ענין חוקים ומשפטים.

(21) ראה שער האמונה פי"ג. עטרת ראש דרוש לעשי"ת נח, ב ואילך. המשך תרס"ו ע' סז. ובכ"מ.

(22) ראה תקו"ז תיקון ל' (עד, א). הובא בתניא פי"ד. רפכ"ג. ועוד.

(23) בתניא רפכ"ג, דזה שהמצוות נק' אברים הוא לפי שאברים הם לבוש להרצון. שבוה, כל המצוות (האברים) בשוה. אבל בפשטות צ"ל, דזה שהמצוות נק' אברים הוא גם מצד ענין הפרטי שבכל אבר – ראה לקו"ת בחוקותי מז, ב, דזה שהמצוות הם רמ"ח אברים הוא ע"ד "כח הראי" בעין וכח השמיעה באוזן". וראה גם לקו"ת בלק עא, סע"ב שע"י קיום המצוות. . ממשיכים האור בפרט להתלבש במצוה פרטית שהיא אבר א' מרמ"ח אברים דמלכא". ולהעיר גם מלקו"ת במדבר יג, סע"א "המצוות שהם אברין דמלכא עד"מ יש בהן התחלוקות". ובקו"א (בתניא) ד"ה להבינו מ"ש בפע"ח (קנה, ב): להמשיך האור למטה לרמ"ח אברין דז"א ומתחלקת ההמשכה לתרי"ג המשכות פרטיות לפי ערך המצוות.

(24) ראה סהמ"צ להצ"צ מצות חמץ ומצה בתחילתה (כב, ב), דהטעמים שבגליא דתורה הם בהתאם להטעמים שבפנימיות התורה "כמו הלבוש לגוף, ויש עוד כמה פנים לפנים עד אין קץ ותכלית".

(25) תניא רפמ"א. שע"ה"א ועט"ר שבהערה 21. המשך תרס"ו ע' נז. ובכ"מ.

(26) כמבואר בהמאמר פי"ג. וראה בארוכה ד"ה ת"ר מצות נ"ח כו' ה'תשל"ח (קונטרס חנוכה ה'תשמ"ז)

ס"ד. וש"נ.

(27) שהרי גם המצוות דחוקים הם אברים פרטים מרמ"ח אברים דמלכא. ומה שהם חוקים – יש לומר,

שלא נתפרש טעמם בנגלה דתורה.

הנהגת האדם. דענין המשפטים הוא (כמבואר בהמאמר²⁸) לשפוט כל דבר, אם זה מתאים ע"פ שכל וחכמת התורה, וגם כשהדבר מצד עצמו אין בו שום שמץ איסור, צריך לשקול היטב אם זה לא יגרום חלישות באיזה מצוה או מנהג ישראל, שאז צריך לדחות את הדבר מכל וכל. וענין חוקים הוא העבודה דקבלת עול מלכות שמים, שצריכה להיות לא רק בעת קיום מצוה אלא במשך כל היום²⁹.

ו) וזהו זמירות היו לי חוקיך (חוקיך דוקא), זכוונת הכתוב בחוקיך היא (לא להסוג דחוקים, כ"א) לכל המצוות, דכאשר קיומם (וכן לימודם) הוא מצד ציווי וגזירת הקב"ה (באופן דחוקיך, חוקה חקקתי גזירה גזרתי), אזי דוקא זמירות היו לי. והענין הוא, דזה שכל העולמות בטלים במציאות לגבי (דקדוק אחד מדקדוקי) תורה, הוא בעיקר מצד זה ששרש התורה הוא בכתר שלמעלה מהחכמה, שמצד בחינה זו, המצוות וכן כל דקדוקי ההלכות שבהם, הם מצד זה שכן עלה ברצונו ית', רצון שלמעלה מטעם. דבחינת התורה כמו שנמשכה בחכמה, מכיון שהמצוות והדקדוקים שבהם (מצד בחינת החכמה) הם מצד הטעם, שבכדי שע"י התפילין ימשכו מוחין העליונים בעולמות צריכים להיות באופן כזה דוקא, הרי בהכרח שיש איזה ערך ותפיסת מקום להעולמות, ולכן מדייק זמירות היו לי חוקיך (דוקא) בבית מגורי, דכשעסק התורה שלו הוא באופן שיודע ומרגיש שכל דקדוקי התורה הם מצד זה שכן עלה ברצונו ית' (חוקיך), אזי נרגש אצלו איך שכל העולמות בטלים במציאות לגבי דקדוק אחד מדקדוקי תורה, ובמילא, הדברי תורה שלומד הם לו זמירות (תענוג ושעשועים) גם בבית מגוריו, כי כל הרדיפות שסובל משונאיו אינם תופסים מקום אצלו, ויתירה מזו, שע"י נמשך כן גם בעולם, שהשונאים והרודפים מתבטלים, זמירות מלשון לזמר עריצים.

ז) וביאור הענין בעומק יותר, יובן בהקדים תחילה ענין עדות. שגם ענין זה הוא בכל המצוות (גם בהמצוות דחוקים ודמשפטים), ע"ד שנת"ל בנוגע למשפטים וחוקים. והענין הוא, כמו שמבאר בעל הגאולה בהמאמר ד"ה ויקם³⁰ עדות ביעקב ותורה שם בישראל³¹, דמה שהמצוות (גם המצוות דמשפטים ודחוקים) נק' עדות הוא לפי שהם ממשיכים ומגלים העלם העצמי דעצמות אוא"ס, שלמעלה מההעלם השייך לגילוי. דכמו שענין העדות בפשטות הוא על דבר הנעלם דוקא, דעל דבר הגלוי אין שייך עדות, מכיון שהוא גלוי, ואפילו על

28) פרק ג. וראה גם ד"ה ויקם עדות הש"ת ספ"ב.

29) ראה קונטרס העבודה פ"ב.

30) תהלים עה, ה. ולהעיר, שהקאפיטל תהלים דבעל הגאולה (שמתחיל ב"יב תמוז שנה זו (תשי"ז)) הוא

זמור עז.

31) דשנת הש"ת (נדפס בסה"מ הש"ת ע' 51 ואילך). וראה גם לקו"ת פקודי ד, א ואילך.

מילתא דעבידא לאגלווי אין צריך עדות³², עד"ז הוא ברוחניות, דאור הממלא הוא דבר הגלוי שמושג מצד השכל, וכידוע³³ בענין ומבשרי³⁴ אחזה אלוקה, דכמו שברור לאדם שיש נפש שמחי' את גופו, דע"י שמרגיש שגופו חי הוא יודע ברור שאין זה מצד הגוף עצמו אלא שיש נפש שמחי' את גופו, כמו"כ הוא גם בנוגע לעולם, דע"י שרואים עולם חי יודעים בבירור³⁵ שיש חיות אלקי שמחי' את העולם. ואור הסובב שלמעלה מהתלבשות בעולמות הוא מילתא דעבידא לאגלווי (העלם ששייך לגילוי). וכמבואר בכ"מ³⁶, דע"י ההשגה באור הממלא שמתלבש בעולמות, שהוא הארה בלבד (כדמוכח מזה גופא שהוא בהתלבשות), מזה באים לידי ידיעה שישנו אור שהוא מופלא מעולמות, שהוא המקור שממנו נמשך ההארה שבהתלבשות. והוא ע"ד מה שהשכל גופא מכריח שיש למעלה מהשכל. וענין העדות הוא בעצמות או"ס, שלמעלה גם מסובב, שהוא נעלם לגמרי, ואין שייך בו שום ידיעה והשגה, גם לא ידיעת השלילה³⁷. וזהו מה שכל המצוות נק' עדות, לפי שהם ממשיכים ומגלים עצמות או"ס שלמעלה גם מסובב.

ח) וצריך להבין, והרי זה שהמצוות הם עדות על עצמות או"ס הוא מפני שהם רצונו ית', רצון שלמעלה מטעם³⁸, ומהו החילוק בין ענין עדות לענין חוקים. וגם צ"ל השייכות של הסוג דמצוות שנק' עדות מפני שהם אות וזכרון, ענין הטעם, עם ענין העדות שבכללות המצוות, זה שהם מעידים על עצמות או"ס מפני שהם רצון שלמעלה מטעם. והענין הוא, דענין העדות שבמצוות בעבודת האדם היא העבודה דרעותא דלבא³⁹, דרעותא דלבא הוא הרצון באלקות שמצד עצם הנשמה, שע"ז תופסים בהעצמות, כמאמר⁴⁰ לית מחשבה תפיסא בי' כלל (בי' קאי על פנימיות ועצמות או"ס שלמעלה מסובב, שאינו נתפס בשום השגה, גם לא בהשגת השלילה) אבל נתפס איהו ברעותא דלבא. והעבודה דחוקים היא העבודה דקבלת עול. דהחילוק שבין שתי עבודות אלו הוא, דבהעבודה דרעותא דלבא, מכיון שיש לו רצון, הגם שהרצון הוא מצד ההתקשרות דעצם

32) ר"ה כב, ב.

33) לקו"ת אמור לא, ב. ואתחנן ד, א. סה"מ"צ להצ"צ מצות האמנת אלקות בתחילתה (מה, א). ובכ"מ.

34) איוב יט, כו.

35) ועד להתאמתות דרא"י – מבשרי אחזה אלוקה, כמבואר בלקו"ת וסה"מ"צ שם.

36) סה"מ עת"ר ע' ב.

37) המשך תרס"ו ע' נח. סה"מ תרפ"ז ע' קעו ואילך. ד"ה תכלית חכמה תרפ"ט פ"ב ואילך (סה"מ

קונטרסים ח"א כט, ב ואילך). ועוד.

38) כמובן מהמשך הענינים בדה"ק ויקם עדות היש"ת הנ"ל. וכן הוא להדיא בהמשך תער"ב שבהערה

הבאה.

39) ראה המשך תער"ב ח"א פס"ז.

40) תקו"ז בהקדמה (יז, א). וראה מאמרים שבהערה 37.

הנשמה בעצמות אוא"ס, ה"ה בכחינת מציאות עדיין⁴¹. וגם כשהרצון שלו הוא בביטול, שאינו רוצה לעצמו כלל וכל רצונו הוא שיהי' גילוי אלקות בעולם ושתושלם הכוונה דדירה⁴² לו ית' בתחתונים, מ"מ, עצם ענין הרצון הוא מציאות. ואמיתית ענין הביטול הוא בהעבודה דקבלת עול⁴³, שהוא כמו עבד שאין לו שום רצונות כלל, וכל מה שעושה הוא מצד עול האדון שמוטל עליו, שמצד זה הוא מוכרח לקיים רצון האדון.

ט) **והנה** החילוק שבין העבודה דעדות להעבודה דחוקים הוא דוגמת החילוק שביניהם בענין המצוות עצמם. ויובן זה ע"פ הידוע⁴⁴ שהרצון דמצוות כמו שהוא מצד העצמות הוא רצון עצמי שאינו בשביל איזה כוונה שתושלם ע"י המצוות, והתכלית דמצוות (מצד רצון זה) הוא המצוות עצמם. ומזה מובן, דזה שהמצוות ממשיכים ומגלים עצמות אוא"ס בעולם, עם היות שההמשכה היא מצד זה שהמצוות הם רצונו ית' שלמעלה מטעם, מ"מ, מכיון שזהו ענין שנעשה ע"י המצוות, הרי זה בדוגמת טעם. ואמיתית הענין דרצון העצמי של עצמותו ית' הוא בהמצוות גופא. וזהו מה שהעבודה דעדות היא העבודה דרעותא דלבא והעבודה דחוקים היא העבודה דקבלת עול, כי ענין העדות שבמצוות, מכיון שהוא המשכה וגילוי, הכלי לזה הוא הרצון, שגם הרצון שמצד עצם הנשמה היא תנועה דהמשכה והתפשטות (מציאות), והכלי לענין החוקים דמצוות שהוא רצון עצמי ממש שלמעלה מגילוי הוא הביטול דקבלת עול, ביטול שמצד העצם שלמעלה מכל ענין דהתפשטות.

יוד) **וזהו** זמירות היו לי חוקיך (דוקא), שכוונתו בזה היא לשלול לא רק הענין דמשפטים אלא גם הענין דעדות. כי בדרגת העדות נשארה עדיין איזו מציאות. ולא רק מצד האדם, שגם הרצון שלו שלמעלה מטוד (רעו"ד) הוא מציאות (כנ"ל), אלא גם מצד המצוות שבדרגת עדות, מכיון שענינם הוא המשכת וגילוי אוא"ס בעולם. ואמיתית ושלימות ההכרה שכל העולמות בטלים במציאות לגבי דקדוק אחד דתורה הוא דוקא בהדרגת דחוקים, שהדקדוקים דתורה (שמצד בחינה זו) הם ענין עצמי מצד שרשם העצמי שבתורה, שלמעלה משייכות לעולם.

(41) ראה תניא פמ"א (נז, ב ואל"ך) ובארוכה בסה"מ תר"ס ע' קמט ואילך, שגם הרצון שמצד אהבה הטבעית "לדבקה בה" ולא ליפרד . . בשום אופן אפילו במסירות נפש ממש" הוא דוגמת הרצון "לרוות נפשו הצמאה", וענין הביטול הוא שכל רצונו הוא רצון הוי' – שיהי' גילוי אלקות בעולם.

(42) ראה תנחומא נשא טז. במדב"ר פי"ג, ו. תניא רפ"ו.

(43) ראה גם סה"מ תרפ"ז ע' קפא ואילך המעלה בהעבודה דקב"ע גם על רעו"ד. ושם ס"ע קפב, "דמעלתן של ישראל כמו שהם בעצמותו ית' ויתעלה הוא שהו עבדים דוקא".

(44) המשך תרס"ו ע' תקכא.

יא) וממשיך בהמאמר⁴⁵, דמה שדוד נענש על זה⁴⁶ הוא כי עסק התורה דוד הי' באופן דלזמר עריצים (כנ"ל), ותכלית הכוונה היא כמ"ש⁴⁷ לא תהו בראה לשבת יצרה, להתעסק בעבודת הבירורים ולהמשיך גילוי אור בעולם. דזהו המעלה שבתפלה לגבי תורה, דתפלה הוא בירור והעלאה, היינו שע"י התפלה מתבררים הניצוצות ומזדככים ועולים למעלה, משא"כ תורה היא המשכה מלמעלה, והבירור ע"י התורה הוא בדרך דחי'. וכשרצה דוד לברר בירורים ע"י התורה, שהוא בדרך דחי', לזמר עריצים, נענש על זה, כי תכלית הכוונה הוא לשבת יצרה.

וצריך להבין, הרי עסק התורה דוד באופן דזמירות היו לי חוקיך הוא בבחינת התורה כמו שהיא מצד רצון העצמי (כנ"ל בארוכה), והיאך שיך שזה הי' שלא כפי אמיתית הכוונה. ויש לומר הביאור בזה, ע"פ מ"ש בהמאמר בתחילתו בענין הוי' אחד⁴⁸, דפירוש אחד זה הוא יחיד, ומה שאומרים אחד ולא יחיד הוא להורות דהוי' ואלקים כולא חד⁴⁹. והענין הוא, דאמיתית ענין אחדות הוי' הוא שהאחדות היא גם מצד העולם. וזהו מ"ש הוי' אחד, דבאם הי' כתיב הוי' יחיד, הי' הפירוש בזה שיחודו ית' הוא מצד אוא"ס (ולא מצד העולם), ובכדי להדגיש שיחודו ית' הוא גם מצד העולם, ואפילו מצד העולם כמו שנברא משם אלקים שמעלים ומסתיר על שם הוי', לכן נאמר⁵⁰ הוי' אחד, שגם החי"ת והדל"ת שהם ז' רקיעים וארץ וד' רוחות העולם, הם בטלים להאל"ף יחידו של עולם⁵¹. דמכיון שהוי' ואלקים כולא חד, הרי שם אלקים אינו מסתיר באמת, ולכן, גם העולם שנתהווה משם אלקים הוא בטל באמת ואין עוד מלבדו⁵². ועד להביטול בדרגת ואופן דיחיד שלמעלה מאחד. וע"י היחוד דשני הענינים (שיחודו ית' הוא באופן דיחיד, ושענין זה הוא גם מצד העולם), עי"ז הוא גילוי כח העצמות שכולל ומחבר הענין דאחד ודיחיד.

יב) ויש להוסיף, דשם הוי' (הוי' אחד) מורה על כל ג' הענינים (אחד ויחיד וכח העצמות שמחברם). דבהוי' יש ג' ענינים. א' הוי' מלשון מהוה⁵³, דפירוש

(45) פרק ז.

(46) ראה סוטה לה, א. במדב"ר פ"ד, כ.

(47) ישע"י מה, יח.

(48) ואתחנן ו, ד.

(49) ראה זח"ב קסא, א. ח"ג רסד, א.

(50) ראה תו"א וארא נה, ב. סהמ"צ להצ"צ שרש מצות התפלה פ"ח.

(51) ראה סמ"ק, הובא בב"י או"ח סס"א (ד"ה כתב סמ"ק). שו"ע (ואדה"ז) או"ח סס"א ס"ו. לקו"ת תזריע

כג, ג. וראה ברכות יג, ב.

(52) שער היחוד והאמונה פ"ו.

(53) זח"ג רנז, סע"ב. פרדס ש"א פ"ט. שער היחוד והאמונה רפ"ד.

זה בשם הוי' מורה על שייכותו לעולמות, ב' הוי' מלשון הוי' הוה ויהי⁵⁴, דפירוש זה בשם הוי' מורה שהוא למעלה מעולמות, וענין הג' בשם הוי' הוה שהוי' הוא שם העצם⁵⁵, היינו שהוא מורה על עצמותו ית'. דהגם שבפרדס⁵⁶ כתב דזה ששם הוי' הוא שם העצם הוא רק לעצם הספירות, היינו האורות המתלבשים בכלים, הרי המסקנא דתורת החסידות⁵⁷ היא דפירוש שם העצם הוא בהעצמות. והנה מכיון שכל ג' הענינים הם באותו שם, הרי מובן⁵⁸ שהם שייכים זל"ז. והיינו דההתאחדות דשני הפירושים בהוי', הוי' לשון מהוה והוי' מלשון הוי' הוה ויהי' כאחד, הוא מצד זה שהוי' הוא שם העצם. ונמצא, דע"י שהוי' שלמעלה מעולמות (הוי' הוה ויהי' כאחד) נמשך בהוי' לשון מהוה, אף שבחיצוניות הוי' של ירידה, הנה עי"ז דוקא מתגלה שם העצם שבו. ולא עוד אלא שגילוי שם העצם דהוי' הוא בעיקר בהוי' לשון מהוה. וכמבואר בכ"מ⁵⁷ דמה ששם הוי' הוא שם העצם שמורה על העצמות הוא כי ההתהוות יש מאין היא דוקא בכח העצמות שמציאותו מעצמותו⁵⁹.

(ג) ועפ"ז יובן גם מ"ש הרמב"ם⁶⁰ (הובא במאמר הנ"ל בתחילתו) יסוד היסודות ועמוד החכמות לידע שיש שם מצוי ראשון והוא ממציא כל נמצא, וכל הנמצאים משמים וארץ ומה שביניהם לא נמצאו אלא מאמיתת המצאו. דמצות הידיעה היא בג' ענינים. שיש שם מצוי ראשון, שהוא ממציא כל נמצא, ושכל הנמצאים כו' לא נמצאו אלא מאמיתת המצאו. דג' ענינים אלו הם נגד ג' ענינים הנ"ל בהוי'. יסוד היסודות ועמוד החכמות הוא ר"ת הוי'⁶¹. מצוי ראשון הוא שהוא קדום לכל, למעלה מהבריאה. ממציא כל נמצא הוא הוי' לשון מהוה. וכל הנמצאים כו' לא נמצאו אלא מאמיתת המצאו, אמיתת המצאו הוא העצמות שמציאותו מעצמותו⁶², דההתהוות הנמצאים יש מאין הוא בכח העצמות (כנ"ל), ענין שם העצם.

(ד) ויש לומר, דזהו גם מה שהוי' הוא ר"ת יסוד היסודות ועמוד החכמות, דיסודות וחכמות הם שני ענינים הפכיים. דיסודות הם ההנחות הפשוטות שלמעלה מהבנין, מהסברה, שהם יסודי ההשגה, וחכמות הם הסברות

(54) זהר ופרדס שם. שער היחוד והאמונה פ"ז (פב, א).

(55) כ"מ הל' עכו"ם פ"ב ה"ז. פרדס שיי"ט. מו"נ ח"א פס"א ואילך. עיקרים מאמר ב פכ"ח.

(56) שיי"ט ספ"א.

(57) ראה סה"מ תרס"ח ע' קצ. וראה גם המשך תרס"ו ע' תלא.

(58) ראה לקו"ש ח"ג ע' 782. ועוד.

(59) אגה"ק ס"ב (קל, ב).

(60) ריש הל' יסודי התורה.

(61) סדר הדורות ד"א תתכו. שה"ג להחיד"א מע' רמב"ם. וראה גם "פירוש" לרמב"ם שם.

(62) סה"מ תרס"ח שם.

השכליות שנתפסות בהשכלה ועד ששייך בהם שקו"ט. דבעבודת האדם ענין היסודות הוא האמונה פשוטה שלמעלה מהשכל, וחכמות הו"ע ההשגה. וי"ל דשרש היסודות הוא בהו"י שלמעלה מעולמות (ה' הוה ויהי כאחד), ושרש החכמות הוא בהו"י לשון מהוה, והכח שמאחד היסודות והחכמות, שהאמונה שלמעלה מהשכל תומשך גם בשכל, הוא משם הו"י שם העצם.

ועפ"ז יובן מה שדוד נענש על מה שאמר זמירות היו לי חוקיך, כי התורה כמו שהיא מצד רצון העצמי שלמעלה מטעם (יסודות) היא דוגמת הו"י מלשון ה' הוה ויהי' כאחד שלמעלה מעולם, שלכן, הברור שמצד בחינה זו הוא באופן דדחי' (ולא בדרך ברור), זמירות מלשון לומר עריצים. ומכיון שאמיתית ענין אחדות הו"י הוא שהאחדות היא גם מצד העולמות, לכן צ"ל ההמשכה דעדות ומשפטים דתורה (חכמות) שיהי' גילוי אלקות בעולם. ועי"ז מתגלה העצם דתורה שלמעלה גם מחוקים, שם העצם.

(טו) **וזהו** הו"י לי בעוזרי, עוזרי קאי על הניצוצות המתבררים, שהם העוזרים האמיתים של האדם [וע"ד הידוע⁶³ בענין כי לא על הלחם לבדו יחי' האדם כי על כל מוצא פי הו"י יחי' האדם⁶⁴, דע"י שהאדם מברר את הניצוצות שבדצ"ח, נמשך לו תוספת כח בעבודתו, שהניצוצות עוזרים ומסייעים לו], ופי' הו"י לי בעוזרי הוא שהניצוצות המתבררים (עוזרי), הגם שענין הברורים הוא מלמטה למעלה (ענין דעולם), יומשך בהם גילוי שם הו"י שלמעלה מהשתלשלות. וחיבור ב' ענינים אלו הוא מהו"י שם העצם. וזהו גם ואני אראה בשונאי, דגם אלו שהם שונאי דוד שהם שונאי הו"י, אין צריך לדחותם לגמרי כ"א לברר הניצוצות שבהם, וע"י שמוציאים הניצוצות מהם הנה הרע שבהם מתבטל. ועי"ז באים לראי' באלקות, אראה בשונאי, ראיית אלקות במוחש גם בעניני עולם. וכמו שהי' אצל בעל הגאולה, שגם המנגדים, אף שנשארו במציאותם, הוכרחו (ע"י הניצוצות שבהם) לעשות כפי הכוונה, והי' גילוי אלקות (דלמעלה מהטבע) במוחש (בטבע). ועי"ז המשיך הכח לכל ההולכים באורחותיו להמשיך גילוי אלקות דלמעלה מהטבע בטבע, וזה נעשה הכנה קרובה שתושלם הכוונה דדירה לו ית' בתחתונים, שהתחתונים יהיו דירה לו ית', לו לעצמותו⁶⁵, בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, בקרוב ממש.

סה"מ מלוקט ח"ב ע' נה⁶⁶

63 לקו"ת צו יג, ב (וראה שם ע' ג). ובכ"מ.

64 עקב ח, ג.

65 ראה אוה"ת שה"ש כרך ב ע' תרעט ואילך. סה"מ תרס"ב ע' שלה. תרע"ח ע' קצג.

66 ד"ה הו"י לי בעוזרי גו' תשי"ז מוגה. והבלתי מוגה מודפס בסה"מ סה"מ י"ב-י"ג תמוז ע' שמו ואילך.

קס

ח) ויש לקשר זה עם המאמר ד"ה הוי' לי בעוזרי ואני אראה בשנאי⁶⁴ שאמר בעל הגאולה ב"ב תמוז הראשון (תרפ"ז)⁶⁵, דצריך להבין⁶⁶ אומרו הוי' לי בעוזרי, דמשמעות הלשון הוא שישנם כמה עוזרים (עוזרי לשון רבים) והבקשה היא שגם הקב"ה יהי' בין העוזרים, והרי כל ישראל מאמינים באמונה פשוטה שהוא ית' לבדו הוא העוזר והמושיע להאדם בכל ענינו. וביותר אינו מובן, דמשמעות הלשון הוי' לי בעוזרי הוא שהעיקר הם העוזרים לשון רבים והבקשה היא שהקב"ה יצטרף אליהם. גם צריך להבין אומרו ואני אראה בשנאי (שיראה נקמה בשונאיו), דלכאורה הוה לי' לבקש שיעשו תשובה ויהפכו לאוהבים. ובפרט שדוד עצמו אמר⁶⁷ יתמו חטאים ולא חוטאים. [וביותר אינו מובן אומרו ואני אראה בשנאי, הרי חוש הראי' הוא מהחוששים הכי נעלים, ועד שמחידושים שיהיו לע"ל הוא⁶⁸ ונגלה כבוד הוי' וראו כל בשר גו'⁶⁹, ועד"ז הוא בנוגע למתן תורה שמעיקרי המעלות דמתן תורה הוא⁶⁸ אתה הראת לדעת גו'⁷⁰, ואעפ"כ ביקש דוד ואני אראה בשנאי, שהראי' שלו תהי' בנקמת שונאיו]. גם צריך להבין השייכות דואני אראה בשנאי להוי' לי בעוזרי.

ונקודת הביאור בזה (בהמאמר), דעוזרי קאי על הניצוצות המתבררים ע"י עבודת האדם, שהם העוזרים של האדם. והבקשה הוי' לי בעוזרי היא, שע"י העבודה דבירור הניצוצות (עוזרי) יהי' הוי' לי, שיומשך לו גילוי שם הוי' שלמעלה מהשתלשלות. ויש לומר, דע"י שהמשכת הגילוי דשם הוי' להאדם (הוי' לי) הוא ע"י בירור הניצוצות (בעוזרי), הגילוי הוא בפנימיות. דהגילוי שנמשך לו מלמעלה בדרך אתערותא דלעילא מצד עצמה, הוא בבחינת מקיף, ולכן אין לו קיום⁷¹. ועד"ז הוא בנוגע להמשכה שנמשכת לו ע"י בקשתו בתפלה. ולכן אומר הוי' לי בעוזרי, שהמשכת הגילוי דשם הוי' אליו היא לא בדרך נהמא דכסופא⁷² אלא שזה (כאילו) מגיע לו עבור עבודתו בעבודת הבירורים, תכלית כוונת הבריאה. ועי"ז נעשה הוי' לי, שהוא מתאחד עם הגילוי, שלכן הגילוי הוא דבר קיים לעולם, דכל מקום שנאמר לי אינו זו לעולם⁷³.

64) תהלים קיח, ז.

65) נדפס בסה"מ קונטרסים ח"א קעט, א ואילך. תרפ"ז ע' רא ואילך.

66) ראה גם רד"ה הוי' לי בעוזרי בלקו"ת דרושים לשמע"צ (פת, ב).

67) תהלים קד, לה. וראה ברכות יו"ד, א.

68) ראה תניא פל"ו (מו, א). לקו"ת צו יז, ב ואילך. ובכ"מ.

69) ישע"י מ, ה.

70) ואתחנן ד, לה.

71) ראה לקו"ת ויקרא ב, סע"ב ואילך.

72) ראה ירושלמי ערלה פ"א ה"ג. לקו"ת צו ז, ד.

73) ויקר פ"ב, ב. מדרש שמואל פ' יט. נת' בלקו"ת במדבר ט, ג ואילך. ובכ"מ.

ט) וממשיך בהכתוב ואני אראה בשונאי, דבכירור הניצוצות שני ענינים בכללות. בירור הניצוצות שבק"ג ע"י עבודת הצדיקים, ובירור הניצוצות שבגק"ט ע"י עבודת התשובה. ולכן במקום שבעלי תשובה עומדין אין צדיקים גמורין יכולים לעמוד בו⁷⁴, כי שורש הניצוצות שנפלו בגק"ט שמתבררים ע"י הבע"ת הוא למעלה יותר משורש הניצוצות שנפלו בק"ג שמתבררים ע"י הצדיקים⁷⁵. ועד"ז הוא בעבודת הצדיקים (ועמך כולם צדיקים⁷⁶), שיש יתרון בהבירור דדברי הרשות ע"י העבודה דכל מעשיך יהיו לשם שמים⁷⁷ על הבירור דדברים הגשמיים שע"י קיום המצוות. דכיון שדברי הרשות, גם כשעושה אותם לשם שמים הם נשארים דברי הרשות (מעשיך), לכן, ע"י הבירור דדברי הרשות נשלמת יותר הכוונה דדירה בתחתונים, תחתון⁷⁸ שאין תחתון למטה ממנו⁷⁹. ולכן, העלי' שנעשית בהנשמה ע"י ירידתה למטה [שעיקר העלי' היא עי"ז שבירידתה למטה היא משלימה הכוונה דדירה בתחתונים⁸⁰] היא בעיקר ע"י הבירור דדברי הרשות. וזהו ואני אראה בשונאי, שע"י בירור הניצוצות שבשונאי – הניצוצות שבדברים האסורים, ועד"ז הניצוצות שבדברי הרשות, שגם הם נכללים ב"שונאי" כתורת הבעש"ט הידועה⁸¹ עה"פ⁸² כי תראה חמור שונאך – באים לראי' באלקות, ואני אראה⁸³.

יו"ד) והנה מבואר בכ"מ⁸⁴ שהצדיקים עבודתם היא בעצמם וענין התשובה הוא שהאדם פועל גם בדבר שחויז ממנו ומאיר את העולם. ועפ"ז יש לומר, שהענין ד"אני אראה" בכללות הוא נוסף על בירור דברי הרשות (בשונאי), אלא גם ע"י לימוד התורה עם זולתו. וכדמשמע בהמאמר (די"ב תמוז תרפ"ז) דזה שאמרו רז"ל⁸⁵ הבא לטהר מסייעין לו, דמשמעות לשון לטהר (ולא ליטהר) הוא לטהר אחרים, הוא, כי העזר והסיוע דניצוצות המתבררים (מסייעין לשון רבים, ע"ד בעוזרי) כשבא לטהר אחרים הוא באופן נעלה יותר.

סה"מ מלוקט ח"ד ע' שכז ואילך⁸⁶

(74) רמב"ם הל' תשובה פ"ז ה"ד, מברכות לד, ב.

(75) ראה בארוכה סה"מ"צ להצ"צ קצא, א.

(76) ישע"י ס, כא.

(77) אבות פ"ב מ"ב. רמב"ם הל' דעות ספ"ג. טושו"ע או"ח סרל"א.

(78) תניא רפל"ו.

(79) ראה סה"מ מלוקט ח"ב ע' קסג [סה"מ בראשית ח"ב ס"ע סג] ואילך. וראה בארוכה שם (ע' קסח [סה"מ בראשית שם ע' טט] ואילך). שהיתרון בהעבודה דכל מעשיך לשם שמים על העבודה דקיום המצוות הוא ע"ד מעלת הבע"ת על צדיקים.

(80) ראה לקו"ש חט"ו ע' 242 ובהערות שם.

(81) "היום יום" כח שבט. אגרות-קודש אדמו"ר מהוריי"צ ח"ג ע' שכה. כש"ט הוספות סי' טז.

(82) משפטים כג, ה.

(83) ד"ה הוי' לי בעוזרי תרפ"ז בסופו. וראה גם לקו"ת דרושים לשמע"צ שם (צ, ב).

(84) סה"מ תרפ"ג ע' רכב. ה'תש"ט ע' 184.

(85) שבת קד, א.

(86) מד"ה עשרה שיושבין גו' (ג) תשמ"ב.

קסא

וזהו מ"שי הוי' לי בעוזרי, דנת"ל² אשר עוזרי הם הניצוצות שמבררם, ואופן הבירור צריך להיות אשר יבררם יזככם ויעלה אותם עד שיוכלו בהעצמות, הרי זה חיבור של ב' הפכים, הנה על זה הוא אומר הוי' לי בעוזרי, דמצד המשכת הוי' נעשה חיבור זה, והוא לפי שאין זה רק השם הוי' דלתתא שמצד זה היא ההבטחה דאני הוי' לא שניתי בשום זמן ושום מקום, ולא רק הוי' דלעילא והוא הוי' שבעלות הרצון, אלא שהוא שם הוי' שקודם עלות הרצון, דאיתא על זה בספר גינת אגוז³ דבשם הוי' זה לא יש בו צורת אותיות כלל והוא הוי' הקדומה, הוי' המוחלטת, מחוייב המציאות, והוא מה שמציאותו מעצמותו ואין לו שום עילה וסיבה שקדמה לו⁴. ולזאת הוא מחבר את כל ההפכים. וזהו ג"כ ענין משביעין אותו מלשון שובע שהוא הנתינת כח מצד העצמות על העבודה, להשלים שליחותו בעלמא דין, שהוא השליחות שמצד אדם העליון ולמעלה יותר מצד העצמות, דזהו ענין ויקם עדות⁵, וגם בחוקים ומשפטים, אשר קיום המצוות צ"ל בדברים גשמיים דוקא, דלא ניתנה תורה למלאכי השרת⁶, כי המצוות צ"ל נרגשות בלב ובשר הגשמי ושאר אברים הגשמיים, דגם המצוות דחובת הלבבות הרי ענינם הוא שירגשו בלב הגשמי כמבואר במ"א⁷, ואף שהוא בגשמיות צ"ל אופן העבודה כמו בצאת הנשמה מהגוף כנ"ל שהוא חיבור ב' הפכים, הנה הנתינת כח על זה היא מצד העצמות שכולל כל ההפכים. ולהיות שהנתינת כח על העבודה היא מצד העצמות, לזאת הנה אני הוי' לא שניתי, אשר בהבטחה זו לא יש שום שינוי כלל, דסוף כל סוף הנה כאו"א ישלים עבודתו, דלא ידח ממנו נדח⁸.

ד"ה ברוך הגומל תשי"ז

(1) תהלים קיח, ז.

(2) סד"ה הוי' לי בעוזרי (לעיל ע' מט).

(3) הובא בשל"ה שם ה, א. אוה"ת שם (ריש ע' תתלו).

(4) אגה"ק ס"ב (קל, ריש ע"ב).

(5) תהלים עה, ה. – להעיר שבי"ב תמוז שנה זו (תשי"ז) החלה שנת הע"ח להולדת כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ, וידוע המנהג לומר בכל יום הקאפיטל תהלים המתאים לשנות חייו (אגרות קודש שלו ח"א ע' לא. ח"י ע' נג. וראה גם מאמרי אדה"ז הקצרים ע' שמא). וענין זה שייך גם לאחר ההסתלקות – ראה רשימת כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ בהוספות לסה"מ פ"ת ע' שנו. ד"ה ברוך הגומל (הא) תשמ"ה (לקמן ע' שיא). וש"נ. המ"ל.

(6) ברכות כה, ב.

(7) ראה סה"מ קונטרסים ח"א רסו, ב. ח"ב רצ, ב ואילך. תרצ"ו ע' 215. שם ע' 282 (תשי" ע' 224).

היש"ת ס"ע 112 ואילך. תש"ד ע' 214.

(8) ע"פ שמואל-ב יד, יד. וראה תניא ספ"ט.

(9) בלתי מוגה – סה"מ י"ב-י"ג תמוז ע' סב-סג.

קסב

וזהו אז ישיר ישראל גוי' עלי באר ענו לה, דבאר קאי על הנשמה כנ"ל, ועלי באר היינו עליית הנשמה שנפעל בה ע"י ירידתה למטה, וענין ענו לה הוא הנתינת כח שמקבלים ע"ז מלמעלה, וכמאמרי אלמלא הקב"ה עוזרו כו'. ומ"ש ענו לה לשון רבים מובן ע"פ המבואר במ"א: בענין מ"ש: הוי' לי בעוזרי, עוזרי לשון רבים, דקאי על ניצוצות הקדושה המתבררים ע"י קיום המצוות.

ד"ה אז ישיר ישראל תשל"ה⁴

(1) סוכה נב, ב. תניא רפי"ג.

(2) ד"ה הוי' לי בעוזרי דש"פ פינחס, י"ב תמוז תרפ"ז (סה"מ תרפ"ז ע' רא. שם ע' רח).

(3) תהלים קיח, ז.

(4) בלתי מוגה – סה"מ במדבר ח"ב ע' עו.

קסג

הנחה בלתי מוגה

הוי' לי בעוזרי גוי', ומדייק בעל המאסר והגאולה (במאמרו מיום י"ב תמוז תרפ"ז בקאסטראמא)², דלשון הפסוק אין לו הבנה כלל לכאורה, כי משמע שיש עוזרים רבים וגם הקב"ה הוא עמהם³. והנה בפסוק כאן הובא שם הוי' דוקא, וע"ז מביא בהמאמר שם מ"ש הרמב"ם (בספרו יד החזקה⁴) יסוד היסודות ועמוד החכמות לידע שיש שם מצוי ראשון והוא ממציא כל נמצא וכל הנמצאים כו' לא נמצאו אלא מאמיתת המצאו, וממשיך⁵ ואם יעלה על הדעת שהוא אינו מצוי אין דבר אחר יכול להמצאות, דד' התיבות יסוד היסודות ועמוד החכמות הם ר"ת הוי' (כמ"ש נכד הרמב"ם⁶ ומפרשי הרמב"ם⁷), ולפי זה יוקשה ביותר מה שנאמר כאן על שם הוי' הוי' לי בעוזרי, היינו שיש עוזרים והוי' הוא בעוזרי. והנה פסוק זה נאמר ע"י דוד המלך, שביקש מהקב"ה שיהי' הוי' לי בעוזרי גוי'. ועד"ז מצינו גם

(1) תהלים קיח, ז.

(2) ד"ה זה – סה"מ תרפ"ז ע' רא (קונטרסים ח"א קעט, א) ואילך.

(3) ראה גם לקו"ת שמע"צ פח, א.

(4) הל' יסוה"ת פ"א ה"א.

(5) שם ה"ב.

(6) הובא בשה"ג להחיד"א מערכת רמב"ם.

(7) "פירוש" לרמב"ם שם.

בדברי חז"ל, שאמרו⁸ הבא לטהר מסייעין לו, ולכאורה גם כאן אינו מובין הלשון מסייעין לו שנאמר בלשון רבים, והלא עיקר הסיוע הוא מהקב"ה, כמאמרו⁹ הקב"ה עוזרו. והנה כשם שהוא בהסיוע, שאמרו בלשון רבים, עד"ו צריך להבין מהו הלשון הבא לטהר שהוא פועל יוצא דמשמע לטהר אחרים, דלכאורה הוה לי' לומר הבא ליטהר, דאז מורה רק על עצמו לבד.

וממשיך בהמאמרי¹¹, אך הענין הוא דהנה כתיב¹² זמירות היו לי חוקיך בבית מגורי. ויש לבאר המשך הענינים, דהנה מבקשת דוד הוי' לי בעוזרי מובן שהי' אז במעמד ומצב כזה שהי' צריך לעזר וסיוע, וכמו שממשיך ואני אראה בשונאי, היינו שהיו לו שונאים. ובמעמד ומצב זה אמר זמירות היו לי חוקיך בבית מגורי, דבהיותו במצב דמגורי, היינו כשהי' נרדף מאת כל שונאיו והי' נע ונד וגולה ממקומו, הנה אז אמר זמירות היו לי חוקיך, היינו שנחמתו, ונחמה באופן דשירה וזמרה, היתה ע"י חוקיך, ע"י התורה. ומבואר בזה בכמה מקומות (בתניא¹³ ובלקו"ת בדרושי מתן תורה¹⁴), דע"י שהתבונן דוד בזה מה שכל חיות וקיום והנהגת כל העולמות כולם תלוי' בדקדוק אחד מדקדוקי התורה, עד שדקדוק אחד יכול לשנות את המצב לטוב או ח"ו להיפך, הנה ע"י התבוננות זו איך שכל עניני העולם אינם תופסים מקום כלל לגבי התורה, וע"כ גם אצלו (אצל דוד) לא היו כל עניני העולם תופסים מקום כלל, ובפרט הענינים הגשמיים, ועד לחייו הפרטיים בנוגע לשונאיו בהיותו בגלות, ולפיכך הי' משמח לבו.

וממשיך¹¹, דענין זה מה שכל עניני העולם תלויים בלימוד התורה הוא ע"ד ענין הקרבנות. ויש לומר הביאור בזה (כמאמר המוסגר), דהנה כללות כל הענינים כולם, עשיית הדירה לו ית' בתחתונים¹⁵, הוא ע"י אתערותא דלתתא, שמעלים את העולם הזה התחתון שאין תחתון למטה ממנו, שיהי' במעמד ומצב כזה שיהי' ראוי להיות דירה לו ית'. וזהו ענין הקרבנות, קרבן מלשון קירוב¹⁶, ורזא דקורבנא עולה עד רזא דא"ס¹⁷ (כמובא גם בדרושי ההילולא של

(8) שבת קד, א. וש"נ.

(9) ראה ד"ה הנ"ל שם. וראה גם לקו"ת שם.

(10) ראה סוכה נב, ריש ע"ב. קידושין ל, ב.

(11) סה"מ תרפ"ז שם ע' רב (קונטרסים שם קעט, ב) ואילך.

(12) תהלים קיט, נד.

(13) קו"א ד"ה דוד זמירות (קס, א ואילך).

(14) במדבר יח, א ואילך.

(15) ראה תנחומא נשא טז. בחוקותי ג. במדב"ר פ"ג, ו. תניא רפ"ו.

(16) ראה ספר הבהיר סמ"ו (קט). וראה חז"ג ה, רע"א. ועוד – נסמן בד"ה בסוכות תשבו שנה זו (סה"מ

סוכות-שמח"ת ע' רכג) הערה 15.

(17) ראה זהר ח"ב רלט, א. ח"ג כו, ב.

בעל המאסר והגאולה¹⁸), היינו שענין הקרבנות הוא להעלות ולקרב את כל הענינים עד רזא דא"ס. והיינו, דע"י הקרבת עשרון סולת אחד (ממין הצומח), והקרבת המלח, כמ"ש¹⁹ על כל קרבנך תקריב מלח (ממין הדומם), והקרבת הבהמה (מן הבקר ומן הצאן) או עוף (ממין החי), פועלים עלי' בכל העולמות כולם²⁰.

וזהו מה שהנהגת כל העולמות תלוי' בדקדוק אחד של תורה, שהרי כל העולם נתעלה ע"י הקרבת הקרבנות כנ"ל. והקדמה זו צריכה להיות כהלכתה ע"פ תורה, כמו ענין העבודה בימין²¹ (ימין מקרבת²²) וכיו"ב. ועד"ז בשאר הדוגמאות שמביא בהמאמר שם שצ"ל כהלכתן ע"פ תורה בדקדוק, ודוקא אז היא עליית כל העולמות.

והנה אף דמ"ש זמירות היו לי חוקיך קאי על כללות התורה, מ"מ נקט כאן בקרא הלשון חוקיך דוקא. וביאור הענין הוא²³, דהנה התורה נחלקת לג' סוגים אלו, שהרי המצוות נמשכות מן התורה. היינו שיש חלקים בתורה שהם בהסוג דמשפטים, דעליהם נאמר²⁴ כי היא חכמתכם ובינתכם, לפי שמובנים בשכל, עד שהיא חכמתכם אפילו לעיני העמים. ויש חלקים שהם בהסוג דעדות, היינו שהם מעידים על ענין אחר, זכר ליציאת מצרים או זכר למעשה בראשית. ויש חלקים שהם בהסוג דחוקים שלמעלה מהשכל לגמרי. וגם חלקים אלו שהם בהסוגים דמשפטים ועדות נכללים בהסוג דחוקיך, חוקים, לפי שקיום כל התורה ומצוותי' צריך להיות כמו קיום חוקים. כלומר, דגם כאשר מקיימים מצוה שכלית, או מצוה שהיא זכר למעשה בראשית או ליציאת מצרים, צריך קיומם להיות כקיום החוקים, חוקה חקתי גזירה גזרתי²⁵, בגלל שהם ציווי הקב"ה. ודוקא אז יש שלימות בכל חלקי התורה, הן בחלק המשפטים, הן בחלק העדות, והן בחלק החוקים כפשוטם. והנה עד"ז הוא בכללות עבודת האדם הנחלקת לג' סוגים. דיש ענינים כאלו בעבודת האדם שעליהם אמרו רז"ל²⁶ אלמלא לא ניתנה תורה (ח"ו²⁷) היינו למדין

18) ראה ד"ה באתי לגני השי"ת פ"ב (סה"מ תשי" ע' 112 ואילך). תשי"ב (סה"מ מלוקט ח"א ע' יט ואילך).

19) ויקרא ב, יג.

20) ראה תניא פל"ד. אגה"ת בסופו.

21) ראה זבחים כד, א.

22) סוטה מז, א. סנהדרין קז, ב.

23) בבהב לקמן – ראה סה"מ תרפ"ז שם ע' רג (קונטרסים שם קפ, א) ואילך. וראה ד"ה זה תשי"ז פ"ב

(לעיל ע' כו) ואילך, ובהנסמן שם הערה 11.

24) ואתחנן ד, ו.

25) תנחומא חוקת ג. שם, ח. במדב"ר פי"ט, א. שם, ח. יל"ש חוקת יט, ב (רמז תשנט).

26) עירובין ק, סע"ב.

27) ראה לקו"ש ח"ג ע' 890 הערה 12.

צניעות מחתול וגזל מנמלה וכו'. ויש ענינים שהם בבחי' עדות, והוא מה שהתורה בכלל היא עדות על הקשר דישראל והקב"ה, ועדות לבריאת העולמות כולם, ונוסף לזה התורה היא עדות ליציאת מצרים, כלומר, שהתורה מוציאה את כאו"א מישראל מכל המיצרים וההגבלות, אף שנברא ע"י הקב"ה במדידה והגבלה. וזהו מה שגם בענין העדות צ"ל ענין החוקים, לפי שענין יציאת מצרים הוא ע"י העבודה בבחי' חוקה. והענין הוא, דהנה גם בתורה עצמה יש מדידה והגבלה, דהתורה שבכתב אותיותי' ותגי' מנויים וספורים, באופן דלא פחות ולא יותר. וגם בתורה שבע"פ יש מדידה והגבלה, דהגם שאמרו²⁸ ועלמות אין מספר²⁹ (אל תקרי עלמות אלא עולמות³⁰) אלו ההלכות, מ"מ הרי כל הלכה היא מדודה ומוגבלת. וגם כשאומרים אלו ואלו דברי אלקים חיים³¹, מ"מ יש מ"ט פנים לכאן ומ"ט פנים לכאן³², היינו מ"ט בלבד, וגם שהם בבחי' פנים, היינו באופן חתוך ומוגבל. והיציאה מהגבלה זו היא דוקא ע"י ענין החוקה.

וזהו הוי' לי בעוזרי, דע"י שם הוי', יסוד היסודות ועמוד החכמות, מגיעים לבחי' שהלכה כמותו³³ (וזהו גם מה שיסוד היסודות כו' הוא תחילת הספר שענינו הלכות הלכות³⁴), דענין ההלכה באמת לאמיתו³⁵, שעז"נ³⁶ הליכות עולם לו אל תקרי הליכות אלא הלכות³⁷, הוא ע"י והוי'³⁸ עמו³³, ע"י שהלימוד הוא בבחי' חוקה. וגם קיום המצוות הוא בגלל היותן ציוויי ה', וכלשון ברכת המצוות, ברכת כל המצוות, גם מצוות שבהסוגים דעדות ומשפטים, אשר קדשנו במצוותיו וצונו, היינו שקיומם הוא משום שהוי' עמו, משום שכך נצטווה ע"י נותן התורה ומצוה המצוות.

והנה ע"י מה יוכל האדם לבוא לעבודה כזו בלימוד התורה וקיום מצוותי', זהו ע"י עבודת התפילה, דתפילה היא סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה³⁹. וכדיוק בעל הגאולה⁴⁰, דארצה הוא למטה מארץ סתם, היינו שהעלי'

28) זח"ג רטו, סע"א. וראה שהשר פ"ו, ט (א). וראה תו"א שמות מט, ב. אוה"ת שמות ע' י ואילך.

29) שה"ש ו, ח.

30) זח"ג עא, ב. תקר"ז בהקדמה (יד, ריש ע"ב). וראה גם זח"ג נח, ב. אגה"ק סכ"ט (קנא, א).

31) עירובין יג, ב.

32) ירושלמי סנהדרין פ"ד ה"ב. מדרש תהלים יב, ו.

33) סנהדרין צג, ב.

34) רמב"ם בהקדמתו לספר היד.

35) ראה אוה"ת יתרו ע' תתצד. ד"ה וידבר אלקים תרכ"ז (סה"מ תרכ"ז ע' רעו ואילך). המשך תרס"ז

ע' תלא ואילך. ועוד.

36) חבקוק ג, ו.

37) נדה בסופה.

38) שמואל א טז, יח.

39) ויצא כה, יב. זהר ח"א רסו, ב. ח"ג שו, ב. תקר"ז תמ"ה (פג, א). וראה לקר"ת יוהכ"פ סח, ב. ובכ"מ.

40) סה"מ קונטרסים ח"ב שיט, א.

שבתפילה היא ממקום תחתון שאין תחתון למטה ממנו, ושמימה הוא למעלה משמים סתם, היינו שהעלי' היא למקום עליון ביותר.

והנה בנוגע לענין התפילה כתיב בתהילים מזמור קב (שקשור עם י"ב תמוז שנה זו, שאז מתחלת שנת הקי"ב להולדתו של בעל הגאולה⁴¹) בתחילתו תפלה לעני כי יעטוף ולפני הוי' ישפוך שיחו. דזה קאי על כאו"א מישראל שמעמיד עצמו במצב של עני דלית לי' מגרמי' כלום⁴², היינו שאין לו שייכות לענין המשפטים ולענין העדות, רק לפני הוי' ישפוך שיחו, שהוא עומד מוכן לקיים ציוויי הקב"ה בתור חוקה. וכפירוש הבעש"ט ז"ל על פסוק זה⁴³, ע"פ משל שהכריז המלך ביום שמחתו שלמי שיבקש דבר מהמלך שימלאו בקשתו, ויש מי שביקש שררה ויש שביקש עושר ונתנו לכ"א מבוקשו, והי' שם חכם אחד שאמר ששאלתו ומבוקשו שידבר המלך בעצמו עמו כו', והוטב מאוד בעיני המלך מאחר שדיבורו חביב עליו מן העושר וכבוד, לכן ימולא בקשתו שיתנו לו רשות ליכנס בהיכלו לדבר עמו, ושם יפתחו לו האוצרות שיקח מן עושר וכבוד ג'כ, וז"ש תפלה לעני וגו' ולפני הוי' ישפוך שיחו, שזהו מבוקשו. ויש לומר, שזהו מה שממשיך בהזמור⁴⁴ כי בנה ה' ציון נראה בכבודו, עד שזה פועל על עמי הארץ, כמבואר בארוכה בהפסוקים שלפני זה.

והנה ע"י הקדמת התפילה באופן כזה שהיא לפני הוי', שעומד כעבדא קמי' מרי⁴⁵, שמדבר ג"פ בכל יום עם המלך בעצמו, הנה בתלתא זימנא הוא חזקה⁴⁶, וזו נעשית כל מציאותו מה שהוא עומד לפני הוי'. ולאחרי השלמת התפילה הנה גם לימוד התורה שלו הוא באופן כזה, עד שלימוד התורה הוא בבחי' זמרה ושמחה ושירה ושעשועים, כמ"ש זמירות היו לי חוקיך בבית מגורי. ועי"ז חוזר מגלותו, כמו שהי' אצל דוד שחזר למלכותו, ואדרבה, ביתר שאת וביתר עוז, עד שדוד הוא מלכא משיחא, כמבואר בארוכה בדרשות חז"ל, וכמ"ש בנבואת יחזקאל⁴⁷ ודוד עבדי נשיא להם לעולם. דהכח לזה הוא ע"י שזמירות היו לי חוקיך בבית מגורי, שזה נתן לו את הכח לשרוד (דורכטראָגן) את גלותו,

41) כידוע המנהג לומר בכל יום הקאפיטל תהלים המתאים לשנות חיינו (אגרות-קודש אדמו"ר מהוריי"צ ח"א ע' לא. ח"י ע' נג. וראה גם מאמרי אדה"ו הקצרים ע' שמא). וענין זה שייך גם לאחר ההסתלקות – ראה רשימת כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ בהוספות לסה"מ פרי"ת ע' שנו. ד"ה ברוך הגומל (הא) תשמ"ה (סה"מ י"ב-י"ג תמוז ע' שיא). וש"נ. המו"ל.

42) זהר ח"א רמט, ב. ח"ב רטו, א. ועוד.

43) כש"ט (הוצאת קה"ת) סימן צו (יג, ג).

44) פסוק יז.

45) שבת י, א. זח"ג רכג, א. וראה פרש"י ברכות כה, רע"א. טושו"ע (ודאדה"ו) או"ח סצ"ה ס"ג (ס"ד).

46) יבמות סד, ב.

47) לז, כה.

48) דברי הימים-א כה, יט.

ולחזור למלכותו בירושלים עיר הקודש, לשבת על כסא דוד, ולעשות את ההכנות לבנין בית המקדש, דהכל מיד הוי' עלי השכיל⁴⁸.

והנה לפי זה צריך להבין, מהו שאמרו רז"ל⁴⁹ שדוד נענש על מה שקרא לדברי תורה בשם זמירות. ומבאר בהמאמר⁵⁰, דהנה כתיב⁵¹ הניצנים נראו בארץ עת הזמיר הגיע וקול התור נשמע בארצנו, ואיתא במדרש רבה⁵² הניצנים נראו בארץ כגון מרדכי וחבורתו עזרא וחבורתו [ויש לומר בדרך אפשר הביאור בזה, דהרי על עזרא אמרו רז"ל⁵³ ראי ה' עזרא שתינתן תורה על ידו, ולפיכך נקרא בשם עזרא הסופר⁵⁴, והוא גם פעל את כל הענינים אצל הדור שעלו מגלות בבל לארץ ישראל. ועד"ז מרדכי ה' בדור זה שנאמר⁵⁵ בו קיימו וקיבלו, קיימו מה שקיבלו כבר במתן תורה⁵⁶], עת הזמיר הגיע, הגיע זמנן של ישראל להיגאל⁵⁷, הגיע זמנה של ערלה להיזמר כו', וקול התור נשמע בארצנו, איזה זה קולו של מלך המשיח⁵⁸. וא"כ זמירות יש בו ב' פירושים, דנוסף להפירוש שהוא לשון שירה וזמרה, יש בו גם הפירוש שהוא מלשון זמיר עריצים⁵⁹, זמירת וכריתת הקליפות⁶⁰.

והנה⁶¹ כתיב⁶² רוממות אל בגרונם וחרב פיפיות בידם, שהחרב להכרית הקליפות יש לה ב' פיות, א' למעלה וא' למטה, כדי לבטל את ב' אופני היניקה דלעו"ז. וזהו ואשמיד פריו ממעל ושרשיו מתחת⁶³. והנה ב' אופני היניקה באים מפני חטאינו, היינו מב' אופנים אלו שבחטאים, ממעל ומתחת. דיש ענין החטאים שהוא בבחי' ממעל, היינו ע"י שנותן עצמו (וואס ער גיט זיך נאָך), ומעמיד עצמו ממעל בעיני תאוות עד למעלה ממדידה והגבלה, כי ממלא תאוותו ורצונו, שזהו כללות ענין החטאים בקו הימין, בדוגמת ישמעאל, עד לטענת

(49) סוטה לה, סע"א.

(50) סה"מ תרפ"ז שם ע' רד (קונטרסים ח"א קפא, א) ואילך.

(51) שה"ש ב, יב.

(52) שהש"ר עה"פ (פ"ב, יג (ג)).

(53) סנהדרין כא, ב.

(54) נחמ"י ח, א. שם, ד. שם, יג. יב, לו. ועוד.

(55) אסתר ט, כז.

(56) שבת פח, א.

(57) שהש"ר שם, יב. שם, יג (ד).

(58) שם.

(59) ישע"י כה, ה.

(60) ד"ה הנ"ל שם. וראה מפרשי המדרש שם. אוה"ת עה"פ (שה"ש כרך א ע' שב).

(61) בהבא לקמן – ראה סה"מ תרפ"ז שם ע' רה (קונטרסים שם קפא, א) ואילך. וראה תו"א ויחי

(הוספות) קב, ג.

(62) תהלים קמט, ו.

(63) עמוס ב, א.

מצרים אני ואפסי עוד⁶⁴, ויש אופן אחר בחטאים, בבחי' ושרשיו מתחת, שיורד למטה ומצמצם עצמו בעניני רוח הבהמה היורדת היא למטה⁶⁵, למטה מטה, שאין להם שייכות אפילו לגופו, שהרי גם גופו הוא קדוש, וכל שכן שאין להם שייכות לנשמתו. ומב' אופנים אלו בחטאים יש יניקה להאמורי, הלעו"ז, אלו המושלים ושולטים, בגלות, ובב' האופנים דפריו ממעל ושרשיו מתחת. והכרתת הקליפות, חרב פיפיות בידם, היא ע"י כללות ענין התורה ומצוותי', ובמיוחד בענין התפילה, בחרבי ובקשתי בצלותי ובבעותי⁶⁶. וזהו ענין זמירות היו לי חוקיך, עת הזמיר הגיע, לזמר העריצים.

אמנם ⁶⁷אעפ"כ נענש דוד ע"ז, לפי שתכלית הכוונה היא להפך את העולם כולו, כמ"ש⁶⁸ אז אהפוך אל עמים שפה ברורה לקרוא כולם בשם הוי' לעבדו שכם אחד, וכמ"ש⁶⁹ בכל לבבך בשני יצריך, וכתורת הבעש"ט⁷⁰ כי תראה חמור שונאך⁷¹, דכשרואה שחומר הגוף הוא שונאך אז עוזב תעזוב עמו⁷¹, עמו דייקא. ועד שכל מעשיו יהיו לשם שמים⁷² ובכל דרכיך דעהו⁷³. ולכן נענש דוד ע"ז לפי ששלמות העבודה אינו לזמר עריצים, אלא צ"ל בכל לבבך בשני יצריך, לעבדו כולם שכם אחד. והענין בעבודת האדם, שצריך לעסוק עם העולם בעבודת ה', לא להיות באופן שאינו רוצה לעבוד עם העולם ולהסתגר מן העולם, ולומר אני את נפשי הצלתי, אלא בדוגמת מה שעשה דוד שלחם מלחמת ה' וניצח. ועד"ז בעבודת כאו"א, שצ"ל נהמא אפום חרבא ליכול⁷⁴, דהגם שצריך לחרבא, מ"מ אח"כ הרי הוא עושה מן העולם שיהי' בבחי' נהמא, דם ובשר כבשרו⁷⁵, ועאכו"כ לאחר הקדמת עבודת התפילה, דאז בא ללימוד התורה, שענינה הוא לעשות שלום בעולם דוקא⁷⁶. וכמ"ש⁷⁷ הוי' עוז לעמו יתן, אין עוז אלא תורה⁷⁸, הוי' יברך את

64 (ישעי' מז, ת. וראה תניא פכ"ב (כה, א).

65 קהלת ג, כא.

66 ויחי מח, כב ובת"א עה"פ.

67 בהבא לקמן – ראה סה"מ תרפ"ז שם ע' רו (קונטרסים שם קפב, ב) ואילך.

68 צפני' ג, ט.

69 ואתחנו ו, ה. ברכות נד, א (במשנה). ספרי ופרש"י עה"פ.

70 "היום יום" כח שבט. אגרות קודש אדמו"ר מהורי"צ ח"ג ע' שכה. כש"ט (הוצאת קה"ת) הוספות

סט"ז (עג, ב). וש"נ.

71 משפטים כג, ה.

72 אבות פ"ב מ"ב. רמב"ם הל' דעות ספ"ג. טושו"ע או"ח סרל"א. וראה לקו"ש חכ"ד ע' 646 בהערה

ד"ה כל מעשיך לשם שמים.

73 משלי ג, ו. רמב"ם וטושו"ע שם. שו"ע אדה"ז או"ח סקני"ז ס"ב.

74 זח"ג קפח, ב. וראה לקו"ת נשא כו, ב.

75 ל' התניא פ"ה (ט, ב).

76 רמב"ם סוף הל' חנוכה.

77 תהלים כט, יא.

עמו בשלום, שמביא שלום בכל העולם כולו ועושה את כל העולם לדירה לו ית'.

והנה⁶⁷ עבודה זו לעשות לו ית' דירה בתחתונים היא ע"י שמוציא מן הגלות ומשחרר את כל ניצוצות הקדושה הנמצאים בדברים חומריים ובדברים גשמיים. וזהו הוי' לי בעוזרי, עוזרי לשון רבים היינו הרבה עוזרים, דקאי ניצוצות הקדושה. היינו דע"י המעשים טובים שעושה, הרי ע"י כל מעשה טוב הרי הוא משחרר ומגלה ומעלה ניצוץ קדושה מגלותו ומחזירו למקורו ושרשו, הנה ע"י הרי הוא מקבל עזר וסיוע בעבודתו. וזהו גם לשון הבא לטהר אחרים מסייעין לו, דכיון שמטהר גופו ונפשו הבהמית וחלקו בעולם, ומטהר את כל אחד שיכול להגיע אליו, ועד לואהבת לרעך כמוך⁷⁹, הרי אז כל אלו מסייעים לו בעבודתו.

והנה מי שיש לו מנה רוצה מאתיים⁸⁰, דיש לו נתינת כח בעבודתו בכל הענינים הנ"ל להעלות בקודש, יותר ממה שפעל ברגע שלפני רגע זה, והולך מחיל אל חיל בעבודתו. וע"י זה בא אל קיום היעודי⁸¹ וישראל עושה חיל, שרואים זאת בעיני בשר, בקרוב ממש, בביאת משיח צדקנו, דוד מלכא משיחא, שנאמר עליו ודוד עבדי נשיא להם לעולם, דזה קשור עם עבדי דוקא, העבודה בבחי' עבדות, העבודה דחוקים הנ"ל⁸². ועד"ז הוא בהענין שפועל בכל העולם, כמ"ש לפני זה⁸³ וקרקר כל בני שת, דקאי על כל העולם, כפרש"י, וכמ"ש⁸⁴ וירד מים עד ים ומנהר עד אפסי ארץ, לעבדו כולם שכם אחד. וההכנה לזה היא כבר בימי הגלות, דאז טועמי' חיים זכו⁸⁵, שטועמים מכל תבשיל ותבשיל כבר בערב שבת הגאולה, והיו מלכים אומניך ושרותיהם מניקותיך⁸⁶, וכמ"ש במזמור קב (שבתהילים) תפילה לעני גו' וייראו גוים את שם הוי' וגו'⁸⁷, עד כי בנה הוי' ציון נראה בכבודו, בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, במהרה בימינו ממש.

ד"ה הוי' לי בעוזרי גו' תשמ"א⁸⁸

(78) ויקר פל"א, ה. יל"ש בשלח רמז רמד. שהש"ר שם, ג (ג). ועוד.

(79) קדושים יט, יח.

(80) ראה קה"ר פ"א, יג. פ"ג, י. רמב"ן ובחיי ס"פ חיי שרה. שערי תשובה (לר"י) ב, כו. מנה"מ להר"י

אלנקווה ח"ד פי"ד ע' 250.

(81) בלק כד, יח.

(82) וראה ד"ה ודוד עבדי תרצ"ט (סה"מ תרצ"ט ע' 191 ואילך. שם ע' 195 ואילך).

(83) בלק שם, יז.

(84) תהלים עב, ח.

(85) נוסח תפלת מוסף דשבת. וראה פע"ח שער (יח) השבת רפ"ג. ועוד. ראה לקו"ש חט"ו ע' 282. ח"כ

ע' 173.

(86) ישע"י מט, כג.

(87) פסוק טז.

(88) בלתי מוגה – סה"מ י"ב-י"ג תמוז ע' רנט ואילך.

קסד

ויובן זה ע"פ המאמר שנאמר בשנת הגאולה ביום שלישי שהוכפל בו כי טובי¹¹ בפ' פינחס (ונדפס בקונטרס מאמרי הגאולה¹²), ד"ה הוי' לי בעוזרי ואני אראה בשונאי¹³. דהנה בפסוק זה מבוארים ב' ענינים, הא' דהוי' לי בעוזרי והב' דואני אראה בשונאי, וצריך להבין תוכן ב' הענינים והקשר ביניהם. וכמבואר בהמאמר, דלכאורה אינו מובן מהו הוי' לי בעוזרי, דמזה משמע שיש עוד עוזרים, ובקשת דוד היתה שהקב"ה יצטרף עמהם ויהי' ג"כ בעוזריו, ולכאורה איך אפשר לומר כן, והרי אין עוד מלבדו¹⁴, ובפרט כשאיש מישאל צריך לעזר, ובפרט כשהמצטרך הוא דוד המלך שהי' נמצא בצרה ומצוקה, והי' צריך לעזר בכלל, עד שביקש ה' לי בעוזרי. ודיוק זה הוא בב' הענינים, א' איך שייך בכלל שתהי' מציאות של עוד עוזרים, והב' איך אפשר שדוד המלך יעשה מהעוזרים מציאות אמיתית, עד שכולל אותם יחד עם הקב"ה, הוי' לי בעוזרי, עד שכולל את הקב"ה והעוזרים ביחד בלשון עוזרי שהוא לשון רבים. גם צריך להבין¹⁵ מ"ש ואני אראה בשונאי, דבפשטות הכוונה בזה היא לענין הנקמה. וצריך להבין, שהרי דוד עצמו (נעים זמירות ישראל¹⁶) אומר בספר תהילים שלו יתמו חטאים¹⁷, ואמרו רז"ל¹⁸ ולא חוטאים, וא"כ איך מתאים שבספר תהילים בעצמו, ובשעה שצריך לעזר מצרה ומצוקה, יבקש דוד את ענין הנקמה. גם צריך להבין את דיוק הלשון ואני אראה בשונאי, מדוע נקט לשון ראוי דוקא, שלא מצינו דוגמתו במקומות אחרים, כמו בכתובי¹⁹ משנאיך ה' אשנא וכיו"ב, שלא נאמר שם לשון ראוי. דהנה חוש הראוי הוא מהחושים הנעלים ביותר בין חמשת חושי האדם, ועד שגם בנוגע לגילוי אלקות מתברכים (ווינטשט מען זיך) וממלאים ברכה זו (מ'פירט אויס) שיהי' הגילוי בבחי' ראוי דוקא כמו שהי' במתן תורה. וכמ"ש בנוגע לגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, שהחידוש אז יהי' ונגלה כבוד הוי' וראו כל בשר גו'²⁰, ענין הראוי. ולפי זה יפלא ביותר, לכאורה, מדוע משתמשים בחוש הראוי בשביל השונאים, ואני אראה בשונאי.

11) פרשיי עה"פ בראשית א, ז, מב"ר פ"ד, ו. וראה קידושין מ, א. פיה"מ להרמב"ם פאה פ"א מ"א. אוה"ת בראשית לג, א ואילך. משפטים ע' אקנו. שם ע' אקסא ואילך. אגרות-קודש אדמו"ר מהורש"ב ח"א ע' קלה (סה"מ תשי"ט ע' 18 (השני)).

12) סה"מ תרפ"ז שם ע' רא (קונטרסים שם קעט, א) ואילך. ועוד.

13) תהלים קיה, ז.

14) ואתחנן ד, לה.

15) ראה סה"מ תרפ"ז שם ע' רב (קונטרסים שם קעט, ב).

16) שמואל-ב כג, א.

17) תהלים קד, לה.

18) ברכות י, א.

19) תהלים קלט, כא.

20) ישעי' מ, ה.

אך הענין הוא [כמובן מהמבואר במאמר הנ"ל, שנאמר ג"כ ביום השלישי שהוכפל בו כי טוב], דיש כמה פירושים במ"ש ה' לי בעזרי לשון רבים. פירוש אחד הוא דקאי על התורה ומצוות שהאדם עושה, וכדתנן בפרקי אבות²¹ העושה מצוה אחת קונה לו פרקליט אחד, שגם הוא מעוזריו. ועוד פירוש, דקאי על ניצוצות הקדושה המתבררים ונפדים מן השבי' ע"י עבודת האדם. והיינו, ניצוצות הקדושה הנמצאים למטה בעניני חול, וכל שכן וק"ו ניצוצות הקדושה שנפלו למטה יותר מדברי חול, הרי אז פדיונם מן השבי' (פדיון שבויים) היא מצוה רבה²². וזהו מה שנקראים עוזרי, דכ"א מהניצוצות נעשה עזר לזה שהוציאו מן השבי' וביירו וזיככו והעלאו וקשרו לשרשו ומקורו. ועוד פירוש, דעוזרי הם התלמידים, שגם הם מסייעים להרב, כמאמר²³ הרבה למדתי מרבתי כו' ומתלמידי יותר מכולם. והנה מכל הביאורים האלו מובן, דמ"ש הוי' לי בעזרי היינו לא בקשת המשכה מלמעלה בבחי' אתערותא דלעילא שאינה מעשה ידיו של האדם, בבחי' נהמא דכיסופא²⁴, אלא אדרבה, העזר הוא ע"י עבודתו מלמטה, לימוד התורה שלו וקיום המצוות שלו, דבשביל זה היתה ירידת הנשמה מאיגרא רמה לבירא עמיקתא²⁵, ודוקא ע"ז הוא ממלא את שליחותו בעלמא דין. וזהו הוי' לי בעזרי, דקיום המצוות הם העוזרים להיות הצוותא וחיבור עם בעל הרצון, דמצוה מלשון צוותא וחיבור, והמצוות הם הרצון והציווי של בעל הרצון, וזהו הוי' לי בעזרי, דע"י קיום המצוות נעשה הוי' לי, ליחוד נפלא עם הוי', עד שכל מקום שנאמר לי אינו זו לעולם²⁶. ויש לומר, שע"י עשרה שיושבין ועוסקין בתורה או עשרה שמתפללין, הרי כל אחד מהם הוא בבחי' עזר להשאר, ועל ידי כולם יחד נעשה הוי' לי בעזרי, שכינה שרוי' ביניהם, באופן נעלה ביותר, עד שאומרים אז ברכו וקדושה כו'.

והנה חלק זה של הפסוק, הוי' לי בעזרי, קאי על עבודת הצדיקים שהיא ראשית וכללות העבודה, העבודה דתמידין כסדרם. אמנם למעלה מזה היא עבודת בעלי תשובה, דעבודה זו קשורה עם ההתבוננות שהוא מוכרח לשוב למקורו, משום שהמצב שבו נמצא (לפני התשובה) אינו המצב שבו צריך להיות, עד שאין זה בערך כלל למצב שבו הוא צריך להיות, ולמצב שנתבע ממנו (וניתנו לו כחות עליו), ועד שההפרש ביניהם הוא בלשון הידוע, כההפרש בין איגרא רמה לבירא עמיקתא, ועד שבבירא עמיקתא עצמו הוא תחתון שאין תחתון למטה ממנו. וע"י

(21) פ"ד מ"א.

(22) ראה ב"ב ח, ב.

(23) תענית ז, א. ועוד.

(24) ראה ירושלמי ערלה פ"א ה"ג. לקו"ת צו ז, ריש ע"ד. וראה לקו"ש חט"ו ס"ע 94 ואילך. וש"נ.

(25) ע"פ ל' חז"ל – חגיגה ה, ב.

(26) ויק"ר פ"ב, ב. מדרש שמואל פ"ט.

ההתבוננות ברוע מצבו, עי"ז דוקא בא לתכלית העלי' דבעלי תשובה. וזהו ענין ואני אראה בשונאי, עבודת הבעלי תשובה שהיא התשובה מהירידה בבחי' שונאי.

והענין הוא, דהנה הצדיק (ועמך כולם צדיקים²⁷) הוא שונא את הרע בתכלית שנהא, כמבואר בתניא²⁸, ואצלו העבודה בשונאי אינה באופן של ואני אראה, אלא באופן של דחי'. היינו דעבודת הצדיק עם ניצוצות הקדושה שנפלו למטה מקליפת נוגה היא באופן של דחי' דוקא. משא"כ הבעל תשובה, שעבודתו היא עי"י מסירות נפש ועי"י שעומד בכל הנסיונות שמתנסה בהם, הנה עי"ז הוא מעלה לא רק את ניצוצות הקדושה שנפלו בקליפת נוגה, בעניני רשות וחול, אלא גם את הניצוצות שנפלו בקליפה הכי תחתונה, באופן של שונאי, ומשם הוא מעלה אותם למעלה מעלה עד לדרגא שאין למעלה ממנה, וכידוע שבמקום שבעלי תשובה עומדים צדיקים גמורים אין עומדין שם²⁹, ועד שאין יכולין לעמוד שם³⁰. וטעם הדבר, משום שעבודת הצדיק היא באופן דתמידים כסדרם, דאף שבעבודה זו דתמידים כסדרם נכללת גם העבודה בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך³¹, היינו למעלה מכל מדידה והגבלה, מ"מ אין זה עיקר העבודה, ועיקר העבודה היא לשבת יצרה³², בתוך המדידה וההגבלה של העולם והמקום והזמן. וכמבואר³³ בענין אמירת אחד, דאחד הוא ר"ת אלופו של עולם וז' רקיעים וארץ וד' רוחות העולם, היינו המשכת האחד לתוך הגבלות העולם. משא"כ עבודת הבעל תשובה, הנה בכל עניניו, הן בלימוד התורה שלו והן בקיום המצוות שלו, הנה כולה חדורה ברגש התשוקה כו' הבא כתוצאה ממה שחזר ושב מתוך הכירא עמיקתא וכו', ובמילא הרי הוא עומד כל הזמן בתנועה של מסירות נפש, ואפילו בשעה שלומד תורה בהתבוננות (עי"י השכל שבמוח) ובשעה שעוסק בעבודת האהבה ויראה וכיו"ב (שבכללותם הם בלב), הנה כל כולו חדור עם הענין דבכל מאדך, ענין המסירות נפש. וזהו ואני אראה בשונאי, ענין הראי' דוקא, כי עי"י שונאי, עי"י ההתבוננות בארץ צי' ועייף כו'³⁴, עי"ז בא דוקא לדרגא הכי נעלית בגילוי אלקות, שהיא בחי' ראי'. וכמו שנת"ל, שזו היתה המעלה כאשר כבר הי' לעולמים בשעת מתן תורה גילוי אלקות בבחי' ראי' דוקא³⁵, וכמארז"ל³⁶ שכאו"א מישראל ראה את

(27) ישע"י ס, כא.

(28) פ"י.

(29) ברכות לד, ב.

(30) רמב"ם הל' תשובה פ"ז ה"ד.

(31) ואתחנן ו, ה.

(32) ישע"י מה, יח.

(33) לקו"ת תזריע כג, ג.

(34) ראה תניא פ"ו.

(35) ראה שם פ"ו.

(36) ראה מכילתא פי' שירה ד. ובכ"מ.

מעשה המרכבה בפועל. ועוד זאת, הגילוי ע"י עבודת הבעלי תשובה הוא נעלה יותר אפילו מהגילוי שבמתן תורה, שהרי מעלה זו שבבעלי תשובה היא באופן תמידי ונצחי. דדוקא ע"י העבודה בזמן הגלות, ובחושך הכפול והמכופל שבעקבתא דמשיחא, הרי דוקא כאשר החושך יכסה ארץ וערפל לאומים³⁷ הנה שם דוקא ואני אראה בשונאי, ששם נעשה בעל הבית על שונאיו, ועוסק עמהם באופן הדרוש (מה שצריך לפעול בהם ואיך שצריך לפעול בהם). ועוד זאת, דמכיון שהכניסו אותו במקום זה (על כרחו) הרי זה בדוגמת הנסיון שמטרתו היא משום שרוצים שגם הצדיק תהי' בו מעלת העלאת הניצוצות הנמצאים במקום תחתון שאין תחתון למטה ממנו. וע"ד מ"ש³⁸ גבי אברהם אבינו והאלקים ניסה את אברהם, ניסה מלשון נסיון, שנסיון זה ה' באופן של העלם והסתר על ענין העקידה, ענין המסירות נפש, וע"י שעמד בנסיון זה ומילא את שליחות הקב"ה, הנה ע"י מתחבר עם הקב"ה ע"י המצוה לשון צוותא וחיבור, באופן נעלה ביותר, באופן של ראי', ואני אראה.

ובזה יובן גם סדר הכתוב, דבתחילה נאמר הוי' לי בעוזרי, ואח"כ ואני אראה בשונאי, דבתחילת העבודה, עבודת הצדיקים, עדיין אינו בבחי' ראי', ורק אח"כ, כשעובד עבודתו עם שונאי, עבודת התשובה, הנה ע"י בא להגילוי דואני אראה. וזהו גם הקשר למה שמבאר בהמאמר, דמ"ש בעוזרי לשון רבים הוא ע"ד מה שאמרו רז"ל³⁹ הבא לטהר מסייעין לו, מסייעין לשון רבים, והיינו שהניצוצות המתבררים עצמן הם המסייעין לו, וזהו מה שאמרו הבא לטהר אחרים דוקא (ולא הבא ליטהר, היינו לטהר עצמו), כי ע"י שמטהר אחרים, ועד שמטהר אחרים כאלה שאין תחתון למטה מהם, הנה ע"י מסייעין לו באופן נעלה ביותר, כנ"ל.

וזהו עשרה שיושבין ועוסקים בתורה, שמבואר בהמאמר⁴⁰ שהעיקר הוא לימוד התורה עם הזולת, וכתביעת נשיא דורנו, בעל הגאולה, שאהבת ישראל תהי' אפילו ליהודי הנמצא במקום תחתון שאין תחתון למטה ממנו, דגם עמו צריך להתעסק ולמשכו בעבותות האהבה, אהבת ישראל, שהיא כולא חד עם אהבת ה' כתורת אדמו"ר זוקן⁴¹. וכשם שבאהבת ה' כתיב⁴² ואהבת גוי' בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך, הנה ע"י צ"ל באהבת ישראל. ומזה מובן גם בנוגע למה שנת"ל, שבזמן הגלות הנה גם תחילת העבודה היא בכל מאדך, למעלה מכל מדידה והגבלה, ואל יתיביש מפני המלעיגים⁴² שבחושך כפול ומכופל שבזמן

(37) ישע"י ס, ב.

(38) וירא כב, א.

(39) שבת קד, א.

(40) שבהערה 2 (סה"מ תרפ"ח ס"ע קנב (תש"ח ע' 269)).

(41) ראה קונטרס אהבת ישראל (קה"ת, תשל"ז ואילך) בתחלתו. וש"נ.

(42) ראה רמ"א או"ח בתחלתו.

הגלות. כי מכיון שהוא למעלה ממדידה והגבלה הרי הוא עושה נשמתו עיקר וגופו טפל⁴³, והרי הנשמה מעולם לא הלכה לגלות⁴⁴, ואדרבה היא מוציאה גם את הגוף מן הגלות. ועוד זאת, שהגוף נעשה בבחי' עוזרי, שהוא עוזר להנשמה. וכתורת הבעש"ט⁴⁵ עה"פ⁴⁶ כי תראה חמור שונאך גו' עזוב תעזוב עמו, דאחר ההחלטה שחומר הגוף (חמור) הוא שונאך, הנה אז בא לעזוב תעזוב עמו, שעובד עם הגוף את ה', ויתירה מזו, כי תראה גו', שבא לבחי' ראי', ע"ד ואני אראה בשונאי, כנ"ל. כי מהפך את הגוף שיהי' מסייע לו, משום שיתמו חטאים ולא חוטאים, ואדרבה, מכיון שהניצוצות נפלו למטה מטה ביותר, הרי זה משום ששרשם למעלה מעלה ביותר⁴⁷, עד שהם למעלה מגדר מקום בכלל.

ד"ה עשרה שיושבין (ג) תשמ"ב⁴⁸

(43) ראה תניא פל"ב.

(44) סה"מ תרפ"ז ע' 169. סה"מ תרפ"ז ע' קצו. קונטרסים שם קעה, ב. לקו"ד ח"ד תרצא, ב.

(45) "היום יום" כח שבט. אגרות-קודש אדמו"ר מהוריי"צ ח"ג ע' שכה. כש"ט (הוצאת קה"ת) הוספות סט"ז (עג, ב). וש"נ.

(46) משפטים כג, ה.

(47) ראה הנסמך בס' המפתחות לספרי אדה"ז ערך כל הגבוה כו'. שערי אורה שער הפורים נח, א

ואילך. סה, א ואילך. ועוד.

(48) בלתי מוגה – סה"מ י"ב י"ג תמוז ע' תב ואילך.

קסה

והנה על כללות העבודה דאדם כי יקריב גו', מביא בהמאמר מ"שי הוי' לי בעוזרי. דמ"ש עוזרי לשון רבים קאי על כללות ענין התורה ומצוותי', ובפרטיות היא עבודת התפילה שבמקום קרבנות תקנוה, ובפרטי פרטיות קאי על קרבנות בפשטות, דרזא דקרבנא עולה עד רזא דא"ס. דענין הקרבנות בכלל פועל גם באדם המקריבם כנ"ל, ובכל הבחינות וחלקים שבו, הן בחי' המזל שבנשמה שלמעלה מהגוף והן חלק הנשמה המתלבש בגוף. [דגם ב' בחינות אלה בנפש האלקית עצמה הם בחי' זרע אדם וזרע בהמה]. וע"ז אומר הוי' לי בעוזרי, דנוסף על עבודת האדם מלמטה הנה יש גם כח מיוחד מלמעלה מבחי' הוי', וכמו שהי' בקרבנות כפשוטם שהי' אש יורד מן השמים². וע"י עבודה זו באים לענין ורב להושיע³ (כמובא בהמאמר), וד"ל, כן תהי' לנו בקרוב במהרה בימינו ממש, שיבנה

(1) תהלים קיח, ז. וראה גם לקו"ת שמע"צ פח, א. ד"ה זה תרפ"ז (סה"מ תרפ"ז ע' רא ואילך).

(2) יומא כא, ב.

(3) ישעי' סג, א.

בית המקדש במהרה בימינו ושם נעשה לפניך את קרבנות חובותינו כמצות רצונך, בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו.

סד"ה אדם כי יקריב תשמ"ה⁵

(4) נוסח תפלת מוסף דשבת ויו"ט. ראה תו"ח ס"פ ויחי (צה [רלו], א. צו [רלו], ג"ד). אוה"ת ויחי (כרך ו) תתשכח, ב ואילך. המשך וככה תרל"ז (קה"ת, תשע"ג) פ"ז (ע' טו) ואילך. ועוד.
(5) בלתי מוגה – סה"מ ויקרא ע' לה.

קסו

ולהוסיף – י"ל אז אין א פרט איז דער נס נאך גרעסער ווי דער נס של הגאולה עצמה און אפילו מצד חשבונות של טבע:

אע"פ אז די גאולה פון רבי'ן איז געווען א נס גלוי, דאך האט עס געהאט אן אחיזה (און לבוש) אין טבע – ס'איז געווען די השתדלות (בדרכי הטבע) דורך כמה אנשים בעלי השפעה וכו' אין דער מדינה עצמה און אויך פון חוץ למדינה:

בנוגע אבער די וועלכע האבן זיך משתדל געווען פארן רבי'ן, ובפרט די וועלכע זיינען אליין געגאנגען אין די מקומות ומשרדים הכי גבוהים צו בעטן דארטן מזשל דעם רבי'ן בטפרייען – איז ע"פ שכל אנושי ניט געווען קיין ארט אז דשם זשל זיי ניט שאטן!

... ד. ויש לומר בדרך אפשר, אז דאס האט דער רבי גע'פועל'ט אדער מבאר געווען (אדער ביידע צוזאמען) דורך זאגן (תיכף נאך דער בשורת הגאולה) דעם מאמר און ביאור אויפן פסוק "הוי' לי בעוזרי":

גלייך אין אנהויב מאמר שטעלט זיך דער רבי אויפן לשון הפסוק "הוי' לי בעוזרי" און פרעגט "בהשקפה ראשונה" איז משמע "שהאדם יש לו עוזרים רבים והקב"ה הוא עמהם", אבער דער אמת איז דאך², אז "אין עוד מלבדו ורק הוא לבדו הוא ית' הבורא. . ועוזר לו בכל אשר לו וכמ"ש הרמב"ם: יסוד היסודות ועמוד החכמות לידע שיש שם מצוי ראשון. . וכל הנמצאים. . לא נמצאו אלא מאמיתת המצאו"

(1) ראה גם ד"ה הוי' לי בעוזרי בלקו"ת (שמע"צ פח, א). סה"מ תקס"ד ע' רכט.

(2) להעיר גם מרעב"ע עה"פ.

(3) ריש הל' יסודי התורה.

(און אין סוף מאמר פארענטפערט דער רבי, אז "עוזרי קאי על הברורים המתבררים שהם העוזרים האמיתים של האדם, וע"ד התלמידים שנקראים בנים", און "הוי' לי בעוזרי" מיינט, אז מאיז פועל אז "גם בהעוזרים יהי' גילוי שם הוי'").

ויש לומר אז דערמיט האט דער רבי געוואלט (אויך) ארויסגעבן א פסק דין* פון תורה (און אין תורה – מאמר חסידות, פנימיות התורה, וואס ווערט אנגערופן חכמת האמת) בנוגע די אלע וואס האבן זיך משתדל געווען פאר זיין שחרור – אז אע"פ אז "בהשקפה ראשונה" זעט אויס אז זיי זיינען געווען "עוזרי", עוזרים במצב פון א סכנה גלוי' (בדרך הטבע) פאר'ן עוזר, ובמילא דארפן האבן גאר גרויסע אויסער געוויינליכע זכיות אויף ניצול ווערן ובפרט – א הצלה באופן אז עס זאל ניט בלייבען קיין רושם כלל וכלל,

איז אבער דער אמת אז "אין עוד מלבדו ורק הוא לבדו הוא ית' הבורא . . . ועוזר לו" דאס איז געווען דער עזר נאר פון "הוא לבדו הוא".

אין דעם פאל איז געשטאנען בגלוי (ע"י אמירת המאמר) אז דאס איז בלויז דער עזר פון "הוא לבדו הוא". און דער ענין האט זיך אויסגעדריקט בגלוי ביי די "עוזרים" גופא: די אלע וואס האבן זיך משתדל געווען פארן רבי'ן האבן דאס ניט געטאן מיט אן אויסגערעכנטן חשבון און סיכויים שכליים, נאר יעדערער פון זיי האט זיך מוסר נפש געווען** און זיך ניט גערעכנט מיט קיין שום זאך – מ'איז געגאנגען אויף אלע סכנות'דיקע וועגן – אפשר וועט מען עכ"פ פארלייכטערן דעם מאסר, אדער אפילו צוהעלפן צו דער גאולה.

און דעריבער האט דא זייער מציאות ניט תופס מקום געווען, און אין זייערע פעולות האט זיך געקענט ארויסזאגן בגלוי אז דאס איז ניט זייער עזר, נאר דאס איז פון "הוא לבדו הוא" – דאס טוט דער אויבערשטער.

ובמילא איז פארשטאנדיק בפשטות, פארוואס דאס האט קיינעם ניט געשאדט באיזה אופן שהוא (אפילו ניט שפעטער) – וויבאלד אז דאס איז דער עזר פון

(3) עפ"י יומתק מה שמביא תיכף בתחילת המאמר מהרמב"ם דוקא "יסוד היסודות כו'" (שלא הובא בלקו"ת וסה"מ תקס"ד שם) – כי הרמב"ם הוא ספר "הלכות הלכות" (הקדמת הרמב"ם ל'ס' היד).

(4) ראה לקמן [לקו"ש חכ"ח] הערה 26.

(4*) ויש לומר, שגם ענין זה נרמז בהמאמר, שמאריך ד"בעת צרה ר"ל . . . אנו רואים . . . דטבע בני"א . . . הם מתקרבים לכל אשר יצליח וכמ"ש רבים אוהבי עשיר ומתרחקים מכל קשי יום ומר נפש ר"ל – שמוזה הוכחה, שההשתדלות של האנשים ההם עבור כ"ק מו"ח אדמו"ר לא היתה מצד טבע נפשם, אלא ענין של מסירת נפש (להעיר מתו"א תולדות יט, סע"ב ואילך).

"הוא לבדו הוא" פון "אמיתת המצאו" איז דאך ניט שייך אז עפעס זאל דארטן קענען אנרירן.

נאכמער: מען דארף גאר ניט אנקומען צו א "נס" דאס זאל ניט שאטן – ס'איז ע"פ טבע אוממעגלעך צו אנרירן דעם "אמיתת המצאו".

קומט אויס, אז מ'האט זיך (לאמיתתו של דבר) אפילו ניט אריינגעשטעלט אין א "מקום סכנה" (וואו מען דארף אנקומען צו נס גדול צו ניצל ווערן דערפון) – ווייל דאס האט געטאן בגלוי "אמיתת המצאו" (נאר דאס איז געווען דורך פלוני ופלוני כו') אזוי אז מלכתחילה איז ניטא קיין ארט אז דאס זאל אימיצן שאטן באיזה אופן שהוא. אין דעם פאל איז אזוי די טבע הדברים.

לקו"ש חכ"ח ע' 151 ואילך

5) עפ"י יומתק מה שסמא בתחילת המאמר "דד' תיבות אלו יסוד היסודות ועמוד החכמות הם ר"ת הוי" (ומאריך דשם הוי' הוא המהווה ורק שההתהוות בפועל הוא ע"י שם אלקים) – כי בזה מדגיש שהעזר הזה אינו מתייחס לשם אלקים (מדת הגבורה והצמצום) כ"א לשם הוי', שאין מקום למציאות, אין עוד מלבדו כי הוא המהווה המציאות וכו'.

6) ידיועה השקוי"ט אם מחויב להכנס לספק סכנה להציל את תבירו (ראה ב"י וב"ח לטור חו"מ בסופו. וראה אנציקלופדי' תלמודית ע' הצלת נפשות ע' שמח"ט. ושי"י) – כ' הדיעות הובאו בשו"ע אדה"ז חלק חו"מ הל' נזקי גוף ונפש כו' (סעיף ז), ומסיק "וספק נפשות להקל". ובהל' שבת (שכ"ט ס"ח) סתם כדיעה הב' (שאיז ליכנס בפסק סכנה). ולהעיר שבנדו"ד: א) ההשתדלות כו' במדינה ההיא כו' היתה יותר (מסתם) ספק סכנה. ב) לאידך, הצלחת ההשתדלות (ע"י הנמצאים במדינת, תחת ממשלה ההיא) היתה בספק גדול, וצ"ע האם גם בנדון כזה יש חיוב (גם לדיעה הא') ליכנס בספק סכנה. וראה אנציקלופדי' תלמודית שם. וא.כ.מ.

7) ראה לקמן סעיף ה' [לקו"ש חכ"ח ע' 153].

* אבל להעיר. שדיעה הב' (שאין חיוב) וכן ההכרעה (דספק נפשות להקל) הן בחצו"ג – ראה שארית יהודה (לאחי אדה"ז) ס"ו ו (נעתק בהוספות לשו"ע אדה"ז או"ח ע' 52 (1356)). וראה קונטרס השולחן (להר"א"ח נאה) מבוא ס"ח. ואכ"מ.

קסז

אין די מאמר וואס דער בעל הגאולה והשמחה האט געזאגט י"ב תמוז תרפ"ז און סאיז אויך פארשריבן און געדרוקט הייבט ער אן מיט דער פסוק "ה' לי בעזורי" וואס דער טייטש דערפון איז דאך אז דוד האט געבעטן בשם כל ישראל אז דער אויבערשטער זאל זיין צווישן די וואס העלפן אים ארויס.

און פרעגט גלייך די שאלה, אז וואס הייסט דאס, איז "עזורי" אז סאיז דא א מאך ארויסהעלפר, און בקשת דוד איז אז צווישן די אלע ארויסהעלפער זאל אויך זיין דער אויבערשטער ווען ס'איז אין גאנצען ניט פארשטאנדיק נאך דערויף

וואס דוד זאגט "ה' רועי" און "ה' לי לא אירא" מיט דער גאנצער אריכות פון קאפיטלער תהלים, ביז וואנענט ער קומט צו קאפיטל "ה' לי בעוזרי", וואס דאס איז אין די קאפיטלעך פון הלל אן דעמולט זאגט ער נישט אז ס'איז דא כו"כ עוזרים און די בקשה זיינער איז אז דער אויבערשטער זאל אויך זיין צווישן די וואס וועלן אים העלפן.

און איז דארט מבאר בארוכה אין דעם מאמר דער נקודה אן דעם, אז אט די מעשים טובים וואס א מענש טוט איז זיי אליין העלפן אים ארויס אז ער זאל ווייטער קאנען טאן נאך מערער און טאן דאס אין א גרעסערן אופן.

וואס בלשון הקבלה איז דאס, אז די נצוצות וואס ער האט מברר געווען זיינען אים עוזר ער זאל ווייטער קאנען גייען בררר ווי א איד דארף גיין, אין אוינפאכן לשון: אז א די גוטע זאכן וואס ער האט געטאן היינט אין דער פרי און נעכטן מיט א טאג פריער, זיי אליין העלפן אים ארויס אז ער זאל קאנען טאן ווייטער, און דוקא אין א אופן פון מעלין בקודש אין א גרעסערן פארנעם און א טיפערן אופן.

וואס אט אזוי זעט מען דאך איוכעט בפועל אז די געווינהייט פון א מענשען, וואס מען געוויינט זיך איין אין א הנהגה, אין וואס פאר א הנהגה עס זאל ניט זיין, עאכו"כ אויב דאס איז א הנהגה טובה, איז אויב אפילו בהתחלה איז אנגעקומען שווער צו פועל'ן ביי זיך אז ער זאל געבן פון די געלט וואס ער האט געהארעוועט אויף צדקה, און אויפשטייענדיק אין דער פרי איז אנשטאט דעם אז זאל גלייך לויפן אין געשעפט און באווארענען די ענינים ווי די געשעפן זאל זיך פירן, זאל ער זיך שטעלן דאוונען און נאכן דאוונען זאגן א קאפיטל תהלים, און דערנאך נאר לערנען א הלכה, ווי דער דין אין שו"ע איז מביהכ"נ לביהמ"ד. זאל ער פארגעסן אויפן געשעפט מיט די אלע "טראבעלס" און די פראבלעמן וואס ער האט דארטן, וכאילו ווי ער האט מערניט אין דער וועלט ווי צו מקיים זיין ווי ס'שטייט אין שו"ע.

איז אפילו ווען אין אנהייבס קומט דאס אים אן שווער, איז דאס באקומט ער יעדער טאג וואס האט זיך אזוי געפירט, העלפט אים ער טאג ארויס אויף מארגן און אויף איבערמארגן, אז דעמולסט זאל ער ניט האכן אזא מין שווערע מלחמה ווי ער האט געהאט מיט א טאג פדיער און מיט צוויי טעג פריער און מיט א סאך טעג פריער.

ביז וואנענט אז בשעת עס שטעלט זיך ביי אים איין ווי אין הלכה דער ענין, דער ענין פון חזקה, איז אט דעמולסט ווערט דאס גאר אן אנדער שטארקייט אין פירן זיך מיט דעה הנהגה מיט וועלכע ער האט א חזקה, און אט אזוי איז אויכעט

ווי דאס איבערגעזעצט אויף אוינפאכע לשון, וויבאלד אז מ'איז געוואונט געווארן אזויפיל צייט אז וואו נאר מ'גיט אויף א פרומע זאך וואו נאר מ'קלייבט אויף א פרומע זאך איז ער פון די ערשטע, און וואו נאר מ'קלייבט אויף א גוטע זאך איז ער פון די ערשטע, און וואו נאר מען דארף האבן א מתנדב א "וואלענטיר" אויף גיין און דורך זעצען א גערעכטע זאך און אידישע זאך איז ער פון די וואס גיין בשורה ראשונה די וואס שרעקן זיך ניט און שעמען זיך ניט, און אדרבה זיי קלייבן און זיי גייען בראש אויף דורכפירן די שליחות, איז ניט נאר דאס קומט אים ניט אן שווער ער זאל ווייטער אזוי טאן, נאר אפילו די גאס שטרייבט אים און קומט אים צו-גייען און מאנט ביי אים וויבאלד אז אזויפיל צייט האט ער האט ער זיך געפירט אין אזא מין אופן איז דאך א דבר הפשוט אזיכערע זאך און א ריכטיקער זאך אז מ'דארף זיך היינט און מארגן און איבערמארגן אויכעט אזוי פירן זיך און באווייזען א ביישפיל פאר אנדערע.

וואס אט דאס איז דער ענין פון "בעוזרי", אז דוד מלך כאטש ער האט געהאלטן אז ער האט ניט יוצא געווען וויפיל ער ער האט געדארפט טאן, ער האט דאך אבער געוואוסט די ענינים טובים וואס ער האט געזאגט, איז אט די "בעוזרי" האט ער געוואוסט אז יעדער מעשה טוב וואס ער האט דורכגעפירט איז די ניצוץ הקדושה וואס ער האט מציל געווען און מברר געווען און מעלה געווען דורך דעם און דער ענין טוב וואס ער האט געטאן, שטארקט דאס אים אז ער זאל זיך ווייטער קאנען פירן אין דעם וועג.

די בקשה זיינער איז אבער געווען, אז "בעוזרי" זאל זיין "ה' לי בעוזרי". ס'קאן דאך אין דערויף גופא זיך אריין כאפן דער יצה"ר.

אבער דער יצה"ר איז דאך ווי דער גמ' זאגט "אומן הוא" אז ער איז אויסגעפרוואוט ווי דורכצופירן זיינע ענינים, וואס זיין ענין איז דאך אויף קאליע מאכן א אידן, ניט לאזן א אידן גיין טאן ווי סדארף צו זיין, כאפט זיך אריין דער יצה"ר אין די בעוזרי אין די מעשים טובים וואס ער האט געטאן און מישט אין דערויף אריין ניט א ענין פון לשם שמים פון ה', נאר א פני' שלא לשמה.

אז אויב ער האט געטאן א גוטע זאך, מישט ער אין דערויף אריין ניט נער ענין פון ג-טלעכקייט, ניט ה' בעוזרי נאר דער ענין פון בני אדם, א ענין פון כבוד, א ענין פון לחץ, א ענין כדי צו באקומען קרעדיט אין באנק וכיו"ב, אבער ניט דער ענין פון טוב מצד עצמו.

און אט דאס איז וואס מ'בעט, אז "בעוזרי" אין דער אינעוויניקסטע פון דעם עזר וואו ער באקומט זאל דארטן זיין ג-טלעכקייט, אז דאס זאל אים העלפן מצד דערויף וואס דער אויבערשטער וויל אזוי, פארוואס האט ער געגעבן צדקה איז

דאס דערפאר וואס דער אויבערשטער וויל, איי וואס ער וועט באקומען דערפאר כבוד, איז דאס כדי דער פרוי זיינער זאל מסכים זיין אויף לאזן ער זאל געבן מערער, דערפאר וואס פון דער כבוד האט זי אויך הנאה. באקומט ער א קרעדיט אין באנק מערער כדי דער "פארטנער" זיינער פון געשעפט זאל אים יאגן מארגן צו געבן מיט א "זירא" מערער, נאר דער "זירא" זאל שטייען צום סוף נישם צום אנהייבס, דערפאר וואס דורך דעם וועט ער באקומען א גרעמערער קרעדיט אין באנק, איז דאס נוגע צו מסחר.

דאס איז אבער אלס ווי ער רעדט מיט דער "פארטנער" וואס דער "פארטנער" איז ניט קיין איד, ער דארף פועל'ן ביים יצה"ר וואס ער איז קל זר אשר בקרבך, איז דעמאלט איז דער . . . יצה"ר רעדט אים איין שלא לשמה.

דאס אבער וואס ער טוט פאר זיך ביי אים איז דאס א ריינעם לשמה ער וויל אויספירן דעם אויבערשטענס רצון. וואס דער אויבערשטער האט געגעבן דער חלק אלוקה ממעל ממש וואס דאס איז זיינער נשמה, און האט איר אראפ געשיקט אין א גוף אט דא אין אמריקה כדי אז אט דא זאל ער מאכן ארץ אשר עיני ה'א בה מרשית השנה ועד אחרית שנה.

און אט דעמולט קאן דורכפירן אט די שליחות וויבאלד אז ער וועט האבן א סאך "עוזרי" און אין זיין ארויסהעלפער וועט זיין ה' לי, אין יעדער גוטע ענין וואס ער טוט צי דאס איז מעשה צי דאס איז דיבור, צי ער העלפט ארויס אויף א אנדער וועג איז דאס מצד ה' לי, איז דאס וויבאלד אז צוזאמען מיט אים געפינט זיך דער אויבערשטער אט דעמולט איז אני אראה בשונאי, וועט ער זען אז אט די אלע וואס האבן אים פיינט געהאט ד.ה. אים ניט צוגעלאזט פירן זיך ווי א איד דארף זיך פירן, וועט ער זען אין זיי נקמה וואס איז דער נקמה פון א אידן אז יענער בענשט אים – און זאגט אים בעל כרחו יענה אמן אז ער האט געטאן א גלייכער זאך וואס ער פירט זיך ווי א איד דארף זיך פירן, ניט נאר ניט שעמענדיק זיך, נאר אדרבה אט איז "שם ה' נקרא עליך" אט דאס וועט אים אראפ ברענגען דער יראה מיט דער כבוד פון די שונאי.

וואס דאס איז דער גרעסטער נצחון וואס עס קאן זיין אויף א שונא בשעת מען מאכט אויס שונא איז דאס א האלבער זאך, פריער איז געווען א שונא – איצטער איז ער ניטא, בשעת מען מאכט פון דעם שונא א אוהב דעמאלסט איז דער אמת'ער נקמה אין דעם שונאי, ווי ער האט אים פיינט און דערנאך גיט ער א קוק אז ער אליין האט אים אנגעהייבן ליב האבן און אים ארויסהעלפן, דאס איז דער גרעסטער נקמה וואס מ'קאן האבן אין א שונא.

וואס דאס איז אויכעט ווי ס'איז געווען דעמולט בנוגע לפועל האט מען דאס

געזען אז אט די זעלבע וואס זיי האבן אים ארעסטירט און אריין געווארפן אין מאסר, וואס דעמולט איז דאך אויך געווען דער גזר דין למות, אט די זעלבע האבן אים באפרייט און די זעלבע האבן אים דערנאך געהייסן אוועק פארן לחירות, און די זעלבע האבן אים געהייסן מיטנעמען כלי כסף וכלי זהב ושמלות די אלע ענינים וואס האבן צו אים געהאט א שייכות ניטן זעלבן תוקף מיט וועלכע מהאט אים פריער אריין געזעצט אין מאסר.

משיחת י"ב תמוז תשכ"ה (שיח"ק ע' 230)

קסח

ווי גערעט פריער האט ער געזאגט דעם מאמר הוי' לי בעזרי צו באווארענען אלע וועלכע האבן זיך משתדל געווען, ווארום ס'האט געהעבט זיין א סכנה, האט ער דערפאך געזאגט הוי' לי בעזרי. אז הוי' איז געווען בעזרי ובמילא קען עס ניט שאסן.

מ'דארף אבער פארשטיין טאקע בעזרי איז געווען הוי', אבער די עצם ההשתדלות איז דאך געווען דורך די וועלכע האבן זיך משתדל וואלט דאך לכאורה מצד די עצם ההשתדלות געקענט זיין א סכנה?

אויף דעם בריינגט ער אין מאמר דעם ענין פון מאמיתית המצאו נמצאו כל הנמצאים, ובמילא כל ענינים ניט נאר דער עזרי, נאר אויך דער השתדלות איז געווען ע"י הוי', ווארום פארוואס דארף ער בריינגען דעם ענין פון מאמיתית המצאו נמצאו כל הנמצאים, ער האט נאר געדארפט זאגן אז דער וואס איז מבקש צרכיו, דארף ער בעטן מהקב"ה, אבער וואס איז אז מאמיתית המצאו נמצאו כל הנמצאים, נאר ער האט מיט דעם געוואלט זאגן אז אלץ, אויך די השתדלות איז פון יסוד היסודות ועמוד החכמות, ר"ת הוי', און מצד דעם איז ניט שייך קיין סכנה.

פון שם אלקים קען ארויסקומען דער ענין פון אלקים התעו אותי, און אלקים אחרים משא"כ שם הוי' איז העכער פון אלע הגבלות של סכנה, און וויבאלד עס איז אזוי ברוחניות קומט עס אויך אזוי ארויס בגשמיות אז עס איז ניטא קיין סכנה.

לכאורה דארף מען אבער נאך אלץ פארשטיין, אמת טאקע אז עס איז געווען ע"י הוי', אבער פונדעסטוועגן דארף עס זיין פארבונדן מיט טבע, ע"ד ווי נסים וואס עס זיינען דא נסים המלובשים בטבע, און עס זיינען דא נסים שלמע' מטבע, אבער אויך די נסים זיינען פארבונדען מיט טבע ע"ד הנס שהי' במקל שקדים, איז ניט לכתחלה געווארן א מקל שקדים, נאר מ'האט אריינלייגט א מטה, און פון דעם מטה האט געקענט ווערן ע"פ נס מקל שקדים. זעט אז אלץ מוז האבן אן

אחיזה בטבע, ובמילא אה"נ אז עס איז געווען ע"י אמיתית המצאו שממנו נמצאו כל הנמצאים ס'האט אבער געמוזט זיין פארבונדען מיט טבע, איז ווי אזוי איז פון דעם ניט ארויס קיין סכנה?

אויף דעם זאגט ער דארטן אז רבים אוהבי עשיר וכו', ולכאורה וואס איז דער ענין נוגע צום גאנצן מאמר נאר ער מיינט צו פארענטפערן קושיא הנ"ל אז עס איז ע"ד ווי מ'געפינט ביי ר' חנינא בן תרדיון וואס איז געגאנגען אויף מס"נ און האט מקהיל קהילות געווען ברבים, פונדעסטוועגן האט מען איהם געפרעגט כלום מעשה בא לידך, און נאך דעם וואס ער האט געזאגט אז עס האט פאסירט א מעשה מיט מעות צדקה האט ער דעוואוסט וואס וועט זיין מיט עס.

ווארום עס קען זיין אז דאס וואס ער איז געגאנגען אויף מס"נ, איז עס מצד טבעו אע"פ אז מס"נ קומט נאר פון נפה"א און ניט פון נפה"ב, קען אבער זיין עס איז מצד הטבע, וע"ד דער וואס איז בטבעו מרא שחורה איז ער א מתמיד, איז דאך דער עצם לימוד התורה מצד הטבע, ועד"ז ביי ר"ח בן תרדיון איז אפשר די מס"נ געווען מצד הטבע, און דורך דעם וואס ער האט געזעהן א ענין וואס איז געווען היפך פון דעם ערשטן ענין האט פארשטאנען אז עס איז ניט מצד הטבע.

ועד"ז בענינינו, אז אע"פ ע"פ טבע איז דאך ורבים אוהבי עשיר, האבן זיי זאך געדארפט אנטלויפן אנשטאט זיך צו משתדל זיין, און וויבאלד אז זיי האבן זיך יע משתדל געווען היפך טבע, איז א ראי' אז דא איז געווען אמיתית המצאו שממנו נמצאו כל הנמצאים אינגאנצן, ניט אריינמישנדיק קיין שום ענין פון טבע ביז אז אפילו די גוים ווייסן אז רבים אוהבי עשיר, און פונדעסטוועגן האבן זיי געטאן היפך טבע, ובמילא האט דארטן ניט געקענט זיין קיין שום סכנה, ווארום אלץ איז געקומען פון הוי'.

און דאס האט דער רבי אפ'געפסקנט דורך זאגן דעם מאמר הוי' לי בעוזרי, ווי אלע ענינים ביי נשיאי חב"ד אז זיי פסק'נען עס אפ ע"י מאמר חסידות.

וויבאלד אז עס איז געווען פון הוי', דערפאר האט עס אויך געקענט פועלן אויף'ן פריערדיקן זמן, ווארום הוי' איז דאך הי' הוה ויהי' כאחד למעלה מזמן, ניט ווי אלקים וואס איז בגי' הטבע ווי עס בריינגט זיך פון זוהר, דארטן איז דא הגבלות הזמן ביז ווי עס בריינגט זיך אין שו"ע אז דער ענין פון אלקים איז וואס ער איז א בעה"ב אויף דער וועלט, משא"כ הוי' איז פי' הוה ויהי' כא'. ובמילא מצד דעם וואס דער רבי האט אפ'געפסקנט אז הוי' לי בעוזרי שפעטער, האט עס אויך געפועל'ט אויף'ן פריערדיקן זמן.

ווי אלע ענינים שפיגלען זיך אפ אין נגלה, געפינט מען דאס אויך אין בגלה

און דאס איז וואס דער ירושלמי זאגט אויף לא-ל גומר עלי וגו', אז דער דין איז דאך אז אויב נבעלה לאחר שהיא שלש שנים אין בתולי' חוזרים. ווי איז אויב נבעלה לאחר שלש שנים און נאכדעם האבן ב"ד מעבר געווען את החודש או את השנה, פועל"ט דער פסק"ד אויף למפרע אז עס ווערט במציאות בתולי' חוזרים.

ועד"ז איז אויך דער ענין פון תשובה, אז עס פועל'ט אויך אויף למפרע. און דאס איז בישראל דוקא אע"פ אז מגעפינט אויך ענין התשובה ביי ננוה, וואס דערפאר לייענט מען דאס ביוהכ"פ?

נאר דער ביאור אין דעם איז, אז אויך ביי אוה"ע איז דא ענין התשובה אבער עס פועלט ניט אויף למפרע, נאר אויף מכאן ולהבא ע"ד ווי דער חילוק צווישן המקדש את האשה ע"מ שאין עלי' מחלות (מומין) וואס יעמולט אע"פ זי האט זיך מתרפא געווען אחר הקידושין, איז עס ניט חל, ווייל רפואה איז נאר מכאן ולהבא, און המקדש את האשה ע"מ שאין עלי' נדרים, וואס יעמולט אויב זי איז געגאנגען להחכם און ער האט מתיר געווען איר נדר איז די קידושין חל, ווייל החכם עוקר את הנדר למפרע.

ועד"ז איז דער ענין פון תשובה אז ביי ישראל איז דאס ע"ד ענין הפרת נדרים, און די תשובה פון או"ה איז ע"ד ענין הרפואה, כמ"ש ארפא משובתי.

און דער טעם החילוק איז ווי די גמרא איז מחלק פון תשובה פון א אידן, און תשובה פון א גוי, אז תשובה ביי א איד איז מאהבה, און ביי א גוי איז עס מיראה, ווארום אידן זיינען דאך בנים אתם להוי' אלקיכם, האבן זיי דעם ענין האהבה כבן לאב, משא"כ ביי אוה"ע איז ענין היראה, כמ"ש מי לא יראך מלך הגוים וגו', און זיי זיינען ניט קיין בנים ח"ו.

נאר ישראל זיינען בנים אתם להוי' אלקיכם, משא"כ אוה"ע האבן שייכות צו שם אלקים כמ"ש האלקים יענה את שלום פרעה. און ווי פרעה האט אליין געזאגט לא ידעתי את הוי'. ובמילא מצד שם אלקים פועל'ט עס נאר אף להבא משא"כ מצד הוי' וואס ווען ווייס מען אז הלכה כמותו איז נאר מצד הוי' עמו, וואס דאס איז העכער אלו ואלו דברי אלקים חיים, און דוקא מצד שם הוי' פועל'ט מען אויך אויף למפרע.

עס איז אבער דא נאך א קשיא, דאס וואס ער בריינגט צום סוף מאמר א דוגמא פון דואג ואחיתופל, אז בשעת מ'נעמט ביי זיי ארויס דעם "שין" פון דעם ווארט רשע בלייבט איבער רע און רע איז קיין מציאות ניט, ובמילא ווערן זיי נתבטל. ולכאורה, זיינען דאך דואג ואחיתופל אידן, ובמילא ווי קען מען זאגן אז זיי וועלן נתבטל ווערן?

באמת קען מען אבער פרעגן אויף"ן אנפאנג מאמר, וואס דארטן בריינגט ער א דוגמא פון שמעי בן גירא, ולכאורה פארוואס בריינגט ער ניט ביים סוף מאמר אויך שמעי בן גירא וואס ער בריינגט פון אנפאנג?

אויך דארף מען פארשטיין פארוואס ער בריינגט ניט א דוגמא פון שאול, וואס אויף עם זאגט דער ירושלמי אז דערפאר שטייט מכף כל אויביו ומיד שאול, ווייל ער איז שקול כנגד כל אויביו, ובמילא האט ער דאך זיכער געדארפט בריינגען א דוגמא פון שאול?

נאר דער פשט אין דעם איז, אז בריינגען פון שאול קען ער ניט, ווארום ח"ו צו זאגן אזעלכע ווערטער אויף שאול, משיח ה', ועד"ז פון שמעי בן גירא קען ער ניט בריינגען ווארום ער איז דאך געווען ראש הסנהדרין און א תלמיד חכם גדול, און נאר פון דואג ואחיתופל קען יע בריינגען.

וויילע די משנה זאגט אז כל ישראל יש להם חלק לעוה"ב שנא' נצר מטעי מעשי ידי, אז אידן זיינען מעשי ידי הקב"ה, ובמילא ע"פ טבעם יש להם חלק לעוה"ב חוץ מד' הדיוטות בלעם גיחזי און דואג ואחיתופל, ובמילא קען ער רעכענען פון דואג ואחיתופל, ווייל זיי זיינען ניט קיין מעשי ידי הקב"ה און אין להם חלק לעוה"ב.

און דאס איז דער כללות ענין המאמר פון הוי' לי בעוזרי ואני אראה בשונאי, אז גלייך ווי ער האט געקראגן א ידיעה אז ער גייט ארויס לחופש, אע"פ אז בפועל איז ער נאך נישט ארויס דארף ער גלייך באווארענען די ענינים פון עש"ט אויך סיי ענינים סו"מ וואס דאס הוי' לי בעוזרי און ואני אראה בשונאי.

און עם זאל ניט זיין קיין רגש של נקמה, ער זאל זיין "אהא איך האב מנצח געווען" סיי בנוגע צו די וועלכע עם איז שייך צו תשובה טאן און סיי בנוגע צו די וועלכע עם איז ניט שייך תשובה, (חסר קצת).

און דער ענין פון ואני אראה בשונאי האט געקענט זיין ערשט שפעטער, ווארום זיי זיינען דאך געווען בתוקף (ואפילו יעצט זיינען זיי אויך בתוקף) און רשע שהשעה משחקת בו אסור לגרות בו, ובמילא ערשט שפעטער האט געקענט זיין וואס ער זאגט צום סוף מאמר אויף ואני אראה בשונאי אז מנעמט ארויס דעם שייך בלייבט רע און עם ווערט בטל.

און דערפאר זאגט ער כנ"ל גלייך פון אנפאנג מאמר דעם ענין פון אמיתית המצאו נמצאו כל הנמצאים און ער זאגט אויך כנ"ל דעם ענין רבים אוהבי עשיר.

און דא זעט מען ווי אזוי יעדער פרט אין מאמר איז מדויק ניט ווי אנדערע

מיינען אז נאר דער עצם הענין איז בדיוק משא"כ די פרטי הענינים זעט מען דא אז אויך די פרטי הענינים זיינען בדיוק.

משיחת ש"פ בלק תשכ"ו (שיח"ק ע' 549)

קסט

בנוגע דעם מאמר איז אין דער פסוק מיט וואס דער מאמר הויבט זיך אן (הוי' לי בעוזרי), זעט זיך ניט אן בגלוי די שייכות פונעם פסוק צום מאמר, אבער פון דעם אבער וואס דער מאמר הויבט זיך אן מיט דעם פסוק און ווי מען זעט די הנהגה פון רבותינו נשיאינו אז בשעת זיי ווילן צו צייכענען צו א געוויסן מאמר צייכענען זיי דאס צו מיטן התחלת המאמר, מיטן פסוק, און דאס איז דער נאמען פונעם מאמר, און דער נאמען פון א זאך איז דאך ווי ידוע תורת הבעש"ט אז דאס איז מחי' און מהווה דער זאך, במילא פון דעם פארשטאנדיק אז דער נאמען פונעם מאמר האט א שייכות צום עצם מאמר.

וואס דער מאמר אין שוין אפגעדרוקט (סה"מ תרפ"ז ע' דא ואילך סה"מ קונטרסים ח"א קעט, א ואילך) און מסתמא וועט מען דאס לערנען און לערנען דאס בהתבוננות ביז אין א אופן אז עס זאל ארויסקומען א בכך בנוגע לפועל, במילא וועט מען איצטער נאר ריידען א פאר נקודות פון דעם מאמר.

און היות אז יעדער ענין אין תורה זאגט מען דאך אז בשעת עס איז דא דער "נזכרים" ווערט יעמאלט דער "נעשים" אז עס טוט זיך אויף דער ענין מחדש יעדער יאר, במילא איז פון דעם פארשטאנדיק אויך בנוגע צום ענין פון י"ב תמוז אז יעדער יאר טוט זיך אויף פונקט ווי עס איז געווען דער ערשטע מאל, און פונקט ווי יעמאלט איז געווען צוויי מאמרים איין מאמר ביי"ב תמוז, און דערנאך דער צווייטער מאמר איז געווען ביי"ג תמוז, וואס דעמאלט האט זיך אויפגעטאן די גאולה בפועל, עד"ז איז אויך היינט איז דא די צוויי זמנים פון י"ב און י"ג תמוז.

וואס ביי"ב תמוז איז געווען דער מאמר עה"פ "הוי' לי בעוזרי" וואס דארטן שטעלט ער זיך אויף דעם וואס ער זאגט דא בלשון רבים עוזרי, וואס לפי זה קומט אויס אז דער אויבערשטער העלפט אים צוזאמען מיט אנדערע, וואס לכא' ווי קאן מען אזוי זאגן אז דער אויבערשטער העלפט צוזאמען מיט אנדערע, ובפרט ווי דער רמב"ם בריינגט דאך אראפ אין הל' תפלה אז דער אופן התפלה דארף דאך זיין אז ער דארף זיך ווענדען נאר צום אויבערשטן אליין, איז ווי קומט דאס אז דוד המלך האט גאר געזאגט בעוזרי לשון רבים.

איז ער מבאר דארטן באריכות אז דאס וועט מען פארשטיין בהקדם דער

מארז"ל אז "הבא לטהר מסייעין אותו" וואס לכאוו' דארטן דארף מען אויך פארשטיין פארוואס זאגט ער "מסייעין" בלשון רבים, וואס לכאוו' איז דער אויבערשטער דער איינציגער וואס איז אים מסייע, און דא זאגט מען גאר לשון רבים אז עס זיינען דא אנדערע צוזאמען מיט דעם אויבערשטער וואס העלפט אים ממלא זיין זיין החלטה, ווארום הא גופא וואס ער האט מחליט געווען און ער וויל זיך מטהר זיין איז דאס שוין א התחלה אין דעם ענין און די אנדערע זיינען אים מסייע אין דעם.

און ער איז מבאר דארטן, אז דער כללות הענין איז דאס וואס מען זאגט אז עס זיינען דא אנדערע וואס זיינען אים מסייע מיינט דאס אויף זיין תומ"צ וואס זיי זיינען אים מסייע.

וואס דער ביאור אין דעם איז, ובהקדם בכלל דער אויפטו פון תומ"צ וואס דורך תומ"צ מאכט מען א דירה לו ית' בתחתונים, דורך דעם וואס מען איז מקיים תומ"צ דא למטה בעוה"ז מאכט מען יעמאלט די וועלט א דירה לו ית'.

דעריבער איז תורה אראפגעקומען דוקא דא למטה, אין א מקום פון ריבוי און דארטן אויפטאן אז דארטן זאל זיין א דירה לו ית', ביז אז אין תורה אליין איז דא דער ענין הריבוי, און דאס איז וואס תורה אליין גיט ארויס אז כתוב והרוצה לטעות יטעה (ב"ר פ"ח ח), וואס לכאוו' איז ניט פארשטאנדיק פארוואס זאל תורה בכלל געבן א מקום לטעות ובפרט אין א אופן אז תורה אליין זאגט דעם טעות בכדי אים מסייע זיין מאכן דעם טעות, תורה איז דאך תורת אמת איז ווי קומט אז תורה אליין זאל ארויסגעבען א ענין פון טעות.

נאר דאס איז מצד דערויף, וואס תורה "לא בשמים היא" די תכלית פון תורה איז דאך אז דאס זאל ארפקומען אין ארץ דוקא, און ניט סתם קומען איך ארץ און זיין דארטן אלץ א ענין פון א גזירה, נאר אדרבה דער ענין פון תורה איז דאך אז עס זאל זיין תורה אור באלייכטען דעם חושך ביז אפי' א חושך וואס איז א חושך כפול ומכופל, און ביז צום דרגת החושך וואס "וימש חושך", איז אויך דארטן טוט אויף תורה, און תורה באלייכט דארטן און מאכט אויך דארטן ליכטיק.

וואס דעריבער איז דא דער ענין פון "כתוב, והרוצה לטעות יטעה" ווארום דער ענין פון תורה איז דאך צו אויפטאן אומעטום ביז אפי' אין א ארט פון טעות, און דארטן מאכן ליכטיק.

וואס דערפאר איז דא דער ענין הבחירה, וואס לכאור' האט מען געקענט מאכן אז מלכתחילה זאל מען נאר וועלן טאן תומ"צ, נאר דער תכלית איז אז עס זאל זיין ביידע בשוה און אויף דעם זאל א איד האבן בחירה, און יעמאלט דוקא

אויסקלייבען טאן תומ"צ, וואס יעמאלט איז דאס א גרעסערער אויפטו ווארום דא טוט מען אויף אין דעם אדם העובד אז ער אליין האט אויסגעקליבן טאן תומ"צ, דעריבער האט דער אויבערשטער געמאכט אז עס זאל זיין א מקום לטעות, און עס זאל זיין א חושך, וואס דאס איז אלץ בכדי אז דער מענטש זאל הארעווען, ווארום אדם לעמל יולד, און דארטן גופא זאל ער דורך ברעכען דעם חושך און בוחר זיין דעם טוב, וואס יעמאלט טוט זיך אויף אז אין דעם מקום החושך קומט תורה און באלייכט עס.

וואס דאס איז בכללות דער אויפטו פון תורה, קומען דוקא אין א מקום חושך און דארטן באלייכטען ביז אפי' צו אזא וואס האט ניט קיין שייכות צו חושך זיין גאנצע מציאות איז נאר תורה און ער האט ניט קיין שייכות צו עניני עולם, נאר זיין גאנצע קאך און לעבן האט ער נאר אין תומ"צ איז וואס איז דארטן דער ענין פון בחירה.

אויף דעם זאגט מען אז אויך אין אזא מעמד ומצב איז דא וואס מצד שכל דקדושה קאן מען זיך פארקרימען, און דאס איז וואס מען זאגט אז ער קאן זיין א "מגלה פנים בתורה שלא כהלכה" וואס דא זאגט מען אז דאס איז ער מגלה ניט אין די דרגא פון אחר שבתורה [כמבואר במ"א אז עס איז דא די דרגא פון תורה וואס איז פנים און דערנאך איז דא די דרגא פון אחר], און דא זאגט מען אז וואו איז ער "מגלה שלא כהלכה" איז דאס אין "פנים" די דרגא פון "פנים שבתורה", און דארטן גופא זאגט מען אז דאס איז "בתורה" אז דאס הייסט תורה און תורה גופא [פנים] זאגט אז אויך דארטן קאן זיין אז עס זאל זיין שלא כהלכה.

און פארוואס איז דאס אזוי, איז דאס בכדי עס זאל זיין דער ענין הבחירה אז אפי' אזא וואס האט ניט קיין שייכות צו עניני עולם, אויך ער האט בחירה, און דער תכלית איז אז ער זאל האבן בחירה און דארטן גופא זאל ער אויסקלייבען טאן רצונו ית', וואס דאס איז די תכלית מקיים זיין די מצוות מצד זיין בחירה, וואס לכאוף עס איז גענוג דאס אליין וואס ער איז מקיים די מצוה, א נברא איז מקיים רצון העליון, אבער דא זאגט מען אז ניט דאס איז דער אויפטו, נאר דער אויפטו איז אז א נברא ווי ער שטייט מצד עצמו אלץ א נברא און ער גייט מיט זיין בחירה און קלייבט אויס צו טאן מצוות אט דאס איז דער אויפטו.

וואס דעריבער זאגט מען בנוגע צו תורה אז תורה מצ"ע פועל'ט אומעטום, ווארום היות תורה איז חכמתו ית' וואס דאס איז ניט קיין ענין גשמי נאר דאס איז א ענין רוחני, דעריבער איז קיין נפק"מ ניט וואו ער געפינט זיך אומעטום קאן ער אויפטאן, און דאס איז וואס מען זאגט אויף תורה אז עס וועט אלע מאל זיין דער "מחזיר למוטב" ווארום תורה שטייט דאך העכער פון די אלע ענינים.

ועד"ז זאגט מען בנוגע צו מצוות אז אדרבה וויבאלד כל ענין פון מצוות איז דאך פארבינדן זיך מיט וועלט, ווארום ווי קאן מען מקיים זיין די מצוה פון תפילין איז דאס דוקא בשעת ער נעמט א עור פון א בהמה גשמית און דערצו דארף מען האבן די מציאות פון כלבים כו' (לעבד העורות), און דוקא יעמאלט קאן ער מקיים זיין די מצוה, ד"ה אז כל ענין פון מצוות איז דאך אז דאס זאל ארפאקומען אין וועלט דוקא, און דארטן גופא אין וועלט גופא טוט ער אויף אז ער מאכט פון וועלט אלקות.

וואס עפי"ז וועט מען פארשטיין בנוגע דעם ענין פון הוי' לי בעוזרי, דאס וואס עס שטייט בלשון רבים וואס דער לשון רבים באווייזט דאך אויף די תומ"צ וואס א איד טוט, און אט די מצוות זיינען אים מסייע יעדער מאל, און עס איז קיין נפק"מ ניט אין וואס פאר א מעמד ומצב ער געפינט זיך, זאגט מען אלע מאל אז זיינע תומ"צ זיינען אים מסייע, און דעריבער שטייט עס בלשון רבים וואס באווייזט אז אפי' בשעת ער שטייט אין א מצב פוך רבים אז ער איז גאר פארבונדן מיט דעם חושך העולם זאגט מען אז אויך אין אזא מצב איז די תורה אים מסייע.

און דאס איז ווייל "לא ידח ממנו נדח", זאגט מען אז זיין תורה וועט אים אלע מאל ארויס העלפען.

און דאס איז אויך וואס מען געפינט וואס דער אלטער רבי בריינגט אראפ אין זיך שו"ע בהל' ת"ת (פ"ד ס"ג) א דבר והיפוכו, און דאס איז וואס אז עס קאן זיין אזא מצב אז איינער דורך זיך לימוד התורה איז ער גאר מוסיף חיות אין לעו"ז, ווארום ער איז ניט אין דעם ריטיקן מצב, דערנאך פסק'נט דער אלטער רבי אז אפי' אזא וואס איז מוסיף חיות אין לעו"ז איז מחוייב לערנען תורה, ווארום סוכ"ס איז דאך לא ידח ממנו נדח במילא איז אפי' ביי אזא וואס שטייט אין אזא נידעריקע דרגא זאגט מען אז זיין תורה וועט אים סוכ"ס ארויסשלעפן פון דארטן.

און דעריבער שטייט עוזרי לשון רבים ווארום דאס גייט אויף זיינע תומ"צ אז אפי' בשעת ער שטייט אין א מצב פון רבים זיינען די תומ"צ אים מסייע און דאס איז וואס מען זאגט אויף יעדער איינער, ווער עס זאל ניט זיין, אז ער איז מלאים מצוות כרמון, וואס דער פי' פון מלאים מיינט אז ער איז אנגעפילט אז די תומ"צ וואס ער האט מקיים געווען איז ער אנגעפילט און דעריבער זיינען זיי אים מסייע.

און דאס איז וואס מען געפינט דאס וואס דער רמב"ם האט געזאגט אויף ירבעם בן נבט אז ניט קוקענדיק אויף דעם וואס מען איז מפליא זיין ירידה ביז ווי עס בריינגט זיך די דיעות אז אין לו חלק לעוה"ב אדער יש לו חלק לעוה"ב, פונדעסטוועגען האט דער רמב"ם (אגרת השמד ד"ה והמין הרביעי. אגרת תימן ד"ה ויש עלינו לשמוח) געשריבען אויף אים, אז ער איז מחוייב אויך אין דעם

דין פון עירוב תבשילין, און מען וועט מאנען פון אים דאס וואס ער האט עס ניט מקיים געווען, און דאס האט דער רמב"ם ניט געשריבען צו למדנים, נאר ער האט דאס געשריבען בלשון ערבי אז דאס זאל זיין פארשטאנדיק צו יעדער איינער ביז אפי' אזא וואס געפינט זיך אין א פינה נדחת.

וואס דער ביאור אין דעם איז ווי גערעדט פריער אז די תומ"צ וואס א איד איז מקיים דאס בלייבט מיט אים אלע מאל, און עס איז קיין נפק"מ ניט אין וואס פאר א מעמד ומצב ער געפינט זיך.

וואס דאס איז געווען תפלת דוד המלך אז עס זאל זיין דער הוי' לי בעוזרי אז די תומ"צ זאל זיין פאר אים א עוזר, און דא לייגט ער צו הוי' לי בעוזרי, און זאגט ניט אלקים לי בעוזרי וואס דוד המלך האט געוואלט אז אט דעם ענין אז דער אויבערשטער זאל זיין צו אים אן עוזר זאל עס זיין באופן גלוי, דעריבער האט ער געזאגט הוי' דוקא ווארום הוי' באווייזט אויף דער ענין הגילוי, ווארום מצד אלקים דארטן איז אלקות בהעלם ביז אז אלקים לשון רבים אז עס קאן ארויס קומען פון דעם א ענין פון רבים, משא"כ אבער הוי' איז גלוי און מצד דערויף שטייט ער העכער פון וועלט און דאס איז וואס שם הוי' באווייזט אויף דעם ענין ווי דער אויבערשטער איז א ה' הוה ויהי' כא', אז ער שטייט בכלל העכער פון הגבלות העולם, משא"כ אבער אלקים דארטן איז אלקות בהעלם דעריבער קאן ארויס קומען פון דעם א מציאות פון וועלט, און דאס איז וואס אלקים איז בגמטרי' הטבע, ווארום דאס איז ווי אלקות קומט אראפ אין טבע און ווי מען זעט טאקע אז אלקים קאן אויך מיינען א שופט ודיין.

און דאס איז וואס דוד האט געבעטען אז עס זאל זיין הוי' לי בעוזרי אז דער עוזר זאל זיין באופן פון "הוי'" באופן גלוי, און דאס איז וואס ער פירט אויס "ואני אראה בשונאי" אז אדרבה מען זאל פועל'ן אז דער שונא זאל ווערן אויס מציאות פון א שונא און דאס איז דורך דער הוי' אז דאס קומט אראפ צום מציאות פון רבים און ער מאכט דארטן אויס מציאות פונם שונא.

וואס עד"ז זאגט מען דאס איז בעבודה פון יעדער איינער, וואס עס איז דא ווי יעדער איינער האט דאך זיינע מיצרים והגבלות און צו דעם קומט דער הוי' און נעמט אים ארויס פון זיינע הגבלות, און לאחר וואס ער גייט ארויס פון זיינע מיצרים והגבלות יעמאלט טוט ער עד"ז אין וועלט, ווארום חייב אדם לומר בשבילי נברא העולם, במילא טוט ער אויך אויף אין וועלט אז אין וועלט זאל נתגלה ווערן דער הוי' ביז מען וועט אנזען אין יעדער זאך ניט דער מתהווה נאר מען וועט זען בגלוי דער מהווה.

און ביז ווי ער זאגט אין היינטיקען פרשה אז הן עם לבדד ישכון ובגוים לא

יתחשב ד"ה אז אפי' בשעת מען שטייט אין אזא תנועה וואס דארטן איז שייך דער ענין פון יתחשב אז מען זאל זיך רעכענען מיט וועלט אויף דעם זאגט מען אז אויך דארטן וועט זיין לא יתחשב, נאר לבדד ישכון, און ביז אז דער גוי אליין וועט דאס זאגן, און ווי דאס איז דאך דא אין דעם פרשה אז ווער האט דאס געזאגט דאס האט בלעם געזאגט ד"ה אז אויך מצד חכמת אוה"ע זיינען זיי אויך מודה אז אידן זיינען לבדד ישכון.

עד"ז האט מען דאס אויך געזען בנוגע די גאולה פון י"ב תמוז אז אט די זעלבע וואס האבן אנגעפירט דער גאנצער ארעסט איז זיי אליין האבן ארויסגעגעבען דעם גאולה.

און דאס איז וואס עס איז יעמאלט ארויסגעקומען אין דעם מאמר חסידות פון הוי' לי בעזורי אז מצד די תומ"צ דאס איז אים מסייע, וואס דאס איז געווען דער גאולה, ועד"ז די אלע וואס הולכים בעקבותיו ובדרכיו פועל'ס דאס אויך אויף זיי די גאולה ביז ווי דער בעל הגאולה והשמחה שרייבט במכתבו בנוגע צו י"ב תמוז אז די גאולה איז געווען אויף אזא אופן אז "לא אותי בלבד גאל הקב"ה ב"ב תמוז, כי אם גם את כל מחבבי תורתנו הקדושה, שומרי מצוה וגם את אשר בשם ישראל יכונה", און צו די אלע איז דעמאלט נתגלה געווארן דער "הוי' לי בעזורי" און אין א אופן גלוי.

משיחת ש"פ חוקת בלק תשל"ב (שיח"ק ע' 365)

קע

הפיכת שונאים לאוהבים

א. כ"ק מו"ח אדמו"ר מדייקי דמשמעות הלשון: "הוי' לי בעזורי" הוא שישנם עוזרים אחרים, והבקשה היא שגם הקב"ה יהי' בין העוזרים. ואינו מובן, הרי כל ישראל מאמינים באמונה פשוטה שהוא ית' לבדו הוא העוזר והמושיע להאדם בכל עניניו, ואיך אומר "הוי' לי בעזורי", דמשמעותו הוא שישנם עוד עוזרים אחרים, שהם העוזרים העיקריים והקב"ה מצטרף אליהם?

וגם צריך להבין, מהו הבקשה "ואני אראה בשונאי" (שיראה נקמה בשונאי¹), לזכארה הוי' לי' לבקש שהאוהבים והשונאים יהפכו לאוהבים? והגם דשנאתו של דוד היתה רק לשונאי הוי', כמ"ש² "הלא משאניך הוי' אשנא ובתקוממך אתקוטט", מ"מ הרי כתיב³ "יתמו חטאים ולא חוטאים", והוה לי' לבקש שיעשו

(1) ד"ה הוי' לי בעזורי תרפ"ז (סה"מ קונטרסים ח"א. סה"מ תרפ"ז ע' רא).

(2) ראה ראב"ע כאן.

תשובה, ומהי הבקשה "ואני אראה בשנאי"?

ב. והביאור בזה, "עוזרי" – קאי על הניצוצות המתבררים, שהם העוזרים האמיתיים של האדם, ע"ד הידוע, בענין "כי לא הלחם לבדו יחי' האדם כי על כל מוצא פי הוי' יחי' האדם", שע"י בירור האדם את ניצוצות הקדושה בדומם צומח חי, נמשך לו תוספת כח בעבודתו, שניצוצות אלו עוזרים ומסייעים לו.

ו"הוי' לי בעוזרי" – הוא הבקשה שיומשך גילוי שם "הוי'" שלמעלה מהשתלשלות, בניצוצות קדושה שמתבררים ("עוזרי") מלמטה למעלה.

וחיבור ב' ענינים אלו הוא מהעומק של "הוי'", שהוא שם העצם* (לא של האורות המתלבשים בכלים, אלא של) עצמותו ית', שמציאותו מעצמותו¹⁰, שמהווה את מציאות העולם מאין ליש¹¹, שבכוחו לחבר את עבודת הביוררים שמצד גדרי התחתון עם גילוי שלמעלה מהשתלשלות.

וזוהו "ואני אראה בשנאי" – דגם אלו שהם שנאי דוד שהם שנאי הוי', אין צריך לדחותם לגמרי, כי אם לברר הניצוצות שבהם, וע"י שמוציאים הניצוצות מהם הנה הרע שבהם מתבטל. ועי"ז האדם המבררם בא לידי ראי' באלקות – "אראה בשנאי", ראיית אלקות במוחש גם בעיני העולם.

וכך אכן ה' אצל כ"ק מו"ח אדמו"ר – בעל הגאולה די"ב י"ג תמוז, שלמרות שהמנגדים נשארו במציאותם, הוכרחו (מצד הניצוצות קדושה שבהם) לעשות כפי הכוונה, והי' גילוי אלקות (למעלה מהטבע) במוחש (בטבע).

וי"ל שעיי"ז נמשך הכח לכל ההולכים באורחותיו, שגם הם ימשיכו גילוי אלקות שלמעלה מהטבע בטבע, ועבודה זו נעשית הכנה קרובה להשלמת הכוונה העליונה, "להיות לו ית' דירה בתחתונים"¹², שהתחתונים מצד גדריהם יהיו דירה לו ית', לו לעצמותו¹³, בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, בקרוב ממש¹⁴.

(3) ראה גם מצו"ד כאן.

(4) תהלים קלט, כא. וראה שבת קטז, א. תניא ספ"ב.

(5) תהלים קד, לה. ברכות י, רע"א.

(6) לקו"ת צו יג, ב-ג. ובכ"מ.

(7) עקב ח, ג.

(8) כסף משנה הל' עבודת כוכבים פ"ה ה"ז. פרדס שי"ט. מו"נ ח"א פס"א ואילך. עיקרים מאמר ב פכ"ח.

(9) ראה סה"מ תרס"ח ע' קצ. וראה גם המשך תרס"ז ע' תלא.

(10) אגה"ק ס"כ (קל, ב).

(11) רמב"ם ריש הל' יסודות.

(12) תניא רפ"ו.

הפירוש הפנימי ב"ואני אראה בשונאי"

א. בגאולת כ"ק מו"ח אדמו"ר מן השבי' הוא אמר שני מאמרי חסידות בשני הימים י"ב י"ג תמוז תרפ"ז¹⁵: ביום שלישי י"ב תמוז כשהודיעו לו מהפקודה לשחררו מגירושו לקאסטרעאמא, אמר מיד מאמר חסידות¹⁶ עה"פ "הוי' לי בעוזרי ואני אראה בשונאי". אולם מכיון שבאותו היום משרדי הממשלה היו סגורים (עקב חגא שלהם), תעודת השחרור ניתנה לו למחרת, ביום רביעי י"ג תמוז, ואז אמר מאמר חסידות¹⁷ שמתחיל "ברוך הגומל לחייבים טובות שגמלני טוב"¹⁸.

בפשטות תוכן החילוק בין שני מאמרים אלו הוא: "הוי' לי בעוזרי ואני אראה בשונאי" הוא בקשה לעתיד – שמפני ש"הוי' לי בעוזרי", לכן יתקיים "ואני אראה (נקמה¹⁹) בשונאי". ואילו "ברוך הגומל לחייבים טובות שגמלני טוב" הוא שבח והודי' להקב"ה על העבר – על אשר "גמלני טוב".

ולכאורה סדר המאמרים אינו מובן, שהרי כששומעים בשורה טובה על הצהלה ושחרור, הדבר הראשון²⁰ שעושים הוא להודות להקב"ה על כך, ורק אח"כ יש לבקש בקשה נוספת כו' (על העתיד), וא"כ הי' יותר מתאים שהמאמר חסידות הראשון יהי' "ברוך הגומל"?

בדוחק אפשר לבאר, שמכיון שהרבי עדיין לא שוחרר אז בפועל (ורק שמע הבשורה שבאה הפקודה לשחררו), ולא "יצא (בודאי) מהסכנה לגמרי"²¹, לא הי' יכול לברך את ברכת הגומל, לכן גם לא הי' מתאים לומר אז מאמר חסידות שמתחיל "ברוך הגומל"²².

אבל עדיין דרוש ביאור: הרי פשוט שגם על בשורת השחרור צריך לומר

13) ראה אוה"ת שה"ש כרך ב ע' תרעט ואילך. סה"מ תרס"ב ע' שלה. תרע"ח ע' קצג.

14) מד"ה הוי' לי בעוזרי התשי"ז (סה"מ מלוקט ב ע' נה ואילך).

15) ראה פרשת ימים אלו באריכות בסה"מ שם שבהערה 1.

16) קונטרסים שם. סה"מ תרפ"ז ע' רא.

17) שם ע' רח.

18) וכן אמר עוד מאמר בד"ה זה (שם) בש"פ פינחס, שאז עלה לתורה וברך ברכת הגומל.

19) ראה מצויד וראב"ע עה"פ כאן.

20) להעיר מסדר ברכת הנהנין לאדה"ז פ"ב ס"ז.

21) ל' אדה"ז שם פ"ג ס"ה.

22) ונראה שלא בירך הגומל שהוא מפני שעדיין לא חזר לביתו ולא נקרא "יצא מהסכנה לגמרי", דאל"כ לא הו"ל להמתין בברכת הגומל עד שבת, כפסק אדה"ז (שם, משו"ע או"ח סרי"ט ס"ו ומ"א שם) "ונכון שלא לאחר ג' ימים לפיכך אם יצא מן הסכנה ביום ב' . . . יברך . . . בלא ס"ת ולא ימתין עד יום ה'", וצ"ל שאמירת תורה, שאמר בד"ה ברוך הגומל קודם לש"ק, זהו בדוגמת לימוד ההלכה בסמיכות לזמן קיומה.

שבח והודי' להקב"ה (גם כשאי אפשר עדיין לברך עלי' ברכת הגומל), וא"כ הי' לו להתחיל המאמר בלשון אחר של שבח והודי'²³ (לא "ברוך הגומל"), ועאכו"כ שזמנה לפני בקשה נוספת, ובפרט – לפני הבקשה "ואני אראה בשונאי".

ב. והביאור בזה: בהקדים שנוסף על הנס הגדול בעצם גאולתו של הרבי, היו אז בקשר לזה כמה וכמה נסים פרטיים וביניהם: מאורע שבשעתו לא שמו לו לב, אבל עתה כשמעיינים בענין באופן רגוע, רואים שבאמת הי' נס הכי גדול, שאין לו אפילו אחיזה בדרכי הטבע, והוא הסדר במדינה ההיא הי' (וכך הוא ג"כ המצב כעת), שכל תושבי המדינה היו תחת בחינה של עיני הממשלה, ובפרט מי שהי' קשור עם מאסר, שאז נערך "חיפוש מחופש"²⁴, ועקבו "בשבע עינים" אחרי כל מי שהיתה לו שייכות עם הרבי.

ואעפ"כ מיד כשהתפרסם מאסרו של הרבי, התחילו עשרות יהודים להתעסק בפעולות שונות ובהשתדלות לשחררו²⁵, מבלי להתחשב בכך שהם במעקב, ובסכנות העוללות לנבוע מכך.

יתירה מזו, הם עשו זאת בגילוי, והם שלחו מכתבים בשמותיהם המלאים. ויתירה מזו, הם בעצמם פנו אל הגורמים הממשלתיים שהיו אחראים על הפסקי דין, והשתדלו להשפיע עליהם.

וכאן רואים דבר פלא: לא הי' אחד ויחיד מכל מי שהשתדלו בזה שניזון באופן כלשהו, לא בדברים הנוגעים בנפש, ולא בדברים הנוגעים בגוף, ואפילו לא בעינים של ממוץ ופרנסה!²⁶

אמנם "שלוחי מצוה אינן ניזוקין", אולם "היכא דשכיחא היזיקא"²⁷ אין זה כך, כמ"ש בגמרא ופוסקים²⁸ (ובפרט שהיהודים שגרמו למאסר, היו בבחינת "שכיחא היזיקא" לגמרי, ואף יותר מזה).

ופלא זה גדול עוד יותר, הרי בזמן שקדם המאסר, ועד"ז לאחרי, היו כאלה שהקשר שלהם עם בעל הגאולה הזיק להם בגשמיות (אומנם ברוחניות הי' קשר זה למעלה גבוה, ובאופן של באין ערוך, אבל בגשמיות היו שסבלו מכך). אך גם

(23) ע"ד התחלת מכתב כ"ק מו"ח אדמו"ר מאותו היום (סה"מ תרפ"ז ע' רעה. אג"ק של ח"א ע' תקצט) – "הודו להוי' כי טוב כי לעולם חסדו".

(24) ע"ד ל' הכתוב – תהלים סד, ז. וראה מפסחים ז, ב.

(25) ראה ס' התולדות אדמו"ר מהוריי"צ ח"ג פי"ז ואילך.

(26) ע"ד הל' בהתרת נדרים בער"ה.

(27) שם.

(28) פסחים ח, ב. וש"נ. שו"ע אדה"ז או"ח סתל"ג סל"ב.

אנשים הללו, היו בנוגע להשתדלותם למען שחרור הרבי וגאולתו, הנה אף אחד מהם לא ניזוק (כנ"ל)! וזאת אפילו בימי המאסר, עוד לפני שהגיע נס השחרור והגאולה, כשהסכנה היתה בכל תוקפה. ובודאי שאף אחד מהם לא ניזוק לאחרי הגאולה, גם בתקופה שלאחרי זה, לאחר שהרבי יצא ממדינה ההיא.

ג. עוד זאת, מבחינה מסוימת נס זה גדול יותר מנס הגאולה עצמה, אפילו מצד חישובים טבעיים: גאולתו של הרבי היתה נס גלוי, אבל היתה לו אחיזה (ולבוש) בטבע – כמה אנשים בעלי השפעה וכו' במדינה עצמה ומחוצה לה השתדלו עבורו (בדרכי הטבע). ואילו המשתדלים עבור הרבי, ובפרט אלו שהלכו בעצמם למקומות ולמשרדים הגבוהים ביותר כדי לבקש את שחרורו של הרבי, הרי עפ"י שכל אנושי לא היתה להם שום הגנה!

ועד"ז מצד רוחניות הענינים: כמובן, שגאולת הרבי קשורה עם זכות של מסירות נפש עבור הרבצת תורה וחיזוק היהדות והפצתה, קשור עם זכות אבות, ועוד כמה וכמה זכויות. ואעפ"כ הגאולה הגיעה לאחרי שהי' לו צער רב, הכרוך לשבת בבית האסורים, עם כל היסורים שהיו לו שם, ולאח"ז השליחה לגלות וכו' וכו'.

משא"כ אלו שהשתדלו עבור הרבי, כולל אותם שלא הי' להם מסירות נפש עבור עניני תורה ומצות, הנה גם בחייהם הפרטים לא היו שומרי תומ"צ, והיו שייכים למפלגות וכו'. ואעפ"כ ההשתדלות שלהם לא הזיקה, והכל עבר באופן חלק!

ד. ויש לומר בדרך אפשר, שאת זה הרבי פעל או ע"י שביאר (או ע"י שניהם יחד) תיכף לאחרי בשורת הגאולה את המאמר עה"פ "הוי' לי בעוזרי": מיד בתחילת המאמר מתעכב הרבי²⁹ על לשון הפסוק "הוי' לי בעוזרי", ושואל שמכך משמע בהשקפה ראשונה "שהאדם יש לו עוזרים רבים והקב"ה הוא עמהם", והרי באמת³⁰ ש"אין עוד מלבדו, ורק הוא לבדו ית' הבורא . . . ועוזר לו בכל אשר לו, וכמ"ש הרמב"ם³¹ יסוד היסודות ועמוד החכמות לידע שיש שם מצוי ראשון . . . וכל הנמצאים . . . לא נמצאו אלא מאמיתת הימצאו" (ובסוף המאמר מתרץ הרבי ש"עוזרי קאי על הביורורים המתבררים שהם העוזרים האמיתיים של האדם, וע"ד התלמידים שנקראים בנים³², והכוונה ב"הוי' לי בעוזרי" הוא שפועלים ש"גם בהעוזרים יהי' גילוי שם הוי'").

(29) ראה גם ד"ה הוי' לי בעוזרי בלקו"ת (שמע"צ פח, א). סה"מ תקס"ד ע' רכט.

(30) להעיר גם מראב"ע עה"פ כאן.

(31) ריש ה' יסוה"ת.

(32) ראה פרש"י ואתחנן ו, ז (מספרי שם).

וי"ל שבכך רצה הרבי לפסוק דין³³ של תורה (ובתורה גופא, במאמר חסידות, פנימיות התורה, שנקראת חכמת האמת) בנוגע לכל אלה משתדלים עבור שחרורו, שאע"פ ש'בהשקפה ראשונה' נראה (בדרך הטבע) שהם היו "עוזרי" – ועי"ז היו מהמצב של סכנה גלוי' עבור ה"עוזר", ובמילא היו זקוקים לזכויות גדולות ומיוחדות כדי שינצלו, ובפרט – באופן שלא יישאר שוב רושם כלל וכלל, ומאחר שהמצב לא הי' (תמיד) כזה כנ"ל, לכן פסק הרבי שזהו רק השקפה ראשונה, אבל באמת הרי "אין עוד מלבדו, ורק הוא לבדו הוא ית' הבורא . . ועוזר לו", והעזר הוא של "הוא לבדו הוא".

ולא רק שכן הוא האמת, אלא יתירה מזו, זה הי' ניכר בגילוי (ע"י אמירת המאמר) שהעזר הוא רק של "הוא לבדו הוא".

וענין זה התבטא בגילוי גם אצל ה"עוזרים" המשתדלים עבור הרבי עשו זאת לא עפ"י חשבונות שכליים, אלא כל אחד מהם מסר נפשו עבור זה ללא שום חשבון³⁴, והלכו בכל הדרכים המסוכנות, אולי יצליחו עכ"פ להקל את המאסר, או אפילו לעזור להביא את גאולה.

ולכן הרי בנדון זה לא תפסה מקום כלל מציאותם, ויכלו לראות בפעולותיהם בגילוי שאין זה העזר שלהם, אלא זה בא מ"הוא לבדו הוא", שהקב"ה לבדו עושה כל זה.

ולפי זה מובן הטעם שזה לא הזיק באיזה אופן שהוא (אפילו לא אח"ז), כי זהו העזר של "הוא לבדו הוא", של "אמיתת המצאו"³⁵, ולא שייך שמישהו יפגע בזה. יתירה מזו, לא צריך להיזקק ל"נס" שזה לא יזיק, כי עפ"י טבע אי אפשר לפגוע ב"אמיתת המצאו".

33) עפ"י יומתק מה שמביא תיכף בתחילת המאמר מהרמב"ם דוקא "יסוד היסודות כו'" (שלא הובא בלקו"ת וסה"מ תקס"ד שם) – כי הרמב"ם הוא ספר "הלכות הלכות" (הקדמת הרמב"ם לס' היד).

34) וי"ל שגם ענין זה נרמז בהמאמר, שמאריך ד"בעת צרה ר"ל . . . אנו רואים . . . דטבע בנ"א . . . הם מתקרבים לכל אשר יצליח, וכמ"ש רבים אוהבי עשיר ומתרחקים מכל קשי יום ומר נפש ר"ל, שמזה היכחה, שההשתדלות של האנשים ההם עבור כ"ק מו"ח אדמו"ר לא היתה מצד טבע נפשם, אלא ענין של מסירות נפש (להעיר מתו"א תולדות יט, סע"ב ואילך).

35) עפ"י יומתק מה שמביא בתחילת המאמר "דד' תיבות אלו יסוד היסודות ועמוד החכמות הם ר"ת הוי" (ומאריך דשם הוי' הוא המהווה ורק שההתהוות בפועל הוא ע"י שם אלקים) – כי בזה מדגיש שהעזר הזה אינו מתייחס לשם אלקים (מדת הגבורה והצמצום) כי אם לשם הוי', שאין מקום למציאות, אין עוד מלבדו כי הוא המהווה המציאות וכו'.

ונמצא שלאמיתתו של דבר, לא עמדו ב"מקום סכנה"³⁶ (שלשם כך צריך נס גדול להינצל מזה), כי זה נעשה בגילוי מצד "אמיתת המצאו" (אלא שזה התבצע ע"י פלוני ופלוני כו'), כך שמלכתחילה אין מקום שלמישהו יהי נזק באיזה אופן שהוא, כי במקרה זה כך הוא טבע הדברים.

ה. אולם, יחד עם זאת יש צורך להבהיר – ולכן מבאר בהמאמר עוד ענין כדלקמן. לכאורה לפי הנ"ל אפשר לבוא לידי מסקנה, שלא מגיע להם ח"ו כל שכר, כי העזר שלהם אינו מתייחס אליהם, אלא ל"אמיתת המצאו", אשר "אין עוד מלבדו".

והרי אין זה כן, כי "אין הקב"ה מקפח שכר כל ברי"³⁷, ועאכו"כ וק"ו וכו' שכל אלה אשר מסרו נפשם למען שחרורו של הרבי וגאולתו, שכרם רב הוא, ואת זה מבהיר הרבי בסוף המאמר, כאשר הוא מפרש (כנ"ל) "הוי' לי בעוזרי", שהעוזרים הם ה"בירורים המתבררים" (על דרך מ"ש במשנה³⁸ ש"העושה מצוה . . קונה לו פרקליט" – שמכל מצוה³⁹ נברא מלאך שעוזר לו), והרבי גם מוסיף: "ועל דרך התלמידים שנקראים בנים".

ולכאורה: מהי שייך הענין שהתלמידים נקראים בנים ל"הוי' לי בעוזרי"? אלא במילים אלו מדגיש הרבי, שהפירוש "בעוזרי" נשאר כפשוטו, שישנם "עוזרים רבים", כולל "עוזרים" כפשוטו – היהודים שעזרו לו, ובכך נעשו תלמידיו ובניו, כי זה שהם בחרו בבחירה חופשית להשתדל עבורו הם נקראים "עוזרי", ומקבלים על כך מלוא השכר⁴⁰.

ואעפ"כ אין זה בסתירה למה שהוא כותב בתחילת המאמר ש"אין עוד מלבדו, ורק הוא לבדו הוא ית' הבורא . . ועוזר לו", כי "הוי' לי בעוזרי" פירושו (כמ"ש

36 דידועה השקו"ט אם מחויב להכנס לספק סכנה להציל את חבירו (ראה ב"י וב"ח לטור חו"מ בסופו. וראה אנצקלופדי' תלמודית ע' הצלת נפשות ע' שמח-ט. וש"נ) – ב' הדיעות הובא בשו"ע אדה"ז חלק חו"מ הל' נזקי גוף ונפש כו' (סעיף ז), ומסיק 'וספק נפשות להקל'. ובהל' שבת (ששכ"ט ס"ח) סתם כדיעה הב' (שאין להכנס בספק סכנה). ולהעיר שבנדו"ד: א) ההשתדלות כו' במדינה היא כו' היתה יותר (מתם) ספק סכנה. ב) לאידך, הצלחת ההשתדלות (ע"י הנמצאים במדינת, תחת ממשלה היא) היתה בספק גדול, וצ"ע האם גם בנדון כזה יש חיוב (גם לדיעה הא') ליכנס בספק סכנה. וראה אנצקלופדי' תלמודית שם. ואכ"מ.

37 מכילתא ורש"י משפטים כב, ל. וראה ב"ק לח, ב "אין הקב"ה מקפח שכר כל ברי' אפילו שכר שיחה".

38 אבות פ"ד מ"א. וראה מפרשים שם.

39 ראה לקו"ת שם (צ, סע"א ואילך. וראה סה"מ תקס"ד ע' רלג) – הביאור (ע"ד החסידות) "איך המצות הם עוזרי".

40 ראה דרמ"צ ו, ב (ע"פ ב"ק צב, ב "חמרא למרי' טיבותא לשקיי") נתבאר בלקו"ש ח"ז ע' 14 הערה

22. עיי"ש.

בסוף המאמר כנ"ל), שבעוזרי גופא מאיר גילוי שם הוי". זאת אומרת, שהכח המניע של העזר הוא הוי"⁴¹, המאיר ב"עוזרי".

וי"ל שזהו ג"כ הטעם שהרבי הקדים את המאמר "הוי' לי בעוזרי" לפני המאמר "ברוך הגומל", כי לכל לראש צריך להבהיר⁴² שמה"טוב שגמלני" לא יצא אצל הזולת ענין שלא כדבעי, ובפרט אצל אלו שהשתדלו בהצלתו, ולא רק זה, אלא שיקבלו את מלוא השכר, ורק אח"כ הוא מודה לה' הצלתו כו'.

ו. במאמר זה (בתחילתו) שואל הרבי על החלק השני של הפסוק, למה מבקשים "ואני אראה בשונאי" (שאני יראה בנקמה של שונאי), לכאורה היתה הבקשה צריכה להיות האויבים והשונאים יהפכו לאוהבים וקרובים?

והרבי מוסיף⁴³ "והגם דכל שנאתו של דוד הי' רק לשונאי ה', וכמ"ש⁴⁴ הלא משנאיך הוי' אשנא ובתקוממיך אתקוטט, ומ"מ הלא כתיב⁴⁵ יתמו חטאים מן הארץ, וארז"ל⁴⁶ חטאים כתיב ולא חוטאים, והיינו שהחוטאים יעשו תשובה".

וי"ל שבכך מבהיר הרבי ענין נוסף בקשר לגאולתו (שבא עוד לפני אמירת "הגומל"), אלא מן הקצה השני: אלו שאסרו את הרבי וגרמו לו ייסורים, לא רק של הגוף אלא בעיקר של הנפש: הפריעו לו בעבודת ה', ובפרט בהיותו במאסר, והם היו בגדר "משנאיך הוי' אשנא", ולכן לכאורה הי' מתאים שלאחרי הניצחון עליהם, היחס אליהם יהי' "ואני ארא בשונאי" כפשוטו, ענין של נקמה, כמובן לא נקמה אישית ח"ו, אלא נקמת הוי' ("משנאיך הוי'").

ואת זה שולל הרבי מיד בתחילת המאמר, שאפילו בנוגע ל"שונאי" שהם בגדר "משנאיך הוי'", צריכה להיות הבקשה (לא "אראה בשונאי" כפשוטו, אלא) "יתמו חטאים ולא חוטאים", כי צריך להתפלל⁴⁷ "שהחוטאים יעשו תשובה".

(41) ראה לעיל הערה 103 הדיוק בתחילת המאמר בנוגע לשם הוי', שמצד הוי' אין מקום למציאות. (42) ומה שאמר מאמר זה לאחרי גאולתו – י"ל כי אמירת פסק זה בתורה היתה כדי שתפעול בעולם, ולכן שייך זה להזמן של הגאולה שאז כבר התחיל הביטול של כח הלעו"ז כו'. בסגנון אחר: גאולת כ"ק מו"ח אדמו"ר היא שהביאה עמה ופעלה "גאולה" לכל העוזרים בגאולתו, וגילה זה למטה בפועל (בהעוזרים) ע"י אמירת המאמר, "פסק" התורה. אבל "פסק" זה פעל גם למפרע (על הזמן שקודם הגאולה), כי התורה היא למעלה מזמן, וכדברי הירושלמי הידועים (נדרים פ"ו ה"ח. ועוד) שע"י פסק ב"ד בתולתי' חוזרין. וגם זה שייך לההדגשה בהמאמר על שם הוי' (ראה הערה 113), כי הוי' הוא למעלה מהזמן, ה' הוה ויהי' כאחד (רע"מ בזח"ג רנז, סע"ב. שער היחודה פ"ז).

(43) ראה גם ס' הערכים-חב"ד ערך אהבת ישראל (ע' תרכ"ז. וש"נ) – ע"ד הנהגת כ"ק מו"ח אדמו"ר.

(44) תהלים קלט, כא.

(45) שם קד, לה. וראה "תהלות מנחם" ח"ד עה"פ שם.

(46) ברכות י, רע"א.

(47) ראה ברכות שם.

וזהו הקשר בין שני הענינים שבפסוק: בשעה שמרגישים ש"אין עוד מלבדו ורק הוא לבדו הוא ית' הבורא כו" – "הוי' לי בעוזרי", צריכה להיות ההכרה שבאמת גם האפשרות שיש "שונאי" אינה מחמת שיש להם כח ח', אלא (כמבואר בארוכה באגה"ק⁴⁸) "כי הוי' אמר לו קלל"⁴⁹. ובמילא אין מקום שיתעורר רגש של נקמה כלפיהם, כמובן מאגה"ק שם (כפי שהרבי שולל זאת בפירושו ל"ואני אראה בשונאי").

ז. ומהו התוכן של "ואני אראה בשונאי"? מבאר הרבי בסוף המאמר⁵⁰: "בכדי להגיע לבחי' ראי' ("ואני אראה") וכמאמר⁵¹ איהו חכם הרואה את הנולד . . הוא ע"י המנגד דוקא ("בשונאי")."

זאת אומרת, לא זו בלבד ש"שונאי" אינם גורמים רגש של נקמה, אלא אדרבה, בידועו שכשנפגש עם מנגד, שונא, זהו דבר שמגיע מלמעלה, והמנגד הוא שליח של הקב"ה ("הוי' אמר לו קלל"), הוא מחפש ומוציא את ההוראה מלמעלה שעליו ללמוד בעבודתו הפרטית, עד לאופן של ראי' בזה⁵², ומגיע למסקנה שכל זה הוא כדי להביאו לדרגא גבוהה יותר בעבודת ה', עבודה באופן של ראי'⁵³.

ורק לאחר שמיבין ומרגיש את הענין של "הוי' לי בעוזרי ואני אראה בשונאי", ובשני הפרטים שבזה, הן בנוגע ל"עוזרי" והן בנוגע ל"שונאי", שהכל הוא מענין של "הוי' לי" (כי "אין עוד מלבדו"), אז מגיע בשלימות ל"ברוך הגומל כו' שגמלני טוב", שמרגיש שזהו "גמלני" מהקב"ה בעצמו.

וזה נמשך לטוב גלוי, בטוב הנראה והנגלה למטה מעשרה טפחים, עד (בלשון הרבי⁵⁴) גם מחזיקי התורה הם מאושרים ומבורכים בכל טוב⁵⁵.

תהלות מנחם עה"פ

(48) סכ"ה. וראה בארוכה בלקו"ש ח"ז שם.

(49) שמואל-ב טז, י. הובא בתחילת המאמר שם.

(50) ראה גם לקו"ת שם ז, ב. סה"מ תקס"ד שם.

(51) תמיד לב, א.

(52) שהיא למעלה משמיעה והבנה סתם (תו"א עה, א. לקו"ת צו יז, ב. ואתחנן ג, ג. ובכ"מ).

(53) בהמאמר שם לפניו מפרש "ואני אראה בשונאי" – ע"י עבודתו הוא מוציא את הניצוץ והרע

מתבטל מאיליו. וי"ל דב' הפירושים ב"ואני אראה בשונאי": (א) שהרע מתבטל כו'. (ב) שיגיע לבחי' ראי' ע"י המנגד, הם בהתאם לב' הסוגים ב"שונאי": (א) מאוה"ע כו' שהם מג' קליפות הטמאות לגמרי (תניא ספ"א) בהם הענין ד'ואני אראה בשונאי" הוא ש"מוציא את הניצוץ והרע מתבטל מאיליו". (ב) מבניי ד'ישראל אע"פ שחטא ישראל הוא (סנהדרין מד, רע"א) אין לומר עליהם "מוציא את הניצוץ" (ראה תניא ספ"א. סה"מ קונטרסים ח"א רס, א), ומתפללים עליהם "יתמו חטאים ולא חוטאים". ולגבם הענין ד'ואני אראה בשונאי" הוא שע"י מגיעים לבחי' ראי'.

(54) סד"ה ברוך הגומל הב' (דש"פ פינחס תרפ"ז).

(55) מלקו"ש כח"ח ע' 149 (משיחות י"ב תמוז וס"פ בלק ה'תשכ"ז). וראה גם שיחת י"ב תמוז ה'תשכ"ה.

קי"ח, ח – טוב לחסות בה' מבטח באדם

כ"ק אדמו"ר הזקן

קעא

טוב לחסות בה' מבטוח באדם. להבין מהו טוב דמשמע שגם באדם רשאי לבטוח אלא שיותר יטוב לבטוח בה' והלא כתיב אל תבטחו בנדיבים בן אדם כו'. וגם להבין דגבי הקב"ה כתיב לחסות וגבי אדם מבטוח. אך הענין דבאדם כתיב בקמץ תחת הבית במקום ה"א הידוע כלומר באדם הידוע הוא בחי' אדם העליון כמ"ש ועל דמות הכסא כו' ומבטוח הוא מלשון וטח את הבית שהוא לשון טיחה ודיבוק שדבקה בחינה זו בפנימיותו ותוך תוכו. ולחסות הוא שחוסה בצל ומקיף שמלמעלה. וזהו טוב לחסות בבחינת מקיף שמבחי' הוי' יותר מבחי' השראת פנימיות של בחי' אדם העליון כו' (א' באדרא דנשא (דקל"ט ב') דבכל אתר דאדכר אדם הכא לא אדכר אלא בשמא קדישא כו' ואיתא שם בהפירושי' דטוב לחסות בהוי' היינו הארת א"א מבטוח באדם שהוא בחי' ז"א ע"ש בספר רוח דוד). ולהבין ביאור זה בעבודת ה' מהו בחי' אדם העליון כו' הוא כי הנה יש כמה מיני התבוננות יש שתכנס בקרב איש ולב עמוק שיהא הלב מתפעל ומתלהט ואעפ"כ מפני זה לא נהפך ממהותו רק שנתקעה האהבה בלבו במקום אשר הוא שם כי הלב הוא כלי קיבול לאהבה זו כאשר יוכל שאת. ויש התבוננות שהיא למעלה בהשגת מוחו ובינתו והלב קטן מהכיל התבוננות זו שאלו היה מגיע עד הלב היה כלה שארו ולבבו בכלות הנפש כו'. ויש אשר גם מוחו לא סביל כו' והוא ענין תפלה בלחש ובחשאי כו' שהוא ביטול השגת הנפש למעלה מכאשר תוכל נפשו שאת כו' (עמ"ש סד"ה יהודה אתה וסד"ה השמים כסאי ועמ"ש בד"ה אלה פקודי ובד"ה שימני כחותם) והנה ההתבוננות שתכנס בלב איש להיות הלב כלי מכוון לשבתה הוא נקרא בחי' אדם בעל שכל ומדות כו' משא"כ בחי' הוי' הוא מה שהוא למעלה מכאשר תכול הנפש שאת כו' (ואפשר דההתבוננות בבחי' ממכ"ע נקרא אדם משא"כ בחי' סוכ"ע הוא בחי' הוי'. ועמ"ש בד"ה וידעת היום בענין דעת ואמונה כו'. ואפשר לומר שזהו ענין מוחין דתש"י ומוחין דתש"ר) וזהו טוב לחסות בהוי' הגם שיהיה בבחי' מקיף מבחי' הוי' ולא יוכל ליכנס בגילוי הלב אעפ"כ טוב יותר מלהיות בטוח בבחי' אדם לפי שכל גוים סבבוני כו' שיש בחי' גוים הם הגוף ונפש הבהמית שמקליפת נוגה והם הם הסובבים ומלבישים את הנפש והם הם הטורדים ומפילים מחשבות זרות אפילו באמצע התפלה כי יניקתם מצירופי אותיות הדבור בין צירוף לצירוף שהוא בחי' מקום חלל כו' שם יוכלו לינק ולאחוז באדם להפיל בו מחשבות חוץ וכן המדות שבגוף ונפש הבהמית מלבישים מדות הנפש אלקות שהאבה שבנפש אלקית היא מסותרת ומלובשת בגוף ונפש הבהמית. ולכן הגם שמעורר את האהבה לה' בתפלתו בקרב איש ולב עמוק כאשר תוכל נפשו שאת

אעפ"כ אחר התפלה לא נשאר רק הרשימו וכו'. אבל ההתבוננות שלמעלה מעלה מכדי שתוכל הנפש שאת והוא ביטול השגת הנפש אע"פ שהוא בבחינת מקיף מלמעלה הנה על זה כתיב בשם הוי' כי אמילם. פי' אמילם יש בו ב' פירושים לשון כריתה והיינו בסור מרע ממש שמשלש קליפות הטמאות ולשון מילה דהיינו כריתת הערלה החופפת כו' דהיינו בחי' המותרות שמק"נ ולהיות קדש עצמך במותר לך והטעם כי בחי' המקיף הוא שמקיף וסובב את הנפש מכל צד וכמשל מי שטרוד מאד במחשבה אחת שמקיפתו ומלבישתו במאד מאד עד שלא יסח דעתו ממנה כלל אף בעשותו דברים אחרים והולך אנה ואנה אעפ"כ מחשבה זו לא תזוז ממנו. וכך הוא בחי' המקיף שמלמעלה הוא נצחי בל ימוט עולם ועד. ולכן הוא אף שכל גוים סבבוני כו' (ועמ"ש בפ' אמור בביאור ע"פ וספרתם לכם) משא"כ בבחינת אדם כתיב עת אשר שלט האדם באדם שיש שליטה וממשלה ח"ו לאדם אחר שמקליפה הגם שהוא לרע לו לאחר זמן כו'. אך מ"מ ת"ל בחי' אדם ג"כ כי העיקר שיהיה הוי' לי כו' והיינו בחי' קליטה כנ"ל שהוא בחינת אדם כי זכר ונקבה בראם ויקרא שמם אדם. וכל האזרח בישראל. פי' בתוך ישראל ובפנימיותם כו' כנ"ל. כי מי שהוא בבחי' מקיף מלמעלה נקרא בחינת צל ולא אורה נגלית וכדכתיב ה' צלך על יד ימינך יומם השמש לא יככה כו'. שהצל שהוא בחי' מקיף הוא שמירה מהחיצונים כו' אלא לפי שכל גוים סבבוני כו' לפיכך טוב יותר לחסות בה' כו' שבבחינה זו יותר טוב המקיף כו' ובבחינה אחרת יותר טוב בחינת אדם כנ"ל:

ד לקו"ת דרושים לשמ"ע צ, ד

קעב

טוב לחסות בה' וגו'. הנה אנו אומרים בתפלת שבת וי"ט קדשנו במצותיך תחלה. ואח"כ ותן חלקנו בתורתך כי אי אפשר להיות חלק בתורת ה' בלתי אם יקיים מצותיו קדשנו במצותיך תחלה וביאור הענין כי ענין ותן חלקנו בתורתך הוא כדכתיב ביום השמיני עצרת תהיה לכם. פי' עצרת קליטה שכנס"י קולטת טיפת החכמה דהיינו התורה שירדה מרצונו וחכמתו ית' אלא שנתגשמה כמ"ש מוריד הגשם ובהיות כל איש ישראל לומד התורה וחוזר על לימודו ותופס בזכרונו היטב נק' בחי' זו בחי' קולטת וכן בענין התפלה שהיא ע"י הדעת והתקשרות במוחו ולבו שיתקע בחוזק במחשבתו בבחי' הרגשה וכענין שאמרו"ל הכר את בוראך שנתפס לתוך מוחו וגם לתוך לבו להיות לו רעותא דלבא מעומקא דלבא לה' לבדו והנה כמו למשל כי יקח איש אשה שצריך לקדש' מתחלה שנותן לה א' פרוטה או שוה פרוטה רק שתהי' דבר שתוכל לקנות לה חיי נפשה כך א"א להיות כנ"י בבחי' קולטת כ"א כאשר ימשוך לה חיות אלקות מלמעלה. (ועמ"ש סד"ה וארשתיך לי כו' וידעת) וענין הקדושין הוא כמ"ש והייתם קדושים כו' ואבדיל אתכם לי כו' להיות לי כו'. וזהו פי' הרי את מקודשת לי. פי' שתהיה

מובדל ומפרש לי לשמי. וזהו ענין כוונת כל המצות כי מצות צריכות כוונה. פי' לדעת המכוון בהם והמכוון הוא להיות מובדל מן התאוות ומכל מדות הרעות. ולכן תקנו חז"ל לומר אשר קדשנו במצותיו בברכות המצות ועי"ז יוכל להיות לו בחי' קליטה הנ"ל בתורה ותפלה משא"כ בלא בחי' קדושין הנ"ל א"א להיות לו בחי' קליטה הנ"ל ונק' פולטת ח"ו והנה ענין המשכת בחי' קדושין הנ"ל הוא מלמעלה מבחינת סוכ"ע בחי' טבעת קדושין ששם שוה הכל אצלו היה הוה ויהיה ברגע אחד ואין בו שום שינוי ח"ו וכמ"ש גדול ה' ומהולל מאד ולגדולתו אין חקר פי' שגדולת ה' היא מאד בלי שיעור והפסק וכמו שאמרז"ל מן הארץ לרקיע כו' רגלי החיות כנגד כולם כו' אבל ולגדולתו אין חקר פי' ולגדולתו בעצמו אין שייך לשון גדולה וזהו שארז"ל במקום שאתה מוצא גדולתו של הקב"ה שם אתה מוצא ענוותנותו שצלו ית' גדולה לענוה יחשב כי לשון גדולה נופל על התפשטות אורו בבחי' א"ס ואין קץ כו' ולא על מקור האור וחיי החיים שהוא מתגדל על דבר שהוא כאין ואפס ממש. וז"ש לך הוי' הגדולה. פי' כי מדת גדולה היא רק הוי' שנתהוה ממך והיינו ע"י צמצום והתפשטות והמשכה שע"ז מורים אותיות שם הוי' יו"ד צמצום כו'. וע"י התבוננות זו נמשך לאדם ג"כ לב נשבר ונדכה שיהיה שוה בעיניו כל עניני העולם שנופלים תחת הזמן עבר הוה ועתיד הוה ולא יתאוה להם ולא ישית לב אליהם כלל כי יאמר ללבו הרי קודם זה כמה שנים לא עלתה על לבי לכל לחשוב ולהרהר בענין זה ואחר כמה שנים לא יהיה הדבר ולא יבא כלל. ולכן גם עתה יהיה דומה בעיניו כאלו הוא קודם הזמן הזה ואחריו. וזהו איזהו חכם הרואה את הנולד שרואה בבחי' ראייה ממש מה שנולד אח"כ שלא יהיה הדבר הרע כמ"ש ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ וגו' וגם אחרית כל דבר הוא רמה ותולעה והוה ונפסד. וזהו אתה פוררת בעוזך ים. פי' ים נק' כמה בחי' שהם מצולות ים כמ"ש ותשליך במצולות ים כל חטאתם ואתה מפרר ומפזר אותם בעוזך היינו ע"י בחי' התבוננות הנ"ל אין לו תפיסת מקום כלל להחשב בבחי' יש רק יפרר ע"י בחי' לב נשבר ונדכה וזהו סימן של שמיני עצרת פז"ר קש"ב. פי' מתחלה פזר בבחי' פירור הנ"ל ואח"כ קשב אמריה כי כשאין לו בחי' פיזור ופירור הנ"ל אמרז"ל אין אני והוא יכולין לדור בעולם אחד. פי' כשתופס מקום בעולם. והנה כתיב וכל הרשעה כולה בעשן תכלה שבקל יוכל לדחות כמו העשן שהרוח בא ועוקרו אפי' הוא נושב מעט כמ"ש מארבע הרוחות בואי ופחי בהרוגים האלה ויחיו מפני שבאמת אין בהם ממשות כלל רק אם ישים אליו לבו להתבוננות הנ"ל:

וזהו טוב לחסות בה' מבטחח באדם טוב לחסות בה' מבטוח בנדיבים. ופי' בזהר שאין הכוונה על האדם הגשמי ונדיבים הגשמיים שא"כ לא היה אומר טוב לחסות בה' וגו'. דמשמע שגם לבטוח באדם ובנדיבים טוב הוא אלא שיותר טוב לחסות בה' דהא כתיב ארור הגבר אשר יבטח באדם וכתיב אל תבטחו בנדיבים וגו'. אך הכוונה הוא על אדם העליון והוא מ"ש ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם והוא בחי' תורה שבכתב שיש בה רמ"ח מ"ע ושס"ה ל"ת כמראה אדם שיש

בו רמ"ח אברין ושס"ה גידין (וכמ"ש מזה בד"ה ויאכילך את המן בפ' עקב) ובודאי טוב ויפה לדבק בתורתו ית' אך יותר טוב מזה לחסות בה'. לחסות פי' מלשון מחסה ומסתור והוא כמו למשל ענין מכסה החופה שבמדינותינו מקדשין תחת יריעה ובכמה מקומות פורסין טלית על החתן וכלה. ואמרז"ת כיון שפירש טליתו עליה שוב אינו יכול לבגוד בה כך הנה אצלו ית' כתיב עוטה אור כשלמה. ופורש טליתו מעטה לבושו מבחי' סוכ"ע להחיות לב נדכאים (ועמ"ש באגה"ק על פסוק זה דעוטה אור ועמ"ש בביאור ע"פ כי ביום הזה יכפר בענין לבושיה כתלג חיוור דקאי על התורה שהיא בחי' חשמל העליון מלמעלה מאצילות כו'. וע' עוד מענין עוטה אור בשמות רבה (פט"ו ור"פ י"ז) תרומה (פל"ג). ויקהל (פ"ג) אמור (פל"א) ובזח"ג (דרמ"ה ב' נ"ט ב'. ח"א ל"א סע"ב. צ' ע"א. קמ"ב ב'. ח"ב ט"ל ב' צ"ח סע"א קס"ד ב' ר"ט א'). ובספר עמ"ה שער עולם הבריאה פ"ג פי' עוטה אור כשלמה עולם המלבוש כו' והיינו אותיות התורה שהם בחי' לבושו ית'. ועמ"ש"ל סד"ה ביום השמע"צ ובביאור ע"פ את שבתותי תשמרו) וענין הנדיבים הוא מ"ש להושיבי עם נדיבים שכל ניצוצות נשמות ישראל מתעלים בי"ט. להושיבי עם נדיבים אלו האבות שהן הן המרכבה. כמ"ש נדיבי עמים נאספו עם אלקי אברהם (ועמ"ש ע"פ כרוה נדיבי העם ובפ' ויקהל ע"פ כל נדיב לבו. ובד"ה מה יפו פעמיך בענין בת נדיב) ואעפ"כ טוב יותר לחסות בה' כי הנה אמר דוד כל גוים סבבוני פי' שבבחי' אדם ונדיבים יוכל להיות בחי' נפילה להיות כל גוים סבבוני כו' אבל בשם ה' שהוא בחי' סוכ"ע כי אמילם אכרות ואמול ערת הלב כמ"ש ומלתם את ערלת לבבכם וכמ"ש מחיה מתים כו' כמ"ש ופחי בהרוגים ויחו והוא בחינת טל (ועיין בויקרא רבה אמור פ"ל ועמ"ש מזה בד"ה ויאכילך את המן שע"ז נאמר אשר לא ידעון אבותיך כו' והוא למעלה מבחינת אדם העליון. וענין לחסות בהוי' י"ל שזהו ענין פסוק ראשון דק"ש שמע ישראל הוי' אלקינו למסור נפשו באחד. שזהו למעלה מבחי' התורה. כמ"ש בד"ה מה יפו פעמיךנה"ל ו בביאור ע"פ אחת היא יונתי. ובביאור ע"פ ונקדשתי בתוך בני" וסד"ה כי קרוב אליך הדבר מאד ועי"ז נקראו נש"י ראשית תבואתה שהם הממשיכים גילוי אור א"ס בחכמה עילאה שהיא התורה שהיא בחי' לבושיה. וכמ"ש סד"ה ועשית בגדי קדש. ולעיל סד"ה ביום השמיני עצרת. בפ"י שמחת תורה שהתורה שהיא בחי' אור כשלמה היא בשמחה ע"י שאור א"ס ב"ה נמשך ומלוּבש בה ע"ש. ועמ"ש בפ' יתרו בד"ה זכור ושמור בדבור אחד. שהענין שנש"י ממשיכים ע"י מס"נ בק"ש שיהיה גילוי אור א"ס ב"ה שלמעלה מבחי' אדם שעז"נ כי לא אדם הוא נמשך ומתלבש בעסק תורתם ועבודתם בקיום המצות שבבחינת אדם וזהו ענין על שלא ברכו בתורה כו' ועמ"ש בד"ה וכל בניך ובד"ה השמים כסאי בפ"י לעשות ולקיים):

קעג

וכענין שפירש בענין טוב לחסות בה' מבטוח באדם ופרש"י חסיון זה אינו אלא לשון חסיון צל ודבר מועט הוא, מובטח דבר בריא וסמך חזק ואעפ"כ טוב לחסות בה' מהבטחת בני אדם עכ"ל. ומבואר בלקו"ת בדרושי שמע"צ דפירוש בבאדם היינו באדם העליון שעל הכסא שבבחי' זו שייך בטחון דבר חזק ואעפ"כ טוב לחסות בה', היינו בא"א, א"כ זה מובן ג"כ לומר שההארה מבחי' א"א עדיף מההמשכה שמעצמות ז"א כו'.

מאמרי אדה"ז תקסב ח"ב ע' תקצח

קעד

טוב לחסות בהוי' מבטוח באדם כו' הנה יש להבין מ"ש בתחלה לחסות שהוא בחי' מקיף כמו כי אתה הוי' מחסי ואח"כ מבטוח שהוא בחי' אור פנימי כי הוא לשון טיח ודיבוק כמו וטח את הבית שנתדבק האור בכלי והול"ל מלחסות באדם. אלא הענין הוא כך דרוטר טוב בחי' המקיף דהוי' מבחי' אור פנימי דאדם דמשמע דהגם שמהראוי הי' להיות האור פנימי דאדם טוב יותר מאור מקיף דהוי' עכ"ז טוב לחסות כו' ביאור כ"ז יובן עפ"י הקדמה מתחלה להבין ענין המקיף והפנימי כו' הנה ידוע בעבודת ה' דאותה ההתבוננות שהתפעלות שלה נוגע ללב וכנסה ומתיישבת בלב בהתפעלות הלב נק' בשם אור פנימי שהכלי מכיל אותה מפני שהאור מתצמצם ומתיישב בכלי כו' אבל כשהתבוננות היא מופלאת מאד מאד עד שאינה נתפסת עדיין גם בכלי השגתו בכח שכלו אז היא שוכנת על ההתפעלות הלב בבחי' מקיף וסובב עליה כ"א היתה מתפשטת ההארה מהתבוננות כזו הנפלאה בבחי' מקיף ותגיע ללב לא הי' כלי הלב מכיל אותה כלל דהיינו שהי' יוצא לגמרי מנרתקו וכמו כלה שארי ולבבי כו' לכך הי' בבחי' מקיף בלבד עד שאין הלב מרגישה כ"כ כמו בבחי' אור פנימי הנ"ל כדי שלא יכלה סלי לבבו מהארתה כו' וד"ל והנה יש במקיף זה מעלה וחסרון וחסרון הוא לגבי הלב מצד הלב שלא מאיר בו ב"כ מבחי' המקיף ולא יתפעל כ"כ ממנו והוא בהעדר אור משא"כ בהארת אור פנימי בלב הנה ירגיש ויתפעל הלב והרי הוא מלא אור בכל חלקיו כו' אמנם אין זה החסרון לגבי עצמות המקיף בהיות ידוע דאורו מופלא בערך מבחי' או"פ בנ"ל והמעלה הוא לגבי בחי' יניקת הז"מ רעות דנפש הבהמיות שיונקים מבחי' או"פ דוקא ולא מאור מקיף אלא אדרבה בורחים ומתבטלים מפניו כו' וביאור הדבר ידוע דאחר שבמדות אהבה דקדושה בתפלה יכול להתאחז אהבות הזרות אחר התפלה שלא לה' המה וכמו"ב מדת הכעס מסיבת רשפי אש התלהבות שהי' בתפלה והוא מפני שז' מדות רעות דקליפה מיבכים וחונים אצל כלי הז"מ דקדושה שבנפש אלקיח דומ"ע שהיא מלוכשת תוך נה"ב וכיוצא בזה במדת ההתנשאות שאחר התפלה שמה שנתפעל כו' וגם במח' דקדושה יאחזו

יניקות זרות במת"ז כי בהיות ידוע כמו שיש בחי' נקבי הזיעה בעו"ר כו' כמו"כ הן בחי' נקבי החללים שבין צירוף לצירוף באותיות הסת' והדיבור שמשם יונקים החיצונים כמ"ש במ"א מפני שהוא מקום חלל וריקן ממחשבה קדושה כו' וד"ל וכז"ל הוא רק מטעם שאור האהבה דקדושה נמשכה ונתיישרה בלב בבחי' או"פ כנ"ל שהוא מצומצם ויש לו קצבה וגבול כדי שתכיל הלב בלבד כו' וע"כ מיד שהכלה כח ההארה האלקי' יוכל לינק אהבה זרה וכנראה בחוש כאובר האדם יחליף כלי לבבו מאהבה וי לאה' אחרת הוא מפני שכלי לבבו קטן מהכיל ב' אהבות כא' וכאשר תסתלק אהבה ראשונה יכנוס בה אהבה אחרת כו' והיינו מפני שאהבה הראשונה יש לה הפסק אבל אם לא היתה פוסקת לא הי' מקום לכניסת אהבה זולתה וד"ל משא"כ מבחי' אור מקיף דהיינו ההתבוננות הנפלאה מכח ההשגה הנה מבואר למעלה שהי' שוכנת ומקפת מכל צדדי כלי הלב מטעם שלא תוכל כלי הלב להכילה כי אין לה הפסק כלל ולא תוכל להתצמצם במדה נקצבה כו' ע"כ היא מונעת מלהקרב דבר זר אל הלב כי בורחים מפניה אחר שסובבת מכל צד וכמו המגן ומחפה הגשמי' שינין על האדם כו' ולזה הי' עיקר מעלת המקיף שדוחה את החיצונים אעפ"י שלגבי הלב עצמו הוא בהעדר האור כנ"ל וד"ל והוא בחי' ביטול במציאות מכלי התפעלות הלב שבשמו"ע שהיא צלותא דבלחש דוקא מטעם זה וד"ל והנמשל מכל הנ"ל יובן בבחי' אדם העליון שהרי בצלם אלקים עשה אדם התחתון והיינו שבבחי' מדות עליונות לב העליון דאצי' הנק' אדם שעל הכסא כו' כידוע יש בו ג"כ בחי' אור פנימי ואור בקיה ככל הנ"ל באדם התחתון והוא כאשר בחי' ז"ת דאימא עילאה דאצי' מאירים ונמשכים במדות במדה וקצבה בלבד בבחי' פו"פ המתיישב בכלי כנ"ל אז יש מקום ושרש ל רש יניקת ז' המדות דנוגה דבריאה ויצי' כו' שנק' ג"כ אדם וזהו מ"ש עת אשר שלט האדם באדם כו' פי' אדם בליעל מקבל יניקה מאדם דקדושה כו' וכדמיון משל הנ"ל באדם התחתון מיניקות המדות הרעות אחר התפלה כו' וד"ל משא"כ כשבחי' מקיף דאו"א שוכנים סביב למדות דאצי' עד מתחת כגליהם כו' וכנ"ל במשל התבוננות המופלאות מהשגה כו' אזי לא יש מקום כלל להיות שרש לינקת אדם בליעל מטעם הנ"ל וד"ל ויובן הטעם הנ"ל יותר עד"מ שמה שאנו רואים כשהאדם טרוד בעמקות איזה ענין בעומק הטרדא מאד עד שאינו אלא במחשבה אחת בלבד דהיינו ובלא יכול להסיח דעתו ולזוז ממחשבתו אפי' רגע אחת לענין אחר זולתו הנה מחשבה זו הקיפו והלבישתו מכל צד עד שגם אם ילך אנה ויעשה מעשים רבים לא תזוז מחשבתו ממנו ולא ירגיש כלל באותם המעשים להיות לו לבלבול וביטול מלחשוב כו' וד"ל וכמו"כ עד"ז בחי' מקיף העליון והוא נמשך יבא מבחי' עמקות בינה ויורד ומקיף ומלביש עד מתחתית המדות עליונות לבלתי יבלבלם שום יניקת דבר זר כלל מפני שאינו רק כמו מח' אחת הנ"ל והוא נצחיות בל תמוט לעולם וד"ל.

וזהו טוב לחסות בה' מבטוח באדם דהנה באדם כתי' בקמץ תחת הבי"ת להורות על אדם הידוע דהיינו באדם העליון שעל הכסא כנ"ל והבטחון בו ה"מ הדביקות בה אור פממי כבמדות עליצות דאדם זן דלאחר שתטהר נדבק בכלי המדות אז מהכלים יבקע ההארה לכל המתדבקים בו בבחי' מרכבה כמו האבות שהיו מרכבה אברהם אוהבי לכלי חסד דאצי' כו' כידוע והנה למקבלי' את ההארה הזאת הוא טוב יותר מבחי' המקיפים הנ"ל דמדות הנ"ל להיותו בבחי' גילוי אור בתוך תוכם ממש וכמ"ש קרבת אלקי' לי טוב לי ממש כי מה בצע למקבל כאשר הארת המקיף סובב עליו הגם שהוא נכבד במעלה אם אינו תגיע אליו ממש ההארה בבחי' פנימיות תוך תוכו כו' ולכך הי' מהראוי שיהי' טוב הרב"ה יותר לבטוח באדם הזה מלחסות בהוי' בבחי' מקיף כנ"ל שהרי המקיף נק' בשם צל כמ"ש ה' צלך על יד ימינך כו' והרי אנו רואים שהצל הוא חשך ולא אור וכדוגמא זו יובן למעלה בבחי' צל המקיף לפי שהוא מופלא מן ההגיגה ולא נגלה כלל ק' בשם חשך כמו הצל הגשמי וכמ"ש ישות חשך סתרו כו' ואינו בבחי' ההארה כלל אבל בחי' או"פ שבאדם נק' אור ממש וכמ"ש למעלה בפסוק כל האזרח כו' ובאמת ה"ז הוא כל האדם להיות אור האלקי נקלט בנשמתו בבחי' גילוי אור דוקא והוא הנק' קליטה כנ"ל וזהו הוי' לי דוקא כו' ובלתי זה לא נק' בשם אדם כלל כמ"ש זכר ונקבה בראם ויקרא את שמם אדם אבל בלתי היחוד והזווג משפיע במקבל לא נק' אדם וכידוע בע"ח וד"ל ואמנם עכ"ז אמר שטוב יותר לחסות בה' מבטוח באדם כו' והוא מפני שמבואר למעלה דלגבי יניקת החיצונים טוב יותר הארת המקיף מפני שהוא דוחה חיצונים ובמ"ש ה' צלך כו' אז יומם השמש לא יבכה כו' פי' לא יתאחז יניקה של החיצונים באור השמש שהוא אורות מדות עליונות כידוע ולא יכה אורם בלל וכמ"ש ופניהם לא יחפרו כו' לפי שהמקיף הוא שמירה גדולה שלא יקרבו חיצונים כנ"ל אבל מה שמאיר בפנימיות יש יניקה לחיצונים כנ"ל ולהיות כי רוצה לומר בפסוק שלאחר זה כל גוים סבבוני כו' הקדים בתחלה התיקון לזה אינו אלא לחסות בש' הוי' דוקא במקיף ואז הגם אשר שלט כבר האדם באדם כנ"ל אבל הוא לרע לו כמ"ש כי גחלים אתה חותה על ראשו כו' מפני שיאבדו ויתפרדו מפני הארת המקיף כמ"ש קומה ה' ויפצו אויביך וד"ל.

והנה ג' פעמים נאמר כאן ביניקת החיצונים כל גוים סבבוני כו' וסבבוני גם סבבוני כו' סבוני כדבורים כו' וג' פעמים נזכר עליהם בשם ה' כי אמילם כו' הענין הוא דג' רגלים יש שנק' מועדי הוי' דהיינו שמתגלה תוספת הארה באצי' בפסח אור החסד ורועא ימינא כו' כמ"ש שלש פעמים בשנה כו' והג' ידות הן ימין ושמאל ותמצע בבחי' חג"ת דאצי' ובכל אחת יש בחי' מותרי השפע ליניקת החיצונים כמ"ש למעלה דיניקת החיצונים הוא בין צירוף לצירוף הנק' נקבי העור באורי' דנוק' כו' במ"ש בע"ח וכמ"ש בס"א ע"פ ועשתה את צפרניה גו' כמו שהיד בעצמה הרי היא בחי' הכלי לעבור בה השפע והצפרניים שבאצבעות

אינם יונקים אלא מבחי' מותרות שנגדלים ויונקים מן היד כו' וכמו"כ למעלה נאחזים יניקת החיצונים בטופרהא דנוק' כו כמו שר ישמעאל במותרות כלי חסד דרועא ימינא כו' וכאשר נחתך הציפריים נפרדו מיניקתם וימותו כו' וד"ל וזהו כל גוים סבבוני כו' לקחת יניקה בשעת תוספת האור במועדים ורגלים מטעם משל הנ"ל אבל בשם ה' כי אמילם פי' אמילם לשון כריתה וגם לשון מילה ושניהם אמת שנכרת ונפרד הרע שלהם ונופל לנמרי והטוב שבהם מתברר ועולה למעלה עד"מ כריתות הערלה והסרתה נו' וידוע דג' קליפת נוגה דבי"ע הם ג' קליפות ערלה כו' וזהו ענין ג' פעמיה בשם ה' הנז' כאן שני פעמים מתגלה ש' הוי' הוא אור המקיף הנ"ל כדי להכרית ג' יניקות החיצונים ולברר מהם הטוב ולהיות כי כל מועד כלול מג' רגלים וכן בג' עולמות בי"ע כל אחד כלול משלשתו כידוע לכך אומרים זה בהלל ג' פעמים בכל ר"ל ורגל וד"ל ומה שנק' יניקת החיצונים בשם סיבוב כמ"ש סבוני גם סבבוני כו' הוא כדוגמת קליפת הערלה כו' וכידוע דסביב רשעים תהלכו כמ"ש בע"ח דמעמד כל הקליפיה הוא בין לבושים ומקיפים לכלים דקדושה וע"כ בשם הוי' דוקא אמילם וד"ל.

מאמרי אדה"ז תקס"ד עמ' רלז ואילך

קצה

טוב לחסות בה' מבטוח באדם הנה יש ג"כ בחי' אדם היינו אדם דבריאה הוא בחי' א"ק אדם דיצירה הוא או"א אדם דעשי' הוא זו"נ כי או"א הם רק מעבר להיות מוחין לז"א וענין אד הוא בחי' אדמה לעליון כי הנה יש ג' בחי' מקיף ופנימי וכלי על הכל יש בחי' קו המדה היינו קו וחוט מבחי' אור א"ס שמודד ביותר ואח"כ מתעגל כו' להיות בחי' פנימים ומקיפין והיינו למדוד כמה יהי' אור בכל או"א והיינו כמו למשל המשפיע דבר חכמה והנה עצמות המשפיע אינה בערך ההתגלות רק השפע מזיו וגם ההשפע אינו יכול המקבל לקבל כולה ונשאר בבחי' מקיף ויכול להיות חלק הגדול נשאר במקיף ומעט בפנימי ולפעמים יכול להיות בהפוך אך דרך כלל נחלק לחצי חצי הא' דהיינו העליון מקיף וחצי הב' פנימי ונקרא עליון כי המשפיע משפיע תחילה המקיף והמקבל מקבל תחילה הפנימי כו' וד"ל. ומה אופן הקבלה יש כמה בחי' והכל נמדד ע"י המדה דהיינו קו המודד מהמשפיע שהוא מקיף הב' בחי' יחידה לכתר כמו עד"מ מנפש האדם שמה שמתלבש בגוף הוא רק גילוי הנפש ויש מקיף היינו בחי' העלם להגילוי דהיינו בחי' משכיל והוא בחי' חי' שבנפש אך מי המכריח לבחי' משכיל להיות נכנס בשכל כו' היא בחי' מזל היינו בחי' יחידה שבנפש שנשאר במקור חוצבה של הנפש שמכה אותה ואומר לו גדל כו'. וכן הוא למעלה בעשר ספירות דאצילות היינו אליו ולא למדותיו ולא לחכמתו בחי' אור אבא כמאמר והחכמה מאין תמצא והיינו בחי' אין מקור החכמה בחי' מקיף והיינו העלם לגילוי היינו שעומד להיות ממנו חכמה כמ"ש במ"א ויש בחי' מקיף ב' ונקרא כתרים דע"ס והם ע"ס הגנוזות

במאצילן והיינו בבחי' עולמות א"ס שהוא לגבי א"ס בבחי' גילוי הוא בחי' כתר והספירות הם ספירות דאצילות כי הנה כתר הוא בחי' רצון וידוע שרצון הנפש הוא עד"מ שיטוף הנפש לדבר לזולתו א"כ אינו עצם הנפש רק בחי' תחתונה שבה הוא בחי' התפשטות ממנה ויש לו ג"כ קו המדה למקיף ופנימי שהוא עצם ספירות כתר וטעם הרצון עד"מ כי אף שרצון הוא למעלה מטעם ודעת היינו שאין לו טעם גילוי אבל בהעלם מוכרח להיות טעם שהרי אנו רואים שיש רצון כן ולפעמים בהפוך כו' והכל נמשך ע"י קו המדה ממקיף הב' שהוא בחי' כתר שבכתר היינו בעל הרצון ובחי' כתרי הנפש נק' עשרה עמקים בגמט' גבול פירש כמעין המתגבר היינו שהוא התגברות יתירה על הנביעה היינו שנובעת כסדרן להיות בלי גבול וסוף וכמ"ש ראי בן ערך כמעין המתגבר רק שגילוי החכמה שלזולתו יכול להיות שהי' גדול ממנו אך בחי' זו היא מבחי' גבורה דעתיק היינו שלא הי' קץ וסוף לגילוי חכמתו היינו שהי' יכול להתגלות הרבה עד אין קץ כו' וד"ל. וכן בחי' עומק היינו בחי' הכתרים של הנפש היא בחי' התגבורת היינו השפע יתרה על מה שנמדד מקו המדה רק לעשות מדה אחרת יותר גדולה כו' ואז ע"י יכול להיות שינוי הצירופים היינו מי שאומר לשמן כו' יאמר כו' והוא בעצמו ממש יאומר כו' והיינו כי כד רעווא דרעווין אתגלי' כו' והיינו ואני תפלתי עת רצון כו' והיינו כי הלא זה הרי לפי מה שנמדד ע"י זיווג אבא ואין לעשות מוחין נגבל הדבר וכו' וע"י עומק הגבול הנ"ל משתנה הצירופים עד"מ יהי רצון מלפניך היינו מבחי' כתר שבכתר. וזהו יהי שמו הגדול מבורך היינו להיות מדה אחרת ויומתק הגבורות בחסדים שהגבורות עצמם נעשה חסדים כמו עד"מ כי יצר לב האדם רע הי' שכל וטעם לגבורות להביא מבול ואח"כ מזה הטעם עצמו כי יצר לב האדם רע וגו' אמר לא ידון רוחי אך איך יכול להיות בא"ס ב"ה גם בחי' זו לעשות קו המדה לכן הוצרך להיות חללת ומקום פנוי כמ"ש בעה"ח והיינו הוי' שמהוה הבחי' קו וחוט המודד וזהו טוב לחסות בהוי' כו' וד"ל.

מאמרי אדה"ז כתובים ח"א ע' קיא ואילך

כ"ק אדמו"ר הצ"צ

קצו

וזהו מגן הוא לכל החוסים בו היינו כמ"ש טוב לחסות בה' כו' כי אמילם ומבואר הפי' דמבטוח באדם קאי על אדם העליון ז"א דאצילות ואעפ"כ טוב לחסות בה' בחי' המקיף סוכ"ע ע"י שמשם דוקא נמשך כי אמילם כי בבחי' אדם כתיב עת אשר שלט האדם באדם כו'.

קעז

והנה מבואר במ"א בד"ה טוב לחסות בה' מבטוח באדם פי' אפילו מבטוח באדם העליון שעל הכסא והיינו לפי שכל גוים סבבוני הם ק"נ ומבחי' אדם א"א להכניעם בכל עת שהרי יש עת אשר שלט האדם באדם כי זה לעומת זה עשה האלקים הגם שהוא לרע לו לאחר זמן וסימן לדבר הארון שעשקו הפלשתים מ"מ לפי שעה הוא שליטה כו' משא"כ מבחי' שלמעלה מבחי' אדם הוא בחי' סוכ"ע המקיף העליון שם אין שייך כלל לעומת זה וע"כ המקיף מסמא וזהו בשם הוי' כי אמילם וענין הפי' טוב לחסות להיות מבטוח באדם זהו ע"י העבודה שע"פ חכמה ואורייתא מחכמה נפקת ונחלק לשלשה קוין תורה ועבודה וגמ"ח וכן בתפלה המדות שע"פ השכל נק' אדם וגם אדם היינו מחדומ"ע כי האלף הוא מחשבה כו' וזהו הכל סדר ההשתלשלות בראתיו יצרתיו כו' אך לחסות בהוי' היינו ע"י רעותא דלבא למס"נ באחד למעלה מהשכל והדעת שע"י דוקא ממשיכים מבחי' סוכ"ע וכמ"ש סד"ה כי קרוב אליך הדבר מאד ובביאור ע"פ ונקדשתי בתוך בני" או ע"ד בחב"ד שהי' ע"ד כעבד לפני המלך זהו ע"ד לחסות וריב"ז כשר לפני המלך זהו ע"ד מבטוח באדם העליון שעל הכסא וע"י בשם הוי' כי אמילם וזהו אם תגביהי כו' משם דוקא אורידך ועמ"ש סד"ה ובבואה לפני המלך והנה יעקב שהכניע א"ע בבחי' עת אשר שלט כו' זהו ירידה לגבי מדריגתו שהוא בריח התיכון תפארת עולה עד הכתר בחי' לחסות בהוי' ועוד שהוא יסוד אבא כמ"ש בד"ה ויאבק איש והוא יושב אוהלים שמחבר סוכ"ע וממכ"ע וזהו מעין נרפש כו' מעין ומקור מורה על חכמה וכתר כמ"ש ברע"מ ס"פ בא והוא ממכ"ע וסוכ"ע ובחי' זו אין שייך לעומת זה ולא עת אשר שלט כו' כי השבירה רק בז"ת ושם יש לעומת זה לא כן בג"ר.

אוה"ת בראשית ח"ה ע' תתעב

קעח

וזהו כי הוי' הוא האלקים אין עוד פי' הוי' ע"ק הוא האלקים ז"א שלגבי ע"ק נק' בשם אלקים ועיין מזה בזח"ג נשא דקמ"א ע"ב וזהו ע"ד מ"ש בלק"ת בד"ה טוב לחסות בהוי' בחי' ע"ק מבטוח באדם היינו אפי' באדם הידוע שעל הכסא משום כי בבחי' אדם יש זה לעו"ז משא"כ בשם הוי' כי אמילם כו' וראיה לפירוש זה מצאתי בזח"ב משפטים דק"ח ע"ב ע"פ ראו עתה כי אני אני הוא ואין אלקים עמדי כי אני אני תרין זמנין אמאי אלא לדייקא דהא לית תמן אלקים אלא הוא דהא כמה זמנין דאתמר אני זמנא חדא ולא יתיר והוה תמן סט"א אבל השתא אני אני הוא ואין אלקים עמדי דהא כל סט"א אתעבר ודייקא אני אני עכ"ל.

אוה"ת שמות ח"ג ע' תשנח

קצט

אך הנה כתיב טוב לחסות בה' מבטוח באדם היינו אפילו מבחי' אדם העליון שהוא בחי' כי האדם עץ השדה ז"א דאצי' עכ"ז טוב לחסות בה' בבחי' א"א וזהו השכר שנתן לאברהם שנש"י הן למעלה מהמלאכים והעץ הוא אצלם בבחי' פנימיות וכמ"ש כי האדם עץ השדה אתם קרואים אדם וכתי' כימי העץ ימי עמי והסוכה והמקיף נמשך מבחי' בינה אימא עילאה ושם התגלות עתיק.

אוה"ת ויקרא ח"א ע' קעה

קפ

ומזה יובן ענין וספרתם לכם ממחרת השבת דכ' בלק"ת פ' אמור שהוא לשון בהירות וכן עשר ספירות הוא לשון בהירות י"ל המכוון להמשיך אור בהיר מבחי' ע"ק שבו ועל ידו יזכך את נה"ב וכמ"ש שהן המשכות המקיפ' ממחרת השבת שהן למעלה מבחי' השבת והשבת הוא מחכ' מוחין דאבא וא"כ מבחי' שלמעלה מהשבת זהו מע"ק וע"י מקיפ' אלו יזכך עד שהמקיף מצחצח חצי הכלי מבחוץ וכמ"ש בד"ה טוב לחסות בה' מבטוח באדם והיינו כי כל גוים סבבוני בשם ה' כי אמילם כו' כי בבחי' אדם יש זלעו"ז משא"כ בבחי' המקיף כו' ועיין מזה ג"כ בביאור ע"פ וקבל היהודים וז"ל וכמו ספה"ע שהוא בירור ז' מדות דנה"ב הוא דוקא ע"י שממשיכים מקיפים דאימא שעז"נ וספרתם לכם ממחרת השבת כו' וכן יוהכ"פ מחילת עונות ע"י תבוא אם ותקנח כו' ונדוד דהבינה נק' עתיקא וכמ"ש הטעם מזה בת"א ר"פ לך לך גבי ה' דאברהם שהוא למעלה מבחי' אב רם חכ' עילאה וזהו וספרתם לכם להמשיך להם אור בהיר כו'.

אוה"ת ויקרא ח"א ע' שמח

קפא

וכמ"ש בזח"ג נשא דקכ"ט ע"ב ע"פ הנה לא ינום ולא יישן שומר ישראל ישראל דלעילא ופי' ישראל דלעילא הוא ז"א וענין שצריך ז"א דאצי' לשמירה י"ל כמ"ש בלק"ת בדרושי שמע"צ בד"ה טוב לחסות בה' מבטוח באדם דהיינו אפילו מבחי' אדם דאצי' כי בבחי' אדם נאמר לפעמים עת אשר שלט האדם באדם ויובן זה ע"ד שנתבאר בת"א מ"פ וישלח ע"פ ויאבק איש עמו וכענין עבדים היינו לפרעה במצרים אנו בני ז"א כו' וע"ד ברישא חשוכא עזי מסגן ברישא כו' ולכן טוב לחסות בה' היינו בחי' סוכ"ע ע"ק והיינו משם אורידך נאום הוי' ובחי' זו נק' שומר ישראל ועז"נ הנה לא ינום ולא ישן שומר ישראל.

אוה"ת במדבר ח"ג ע' תתקצב

קפב

ד) והנה התעוררות הרצון עליון ב"ה שהוא בחי' קדוש א"מ הוא ע"י בני גרשון נושאי יריעות המשכן נוטה שמים כיריעה סוכ"ע וע"י המשכה זו מסוכ"ע הוא מגרש הרע כמ"ש טוב לחסות בה' ועי"ז כי אמילם ע"י ביטול רצונו בטל רצונך מפני רצונו כו' ומתחלה צ"ל עשה רצונו כרצונך רצון התחתון וזהו בחי' מררי נושאי הקרשים עצי שטים עומדים ואח"כ יבוא לבחי' גרשון ויגרשהו וילך לו גם גרשון לשון גרש ירחים ... את ... שיבואו מההעלם אל הגילוי כמ"כ בחי' גרשון שיצא האהבה המסותרת מההעלם אל הגילוי מי גילה רז זה מי היינו סוכ"ע כמו מי ברא אלה גם שני גרישין שמגרש הרע שהנה"ב וכן מגרש ומוציא האהבה המסותרת ויוכלל בה הטוב שבנה"ב.

אוה"ת במדבר ח"ה ע' א'תקענו

קפג

וז"ש טוב לחסות בהוי' מבטוח באדם מבטוח הוא לשון וטח את הבית דיבק והתקשרות ממש שבבחי' כמראה אדם שם הוי' דלתתא יש התקשרות והתחברות עצמי כמו אב ובן כנ"ל אבל בשם הוי' דלעילא הוא רק מרעה וחסיון מרחוק ומ"מ בחי' זה דהוא לי לרועה טוב יותר וזהו טוב לחסות בהוי' מבטוח באדם וענין הרועה בשושנים שהמרעה משם הוי' דלעילא הוא בשושנים יגמדה"ר. אוה"ת דברים ח"ב ע' תשצא

קפד

וע"ע מענין כי שאל נא לימים ראשונים ולמקצה השמים בזח"ב ר"פ וארא שחיבר זה לפי' בטחו בה' עדי עד הכא אית רשו לבי' לאסתכלא בי' מכאן ולהלאה לית רשו כו' ות"כ יש להעיר ע"ז ממ"ש בלקו"ת בד"ה טוב לחסות בהוי' מבטוח באדם שבבחי' ו"ה שייך מבטוח משא"כ בבחי' י"ה זהו"ע לחסות כדפירש"י צל ודבר מועט ואעפ"כ טוב לחסות וזהו"ע כי יקרא קן צפור כו' והבן.

אוה"ת דברים ח"ב ע' תתקכג

קפה

וע"י התשובה ביוהכ"פ ממשיך מבחי' אא"ס להשלים הפגם בבחי' אדם ועי"ז נמשך בסוכות צל סוכה שהאדם יושב בצל סוכה כענין טוב לחסות בהוי' מבטוח באדם ולכן העושה סוכתו תחת האילן כאילו עשאו בתוך הבית כי הסוכה הוא בחי' טוב לחסות בהוי' שלמעלה מבחי' אדם ומ"ש אברהם והשענו תחת העץ

זהו קודם מ"ת וגם כי המלאכים נק' בהמה פני ארי' פני שור ע"כ מבחי' אילן בחי' אדם נמשך להם צל סוכה שהרי בחי' אדם דאצי' זהו למעלה מעלה מבחי' בהמה שהוא בריאה אבל הקב"ה פרע שכר לאברהם שבניו ישבו בצל סוכה המקיף על בחי' אדם דאצי' ומזה נמשך ג"כ ניסוך המים בבחי' פנימי' בחי' כמיא דאשקי לאילנא כו' כנ"ל ומה שהתו' נק' צל וסוכה כי אורייתא שהוא אדם מתקשראה בקוב"ה בחי' כי לא אדם הוא כמ"ש בד"ה זכור ושמור הנ"ל.

אוה"ת נ"ך ח"א ע' קכג

קפו

וזהו מי אל כמוך שהוא אל עליון סוכ"ע הוא דוקא נושא עון כו', משא"כ מז"א כי שס"ה ל"ת נגד שס"ה גידי הדם כו' וזהו ע"ד טוב לחסות בהוי' מבטוח באדם, דפירוש באדם היינו אדם העליון שצ"ל הדבק במדותיו אעפ"כ טוב לחסות בהוי' היינו ע"ק אל עליון סוכ"ע.

אוה"ת נ"ך ח"א ע' תפט

קפז

יש לפרש כי מבואר במ"א ע"פ טוב לחסות בהוי' מבטוח באדם דהיינו אפילו מבחי' אדם שעל הכסא והטעם כי המקיף שהוא סוכ"ע דוקא דוחה החיצונים כו', וזהו כל גוים סבבוני אזי בשם הוי' דוקא כי אמילם, והטעם כי מה שנמשך בסדר ההשתל' יש זלעז"ו עת אשר שלט האדם כו' משא"כ בבחי' סוכ"ע, וזהו ויאמר הוי' בחי' ממכ"ע ובכלל הוא ז"א דאצילות, יגער ה' סוכ"ע ע"ק בך כו' וכמ"ש באד"ר הכלל כל פסוק שנאמר בו שני שמות הוי' סמוכים יש לפרש הא' בז"א והב' בע"ק כו', ועמ"ש כעין זה ע"פ הוי' יחתו מריביו כו'.

אוה"ת נ"ך ח"א ע' תקט

קפח

וזהו ענין טוב לחסות בה' מבטוח באדם כי אדם היינו בחי' א"פ ובבחי' זו שייך לשון מבטוח לשון וטח את הבית שהוא גילוי ממשי ולמע' היינו שהקו מתלבש בבחי' א"פ כו' אשר זהו בחי' גילוי ממשי וזהו ענין עה"ד מהחזה ולמטה ולחסות בה' זהו בחי' עה"ח שהוא הביטול לגבי המקיף שלא שייך בזה השגה וגלוי רק ביטול ההשגה ואעפ"כ טוב לחסות כו' והוא כמ"ש כל גוים סבבוני בשם ה' כי אמילם שמע"ד יש יניקה כו' משא"כ מבחי' עה"ח כו' ומ"מ צ"ל ג"כ בחי' א"פ לפי שזהו גלוי ע"כ צ"ל ב' הבחי' כמ"ש במ"א ע"פ הנ"ל, וכן בעבודה יש התבוננות מבחי' ממכ"ע וזהו ענין מבטוח באדם ויש התבוננו' מבחי' סכ"ע וזהו ענין לחסות בה' והנה מבחי' סכ"ע נמשך בחי' ביטול כנ"ל אך יש ג"כ מעלה בבחי' התבוננו'

דממכ"ע שזה נמשך בפנימי' ממש תוך המדות משא"כ התבוננות מבחי' סוכ"ע הוא בחו"ב ואין נמשך כ"כ במדות והטעם כי בחי' ממכ"ע הוא גם למטה בגלוי יותר שעז"נ משרי אחזה, אחזה ממש כמו שמרגיש שיש בו נפש המחי' אע"פ שלא ראה מהותה כו' כיון שרואה שהגוף חי ממנה כו' משא"כ בבחי' סכ"ע כתי' ויאמינו בהוי' כו' ומ"מ טוב לחסות כו' כנ"ל ודרך פרט יותר יש ג' בחי' התבוננו' הא' ביחוד"ת ביטול העה"ז ומלאכי' שרפים וחיות והיינו בבי"ע הב' ביטול דיחוד"ע אצי' הג' בבחי' סכ"ע דקמי' אצי' ועשיי' שוין והתבוננו' ביחוד"ת נכנס בפנימי' יותר היינו תוך המדות ממש והתבוננו' ביחוד"ע מושג בשכל בבחי' א"פ שהרי בחי' חו"ב וביטול הע"ס יוכל לצייר מע"ס שבנפש כו' והתבוננו' בסוכ"ע דקמי' חכמה ועשיי' שוין הוא אפילו בשכל בבחי' מקיף ומ"מ טוב לחסות כו'.

ביאורי הזהר ח"א ע' צ

קפט

(ועמ"ש בפ"י כן לב האדם אל האדם דהיינו זו"נ והמק"מ פי' וברא אדם על כולא היינו אבא י"ל כי אבא מקיים עלמא עילאה בינה להיות התקשרותה בז"א וכן ז"א מקיים עלמא תתאה מל' לשתתקשר בבי"ע כו' כי דצח"מ א"כ מדבר ח"ע או כתר והיינו אדם ועמ"ש בד"ה ויצר בת"א בראשית ועד"ז י"ל פי' טוב לחסות בה' בעצמות א"ס אפי' מבטוח בבחי' אדם הזה כי אפי' א"א כלל של הפרטי' ונק' אדם משא"כ בחי' עתיק כי לא אדם הוא כו' וכ"ז תלוי באדם התחתון וכן פי' מו"ח אלא שפי' דאדם היינו מ"ה דא"ק המחבר אור המאציל בנאצלים וז"א מחבר אצי' בבי"ע ע"י המל' כנ"ל).

ביאורי הזהר ח"א ע' קמה

קצ

ומש"ע כי פירש בטחו לשון טיחה ודביקה בתגבורת כ"כ בלק"ת גבי שמע"צ בד"ה טוב לחסות דרוש הראשון, וז"ל ומבטוח הוא מלשון וטח את הבית שהוא לשון טיחה ודיבוק שדבקה בחינה זו בפנימיותו ותוך תוכו עכ"ל אמנם לפי פשט השרשים בטח הוא שרש בפ"ע וטח שורש בפ"ע, ועמ"ש השרשים בענין כליות שנק' בטוחות, ובענין פרי האבטיח, אך בספר כד הקמח ערך בטחון בפירוש טוב לחסות בה' מבטוח באדם כתב דבטחון זהו כמו אשר מי שבטח עליו הבטיחו על הדבר, משא"כ לחסות הוא בלי הבטחה, ולכן זהו הרבותא אשר טוב לחסות בה' אף בלי הבטחה ממנו, מבטוח באדם אף שהאדם הבטיחו על הדבר עכ"ד וכן כתב בשורש ישע שורש בטח בשם האלשיך הפרש שבין בטחון לכסלה הוא כי בוטח יקרא אשר ידע בודאי שינצל מצרה מה מפאת בוטח בדעתו על מיני הצלות ומגינים בטוחים וכיוצא עכ"ל.

ביאורי הזהר ח"א ע' קצה

כ"ק אדמו"ר מהר"ש

קצא

טוב לחסות בהוי' מבטוח באדם הנה פי' באדם אינו אדם הגשמי דהא כתיב אל תבטחו בנדיבים בכן אדם כו' אלא באדם העליון כמ"ש ועל דמות הכסא כו' ואומר שטוב לחסות שהוא ענין חסיון שחוסה בצל ומקיף של ש' הוי' מבטוח באדם העליון שהוא לשון טיחה ודיבוק בפנימיות כי לשון טח הוא לשון וטח את הבית כמ"ש בלקו"ת אך לפי' צ"ל הלא לכאורה הוא בחי' א' הוי' ואדה"ע וכמ"ש ועל דמות הכסא כמראה אדם הוא מראה דמות כבוד הוי' וכתתי כי האדם עץ השדה וא"כ הוא ענין א' ולמה טוב יותר להיות במקיף דשם הוי' מבפנימיות דאדה"ע אך בכדי להבין זה צריך להקדים מה שנת' בדרושים הקודמים הקושי' במארז"ל העושה סוכתו תחת האילן כאלו עשאה בתוך הבית ופסול דהלא איתא במד"ר בשכר שאמר אברהם והשענו תחת העץ פרע הקב"ה לבניו בישוב ובמדבר ולע"ל וא"כ בשביל שעשה אברהם סוכה למלאכים תחת האילן זכו בניו למצות סוכה וא"כ למה פסול תחת האילן.

והנה להבין זה צריך להבין תחלה מהו ענין סוכת המלאכים והענין דהנה איתא באור"ח מהמגיד נ"ע דמ"ש והשענו תחת העץ הוא כמ"ש ועץ חיים בתוך הגן גן היינו ג"ן סדרים דאורייתא ג"ן פרשיות של תורה ועץ חיים במציעות גנתא עץ חיים הוא אילנא דחיי שהוא שרש התורה ולכן מברכים על התורה וחיי עולם נטע בתוכנו פי' נטע הוא נטיעות אילנא דחיי דתורה ומזה עשה אברהם אבינו ע"ה סוכה שהמשיך מקיף למלאכים וה"ז עלי' גדולה להם אך להבין זה צריך להקדים שרש ענין עבודת המלאכים וסוכת המלאכים והענין דהנה כת' זכר רב טובך כו' וצדקתך ירננו כי עבודתם הוא רינה וזמרה בשירות ותשבחות כנודע מענין פרק שירה שכל הברואים אומרים שירה וכל המלאכים שבכל עולם עד רום המעלות כולם אומרים שירות ותשבחות ברנה וזמרה וענין הרינה זו הוא להיית נכספה וגם כלתה נפשם לדבקה בו ית' וזהו מ"ש וכולם משבחים ומפארים וקאי על מ"ש תחלה יוצר משרתים ואשר משרתיו כולם עומדים ברום עולם יוצר משרתים הם המלאכים שנבראים בכל יום ונכללים בכלות הנפש במקור חוצבם והו"ע אלף טורין שנעשה מהבירורים ואשר משרתיו הם מיכאל וגבריאל וכדומה שעומדים מששת ימי בראשית כולם עבודתם הוא שירה וזמרה וכמארז"ל כל בעלי השיר יוצאין בשיר כל בעלי השיר היינו המלאכים יוצאים בשיר שמוציאים מהעולם לגילוי המדות שלהם כל א' לפי מה שהוא לפי ערך השירה כנודע מענין הניגון שהו"ע התפעלות הלב כי יש ניגון של שמחה ויש של מרירות כו' עומדים תמיד בעבודה זו כי אין להם עבודה אחרת כמו תומ"צ שהם בחי' המשכה מלמעלה למטה שהרי בקשו תנה הודך על השמים ולא נתנו להם רק עבודתם הוא השתוקקות נפשם מלמטה למעלה ברנה וזמרה.

והנה זו היא בחי' חיצוני' כנודע עד"מ מי שהוא עומד בפנים בבית המלך מה לו להגיד ולספר בשבחו רק כשיוצא לחוץ ידבר ויספר בשבחו להפליא ולהגדיל גודל עוצם גדלות המלך כמה הוא גדול ומתפעל מדבר חדש שראה שם וכן יובן במלאכים דהרי הם משבחים ומפארים ואין זה רק חיצוני' אבל שם הוי' הוא מופלא ומכוסה מהם ואפילו השרפים שמצבם בעולם הבריאה והגם שיש להם ג"כ גוף מב' יסודות מ"מ הרי הם נקראים שרפים ע"ש שנשרפו באש האהבה ומ"מ הם ג"כ אומרים ג"פ קדוש עד שיהי' הוי' בבחי' צבאות כי שם הוי' הוא קדוש ומובדל מהם שמובדל מערך השגתם כי כללות כולם הם רק צדקתך ירננו צדק מל' קדישא וזהו ענין מאזני צדק פי' שיש בחי' מאזנים ששוקלים בחי' עומ"ש שנמשך לכל חד וחד לפום שיעורא דילי' ויש בשרפי' ג"כ כמה מדריגות שיש מדריגות שרפים שבמשך שיתא אלפי שני אין אומרים כ"א ג"פ קדוש וכעת הם עומדים בביטול דפעם הג' קדוש ומ"מ כולם אין משיגים כ"א רק חיצוניות וכמאמר וכולם ממליכים את שם כו'.

והנה אברהם עשה להם סוכה מעץ החיים פי' שהמשיך להם שם הוי' בבחי' מקיף הקרוב כי אברהם הי' מרכבה למדת החסד וכמ"ש בפרד"ס בשם ס' הבהיר אמרה מדת החסד לפני הקב"ה כל זמן היות אברם בעולם לא הוצרכתי לעשות מלאכתי אברם עומד ושומר משמרתו וענין החסד הוא השפעת החיים כמ"ש ממכלכל חיים בחסד שהחסד הוא השפעת החיים אלא שלמטה חסד הוא השפעת גשמי' אבל למעלה אין שייך שם השפעת גשמי' כ"א השפעת רוחני' ואברהם שהי' מרכבה למדת החסד השפיע חסד לכל ולכן עשה חסד גם עם מלאכים והמשיך להם שם הוי' בדרך מקיף הקרוב כי והשענו הוא כמ"ש ויהי ה' למשען לו שהוא קרוב לענין בטחון שהוא פנימי' והיז' עלי' גדולה להם לאין ערוך כי מצד עצמם ע"י עבודתם אינם משיגים כ"א בחי' מל' ומהרב טוב אין משיגים כ"א זכר רב טוב הוא בחי' יסוד כמ"ש אם יגאלך טוב הוא בחי' צדיק המקשר מעולם עד עולם ורב טובך היינו כמה רבבות מדריגות עד אין קץ והמלאכים רק זכר והארה מבחי' רב טובך יביעו ומכ"ש שם הוי' עצמו כמו שהוא ודאי מרוחק מהם ואברהם שהמשיך להם גילוי שם הוי' בבחי' מקיף הקרוב הוא עלי' גדולה להם ובשכר זה זכו בניו למצות סוכה שהוא ג"כ בחי' מקיף אך הוא מקיף היותר נעלה מזה.

והענין דהנה ע"י בירור הקטרת דיוהכ"פ מזה נמשך המקיף דסוכות כי ענין יוהכ"פ הוא סליחות עוונות תשובה מעומקא דלבא וסליחת עוונות נמשך מרעדכ"ר כי ע"י חטא ועון גורם סילוק הרצון וע"י התשובה נעשה החזרת הרצון ובכדי שיהי' החזרת רצון ע"כ שיומשך מבחי' עוד יותר גבוה שהוא רעדכ"ר ועוד יותר נעלה וכמ"ש באד"ר מי אל כמוך נושא עון בעת"י אתמר שכללות התשובה מגעת לכ"ע וזהו ענין הקטורת כי קטרת מלשון קשר כמ"ש רשב"י ע"ה

בחד קטירא אתקטרנא שהוא ענין התקשרות שלמעלה מהטו"ד ועי"ז נמשך סליחות עוונות מכ"ע ובעבודה הו"ע האהבה דבכל מאדך שהוא בל"ג וע"י הבל"ג של האדם הגם שהוא גבול לגבי בל"ג האמיתי עי"ז נמשך בל"ג האמיתי שהוא בחי' אנת הוא חד ולא בחושבן שהוא הענן דיוהכ"פ ומשם נמשכים אח"כ המקיפים דסוכות וא"כ הוא מקיף היותר נעלה מהמקיף שהמשיך אברהם למלאכים והמקיף דסוכות הוא ג"כ מקיף הקרוב שפועל בפנימית וכמ"ש כי הוי' אלקיך מתהלך בקרב מחניך להצילך ויש בזה פי' במד"ר מלשון הגנה ומלשון צל ומקיף ולפי' כולם הוא כפשוטו ג"כ שמציל היינו שמציל היצ"ט מהיצה"ר שיהי' מוח שליט על הלב ולבו ברשותו וא"כ ה"ז מקיף הקרוב.

ובאמת המקיף הזה נוגע לכאור"א בפרטי פרטיות והענין דהנה איתא בזהר פ' אמור דתמינאה לחג כדין צולמין כו' והענין דהנה צלם הוא מלשון צל ומקיף שהוא מקיפי הנפש להיות משמרה בקרבו דהנה נשמה שנתת בי טהורה והוא הנשמה כמו שהיא בשרשה שהיא טהורה מכל לכלוך ואח"כ עוברת דרך מעבר הבריאה ויצירה להיות אתה נפחת בי בעשי' אך הנה ידוע שלא כל הנשמה מתלבשת בגוף שהרי אפי' המלאך בשליש העולם עומד ומכ"ש הנשמה אלא שהארה ומקצת הנשמה מתלבשת בגוף ועצם הנשמה נשארה למעלה ומשם נמשכים המקיפים לשמור האור פנימי של הנפש וזהו ואתה משמרה בקרבי וזהו ענין הצלם כמ"ש אך בצלם יתהלך איש כי הצדיק רומז על אורות פנימים שבנפש והלמ"ד הוא המקיף והמ"מ הוא מקיף למקיף והוא ענין כבואה דבבואה דלית להן ועי" תשובה מעומקא דלבא ביוהכ"פ נמשך האור מקיף בשמע"צ לשמור את האור פנימי כי אין לך דבר שעומד בפני התשובה וכמ"ש בזהר שם וה"מ כד לא אהדר כל ההוא זימנא בתיובתא וא"כ מובן האיך שהמקיף נוגע מאד לכאור"א בפרטי פרטיות. ומסיים שם בזהר אבל זכאי חסידי בכל יומא ויומא מסתכלי בלבייהו כאלו ההוא יומא מסתלקי מעלמא ועבדין תיובתא כו' והוא ענין כל ימיו בתשובה ועי" שניהם נמשכים המקיפי' דסוכות אך הם נמשכים עי" הבינה כי סליחת עוונות בעת"י אתמר ועתיק הוא שרש ומקור כל המקיפים שא"א להתגלות כ"א בבחי' מקיף והתגלות עתיק הוא בבינה ובשמע"צ נעשים פנימים כמשי"ת.

אך הדרך שיומשכו המקיפים הוא עי" שני דרכים או עי" צדיקים או עי" תשובה ויובן זה מלוחות ראשונות ואחרונות שבראשונות היו צדיקים ובלוחות אחרונות היו בעי"ת והענין דהנה בלוחות ראשונות ארז"ל בשעה שהקדימו נעשה לנשמע כו' וקשרו להם שני כתרים א' נגד נעשה וא' כנגד נשמע ומשמע שעיקר נתינת הכתרים הוא בעד הקדמת נעשה לנשמע והענין דהנה כללות המצות נק' מצות המלך ובזהר איתא שתרי"ג מצות הם תרי"ג ארחינ דגלגלתא ותי' בלק"ת שמצות הם אברים החיצונים שהם נמשכים מגלגלתא דוקא ולכן נק' כללות המצות בשם שמיעה וכמ"ש והי' אם שמוע תשמעו אל מצותי אלא שוקשרתם

שהוא מצות קודם לתורה וע"ז יש טעמים אחרים ועכ"פ מצות נק' שמיעה מפני ששמיעה הוא במל' דהנה איתא בזהר שמיעה בהאי אתר תלי' עשי' לעילא ופי' המפרשים שמיעה בהאי אתר במל' עשי' לעילא בבינה שע"י הבינה נמשכים כל המקיפים וע"י עשי' נמשכים כל הגילויים כי עשי' הוא מלשון כפייה כמו גט המעושה או מעשין על הצדקה ועיקר העבודה הוא הכפי שהוא אתכפייא כי אתהפכא הרי נשלם העבודה אבל אתכפייא יש לו תמיד עבודה ולכן כד אתכפייא סט"א אסתלק יקרא דקוב"ה שהוא המשכת תוס' אורות וזהו ג"כ ענין הקדמת נעשה לנשמע שהוא ג"כ כפי' שענין הקדימה הוא דאם היו שומעין בתחלה מה שאמרו להם ה' אפ"ל דלכן הם מקבלים עליהם הציווים מפני שהתבוננו בחב"ד שבנפשם שטוב לפניהם ואפשר לקבל אותם אבל הקדימה הוא כל מה שיאמרו להם אפי' אם א"א לקבל אותם וה"ז כפי' גדולה מאד והוא ביטול הרצון לבעה"ר צ וע"ז נתגלה להם בעה"ר ומשם נמשכו השני כתרם הכתר דנשמע הוא כי הנה המצות נתלבשו בגשמיות וכדי שיוכל איש הישראלי ע"י גשמי' המצוה להמשיך גילוי ארחין דגלגלתא הוא ע"י הכתר דנשמע והכתר דנעשה הוא עוד הגבה וכ"ז הוא ע"י הקדימה שהוא מדריגת בעה"ר צ.

ומזה יובן ענין התשובה שהוא ג"כ קרוב לדרך זה כי הנה כתי' כי המצוה הזאת אשר אנכי מצוך שהוא מצוה כללית והגם שהוא פרט מצוה ג"כ מ"מ הרי היא מצוה כללית שהרי היא מועלת על כל הפגמים כי אין לך דבר שעומד בפני התשובה כי ע"י התשובה נמשך סליחות עוונות ששרשו מרעדכ"ר והענין דהנה בסליחת עון יש ב' בח הא' שמוחלין לו על עצם החטא שמרד נגד הקב"ה והב' הוא להיות ממלא המשכת האור שחסר בהעדר עשותו ולכאורה צריך להבין מאין נמשך למלאות העדר האור דהרי רואים עד"מ ב' אוהבים שנעשו שונאים זה לזה ואח"כ מפיס אחד את חבירו הרי הוא סולח ומוחל על שמרד נגדו אבל הטובה שאבד בהזמן שבינתיים הרי הפסיד אך הענין דהנה התשובה מגעת לרעדכ"ר שהוא מקור כל הרצונות וע"ז נתמלא האור כי שרש ענין התומ"צ הוא כמ"ש זאת תורת האדם כי רמ"ח פקודין הם רמ"ח אברים דמלכא ושס"ה ל"ת שס"ה גידים שהוא עיקר החיות וכללות ענין התומ"צ לאתקנא רזא דשמא קדישא להמשיך אורות בכלים וע"י חטא ועון נעשה סילוק הרצון ואינו נמשך האור וכמ"ש תועבת כו' כל גבה לב שהות המקור לכל מיני רע וכמ"ש תועבת כו' כל עושה עול וע"י תשובה מעומקא דלבא נמשך מרעדכ"ר להיות ממלא כל שמהן וה"ז קרוב ג"כ למדריגת בעה"ר צ שנמשך ע"י הצדיקים ולכן כתיב אנכי אנכי הוא מוחה פשעך ב"פ אנכי נגד הב' כתרם דהקדמת נעשה לנשמע והוא הוא בינה אך כללות כולם העיקר הוא העש וע"ז מבטלים כל הקטרוגים וכמ"ש במשנה כל שמעשיו מרובין מחכמתו דומה לאילן שענפיו מועטין ושרשיו מרובים שאפי' כל רוחות שבעולם אינם מזיזים אותו ממקומו וא"כ נק' המעשה בשם שרש שהוא המקור להאילן אלא שאינו דומה ממש כי למטה השרש שהוא היסוד הוא למטה והאילן למעלה אבל

למעלה השרש הוא למעלה רכל שלמעלה יותר הוא השרש ומי שיש לו מעשה כל רוחות שבעולם שהם הדינים והקטרוגים דר"ה וכמ"ש ויהי היום ויבאו בני אלקים להתייבב כו' אינם יכולים להזיז אותו אפי' כ"ש מפני ששרש המעשה הוא כמ"ש ועל יובל ישלח שרשיו ויובל הוא מדריגה גבוה מאד כמ"ש ונהר יוצא מעדן וארז"ל מה שמי' דההוא נהר יובל שמו והענין דהנה איתא בזהר תלת קשרין מתקשראן דא ברא אורייתא וקוב"ה וישראל והאילן שהוא ענין הסוכה דמלאכי' הוא המשכה מישראל ואורייתא שהוא ענין עה"ח אבל הסוכה דישראל הוא כמו שאורייתא מתקשראה בקוב"ה שהוא עצמו' אור א"ס וע"ד דוד הי' מחבר תורה שלמעלה בהקב"ה כי התו' שניתנה לנו היא תורת הבריאה ותורה שלמעלה היא תורת אצי שמתקשראת עם הקב"ה והחיבור הוא ע"י בחי' יובל והוא ע"י מעשה דוקא.

ובזה יובן ההפרש בין סוכה דמלאכים לנש"י כי המלאכים אינם משיגים כ"א צדק מל' קדישא שהוא ענין מאזני צדק ואברהם המשיך להם מאילנא דחיי וכמ"ש וחי לעולם ה"ז עלי' גדולה להם אבל נשמות ישראל אינם צריכים לזה כי באילנא דחיי שהוא כמו שישאל מתקשראן באורייתא אינם צריכים לזה כי ס"ר אותיות התורה הוא כנגד ס"ר שרשי נש"י ועוד שהם עצמם מושרשים שם וכמ"ש כימי העץ ימי עמי ופי' בת"י שהוא עץ החיים אלא שהסוכה שלהם הוא יותר נעלה וזהו מ"ש בצלו חמדתי וישבתי ופריו מתוק לחכי בצלו צל הא"ס בעצמו כי סליחת עוונות נמשך מאוא"ס שלפני הצמצום וכמ"ש אנכי אנכי הוא מוחה פשעך שהוא בכ"ע אלא שאח"כ נמשך על ידי הבינה שנק' בשם הוא וכמ"ש ועבד הלוי הוא ומשם נמשכים המקיפים דסוכות ובשמע"צ נמשך בפנימית שהוא מ"ש ופריו מתוק לחכי וע"ד חיד אוכל יטעם שהוא בפנימיות.

ולכן ארז"ל העושה סוכתו תחת האילן כאלו עשאה בתוך הבית כי בית גם לפי המדרש פסול אלא אילן לפי המדרש הי' צ"ל כשר ולמדו רז"ל מבסוכת חסר וא"ו שגם תחת האילן פסול ופי' חסר וא"ו שנשמות ישראל אין צריכים לסוכה זו שהוא אילנא דחיי כי שמה הם מושרשים וכמ"ש אלה תולדות יעקב יוסף יעקב הוא וא"ו ברבא ויוסף הוא מילוי וא"ו זעירא ולכן תחת האילן פסול לפי דרשות רז"ל כמו בית.

ובזה יובן הפסוק טוב לחסות בהוי' מבטוח באדם הגם כי אדם הוא אדה"ע כו' הוא מראה דמות כבוד הוי' כו' אך יש שני שמות הוי' כי פי' הוי' הוא מהווה מאין ליש והיו"ד בראשו מורה על תמידית התהוות וכ"ז סדר השתל' אך פי' הב' הי' הוה ויהי' כא' למעלה מגדר התהוות ומגדר זמן וזהו שם הוי' דלעילא הנאמר ביי"ג מדה"ר ולכן טוב לחסות בהו דלעילא כי ע"י סליחת העוונות דיוהכ"פ נמשך הצל ומחסה בסוכת משם הו דלעילא כנ"ל מבטוח באדם מראה דמות כבוד

הוי' דלתתא ואח"כ אמר טוב לחסות כו' מבטוח בנדיבים והנדיבים הם האבות כמ"ש בס' ארחות צדיקים אשר אברהם אבינו ע"ה היה נדיב בגופו ובנפשו ובממונו לכן נקראו בשם נדיבים עכ"ז טוב לחסות הגם שמזכירים זכות אבות כמ"ש זכור לעבדיך כו' אך הפסוק מלמד לאדם דרכי המוסר להתנהג בחסידות לפני משוה"ד שלא לבטוח בזכות אבות רק לעשות בעצמו כלי מוכשר והכנה לגילויים הנ"ל כמ"ש מי אל כמוך נושא עון לשארית נחלתו למי שמשים את עצמו כשיריים דוקא וע"ד ששאלו לר' יוסי במה הארכת ימים ואמר וותרן הייתי בממוני והיינו לעשות בעצמו כלי מוכשר לקבל הגילוי מא"א אשר משם שרש אריכות ימים מוכרח להיות וותרן כו' לפני משוה"ד וכן ע"ז בעסק התו' אמרו רז"ל אשר בעלי עסקי' יוצאים ידי לימוד התורה בפרק אחד שחרית ופרק א' ערבית אך מי שמקיים המצוה והגית יומם ולילה ההמשכה ממקום היותר נעלה וגם בפי' פרק אחד הפי' פרק הוא הזמן קביעות בשחרית ובערבית וזהו ע"פ הדין אך כשהוא קובע זמן יותר לפני משוה"ד אזי אינו דומה לפרק א' כנ"ל ולכן מדרכי המוסר להתנהג בחסידות טוב לחסות כו' מבטוח בנדיבים וזהו בק"ו אם טוב לחסות כו' מבטוח באדם כו' מראה דמות כבוד הו' כנ"ל מכש"כ מבטוח בנדיבים שהם ג"כ נבראים וזהו סדר דפסוק מתחלה אמר טוב לחסות בהוי' מבטוח באדם אפי' באדה"ע כנ"ל ואח"כ אמר מכש"כ טוב לחסות כו' מבטוח בנדיבים שהם האבות כנ"ל.

לקו"ת - תורת שמואל תרל"ד ע' שעח ואילך

כ"ק אדמו"ר מהורש"ב

קצב

והענין הוא דכתיב טוב לחסות בה' מבטוח באדם ומשמע מזה שטוב ג"כ לבטוח באדם רק שיותר טוב לבטוח בה', ואינו מובן איך טוב לבטוח באדם ח"ו. אך הענין הוא דבאדם הכוונה על אדם העליון כמ"ש בלק"ת ע"פ זה והיינו בבחי' ממכ"ע, ועז"א שטוב יותר לבטוח בה' בחי' סוכ"ע כו', וע"כ או' רק טוב לחסות מפני שצ"ל גם לבטוח באדה"ע וכמ"ש שם בלק"ת הענין בעבודה וגם בגשמיות שצריך האדם להתנהג ע"פ הטבע, אבל יותר טוב הוא לחסות בה' כו'.

סה"מ תער"ב ח"א ע' קנה

קצג

וזהו אשרי הגבר אשר שם בה' מבטחו זה יוסף שהי' מבטחו בה' רק חשב שהשי"ת הזמין לו שר המשקים לשם סיבה אבל לעוצם מעלת ומדרי' נשמתו לא הי' צריך לבקש שום סיבה ולבטוח בה' סיבת כל הסיבות אשר הכל יעשה הוא ית' בכבודו ובעצמו כו' גם י"ל ע"פ מ"ש בלק"ת ע"פ טוב לחסות בה' מבטוח באדם דקאי על בחי' אדם העליון וטוב לחסות בה' היינו בחי' סוכ"ע וי"ל כשהבטחון בבחי' אדה"ע בחי' ממכ"ע צ"ל ההמשכה בבחי' לבושים והיינו הסיבה שהיא הלבוש שבזה מתלבש השפע כו', אבל בבחי' לחסות בה' שהוא סיבת כל הסיבות א"צ ללבושי' כלל כו' ולגבי יוסף הי' צ"ל לחסות בה' כו' וה"ז ע"ד דאי' בזהר שילח דקנ"ח ב' ע"פ אם יש בה עץ אם אין דר"ל אם ההשפעה היא מז"א הנק' עה"ח או מע"ק הנק' אין כו' והסימן אם תחמון איבא דארעא דא יתר ומשני' כו' ועד"ז כשהבטחון הוא בבחי' ז"א בחי' עה"ח שזהו בחי' אד"ה צריכי' לסיבות שהן לבושים אבל כשהבטחון הוא בבחי' סוכ"ע א"צ לבושים (כמו התם דאיבא דארעא משניין כו') אלא כמ"ש ובטח עליו והוא יעשה וכמו השלך על ה' יהבך והוא יכלכלך שיעשה את הכלי ג"כ כו' וזהו שיוסף לפי מעלתו ומדריגתו הי' צ"ל בבחי' לחסות בה' דבזה השלך על ה' יהבך והוא יכלכלך כו'.

סה"מ עזר"ת ע' קו

כ"ק אדמו"ר מהוריי"ץ

קצד

וזהו דכתי' טוב לחסות בחי' מבטוח באדם דא"מ מהו טוב לחסות והול"ל לבטוח בהוי' מהו מבטוח באדם דהרי לבטוח באדם אסור הוא וכמ"ש ארור האישי אשר יבטח באדם ושם בשר זרועו וכת' ברוך הגבר אשר יבטח בהוי' אלא באדם זהו אדם העליון שעל הכסא כמ"ש ועל הכסא דמות כמראה אדם עליו מלמע' שהוא אדם דאצי' ולכן נאמר באדם בקמץ שהוא אדם הידוע בחי' ממכ"ע דבממכ"ע צריכים כלים וסיבות אבל לחסות בהוי' הוא בחי' סוכ"ע שהוא הבטחון בהוי' סיבות כל הסיבות כמ"ש השלך על הוי' יהבך והוא יכלכלך דגם הכלים הוא מאת הוי' דזהו מדרי' של יוסף שאינו צריך לבקש סיבה וכלי כ"א עבודתו הי' להאיר אור שרשו ומקורו והוא יכלכלך שהכלים באים מלמעלה דאז הם כלים של אור וברכה.

סה"מ תרפ"ח ע' כח

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

קצה

ביטחון בה' למעלה מטעם ודעת

א. בפסוק "טוב לחסות בהוי' מבטוח באדם", תמוה, וכי רק יותר "טוב" לבטוח בהוי' מלבטוח בבני אדם, הלא כתובי "ארור הגבר אשר יבטח באדם ושם בשר ורעו", "אל תבטחו בנדיבים בבן אדם שאין לו תשועה"²?

וכן צריך להבין, טעם דיוק לשון הפסוק שלגבי "הוי'" כתוב "לחסות", ולגבי ה"אדם" כתוב "מבטוח"?

ומבואר בחסידות³ ש"באדם" – בניקוד קמץ תחת הבי"ת, מורה על ה"אדם" הידוע (וכאילו הי' כתוב "בהאדם"), שהוא אדם העליון, כמ"ש: "ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם עליו מלמעלה". והוא בחי' אור הממלא כל עלמין, שממנו יש נתינת מקום להנהגת הטבע, ומצד זה הרי גם האדם צריך להשתדל לעשות לבוש וכלי בדרכי הטבע, כדי שתשרה ברכת ה'.

אבל "לחסות) בהוי'" – הוא בחי' אור הסובב כל עלמין, שמצד בחי' זו אין האדם צריך לעשות שום השתדלות בדרכי הטבע, אלא כמ"ש: "השלך על הוי' יהבך והוא יכלכלך", שהקב"ה יתן לך גם את הכלים⁴.

ב. והענין בזה, איתא בספרי⁵ עה"פ⁶ "וברכך הוי' אלקיך בכל אשר תעשה – יכול יהא יושב ובטל⁷, תלמוד לומר בכל אשר תעשה", היינו, שעפ"י תורה צריך לעשות כלי בדרך הטבע⁸, ו"אין סומכין על הנס"⁹, אלא שצריך לראות בכלי זה כיצד הוא מגלה את ברכת ה' ושבאמת הטבע הוא מגלה את הקב"ה.

(1) ירמ' יז, ה.

(2) לקמן קמו, ג.

(3) לקו"ת שמע"צ ז, ד. אוה"ת (יהל אור) לתהלים כאו. סד"ה ולא זכר תרפ"ח.

(4) יחזקאל א, כו.

(5) תהלים נה, כג. וראה "תהלות מנחם" שם.

(6) וראה בכ"ז בד"ה ולא זכר שם. ובתרו"ח ויחי ד"ה בן פורת יוסף פי"ג. אוה"ת (יהל אור) לתהלים מ, ה.

(7) פ' ראה פיסקא ע.

(8) שם טו, יח.

(9) כ"ה הלשון בכ"מ. ובספרי שלפנינו "יכול בטל". וביל"ש (פ' ראה רמז תצט) "יכול כשעומד ובטל

כי".

(10) ראה בארוכה דרך חיים בהקדמה. סהמ"צ להצ"צ מצות תגחלת מצורע פ"ב ואילך. קונטרס ומעין

מאמר יז ואילך.

(11) ראה פסחים סד, ב. זח"א קיא, ב. קיב, ב. וראה ברכות לה, ב "הרבה עשו כו' כרשב"י ולא עלתה

בידן".

ובזה גופא יש ב' אופנים: א) האדם יודע שהטבע אינו מציאות לעצמו, והוא רק "כגרזן ביד החוצב בו"¹², אך אעפ"כ מכיון שהקב"ה ציוה שיהי' "תעשה" – כלי בדרך הטבע, אזי הטבע תופס אצלו מקום, אומנם לא מצד הטבע עצמו, אלא מצד ציווי הקב"ה, אבל לטבע יש חשיבות כלשהי. על דרך שבאור הממלא כל עלמין נרגש שיש תפיסת מקום לעולמות.

ב) האדם מתעסק בטבע רק מפני שהקב"ה ציווה, אבל לטבע מצד עצמו אין שום חשיבות ותפיסת מקום, והוא רואה בו רק אמצעי כדי לבצע את רצון הבורא. ע"ד שבאור הסובב כל עלמין נרגש העדר תפיסת מקום לעולמות (עכ"פ בדרך של שלילה).

ואופן זה הוא מה שאמרו חז"ל¹³ עה"פ¹⁴ "והי' אמונת עתך גו' – אמונת זה סדר זרעים", "שמאמין בחי העולמים וזרע"¹⁵.

הגם שזהו ענין טבעי שכאשר זורעים צומח, וזה לא נוגע מיהו הזורע, יהודי או להבדיל אינו יהודי. וכן אם הזרע נפל בכוונה לאדמה או שלא בכוונה (שלא ע"י פעולת האדם), שכן הטבע שבאדמה הוא להצמיח. ויתירה מזו, טבע זה נקבע באדמה הוא באופן כמ"ש¹⁶ "זרע וקציר גו' לא ישבתו".

בכל זאת לאחרי כל הנ"ל, הטבע אינו מקבל אצלו שום חשיבות ותפיסת מקום, וכשהוא זורע הוא עושה זאת לא משום שעפ"י טבע הזריעה מביאה לצמיחה, אלא אך ורק מפני שהוא "מאמין בחי העולמים" ולכן הוא "זורע".

ג. החילוק בין ב' האופנים הנ"ל הוא לא רק באופן והרגש מדת הביטחון, אלא משתלשל מכך חילוק בהנהגה בפועל, במחשבה דיבור ומעשה:

כאשר "אשר תעשה" הוא מציאות לעצמו, והטבע תופס מקום, אזי ה"תעשה", התורה ומצוות הם ב' ענינים נפרדים. וכאשר יש ביניהם סתירה, ולדוגמא: אם הוא יאריך בתפילה הוא עלול להפסיד בעסקיו. או אם הוא יהדר בנתינת צדקה בריבוי, אולי יחסר לו ממון להשקיע בעסקיו, וכיו"ב.

ואפילו כאשר הוא מוותר על ההתעסקות בדרכי הטבע (ביודעו ש"ברכת ה' היא תעשיר", ודרכי הטבע הם רק כלי וללבוש ל"ברכת ה'") ומקיים תורה ומצוות

(12) לשון הזהר ח"א לו, א.

(13) שבת לא, סע"א.

(14) ישע"י לג, ו.

(15) תוד"ה אמונת שם (בשם הירושלמי).

(16) נח ח, כב.

בהידור ובלי חשבונות, הרי זה אצלו באופן של "ולאום מלאום יאמץ", באופן של מלחמה והתגברות על הנפש הבהמית, וכתוצאה מזה, הרי תמיד נשארת האפשרות של "ולאום מלאום יאמץ"¹⁷, של צד המנגד ח"ו.

אבל כ"אשר תעשה" אינו תופס מקום אצלו, והוא עושה כן רק בכדי לקיים את ציווי הבורא, אזי זה גופא נעשה ענין של עבודת ה'. שה"וכל מעשיך"¹⁸, וה"בכל דרכיך"¹⁹ אינם נפרדים מ"לשם שמים"²⁰ ומ"דעהו"²¹, אלא הם חזורים ב"לשם שמים" וב"דעהו" עד שכולא חד.

ומכיון שאצלו אין מציאות מלבד רצון העליון, אזי מובן, שמצוה אחת אינה יכולה להיות בסתירה למצוה אחרת, ואדרבה, "מצוה גוררת מצוה"²².

ד. והנה ההנהגה באופן השני אינה מתחילה במעשה בפועל, שהיצר הרע משדל מלכתחילה את היהודי לעבור ח"ו על הרצון העליון, אלא זה מתחיל מ"חוט השערה"²³. "היום", בהתחלה, היצר הרע מעמיד פנים כמי שמסכים שההתעסקות בדרכי הטבע אסור שתהי' בסתירה לקיום תומ"צ, והוא רק מדגיש שהתורה נותנת מקום וחשיבות לטבע, אבל "למחר" סוף סוף, הוא עושה את דרכי הטבע לעיקר.

וכפירוש כ"ק מ"ח אדמו"ר²⁴ על מאמר חז"ל²⁵ "כך אומנתו של יצר הרע היום אומר לו עשה כך, ולמחר אומר כו' עד שאומר לו עבוד ע"ז": היצר הרע אינו מתחיל בשידול יהודי לעשות ההיפך מרצונו האמיתי²⁶ (ולעבור ח"ו על הרצון העליון), אדרבה, הוא אומר לו "עשה כך" – הוא מסכים שהיהודי יקיים תומ"צ, והוא מסביר לו כיצד זה מתקבל עפ"י השכל של נפש הבהמית והיצר הרע, ועיי"ו שהוא מכניס את מציאותו בקיום התומ"צ של היהודי, הוא מרגיל אותו שיזדקק להסכמתו, ובכך מביא אותו ש"למחר אומר כו' עד שאומר לו עבוד ע"ז".

ולכן הדרך להישמר כדבעי מתחבולות היצה"ר אינה ע"י עבודה שעפ"י טעם ודעת, כי טעם ודעת נותן מקום למציאות הטבע, אלא ע"י ביטול ומסירות

(17) ל' הכתוב תולדות כה, כג. וראה תניא פ"ג.

(18) אבות פ"ב מ"ב.

(19) משלי ג, ו.

(20) אבות שם.

(21) משלי שם.

(22) אבות פ"ד מ"ב.

(23) לשון חז"ל סוכה נב, א.

(24) ד"ה א"ר אושעיא תרפ"ט פ"ז (סה"מ קונטרסים ח"א לו, א). וראה לקו"ש ח"ג ע' 900.

(25) שבת קה, ב.

(26) ראה רמב"ם הל' גירושין ספ"ב.

נפש לרצון העליון, למעלה מטעם ודעת, שאז אין אצלו כל מציאות מלבד רצון העליון.

ע"ד המבואר לעיל (ס"א) בענין "טוב לחסות בהוי' מבטוח באדם", שמצד בחי' "בטוח באדם (העליון)" – בחי' ממלא כל עלמין, צריכה להיות השתדלות בדרכי הטבע, כי לגבי מדריגה זו יש לדרכי הטבע תפיסת מקום. משא"כ מצד "לחסות בהוי'" – בחי' סובב כל עלמין, אין לדרכי הטבע כל תפיסת מקום, ולכן הסדר הוא ש"והוא יכלכלך" – שהוא נותן גם את הכלים בדרכי הטבע²⁷.

תהלות מנחם עה"פ

(27) מלקו"ש חיי"ח ע' 294 ואילך (משיחת ש"פ בלק ה'תשכ"ג).

קי"ח, ט – טוב לחסות בה' מבטוח בנדיבים

כ"ק אדמו"ר הצ"צ

קצו

ח **טוב** לחסות בה' מבטוח באדם: ט. טוב לחסות בה' מבטוח בנדיבים. עיין ט"ז בלק"ת בסוף דרושי סוכות ב' דרושים ועמ"ש מזה ע"פ הזהר ר"פ וארא ע"פ בטחו בה' עדי עד. יר"ק בטחון סעי' ד' בשם ציוני: מבטוח באדם היינו אפילו באדם העליון שבמרכבה. וכמ"ש בלק"ת שם. והיינו כי אדם זהו ז"א ה' זהו א"א. וע' מזה בת"א פ' יתרו בד"ה זכור את יום השבת לקדשו דרוש השני. ובלק"ת בשה"ש בהביאור ע"פ צאינה וראינה דרוש הראשון. ושם פרק ד'. ואפ"ל כי כדי להמשיך מא"א צ"ל ע"י ההנהגה בחסידות שזהו הכל ענין לפנים משורת הדין בכל הענינים וכענין במה הארכת ימים ותרץ בממוני הייתי כו'. וכן בעסק התורה לא די בפרק א' שחרית ובפרק ע' ערבית כ"א והגית בו יומם ולילה ממש וע"ז בא הפירוש טוב לחסות בה':

(ב) **ביר"ק** בערך נדיבים א' ז"ל השרים הנאחזים מישמעאל והוא צד אברהם נקראו נדיבים ושל שמאל נק' אכזרים כו' ודהע"ה אמר טוב לחסות בה' מבטוח בנדיבים אע"פ שהם של ימין כו'. וזהו ע"ד שנתבאר בסידור שער נפ"א בד"ה והאיש משתאה לה. בענין שצוה אברהם לאליעזר שלא יקח אשה ליצחק מבנות כנען מפני שכנען הוא מחם קו השמאל בשבב"כ ברע גמור דהיינו

בג"ק שלמטה מנוגה. משא"כ בקו הימין דשם שאינו נופל כ"כ למטה כ"א בק"נ ולא בג"ק שלמטה מנוגה כו'. וע' בזהר פקודי דף רכ"ד ע"ב בענין זהב התנופה וע"ש בהרמ"ז כי הימין אין ממנו קליפה. י"ל היינו בעולם התיקון. ומ"מ גם בשבה"כ לא נפל כ"א בק"נ ולא ברע גמור. וזהו ענין נדיבים. ועד"ז יש לפרש מ"ש הללו את ה' כל גוים שבחווהו כל האומים ואיתא בילקוט שם מהמדרש תלים סי' קי"ז גוים אלו ששיעבדו בהן כו' היינו שנשתלשלו מקו השמאל. לאומים אלו שלא שיעבדו שנשתלשלו מקו הימין וכנ"ל שנק' נדיבים. ועמ"ש בסידור ע"פ אל תבטחו בנדיבים כו'. הטעם שנקראו נדיבים. וע' בת"א ד"ה ויהי בשלח פרעה שמקבלים מבחי' כמה ארך אפים כו'. וכן במדרש תלים שם מבואר דענין מבטוח בנדיבים היינו מ"ש אל תבטחו בנדיבים:

(ג) והנה בלק"ת שם פי' מבטוח בנדיבים קאי אפילו על האבות שנק' נדיבים. ולכאורה זה אינו מובן. אך מאחר שגם פי' מבטוח באדם היינו באדם העליון כמ"כ י"ל בענין מבטוח בנדיבים. והענין י"ל עדמ"ש בישעי' סי' ס"ג כי אתה אבינו כי אברהם לא ידענו וישראל לא יכירנו ופי' במד"ר ס"פ תולדות פס"ז דכש"כ יצחק. והענין כי האבות הן חג"ת דאצילות אך כי אתה אבינו היינו א"א"ס המלוכב בחכמה עלילה כן פי' בת"א בד"ה כי אברהם לא ידענו יעו"ש. ואפ"ל ע"פ מ"ש במד"ר פ' כי תשא פמ"ו דהטעם כי אתה אבינו שאב המגדל נק' אב ולא אב המוליד משל ליתומה כו' והיינו כי האבות נק' אבות מצד שזכו להמשיך הנשמות מקדושה העליונה. אבל הרי ירידת הנשמות בגוף הוא ירידה צורך עליה והיינו ע"י התומ"צ שמהתורה נמשך מזון לנפש ומהמצות לבושים. וזהו ענין אב המפרנס שהוא אב יותר מבחי' אב המוליד דהיינו מצד שרש הנשמה ממקורה. ועמ"ש בת"א פ' וארא בד"ה וידבר אלקים כו' וארא אל אברהם ואל יצחק ואל יעקב שהם אהוי"ר ורחמים באל שדי אבל ושמי הוי' לא נודעתי להם כ"א זה נמשך ע"י עסק התורה. וזהו כי אתה אבינו האמיתי. ולכן טוב לחסות בה' מבטוח בנדיבים שהם האבות כו' וע"ד הנחמדים מזהב ומפז רב כו'. ובזהר ר"פ ויגש משמע כי אתה אבינו היינו בחי' מל' הנק' כנס"י. והיינו ע"ד ששרש המל' בחכמה יסד ארץ וגם שרשה בכתר. ואפ"ל ע"ד מ"ש במד"ר פ' בחקותי פל"ו בענין שאברהם לא ניצל אלא בזכות יעקב כו' בת שנשאת למלך. שבבחי' זו נמשך תוספת אור חדש כו'. ותוספת אור זה נמשך ג"כ ע"י התומ"צ ושורשו נמשך מבחי' כי לא אדם הוא ולכן הוא למעלה מבחי' אדם ונדיבים כו'. וע"כ נאמר בזאת אני בוטח. ולכן על בחי' זו נאמר כי אתה אבינו. ולכן לע"ל דוד דוקא יברך על הכוס של ברכה כו'. ועמ"ש בזה ג"כ בהביאור ע"פ קחו מאתכם תרומה. בהג"ה שם בענין כל נדיב לבו. ואפ"ל מאמר מה טוב חלקנו ומה נעים גורלנו ומה יפה ירושתנו. מהו ענין ג' בחי' אלו. ובפנים יפות העיר מזה. ולא מצאתי המקום כעת. וי"ל מה טוב חלקנו ע"ד חלק הוי' עמו. ומה נעים גורלנו. אהבתי אתכם אמר ה'. ע' בלק"ת פ' תצא בד"ה ולא אבה שהן ב' שמות הוי'. ומה יפה ירושתנו. מצד הירושה מאבות אין קורין אבות

אלא לשלשה שיש בחי' אהבה המסותרת בכל א'. וכתוב אך בגורל יחלק הארץ היינו מ"ש לעולם ירשו ארץ שבחי' זו נמשך ע"י הגורל ר"ל מבחי' שלמעלה מהשכל כשפי' באג"ה סד"ה אשרינו מה טוב חלקינו. ובחי' גורל זהו ענין וצדיק באמונתו יחיה. ועמ"ש מענין גורל סד"ה כי אברהם לא ידענו וסד"ה לבסומי בפורי'א דרוש הראשון ובד"ה ע"כ קראו לימים האלה פורים ע"ש הפור הוא הגורל שהענין שנתבטל הגורל דהמן ע"י מה טוב חלקנו ומה נעים גורלנו ומה יפה ירושתנו. וע"ד כי לא ינוח שבט הרשע על גורל הצדיקים. אתה תומיך גורלי. גם על כן היינו אמונה שמאמינים בבחי' ויהי כן ובחי' אמונה נק' גורל כנ"ל. עוי"ל מה טוב חלקנו. כי חלק הוי' זהו מצד בחי' הנפש מהחכ' ולמטה. אך גורלנו זהו מה שלמעלה מהשכל בחי' יחידה שבנפש. ועמ"ש בבוך במדבר פ' פינחס ע"פ אך בגורל תחלק הארץ. וכ"ז מצד הנפש עצמה. ומה יפה ירושתנו זהו מצד התורה הנק' מורשה קהלת יעקב. גם י"ל חלקנו ע"ד ויעקב איש חלק. גם ע"ד כ"י יש להם חלק לעוה"ב. ומה נעים גורלנו ע"ד בן העוה"ב כו'. עוי"ל גורל נק' נוק' וא"כ חלקנו חלק הוי' זהו מה שהנשמה יש בה מבחי' ז"א הנק' אדם וזהו בצלמנו. גורלנו מה שיש בה מבחי' נוק' כדמותנו וה"ע אמת ואיהי אמונה. ואע"פ שבחי' זו למטה יותר מ"מ יש בה בשורש בחי' עליונה כי נעוץ סופן כו'. ובביאור ואתה הרם את מטך דתקס"ג פ' שבכל לבבך ובכל נפשך זהו בצלמנו ובחי' בכל מאדך זהו כדמותנו כו'. וצ"ל מפני שבחי' בכל מאדך שרשו מהכתר רצון שלמעלה מהשכל ע"כ אין יכול לבא ממנו רק בבחי' כדמותנו כמו ק"ש דוקא בבריאה אסשא"מ יכולים לראות לאחור כו'. גם רעו"ד נמשך מז"א בעתיקא אחיד ותליא. וע' סד"ה רני ושמחי בת הראשון בענין אחעט"ב. גם ע"ד וצדיק אפי' צדיקו של עולם באמונתו יחיה. וכן בד"ה קחו מאתכם תרומה בענין אתכפייא שגבוה מאתהפכא. ומה יפה ירושתנו זהו מצד התורה. וע' מא"א יו"ד כ"ט ענין ירושה שזו"נ יורשים מקום או"א כו'.

אולי י"ל חלקנו בחי' ויעקב איש חלק. גורלנו ישראל. ירושתנו ישורון. ע' ג' בחי' מזון לבוש בית א"פ וא"מ ומקיף למקיף בד"ה מזמור שיר חנוכת הבית דרוש השני. ולכן בחי' זו הג' נק' ירושתנו ע"ד אתעדל"ע שלמעלה מאתעדל"ת. א"כ חלקנו מצד אתעדל"ת. גורלנו מצד אתעדל"ע הנמשך ע"י אתעדל"ת. ירושתנו אתעדל"ע שלמעלה מאתעדל"ת. ויש להעיר מענין שלא שם חלקנו כהן וגורלנו ככל המונם ונז' מזה בבחי' פ' הברכה גבי ישורון רכב שמים בעזרך. בסידור ר"ע עמדץ כ' גורל הוא כמנין תיבות שבק"ש ור"ל לבד בשכמל"ץ שלא אמרו משה. וא"כ ענין גורלנו היינו אמרנו הוי' אלקינו הוי' אחד:

יהל אור עה"פ ע' תנ

קצז

וע' עוד סד"ה טוב לחסות בה' דרוש השני בענין מבטוח בנדיבים משמע ענין אדם ונדיבים זהו עדיין ההמשכה בבחי' ממכ"ע אבל טוב לחסות בה' זהו בחי' סוכ"ע וא"כ זהו ע"ד המכוון דכאן שע"י הביטול דאתכפייא מעורר למעלה בבחי' סוכ"ע דהיינו העלאת מ"ן לבחי' תהו וע"י נדיב לבו ממשיך בחי' התיקון כו', ואף שהנדיבים הם האבות הרי נאמר כי אתה אבינו כי אברהם לא ידענו וכמ"ש ע"פ זה בת"א גבי דרושי פורים דר"ל אף שאין לו עדיין האהבה וזהו כי אברהם לא ידענו אעפ"כ כי אתה אבינו ע"י האמונה האמיתית וזהו ענין מצה מיכלא דמהימנותא ובחי' אתכפייא וגם ע"ד מ"ש ע"פ וארא אל אברהם ואל יצחק כו' ושמי הוי' לא נודעתי להם כ"א זה נמשך ע"י עסק התורה דוקא וזהו ג"כ פי' טוב לחסות בה' מבטוח בנדיבים.

אוה"ת שמות ח"ו ע' ב'קעח

•

קי"ח, י – כל גוים סבבוני בשם ה' כי אמילם

כ"ק אדמו"ר הזקן

קצח

כל גוים מבבוני בשם הוי' כי אמילם סבבוני גם סבבוני וגו' סבבוני כדבורים וגו' הנה הג' מילות הללו הם נגד ג' קליפי ערלה שהחצוני' יונקים מהם לכן מצטרכים למול הג' קליפי ערלה וכנודע שהמילה היא בחי' הברורין שמברר הטוב מן הרע הערלה המכסה עליו כו' וע"ז נאמ' ג"פ כי אמילם היינו למול הג' קליפי ערלה הנ"ל ולברר הטוב מהן שלא ינקו החצונים.

באור הענין הוא כי הנה בג' רגלים אומרים הלל זה והיינו בהיו' ידוע שאחזית החצונים הוא מהצפרניים דידות עליוני' שהוא בחי' מותרו' והנה בפסח מתגלה בחי' ח"ע שהוא דרועא ימינא ע"כ יוכלו אז החצוני' לינק מהצפרני' דיד ימין העליון אי לאזת תיקנו לגמור הלילא לומר כל גוי' סבבוני היינו בחי' החיצוני' שסובבני' את הקדושה לינק משם מבחי' הצפרניים כמ"ש כלבים יסובבו עיר וגו' בשם הוי' היינו בחי' המשכת אור מקיף אמיל"ם פי' אכריתם להסיר הצפרניים מבלי תת מקום אל החצוני' לינק כו' כמ"ש ועשתה את צפרניה וגו' וכמ"ש בזוה"ק דאחידן בטופרהא כו' ע"ש וכן ביד שמאל העליון צריכי' להסיר הצפרניים כו' וכידוע שיש למעלה ג' ידות ע"ז צריכי' להסיר הצפרניים מג' ידו' עליונים וע"ז כתיב ג"פ כי אמילם והוא נגד ג' רגלים כו' וד"ל.

ועוד י"ל כי אמיל"ם ממש למול הג' קליפי ערלה והם ג' מיני ברורין כמ"ש במ"א והכל עולה בקנה אחד וד"ל והנה שורש הכרתת והעברת החצונים הוא בא מן בחי' המקיף דייקא שהוא המגין והשומר מן החצוני' כמ"ש בע"ח שהמקיף דוחה ומסמא עיני החצוני' כו' וז"ש בשם הוי' שהוא המקיף דוקא (כמ"ש לעיל מיניה טוב לחסות בהוי' וכמ"ש במ"א ע"פ זה ע"ש) כי אמיל"ם שהמקיף דוקא הוא המל וכורת את החצוני' מבלי תת להם מקום לינק שהוא מסמא עיניהם כו' כנ"ל וד"ל.

מאמרי אדה"ז תקס"ד ע' רמ

קצט

וזהו מ"ש סבוני גם סבבוני כו' בשם ה' כי אמילם כו' והוא זמור עריצים בפסוקי דזמרה עד ק"ש להכריתם מכל צד בכדי שיוכל אח"כ להתפשט בנפש האלקי' בחי' אהבה האלקי' שהוא בחי' ההתפעלו' ממש דהיינו שנקודת הלב נחקק וניטל ממקומו כמ"ש ולבי חלל כו' וכמ"ש כלה שאירי לבבי והוא באהבה דבכל מאדך בק"ש והיא הנק' חקיקה פנימי' עד"מ שחוקקים לכלי להיות בו בית קיבול כו' והוא העיקר וההתפעלו' שבפסוקי דזמרה לפני ק"ש אינה אלא כמו הכנת הגולם בלבד שיוכל להיות' כלי בית קיבול כו' וד"ל ובוזה יובן מה שאר"י יהא חלקי מגומרי ההלל בכל יום כו' דמשמע שלא הי' גומר פסוקי דזמרה בכל יום וכן משמע במשנה שלא הזכיר הדין בפסוקי דזמרה אלא רק הברכו' שלפני ק"ש כדתנן בשחרר מברך שתיים לפניו כו' כי התנאים צדיקי' גמורים היו מצד שרש נשמתם שהי' ממדרגה הגבוה וכידוע וע"כ לא הי' גם חומריות גופם מסתיר אור נשמתם כ"כ ומה גם שהי' להם מס"נ בתמידו' והי' גופם הבהמי ג"כ מופשט מכל דבר חומרי כי נזדכך גופם כי ביררו כל בחי' הצלם שלהם בתכלית הברור כו' וע"כ לא היו צריכים להאריך בפסוקי דזמרה כ"כ להיותו רק בשביל זמור עריצים שהוא בחי' החקיקה מבחוץ בלבד והם לא היו צריכים לזה כ"כ אבל הנה אנחנו ששרש הנשמות בדורו' האחרוני' הוא מבחי' עקביי' הנק' עקבו' משיחא כידוע והנפש הבהמי' מסתירי' ביותר צריך להאריך יותר בפסד"ז כי צריך חקיקה רבה מבחוץ וד"ל.

מאמרי אדה"ז תקס"ד ע' קפג

ר

והנה ארז"ל פסח בזכות אברהם ר"ל שמתגלה בחי' אברהם שהוא מדת החסד דהיינו גדולתו ית' ובוזה יוצאים מגלות הקליפות שכנגד זה דהיינו ע"ז וגסות הרוח שהוא זלע"ז בחי' יש ולגרמייהו ונוטל גדולה לעצמו וע"ז אמר דהע"ה כל גוים סבבוני שהוא בחי' ע"ז בחי' כל גוים ששקולה ע"ז כו' בשם ה' כי

אמילם פי' בהתגלות כי אמלם הוא לשון מילה פי' שאמול ערלתם שלא יהיה בחי' ערלה דהיינו מותרות רק כפי שצריך להשתמש בהיתר ולכן אסור חמץ ושאור בפסח שהוא ענין הגבהות והתנשאות כי נגלה כבוד ה' בבחי' גדולה שיהי' לה' לבדו כמ"ש לך ה' הגדולה.

מאמרי אדה"ז הקצרים ע' תכד

כ"ק אדמו"ר הצ"צ

רא

ומזה יובן ענין וספרתם לכם ממחרת השבת דכ' בלק"ת פ' אמור שהוא לשון בהירות וכן עשר ספירות הוא לשון בהירות י"ל המכוון להמשיך אור בהיר מבחי' ע"ק שבו ועל ידו יזכך את נה"ב וכמש"ש שהן המשכות המקיפי' ממחרת השבת שהן למעלה מבחי' השבת והשבת הוא מחכ' מוחין דאבא וא"כ מבחי' שלמעלה מהשבת זהו מע"ק וע"י מקיפי' אלו יזכך עד שהמקיף מצחצח חצי הכלי מבחוץ וכמ"ש בד"ה טוב לחסות בה' מבטוח באדם והיינו כי כל גוים סבבוני בשם ה' כי אמילם כו' כי בבחי' אדם יש זלעו"ז משא"כ בבחי' המקיף כו' ועיין מזה ג"כ בביאור ע"פ וקבל היהודים וז"ל וכמו ספה"ע שהוא בירור ז' מדות דנה"ב הוא דוקא ע"י שממשיכים מקיפים דאימא שעז"נ וספרתם לכם ממחרת השבת כו' וכן יוהכ"פ מחילת עונות ע"י תבוא אם ותקנח כו' ונודע דהבינה נק' עתיקא וכמ"ש הטעם מזה בת"א ר"פ לך לך גבי ה' דאברהם שהוא למעלה מבחי' אב רם חכ' עילאה וזהו וספרתם לכם להמשיך להם אור בהיר כו'.

אוה"ת ויקרא ח"ב ע' תקכח

רב

וז"ש הנה אנכי שולח לכם את אליהו ששליחות אליהו שהוא מח' נס"א נמשך מבחי' אנכי וכן נת' ע"פ טוב לחסות כו' בשם ה' כי אמילם ג"פ למול הג' קליפות והעברה זו באה ע"י המקיף דוקא שהוא המגין והשומר מן החיצונים כמ"ש בע"ח שהמקיף דוחה ומסמא עיני היצונים וקצת נתבאר מזה בלק"ת גבי שמע"צ סד"ה טוב לחסות הראשון וז"ל כך הוא בחי' המקיף כו' משא"כ בבחי' אדם כו'.

אוה"ת נ"ך ח"א ע' תפא

כ"ק אדמו"ר מהורש"ב

רג

ובעבודה הו"ע אתהפכא דנה"כ דידוע דכהתבוננו' יש ב' מדרי' א' התבוננו' שבאה בבחי' תפיסא והשגה בכחות הנפש וגם פועלת בנה"ב בירור הטוב וכנ"ל ויש עוד מדרי' התבוננו' והוא מצד הפלאות ורוממות א"ס שפועל מדרי' אתהפכא בנה"ב שנעשה ונתהפך כל מהותו להיות טוב וזהו מ"ש כל גוים סבבוני בשם הוי' כי אמילם שהוא בא מצד ההתבוננו' בעצמות א"ס ב"ה לכן הוא הכריתה והאבדון דהרע וכמ"ש וכל אויביך מהרה יכרתון כו' וזהו"ע ספה"ע ההמשכה דעצמות א"ס ב"ה בחי' מקיפים דאימא דהאם רובצת על האפרחים והוא הכנה למ"ת דבמ"ת הוא מד' שלח תשלח את האם והבנים תקח לך דעל זמן מתן תורה כתי' צאינה וראינה ב"צ ב"ש בעטרה שעטרה לו כו' שלח תשלח את האם לקבל העטרה ואת הבנים תקח לך הוא מדרי' תו"מ והעטרה שעליהם כו'.

סה"מ תרס"ג ח"ב ע' רי

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

רד

וע"ז אומר שיהי' רוממות א"ל בגרונם וחרב פפיות בידם, לעשות נקמה בגוים, שיהיו עוד הגוים קודם שיתבררו לעבדו שכם אחד, וגם ע"ד המבואר בלקו"ת ע"פ כל גוים סבבוני שהוא גוי אשר בקרבך הגוף ונה"ב, ויצטרכו לחרב פפיות בידם, ואח"כ בשלימות הגאולה וכתתו חרבותם לאתים גוי' ולא ישא גוי אל גוי חרב, כי את רוח הטומאה אעביר מן הארץ ונתתי שלום בארץ, ע"י שר שלום² דוד³ מלך המשיח, בהגאולה העתידה, במהרה בימינו.

סד"ה הללו' שירו להוי' שיר חדש (ש"פ מטו"מ) תשט"ז

- סה"מ מלוקט ח"א ע' תפו

(1) דברים ז, ד.

(2) ראה תרגום לישע' ט, ה.

(3) ראה קובץ מכתבים לאדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע מכ' ט' בסופו*: דוד ולא קאמר בן דוד כו' וכמ"ש

ועבדי דוד מלך עליהם.

* (א) ואח"ז נדפס ג"כ בס' אגרות קודש כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע ח"א ע' שיב. המו"ל.

רה

"גויים" במשמעות הפנימית

המפרשים פירשו¹ "כל גוים סבבוני" – מדבר במלחמות גוג ומגוג, שכל הגוים יהיו שם, כמו שנאמר² ואספתי את כל הגוים אל ירושלים למלחמה. אמילם – אכריתה לשון³ ימולל ויבש".

אדמו"ר הזקן מפרש⁴ את הפסוק במשמעותו הפנימית: "כל גוים סבבוני – הם הגוף ונפש הבהמית שמקליפת נוגה, והם הם הסובבים ומלבישים את הנפש, והם הם הטורדים ומפילים מחשבות זרות אפילו באמצע התפלה, כי יניקתם מצירופי אותיות הדיבור בין צירוף לצירוף, שהוא בחי' מקום חלל כו', ששם יוכלו לינוק ולאחוז באדם להפיל בו מחשבות חוץ. וכן המדות שבגוף ונפש הבהמית מלבישים מדות הנפש האלקית, שהאהבה שבנפש האלקית היא מסותרת ומלוכש בגוף ונפש הבהמית. ולכן הגם דמעורר את אהבה לה' בתפלתו בקרב איש ולב עמוק, כאשר תוכל נפשו שאת, אעפ"כ אחר התפלה לא נשאר רק הרשימו וכו'.

אבל ההתבוננות שלמעלה מעלה מכדי שתוכל הנפש שאת, והוא ביטול השגת הנפש, אע"פ שהוא בבחינת מקיף מלמעלה, הנה ע"ז כתיב בשם הוי' כי אמילם. פירוש אמילם יש בו ב' פירושים: א) לשון כריתה⁵, והיינו בסור מרע ממש שמשלש קליפות הטמאות. ב) ולשון מילה⁶, דהיינו כריתת הערלה החופפת כו', דהיינו בחי' המותרות שמקליפת נוגה ולהיות קדש עצמך במותר לך⁷, והטעם כי בחי' המקיף הוא שמקיף וסובב את הנפש מכל צד, וכמשל מי שטרוד מאד במחשבה אחת, שמקיפתו ומלבישתו במאד מאד עד שלא יסיח דעתו ממנה כלל, אף בעשותו דברים אחרים הולך אנה ואנה, אעפ"כ מחשבה זו לא תזוז ממנו, וכך הוא בבחי' המקיף שלמעלה הוא נצחי בל ימוט עולם ועד, ולכך הוא אף שכל גוים סבבוני". וזהו הפירוש הפנימי בפסוק⁸ "לעשות נקמה בגוים", שיברר אותם ויעלה הטוב מהם לקדושה⁹.

תהלות מנחם עה"פ

(1) רש"י כאן. וראה מדרש תהלים על מזמור קט. ובכ"מ.

(2) זכרי' יד, ב.

(3) תהלים צ, ו.

(4) לקו"ת דרושים לשמע"צ צ, ד.

(5) פרש"י עה"פ כאן.

(6) ראה מלבי"ם עה"פ כאן.

(7) יבמות כ, א.

(8) תהלים קמט, א.ו. ראה "תהלות מנחם" שם.

(9) מד"ה הללוי' שירו להוי' שיר חדש ה'תשט"ז.

קי"ח, י"א – סבוני גם סבבוני בשם ה' כי אמילם

כ"ק אדמו"ר הזקן

רז

שבועות בזכות יצחק פי' שמתגלה בחי' יצחק כמו שהי' בשעת מ"ת קול השופר בחי' אילו של יצחק וכתי' מפני אשר ירד עליו ה' באש פי' שירד ה' ונתגלה למטה בבחי' הגבורה והנה כתי' כי ה' אש אוכלה הוא פי' ע"ד אש אוכלה אש ששורף ומכלה כל האישים והחמימות אשר לא לה' המה וע"ז אמר דהע"ה סבוני גם סבבוני גם הוא לשון רבוי דהיינו רבוי האש והחמימות שמצד הקליפה דהיינו החמימות לתאות נשים וכיוצא בו ואפי' בדבר המותר אפשר לו וצריך לכך שלא יהי' לבו בוער בו וכמשארז"ל הרוצה שיחי' ימית א"ע פי' ע"ד מ"ש וחי בהם ופי' חי בל"א פריש שהוא ענין התלהבות והרוצה שיהי' עבודתו לה' בחיות והתלהבות אזי ימית א"ע בצרכי גופו שיעסוק בהם בקרירות ונחשב כמת שאין בו חיות כי א"א להיות התלהבות לשני הפכים כמו שמסיים הרוצה שימות יחי' א"ע כמשרז"ל ע"פ אדם כי ימות באהל שאין ד"ת מתקיימין אלא במי שממית עצמו עליהם דהיינו שבחי' עצמיות בצרכי גופו הוא ממית ומקרר כנ"ל.

מאמרי אדה"ז הקצרים ע' תכה

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

רז

בשעת אז א איד געפינט זיך בזמן הגלות אין אן אופן וואס "כל גוים סבבוני" און או"ה האבן א שליטה אויף אים,

– וואס באמת איז, ווי איז שייך אז או"ה זאלן האבן א שליטה אויף אידן בשעת אז אידן, זיינען "בנים אתם להוי' אלקיכם", איז ווי איז שייך אז אימיצער זאל האבן א שליטה על בניו של ממה"מ הקב"ה?

איז דאס מערניט מצד וואס דער איד אליין האט עם צוגעלאזן. דזהו"ע הגוי אשר בקרבך, הגוי שבכאו"א כמ"ש בלקו"ת. וזהו "סבוני גוים סבבוני" אז בפנימיות בלייבט ער ווי ער איז געווען, בפנימיות אין דאך ניש שייך קיין שינוי ח"ו וכנ"ל בארוכה אז בא יעדער אידן איז "אנכי הוי' אלקיך" כחך וחיותך, אבער מבחוץ איז "סבוני גוים" דער גוף אשר בקרבו ביז ס'איז ניש קענטיק אז ער איז א איד בפנימיות וויילע די חיצוניות איז מעלים אויף די פנימיות.

סיפר כ"ק מו"ח אדמו"ר החסיד ר' שמואל מונקעס איז געווען מצעירי החסידים של רבינו הזקן און ער האט ליב געהאט א צחות.

בשעת ער איז געקומען דער ערשטן מאל צום אלטן רבי'ן קיין ליאזנע איז ער אנגעקומען אין ליאזנע אין מיטן נאכט כשכל אנשי העיר היו ישנים. ר' שמואל האט פארשטאנען אז בא דעם רבי'ן איז שטוב איז נאך ליכטיק ווארום ער לערנט דאך א גאנצע נאכט, האט ער זיך געמאכט א סימן אז בשעת ער וועט זעען א הויז וואס עס לייכט זיך וועט ער וויסן אז דאס איז דעם אלטן רבי'נס הויז.

ר"ש האט זיך געדרייט איבער די ליאזנער גאסן ביז ער האט געזען א שטוב וואס לייכט זיך. איז ער צוגעגיינגען אהין און אנגעקלאפט אין טיר דער אלטער רבי אליין האט געעפנט די טיר וויילע די אנשי הבית זיינען שוין געשלאפן. דער אלטער רבי האט אים געפרעגט וואס ער וויל, האט ר"ש געענטפערט איך וויל דא איבערנעכטיקן. זאגט אים דער אלטער רבי צי דען האסטו ניט געפונען קיין אנדער הויז אויף איבערנעכטיקן? האט ר"ש געענטפערט דא איז דאך אויך א אידישע הויז. זאגט אים אדה"ז: איך קען רופן דעם "גוי" וועט ער דיר ארויסטרייבן. האט ר"ש פאנאנדערגעוויינט זיך און געזאגט: רבי! מיין גוי איז שטארקער פון אייער גוי. בשעת ער האט דאס געזאגט האט אים דער אלטער רבי אריינגעלאזט. און דאס איז געווען התחלת קירובו לאדמו"ר הזקן.

א סיפור וואס א רבי דערציילט ובפרט בשעת ער דערציילט אין א אופן אז מען זאל דאס מפרסם זיין דערנאך, איז דאס א הוראה אין עבודה.

די הוראה פון דעם סיפור איז:

בשעת א איד גייט אין דער פינצטער ביינאכט, ער פילט אז אים איז פינצטער און זוכט זיך א ארט וואו צו איבערנעכטיקן, זוכט זיך א מקום מקלט, דארף ער וויסן אז וואס דארף ער זוכן, א אידישע הויז. ער דארף גארניט האבן מערניט ווי א אידישע הויז. און א סימן אז ס'איז א אידישע הויז אז עס לייכט זיך. הגם ער זעט גרעסערע הייזער און שענערע הייזער, אבער וויבאלד אז דארטן לייכט ניט אין דאס היפך הכוונה, ווארום די כוונה איז להאיר אור דוקא, און וויבאלד אז ס'איז היפך הכוונה איז ווי גרויס און שיין דאס זאל זיין, איז דאס ניט קיין ארט פאר אים. דארטן וועט ער ניט האבן קיין מקום מקלט וויילע ס'איז היפך הכוונה ובמילא אויך היפך ענינו.

בשעת אז ער קומט שוין צו דער אידישע הויז זאל ער ניט מיינען אז ער קען אהין אריינגיין מיט זיינע גאנצע גראבשאפט און חומריות, און ער וועט מיינען אז מען וועט אים נאך געבן א דאנק וואס ער איז געקומען, זאגט מען אים, מען קען דיר אזוי ניט אריינלאזן, און די ערשטע זאך פרעגט מען אים, נאך וואס ער איז געקומען און וואס דארף ער דא.

ווארום מצד דעם רוב חומריותו און דעם רוב החושך אין וועלכן ער געפינט זיך, קען זיין לפעמים אז ער ווייס גארניט אז מען דארף עפעס זוכן און בעטן ובפרט אז ער ווייס ניט וואס צו בעטן. דערפאר פרעגט מען אים נאך וואס ביסטו געקומען, וואס דורך דעם אליין איז מען אים מעודד וע"ד ושאינו יודע לשאול את פתח לו, אז הגם ער מצד עצמו איז שאינו יודע לשאול פונדעסטוועגן פותחים לו פתח און מען איז אים מעורר ער זאל וויסן וואס צו פרעגן און וואס צו בעטן.

און אט די שאלה רופט בא אים ארויס אז ער ענטפערט, איך וויל אריינגיין אין א אידישע הויז אויף איבערנעכטיקן. איך זוך גארניט, איך דארף ניט קיין עוה"ב, קיין ג"ע צי ש"י עולמות והדומה, איך וויל מערניט ווי א אידישע שטיקל הויז. ווארום וויסנדיק פון וואנעט איך קום, פון ארץ צי' ועיף בלי מים, און איך בין ארומגעגינגען א גאנצע נאכט אין דעד פינצטער, וויל איך איין זאך, מען זאל מיר אריינלאזן אין א אידישע הויז ולעשות דירה לו ית'.

זאגט מען אים, אז ער קען נאך אזוי זיך ניט אריינגיין, ווארום ס'איז דא א "גוי" וואס קען אים ארויסווארפן. ד"ה אז מצד זיין גוי שבפנים, איז געווארן אויך א גוי מבחוץ, ד"ה די העלמות והסתרים שבעוה"ז, וואס זיי לאזן אים ניט להסתפח מנחלת הוי'.

און העדנדיק דאס, וויינט ער זיך פאנאנדער. וכמ"ש אדמו"ר האמצעי דגם קל שבקלים בשעת מען זאגט אים אז מען וויל אים אפרייסן, איז ער זיך מוסר נפשו בפועל על קידוש השם, כאטש אז כל ימיו האט ער זיך געפירט בהנהגה הפכית אפילו אין ענינים וואס עס האט זיך ניט געפאדערט קיין מס"נ, איז אבער בשעת ער הערט אז ס'איז דא א זאך וואס וויל אים אפרייסן פון אחדות השם, איז ער מוסר נפשו גם על קוצו של יו"ד. וכמבואר במ"א אז דאס רירט אן אין יחידה שבנפשו, וואס מצד יחידה ווערן נתבטל כל הקליפות.

דערפאר איז בשעת ער דערהערט אז ס'איז דא א גוי וואס וויל אים ארויסווארפן מהסתפח מנחלת הוי' ווערט ער נתעורר ובוכה במר נפשו אויף זיין הנהגה שהיתה עד עכשיו און טענה'ט "מיין גוי איז שטארקער", שמרגיש את הרע אשר בנפשו, וגם חוט השערה נדמה לו כהר.

און די מרירות ולב נשבר איז א כלי אז מען עפנט אים ערשט יעמאלט די טיר און מען לאזט אים אריין אל הקודש פנימה, און ער ווערט נתקשר ניט נאר מיט זיין יחידה, נאר אויך מיט זיין נר"נ ביז אז אויך מצד דעם גוף ונה"ב ווערט ער אויך מקושר צו אלקות.

קי"ח, י"ב – סבוני כדבורים דעכו כאש קוצים בשם ה' וגו'

הרב המגיד

רח

סבוני כדבורים וכו' היינו שמסבכים מחשבות זרות ותחבולה לזו לגרוש המ"ז הוא כדבורים היינו כשרוצים ליקח הדבש מכוורת מגרשין הדבורים ע"י עשן שבו ב' גוונין אוכמא וחיוורא נגד ב' מדות יראה ואהבה ר"ל שיכנס בלבו הב' מדות אלו ועי"ז יגרש המחשבות זרות.

מגיד דבריו לעקב סר"ח

כ"ק אדמו"ר הזקן

רט

סכות בזכות יעקב פי' יעקב י' עקב שגם בעקב יש בחי' יו"ד שהוא בחי' חכמה עילאה בחי' אין והנה למעלה בחי' יעקב הוא שבטל העקב לגבי הי"ד שאז ויבא יעקב שלם ובהתגלות בחי' זו יוצאים נשמות ישראל מגלות הקליפה שכנגד זה דהיינו התפארות מחכמת האומות ודברי' בטלי' שממשיכים לב האדם לפי שיש בהם תענוג ובכלל זה הוללות וליצנות וע"ז אמר דהע"ה סבוני כדבורים מפני שדבורה נק' בשמה ע"ש שמדברת וגם מפני שדברים בטלים יש בהם בחי' דבורה שיש בה מתיקות ועריבות ועוקצת ואמר דועכו כאש קוצים ר"ל שאישם כבה ונדעך מהרה שאין בה חמימות כ"כ כמו בבחי' שכנגד שבועות אך מפני שאעפ"כ הוא בבחי' קליפה לכן אמר בשם ה' כי אמילם ואמר דחה דחיתני לנפול פי' שגם אח"ז יש בחי' נפילה אלא שה' עזרני. ולכן נק' המועדים בלשון רגלים שמתגלה בחי' עקבים כמ"ש ועמדו רגליו ביום ההוא בכדי שיצאו כללות נצוצי נשמות ישראל מבחינת רגלים שהם זלע"ז מחמת גילוי אלקות ולכן אומרים הלל ברגלים שבו אומרים ואמת ה' לעולם דהיינו שממשיכים שיהיו בהתגלות בחי' הנ"ל בעולם וזהו הללו את ה' כל גוים כו' כי גבר עלינו חסדו פי' עלינו קאי גם על הגוים והאומים שנו' למעלה כלומר עלינו ועליכם ופי' כי חסד ה' המתגלה הוא גבור יותר משנינו שמנצח כל האומות והקליפות שלא יהי' להם כח ושליטה ואמת ה' לעולם פי' שממשיכים מלמעלה למטה בחי' אמת ה' שיהי' בהתגלות בחי' הנ"ל בעולם.

מאמרי אדה"ז הקצרים ע' תכה

ק"ח, י"ד – עזי וזמרת י"ה ויהי לי לישועה

האריוז"ל

ר

עזי וזמרת י"ה ויהי לי לישועה: (מזולתו) הנה פסוק זה נאמר בתחלת השירה הזאת, לרמוז אל מ"ש חז"ל כי פרוחה נשמתם ברדתם בים, והשמיעם השי"ת, זמירות ושיירות המלאכים, המשבחים לשי"ת, הנקרא י"ה, ועי"כ חזרה נשמתם. וזהו עזי, כי כחי ועזי נמשך לי, ע"י זמרת י"ה, שמזמרים המלאכים לפניו, ועי"ז ויהי לי לישועה, שהחייטני מן המיתה: שער הפסוקים פ' בשלח סימן ט"ו עזי וזרת י"ה, פסוק זה נאמר בראש השירה כי פרוחה נשמתן ושמעו קול שירה ופתח הקב"ה אזניהם ושמעו זמירות כל צבא מרום ועי"כ חזרה נשמתן בהם כמארז"ל וז"ש עזי וזמרת י"ה פ' כחי ועזי שהי' לי הי' ע"י זמרת י"ה פ' ע"י אותן זמירות ששמעתי מן מה"ש שאמרו לשם י"ה שעי"ז ויהי לי לישועה שנושעתי מן המות:

לקו"ת להאריוז"ל פרשת בשלח

כ"ק אדמו"ר הזקן

ר

וזהו בחי' ענין בארץ לא זרועה בחי' לא דל"ת הוא למעלה מבחי' הן דמ"ע כי ברישא חשוכא כו' ישת חשך סתרו. (ופי' שמי עם י"ה הנה לפמ"ש בגמרא ספ"ג דפסחים הנ"ל שמי היינו שם הוי' כמו שנכתב וא"כ מהו שמי עם י"ה. אך י"ל עפמ"ש בבחי' פ' בשלח דפ"ו ע"ג ע"פ עזי וזמרת י"ה. וז"ל ומצאתי במדרש תלים בפסוק עזי וזמרת י"ה בעוה"ז מקלסין אותן בשתי אותיות אבל לעוה"ב בשש אותיות שנאמר כי ב"ה הוי' צור עולמים. והיינו שהפסוק זה נאמר (בישעיה סי' כ"ו) גבי ביום ההוא יושר השיר הזה שהוא שיר זכר שלע"ל לכן אזי מקלסין אותו בשש אותיות דהיינו שבחי' י"ה שהוא עכשיו בבחי' מעמקים שלא נגלה כלל בחיות העולמות שמקור ושרש חיותם מבחי' ו"ה הנה לעוה"ב יומשך בבחי' גילוי ולכן הוסיף על שם י"ה כללות שם הוי'. וזהו שמי עם י"ה כו'.

לקוטי תורה פקודי ד, א

כ"ק אדמו"ר האמצעי

ריב

עזי וזמרת יה ויהי לי לישועה, הנה הזכיר כאן ב' דברים עזי וזמרת י"ה ומאמצעות שניהם הי' לי לישועה כו', להיות שתחלה א' אשירה לה' בבחי' שיר שהוא בפה כמ"ש ויאמרו לאמר אשירה לה' כו' וכאן א' וזמרת י"ה הזמרה הוא בכלי כמ"ש דוד גם אני אודך בכלי נבל אמתך אלקי אזמרה לך בכנור קדוש ישראל, וזהו יתרון מעלה בזמר בכלי שבו ועל ידו נמשך מבחי' המקיף העליון ביותר כמ"ש אמתך אלקי באמתת עצמותך אזמרה לך כו' וכשיר הלויים שהי' בכלי דוקא. וזהו שבשיר א' אשירה להוי' וכאן א' זמרת י"ה שהוא בבחי' מקיף די"ה דשם הוי' שהן בחי' המקיפים דחו"ב ב' מזלות דנוצ"ר ונק"ה כו' שהן שרשי כל אורות דאצי' בבחי' ההעלם ומקיף דכת"ר בכלל, כידוע בענין והחכ' מאין תמצא מאין ליש להיות נק' חכים באו"כ כחכ' מוחא ונק' מבין כו' דהיינו ב' שמות דע"ב ס"ג כו', דמצד עצמות המאציל לאו מכא"מ כלל ונק' חכים ולא בחכ' ידיעא כו'. וזהו ג"כ בחי' הנסתרות דתורה שא' הנסתרות לה' אלקינו בחי' סתים דאורייתא שהוא בבחי' מקיף די"ה כמו ח"ע דתוה"ק שנק' אמו"ן מופלא ומוצנ"ע כו' כנ"ל שזהו בבחי' מקיף די"ה דחו"ב דתושב"כ ושבע"פ כידוע, ועזי א' וזמרת י"ה שיבאו בחי' הנסתרות מן ההעלם לגילוי כנ"ל בפ"י כי גא"ה גא"ה כו', שבקי"ס הי' היפך ההעלם דסדכ"ס עצמו להיות בבחי' גילוי כמו התלבשות ההעלם דנסתרות דתורה באותיות התורה הנגלות במ"ת כנ"ל שזהו שהי' קי"ס דוקא הכנה למ"ת כנ"ל, וע"כ א' וזמרת י"ה בזמ"ר בכלי דוקא כמו בנבל וכנור ותוף כו' שעזי יבא מן העלם מקיף לגילוי להיות ל לישועה בפו"מ שכל ישועה בא' מכה ההעלם דמקיף שבא בהתלבשות למטה להיות למגן ומחסה נגד האויב והוא שא' עזי וזמרת י"ה כמו ה' עוזי ומעוזי כו', והן ב' מקיפים דכת"ר וחכ' בכלל שנק' נסתרות או נפלאות וכנ"ל בענין סדכ"ס שגם בחי' הסתימין שהן מקיף דחו"ב נק' גילוי לגבי בחי' ההעלם דמקיף דכת"ר שנק' אדו"ן הנפלאות ועושה פל"א והוא שנק' עזי וד"ל (אבל במ"ש אשירה להוי' להיות שזהו בחי' הגילוי אור בכלי בבחי' או"פ שהוא בד' אותיות דשם הוי' כשבא בגילוי דו"ה הנגלות לנו כו' כנ"ל כמ"ש ויספו ענוים בהוי' שמחה שהן מצות הוי', זהו ע"י השיר בפה דוקא ולא בכלי כו'). ובאמת יותר נכון לפרש בהיפוך דמ"ש אשירה לה' בשיר בפה כו' זהו למעלה יותר מזמרת י"ה כו', כי הנה מבואר למעלה במ"ש אשירה להוי' זה הי' בחי' ההעלא' דאו"ח להמשיך בחי' או"י דתו"מ בגשמיות במ"ת שנק' מצות הוי' ותורת הוי' כו' הנגלות לנו לשמור ולעשות בפו"מ שזהו יותר עליון בשרשם בעצמו/א"ס ב"ה ממש מן בחי' הנסתרות דתו"מ הרוחני' שבבחי' תוה"ק שהיתה אצלו אמו"ן כו', שזהו ההפרש בין משפ"ט וצדק"ה כו', וע"כ א' באבות ושמי הוי' לא נודעתי להם רק באברהם א' אשר יצוה כו' ושמרו דרך הוי' לעשות כו' כנ"ל באריכות

משום דנתחב"ס דוקא וסוף מעשה המצות בגשמיות עבמח"ת כו', וא"כ הי' צריך שיהי' בחי' ההעלאה להמשכה גבוה כזאת מבחי' הפנימי' ועצמיות יותר שזהו בחי' השירה בפה דוקא שהוא הנק' שיר פשוט שיוצא מנקודת פנימי' הבל הלב בלתי מורכב עדיין בדבר מה כלל גם לא ברצון ותענוג מורכב כו' והוא בבחי' כת"ר שבכת"ר שלמעלה גם מבחי' מקיף דכת"ר בחו"ב הנק' י"ה שהן בחי' הנסתרות תו"מ כו'. וזהו אשר"ה להוי' דוקא להיות מתלבש בשם הוי' שבא בגילוי מהעלם ד"ה לשמור ולעשות בגשמיות בסומ"ר וע"ט כו' שנק' צדק"ה כנ"ל והוא לשם הוי' העצמי תו"מ שעבמח"ת לנסתרות ד"ה דחו"ב דתוה"ק כו', והיינו כי גא"ה גא"ה כו' שנק' אדון הנפלאות שגם סדכ"ס יבא מן ההעלם לגילוי (להיות למעלה גם מבחי' מעלה ומטה דחו"ג שבעצמות ממש כנ"ל), ואח"כ א' עזי וזמרת י"ה שזהו בחי' המקיף דסדכ"ס דכת"ר להיות מקיף לחו"ב שנק' זה שהן בחי' הנסתרות שיבאו לגילוי בבחי' שמירה ומגן ומחסה להיות לי לישועה נגד האויב כנ"ל, שהוא בבחי' זמרת י"ה בחי' שיר כפול דחו"ב כו' וכידוע דשיר כפול זהו בבחי' מקיף דחו"ב וכטעמי' נגינות תורה וכה"ג, וכמ"ש במ"א במ"ש דוד זמירות היו לי חוקיך בבית מגורי להצילו מן האויב שהוא לעמוד לנגד המקטרג שז"ש ויהי לי לישועה לי דוקא כמשי"ת וד"ל.

והנה יש עוד לפרש בפי' זמרת י"ה שאינו ענין זמרה ושיר אלא הוא ענין כריתה וכיסוח כמו כרמך לא תזמור וכן זמיר עריצים (עיי' פרש"י שפי' כן דלא כת"א שפי' וזמרת י' ותושבחת כו'), והיינו שב' אותיות הללו ד"ה (שזהו כללות תושב"כ ושבע"פ שהיו כלולים תחלה בבחי' ההעלם דחו"ב שבעצמות המאציל שנק' חכים ולא כו' כנ"ל) נזמרו ונחצבו ממקורם ובאו מבחי' ההעלם לגילוי להיות במהות בפ"ע להיות נחקקי' במהות אותיות בצרופים שונים, כמו עד"מ החוצב אבן אחת מן ההר הגדול שקודם החציבה לא הי' במהות אבן בפ"ע כלל אלא כלול הי' ומתאחד עם ההר הגדול רק אחר שנכרת ונחצב מן ההר נעשה במהות אבן אחת גדולה ונק' אבן ומחלקי' אותו לחלקי' אבנים רבים לבנות מהם בנין בסדר הנחת האבנים זא"ז כו'. וכך יובן בענין חו"ב דתשב"כ ושבע"פ דכתיב אז ראה ויספרה הכינה כו' שנמשך ונחצב מן ההעלם דחו"ב שבעצמו' א"ס דלתבונתו אין מספר כלל למעלה מבחי' התחלקות אותיות, רק מבחי' יו"ד דח"ע העצמי' ממש נמשך פרטי ההתחלקות דצירופי אותיות דכ"ד ספרי' דאורי"י וכן מה"א דבינה שלמעלה נמשך פרטי התחלקו' דתושבע"פ והן אותיות י"ה שנק' נסתרות לה' כו', ובאו לגילוי להיות מהם בנין כל התו"מ בצירופי' שונים שהן אורות בכלים רבים כידוע דהאותיות נק' אבנים (וכדוגמא שא' פסל לך שני לוחות אבנים כו' שהי' כתוב בהן י' הדברות שהן כללות כל התו"מ והיו שני לוחות אבנים הללו מונחים בארון האלקי' ועי"ז הי' גילוי עצמו' א"ס על הכפר' כו'). וכך היא למעלה במקור הראשון להשתלשלו' העולמות מבחי' ההעלם לגילוי מבחי' סדכ"ס עצמו' דלמת"ב כלל אפי' בחי' מח' הקדומה שנק' חכמה שלמעלה וכמ"ש אנת חכים ולא בחכ'

ידיעא כלל וכן מבין ולא בבינה ידיעא כו' וכדי שיהי' נק' חכים ומבין כו' צריך שיהי' ע"י צמצום ובקיעה שיבקע האור מעצמו/ חו"ב שלמעלה שהן בבחי' א"ס ממש להיות מקור למקור להשתלשלו, דהיינו שיאיר מן ההעלם לגילוי בכלל בב' אותיות ד"ה לבד כמו בחוצב אבן מן ההר הגדול כנ"ל (וכמא' עבד מאנא רברבא וקרא בה גרמי' חכם כו', וכמשל בקיעת אור החכ' שנבקע מהעלם כח המשכיל ההיולי שכלול בעצמו/ הנפש ממש הנק' נפש השכלי' בעצם כו' וכידוע דהוא המדע כו' וד"ל). וזהו ענין בקיעת היו"ד דשם ס"ג שנבקע ויצא מבחי' טה"ע כו' (כמ"ש בעמק המלך) שהוא בחי' הרושם שנשארו אחר הצמצום שנמשך בהשתלשלו/ דרל"א שערים פנים ואחור כו'). ואפשר זהו פי' המא' בריש הורמנא כו' גליף גליפו בטה"ע שאין הכוונה ענין גליף/ וחקיקת אותיות אלא ענין כריתה וחציבה שע"י יוצאי' ובוטלי' והיו כמו אבן בפ"ע, כי חציבה זו הוא למעלה מחקיקת אותיות דתושב"כ כנ"ל, אלא כמו לוחות האבן שנחקק בהן האותיות כנ"ל שזהו שנק' גליפו כמו אתוון אתגליפו כשנעשי' מובדלי' במהות בפ"ע כמו בליט' בדבר נבדל לחוץ כו', וזהו גליף גליפו ב' חציבות דיו"ד וה"א כנ"ל שהן שרש התו"מ בעצמו/ א"ס ממש כנ"ל. וזהו אב"ן א' ב"ן דח"ע ונק' אבן הראש"ה שכוללת כל האותיות שמתחלקי' ממנה כו'), ואותיות י"ה הללו הן שרשי כל האצ"י שמהם נמשך מן ההעלם לגילוי כמ"ש כי ב"ה ה' צור עולמים שהן בכלל בחי' העלם וגילוי שזהו עלמין דאתכסיין ועלמין דאתגליין כידוע, וזהו זמרת י"ה שנכרתו ונחצבו אותיות י"ה מהעלם העצמות כנ"ל וד"ל (ומ"ש אם בחוקתי תלכו שזהו ג"כ ענין חקיקת אותיות שלמעלה מן בחי' אותיות הכתב וכן ענין זאת חוקת התורה כו' כמ"ש במ"א שמבחי' חקיקה זאת נמשך בחי' אותיות שבתורה שבכתב כו', גם זה אמת, אבל גם בחי' חקיקה זאת היא כלולה באותיות ד"ה שנק' זמרת י"ה כנ"ל שהן כמו עצם האבן שנחצב ונכרת מן ההר כמו לוחות האבן שנחצבו מן ההר וכתב חרות על הלוחות שהי' בבחי' חקיק' אותיות דוקא כמ"ש במ"א), וכידוע דשרש נש"י חקוקי' בעצמו/ אור א"ס ב"ה בבחי' אותיות עצמי' כחקיקת אותיות באבן ד' במהות א' בלי פירוד כלל, וכך הן אותיות התורה שכללותם הן בחי' י"ה דחו"ב שלמעלה שנק' נסתרות לה' כו'. וזהו עזי זמרת י"ה פי' עזי כפי ת"א תקפי שהוא עצם התוקף והכח ועוז שממנו נמשך כל בחי' כח ועוז ותוקף בגילוי מן ההעלם להיות לבחי' מגן ומחסה עוז לנש"י דוקא כמו ה' עוזי ומעוזי כו' ונק' אדו"ן עוזינ"ו צור כו' כמו בצור ירוממני כו', כי הנה התורה נק' עוז כמ"ש ה' עוז לעמו יתן כו' ואין עוז אלא תורה כו' וכמ"ש ה' מלך גיאאות כו' לבש ה' עוז שהוא עוז דתוה"ק כו', והענין הוא כידוע בזהר דג' קשרי' הן ישראל מתקשראן באורי' ואורי' בקוב"ה והיינו ס"ר נש"י ששרשם ב"ה בחי' פנימי' דאו"א כו' שהוא עלה במקור פנימי' דחו"ב שלמעלה דתוה"ק, כי כמו דאורי' סתים וגליא כך ישראל סת"ים וגליא וקודב"ה סת"ים וגליא, ונמצא בחי' סתים דאורי' שנק' זמרת י"ה הנ"ל הוא בחי' ממוצע לקשר ולחבר לנש"י כמו שהן

בשרשם במח' הקדומה בבחי' סתים שנק' סדכ"ס דלמחת"ב כלל, וע"כ גם בבחי' גליא הן ג' קשרי' כא' דנש"י שבגופי' למטה מתקשראן באותיות התו' הנגלות לנו לשמור ולעשות ואורייתא בקוב"ה שבא בגילוי ביחוד דהוי' ואלקי' במצות מעשיות שנק' מצות הוי' ממש, וזהו הנסתרות לה' אלקינו שהן י"ה דש' הוי' שהוא בחי' סתים דאורי' שנק' נסתרות כנ"ל בפנימי' דחו"ב ש"מ שנש"י קשורים שם כמו שהן למעלה בעצמו' א"ס שנק' סדכ"ס כו' והנגלות כו' הן בחי' דתו"מ דשם הוי' דוקא שבא בגילוי למטה באו"כ שנק' צדק"ה ומשפט כנ"ל, ומבואר למעלה דבחי' ו"ה הנגלות דתו"מ יותר עליון בשרשו מתו"מ הרוחני' בשרשם בחו"ב ש"מ שנק' נסתרות משום דנתחב"ס דוקא וסוף מעשה דוקא עבמ"ת כו', ולפי"ז הרי עיקר בחי' התלבשות המקיף העליון יותר דתורה הוא בירידתו למטה יותר והוא בתו"מ הנגלות לנו כו' שזהו הטעם שנק' עוז כמ"ש ה' עוז לעמו יתן לעמו דוקא שהוא העוז שלבש ה' בעוז דתורה כשלבש בגיאות דמל' דא"ס להיות מל' כ"ע כמ"ש בי מלכים ימלוכו כנ"ל וד"ל. וזהו שא' ב' דברים עזי וזמרת י"ה עזי הוא בחי' שם העצם דעוז שכל כח ועוז דכל המקיפי' העליונים מקבלים משם והוא שנק' עזי (בקמ"ץ ולא בשורק כעוזי שאינו אלא פועל יוצא להיות לעוז למטה, ובזה יתורץ קושיא דרש"י וד"ל), והיינו עוז דתורה שלמטה דוקא ששרשה בעצם התוקף ועוז דבחי' גבו' דעצמו' המאציל שנק' שגיא כח או רב כח כו' כת"א תקפי בעצם התוקף כו' כקול דמ"ת דכתי' קול ה' בכח כו', והוא בחי' הגבו' והכח בעצם כמו שהוא בעצמות ופנימי' דא"ס ב"ה שהוא מיוחד לנש"י דוקא ונק' עזי מטעם הנ"ל דנש"י מתקשרא' באורי' הנגלית למטה שנק' עוז באמת כמ"ש ה' עוז' לעמו יתן עוז' שלו ממש מטעם הנ"ל וע"כ א' עזי ממש וד"ל. ואח"כ א' וזמרת י"ה שהן בחי' הנסתרות לה' אלקינו שהוא בחי' סתים דאורי' כמו שהיא בבחי' חו"ב ש"מ שנחצבו מעצמות חכמתו ית' שגם שהן בחי' ממוצע לקשר ולחבר לנש"י למעלה כנ"ל, וז"ש לבש ה' עוז (ונק' עוז' לאלקי' ליתן כח למטה להיות כח בשם אלקי' דבחי' ח"ת לברר בירורי' דעה"ד דח"ע אתמשך בח"ת כידוע במ"ש חכמות בחוץ כו') (כמו חגרה בעוז מתני' כו'), וזהו שנק' זמרת י"ה ששורדים ג"כ למטה בבחי' מקיף דוקא להיות דוחה ומגרש ולבער לחיצוני' בבחי' גבורות דשמאל דוחה כלשון זמיר עריצי"ם להכרית יניקת החיצוני' משרשם למעלה ולמטה (כידוע בענין הזמרה בנגינות וטעמים דאורי' שהן בבחי' מקיף דח"ע שמזה דוקא יגרשו ויכרתו יניקות החיצונים כמ"ש זמירות היו לי חוקיך כנ"ל וד"ל). וזהו עזי וזמרת י"ה עזי ב' דברים הללו דוקא שהוא עזי וזמרת י"ה שהן הנסתרות והנגלות שבתו"מ ה' לי לישועה לי דוקא כו', דהנה א' ה' איש מלחמה כו' וארו"ל שטענה מדה"ד מה נשתנו אלו מאלו כי גם בני" לא קיבלו התו"מ עדיין ולמה אלו יטבעו ואלו יצולו, ונצחם במלחמה דשם הוי' שהוא מ"ש הוי' איש מלחמה ה' שמו וע"כ מרכבות פרעה וחילו כו' והוא לפי שישראל עתיד' ומוכנים לקבלת התו"מ שנק' מצות הוי' שזהו הוי' שמו ממש כו'. דהנה ידוע שכל עיקר התו"מ הוא לאכללא

שמאלא בימינא כו' שזהו להגביר כח החסדי' על כח הדין והגבורות להמתיק הדין
 בחסד דוקא דאע"פ שהתורה כלולה מחו"ג בשוה כמ"ש מימינו א"ש ד"ת כו', אבל
 בחי' הגבורות דאש דקו השמאל נמתקו בחסדי' דימין, וכמו כל מצות הקרבנות
 להעלות עולה וזבח הוא להמתיק כח הדין שמלוּבש ברע דנפש החוטאת לכפר
 עליו ע"י זריקת דם והקטרת חלב להיות לריח ניחוח להוי' דוקא כו', וכן הקטרת
 להעלות להמתיק גם י"א ארורים דק"נ שיהופכו לטוב וחסד כו' ע"י הי"א סממני'
 דקטרת שעולי' בריח הבושם כו', וכה"ג בכל מצות ל"ת דגם שהן מבחי' ה"ג הכל
 להעלות ולהפוך הגבו' קשות שמקבלי' מקו השמאל לחסדי' כמו במצות פרה
 אדומה כידוע וגם בדיני טו"ט ואו"ה שזהו הכל להעלות הטוב מן הרע שנפל כו',
 וצריך לזה בחי' גבורה ותוקף גדול ביותר שזהו לאגברא ימינא על שמאלא שיהי'
 כח הדין שבקו השמאל נכלל בקו הימין ואז ממילא יפול הרע גמור הנשאר שאין
 לו בירור כי אין לרע יניקה רק מן הטוב כידוע, וכך הוא ע"י המשכת החסדי'
 דרמ"ח מ"ע להמשיך תוס' אור החסד בשם הוי' דמ"ע בגילוי אלקות שיאיר גם
 בחושך דק"נ כמו גם בדברים גשמי' דדצ"ח דק"נ המותר' כו', וע"כ נק' התורה
 עוז ותושי' שע"י תוקף הגבורות שבחסד העליון דקדושה מחליש ומתיש כח
 הסט"א דק"נ, וכמו בגוף הגשמי שמחליש כח הרע שביצה"ר לאכפייא לסט"א ע"י
 בחי' עוז דתורה ומצות דוקא, וז"ש כי גבר עלינו חסדו כו' שזהו בחי' חסד וצדקה
 דמצות שנק' צדקה ומשפט כנ"ל באריכות וד"ל, ולפי שקי"ס הי' רק הכנה למ"ת
 כנ"ל ע"כ א' ה' איש מלחמה כו' שהי' איש מלחמה לנצח למדה"ד שטען מה
 נשתנו אלו מאלו דגם שלא קיבלו התו"מ עדיין בפו"מ, אבל האמינו בה' ובמשה
 עבדו בכללות והאמונה היא כללות כל המצות דתרי"ג שהעמידן על א' שז"ש
 וצדיק באמונתו יחי' (ובפרט שהיו בני' במצרים בסומ"ר לצאת מאפילה דנש"ט
 דמצרים כידוע ששרש הל"ת הוא בי"ה דשם הוי' שנק' זמרת" י"ה שזהו עיקר
 המגרש ודוחה לחיצוני' כנ"ל). וזהו ימינך ה' נאדרי בכח שזהו גבו' שבחסד שנק'
 נאדר בכח והוא עצם הכח ועוז דתורה כנ"ל, ומבחי' גבו' וכח זה שבימין דוקא א'
 ימינך ה' תרע"ץ אוי"ב שהוא עיקר הכח לרעוץ ולהפיל האויב משום דהא בהא
 תליא כנ"ל שנק' עוז ותושי' כו') וזהו ה' איש מלחמה בכח ועוז גדול דהוי' דתורה
 כמו שהוא למעלה לעמוד לנגד המנגד שהן בחי' גבורות קשות דקו השמאל
 להפילים ולהמתיקם, ומה שכפל פ"ב הוי' שמו הנה זהו שם הוי' דתו"מ כמו שבאי'
 למטה דוקא בסומ"ר וע"ט בפו"מ לאכללא שמאלא בימינא להגביר החסד על הדין
 כמ"ש כי גבר' עלינו חסדו כנ"ל, לפי שתו"מ הנגלות לנו הן עיקר שם הוי' שנק'
 הוי' שמו ממש, וה' איש מלחמה זהו למעלה בחי' הנסתרות להוי' אלקינו כו'
 (כדוגמא שירד הוי' על ה"ס לומר אנכי בגילוי ממש כו' שהן ה"ח וה"ג דמ"ע ול"ת
 שאז א' שירדה שנאה לאוה"ע כו'). וזהו עז"י זמרת" י"ה עזי בחי' עוז דתורה
 שלמטה שהוא עוז עצמי לישראל כנ"ל שזהו תוקף תגבורת כח החסד עליון
 בתו"מ שלנו כנ"ל, וגם בחי' זמרת" י"ה שזהו שרש התו"מ שלמעלה שהוא כח

הדין שבחסד להיות כורת יניקת החיצונים כל' זמיר עריצים כו' וכמ"ש ימינך ה' תרע"ץ אוי"ב כנ"ל) מאמצעות שניהם שהכל א' דהא בהא תליא ה' לי לישועה לי דוקא להצילם מכח מדה"ד שטען מה נשתנו כו' וכמ"ש ה' איש כו' מרכבות פרעה כו' כנ"ל וד"ל.

וזהו ויהי לי לישועה, כי הנה ידוע דכל ענין ישועה הוא לעזור ולהציל מן האויב העומד לנגד שלא ה' ביכולת לעמוד לנגדו וע"י המושיע הוא שמתגבר בכחו ונושע על ידו, כמו ויקם משה ויושיעו, וכן ויושע ה' ביום ההוא את ישראל מיד מצרים כו', וע"כ א' כאן ויהי לי לישועה לעזור ולהציל, והוא מפני שהוא עזי וזמרת י"ה כלו' לפי שנמשך בחי' תוקף הכח והעוז דכח החסד דימין העליון כמו ותושע לו ימינו' כו' כמ"ש ימינך ה' נאדרי בכח כו' שזהו כאשר השמאל נכלל בימין דוקא שאז ניתוסף כח הימין יותר והוא ע"י עו"ז דתו"מ למטה ולמעלה כנ"ל דוקא ע"י ויהי לי לישועה להצילם מכח הדין כנ"ל וד"ל (וזהו ויהי לי לישועה ממילא ולא א' ה' לי כו' משום דהא בהא תליא דכאשר גובר החסד דימין בכח השמאל שנכלל בו אזי כח הדין שבשמאל הוא להפיל ולרעוץ לאויב דוקא וכמ"ש ימינך ה' תרע"ץ אויב, אע"פ שהימין הוא בחי' החסד היפך הדין הקשה אבל מצד בחי' הדין הכלול בחסד הוא שנעשה בחי' דין קשה למנגד כו' (כמ"ש במ"א בענין צדקה ותהלה שהוא ענין שם הוי' בניקוד אלקים ביו"כ כו'), כמו האב שמצד אהבה וחמלת בנו כשעומד בצרה מפני אויבו הרודפו יבא לכלל דין וכעס להפיל לאויב כו' (וזהו שפרש"י עזי וזמרת י"ה עוזו ונקמתו של אלקינו כו', שמפני בחי' הגבורות דעו"ז עושה נקמתו באויב להכריתו כו'). והנה יש לפרש עוד בפ"י עזי ענין גבורות וצמצומים דהיינו ע"י בחי' גבורו' וצמצומים דוקא הוא שנחצב ונזמרו אותיות ד"ה הנ"ל מבחי' ההעלם לגילוי, כידוע דכל אור ושפע הבאה בדילוג הערך מגבוה לנמוך ביותר צ"ל ע"י בחי' צמצומי' גדולים להסתיר ולהעלים אור העצמות, וזהו הנק' ג"כ בשם גבורה והוא הנק' עז"י עוז וגבורות דצמצומי' הללו, שזהו ג"כ בחי' גבורה גדולה מה שיוכל לבא לבחי' צמצום גדול בעצמו בתחלה כדי שיוכל להיות גילוי אור ד"ה מן ההעלם דעצמות, כידוע דעצמות אוא"ס הוא אור פשוט בתכלית ומובדל בערך מהיות גם מקור למקור למציאו' ע"ס דאצי' וכמ"ש אנת הוא חד ולא בחושבן חושבן י"ס כו' וכן אמר אנת עילאה כו' למת"ב כלל אפי' מח' דח"ע הקדומה דתורה כו' וכדי שיקרא בשם חכים באות יו"ד ומבין באות ה' שזהו שרש דתושב"כ ושבע"פ כנ"ל הוצרך לבא בבחי' גבורות וצמצומי' תחלה. וזהו שנק' עזי, ע"י בחי' עוז דגבורות וצמצומים הוא שבא לצמצום ד"ה שנק' זמרת י"ה שיבאו מן ההעלם לגילוי, והוא מפני אהבה וחסד העצמי לישראל צמצם א"ע בזה כמ"ש ה' חפץ למען צדקו יגדיל תורה כו' כנ"ל, ונק' גבו' שבחסד שבא הצמצום הזה רק מחמת החסד העצמי להחיות רוח שפלים דנשמות ישראל בגופים שיחיו מחיי עולם הא"ס עצמו כו' כנ"ל באורך וד"ל. וזהו ויהי לי לישועה לי דוקא שזהו גורם בחי' ההבדלה והבירור

בין ישראל למצרים להיות לי דוקא לישועה ולא למצרים אע"פ שטענה מדה"ד מה נשתנו אלו מאלו כו', לפי שע"י בחי' גבורות וצמצום הזה דוקא שהי' רק בשביל אהבה וחסד לנש"י להיותם בבחי' פנימי' ועצמיות ע"כ עי"ז הי' ההבדלה ובירור שלא יומשך בחי' פנימית האור דתו"מ רק לנש"י בלבד כמ"ש יאר ה' פניו אליך אליך דוקא כנ"ל, והוא ענין הבירור והבדלה שהי' ע"י בחי' גבו' וצמצומים שלא ילך השפע הפנימי' רק לסט' דקדושה לבד ולא לבחי' החיצוני' ואחוריי' שהוא בחי' המותרות כנ"ל שזהו ענין משפט למעלה כו', וזהו ויהי לי לישועה לי דוקא מצד בחי' ההבדלה ובירור בין הפנימי' וחיצוני' שזהו שנעשה דוקא ע"י בחי' גבורות וצמצומי' דעזי' וזמרת י"ה שאע"פ שבאים ע"י צמצום גדול כנ"ל, אבל ע"י בחי' גבו' וצמצום זה הוא שהבדיל לסט' דקדושה בלבד כו' וד"ל (וכנ"ל דמצד עצם הרוממות דא"ס שלמעלה ממקור כל ההשתל' הי' מאיר גם בחושך כמו באור משום דקמי' כחשיכ"ה כאור"ה כו' וע"כ ביקש משה שלא תשרה שכינה כו' רק ע"י בחי' הבדלה זו דוקא א' ונפלינו כו' וזהו עזי' וזמרת י"ה כנ"ל וד"ל).

תו"ח שמות רנט, ב

ריג

וביאור ענין י"ה למעלה ואיך שישנו גם בפרט בכל נפש מישראל. הנה כתיב עזי וזמרת יה ויהי לי לישועה, פי' וזמרת י"ה הנה אותיות י"ה מרמזים לבחי' סוכ"ע ולבחי' ממכ"ע בכלל, דהנה בתמונת האותיות ידוע בספרי הקבלה דהיו"ד צריך לעשות תחלה כשכותבין אות ה"א ראשונה בשם הוי' דהיינו שכותב כמו יו"ד בתחלה ואח"כ ממשיך ממנו אורך ורוחב בצורת ה"א כו', והטעם הוא לפי שא"א להיות התפשטות אורך ורוחב בלתי צמצום בתחלה מפני שאחר הצמצום דוקא יוכל להיות התפשטות כו', והיו"ד הוא מורה בחי' צמצום כידוע והאורך ורוחב שממשיך אח"כ ממנו הוא בחי' התפשטו' שאחר הצמצום כו'. וכך יובן למעלה דכתי' בי"ה ה' צור עולמים באותיות י"ה נבראו ב' עולמות עוה"ב ביו"ד ועוה"ז בה"א ולמעלה יותר הן הנה בכלל בחי' עלמא דאתכסי' ועלמא דאתגליא והיינו בחי' סוכ"ע ובחי' ממכ"ע, בחי' סובב הוא הבחי' העלם בחי' הצמצום שביו"ד כו' ואח"כ נמשך ובא בבחי' הגילוי והוא בחי' התפשטות אורך ורוחב בבחי' ממכ"ע וד"ל. וזהו ענין כללי לכללות כל ההשתל' עד רום המעלות דהיינו גם מבחי' עצמות אור א"ס שלפני האצ"י אחר שאין אצ"י ערוך לו כלל הנה כדי שיאיר אורו בנאצלים מוכרח לבוא בבחי' הצמצום בתחלה כיו"ד שהוא צמצום, וזהו מ"ש ישת חושך סתרו שהוא רק כנקודה א' דיו"ד לפי שאין אור זה נחשב רק כטפה בים אוקיינוס בלבד לכך אינו אלא נקודה א' כיו"ד כו', ואח"כ נמשך מיו"ד זה בחי' אורך ורוחב כו', והיינו ממש כדוגמת כתיבת ה"א ראשונה שא"א לכתוב אלא באופן הנ"ל שיכתוב כמו יו"ד קודם ואח"כ ימשיך אורך ורוחב מטעם הנ"ל וד"ל. וזהו וזמרת יה אחר שנזמר ונמשך אותיות י"ה בצמצום ואח"כ

התפשטות ואזי ממילא ויהי לי לישועה, אך כאשר יש כיסוי מסך המבדיל הנה עושה כס ונרתק ל"ה בב' אופנים, א' שלא יאיר אור א"ס ב"ה והב' שלא יומשך מ"ה לו"ה, והיינו שאין השם שלם ואין הכסא שלם כנ"ל. והנה צריך בודאי להסיר המסך הזה והוא ענין הסרת המסך דעמלק הנ"ל, ובמה שיסירו אותו, ותחלה יש להבין מהו בחי' י"ה בפרט בכל נפש מישראל. הנה ידוע שההתבוננו' בהשגה ודעת שהוא משיג בהשתל' וכיוצא זהו בחי' ה"א בהתפשטו' באורך ורוחב והאהבה הנולדה מהתבוננות זהו בחי' ו"ה, והאהבה רבה שנולדה מלמעלה מן השכל וההשגה' דהיינו מבחי' סוכ"ע כנ"ל זהו בחי' יו"ד וכנ"ל שיו"ד ה"א למעלה הם בחי' טובב וממלא, וכך הוא בחי' י"ה בנפש האלקי' בהתפעלותה מהתבוננו' בחי' טובב ובחי' ממלא כידוע. והנה המסך המסתיר על בחי' י"ה שבנפש האלקי' היינו קליפת עמלק הנ"ל שהוא גסות הרוח ועקשות ונצחון כמו שנראה בחוש שלפעמים גם כשיעמיק האדם דעתו בהתבוננו' בתפלה לא תתפעל הנפש מאומה מפני גסות הרוח דנפשו הבהמיות דאע"פ שלבבו יבין וכו' מ"מ הוא רוצה בנצחון להיות דוקא בחי' נפרד, מפני שטבע דקליפה זו למסור נפשה לעמוד לנגד לכל מי שיש לו עלי' והתנשאות כנ"ל וע"כ בהעלות הנפש האלקי' להדבק באלקי' חיים אזי תעמוד קליפה זו דוקא לבטלו ולהסתיר האור כו', ומונעת ב' דברים, א' לבלתי יאיר אור אלקי' ב"ה שבנפש דהיינו בחו"ב. והב' במניעת התפעלו' אהבה שלא תומשך גם מן ההתבוננו' והוא להבדיל ו"ה מ"ה כו' וד"ל. וצריך להסיר המסך הזה, וענין התיקון בזה הוא ע"י ב' דברים, א' שצריך לפרוץ מחיצה זו של ברזל. והב' אחר שנפרץ מחיצה זו יאיר האור דרך הפרצה למטה ב"ה וגם בו"ה כו'. וכללות ענין זה הוא ענין הציץ שעשה משה כמו דכתיב ועשית ציץ זה"ב טהו"ר כו', דהנה בפ"י ציץ הוא ג"כ מלשון הבטה והסתכלות כמ"ש מציץ מן החרכים, פ"י חרכים הן כמו סדקים מפולשין שעושים במחיצה של ברזל כי ע"י הרהורי תשובה שלמטה נעשי' כמו פרוצות קטנות במחיצה להסתכל בהן, וכך למעלה יש כמו בחי' סדקים מפולשי' שנעשי' במחיצה של ברזל הנ"ל, ואע"פ שהם קטנים מאד ואינם כמו החלונות הגדולים שנאמר בהן משגיח מן החלונות כו', אבל מ"מ מביט ומסתכל הוא ית' בכנס"י בחרכים הקטנים, והבטה זאת נק' ציץ, או כמו יציאת האור מתוך הסדק הקצר שנק' בשם ציץ ג"כ כמו ענין הנץ החמה דהיינו משעה שמתחלת הארתה וזיווה לבקוע במסך עובי רקיע והכל ענין א' הוא דהיינו ענין בקיעת האור כשבוקע ועובר דרך פרצה קצרה. והוא מובן למעלה שזהו בחי' הבטה והסתכלות שמעצמות אור א"ס ב"ה כשבוקע ועובר דרך החרכים הקטנים כמ"ש מציץ מן החרכים כו', וזה האור הי' בבחי' הציץ שעשה משה כמ"ש יציץ נזרו כו' שהרי הי' מרצה ומכפר כמ"ש והי' על מצחו תמיד לרצון להם כו' וד"ל.

ריד

להבין ביאור הענין איך הוא ענין כס י"ה למעלה איך הוא בנפש כ"א מישראל הילה"ק ביאור מ"ש עזי וזמרת י"ה אז ויהי לי לישועה מהו ענין זמרת י"ה דוקא, דהנה ארז"ל עמ"ש כי ב"ה ה' צור עולמים ביו"ד נברא העוה"ב ובה"א נברא העוה"ז וידוע דעוה"ז נק' עלמא דאתגלי' דבה"א בראם בה' מוה"פ שבדב"הע – דיו"מ כידוע, וביו"ד נברא העוה"ב שזהו בחי' עלמא דאתכסי' דמח' בהעלם שנמשך בבניה מנקו' דחכ' שנק' יו"ד ובכלל הן ב' מדרגות דסוכ"ע וממכ"ע שז"ש ברוך ה' מן העולם ועד העולם כו' וד"ל.

ב תו"ח שמות תקמב, ב

רטו

(וזהו) עזי וזמרת י"ה אחר שנזמר ונקצר ב' אותיות די"ה צמצום והתפשטות מעצמו' אור א"ס שיבא מן ההעלם לגילוי בהתפשטותם כו' אזי ממילא ויהי לי לישועה מכח עצמות א"ס דוקא במה שגברו החסדי' על הגבורות שנק' ישועה כידוע (והוא כנ"ל בשרש התפשטות דחסדי' דבינה גבוה מצמצום די' והיינו בפנימית הכת"ר ששם עצמות א"ס ממש וע"כ יש בכחה להביא ולהמשיך מצמצום די' להתפשטות כענין קוץ התחתון די' כו' וזהו ויהי לי לישועה מעצמות אוא"ס שבכתר דאגברי ימינא על שמאלא כו' גם בכת"ר עצמו כמבואר במ"א, וזהו יהי רצון מלפניך שיכבשו רחמיך את כעסך כו'). אך הנה כ"ז כאשר בחי' אותיות דשם הוי' מאירים כסדרן בלי שום דבר חוצץ ומבדיל כלל (וכמו בשעת קי"ס שא' זה אלי לנוכח ועכ"א שירה להוי' כמו שהוא ממש, עזי וזמרת י"ה כו' דזמרה זו ע"ד הפשוט הוא בחי' שיר כמש"א אשרה להוי', רק שבבחי' אותיות י"ה דשם הוי' א' וזמרת י"ה שזה בחי' שיר פשוט דתה"פ וע' שבפנימי' הכתר שמאיר בחו"ב דאצי' מן ההעלם לגילוי שאז הוא שנק' שיר כפול, בחי' שיר שכפול בחו"ב באי"ן וי"ש די"ה כנ"ל, והוא עונג המורכב בנקודה דחכ' והשגה דבינה. ופי' עזי בחי' מקיף דכת"ר שלמעלה מחו"ב הוא בחי' שיר פשוט דעצמות התענוג עליון (שז"ש דא הוא ע"י כו') ואח"כ וזמרת י"ה אז ויהי לי לישועה לפי שבזה נמתקו בחי' הגבורות דאבא בחסדי' דאימא מטעם הנ"ל) (שעיקר הישועה הי' לפי שטענה מדה"ד מה נשתנו אלו מאלו כו' וגבר עלינו חסדו להיות לישועה להצילם ממדה"ד, והוא ע"י הארת אור הע' דא"ס בפנימי' הכתר דוקא כו'). וכך דוד א' פ' זה דעזי וזמרת י"ה להמתיק הדינים קשי' שהי' עליו כמש"א דחה דחיתני לנפול וה' עזרני עזי וזמרת י"ה כו'. וכן ישעי' א' הנה אל ישועתי אבטח ולא אפחד ממדה"ד כי עזי הוא כו' (ורק במ"ש ישעי' הוסיף שם הוי' בא' כי עזי וזמרת י"ה הוי' ויהי לי לישועה כו' לפי ששרש הנביאי' בנו"ה דבריאה שצריך שיומשך עד למטה מאצי' לבריאה עד עולם העשי' ממש ע"כ א' י"ה הוי' שנמשך מ"ה זה

להוי' בו"ה שהן מדות ודבור. משא"כ בדוד שלא הוצרך לזה כידוע דכתובים נאמרו ברוה"ק שהוא בחי' המל' כמו שהוא למעלה בבחי' אצי' ממש קודם הצמצום המסך כו' כמו שרש תושב"כ כו' וד"ל.

תו"ח שמות ב תקמד, ב

רטז

עזי וזמרת י"ה ויהי לי לישועה זה אלי ואנוהו פי' וזמרת מלשון וכרמך לא תזמור שהוא לשון כריתה וכמו החוצב אבן מההר וכך נחצבו אותיות י"ה מאדון הנפלאות וגאה גאה להיות בבחי' גילוי אור מן ההעלם של עצמות אור הא"ס שלמעלה הרבה מבחי' חקיקת וחציבת אותיות ועד"מ ההר שנחצב מעט מזעיר ממנו להיות לאבן כו' כך עד"מ נחצבו אותיות י"ה שהן שרשי כל האצילות מן ההעלם כו' וזהו וזמרת י"ה שנקצרו ונזמרו אותיות י"ה מן ההעלם לגילוי כו' וד"ל. ומה שאמר עזי וזמרת י"ה פי' עזי היינו מלשון עוז וגבורה והוא בחי' גבורות וצמצומים לפי שע"י בחי' גבורות וצמצומים דוקא הוא שנחשב חציבה וחקיק[ה] הזאת דאותיות י"ה מן ההעלם לגילוי כו' והטעם מובן להיות ידוע דעצמות אא"ס ב"ה הוא פשוט בתכלית וכדי שיקרא חכים באות יו"ד ומבין באות ה' כו' שהן אותיות י"ה הוא צריך לבא לבחי' צמצום גדול בעצמות[ן] בתחלה לפי שמצד עצמותו הוא מובדל בערך כו' וכמ"ש ולא מכל אינון מדות כלל וזהו עזי וזמרת י"ה שמה שיהי' זמרת י"ה הוא ע"י עזי בחי' גבורות ומה שאמר עוד ויהי לי לישועה כלומר לי דוקא לישועה וחסד ולא למצרים והכל הוא מפני בחי' גבורות וצמצום דעזי שהבדיל לסט' דקדושה בלבד ולא לבחי' המתורות כנ"ל וכמ"ש יאר ה' פניו אליך אליך דוקא וכנ"ל וד"ל.

מאמרי אדמו"ר האמצעי שמות ח"א ע' קכ

ריז

עזי וזמרת י"ה ויהי לי לישועה זה אלי ואנוהו כו' הנה כתיב זה הוי' קוינו לו והענין הוא שעשינו בחי' קוין העליונים דהיינו כל פרטי השמות די"ס דאצילות שהמה כולם בבחי' אותיות בלבד וידוע ששרש האותיות אם לא שנמשך בחי' הקו לא הי' מציאות האותיות כלל כמו אות הב' הוא ציור ג' קוים לאורך וב' רחבים ועד"ז בשאר כל האותיות הכל מהמשכת ציור קוין ושרש כולם אינו אלא בח קו א' אלא שמתמשך לכמה אופנים שונים ומזה היא סיבת שינוי האותיות כידוע ומבואר בס"א בענין נקוזה קו שטח ובדרך כלל הנה האות יו"ד מצוייר בקוץ לעילא וקוץ לתתא והכל שינוי קוין וקוץ העליון משונה מקוץ התחתון ובאות האל"ף קו שלם באלכסון באמצעו ויו"ד למעלה ויו"ד למטה כו' וכיוצא בזה והכל רומזים שינוי אופני המשכות למעלה בשמות העליון[ני] דבי"ס דאצילות

שהרי קוצו של יו"ד העליון מרמז לבחי' הכתר וקוץ דלתתא להארת אור אבא [וכו'] ועד"ז באות אל"ף ובי"ת ושאר צירופי אותיות רשמות ומילואים שלהם למעלה הכל מבחי' הקוין נעשו וזהו זה הוי קוינו לו שנעשו ע"י קוין שהוא ענין המשכת הקו משרש עצמות המאציל אם כך או כך ומפני שזה תלוי בעצמות המאציל שהוא בבחי' העלם והמקור של כל האותיות לכך באתעדל"ת דוקא אתעדל"ע להמשיך צורת הקוין באותיות ושמות דהוי' שבכל ספירה וספירה בפרט וכמאמר אתה הוא ממלא כל שמהן כו' וד"ל.

וזהו פי' וזמרת י"ה פי' יו"י הוא עלמא דאתכסייא והיא עלמא דאתגלייא ולמעלה הן בחי' אור אבא ובחי' אור אימא כידוע ולהיית כי תלויים בקוין שנמשך להם מעצמות המאציל כידוע דאור אבא יונק רק ממזל הח' דנוצר אותיות צנור שהוא כמו קו א' בלבד כו' וזהו זמרת י"ה שאורות דא"א שנק' י"ה הן נמשכין ונקצרין עד"מ כקצירת איזה דבר משרשו כו' כך נזמר ונקצר גילוי הקוין לשמות דא"א הנק' י"ה מן בחי' ההעלם דעצמות המאציל כי כדי שיבאו לידי גילוי מן ההעלם דעצמות שלמעלה מעלה הרבה מבחי' אותיות הקוין צריך זמירה וקצירה דהיינו להביא ולהמסיר מן ההעלם להיות מקור לזה הגילוי וד"ל.

ופי' עזי וזמרת י"ה כו' הנה לשון עזי לשון עוז וכח שהוא מבחי' הגבורות דוקא וכמ"ש אתה פוררת בעזך ים כו' וענין הגבורות הללו היינו בחי' הגבורות היותר עליונים דהיינו מבחי' גבורות דבוצינא דקרדוניתא כידוע שהוא בחי' ה' גבורות שבחעס דא"א ולכך נק' עזי שהוא מיוחד לעצמות המאציל שהוא מלובש בגולגלתא דא"א כו' והטעם ששייך ה' גבורו' הללו לזמרת י"ה דוקא הענין הוא מובן ע"פ הנ"ל בענין בחי' מדת משפט שהוא נמשך מבחי' ה"ג הללו ג"כ ונק' קו המדה כנ"ל ומבואר למעלה ענינו שהוא מפני שצריך להיות בחי' גבירה וצמצום להעלים ולהסתיר האור והשפע שלא ילך למקום שאינו ראוי כו' והיינו שלא יצא אור השפע ליפול בבחי' המותרות כו' וגם כאן בזמירת וקצירת שמות או"א דאצילות שהן כללית כל ההשתלשלות דאבי"ע כידוע צריך להקדים לזה תחלה ענין הצמצום והדין להעלים השפע בעצמות המאציל שלא יומשך משם הקוין לשמות דא"א כ"א במדה הראוי' ולא בבחי' מותרות כדי שלא יצא ויסתעף מזה יניקה בבחי' מותרות כמו ענין אברהם שיצא ממנו ישמע[א]ל למטה מפני בחי' מותרי החסדים כידוע ומבואר במ"א שזה ענין נט"י להעביר המותרות מהצפרניים כו' וכך למעלה מעלה ג"כ וצריך לזה ענין הצמצום דוקא וד"ל.

וזהו עזי וזמרת י"ה ויהי לי לישועה פי' ע"י עזי שהן ה"ג דבוצינא דקרדוניתא הנק' קו המדה יש ב' תיקונים ע"ז האחד שיוכל להמציא קצירת האותיות מן ההעלם ע"י קוין שזהו ג"כ א"א כ"א ע"י צמצום דעצמות המאציל בתחלה לפי שהעצמות מובדל ומרומם לגמרי מערך המשכת הקוין כו' וכנ"ל ובפרט שצריך

שיתגמגם בציור המשכה מצומצמת בקוין לאורות הנאצלים כו' והב' מה שהובדל השפע שלא ילך בבחי' מותרות כנ"ל שלזה צריך ג"כ ענין צמצום דוקא לצמצום א"ע ולדקדק על כל דבר כו' וזהו עזי להיות זמרת י"ה ועוד פועל תועלת שני להיות ויהי לי לישועה פי' לי דוקא לסט' דקדושה ולא לסט"א שלא תקבל מבחי' המותרות כו' וד"ל (והיינו שארז"ל בים נדמה להם כבחור שנאמר ה' איש מלחמה כו' דהיינו ע"י ה"ג הנ"ל במ"ש במ"א וד"ל).

וענין ויהי לי לישועה דוקא דהיינו לבחי' חסדים שנק' ישועה כידוע הנה יובן בהקדים ענין ושמרו דרך הוי' לעשות צדקה כו' הנ"ל דהנה ידוע דבשעה שעברו ישראל בים טענה מדה"ד מה נשתנו אלו מאלו כו' אלא שגברה מדה"ר עליהם והושיעם וזהו ויהי לי לישועה ולהיות מרכבות פרעה וחילו ירה בים כו' וצריך להבין מהיכן היתה המשכת הישועה הזאת עליהם אך הענין הוא משום דכתיב חנון ורחום הוי' וידוע הפי' דמה שנמשך שם הוי' בחכמה או בשאר מדה ממדות דאצילות הכל הוא ע"י המדה של הרחמים מפני שהוא חנון ורחום כו' והן הנה י"ג מדות הרחמים שנק' י"ג תיקונין שהן בחי' המקור לכל האצילות וזהו אב הרחמן המהולל בפה עמו פי' מה שהוא מהולל בפה עמו במדות וספירות הכל הוא מפני שהוא אב הרחמן בבחי' י"ג מדה"ר אל רחום וחנון כו'.

וביאור הדבר ידוע להיות כי באמת אין ערוך לך בין עצמות אא"ס שהוא פשוט בתכלית כו' עם הנאצלים וכדי שיהי' בחי' גילוי אור זאת כמו להיות נמשך אור אבא מבחי' הכתר וכמ"ש והחכמה מאין תמצא הוא ע"י הארת מדה"ר בתחלה והוא ענין מזל השמיני דא"א כידוע ש"ג מזלות דא"א הן י"ג מדה"ר אל רחום וחנון ארך אפים כו' ומזל הח' הוא ונוצר חסד ונק' מזל העליון שממנו יונק אור אבא כו' וממזל הי"ג ונקא מקבלת אור אימא כו' והוא הנק' הארת פנים בכלל כמ"ש יאר ה' פניו אליך כו' כמ"ש באדר"ז וד"ל והנה אותה ההארת פנים שעל ידי הי"ג מדה"ר להיותה מבחי' פנימיות ועצמות המאציל יכולה היא שתרד למטה מטה מאוד להושיע ולהגביה גם מי שהוא בתחתית המדרגה אך באופן כשיחכן להתפשט עליו מדה"ר כגון שהוא בתכלית הירידה כו' ועל כן בשעה שעברו ישראל בים אמר הללו מעשי ידי כו' אך שהובדל והופרש מדת הרחמים לישראל בלבד מפני שע"י תורה ומצות שעתידיים היו לקבל יאר ה' פניו ב"ג מדה"ר הנ"ל לישראל לבדם וכמ"ש יאר ה' פניו אליך אליך דייקא ואמנם צריך לזה בחי' הצמצום בתחלה להבדיל ולהסריש בחי' המותרות וזהו עזי וזמרת י"ה עוז דה"ג הנ"ל ויהי לי לישועה לי לישועות וחסדים ולא למצרים כו' וכנ"ל והטעם לזה איך הובדלו ישראל בזה הנה זהו ענין ושמרו דרך הוי' פי' שישמרו ע"י תורה ומצות לעשות דרך להוי' דוקא בהבדלה בין קודש לחול ובין טמא לטהור עד רום המעלות עד שגם י"ג מדה"ר לא יאירו רק לישראל ולסט' דקדושה בלבד וכמו שביקש משה ונפלינו אני ועמך כו' וכמ"ש במ"א כי ראה שמאריך אף לרשעים

כמו לצדיקים כו' והוא לפי שהמצות הן באים במדת משפט שהוא בחי' התיקון כנ"ל והיינו לעשות צדקה ומשפט דוקא כנ"ל וד"ל וזהו זה אלי ואנוהו פי' זה אלי דוקא ואינו אלוה לזולתו רק אלי דוקא ואנוהו בבחי' הארת פנים כמ"ש יאר ה' פניו אליך והכל ע"י צדקה ומשפט שהמה מעוררים י"ג מדה"ר בהארת פנים מיוחדת לקדושה העליונה דוקא וזהו ואנוהו על ידי דוקא הוא נאה בתיקוני י"ג מדה"ר וכמ"ש ישראל אשר בך אתפאר בך דוקא אתפאר למעלה בבחי' הארת פנים ביי"ג מדה"ר ולא ע"י אחר מטעם הנ"ל וד"ל.

מאמרי אדמו"ר האמצעי שמות ח"א ע' קכט ואילך

ריח

עזי וזמרת י"ה ויהי לי לישועה כו'. הנה כתיב נורא תהלות אדון הנפלאות המחדש בטובו בכל יום כו'. וצ"ל השייכות דמשמע מפני שהוא נורא תהלות ואדון הנפלאות לכן מחדש כו'. הנה כתיב כי ידעתי למען אשר יצוה את בניו כו' ושמרו דרך הוי' לעשות צדקה ומשפט, וצ"ל ענין הסמיכות צדקה למשפט כי צדקה ומשפט המה שני הפכים בתכלית, כי הצדקה היא לפנים משורת הדין ומשפט הוא להיות מכלכל דבריו במשפט דייקא כו', וא"כ מהו שאומר צדקה ומשפט וכן מ"ש מלך אוהב צדקה ומשפט, ומ"ש משפט וצדקה ביעקב אתה עשית, פעם אומר תחלה משפט ואח"כ צדקה ופעם תחלה צדקה ואח"כ משפט, וצ"ל השייכות זל"ז. הנה כתיב טוב ה' לכל ורחמי על כל מעשיו, טוב הוא בחי' חסד כמ"ש אך טוב וחסד כו'. הענין הוא כי החסד הוא בשתוף מדה"ר כמשית"ל, וענין ורחמי על כל מעשיו יובן כמו עד"מ אדם שחס על איבוד מעשה ידיו מפני שנתן כח חכמתו ומדותיו באותו דבר לכן הוא חס על איבודו כו'. כמו"כ יובן למעלה כי הנה כתיב כולם בחכמה עשית כו' ולכן הוא ית' חס על מעשיו כמ"ש ורחמי כו'. אך צ"ל כי לפי זה לא שייך בחי' רחמים רק אחר שנברא העולם ויש על מי לרחם אבל קודם שנה"ע איך שייך בחי' רחמים כו'.

אך הענין שיש ב' בחי' רחמים. הא' הוא בחי' רחמים מצד שנתן כחו באותו דבר ונמצא שיש ערך ויחוס זל"ז, או כמו עד"מ אדם שחס על חבירו מפני שהוא מדבר כמותו לכן גדלה עליו הרחמנות, ועל בהמה ג"כ הוא מרחם מפני שהוא חי כמותו הגם שאין ערך חיות הבהמה לחיות האדם, מ"מ יש לו רחמנות קצת על הבהמה מפני שעכ"פ הוא ג"כ חי. וכמו"כ יובן למעלה הרחמנות שאחר בריאת העולמות שיש בזה חילוקי מדרגות כו'. והב' הוא רחמים אשר דייקא מצד הפלאות הערך שמובדל ערכו מאד כמו האדם לגבי דומם עד"מ שאינו מערכו ומהותו כלל וכלל. כמו"כ יובן למעלה שיש בחי' רחמנות אשר הוא דייקא מצד הפלאות הערך והוא בחי' התנשאות אשר בעצם, כמו למשל מלך המתנשא בתכלית הרוממות אזי יפול אצלו רחמנות על השפל ביותר, כי הרחמנות הוא דייקא בתכלית הרוממות

ועל תכלית השפלות, משא"כ שר אשר אינו בהתנשאות כמו המלך לא ירחם כ"כ על השפל ביותר כו'. וכמו"כ יובן למעלה שבבחי' התנשאות אשר בעצם שם דייקא יפול רחמנות על עולם היותר שפל כי לגבי' אצי' ועשי' שוין ממש. ובזה יובן כי בריאת העולמות ה' מצד כי חפץ חסד הוא, אך מי הגורם שיהי' חפץ חסד כו' הוא בחי' רחמנות אשר בבחי' התנשאות בעצם וזהו הנק' ר"ר. וזהו מ"ש המלך המרומם והמתנשא כו' לכן ברחמיך הרבים רחם עלינו כו'. ובזה יובן ענין נורא תהלות כו' שמפני שהוא נורא תהלות ואדון הנפלאות בחי' התנשאות אשר בעצם כו' כנ"ל לכן הוא מחדש בטובו כו' וד"ל.

ובזה יובן הטעם מה שאוה"ע מושפעים כל טוב וכמ"ש ארך אפים מאריך אף לצדיקים ולרשעים, מפני בחי' התנשאות אשר בעצם קמי' כולן שוין ולכן אוה"ע מושפעים כל טוב, הגם שר"ע שראה כרך גדול של רומי שחק ואמר אם לעוברי רצונו כך לעושי רצונו עאכו"כ, אך עכ"פ מושפעים כל טוב ותענוג, והוא מטעם הנ"ל מפני שמבחי' התנשאות כזו הוא מטיב לרעים כמו לטובים, הגם שמקבלים מבחי' מותרות אבל המותרות הוא רב מאד כמו מלך המתנשא מאד אזי יכולים לקבל מבחי' המותרות שלו הרבה עד שיהי' זה להמקבל להון רב, וכמו אהורירי' דבי רבי עתיר משבור מלכא, נמצא שמה שאצל רבי הי' זה פסולת ומותרות הי' זה לחיות ולתענוג רב לגבי אהורירי' כו'. וכמו"כ יובן למעלה שע"י שהוא המתנשא והמרומם בעצמותו, קמי' כל אפי' שוין ומקבלים אפי' אוה"ע יניקה ומושפעים כל טוב כו', אך כדי שלא יקבלו אוה"ע מותרות רב כו' הוא תלוי מצד מעשה התחתונים. וע"ז כתיב משפט וצדקה ביעקב אתה עשית שמאתעדלת' אזי אתעדל"ע להיות שוקל במאזני צדק שיהי' המותרות במדה ושיעור כמו עד"מ מלך המתנשא מאד בתכלית הרוממות ומסיבת התנשאות כזו יכולים לקבל טובים ורעים, אזי הוא שוקל במאזני השכל שיהי' המותרות במדה ושיעור ומי ומי יקבל. כמו"כ יובן למעלה שלהיות מכלכל דבריו במשפט דייקא ולא יבא להם מותרות כו' תלוי באתעדל"ת דוקא.

והענין יובן עפ"י הידוע כי כעת אינם יוצאים י"ח מצות צדקה הגם שנותנים הרבה צדקה עד שיעלה לחומש, אך כי הצדקה שנותנים הוא רק מהסך שיש לו אחר כל המלבושי כבוד ותפארת ודירה נאה שעושה לו, ובאמת הם נק' מותרות והוא מחשב זה לחיי נפשו, כי חיי נפשו אינו נק' רק כמו שאמרו בנדרים שנים שהיו מהלכים בדרך וביד א' מהן קיתון של מים אם ישתו שניהם הקיתון מים אזי לא יספיק להם וימותו שניהם בצמא ואם ישתה א' אזי הוא יחי' וחבירו ימות בצמא וארז"ל בזה חיך קודמין לחיי חבירך דהיינו חיותו ממש, אבל לא אמרו זה במלבושי כבוד כו'. ואלו הי' חושב הסך שהולך אצלו על מותרות אזי לא הי' מגיע לחומש הצדקה שנותן, ועי"ז גורמים שיקבלו הע' שרים ג"כ מותרות דקדושה ולהיות מושפעים כל מיני טוב וידם גברה להיות מושלים בישראל

ולדחוק אותם בפרנסה וכו', כי הם עצמם הגורמים זה מחמת שנתנו צדקה רק מהסך הנשאר אחר בזבזו על המותרות ונמצא שנותנים חיו' חבירו בעד המותרות שלהם ולכן גורמים שיותן חיו' דקדושה להע' שרים, וכתוב תסרך רעתך שרעת עצמו גרם להיות דוחקים השרים בפרנסה מצד שלוקחים המותרות שלהם כו'. אך אם מכלכל דבריו במשפט שלא לבזבזו על מותרות בלתי צדקה, אזי באתעדל"ת אתעדל"ע שלא ילך מותרות לע' שרים רק במדה ושיעור וכמ"ש יבחר לנו את נחלתינו שבבחי' התנשאות עצמיו' דייקא אשר קמיי' כולן שוי' שם דייקא יהי' משפט להיות יבחר לנו כו' ואוה"ע לא יקבלו רק במדה ושיעור בחי' מותרות כו'. וזהו משפט וצדקה ביעקב אתה עשית שלהיות משפט וצדקה למעלה להיות מכלכל דבריו במשפט דייקא תלוי ביעקב דייקא והוא בחי' אתעדל"ת כנ"ל וד"ל.

והנה יש עוד פי' במשפט וצדקה שהוא ענין תשובה ומצות, כידוע שכל המצות נק' בשם צדקה כמ"ש וצדקה תהי' לנו כי נשמור לעשות את כל החוקים כו', כי כמו שהצדקה הוא להחיות רוח שפלים כמו"כ כל המצות הם המשכות אלקו', כמו ע"י תורה ממשיך אוא"ס בחכמה וע"י טלית נמשך בחי' מקיפי' כו', אך מי הוא הגורם שיומשך אוא"ס ע"י תו"מ כי הלא אוא"ס הוא פשוט בתכלית הפשיטות כמאמר אנת הוא חד כו' חכים ולא בחכמה ידיעא כו' ולא מכל אליו מדות כלל, וכדי שיומשך אוא"ס בחכמה ע"י ת"ת כו' וע"י צדקה נמשך אוא"ס בבחי' חסד כו', הוא ע"י תשובה כי התשובה הוא ענין בכי' כמאמר מים תחתונים בוכי' כו', וע"י בכי' זו מעורר למעלה ר"ר בבחי' התנשאות בעצם שיומשך ע"י מצות כו', אך כדי שיומשך הפנימי' דייקא לישראל וכמ"ש יאר ה' פניו כו' הוא ע"י שמחה של מצוה כמ"ש תחת אשר לא עבדת את ה' בשמחה כו'. כי ידוע שלכן נק' הפנים בשם פנים ע"ש הפנימי' שהתגלות פנימי' הוא בפנים דייקא, כמו שנראה שאם הוא בעצבות שהוא ענין כוונ' הדמים, אזי הוא רע על הפנים, ולהיפך כשהוא בשמחה אזי מאיר פניו כו'. לכן ע"י שמחה של מצוה שהוא הארת פנים גורמים שיומשך בחי' פנימי' לישראל כמ"ש יאר ה' פניו אליך כו'. וזהו ענין משפט וצדקה, כי ע"י משפט איהו רחמי בחי' תשובה הנ"ל הוא מעורר בחי' ר"ר וע"י צדקה שהוא כל המצות שנק' בשם צדקה שצ"ל בשמחה דייקא הוא גורם שיומשך הפנימי' לישראל כנ"ל. וזהו מ"ש אשריה לה' כי גאה גאה, כי בתחלה כתיב מה תצעק אלי שהי' בחי' צעקה שהרי לא היו יודעים אם ינצלו אם לאו שמא יטבעו בימים, והי' בהם בחי' צעקה ובכי' והלכו במס"נ ועוררו עיי"ו בחי' ר"ר. ואח"כ כתיב אשריה לה' כי השיר הוא ענין שמחה דהיינו כדי שיומשך דייקא לישראל הוא ע"י שמחה של מצוה כנ"ל. וענין כי גאה גאה הוא כת"א גאה על גותניא שהוא בחי' התנשאות על התנשאות, בחי' התנשאות בעצם. וזהו אשריה לה' כי גאה גאה, שבחי' התנשאות עצמיו' שיעורו ע"י צעקה כו' יומשך דייקא לישראל ע"י שיר ושמחה כו' וד"ל.

סוס* ורוכבו רמה בים. הנה ידוע שהאותיות נק' בשם סוס והכוונה של האותיות נק' בשם רוכב, כמו עד"מ רוכב על סוס שמנהיג את הסוס כרצונו, כמו"כ הכוונה מנהיג את האותיות שהאותיות תלויים לפי אופן הכוונה, ובשעת קרי"ס היתה התגלות מדרגה גבוה מאד אשר למעלה מכל סוס ורוכבו אשר שום כוונה והשגה אין מגעת לשם כלל, וע"י התגלות בחי' זו סוס ורוכבו דקליפה רמה בים, ע"י סוס ורוכבו דקדושה הרי יש לעו"ז בקליפה ג"כ, אבל ע"י התגלות בחי' התנשאות עצמיו' אזי סוס ורוכבו דקליפה רמה בים כו'.

עזי וזמרת י"ה ויהי לי לישועה. הנה עזי הוא בחי' גבו' שזהו בחי' גבו' שמבחי' התנשאות בעצם אשר לגבי' כולן שוי', יהי' שם דייקא המשפט שיומשך לישראל ולא לאוה"ע. וזמרת י"ה, הנה בזמרת יש ב' פי', הא' מלשון וכרמך לא תזמור שהוא ענין כריתה והבדלה, כמו למשל החוצב ב' אבנים מן הר של אבנים שנכרת ונבדל מן עצם ההר ב' אבנים. כמו"כ יובן למעלה שנפרש ונבדל כבי' מן המאציל ב' אותיו' אלו שהוא י"ה חו"ב, וכדי שיומשך דייקא לישראל כמ"ש כי יעקב בחר לו י"ה כו', הוא ע"י שמחה של מצוה. וזהו פי' הב' של זמרת שהוא ענין זמרה ושמחה כו' ועי"ז ויהי לי דייקא לישועה ולא לאוה"ע.

מאמרי אדמו"ר האמצעי הנחות תקע"ז ע' נח ואילך

כ"ק אדמו"ר הצ"צ

ריט

בזהר (בשלח דנ"ה ע"ב א') ע"פ עזי וזמרת י"ה הקדים שאדם כולל כללות האצו' ונשמתו מאו"א וע"כ נאמר עזי וזמרת י"ה שהן חו"ב שלפי שהן תרין ריעין ולא אתפרשן דא מן דא ולכן הם בחי' כמוצא מים אשר לא יכזבו מימיו ולא כמו בזו"נ שלפעמים מתפרשין וע"כ משם דווקא נמשך ויהי לי לישועה כיון שתמיד נמשך שם אור ושפע מא"ס ב"ה וע"ד שאמרז"ל סמ"ג דאבות ממ"ש (בירמי' סי' י"ז) והי' כעץ שתול על פלגי מים ועל יובל ישלח שרשיו ולא ירחץ כי יבוא חום כו' שזהו דווקא משום כי ועל יובל ישלח שרשיו שהוא בינה הנקרא יובל נהר היוצא מעדן יובל שמו שהוא יוצא תמיד ואינו נפסק וכמ"ש בזהר (פ' יתרו דצ"ג סע"א) וכיון שאינו נפסק לכן מבחי' זו נמשך תמיד הישועה וע"כ נקרא חו"ב מעייני הישועה וזהו בטחו בה' עדי עד כי ב"ה הוי' צור עולמים ר"ל הבטחון שלא ימוט זהו לפי ב"ה הוי' צור עולמי' ואין נפסק השפע שוהן תרין ריעין איש ויש וזהו המחדש בטובו בכי"ת כמ"ש בתורה אור בד"ה אשירה להוי' ובמש"ש ע"ז ואיך בא ההמשכה מ"ה למטה היינו ע"י ו"ה וזהו"ע זה א-לי זה היינו יסוד וממנו נמשך במ' וזהו ואנוהו בחי' נו"ה קודשיך קדה"ק ציון כו'

אוה"ת שמות ח"ב ע' תקלו

רכ

וזהו עזי וזמרת י"ה שמי עם י"ה שס"ה ל"ת זהו הגורם להיות עזי שיומשך לי העוז בבחי' פנימיות ה' עוזי ומעוזי פנימי ומקיף וברכות אמור פכ"ט כל השביעית חביבות כו' בארצות שביעית חביבה כו' היינו תבל והוא ישפוט תבל בצדק ע"ש ומשפט זה עיקרו גם בחדש השביעי ע"י תיקון השביעי כנ"ל וזהו ועוז מלך מלך מל' כ"ע בחי' דבר מלך שלטון עש"מ כו' העוז והכח של בחי' הנ"ל הוא לבש עוז התאזר לבוש מל' דא"ס כו'.

אוה"ת שמות ח"ד ע' א'פו

רכא

בפ' בשלח ע"פ עזי וזמרת י"ה דפ"ו ע"ג כ' ומצאתי במדרש תלים בפסוק עזי וזמרת י"ה בעוה"ז מקלסין אותו בשתי אותיות אבל לעוה"ב בשש אותיות שנאמר כי ב"ה הוי' צור עולמים והכוונה לדעתי ששתי אותיות הן מדה"ד שבה נברא העוה"ז אבל לעוה"ב ברחמים כו' עכ"ל ולענ"ד אפ"ל כי הנה יש ב' שמות הוי' ופסיק טעמא בינייהו אשר הא' בא"א סוכ"ע הב' בז"א ממכ"ע והנה פי' ב"ה הוי' צור היינו הוי' דא"א כמ"ש במק"מ ר"פ וארא וא"א היינו סוכ"ע וע"י שם י"ה משם הוי' דממכ"ע צור עולמים וכן פי' הפרדס שער י"ט פ"ד כי ב"ה שהוא חכמה צייר הוי' שהוא כתר עולמים בינה ומל' ולכן בעוה"ז מקלסין אותו רק בשני אותיות כי שם הוי' דסוכ"ע אינו בגילוי אבל לע"ל יתגלה סוכ"ע והיינו כי ב"ה הוי' וזהו ענין שמי עם י"ה שס"ה ל"ת פי' שמי היינו שם הוי' דסוכ"ע עם י"ה שנמשך ומאיר באו"א ע"י קיום שס"ה ל"ת אך יותר י"ל כמ"ש לקמן דשתי אותיות י"ה זהו במ' וד' אותיות הוי' זהו ז"א וא"כ בעוה"ז מקלסים אותו ב"ה היינו בשתי אותיות שמהם נמשך השפע ולע"ל יאיר ג"כ שם הוי' דז"א כו'.

אוה"ת שמות ח"ד ע' ב'תרעה

רכב

והנה ענין מחיצה שהוא בחי' הסתר והפסק כנזכר בתורה גבי עמלק דכתי' כי יד על כס י"ה פי' כוס לשון התכסות זו הוא על בחי' שם י"ה כי בכל אחד ואחד יש שם י"ה כמ"ש עזי וזמרת י"ה ויהי לי לישועה כי ה' הוא בחי' התפשטות לאורך ורוחב והוא בחי' התפשטות והמשכות ואו"ס להיות סוכ"ע וממכ"ע והיו"ד הוא בחי' צמצום ישות חשך סתרו שכדי להיות התפשטות המשכה להיות ממכ"ע וסוכ"ע אפי' עולמות עליונים אין ערוך כו' וכמשל טיפת מים כנגד ים אוקיינוס ויותר מכן לאין קץ כו' ולכן הצורך להיות בחי' צמצום תחילה ואח"כ התפשטות

כו' ובחי' זו נמשך בכל אדם להתבונן בגדולת א"ס ב"ה איך שהוא ממכ"ע וסוכ"ע ואיך שכ"ז אינו אלא בחי' צמצום כי אין ערוך כו'.

אוה"ת שה"ש ח"א ע' רפט

כ"ק אדמו"ר מהורש"ב

רכג

וז"ע הללויה שממשיכים בחי' י"ה שהן או"א ממקורו בחי' קוצו ש"י בחי' הכתר וגם הקוצו ש"י דש' הוי' יומשך ממקורו העצמי הכלול בעצמותו כו' וזהו עזי וזמרת י"ה ויהי לי לישועה שע"י זמרת י"ה שז"ע הללויה ע"י נמשך בחי' ישועה שהן בחי' ש"ע נהורין דכתר כו' וזה נמשך ע"י הלולים ותשבחות דוקא לפי שהתשבחות תופסים בבחי' העצמות ובבחי' תענוג עצמי שבנפש כו' אמנם ההמשכה בעצם הוא בהעלם שאין כאן גילוי אור עדיין אבל הוא מקור כל הגלויים ולכן כאשר העצם נמשך ממילא נמשכים כל הגלויים באופן אחר לגמרי כו'.

סה"מ תרס"ב ע' רמח

קי"ח, ט"ז – ימין ה' רוממה ימין ה' עשה חיל

כ"ק אדמו"ר הזקן

רכד

וכמו שהיה במ"ת פנים בפנים דבר ה' עמכם שגם ממטה למעלה היה הכל בבחי' פנים שאפילו האחוריים נכללו בבחי' פנים ונעשה הכל בבחי' פנים דהיינו שגם נפש הבהמית אתהפכא כו' וכמ"ש בכל לבבך בשני יצריך כו' וזהו ימין ה' עושה חיל [וע' בע"ח שער עשרים פ"ב דב' פעמים כ"ד אותיות שיש בפסוק בשכמל"ו דק"ש שחרית וערבית זהו ענין חיל ולכן נקרא כנס"י אשת חיל ועמ"ש ע"פ ושמתי כדכד וענין בשכמל"ו היינו קבלת עול מלכות שמים וביטול היש וזהו ימין ה' עושה חיל]. אמנם בגלות הוא בחי' עת לרחוק מחבק כשאינו עת רצון אזי רחוק מלחבק ואזי אין עומדים כנס"י עם הקב"ה פנים בפנים דהיינו שאין דביקות הנפש באלקים חיים בבחי' פנים ממש ע"ד כלה שארי ולבבי כו' ויש לו תענוג במילי דעלמא הגם שיש לו רצון לה' הוא רק בחי' אחוריי' כנ"ל שהרצון נק' אחוריים והתענוג הוא בחינתפנים כו' וז"ש למה תשיב ירך וימינך מקרב חיקך כלה חיקך קרי וחוקך כתיב וחוקך היינו התורה שהיא חוקת ה' והוא בקשת כנס"י שיתגלה

ימינו ית' ולא יהי' גנוז ונעלם בחוקו ומכלל זה אתה שומע שיש עתים שהימין גנוז ונעלם בחוקו והיינו ע"ד מארז"ל אור שנברא ביום ראשון היה אדם צופה בו מסוף העולם ועד סופו. ראה שאין העולם כדאי לו גנוז לצדיקים. והיכן גנוז היינו בתורה ועי' בזהר פ' תרומה (דקמ"ט א') וזהו ענין שהימין שהוא חסד עליון שהוא בחי' נהורא קדמאה הוא גנוז בקרב חוקו הוא התורה (ומזה מובן המעשה דאיתא בזהר סוף ח"ג דף ש"ה ע"א שאמר ר' אלעזר ואנא חמינא כו' כי הוא היה יכול שיתגלה לו ע"י התורה בחי' אור ההוא הגנוז בו שאדם צופה בו מסוף העולם ועד סופו וע"כ אמר אנא חמינא ממש) וז"ש ימין ה' רוממה ימין ה' עושה חיל כי תמיד יצוה ה' עלינו חסדו וימין ה' נטוי' עלינו רק לפעמים היא רוממה מנפש האדם רק היא גנוזה בתורה ולפעמים יורדת ונמשכת למטה בנפש האדם ואזי היא עושה חיל ולכן אמר הכתוב וימינך מקרב חיקך כלה כלומר שלא תהא מלובשת ומתעלמת בתורה להיות גנוזה שם רק תוציאנה מקרב חיקך מההעלם אל הגילוי להיות גילוי ימין וחסד ה' היא האהבה תקועה בנפש האדם.

לקוטי תורה במדבר יח, ב

רכה

וזהו ימין ה' דוממה שאין עצמותה משתנה ימין ה' עושה חיל לשון כח שהוא הכח שמעביר ממהות למהות כשבמ"א א"ל עליון כו' שכל המשכות מהעלם אל הגילוי הכל ע"י חסד עליון כי אותו החסד העליון שבתענוג שהוציא מהרצון גילוי הרצון הוא מוצא ג"כ מהמשכיל גילוי השכל ואותו הארת החסד שהוציא גילוי השכל הוא ממש יורד עוד ומתלבש במהות המדות להמשיכן לידי גילוי וכן מהתגלות המדות להתגלות הדיבור שזה יותר מאין ליש הכל רק חסד עליון וזה שנק' מזל דרצון נוצר חסד לשון צינור כלומר מחמת הארת גילוי הרצון שנתרצה באיזה דבר נמשך גילוי השכל מהמשכיל כל דבר.

מאמרי אדה"צ אתהלך – ליאזנא ע' לב

רכו

משחקת בכל עת הנה י"ד עיתים הן וכתוב עת לחבק ועת לרחוק מחבק כי הנה כתיב וימינו תחבקיני פי' עד"מ החובק לחבירו בידי שחובקו ואוחזו בידי מלאחוריו ועי"ז נפנה חבירו בפניו אליו ועומדים פב"פ ואינו מניחו לחזור ממנו כך במ"ת ה' עת לחבק ונתגלה בחי' ימין העליונה לישראל וחובקם מאחוריהם והיינו כמ"ש ימין ה' עושה חיל פי' כי הימין שחובק האחוריים גורם שיעמוד הנחבק פניו כלפי המחבק דהיינו שיהי' פנימיותם שהוא בחי' התענוג רק באלקו' ית' לבד ולא יומשך בעניני עוה"ז ח"ו ולכן כתיב במ"ת פב"פ דבר ה' אבל עת לרחוק מחבק היינו בזמן הגלות שאין ימין העליון ית' נמשך ומתפשט לחבק הישראל אלא הוא

מרומם למעלה וע"ז נאמר ימין ה' רוממה כי הנה כתיב וימינך מקרב חקך כלה דהיינו שלא יהי' הימין גנוז ונעלם בהתורה הנק' חוקי אלא יתגלה לחוץ להאיר לכנס"י ומכלל זה אתה שומע שיש עת שהימין גנוז ונעלם בקרב חוקי הוא התו' או חוקי כלה והוא ענין בקשת כנס"י ממנו ית' שיכלה ימינך מקרב חוקי ומקרב חוקך כתיב והיינו כמרז"ל אור שנברא ביום הראשון הי' מאיר מסוף העולם ועד סופו ראה שאין העולם כדאי נטלו וגנוזו לצדיקים כו' והיכן גנוז בתו' פי' אור דיום ראשון היינו בחי' החסד עליון שהי' מאיר בגילוי ואח"כ העלימו בהתורה (ומזה יובן המעשה דבעש"ט ז"ל שהגיד לאדם א' שבא לשאול על בנו שהי' מרחוק ממנו כמה מאות פרסאות ואמר שראה אותו ממש איך הוא עומד כעת בברעסלע והיינו ע"י שקראו לפניו בזהר ונפתח ונתגלה האור הגנוז שם שרואים בו מסוף העולם ועד סופו) אלא שזהו הבקשה וימינך מקרב חקך כלה שלא יהי' גנוז כו' אבל בגלות לעולם הוא גנוז ונעלם בהתורה וז"ש ימין ה' רוממה שנתרומם ונסתלק למעלה מעלה מבלי יאיר למטה על כנס"י וע"ז נאמר ועת לרחוק מחבק שאין הימין נמשך לחבק את כנס"י ואז פניה למטה פי' שהפנימי' שלה שהוא בחי' התענוג הוא למטה שאין להם תענוג מאלקותו ית' אדרבה שיש להם תענוג ממילי דעלמא ותענוגים זרים אשר לא לה' המה רק בבחי' אחריים הוא למעלה שיש להם הרצון בלבד לה' כי לעולם אין שום א' מישראל רוצה להיות נפרד מאחדותו ית' ולהשתקע בתאוות עוה"ז רק שלפעמים שאין לו פנימי' ותענוג ברצון זה לאלקות מעוצם ההסתר כו' והתענוג הוא בהיפוך בעיני עוה"ז אף דבאמת אינו רוצה בהם.

מאמרי אדה"ז כתובים ח"א ע' רד

כ"ק אדמו"ר האמצעי

רכז

ז"ש ימין ה' רוממה ימין ה' עושה חיל לאגברא על שמאלא כו' וכן אמר (שמות טו, ו) ימינך ה' נאדרי בכח פי' נאדרי בכח שיוכלל כח השמאל בימין כמו קו המשקולת שמכריע לכף הימין שאז כף השמאל נכלל בכף הימין והיינו ענין מה שגם כח הדין דקו השמאל נמתק והיה לבחי' חסד ממש כמו הקטיגור שנעשה סניגור (וכמו בלעם שבירך לישראל כמשי"ת) וא"א שיהיה התגברות כח החסד על כח הדין מצד עצמו מאחר שב' הקוין דימין ושמאל שוין הן במשקל שוה (כמו מחצה זכיות ומחצה עונות וכה"ג) אלא מצד שנמשך מכח העליון דעצמות א"ס שבפנימית רצונו כנ"ל שחפץ חסד וטוב הוא בעצם ע"כ הגם שהוא בלתי נטיה כלל לחו"ג בימין ושמאל מ"מ גובר תמיד להטות כלפי חסד בימין דוקא ולא לשמאל וכמ"ש כי גבר כו' ולא עוד אלא שגובר כח החסדים שבימין על הגבו' שבשמאל שיהיו הגבו' שבשמאל נכללים ונמתקים בחסדים דימין ממש שזהו תוס'

ברכה כאשר הקללה דכח הדין הקשה נהפך לברכה כאשר הקטיגור נעשה סניגור (כמשי"ת).

תו"ח בראשית קטז, ד

רכח

אך לכאורה הרי כל התו' נבנה על יסוד זה שהוא להמתיק הדין דקו השמאל בחסד דקו ימין שזהו ענין שא' בזהר דכלל דכל אורי"י לאכללא שמאלא בימינא דוקא שז"ש בתו' מימינו אש דת כו' שימינו דחסד גובר על אש דדין (ולכך ניתנה באש שחורה ע"ג אש לבנה) וכמ"ש ימין ה' רוממה ימין ה' עושה חיל כו' וכן ימינך ה' נאדרי בכח כו' (וכידוע בענין תנופת הלויים ע"י הכהנים שהוא בחי' החסדי' דכהנים שממתיקים לגבו' דלויים וכמ"ש וילוו עליך וישרתוך וישרתוך דוקא שגבו' דלויים יהי' טפל לכהנים דהיינו שזהו עיקר בחי' התיקון דשם מ"ה דחכ' דתו' לאכללא שמאלא בימינא וזהו הטעם במצו' ואהבת לרעך כמוך כו' ובמצו' צדקה וכה"ג).

מאמרי אדמו"ר אמצעי במדבר ח"ב ע' תפז

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

רכט

וזהו מה שממשיך בהכתובי למען יחלצון ידידיך הושיעה ימינך וענני. דמזה שאומר למען גו' מובן, שכתוב זה הוא המשך להכתוב הקודם נתת ליראיך נס גו'. והיינו דזה שנתת ליראיך נס להתנוסס גו', שהו"ע עבודת הנסיונות, הוא בכדי (למען) שיהי' יחלצון ידידיך הושיעה ימינך גו'. והענין הוא דהנה איתא במדרש² עה"פ: השיב אחר ימינו, דקאי על ימינו של הקב"ה, דבזמן הגלות נאמר השיב אחר ימינו, ובעת הגאולה אותה ימין שהיא משועבדת כו' גאלתי את ימיני כו' (ועי"ן נעשה ג"כ גאולת ימין של כאו"א מישראל). וזהו הקשר לענין הנסיונות, כי בחי' ימין נמשכת ע"י העבודה דגורל, וכמו שמביא במדרש שם (ע"ז שבעת הגאולה תהי' גאולת ימינו של הקב"ה) מש"נ בדניאל⁴ ואתה לך גו' ותעמוד לגורלך לקץ הימין. כי ימין שייכת להגורל. וביאור הענין הוא⁵, דאיתא במדרש

(1) תהלים ס, ז.

(2) איכ"ר עה"פ. מדרש תהלים מזמור קלז. ועוד.

(3) איכה ב, ג.

(4) בסופו.

(5) בהבא לקמן ראה אוה"ת שם ע' א"סא ואילך. תרכ"ו שם (ע' רב ואילך).

שם שא"ל קץ הימים או קץ הימין, א"ל קץ הימין. ומבאר בהדרושים דימין קאי על ימין שבא"א, ולמע' יותר, בחי' ימין שלמעלה מא"א (שהו"ע הרצון, כ"א), שהוא עתיק שכולא ימינא דלית שמאלא בהאי עתיקא⁸. דבחי' זו ישנה גם בזמן הגלות וכמש"ני ימין ה' רוממה ימין ה' עושה חיל, אלא שבזמן הגלות היא בבחי' העלם שאינה מאירה בגילוי בנפש האדם. אבל כאשר האדם עובד עבודתו מצד ימין שבנפשו, העבודה מצד עצם נפשו (שלמע' מן הרצון, מקיף הקרוב), שהו"ע הגורל, הנה ע"ז ותעמוד לגורלך לקץ הימין, שגורל שבאדם ממשיך גורל שלמעלה, דאתה תומיך גורלי כנ"ל, שהוא בחי' עתיק. והנה ע"י ימין, עתיק, נעשה ג"כ הושיעה ימינך וענני, שנגאל הימין דהשיב אחר ימינו שהיתה משועבדת. וזהו הקישור שבין ב' הענינים שבקץ הימין, הא' ימין עצמה, שהיא עתיק כנ"ל, והב' קץ הימין דקאי על ספי' המלכות¹⁰ (שלכן נקרא קץ ל' סוף ותכלית, כי תכלית וסוף ההמשכה דבחי' ימין הוא במלכות¹¹), דספי' המל' היא למטה מכל הספירות, עד שרגלי' יורדות כו"¹², עד לירידה בעולם התחתון שאין תחתון למטה ממנו. ודוקא בעבודה זו לגאול קץ הימין מירידתה למטה בא לידי גילוי ימין דותעמוד לגורלך לקץ הימין, עתיק. וע"ד משנת"ל דדוקא בעבודת הנסיונות, שהיא בענינים תחתונים ביותר, ובעיקר בנסיונות דדרא דעקבתא דמשיחא, שאז חושך הגלות הוא כפול ומכופל, באה לידי גילוי העבודה שמצד יחידה. וזהו הקישור בין נתת ליראיך נס להתנוסס גוי' ללמען יחלצון ידידיך הושיעה ימינך וענני, כי ע"י עבודת הנסיונות נגאל הימין.

ד"ה נתת ליראיך (י"ב"ג תמוז) תשל"ו

- סה"מ מלוקט ח"א ע' קצח ואילך

6 באיכ"ר שם: אחרית. אבל במדרש תהלים שם (ועוד) הוא כפפנים.

7 לקו"ת סוכות עט, א ואילך. יהל אור לתהלים כאן. אוה"ת פינחס שם. תרכ"ו שם.

8 זח"ג קכט, א. וראה שם רפט, א.

9 תהלים קיח, טז.

10 ראה אוה"ת שם (ע' א"סג) ותרכ"ו שם (ע' רג) בשם הרמ"ז (לזח"ב קפא, ב) ומא"א (אות ק, יג).

11 אוה"ת ותרכ"ו שם.

12 משלי ה, ה. וראה זח"א קסא, ב. ובכ"מ. לקו"ת פרשתנו (פינחס) עה, ד. ובכ"מ.

קי"ח, י"ז – לא אמות כי אחי' ואספר מעשי יה

הבעש"ט

רל

מהבעש"ט אם כבר בא לידי ניסיון דהיינו דעייל ונפק שוב אינו בא לידי ניסיון ויוכל להיות עומד על מצב ומדריגה אחת שלא לירד וזה שאמר לא אמות כי אחי' שלא יצטרך לירד כדי להעלות זולתו.

כתר שם טוב ס"ז

הרב המגיד

רלא

במדרש קדושים תהיו שלא יהא בכם מות כו' ויובן עפ"י דכתיב לא אמות כי אחיה ואספר מעשי יה ויובן במ"ש בזהרר כל צלותא או מלה דאורייתא דלא נפקי בדחילו ורחימו מעומקא דליבא כו' ומי שח"ו מוציא ד"ת או תפלה מפיו בלא דו"ר שהוא מחשבה זכה וטהורה ובינת הלב הוא בחייו קרוי מת שאין לו חלק בבחי' שם י"ה שהם חכמה ובינה כידוע וכתיב לא המתים יהללו יה וזה שביקש דהמע"ה לא אמות כי אחיה פי' כל זמן שאני בחיים לא אחי' ח"ו חשוב כמת אלא אחי' מן אותן המטהרים מחשבותם ורעיונם ומדברים מעמקו הלב ואז ואספר לשון ספירה ובהירות ואנהיר מעשי י"ה שהם חכמה ובינה שמשם באות כל השפעות ומהם אספר ואנהיר כל העולמות וז"ש כאן קדושים תהיו פי' כשאתם תמשיכו המוחין הנק' קודש כידוע אז תהיו קדושים בבחי' שם י"ה ולא יהי' בכם מות ולא אמר תמותו רק בכם דייקא ר"ל כאשר אתם בחיים לא תהיו חשובים כמתים ח"ו.

מגיד דבריו ליעקב סרמ"ו

קי"ח, י"ח – יסר יסרני יֵה ולמות לא נתנני

כ"ק אדמו"ר הזקן

רלב

וזהו יסר יסרני י"ה שהוא בתחלת השם תחלת התגלותו שעדיין לא בא לידי גילוי ואינו מושג שעדיין לא נתגלה הכלי.

לקוטי תורה חקת סב, א

רלג

וזה שאמר המשורר יסור יסרני י"ה מוחין דקטנות דז"א ולמות לא נתנני כלומר שהמשפט שלי נמשך מבחי' סובב דממלא ששם משפט איהו רחמי ולא מבחי' ממלא ז"א יהי' רגלי' יורדות מות דאיהו דין קשה בזה העולם ואמנם מן מ"ח צירופי' דדכורא בחי' דין שאינו ממותק מהם סיבת התהוות דין קשה מ"ח צירופי' דאדמת בני חם כו' והוא על דרך משל כמו שיש בלב המלך להרחיק את העבד באמת שאינו חפץ כלל בעבודתו ומאוסה היא מאד בעיניו עד שגמר בלבבו להאבידו היא בחי' גבורות קשות וכשמתגלים בדבור ומעשה הם קשים יותר עד שנעשה הדין ממש.

מאמרי אדה"ז אתהלך – ליאזנא ע' רמא

כ"ק אדמו"ר הצ"צ

רלד

והנה ענין חמש עשרה אמה מלמעלה גברו המים ואפ"ל כי מ"ע תלויים בו"ה ומל"ת תלויים בי"ה כמ"ש בלק"ת פ' פקודי בד"ה אלה פקודי המשכן והם פגמו בזרע לבטלה וזנות וגזל א"כ פגמו בי"ה וע"כ גברו המים חמש עשרה אמה נגד בחי' י"ה והיינו למעלה מן ההרים הגבוהים שהם חג"ת דאצילות ועד"ז נאמר יסר יסרני י"ה ועיין בסש"ב פכ"ז ועד"ז ביוהכ"פ יש חמש טבילות ועשרה קידושין ג"כ במים וזהו בקדושה העליונה להמשיך בחי' י"ה כו' וזהו ג"כ ט"ו שבחים דישתבח וט"ו ווי"ן דאמת ויציב וכן ט"ו שיר המעלות שבתהלים שאמר דוד להגין ממימי התהום דבעו למשטפא עלמא בסוכה פרק החליל דנ"ג סע"א ועמ"ש ע"פ חמש עשרה אמה קלעים לכתף פי' הרחי' שהם או"א שמלבישים לזרועות דא"א במא"א אות קוף סל"ב.

אוה"ת בראשית ח"ג תרכו, ב

קי"ח, י"ט – פתחו לי שערי צדק אבא במ אודה ייה

כ"ק אדמו"ר הזקן

רלה

וזהו ענין נר חנוכה שתקנו על פתח הבית מבחוץ והוא כענין פתחו לי שערי צדק פי' שערי צדק הם בחי' מבוא להיות בחי' צדקתך ירננו שע"ד זה תקנו פסוקי דזמרה אך מי שהוא מבחוץ לפתח שאין לו בחי' רגנה והתפעלות הלב לא מפני זה יאבד ח"ו גלוי אוא"ס ב"ה על נפשו אלא תקנו להדליק אור ושמן על הפתח מבחוץ שגם מבחוץ לפתח יומשך אוא"ס ב"ה בכל מצוה שעושה ותורה שלומד. ולא עוד אלא שתקנת חכמים היתה להדליק על הפתח הסמוך לרשות הרבי' מבחוץ דהיינו ברשות הרבים ממש מקום הקליפות לאהפכא חשוכא לנהורא כו' וזהו ונלוו גוים רבים אל ה':

תורה אור מקץ לו, ב

רלו

ואף שא"א לעבודה זו כ"א באוי"ר מ"מ מה שצריך לעבודה וביורר זה התשוקה ברשפי אש תחלה היינו רק בשביל העבודה לבד והעבודה הוא העיקר והתשוקה הוא הנעשי' רק בשבילה כמו שנעשה השער או הפתח לפני הכנסתו בבית שצריך תחלה לפתוח השער ולצאת ממנו טרם שיבא בבית ודאי עיקר הכוונה בלכתו בשער רק למען יכנס אח"כ בבית אבל לא שישאר בשער כו' כן אהוי"ר המה שיעור שני פתחים ואח"כ יתפלל ויעבוד להמשיך אור כמשל הכניסה בחדר המלך ודרך האוי"ר יוכל להכנס כמ"ש פתחו לי שערי כו' וכמארז"ל תרע' לדרתא וכו' ומ"מ בהי עייל אם לא יעשה תרעא תחלה אבל יהי' עיקר כוונתו בשביל הדירה והיינו לעבדה ולשמרה כנ"ל ומאן דלית לי' דירתא פי' שאין רצונו בכך רק לעשו' תרעא לבד כו' וד"ל.

מאמרי אדה"ז פרשיות ח"א ע' ה

כ"ק אדמו"ר האמצעי

רלוז

אבל ידוע שחשך חומר הגופני גובר מאד על כל אדם שנקרא משכא דחוויה כו' ולא יוכל לבא כלל להתפעלות התשוקה לצאת מחומריות שלו ואפילו כמלא נימא לא ניזוז ממקומו בכל עומק התקשרותו בהבלי עוה"ז כו' א"כ הרי נשאר עומד למטה בעולם הפירוד שנקרא חשך ואפילה גמור המחשיך אור האלקי

לגמרי כו' וזהו כדוגמת העומד בחוץ בחשך הלילה ולא יראה אור כלל וכלל כו' והוא בבחי' ק"נ שנק' חשך גמור שלא יוכל לעלות ולבא בפתח ההיכל העליון ועומד על פתח ההיכל מבחוץ כמ"ש בזהר דתרע"י דג"ע אסתמו בלילא כו' אבל המלאכים שאומרים שירה הרי עולין ונכנסים בפתחי ההיכלות עליונות גם בלילה כו' כמ"ש פתחו לי שערי צדק כו' שהם פתחים ושערים שנשמות ומלאכים עולין שם לפי שפותחים להם השערים והפתחים ע"י רינה שלהם כמ"ש באו לפני ממש ברננה כו' כנ"ל וד"ל.

שערי אורה לד ע"א

כ"ק אדמו"ר הצ"צ

רלה

פתחו לי שערי צדק אבא במ אודה י"ה. זח"א בראשית דף ז' סע"ב. ר"ח פתח ראשית חכמה יראת ה' כו'. איהי ראשית לאעלאה לגו דרגא דחכמתא עילאה הה"ד פתחו לי שערי צדק. זה השער לה'. ודאי דאי לא ייעול בהאי תרעא לא ייעול לעלמין. ופי' המק"מ כל הרוצה לעלות לאבא היינו חכמה שבה שורה אור א"ס ונק' מפתחות הפנימית צריך תחלה להעלות מ"ן למל' שהיא יראה תתאה. ועמ"ש ע"פ שימני כחותם בענין יר"ת ששרשה מיראה עילאה ובד"ה אחותי בת אבי היא בזהר אמור ד"ק ע"ב. והרמ"ז פ' בראשית שם האריך דק"ל שתחלה אמר פתחו לי שערי צדק דמשמע שערים הרבה ולבסוף אמר זה השער לה' ותירץ ודאי שער א' מסוגל והיינו המל' דאצילות ושערי ל' רבים הם ב"ע שהם שערים להמל'. שכמה מעלות צריך לעלות עד שיגיע לאצילות כו'. דרך משל בהמ"ק היו בו כמה שערים החיל עזרת נשים ושל ישראל ושל כהנים ובסוף האולם היה השער הגדול בפותחות ופשפשים עכ"ד. ועיין בלק"ת בד"ה כי תצא דרוש השני בפ"י מאן דקטין לחויא ייבין ליה ברתא דמלכא. והזח"מ פ"י שערי צדק דרוש השני בפ"י מאן דקטיל לחויא ייבין ליה ברתא דמלכא. ע"י המל' בחי' יראה ועמ"ש ע"פ מאמר הזהר במדבר דק"כ ע"א בענין ובא לו לקרן. ואם נפרש צדק היא המל' ע"כ צ"ל שהם שערי צדק שמשפיעים למל' דוגמת שהם נקראים מאזני צדק בת"א בד"ה רני ושמחי השני. אבל אפ"ל לפ"ז צדק היא בינה. וכן פ"י בפרד"ס ערך צדק שבינה נק' צדק עליון ומקבלת מיסוד אבא צדיק עליון. ועמ"ש ע"פ ומלכי צדק מלך שלם. בזהר פ' לך ובבה"ז שם. ולכן נק' נו"ה שערי צדק. וא"א לילך במ אלא ע"י זה השער לה' הוא מל'. ובמא"צ צ' סעי' ז' כתב צדק הוא לפעמים חסד כטעם צדק יקראהו לרגלו כו'. וחסד ענף החכמה כו'.

(ב) פ' בראשית נ"ד ע"ב ע"פ לפתח חטאת רובץ מאי לפתח כו' כד"א פתחו לי שערי צדק כו' ועמ"ש מענין לפתח חטאת רובץ ע"פ ושעיר לחטאת דר"ח:

(ג) פ' לך דצ"ג ע"א שע"י המילה נק' צדיק וזהו"ע פתחו לי שערי צדק. והיינו לפתוח השער ע"י הסרת הערלה שהוא בחי' לפתח חטאת רובץ. ועי"ז יקוים פתחו לי כו'. ושם דצ"ו ע"ב וגם יקב חצב בו דא תרעא דצדק כד"א פתחו לי שערי צדק. ופי' הזח"מ תרעא דצדק הוא היסוד שהוא שער ליכנוס לעלמא דנוק' מלכות. כד"א פתחו לי שערי צדק שהוא הי' כבר במל' ואמר שיפתחו לו השערים שביסוד שבה נכנס הצדק לעלות למעלה וזהו פתחו לי שערי צדק השערים שבהם נכנס הצדק נמצא מגדל הוא במל' שהוא המילה וזהו ויבן מגדל בתוכו דהאי כרם שהם כל איש ואיש מישראל שנחתמו במילה. וגם יקב יסוד שהיא הפריעה עכ"ל. ובמא"א אות יו"ד סכ"ג יקב נק' היסוד דנוק' ושם יחוד השמות סוד יב"ק עכ"ל. וסכ"ד יב"ק הוי' אלקים כו'. א"כ לפ"ז שערי צדק שה"ע יקב היינו יחוד זו"נ וה"ס יחוד הוי' אלקים כו'.

(ד) פ' וירא ק"ג ב' ע"פ והוא יושב פתח פתח האהל דא הוא פתחא דצדק כד"א פתחו לי שערי צדק כו' וע"ש בפי' נודע בשערים בעלה וזהו ענין שערי צדק. וע' זהר שם צ"ח א' ב' מענין פתח האהל ובפ' בא דל"ו. וע' זהר ויצא דק"נ ע"ב ע"פ וזהו שער השמים והוא ג"כ ענין שערי צדק. ואפ"ל כי הקו וחוט מסתיים במל' דאצילות ע"כ זהו ענין פתחו לי שערי צדק שהוא גילוי האצילות ששם מאיר הקו מאוא"ס ועמ"ש מזה ע"פ כי ישרים דרכי ה' וכמ"ש צדיק ה' בכל דרכיו ולכן נק' שערי צדק:

זח"ג קכ"ג א' קע"ב סע"ב רפ"ז א'. וע"ש רצ"א סע"ב. י"ל שערי צדק היינו משפט וצדק וע' בלק"ת פ' תצא בד"ה ולא אבה בפי' צדק מלאה ימינך וע' זהר בחקתי קי"ג ב'.

(ה) זח"ג שלח קנ"ט א' תלת עלמין כו' עלמא תניינא כו' שערי צדק לפי' הרח"ו הוא בריאה. שבבריאה יש שם שליטת המל' הנק' צדק. א"כ ההיכלות דבריאה נק' שערי צדק. כי צדק ומשפט מכוון כסאך היכל קדה"ק ושערי צדק הם ו' היכלות דבריאה שש מעלות לכסא. ולהרמ"ז שם עלמא תניינא הוא עולם האצילות המתחיל מן חכמה יו"ד של שם. וצדק הוא המל' דאצילות הוא השער לה' וזהו ענין שערי צדק. ונק' צדק כי שם ביטול איהו וגרמוהי חד משא"כ ב"ע הוא עולם הפירוד. ובפי' האזינו דרפ"ז ע"א כ' בשם הרח"ו בענין ז' כוכבים. כוכב צדק הוא חסד. והרמ"ז שם כ' צדק הוא מל'.

(ו) פ' אחרי דע"א סע"ב בפי' ותשב בפתח עינים. ופסח ה' על הפתח וכתוב פתחו לי שערי צדק. ועמ"ש בד"ה קול דודי בלק"ת בשעה"ש בפי' ופסח ה' על הפתח שהוא גלוי אור א"ס בבחי' דילוג למעלה מסדר השתלשלות וגילוי זה נמשך על הפתח שהוא מל'. ועד"ז נת' בזהר וירא ק"ג ע"ב שלע"ל יהיו כל האורות עליונים נמשכים ומתגלים בבחי' פתח הנ"ל וז"ש והי' צדק אזור מתניו כו'.

(ז) **אמור** צ"ה סע"א ע"פ פתחי לי אחותי כו' אנת הוא פתחא לאעלאה לי כו' פתחו לי שערי צדק ועמ"ש ע"פ בזאת יבא אהרן כו':

(ח) **והנה** אדמו"ר נ"ע סד"ה רני ושמחי בענין נ"ח מצותה להדליק על הפתח מבחוץ. כי הפתח הוא בחי' מל'. ומחוץ היינו ביי"ע. ויש לומר ע"ד העבודה כי פתחו לי שערי צדק זהו ענין היראה כנ"ל שהיא דוקא תרעא לאעלאה ונק' צדק כשהמדות מתוקנים זהו"ע מילה ופריעה לבא בברית והתקשרות לה'. גם יקב יסוד דנוק' חותם שוקע ביטול והתקשרות כלי ריקן כו'. אכן כשהוא חוץ לבחי' זו אעפ"כ בג' לבושים מחדום"ע ימשיך גילוי אלהות ומדום"ע היינו ביי"ע כנז' בד"ה מי מנה ובד"ה כי ביום הזה יכפר. וזהו ההפרש בין בינוני ובין צדיק כי צדיק כענין שערי צדק. צדק לפניו יהלך כדלקמן. וזהו נרות המנורה שבהיכל ואף שהוא חוץ לפרכת כו' ה"ז רק ע"ד והבדילה הפרכת בין הקדש ובין קדה"ק. אבל נ"ח מחוץ להמשיך גם בבינונים. א"נ ע"ד אמצאך בחוץ. ועמ"ש בד"ה רני ושמחי. משתשקע החמה כו' ע"ש. והנה זה הנר שיאיר גם מחוץ צ"ל מקורו מלמעלה יותר ע"ד ההפרש בין משה ידבר ובין אברהם. וע"ד והוי' יגיה חשכי וכו'. לכן הוא ח' נרות להמשיך מלמעלה יותר מזו' המדות כ"א גם מהבינה וכענין ועתה יגדל נא כו' ארך אפים שנמשך למטה יותר כו'. גם כמו ראי' נמשך למטה מהשמיעה וכמו והדל לא ימעיט כו'. ועמ"ש כה"ג ע"פ מאמר הזוהר פ' ויחי דרי"ו ע"ב הא לך י"ז שנין אחרנין ויחי יעקב באמ"צ שבע עשרה כי ויוסף בן שבע עשרה שנה בחי' אמרו צדיק כי טוב יסוד ז"א אכן שיומשך האור כי טוב גם באמ"צ ביי"ע זהו ע"י עוד בחי' טוב הגבוה יותר יסוד אבא וכענין יום ג' נאמר בו שתי פעמים כי טוב. וזהו טוב שם משמן הטוב כי שמן הטוב בחי' השמן במנורה שבהיכל כי אתה נרי הוי'. אבל טוב שם שהשם נודף למרחוק יותר כמ"ש ברבות בקהלת על פסוק זה דצ"ט ע"ד שמן הטוב הולך מקיטון לטרקלין ושם הטוב הולך מסוף העולם ועד סופו. פי' קיטון י"ל חכמה יו"ד של שם שהיא אות קטנה. וטרקלין היינו היכל כמ"ש במתורגמן. וזהו התקן עצמך בפרוודור כדי שתכנס לטרקלין. והיכל הוא בינה כי כל נש"ב והיינו שהשמן הטוב נמשך מיסוד אבא בבינה כמ"ש בזהר פ' צו דל"ד. ועד"ז בנש"י שהם בחי' היכל ה' המה. אבל שם טוב הולך מסוף העולם ועד סופו שממשיך גם ביי"ע. כי שם טוב ע"ד כתר שם טוב עולה על גביה וזהו ע"ד מעשה גדול ששרשו בכתר שלמעלה מהחכמה הנק' שמן. גם שם טוב ע"ד יעקב יבקע שבוקע הכלי כך השם הוא ענין בקיעה שנשמע למרחוק. וע' ברבות פ' ואתחנן ע"פ ושבת עד ה' אלקיך לאברהם נעשיתי מגן כו' לזה אני נעשה מגינים הרבה כו' ועכ"פ יש כאן ב' בחי' טוב. הא' שמן הטוב. הב' טוב שם. וזהו ענין י"ז שנין אחרנין דויחי יעקב באמ"צ שהם בחי' טוב שם. וה"ע שלום שלום לרחוק ולקרוב ב"פ שלום. ועד"ז ענין נ"ח ומנורה שבהיכל שבחי' מנורה שבהיכל הוא שמן הטוב ונ"ח בחי' טוב שם ולכן כל השמנים כשרים לנ"ח כו':

(נכתב מן הצד) ועיין מענין חוץ בזח"א תולדות קמ"א ב' וע"פ חכמות בחוץ
 תרונה וע"פ הכן בחוץ מלאכתך משמע ז"א נק' חוץ לגבי חו"ב שהם
 עלמא דאתכסיא וכמו השכל והמחשבה נעלמים והקול והדבור באים בגילוי.
 ועמ"ש מענין חכמות בחוץ בת"א פ' יתרו בד"ה זכור הראשון ובלק"ת פ' בהעלותך
 דרוש השני וע' בזהר פ' אחרי ע"ז ע"פ או מולדת חוץ ועמ"ש ע"פ אמצאך בחוץ.
 והנה כמו כדי להיות גילוי חכמות בחוץ נמשך ע"י מו"ס דוקא באד"ר דק"מ ובפ'
 ואתחנן רס"ב וכמ"ש כה"ג בד"ה לך לך כו' אל הארץ כו' והיינו ע"י ה' עילאה הוא
 עשנו כו' כמ"כ להמשיך הנר והאור מבחוץ לפתח צ"ל ע"י בחי' גבוה כמ"ש
 בביאור משה ידבר בענין ג"פ אל הנמשכים בבי"ע שנמשכים דוקא מתיקון הראשון
 די"ג ת"ד אל ארך כו'. נר ג"פ יחוד. בסדור מהרי"ק. תלת קשרין שבזהר אמור צ"ו
 סע"ב א"כ זהו ג"פ קדוש הנזכר בלק"ת בביאור ע"פ ונקדשתי:

(ט) עמ"ש בלק"ת בד"ה להבין מ"ש ביום השמע"צ פ"ב בפ' צדק לפניו יהלך.
 תלים מ"ח י"א. כשמך כו' צדק מלאה ימינך. וברבות פ' ויקרא ר"פ
 ד' שני דברים בימין צדקה ותורה תורה שנאמר מימינו אש דת צדקה שנאמר צדק
 מלאה ימינך וכ"ה בפ' שופטים רצ"ה ג'. ובקהלת רבה ע"פ ומקום הצדק שם
 הרשע משמע צדק גלוי מבחי' בינה המתגלה בימין וחסד עליון. יעו"ש בקהלת
 רבה מקום הצדק שהצדקתים והפכתי את קללות בלעם לברכות א"כ זהו מבחי'
 א"א שמשם דוקא נמשך הכח להפוך הרע לטוב וכמ"ש סד"ה ולא אבה בלק"ת פ'
 תצא. ומזה ראייה למש"ל אות ח' דצדק בחי' צדיק שהוא אתהפכא חשוכא לנהורא:

(י) עוי"ל בענין פתח הסמוך לרה"ר מבחוץ. דמבואר בסידור ע"פ מזמור לתודה
 בענין כל הקרבנות באות מצה חוץ מחמץ שבתודה ושתי הלחם.
 שההפרש בין חמץ למצה הוא בענין ההפרש בין ה' ובין ח'. כי באות ה' יש פתחא
 זעירא בחי' פיה פתחה בחכמה ביטול. אבל פתח של החי"ת שהוא למטה ממנו יש
 יניקת החיצונים. כי זהו ענין רגליה יורדות שמבחי' נה"י שלה יש יניקה ויאבק
 איש כו' ויגע בכף רכבו כו' משא"כ הה' מורה הפתח וההמשכה בג"ר כו'. ע"כ כל
 הקרבנות והעלאות מ"ן באין דוקא ממצה. אך בתודה שענין הודאה יחוד חו"ב
 שמודה שהאמת שמלמעלה היש וכולא קמי' כלא חשיב לכן גם חמץ יוכל להתברר
 כי בחכמה אתברירו. והנה חנוכה תיקון ההוד וא"כ הוא כענין תודה הלל והודאה
 לכן מדליקין בפתח הסמוך לרה"ר מבחוץ דוגמת פתח החי"ת שגם בבחי' זו
 ממשכים אור שלא יהיו רגליה יורדות. ולכן חנוכה ח' ימים בחי' ח' הנ"ל שרש
 החמץ שגם בחי' זו נתקן כו'. גם ח' מכתר עד הוד. ועמ"ש מענין ח' בביאור ע"פ
 קול דודי בענין חטריה לגגיה דחי"ת. פתח מבחוץ כמ"ש בד"ה ואני אראה בענין
 יו"ט שני ש"ג. בחצר גנת כו'. זהו בחי' עליונה יותר מכשהגילוי רק למעלה כו':

(יא) **פרסומי** ניסא במא"א נ' כ"ב נס יסוד הקמת הברית. והרמ"ז בשלח נ"ד ע"פ אז ישיר יחוד פנימית דחוב ועדיף מקידוש היום שמורה על חידוש מאין ליש שהיש נמשך רק מאין כו' בד"ה אחרי בלק"ת ראה. וזהו ממחרת השבת תספרו מה שלמעלה מבחי' שבת כו' וע"ד גדולים מעשה צדיקים ממע"ב כי ביטול היש לויתן זה יצרת לשחק. ואע"ג פרסומי הלא לוחות ראשונות. יש בחי' שגם בעלמא דאתגלייא מאיר עלמא דאתכסייא ממש לכן שרי פרסום כו'. ועמ"ש בפ' בשלח ע"פ ה' נסי וע"פ ויהיו לנס. ובענין מ' ס' שבלוחות בנס היו עומדים. ויש להעיר מפסוק כנשוא נס הרים תראו:

(יב) **מענין** פתחו לי שערי צדק בת"ז תיקון י"ח דף למ"ד ע"א חיבר עם ענין פסוק אד' שפתי תפתח תלים נ"א י"ז. ופי' אד' בגימט' היכל שהוא היכל לשם הוי'. והשפתים הם תרעין דהיכלא והם הנקראים שערי צדק. וא"כ שפתי תפתח זהו ענין פתחו לי שערי צדק. ופי' הכס"מ שם סק"א וז"ל נ"ה הם השפתים כערבה הדומה לשפתים. והם שערי צדק כי מהם נבנית המל'. נצח לקו ימינה והוד לקו שמאלה. וצלוא דשפון זכרין מעוררת שפון עילאין לבנותה. לכן מיד וה' יענה זו"נ הוא ובית דינו עכ"ל. ועו"ש שזהו ואשר כח בהם לעמוד בהיכל המלך. דהיינו שיוכל לומר אד' שהוא בחי' היכל המלך. שפתי תפתח. ופי' לעמוד כי ק"ש מיושב ושמוע מעומד בחי' ביטול עיין בביאור שימני כחותם. ופי' שפתי תפתח כענין שנת' סד"ה ומשוש חתן. שכדי שיקרב העבד להמלך צ"ל סיוע מלמעלה. וע"ד משכני אחרין נרוצה עיין זהר ויחי דרכ"ט. ועמ"ש ע"פ ומה' מענה לשון. ועוד כי היא יונת אלם. ועוד כרחל כו' נאלמה. והנה ענין שע"ז מעורר כמ"כ למעלה שפון עילאין לבנותה היינו בנין עולם הדבור ועמ"ש בפי' אני מדבר בצדקה. אני הוא מל'. מדבר הוא כתר. כי בענין דצח"מ החכמה נק' חי. והחכמה תחיה. וכתר הוא מדבר. ופי' אני מדבר שמאיר הארת הכתר במל' שיהי' אני מדבר והיינו בכח הצדקה. וזהו ג"כ ועתה יגדל נא כח אד'. שיומשך ממל' דא"ס בשם אד' כמ"ש בלק"ת פ' שלח על פסוק זה. וע' עוד מענין אד' שפתי תפתח בתיקון י"ח דכ"ח סע"א וע"ב. ושם נז' תרין תרעין שפון עליהו אתמר פתחו לי שערי צדק ודכ"ט ע"א. וסוף תיקון יו"ד דכ"ב סע"א:

(יג) **ע'** בפרד"ס ערך שפה ובערך פה ובערך לשון שהאריך מענין שפתים ופה ולשון שלפעמים שפתים נו"ה. והיינו כשהפה מל' והלשון יסוד ונק' לשון לימודים. ולפעמים שפתים חו"ג כשהפה בינה והלשון דעת כו'. ויש להעיר לפ"ז לענין ומה' מענה לשון. ומענין כבד פה וכבד לשון דמשה שאמרו כבד פה לגבי אורייתא דבע"פ. כבד לשון לגבי אורייתא דבכתב עיין מזה בת"א ס"פ בשלח. בדרוש לחם משנה. ובלק"ת פ' עקב. ומענין אד' הוי' נתן לי לשון למודים. ועיין במא"א למ"ד י"ב לשון נק' היסוד שבפה. גם הדעת נקרא כך מכריע בין חך וגרון כו'. וע"ש אות פ' ס"ב בענין פה כו' ובאות גימ"ל סכ"ט בענין גרון:

(יד) עיין בסידור ע"פ אני בצדק אחזה פניך שזהו מארז"ל ר"א יהיב פרוטה לעני והדר מצלי. ור"ל פניך גילוי ג"ר באדם המוחין חב"ד. זה נמשך ע"י הצדקה. ויובן עפ"מ"ש בת"א ר"פ בראשית בד"ה השמים כסאי בפ"י והארץ הדום רגלי עכ"פ נשמע דצדק זהו צדקה. ועמ"ש בלק"ת בד"ה להבין מ"ש ביום השמע"צ בפירוש צדק לפניו יהלך. וע' בגמרא פ"ה דב"ב דפ"ח ע"ב ע"פ אבן שלימה וצדק. צדק משלך ותן לו. מוכח דצדק זהו ענין הויתור. ומוכח שם דשרשו ענין קו המדה רק שמוותר. וה"ע מ"ש בת"א פ' תולדות סד"ה ראה ריח בני בענין הברכה של יצחק שורש קו המדה שיהי' בבחי' ברכה. וע' בגמרא פ"ק דב"ב דט"ו סה"ב מאי וסר מרע איוב ותרון בממונו היה. ומוכח שם דהויתור בחצי פרוטה זה נק' וסר מרע. ועד"ז יובן ג"כ ענין אבן שלימה וצדק שמכריע מעט בקו המדה כו':

יהל אור עה"פ תנב, ב

רלט

עוי"ל בשערים זהו ענין פתחו לי שערי צדק עמ"ש בסדור ע"פ בואו שערי בתודה דקאי על נש"ב וכינה עד הוד אתפשטת שע"י ההשגה הוא מודה כו' ולכן בואו שערי.

אוה"ת נ"ך ח"א ע' תרמו

כ"ק אדמו"ר מהורש"ב

רמ

ת"ח תלת עלמין אית לי' לקודב"ה עלמא קדמאה ההיא עילאה טמירא דלא אסתכל בי' ולא אתיידע כו' ופי' במק"מ שהם ג' עולמות אצי' בריאה יצי' וזהו עלמא עילאה טמירא הוא עולם האצי' שהוא בחי' אלקו' ולכן קאמר דלא אסתכל בי' כו' ועלמא תנינא הוא בחי' עולם הבריאה ולכן קאמר בזהר שעז"נ פתחו לי שערי צדק כו' שהוא בחי' מל' דאצי' שמאיר בבריאה ועלמא תליתא' הוא עולם היצי' שהוא עולם המלאכים.

סה"מ תרמ"ז ע' קכב

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

רמא

"שערי צדק" – שערים פנימיים

הפירוש ב"שערי צדק" עפ"י פנימיות הענינים, יובן עפ"י מ"ש בספר יצירה: "שבעה שערים הם בנפש, שתי עיניים שתי אוזניים והפה ושני נקבי האף (כנגד ז' אותיות המודגשות בג"ד כפר"ת)".

הטעם שפתחים אלו נקראים בשם "שערים", הוא כי על ידם מתקשר האדם עם מה שחוצה לו, הן עי"ז שמקבל על ידם מבחוק, והן עי"ז שמוציא על ידם אל החוץ. וכיון שבשערים אלו אפשר להיות שימוש גם לקליפות שבלעומת זה, לכן נאמר: "שופטים ושוטרים תתן לך בכל שעריך", שהאדם צריך להעמיד "שופטים" – בירור פסקי דיני התורה בהבנה והשגה, "שוטרים" – הוא העבודה של קיום פסקי הדין באופן של קבלת עול, על כל השערים האלו.

כאשר ה"שופטים והשוטרים" עושים פעולתם כדבעי, אזי יש כאן "משפט צדק", אזי הם נקראים "שערי צדק". אך כאשר ח"ו משמשים לעניני קליפה ולעומת זה, אזי הם נקראים "שערי צלמות"⁴.

תהלות מנחם עה"פ

(1) פ"ד. וראה של"ה ס"פ שופטים.

(2) שופטים טו, יח.

(3) איוב לח, יז.

(4) מד"ה שופטים ושוטרים ה'תשט"ז.

קי"ח, כ – זה השער לה' צדיקים יבאו בו

הבעש"ט

רמב

האדם יודע מה נתבשל כל השנה מ"ז בגופו בשעת תורה ותפלה מי יתן והיה כלי נחשת ומורק ושוטף ח"ו כלי חרס אינו יוצא מדופיו וצריך שביר' לב נשבר ונדכה אלהים לא תבוזה הצופ' העול' על המגדל כשרואה איזה דבר אז

תוקע בשופר ואתה עלית על המגדל של בה"כ האם אתה רואה כל המסטינים הסובבים הכסא שאתה תוקע כמו שהיו הראשונים רואים לזמר עריצים להכרית החוחים כו' ע"כ נק' יום תרועה לשון מוקש אתרעא כעני בפתח דופק פתחי לי שערי צדק פתח לנו שערי רחמים כי בידך מפתח שערי רחמים זה השער לה' צדיקים יבואו בו.

כתר שם טוב סת"ט

כ"ק אדמו"ר הזקן

רמג

הנה שערים הם שיעור ב' פתחים שקודם התפלה והם ציצית ותפילין הטלית הוא הוראה על מדת מלכותו ית' שום תשים עליך מלך וכמו שמדת מלכותו הוא ראש לשועלים בדרך לבושים ומסכים כמו עוטה אור כשלמה וכן בתפילין יש בה הארת חכמה בלבוש כתיבת יד על הקלף הגשמי והוא ענין השפלת מדת מל' בבי"ע עד שברבוי הלבושים זעג"ז אור אלקות ויסתר מאד והוא בחי' מקיף וכמשל השער והפתח שהוא בסוף הבית כי כתיב זה השער להוי' צדיקים וגו' שער הוא בחי' יסוד דנוק' ונק' זאת בזאת יבא כו' ונק' בארה של מרים וענין הדבר יובן עד"מ מהולדת המדה מהשכל שהמדה הוא מהות אחר לגמרי מן מהות השכל עד שנאמר שכשנשתלשל מהות השכל להיות מדה הוא הוצאה מן מהות למהות ויציאה זה הוא ענין פתיחת השכל לצאת מערכו כמו פתח שהוא חלל הבית אלא שע"י חלל זה יוכלו לצאת מן הבית לחוץ וא"א לצאת חוצה כ"א ע"י חלל הפתח זה הממוצע כמו"כ צ"ל בחי' פתח חלל בשכל תחלה שע"י יצא השכל להיות חוצה מערכו ומהותו דהיינו להוליד מהות מדה וזה נק' פתיחת יסוד דאימא כי כשהי' סגור הי' המדה בהעלם השכל עדיין ולא במהות מדה כי עובר ירך אמו כמו כאשר נפתח יסוד הרחם הוא החלל שבו מתגל ההולד ויצא לחוץ להיות נפרד בפ"ע.

מאמרי אדה"ז אתהלך - ליאזנא ע' קצד

רמד

אבל נשמו' נתהוו' מבחי' סובב כ"ע שלמעלה מבחי' מל' לכך עיקר מהו' הנשמו' הוא האהבה וכמ"ש אהבת עולם אהבתנו כו' והיראה אינה אלא תרעא לאעלא' בה הנשמו' כמ"ש זה השער להוי' צדיקי' יבואו בו לפי שכל בנין המל' נק' שער לה' כמ"ש בזוהר דאיקר' פתח האהל כו' וד"ל.

מאמרי אדה"ז תקסג ח"ב ע' תשלח

רמה

והנה עד"מ זה יובן מ"ש זה השער להוי' וכן מ"ש שאו שערים ראשיכם כו' (ע') זהר פנחס דרנ"ג) הענין הוא על נ' שערי בינה שהן שערים להוי' להיות מוחין למדות דאצי' הנקי הוי' [וגם הטעם שנק' שער הוא מלשון שערות כי הן רק ביקות יסוד אימא מה שנבקע ויוצא בחי' מותרות כו' כמשי"ת בסמוך] וזהו המשך דברי הפסוק לך הוי' הגדולה כו' פי' לך הן נו"ן שערי בינה וכשהן עולין למעלה בבחי' העלאות מ"ן כתיב לך כלומר שהן בטילין לגבי עצמיות הוי' שבחוב"ב תרין רעין כו'.

מאמרי אדה"ז תקסד ע' כט

רמו

לכך כתי' אז תשמח במחול כו' פי' עתה נק' כנ"י בחי' בעולה דהיינו בחי' פתח השער שהצדיקים ילכו בו כו' כמ"ש זה השער לה' צדיקים ילכו בו וכמשל שער גשמי' שנכנסין ויוצאין בו כך בחי' הנוק' דז"א דאצי' היא נמשלה לשער שיוצאין ונכנסין בה בבחי' עליו' וירידות שעתה הוא בחי' עליית העולמו' כנ"ל אבל לע"ל שיהי' גמר ותכלית שהעליות שכל מה דאפשר להתעלו' נתעלה כבר ונמצא תכלית השלימות להעליות כו' לכך יהי' נק' כנ"י אז בתולה שהוא בחי' מעי"ן חתום שנתמלאת בשפע עליונה כל מה דאפשר הי' לה לקבל ויהי' אז תכלית השלימות של העליות לכך נק' אז בתולה מעי"ן חתום שלא תהי' השפע השער להיוצא' ונכנסים בה בחי' עליות וירידות כ"א תהי' חתום לגמרי וד"ל.

מאמרי אדה"ז תקסה ח"א ע' רכ

(1) בכמה ביכעלאך: יבואו. המו"ל

רמז

והנה בשיר השירים נאמר מדלג על ההרים לשון דליגה ובתורה נאמר ופסח ה' על הפתח והוא ג"כ ענין דילוג רק שבשה"ש אינו מבואר להיכן הוא מדלג רק שמבואר אופן הדילוג שהוא על ההרים והגבעות אבל בתורה מבואר לאיזה מקום הוא מדלג והיינו מ"ש ופסח ה' על הפתח שעל הפתח הוא פוסח ומדלג. וביאור ענין ובחי' הפתח היינו בחי' מל' דאצי' שנק' פתח ושער כמ"ש זה השער להוי' כו' וכמ"ש בזהר ע"פ והוא יושב פתח האוהל וכן ותשב בפתח עינים והיינו בחי' מלכות כ"ע שמהווה מאין ליש ממש כידוע ולהיותו בחי' התגלות לחוץ מבחי' אלקים בעולמות הנפרדי' מאין ליש ע"כ נק' פתח ושער שבו יוצאין לחוץ ובו נכנסים לפנים כו' וכאן שהי' בחי' דילוג מבחי' מל' דא"ס על ההרים העליונים

ושלפני האצ"י הנה בתורה מבאר להיכן הי' הדילוג הזה לבחי' המל' דאצ"י שנק' פתח ושער להוי' וז"ש ופסח ה' על הפתח לפי שנעוץ תחב"ס כידוע דהמל' הוא בחי' יראה תתאה קבלת מ"ש שזוהו ראשית העבודה כמ"ש ראשית חכ' יראת ה' כו' ונק' תרעא לדרתא כו' ודחילו עילאה הוא בחי' מל' דא"ס שנק' מורא גדול, ובדילוג זה נמשך יראה עילאה ביראה תתאה שלא כסדר המדריגות דחילו ורחימא רחימו ודחילו וז"ש מדלג על ההרים שהן המדות אהבה כו' ויש בדילוג זה ב' פי' כנ"ל א' שמדלג בזכות הרים והב' שמדלג למעלה מן ההרים כו' וד"ל.

מאמרי אדה"ז תקסט ע' מח

רמה

והנה כאשר נגלה עליהם מלך מלכי המלכים שהוא בחי' מל' דא"ס הוא הנק' בחי' דילוג להיותו למעלה מבחי' הדרגת ההשתלשלות כנ"ל וזהו שרש ענין חג הפסח כמ"ש ואמרתם זבח פסח הוא אשר פסח ה' כו' בפסיחה ודילוג וכמ"ש קול דודי הנה זה בא מדלג על ההרים כו' כמבואר למעלה וד"ל. ומ"ש ופסח ה' על הפתח ענין הפסיחה הזאת כבר מבואר אך למה על הפתח דוקא הנה יובן בהקדים מ"ש זה השער להוי' ואמרו בזוהר דא תרעא לאעלאה כו' כמ"ש בזאת יבא אהרן בזאת דוקא וכמ"ש בזוהר בכמה דוכתי, והענין הוא שהמל' נק' פתח ושער להוי' וכמ"ש בזוהר ע"פ ותשב בפתח עינים וכן והוא יושב פתח האוהל כו' לפי שכמו הפתח והשער הוא מקום שבו יצאו אנשים שבפנים לחוץ ובו יכנסו אנשים שבחוץ לפנים והכל יכולים ליכנס והכל יכולים לצאת אך לא כל מי שחפץ ליכנס יכנס אלא הראוי לכך ולא כל מי שרוצה לצאת כ"א ברשות כו' וכך יובן בדוגמא למשכיל למעלה שבחי' מל' דאצ"י נק' פתח ושער להוי' לפי שכל הנשמות ומלאכים בע"ג שבחוץ עולין בבחי' העלאת מ"נ דרך השער ההוא לבחי' שם הוי' דאצ"י לאשתאבא בגופא דמלכא כו' או ליכנס לבחי' היכלות דאצ"י כו' וסדר העליות יש בהן פרטים רבים כי עליות הנשמות ומלאכים דעשי' עולין בפתח ושער שהוא מל' דעשי' ועד"ז נשמות ומלאכים דיצי' עולין בפתח ושער שהוא מל' דיצי' וכן מבריאה לאצ"י עולין דרך פתח ושער דהיינו מל' דבריאה ומלאכים ונשמות שבבחי' אצ"י כו' (שהוא אצ"י שבבריאה) עולין דרך מל' דאצ"י להוי' שהוא ז"א כו' ועד"ז יש עליות עד רום המעלות אך כל עלי' הוא דרך פתח ושער דוקא שהוא בחי' מל' שבעולם ההוא ועד"ז כל בחי' ירידה והמשכה מעליון לתחתון ג"כ דרך הפתח והשער כו' (כמ"ש שאו שערים והנשאו פתחי עולם ויבא מלך הכבוד כו') וז"ש בזאת יבא אהרן כו') ועד"ז הולך ונמשך אור העליון מעילה לעילה מגבוה לנמוך הכל ע"י פתחים, ובכלל בחי' מל' דאצ"י הוא בחי' פתח כללי ונק' פתח האהל כו', אך בזמן יצי"מ כתיב ופסח ה' על הפתח שהי' בחי' דילוג על הפתח דהיינו בחי' הארת מל' דא"ס שהי' מאיר גם למטה כמו למעלה כנ"ל שא"א שיהי' זה בא מלמעלה דרך הפתח שהוא בחי' המל' אלא בדילוג ופסיחה על הפתח

דהיינו שיהיו יכולים הכל לעלות גם העומדי' למטה בתחתית המדרגה כמו נשמות ישראל אז שהיו משוקעים במצרים שנק' ערות הארץ ודביקים בנש"ט וכמ"ש ביחזקאל הנגלה נגלתי לבית אביך במצרים כו' אביך האמורי ואמך חתית כו' כידוע שאהרן הי' מוכיחם תמיד בעודם בגלות כידוע, וע"כ נק' יציאת מצרים שיצא מן המיצר והגבול כו', ולמעלה היינו יציאת האור מן הכלי המגבילה והיינו ע"י הארת מל' דא"ס שלפני הקו כנ"ל שלמעלה מבחי' ירידת אור בהדרגה בכלים מכלים שונים כנ"ל וד"ל.

מאמרי אדה"ז תקסט ע' נז

כ"ק אדמו"ר האמצעי

רמט

וזהו ענין מה שאמר נכנס בשלום ויצא בשלום פי' כניסה ויציאה זו היינו בחי' רו"ש הנ"ל כידוע הכלל בכל מקום דבחי' העלאת מ"ן במס"נ דבחי' רצוא הנ"ל נק' כניסה בפתח היכל העליון וכמ"ש זה השער לה' צדיקים יבואו בו במס"נ שלהם בתורה ותפלה ומע"ט כו' וכל העלאה גורם המשכה כידוע דרוח אייתי רוח ואמשיך רוח וכמו אם ישים אליו לבו כו' הנה בחי' המשכה זאת שאחר ההעלאה שנק' המשכת מ"ד נק' יציאה שיוצא ובוקע האור דמשפיע מעצמות המאציל שבאצי' להיות יורד ונמשך ובא למטה דוקא בבחי' התלבשות בכלים מכלים שונים כו'. ולפי ערך אופן ההעלאת מ"ן דבחי' רצוא הנ"ל העולה למעלה מעלה בכניסה מהיכל להיכל העליון הימנו כו' כמו ילכו מחיל אל חיל מגעה"ת לג"ע העליון כו' כך הוא ערך הירידה והמשכה ושפע המ"ד מגבוה לנמוך להיות למטה בבחי' כלי המגביל האור שזהו הנק' יציאה ממקומו לבא למטה כמו הנה ה' יוצא ממקומו כו'. וזהו שאמר שנכנס בשלום ויצא בשלום דכל אלה הכניסות ויציאות שזהו בחי' העלאת מ"ן והמשכות מ"ד היה אצל ר"ע הכל במד' ומזיגה נכונה לא בהעלא' יותר מדאי כבן עזאי ולא בהמשכה כו' אלא ב' הפכים הללו היה הכל בשלום שהוא הממוצע דבחינת הת"ת הנ"ל וזהו שנכנס בשלום שהעלאת מ"ן שלו בכניסה היה ג"כ בשלום במדה נכונה כנ"ל כמ"ש בשלום ובמישור הלך אתי בחי' התקשרות דמקבל למשפיע שנק' צדיק תחתון שלום שלמטה וכתוב או יחזיק במעווי שהוא התו' כידוע יעשה שלום לי מלמטה למעלה בהעלאת מ"ן שלום יעשה לי ב' שלומות ושלום העליון הוא בחי' היציאה דמ"ד שהוא התקשרות דמשפיע למקבל ג"כ בשלום במדה נכונה כו'.

תו"ח בראשית נג [קצד], ב

רנ

והיראה נק' בת שהוא בחי' מקבל, כמו הנקבה שהוא בחי' מקבל מבחי' הביטול בקעומ"ש ביראה ופחד אלקי' שיש בכאו"א שצריך לעורר ולהמשיך עליו תחלה להתפעלות האהבה ודביקות כמ"ש זה השער לה' שהיראה נק' פתח ושער שבו יכנס תחלה, ואם אין יראה אין חכ'. וכל שהיראה יותר בעומק תחלה יהי' קיום יותר לתולדות אהבה ודביקות וכמ"ש בת תחלה סימן יפה לבנים שנולדים אחריה (ומה שביעקב נאמר ואחר ילדה בת ושמה דינה זהו מלמעלמ"ט דוקא דנוק' ובנות מן הדכר כו').

תו"ח שמות ע' תלב

רנא

ובכ"ז יובן [במ"ש] [במ"י] שאין לו דרתא ותרעא לדרתא עביד. דהנה היראה נק' פתח [ו]שער עד"מ הפתח השער שמשמש בכניסה לבית שבו נכנסים לבית ובלא פתח [א]ן שער א"א לכנוס אל היכלי הבית וגם מהיכל להיכל יותר פנימי באותה הבית עצמה [א"א שיכנס] רק ע"י הפתחים שיש מזה לזה כידוע וא"כ מי שהוא הולך דרך הפתח אל הבית אין כוונתו רק ליכנס לבית ולא מכוון להיות עובר בפתח בשביל להיות נשאר שם עומד בפתח כי א"צ לעמוד שם רק לעבור ע"י וליכנס לבית אבל מי שרוצה ליכנס לבית ונשאר עומד בפתח הרי עשה לטפל עיקר כו' וכך אהו"ר נק' שני פתחים כמ"ש זה השער לה' פתח ושער וז"ש שילך שיעור שני פתחים ואח"כ יתפלל כו' שאינם רק לעבור וליכנס אל בית התפילה ששם הוא עיקר המכוון והוא ענין לעבדה ולשמרה הנ"ל אך כתיב בזאת יבוא אהרן דרך בחי' הפתח והשער דוקא כמ"ש זה השער לה' אבל בחי' אהו"ר עצמו בלי כניסה לבית שהוא בלי עבודה דתו"מ הרי זה כמו שעומד בפתח ואינו נכנס להיכל המלך כלל כו' וד"ל וז"ש על מי שאין לו דרתא שהוא בחי' דירה והיכל להשראת אלקות ע"י תו"מ בפו"מ לעבדה ולשמרה כו' ותרעא לדרתא עביד הוא בחי' היראה [שנק'] שער ופתח כו' אלא העיקר הוא הדרתא שהוא להמשיך אור בתו"מ כו' (ובאמת צריך אהו"ר קודם להעבודה דתו"מ כי אהו"ר שרש למ"ע ול"ת כנ"ל וזהו כמו שהשער קודם להיכל אך השער משמש גם יציאה לחוץ מן הבית וההיכל כך כל בחי' גילוי אורו' דתו"מ מלמעלה למטה צריך לצאת ע"י היראה כו' וד"ל).

מאמרי אדמו"ר האמצעי בראשית ע' עו

רנב

וכך בחי' הענוה בחי' ביטול הנ"ל הוא כמו האסקופה שיכנס להיכלות הקדושה מהיכל להיכל פנימי יותר לפי שכל האורות הנכנסי' עוברי' עליו כו' וז"ש זה השער לה' היינו בחי' יסוד לכל פתחי' העליוני' כמ"ש והנשאו פתחי' עולם כו' והיינו דוקא בחי' העדר הרגשת עצמותו בכל אשר הוא עושה שהוא בחי' הפשטת עצמותו לגמרי בתכלית כידוע וכמו"כ הנה את זלערו"ז כו' כי יש בסט' דקליפה בחי' אסקופה לפתחי' דהיכלות הטומאה והוא היפך ממש מבחי' אסקופה דהיכלות דקדושה הנ"ל והוא בחי' העצבות שהוא רק בחי' לגרמי' דוקא שזהו רק מצד הרגשת עצמו ביותר כי למה יעצב אדם בחסרונות שבו אם לא הי' יודע ומרגיש בנפשו איזה מעלה ומדה טובה בכל אשר הוא עושה כו' אך זה רק מפני שאוהב א"ע ביותר וזה כל חיותו להיות יש ודבר מה דוקא ע"כ כשרואה א"ע בשפלות המדריגה יתעצב אל לבו ביותר וזה כל עיקר מדת העצבות בכל אדם מפני שהוא [בעיניו] יש ודבר חשוב וגם אם יתעצב מצד חסרון מזונותיו ומלבושי' או איזה צער ממאורע לא טובה הכל מסתעף מבחי' לגרמי' שהוא הרגשת עצמו ביותר ע"כ בהעדר לו דבר מה יתעצב ביותר משא"כ כשאינו מרגיש א"ע כלל כאילו אינו במציאות כלל לא יתעצב כלל מכל מה שיחסר לו כי אין צריך לכלום מפני שנפשו כעפר לכל כו' ונמצא הרי בחי' העצבות היפוך ממש מבחי' הענוה והוא אזלערו"ז ממש כנ"ל [וד"ל].

מאמרי אדמו"ר האמצעי נ"ך ע' לא

רנג

והנה כתיב זה השער להוי' דא תרעא לאעלאה שא"א להגיע לבחי' סוכ"ע כ"א ע"י הדעת שבבחי' ממכ"ע, כי זהו ההתחלה בכל נפש מישראל בעבודת ה' שתחלה צריך להתבונן בבחי' ממכ"ע כמ"ש כי שמש ומגן הוי' אלקים, שאלקים הוא נרתק ומגן לשם הוי' וא"א להגיע לשם הוי' כ"א ע"י בחי' אלקים שהוא בחי' ממכ"ע כח הפועל בנפעל כו'. וענין סוכ"ע הוא מה שמובדל מגדר עלמין שאינו בגדר השפעה שבתוך עלמין, והוא מ"ש המלך המרומם והמתנשא מימות עולם כו' כמ"ש המלך הגדול והקדוש בשמים ובארץ, גדול הוא בחי' התפשטות אלקי' בתוך נבראים בחי' ממכ"ע, והקדוש הוא מה שהוא מובדל מגדר עלמין. ובבחי' סוכ"ע יש ג"כ בחי' התבוננות דהיינו שצריך להתבונן איך שבחי' סוכ"ע הוא למטה כמו למעלה, ואין הפי' שסוכ"ע ומקיף מלמעלה ואינו נמצא למטה רק אדרבה שהוא שוה למטה כמו למעלה ממש, וכמ"ש את השמים ואת הארץ אני מלא בהשואה אחת, ואין המכוון של אני מלא שהוא כמו בחי' ממכ"ע, רק המכוון הוא שהוא נמצא בשמים ובארץ בשוה כי לגבי' כחשיכא כאורה, וכמ"ש ויאמר הוי' אל הנחש ויאמר הוי' אל בלעם, שלגבי' גם חושך לא יסתיר כמ"ש אם אסק שמים שם

אתה ואציעה שאול הנך, וכמו יונה שאמר מבטן שאול שועתי כו' ואני אמרתי נגרשתי כו' שראה שם אלקות כמו למעלה ממש, והגם שעפ"י השתלשלות בחי' ממכ"ע הרי השאול הוא הסתר אלקות כו' אבל לגבי עצמות שוי' כו' והוא הנק' בחי' חי ולא בחיים, כי חיים במ"ם הוא התפשטות החיות אלקו' בריבוי מדרגות ובחי' חי הוא בחי' סוכ"ע. והנה ע"ז כתי' מבשרי אחזה אלוה, שיש בזה ב' בחי', הא' הוא דקאי על חיות הנפש שבתוך הגוף כמו למשל מה שהאדם רואה שהגוף חי מהנפש הגם שאינו יודע איכותו איך שהוא חי אבל מ"מ נתאמת אצלו כאלו רואה, שהרי הגוף בלא נפש אינו חי כו'. והב' הוא מה שנראה שהאדם יודע כל הקורות אותו בבת א' כמו אם יש לו כאב ברגל מרגיש גם הראש, מוכרח להיות שיש כח והארה כללי' של הנפש המקיף ראש ורגל יחד. וכמו"כ יובן למעלה בב' בחי' ממכ"ע שע"ז נופל בחי' ראי' ממש, וז"ש אתה הרא"ת לדע"ת כו'. ובחי' אמונה קאי על בחי' סוכ"ע ואין המכוון אמונה בבחי' חיצונית לבד רק אמונה חזקה בבחי' פנימי' כו' ע"י התבוננות הנ"ל.

מאמרי אדמו"ר האמצעי הנחות - תקע"ז ע' רנו

כ"ק אדמו"ר הצ"צ

רנד

ג) ועפ"ז יובן מ"ש ופסח ה' על הפתח, כי הנה בחי' הדיבור העליון נק' פתח שכמו שהפתח בו וע"י יכולים ליכנס לפני ולפנים והוא משמש כניסה ויציאה, כך כל גילוי והמשכות א"ס ב"ה הוא ע"י הדיבור, שבחי' הדיבור הוא התגלות אא"ס ב"ה ונק' בחי' זו ג"כ בשם מל' כי המלך מנהיג מלכותו בדיבורו כמ"ש דבר מלך שלטון, וז"ש דוד הע"ה ארוממך ה' כי דילתני כי להיות שהי' מרכבה לבחי' מל' ועולם הדיבור ולכן זכה למלוכה, וגם הי' כל עסקיו לומר שירות ותשבחות לפרסם גדולת ה' שזהו לפי שנמשך מבחי' עולם הדיבור שהוא בחי' הגילוי ונק' עלמא דאתגליי' ולכן אמר על מדתו כי דילתני שהוא מלשון דלת כמ"ש בכהאריז"ל, והיינו מטעם הנ"ל שבחי' הדיבור הוא בחי' פתח ודלת ונק' בזהר תרעא לאעלאה, זה השער לה', וז"ש באברהם והוא יושב פתח האהל להיות שאברהם הוא מדת החסד שממנו נמשך להיות הגילוי למטה מים יורדים מגבוה לנמוך, ולכן הוא יושב פתח האהל כי הגילוי הוא דוקא ע"י בחי' פתח זה השער לה', הוא בחי' עולם הדיבור כנ"ל וכמו"כ גם בענין יצי"מ עם היות שהי' בחי' דילוג והמשכה שלא כסדר ההשתל' כנ"ל מ"מ דילוג והמשכה זו נמשך ומתגלה ע"י בחי' הפתח כנ"ל, וז"ש ופסח ה' על הפתח היות שהתורה ביארה להיכן הי' הדילוג וההמשכה לזה אמר על הפתח כו'.

אוה"ת במדבר ח"ג ע' תשפ

רנה

ה) ומ"ש ופתח ה' על הפתח ענין הפסיחה הזאת כבר מבוואר אך למה על הפתח דייקנא הנה יובן בהקדם מ"ש זה השער לה' וא' בווהר דא תרעא לאעלאה כו' כמ"ש בזאת יבא אהרן בזאת דייקא וכמ"ש בווהר בכמה דוכתי והענין הוא שהמל' נק' פתח ושער להוי' וכמ"ש בווהר ע"פ והשב בפתח עינים וכן והוא יושב פתח האוהל (ע' זהר ר"פ וירא ובפ' אחרי דע"ג) והיינו לפי שכמו הפתח והשער הוא מקום שבו יצאו אנשים שבפנים לחוץ ובו יכנסו אנשים שבחוץ לפנים והכל יכולים ליכנס והכל יכולים לצאת אך לא כל מי שחפץ ליכנס יכנס אלא הראוי לכך ולא כל מי שרוצה לצאת כ"א ברשות כו' וכך יובן בדוגמא למשכיל למעלה שבחי' מל' דאצי' נק' פתח ושער להוי' לפי שכל הנשמות ומלאכים בע"ג שבחוץ עולין בבחי' העלאת מ"ן דרך השער ההוא לבחי' שם הוי' דאצי' לאשתאבא בגיפא דמלאכא כו' או לכנס לבחי' היכלות דאצי' כו' (וכן מלמעלה למטה גמשך שפע האור במל' דאצי' וממנה נמשך לבי"ע ועמ"ש מזה ע"פ ועבר ה' לנגוף כו' על המשקוף כו' ופסח כו' וע' זח"ג פ' אמור דצ"ג ע"א ע"פ פתחי לי אתה הוא פתחא לעאלאה לאעלאה לי וחטא בני אהרן לפי דיעה אחת שדלגו פתח זה שהוא היראה ופתחו לו במדת אהבה וזהו בקרבנתם) וסדר העליות יש בהן פרטים רבים כי עליות הנשמות ומלאכים דעשי' עולין בפתח ושער שהוא מל' דיצירה וכן נשמות ומלאכים דיצי' עולין בפתח ושער שהוא מל' דיצי' וכן מלאכים ונשמות דבריאה עולין דרך פתח ושער דהיינו מל' דבריאה ומלאכים ונשמות שבבחי' אצי' (שהוא אצי' שבבריאה) עולין דרך מלכות דאצי' להוי' שהוא ז"א ועד"ז יש עליות עד רום המעלות אך כל העלי' הוא דרך פתח ושער דוקא שהוא בחי' מל' שבעולם ההוא ועד"ז כל בחי' ירידה והמשכה מעליון לתחתון ג"כ דרך הפתח והשער כו' (כמ"ש שאו שערים ראשיכם והנשאו פתחי עולם ויבא מלך הכבוד כו') ועד"ז הולך ונמשך אור העליון מעילה לעילה מגבוה לנמוך הכל ע"י פתחים ובכלל בחי' מל' דאצי' הוא בחי' פתח כללי ונק' פתח האוהל וכו'.

אוה"ת שה"ש ח"א ע' רסו

כ"ק אדמו"ר מהורש"ב

רנו

ולכן נק' נשי' בשם ארץ כמ"ש כי תהיו אתם ארץ תפץ מפני שיש בהם כח הארץ העליונה ועי"ז הוא הצמיחה דמעהמ"צ כמ"ש וזאת המצוה אשר צוה ה' לעשות בארץ דוקא מפני שכל ההעלאות וההמשכות הם ע"י הארץ דוקא כמ"ש זה השער לה' וכן תוצא הארץ נפש חי' כו' כמ"ש במ"א ובעבודה ארץ הוא בחי' הכנעה ושפלות וכשהוא בבחי' ארץ אז נעשה הצמיחה ע"י מעהמ"צ וכמ"ש ונפשי

כעפר לכל תהי' אז פתח לבי בתורתך ובמצותיך תרדוף נפשי כדאשר הוא בבחי' ארץ שהכל דשין עלי' אז נעשה הפתיחה בתו"מ.

סה"מ תרנ"ד ע' קעז

רנז

וז"ש זה השער להוי' וידוע דקאי על בחי' מל' שהוא בחי' שער לשם הוי' דנת"ל דהוי' הוא באצילות דלכן נק' שמי כו' כנ"ל אבל בעולמות אינו מאיר גילוי שם הוי' כ"א בחי' שם אלקים ושם אד' כו' ועז"א זה השער להוי' דבחי' מל' הוא בחי' שער רחב שע"י נמשך גילוי שם הוי' גם בב"ע כמו באצילות כו' ויש שער בימין ושער בשמאל דשער בשמאל הוא בחי' שערות וצמצומים והוא בהי אופן א' הנ"ל שע"י אותיות דמלכות נמשך רק אור מצומצם ונעלם כו' אבל שער בימין הוא שאין האותיות מעלימים כ"א שע"י נמשך כל האור בב"ע כו' כנ"ל.

סה"מ תרנ"ט ע' צד

רנח

וכן מצינו בתורה שצ"ל קודם יראה וכמא' אם אין יראה אין חכמה ודוקא מי שיראת חטאו קודמת לחכמתו חכמתו מתקיימת ומי שיש בו תורה ואין בו יראה דומה לגזבר שמסרו לו מפתחות הפנימיות ומפתחות החיצונית לא מסרו לי' בהי עייל כו' ונמצא שלתורה צריכים יראה דוקא כו' ומ"מ יראה לבד אינו מספיק וצריכים ג"כ תורה דאם אין חכ' אין יראה אלא שזוהו יראה עליונה יותר כמ"ש במ"א ואמרו ג"כ וי למאן דלית לי' דרתא ותרעא דרתא עביד דיש פי' דתרעא לדרתא היא יראה וכמ"ש זה השער לה' דא תרעא לאעלא כו' ונמצא צריכים תורה ג"כ אלא שהיראה צ"ל קודם ואח"כ תורה כו' שע"י הקדמת היראה בא לתורה כו'.

סה"מ תרס"ב ע' רחז

כ"ק אדמו"ר מהוריי"ן

רנט

והנה כשם שבתפלה הנה כדי שתהי' התפלה כדבעי הוא ע"י הקדמת התשובה תחלה כמו"כ בתורה צ"ל תחלה יראה שהיא הקדמה אל התורה וכמא' אם אין יראה אין חכמה ודוקא מי שיראת חטאו קודמת לחכמתו חכמתו מתקיימת ומי שיש בו תורה ואין בו יראה דומה לגזבר שמסרו לו המפתחות הפנימיות ומפתחות החיצונים לא מסרו לו בהי עייל כו' ונמצא דלתורה צריכים יראה דוקא כו' ומ"מ יראה לבד אין מספיק וצריכים ג"כ תורה דאם אין חכמה אין יראה אלא שזוהו

יראה עליונה יותר כמ"ש במ"א ואמרו ג"כ ווי מאן דלית לי' דרתא ותרעא לדרתא עביד דתרעא לדרתא הוא יראה וכמ"ש זה השער לה' דא תרעא לאעלא כו' ונמצא צריכים תורה ג"כ אלא שהיראה צ"ל קודם ואח"כ תורה כו' שע"י הקדמת היראה בא לתורה ונקראת התורה דרתא והיראה תרעא לדרתא ובלא יראה הוא כמו בית בלא דלת דאזו הוי כמבוי המפולש ובית פתוחה לרוח לכל פוריץ גדר כו' וכמו החורבה שהיא מליאה גנבים וכו' כמ"כ מי שהוא בעל תורה ואין לו יראה הרי יכול ללמוד ולבאר דבר עפ"י התורה מה שהוא היפך התורה ממש וכנראה במוחש ר"ל באלו דנעשה להם סם המות שהם היפך דתורה ומצות ומראים זאת מן התורה והסיבה הגורמת הוא דלית להן תרעא לדרתא ולזאת היראה היא הקדמה לתורה.

סה"מ תרפ"ג ע' רלז

רס

דזוהו הצווי לך לך שיהי' הילוך השרש שלך דבחי' שכל הנעלם מכל רעיון בחי' ח"ע דאצי' בעולמות ב"ע וההליכה היא אל הארץ שהוא בחי' מל' דיודע דכל ההעלאות וההמשכות הוא ע"י ספי' המל' וכמ"ש זה השער לה' צדיקים יבאו בו דכמו שהשער משמש לכניסה ויציאה כן הוא בספי' המל' שהוא שער דכל ההעלאות והמשכות הוא ע"י דוקא ומטעם זה נצטוה ללכת לא"י דשם מאיר בחי' מל' דאצי' דחו"ל היא ארץ העמים ובמל' דאצי' כתי' וכבודי לאחר לא אתן דמל' דאצי' אינה מתלבשת בע"ש דבחי' מל' שהם באים בהתלבשות בע"ש הוא רק בהבחי' ומדרי' דבחי' מל' דיצירה ומל' דעשי' ולפעמים רחוקים גם בחי' מל' דבריאה.

סה"מ ת"ש ע' יג

רסא

ומ"ש ופסח ה' על הפתח דוקא הענין דפתח משמש כניסה ויציאה ובעבודה הוא משארז"ל כל ת"ח שיש בו תורה ואין בו יר"ש דומה לגזבר שמסרו לו מפתחות הפנימי' ומפתחות החיצוני' לא מסרו לו בהי' עייל דתורה היא מפתחות הפנימי' דאורייתא מח"ע נפקת שהוא ראשית הכלים פנימי' דהנה כתיב נעשה אדם בצלמנו כדמותנו שהאדם שלמטה הוא בדוגמת הספירות העליונות וכשם שבאדם שלמטה הנה כח החכ' הוא כח הראשון דכחות פנימי' הנה כן הוא בספי' העליונות דספי' החכ' היא ראשית הכלים פנימי' ובחכ' שורה אוא"ס ויראה היינו בחי' יר"ת הוא מפתחות החיצוני' וזהו מדרי' הפתח שמשמש כניסה ויציאה דבכדי לבא לכל הגילויים העליונים הוא ע"י היראה דוקא וכמ"ש זה השער לה' דא תרעא לאעלאה וכמ"ש ועתה ישראל מה ה' אלקיך שואל מעמך כ"א ליראה וגו' וקחשיב

אח"כ כמה דברים והיינו מפני שכאשר יש פתח היראה יכולים אח"כ לבא לכל הבחי' ולכן נק' פתח שדרך בה נכנסים לבית וזהו ופסח ה' על הפתח דהגם שהי' הגילוי מאוא"ס שלמע' מהשתל' עכ"ז הי' על הפתח דוקא שהוא בחי' היראה וענין צורת הפתח המשקוף ושתי המזוזות בעבודה בנפש הוא דהנה איתא במד"ר שמשקוף ושתי המזוזות שהם צורת הפתח הם ג' אבות אברהם יצחק ויעקב ובכאור"א מישראל יש פתח זה בירושה מהאבות בהג' קוין דתורה עבודה וגמ"ח.

סה"מ תש"ה ע' 149

רסב

והנה רעש אותיות שער בחי' זה השער לה' כי יש שער בימין ושער בשמאל שער בימין הוא ענין זה השער לה' דא תרעא לאעלאה שער בשמאל הוא בחי' שערות שזה המשכה מצומצמת וכמו השערות הגם שיונקים מהמוח הרי החיות הוא מצומצם מאד ועי' הפסק עצם הגולגולת ולכן כשגוזזים השערות אינו מרגיש כאב והנמשל מזה הוא מ"ש קווצותיו תלתלים אלו תלי תלים של הלכות דההלכות נמשלו לשערות שצריכים סלסול דסלסול השערות להפריד ההלכות שלא יסרתו זה את זה הנה על ידי זה הוא סלסלה ותרוממך שהנפש מתרומם עי"ז לבחי' שער רישי' כעמר נקא כו' ומ"מ כל זה הוא בחי' שערות לבד ואורייתא מחכ' נפקת והארת התענוג בחכ' הוא עי' מזלות ושערות דאבא יונק ממזל הח' ונוצר כו' אבל שער בימין הוא שער רחב והוא בענין ענני במרחב י"ה בבחי' מרחב העצמי דא"ס כו' והיינו עי' מן המיצר קראתי י"ה הנה עי"ז ענני במרחב י"ה וכמו"כ בבחי' הרעש שנעשה מהעלמות דהדברים הגשמים והיינו דכאשר עושה מצוה בהם כמו ציצית בצמר הגשמי ותפילין בקלף הגשמי ושופר בקרן של איל הגשמי סוכה בסכך הגשמי ד"מ שבלולב בצמחים גשמי' הנה רחבה מצותך שנעשים כלים רחבים לקבל בחי' מאד העליון הבל"ג וכמו"כ עי' שלילת השיתוף דהיינו גם בהיותו בהתעסקות בדברים הגשמי' אינו מחשב אותם כלל והוא נתון רק לאלקות ועניני קיום התומצ' הנה נעשה עי"ז יתרון אור וכמו שאין אדם רואה מהלבן שבעין אלא מהשחור שבו הנה כך יתרון האור הוא מתוך החשך דוקא והיינו שע"י העבודה דעכשיו יהי' הגילוי לעתיד בחי' עצמות א"ס ב"ה.

סה"מ קונטרסים ח"ג ע' 10

רסג

די כוונה פרטית אין יעדן מענשן, דאָס איז זיין פרטיות/דיקער זה השער לה'. ווי ער זאָגט אין זהר דא תרעא לאעלאה. א שער איז משמש כניסה ויציאה. די כוונה פרטית איז דער שער וואָס אַלע מצות וואָס דער מענשן איז מקיים, די תורה וואָס דער מענשן לערנט און די מדות טובות און אהבת ישראל וואָס דער מענשן

פירט זיך איז דאָס עולה לה' דורך אים. און דורך דעם שער פון דער כוונה פרטית ווערט נמשך דעם מענשן די שפע ברכה העליונה אין רוחניות און גשמיות.

סה"ש ת"ש ע' 22

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

רסד

דכמו שבהמשכה מלמעלה נמשך על הפתח, ספירת המלכות, וכדאיתא בזהרי דמלכות היא תרעא לאעלאה, כן הוא גם בעבודת האדם שענין הפתח בעבודת האדם הו"ע היראה שעז"נ בזאת יבוא אהרן², זה השער לה³, שזוהי העבודה דאתכפיא, כי עיקרה הוא מצד היראה, הנה גם בזה צ"ל אופן העבודה בדרך דילוג וקפיצה.

ד"ה ובראשי חדשיכם תשל"ו⁴

(1) ראה זח"א ח, רע"א. וראה סה"מ תרפ"ט ע' 122 הערה 77. וש"נ.

(2) אחרי טז, ג.

(3) תהלים קיח, כ.

(4) בלתי מוגה – סה"מ ראש חודש ס"ע רנג.

רסה

ועי"י העבודה ד"שופטים ושוטרים תתן לך בכל שעריך", כולל כפי שהוא בעבודת האדם – ד"שעריך" קאי על חושי ואברי הגוף (כנ"ל) – זוכים שהקב"ה מקבץ את כל בני ישראל (כמ"ש בהפטרת שבת קודש ז'127 "ומאסיפכם אלקי ישראל").

ועי"ז נלך כולנו לירושלים עיר הקודש – "זה שער השמים"¹²⁸ (שנעשה בידי שמים), ולגילוי השערים בבית המקדש השלישי, "חמשה שערים היו להר הבית", "שבעה שערים היו בעזרה", כמבואר במסכת מדות¹²⁹ – שבדאי למדוה בשלושת השבועות, וכן בהמשך שלאחרי זה [שעי"ז "אני מעלה עליהם כו"¹³⁰, היינו שהקב"ה מעלה את כאו"א לדרגתו, מבלי הבדל באיזה מצב הי' לפני שלמד כו].

(127) ישעי' נב, יב.

(128) ויצא כח, יז. ראה פרש"י עה"פ.

(129) פ"א מ"ג-ד.

(130) תנחומא צו יד. וראה לקו"ש חיי"ח ע' 412 ואילך.

כולל הגילוי ד"זה השער לה' צדיקים (ו'עמך כולם צדיקים"131) יבואו בו"132, כפי שאומרים בהלל בתפילת ראש חודש, כולל בר"ח אלול בשבוע שעבר (ביום השלישי שהוכפל בו כי טוב"133 וביום הרביעי שבו נתלו המאורות (כמוזכר לעיל"134), "שני המאורות הגדולים", "המאור הגדול" ו"המאור הקטן"135 – כנגד ישראל הדומין ללבנה"136 ו"מונין ללבנה"137).

ובהמשך התפילה אומרים "אנא ה' הושיעה נא"138 ב' פעמים ו"אנא ה' הצליחה נא"138 ב' פעמים, "כפליים לתושי"139, עם שני הפירושים ב"תושי"": (א) מלשון תש כחו דלעו"140, שמחלישים ומבטלים את החומריות: (ב) פירוש העיקרי – מלשון חזק, שמוסיף כח בנפש האלקית, ועושה נשמתו עיקר וגופו טפלי"141, ועד שמהפך את הגשמיות והחומריות ועושה מזה כלי לרוחניות.

ועד לסיום הלל – "מלך מהולל בתשבחות", שעיקר ההילול הוא דוקא בבית המקדש; ומהללים להקב"ה על הגאולה האמיתית והשלימה – "ונודה לך שיר חדש על גאולתנו ועל פדות נפשנו"142, ומסיימים "ברוך אתה ה' גאל ישראל", לא רק "גואל ישראל" לשון הוה, אלא גם "גאל ישראל" לשון עבר – כיון שהגאולה היתה כבר לפני זה!

ובאופן ד"מראה באצבעו ואומר זה"143, וב' פעמים "זה", כמבואר בסיום מסכת תענית, "הנה אלקינו זה קוינו לו ויושיענו זה ה' קוינו לו נגילה ונשמחה בישועתו"144.

(131) ישעי' ט, כא. וראה סנהדרין ר"פ חלק.

(132) תהלים קיח, כ.

(133) פרש"י בראשית א, ז (מב"ר פ"ד, ו).

(134) שיחת ש"פ ראה (לעיל ס"ע 96).

(135) בראשית שם, טז.

(136) ראה חדא"ג מהרש"א סוכה כט, א. וראה ד"ה ויאמר לו יהונתן במאמרי אדה"ז תקס"ז ע' מח

ואילך. ועם הגהות – אוה"ת בראשית ד, סע"ב ואילך.

(137) סוכה שם. ב"ר פ"ו, ג.

(138) תהלים שם, כה.

(139) ל' הכתוב – איוב יא, ו.

(140) ראה מכילתא בשלח טו, ב. ויק"ר פל"א, ה. סנהדרין כו, ב. וראה תו"א יתרו סז, סע"א ואילך.

(141) ראה תניא פל"ב.

(142) הגש"פ ברכת "אשר גאלנו".

(143) ראה (נוסף להמצויין לקמן בפנים) שמו"ר פכ"ג, יד.

(144) ישעי' כה, ט.

ועד ל"נגילה ונשמחה בישועתו" ע"י "נגילה ונשמחה בו"¹⁴⁵, ועוד יותר – "בך"¹⁴⁶ בעצמותך"¹⁴⁷, שזה¹⁴⁸ קשור גם ל"אנכי אנכי", שהרי בנוגע לשם הוי' ישנו פירוש (מלשון מהוה"¹⁴⁹ ומחי' ומקיים, או הי' הוה ויהי' כאחד¹⁵⁰), וכל שכן בנוגע לשם אלקים (מלשון כח ויכולת¹⁵¹, ו"אלקיד" – כחך וחיותך¹⁵²), אבל "אנכי" הוא "מי שאנכי" (כדאיתא בזהר¹⁵³), דקאי על עצמות ומהות.

משיחת ש"פ שופטים תש"נ¹⁵⁴

(145) תהלים שם, כד.

(146) שה"ש א, ד.

(147) ראה אוה"ת סוכות ע' א'תשס. סה"מ תרפ"ח ע' קסה (תש"ח ע' 250). תש"א ע' 94 ובכ"מ.

(148) בהנחה אחרת מובא הענין דלקמן לעיל ס"ז. ושם: והנחמה באה מבחי' "אנכי" – "אנכי מי שאנכי"

וכו'.

(149) פרדס שער (א) עשר ולא תשע פ"ט. שעהי"הא פ"ד (עט, רע"א). וראה זח"ג (רע"מ) רנו, סע"ב.

(150) פרדס שם. ע"ח (שער א) דרוש עיגולים ויושר בתחילתו. טושו"ע (ודאדה"ז) ר"ס ה. שעהי"הא פ"ז

(פב, א). וראה זהר שם.

(151) טושו"ע (ודאדה"ז) שם.

(152) ראה תו"א יתרו סז, ב. לקו"ת שלח מ, ג. בלק עג, רע"ג. שבת שובה סה, א. ובכ"מ.

(153) ראה זהר ח"א קסז, ב. ח"ג יא, א. רנו, ב. וראה לקו"ת פינחס פ, ב. ובכ"מ.

(154) בלתי מוגה – דברי משיח תש"נ ח"ה ע' 1–120.

רסו

"זה השער" הפנימי לעבודת ה'

הפירוש הפנימי בפסוק הוא: "ש"זה השער להו" – להיכנס לכל עניני התורה והמצוות, הוא ענין היראת שמים. וכלשון הזהר² (בנוגע לענין אחר) "ודא איהי תרעא לאעלא".

וכפי שהמגיד ממעזריטש מפרשי את הפסוק⁴ "בזאת יבוא אהרן אל הקודש", "בזאת" הו"ע יראת ה', היינו, שהכניסה אל קודש הקדשים ביום הכיפורים, ביום המקודש מכל השנה, הי' תלוי "בהאי זאת", שהו"ע יראת ה'.⁵ ועי"ז ניתן כח לכל

(1) ראה כתר שם טוב סרל"ט (ל, ד).

(2) ח"א יא, ב.

(3) ראה או"ת להה"מ לתהלים עה"פ (ע' עז, ד).

(4) אחרי טז, ג.

(5) ובלשונו שם: "שאי אפשר לבוא אל הקודש כי אם בזאת".

יהודי שעבודתו במשך כל ימי השנה תהי' חדורה ביראת ה' במחשבה דיבור ומעשה.

וכמו"כ י"ל הפירוש בנוגע ל"זה השער להוי"י, שהשער שעליו מיוסדת כל עבודת ה', הו"ע יראת שמים".

תהלות מנחם עה"פ

(6) כמובן מזה שעבודתו בקדש הקדשים מכפרת על כאו"א מבני"מ במחדו"מ שלהם. ובפרט ע"פ המבואר בכ"מ (עט"ר לו, א. אוה"ת שמע"צ ע' א'תשפ. המשך וככה תרל"ז ספצ"ז. ועוד) שכפרת תשובת יוהכ"פ היא תשובה שלימה שזדונות נעשו לו כזכויות.
(7) לקו"ש ח"כ ע' 360 (משיחת עשרה בטבת ה'תשל"ח).

•

קי"ח, כא – אודך כי עניתני ותהי לי לישועה

כ"ק הרה"ג והרה"ח וכו' המקובל מוהר"ר לוי יצחק

רסז

ובכלל מה שאמר דוד על בנין ועשיית המל' אודך הודאה דוקא, הוא ע"ד כמו שלאה אמרה על לידת יהודה הבן הרביעי בחי' מל' הפעם אודה את ה', אודה הודאה דוקא, ודוד בא מיהודה. ומצינו עוד שאמר דוד אודך כי והוא מה שאמר אודך כי עניתני, אמר זה ג"כ על מדתו מדת המל' הנבנית מהגבורות, ובצד הגבורות נמשך עניות וענוי. כי הה"ג ה"פ הוי' הוא מספר ענ"י, וכמו שאמר דוד כי אני עני ואביון אני כ"י הוא מספר ל' הוא הל' גבורות דזיווגא הב' דאו"א עלאין הנמשכים לבנין המל' כמ"ש בל"ת להאריז"ל פ' וירא בדרוש דבנות לוט ע"ש ועיין ברמ"ז פ' שופטים דרע"ה בפ"י כ"י אלוקים שופט כו' והזיווגא דאו"א הוא יו"ד פעמים ה"י, יו"ד פעמים ה"ה יו"ד פעמים ה"א, מספר כת"ר כמ"ש בל"ת שם, הוא מספר כ"י עניתנ"י.

לקוטי לוי יצחק ח"ב ע' קצה

•

קי"ח, כב – אבן מאסו הבונים היתה לראש פנה

כ"ק אדמו"ר הזקן

רסח

והנה האותיות נק' ג"כ בשם אבנים בס' יצירה שני אבנים בונות שתי בתים כו'. כי אבן הוא בחי' דומם והוא בחינה תחתונה מן ד' בחי' ארמ"ע ודצח"מ. וכך האותיות הם גם כן מדרגה תחתונה ובחי' דומם לגבי השכל והמדות שהן בחי' חי וצומח כמ"ש במ"א. אך ע"ז אמר דהע"ה אבן מאסו הבונים היתה לראש פנה שאע"פ שהאותיות הנק' אבנים הם למטה מהשכל והמדות אעפ"כ הם מעלים השכל והמדות למעלה ומדרגה הגבוהה יותר מהחכמה. וכנ"ל בענין בחי' סוסים כו'. והיינו כמארז"ל דהרהור לא עביד מידי ובד"ת ג"כ כתיב למוצאייהם בפה דוקא. והענין כמו עד"מ מהאבנים עושים בית לדירת האדם וא"א לדור בלי בית כך ע"י אותיות התורה ממשיכים גילוי אור א"ס ב"ה בחי' סוכ"ע שיהיה שוכן ומתלבש באותיות התורה (וההמשכה היא מבחי' א"ס ב"ה כי לא אדם הוא שיהיה נמשך ומתלבש למטה בבחי' כמראה אדם ולכן ההמשכה דוקא ע"י בית בחי' אותיות כמו שהבית הוא בחי' מקיף על האדם ולמעלה ממנו כו' ועמ"ש במ"א ע"פ מזוה מימין כו' נר מצוה כו') וזהו לשון מקרא קורא בתורה כאדם שקורא לחבירו שיבוא אצלו. כך ע"י בחי' אותיות התורה קורא להקב"ה להיות בגלוי למטה וכמארז"ל הקב"ה קורא ושונה כנגדו. פי' הקב"ה הוא בחי' סוכ"ע קורא ושונה ג"כ אותיות הללו דהיינו שנמשך לבא מהעלם אל הגלוי ומה שאמרו כנגדו היינו לפי שגלוי זה נמשך לבחי' נשמות הנבראים שהם בחי' בע"ג וא"א להן להכיל גילוי אוא"ס הבלתי בעל גבול ע"כ אמר כנגדו כי דבר ה' זו הלכה והקב"ה קורא דברי' אלו כנגד האדם הקורא מלמעלה למטה כו'.

תו"א משפטים עז, ג

רסט

וזהו ויקח מאבני המקום רמ"ח תיבין שנק"ש בחינת מל' שהיא מדרג' היותר תחתונה וישם מראשותיו לא תימא תחת מראשותיו אלא מראשותיו שרשה מבחי' היותר גבוה למעלה מבחי' מוחין שהוא מראשותיו וזהו וישם אותה מצבה ויצוק שמן שמתחלה הוא רק נקודה תחת היסוד ויעקב הרימה ועשאה מצבה ויצוק עליה שמן המשיך בחי' מוחין עליונים שמן משחת קדש בחי' חכמה עילאה. וזהו אבן מאסו הבונים היתה לראש פינה שבחי' מל' נק' בחי' אבן בחי' דומם בחי' אותיות שתי אבנים כו' שהן בחי' דומם והיינו שבחי' מל' הוא בחי' התחתונה מכל הי"ס כמו דומם שהוא יותר תחתון מכל הד' יסודות עכ"ז היתה

לראש פינה ששרש בחי' דומם הנ"ל הוא למעלה מעלה מכל הי"ס דאצילות בחי' כתר עליון (ועמ"ש מזה בביאור ע"פ זאת חקת התורה). וענין מאסו הבונים כי הנה שרה נתנה את שפחתה הגר לאברהם ואמרה אולי אבנה ממנה וכן רחל את שפחתה בלהה ואמרה אולי אבנה גם אנכי ממנה היינו מילוי הה"א כי יש ה' עילאה בחי' בינה ה"א תתאה בחי' מל' ויש מילוי הה"א והוא בחי' התחתונה שבמל' שיורדת ומתלבשת בבי"ע להיות ראש לשועלים ונקרא בחי' שפחה נגד עצמיות מל' (ועמ"ש מענין מילוי הה"א בד"ה יגלה לן טעמיה וע' בזהר פ' בראשית דכ"ז ע"ב) ועד"ז יובן מ"ש בספר עשרה מאמרות במאמר חקור דין פ"י שאמרו באגדה בענין דוד כי ישי חשב שבא על שפחתו המשוחררת ובאמת השפחה מסרה סימנין לאשתו ע"ד רחל ללאה וע"ש (ובגמרא וברבות לא נמצא אגדה זו ואדרבה מ"ש ברבות תזריע פי"ד כלום נתוין אבא ישי כו' משמע דלא כדרשה זו) ועכ"פ פי' וענין שפחה זו היינו בחי' מילוי הה"א כנ"ל שהוא בחי' התחתונה שבמל' בחי' דומם ונקרא אבן ולכן אמר אבן מאסו הבונים שהבונים הנ"ל מאסו אותה להיותה ראש לשועלים רגליה יורדות והיא בחי' התחתונה בחי' דומם ממש ולא יוכל להבנות בחינה זו רק בבחי' דוד מטעם המבואר בספר הגלגולים ומטעם המבואר בספר ע"מ שם ומ"מ כשנבנה בנין זה אזי היה עליה יתירה בה ועל ידה לבחי' המל' שבאצילות שתהיה היא עי"ז לראש פנה והיינו כמ"ש הרמ"ז פ' כי תשא (דקפ"ט ע"ב) מפני שכל הבירורים המתעלים מלמטה ע"י מלכות התחתונה עולים עד מלכות דאצילות והיא מעלה הבירורים למעלה ובכח זה היתה לראש פנה והיינו כי באצילות מתבררים בירור נעלה יותר והנה הבירורים הם מעולם התהו שלמעלה מעולם התיקון (וכמ"ש מזה בביאור ע"פ שחורה אני ונאווה הנזכר לעיל) ועיקר הבנין הוא דוקא על ידי הבירורים כי נעוץ תחלתן בסופן וסופן בתחלתן ויש כמה בחי' אבנים מפולמים אבנים נקובים כו'.

לקו"ת וזאת הברכה צט, ד

ער

וזהו ויקח מאבני המקום וכו' מצבה ויצוק שמן על ראשה שהרים מבחי' אבנים בחי' דומם בחי' אחרונה שבכולן לשרשה אשר מאד נעלה ולכן האותי' נק' ג"כ אבנים שני אבנים בונים שני בתים כי האותי' הם ג"כ בחי' דומם בחי' אחרונה ומחמת זה אמרו על כורש שהחמיץ אשר ציוה לעשות די אבן גלל תלת וחד די אעא לפי שאין רשאי להיות שום עץ בחי' צומח בבנין בהמ"ק רק אבנים דווקא בחי' דומם כו' וכמו שכ' הרמב"ם לא תטע לך אשרה כו' שאסור לבנין בהמ"ק מעץ רק הכל מאבנים וזהו אבן מאסו הבונים וכו' כי שרה נתנה שפחתה לאברהם באמרה אולי אבנה ממנה וכן רחל ולאה נתנו ג"כ כו' להבנות מבחי' שלמטה מהן שפחתן והכל ממנה מילוי מן ה' ויש שני ה' ויש מילוי ה' בחי' תחתונה ראש לשועלים להחיות בי"ע וזהו אבן מאסו הבונים בחי' אחרונה מכולן כו' אשר מאסו

כל הבונים היתה לראש פנה כי נעוץ סופן בתחילתן וע"י דוד אשר נולד מבחי' שפחה ג"כ ע"י נעשה הבנין כנ"ל לראש פינה.

מאמרי אדה"ז הנחות הר"פ ע' 99

רעא

והנה כתיב אבן מאסו הבונים היתה לראש פנה וגו' פי' הטעם שהאבן היתה לראש פנה הוא מפני שמאסו הבונים קודם לכן והיינו שבירת הכלי' תה"ו ונפילתם למטה לבי"ע שאז מאסו הבונים דאצי' אותם מאחר שנשברו בבחי' שבירה ונפלו למטה ולזאת כשמתברר'י שביר' הכלי' אלו ונעשה בחי' כלי' להשרא' המ"ן דב"ן שאז נקראו בשם אב"ן כנ"ל אז נתעלו במדרגה נעלה יותר דהיינו שע"י המ"ן דב"ן השורה בהם דוקא ימשכו מ"ד ממקום גבוה מאד נעלה וכנ"ל שלזאת הי' הכונה של השבירה שהוא בחי' סותר ע"מ לבנות כו' שהוא בחי' ירידה צורך עלייה שמאחר שנתעלו בבחי' א"ח מלמטה למעלה להיות שורה בהן המ"ן דב"ן אזי ימשכו מ"ד ממקום גבוה מאד נעלה מבחי' אירא וזהו היתה לראש פינה דהיינו בחי' גולגלתא דנוק' דז"א כו' והוא דוקא ע"י שהי' מאסו הבונים בו תחלה שהירידה היא צורך עלי' והיינו כמארז"ל שבע"ת עומדי' כו' וכנ"ל וד"ל וזהו החלל והנקב שבאבן מעבר לעבר דוקא שהוא מקום השרא' המ"ן דב"ן והמ"ד דמ"ה ביחד שממ"ן דב"ן נעשה נקב מצד אחד שלמטה וממ"ד דמ"ה נעשה נקב מצד השני שלמעלה נמצא נעשה הנקב מפולש מעבר לעבר וכמשי"ת לקמ"ן בע"ה וד"ל.

מאמרי אדה"ז תקסה ח"א ע' תנט

ערב

וע"כ גם למעלה יובן שבחי' האותיו' שבמל' הוא בחי' דומ"ם בערך כי ד' מדרגו' דצח"ם יש ג"כ באצי' והמל' שנק' אבן הוא בחי' דומם בלבד והוא היותר להיו' ראש לשועלי' למטה וע"כ אמר אב"ן מאסו הבונים פי' הבוני"ם הן כל האורו' דאצי' כמו אר"א וז"א ועל בחי' אותיו' של כל ספי' ומדה שהוא בחי' מל' בכלל מאסו' הבוני"ם הללו להיותה בחי' אחרונה ביותר כו' אבל היתה לראש פנה פי' כי הגם דאותיו' אין להם תנועה וע"כ המל' לית לה מגרמה כלום כנ"ל אך אעפ"כ כל בחי' העלאה נעשה דוקא ע"י בחי' האותיו' דהנה אנו רואי' בשכל המלוכב בדיבור שאע"פ שהדיבור הוא דומם מגביה הוא ומעלה את השכל להשיג יותר בעומק כו' וכן כל ספי' ומדה ע"י בחי' האותיו' שבהם מתעלי' האורו' וכמשל הרוכב על הסוס שהסוס ינשאנו למרחוק ובגובה ההר מה שאין ביכולת הרוכב מצד עצמו וכמ"ש במ"א בפ"י סוס ורוכבו רמה כו' שהאור נק' רוכב והסוסי' הן בחי' אותיו' כמ"כ ע"י מל' דאצי' שנק' אותיו' נתעלי' כל האורו' מה שאין בבחי'

האורו' מצד עצמן לעלות כ"כ וכמו שהאיתו' מגביה' השכל למעלה מן השכל כו' ושרש הענין הוא לפי שנעוץ תחלתן בסופן דוקא וע"כ בבחי' דומם דוקא נעוץ בחי' התחלה שהוא בחי' כת"ר עליון שלמעלה מכל האצי' וכידוע שמלמטה למעלה בבחי' אור חוזר המל' הוא בחי' כת"ר ונק' כתר מל' ומלמעלה למטה המל' בחי' אחרונה וע"כ הגם שמלמעלה למטה המל' בחי' דומם שבאצי' אבל בבחי' העלא' דא"ח נהפוך הוא שהמל' בחי' כת"ר ולפי שנעוץ סופן בתחלתן ותחלתן בסופן כו' ע"כ ביכולת האיתו' דוקא להעלו' כל האורו' לבחי' כת"ר וזהו הית"ה לרא"ש פנ"ה שהוא בחי' כת"ר כידוע וד"ל ובוה יובן מה שמצינו בכל ההעלאות למטה הוא ג"כ ע"י בחי' איתו' דוקא וכידוע בתפלה שהעיקר של בחי' העלא' מ"ן בתפלה הוא ע"י איתו' הדיבור דוקא כשמדבר בפה אבל הרהור לא עביר מידי כו' וגם בבחי' המעשה עיקר ההעלא' דשם הוא ע"י איתו' כמו הכריעות וההשתחוואו' שבש"ע הוא ע"י בחי' איתו' אלא שנק' איתו' שבמעשה כמ"ש בפע"ח שע"י הכריעה כשכורע ומרכין ראשו הוא בחי' אות יו"ד והזקיפה הוא ויו" וי"ו וכדומה לזה הרי בכל תנועו' האדם יש בחי' איתו' ואין שום העלא' אלא ע"י איתו' אלא שיש ריבוי מדרגו' באיתו' כמו איתו' דמחשבה דו"מ ואיתו' דשכל ומדו' ורצון וגם למעלה מן הרצון יש איתו' וגם שם אין בחי' ההעלא' מלמטה למעלה אלא ע"י איתו' מטעם הנ"ל וד"ל.

מאמרי אדה"ז תקס"ז ע' יד

רעג

וישבת אצל אבל האזל פי' אבן הוא מ"ש אבן מאסו הבונים היתה לראש פנה כמאמר נעוץ סופן בתחלתן דוקא וכמ"ש אשת חיל עטרת בעלה כו' לפי שבברורי' דנוג"ה להיותם יוטר אחרון בהשתלשלו' כשמתהפכין לקדושה כנ"ל הרי נעוץ סופן בתחלתן ומעורר תחלת המחשבה והרצון כי סוף מעשה דוקא עלה במחשבה תחלה כו' וזהו אב"ן אשר מאסו הבונים היא היתה לראש פנה כו' וזהו וישבת אצל אבן האזל דהיינו בבחי' הבירור היותר אחרון כמו בעקבות משיחא עכשיו שהוא הבירור בקליפו' היותר גסות שאין עוד אחריהם מה לברר כו' ואז נעוץ תחלתן בסופן וזהו שנק' אבן האזל פי' אזל תרגום של הילוך לפי שהולך עד רום המעלות בתחלתן כו' או פי' אזל שהוא לשון גירוש שמגרש כל הרע לגמרי וכמ"ש ויגרשהו וילך שבשבת הוא ג"כ זמן עליו' העולמ' ואז כתיב בשנותו את טעמו מלבושי' דחול ואז ויגרשהו לסט"א וילך לו כו' והכל ענין א' מפני שזהו לאחר תשלום כל הברורי' כידוע וד"ל.

מאמרי אדה"ז תקס"ז ע' נז

עדר

וְזֶה שׁ גִּכ אבן מאסו הבונים היתה לראש פינה אב"א ב"ן היתה לראש פנה לעטרת תפארת והיינו בבחי' ת"ת דאימא שמשם יומשך כת"ר א' לזו"נ לעתיד דכתיב והי' אור הלבנה כאור החמ"ה כו' והי' זו"נ שניהם שוין בקומתן כו' וד"ל.

מאמרי אדה"ז תקסז ע' טז

ערה

וְזֶה אבן מאסו הבונים היינו אבן שהוא מלכות שמסרת בבי"ע כי יש ד' בחי' ב"ן היינו שרה רבקה רחל ולאח וזהו אב"ן שהוא בחי' רחל מאסו הבונים היתה לראש פינה וראש פינה היינו בחי' רחל שהוא בחי' דומם דאצי' כידוע בה שורה דוקא בחי' מקיף למקיף וזה שראש פינה היא יופי הבית וזהו ומעשה ידינו כוננה עלינו ומעשה ידינו כוננהו כי הנה בישראל יש בחי' חב"ד חג"ת נהי"ם ונה"י הם שעושים מצות מעשיות בעשי' גשמיות היינו אפילו בלא בחי' לב כידוע אבל לעתיד תהי' השראה והמשכה ממקיף למקיף ולא ישרה אלא דוקא למטה מטה היינו בעשי' גשמיות כנ"ל וד"ל.

מאמרי אדה"ז תקסז ע' תב

רעו

וּמִשֵּׁם רועה אבן ישראל פי' אבן א' בן הוא בחי' כנס"י דכתי' בה אבן מאסו הבונים ולעתיד תהי' לראש פנה דהיינו שתקבל הארתה והשפעתה מבחי' איתן האזרחי הנ"ל שהוא ראש לפינה כי אין ראשית לראשיתו כנ"ל וזהו שדקדק לומר משם רועה משם דוקא ואדסמין לי' קאי על בחי' איתן האזרחי הנ"ל וד"ל והענין הוא כי לעת' נק' כנס"י ארץ חפץ כמ"ש כי תהי' אתם ארץ חפץ וכת' חפצי בה ובחי' חפץ זה הוא בחי' עצמות רצון הפשוט שהוא בבחי' קדמון לכל הקדומים הנ"ל וזהו משם רועה אבן ישראל משם דוקא ולא כמו בימיהמ"ש שנא' באבן זה והאבן יהי' בית אלקים דהיינו שיתעלה בחי' אור המל' להיות בחי' בית לאלקים שהוא בחי' הכתר שבבחי' בינה שנק' אלקי' והוא שם אהי' כו' ולעת' יאיר בה מבחי' כתר הכללי דא"ק וזהו אהי' אשר אהי' וכמ"ש במ"א.

מאמרי אדה"ז תקסז ח"בב ע' תרפד

רעז

וכמ"כ יובן עד"ז למעלה כי דצח"מ הוא ד' אותיות דשם הוי"ו והוא בחי' כתר ומוחי' דח"ב ומדות ומל' בחי' כתר נק' מדבר והחכמה נק' חי כמ"ש והחכמה תחי' והמדות הם בחי' צומח ומל' היא בחי' דומם ולכן נק' המל' אבן ועלה הוא דכתי' אבן מאסו הבונים כו' ופי' א"א ב"ן כלומר שם ב"ן דמל' הממותק ע"י ש' מ"ה שבמלוי אלפין כו' וז"ש וראיתם על האבני' אם בן הוא כו' ואם בת היא כו' כי מבחי' מל' הנק' אבן משם הוא הלידה כי היא אימא תתאה כידוע ושם תראו אם זכר בא לעולם כו' וזהו על האבני' דוקא שם וראיתם כו'

מאמרי אדה"ז כתובים ח"ב ע' סט

רעה

והתפעלות הוא לשון תנועה שמתנוע ממקומו והוא בחי' ביטל ומחמת שבחי' ראיי' א"א להיות רק על דומם לכן א"א להיות בחי' ראיי' אלא ע"י יחודא תתאה שהוא כח הפועל בנפעל שהוא דומם כמ"ש אבן מאסו הבונים כו' מקימי מעפר דל והוא נק' דומם שבשכל כמו למשל כשמצייר בשכלו דומם אף שהוא שכל אעפ"כ כנגד שכל שבשכל נק' דומם ושכל שבשכל נק' כשמתבונן בשכלו דבר שכל וכמו כן למעלה כח אלקי המחי' בי"ע נק' דומם שבשכל רק באדם כשמצייר איזה דבר גשמי בשכלו אזי הוא בכח ולא בפועל ואצלו ית' הוא בפועל שהרי בידיעת עצמו כביכול יודע כל הנבראים (וכמו שמבואר בלא"מ פמ"ח באריכות).

מאמרי אדה"ז כתובים ח"ב ע' קמה

רעט

ובכ"ז יובן עוד מ"ש אבן מאסו הבונים היתה לראש פנה דהנה פי' אבן הוא א' ב"ן והיינו בחי' אותיות שנק' אבנים בס"י והנה בחי' מלכות עיקר בנינה מהאותיות שנק' אבן וזהו א' ב"ן כו'. וידוע שיש כמה מלכיות כמו מלכות דאבא היא בינה והיא ה"א ראשונה דשם הוי"ה. וכמ"כ תבונה נקרא מל' לגבי ישראל סבא הנקרא או"א תתאין כו' עד בחי' מלכות דאצילות לגבי ז"א שהיא ה"א אחרונה דשם הוי"ה בכלל. ועד"ז משתלשל עוד מאצילות לבריאה והיינו בחי' מלכות דאצילות כשמסתרת בבי"ע שנקרא מלכות דבריאה כו'. והנה שרה אמרה אל אברהם בא נא אל שפחתי אולי אבנה גם אנכי ממנה כו' ושרה היא בחי' בינה ורצתה שילך אור אבא דאברהם אב"ר מ"ה להגר שפחתה וע"י תבנה גם היא. וכן רחל מל' דאצילות אמרה ליעקב שהוא בחי' ז"א שיבא אל בלהה שפחתה אולי אבנה גם אנכי כו'. ונמצא שהאבות נקראי' בונים שבונים בנין המלכות כמו

אברהם ושרה ויעקב לגבי רחל כו'. אך הנה כל בנינים היה לבחי' המלכות כמו שהיא בבחי' אצילות. אבל לבחי' מל' דאצילות שבבריאה להיותה ראש לשועלים בתכלית הקטנות לא רצו כלל לבנותה. וזהו אבן מאסו הבונים פי' אותו אבן א' ב"ן שמוסתר בבריאה שמאסו כל הבונים הנ"ל מלבנותה מפני עוצם מיעוט ערכה כנ"ל. הית' לראש פינה. דהיינו שמכ"מ כאשר נבנה בנין זה (ע"י ישי כו' שהיה סבור שהיא שפחתו כו' כידוע) במל' דוד מרות המואבי' בסוד שפחה כי תירש כו' לפי סוף מעשה דווק' במחשבה תחלה ע"כ היתה לראש פינה דהיינו בבחי' מקיף למקיף הנ"ל וד"ל. ובכל זה יובן עוד מה שארז"ל (כ"מ נט ע"א) אין הברכה מצויה בביתו של אדם אלא בשביל אשתו כו' כי היכי דתתערתו. דאע"פ ששרש הזכר מבחי' החסדי' יותר כידוע אבל כדי שיומשך החסד העליון בבחי' הגשמה ביותר דהיינו כמו פרנסה הגשמית. הוא בשביל אשתו בחי' נוקבא שהוא למטה יותר מבחי' דכורא כידוע שנוקבא דז"א מתלבשת בבי"ע והיינו כענין אבן מאסו הבונים הנ"ל. וז"פ אנא אפלא ואוקיר להמשיך החסדים מאצילות אבל כדי שיתלבש בהגשמה. באשתו תליא מילתא והיינו שאמר אוקירו לנשייכו כדי שתתערתו כו' וד"ל. ובכ"ז יובן סדר התפלה שהוא ג"כ בנין הנוקבא שתחילתה רק נקודה תחת היסוד כידוע דהיינו רק בחי' אותיות והן אותיות ותיבות דק"ש אח"כ נמשך בה מוחין ונבנה כל פרצופה בש"ע כו'. וזהו ויקח אבן וירימה מצבה פי' אבן הוא בנין הנוקבא וירימה באצילו' כו' וכתוב ויצוק עליה שמן כו' שהמשיך בה המוחין כו'. וכן ענין מ"ש ויקח מאבני המקום פירוש מאבני מאותיות ותיבות דק"ש כשהית' רק נקודה באצילו'. וישם מראשותיו שהמשיך לה מוחין ובנה אותה בבנין פרצוף שלם וכמ"ש בזהר. אך אבן היותר אחרון שמוסתר בבי"ע מאסו כל הבונים והיא מלכות דוד על כן אחר כך היתה לראש פינה פירוש ראש פינה היינו בחינת כתר לכתר דא"א כמו אבן הראש' שעל ראש פינת הבית לעטרת תפארת כנ"ל וד"ל:

דוד עם דא"ח כ"א, ב

כ"ק אדמו"ר האמצעי

רפ

וזהו ענין אבן מאסו הבונים שהם או"א שבנו בנין המל' מן הצלע דמאיש לוקחה כו' והיינו כאשר המל' בגלות בע' שרים זמן רב בלא אור תורה ועבודה כשנפלה סוכת דוד כו' בעוצם החשך כו' בתכלית ההסתר כו' שאז נק' קדרות' רצפרא העם ההולכים בחשך יאיר אור גרול להם וכמ"ש לא יהיה לך השמש כו' ה' יהיה בעצמו לאור עולם והוא עליי' הג' דמל' שתהיה לראש פינה כשתתעלה לקבל מעצמות אור א"ס שבכתר הכללי שהוא בחי' אהי' הב' הנ"ל שהיא בחי' ימוהמ"ש ועה"ב כנ"ל וד"ל. (ובאמת לפי הנ"ל בענין תשובה ומע"ט בעה"ז שגדול יותר מכל חיי העה"ב שהוא מגיע בבחי' העצמות ממש שלמעל' מהארתו מיש

לאין בעה"ב ותחה"מ כו' הרי יש עוד עלי' ד' לכנ"י שלמעלה מאשר מחבבה לקרותה אמי כו' וכמאמר עתידין שדיקים שיאמרו לפנייהם קדוש כמו בקדושה העצמי' ממש כו' וד"ל. וזהו מאת ה' היתה זאת בחי' המל' דמאיש לוקחה שנק' הוי' אך בעלותה ע"י תשובה ומע"ט בעה"ז נפלא' גם מכל חיי העה"ב משום דשכר מצוה מצוה עצמה כנ"ל וד"ל).

דרך חיים ע' ע

רפא

וזהו כאשר המל' מבחינת קדם קדמונו של עולם כו' שלמעלה גם מתחלתו דכתר כו' משום דאור חוזר חוזר לקדמותו ממש דהיינו לבחינת קדם שלפני אחד דעשר ספירות דאצי' שבהעלם הכתר כשהוא מקור וראש לנאצלים אז נאמר הנני בורא חדשה בארץ דוקא ופי' חדשה לגמרי והוא אשר נקבה תסובב גבר שמלבד שאין הנוק' מקבל מדכורא בדרך מ"ד ומ"ן כמטר השמים שמרוה הארץ וכאשה כי תזריע שמקבל מ"ד כח המוליד כנ"ל אלא שתסובב לגבר בבחי' עטרת ומקיף למקיף בראשו וכמ"ש אבן מאסו הבונים היתה לראש פינה וכן מ"ש מאת ה' היתה זאת שהיא בחי' המל' שנבנית משם הוי"ה דז"א ובעלי' הב' הנ"ל היא נפלאות בעינינו בבחי' סדכ"ס דלית מחשבה ת"ב כלל והוא מ"ש יצאו מ"ח מירושלים חצים אל הים הקדמוני דבחי' קדמונו של עולם הנ"ל וד"ל:

נר מצוה ותורה אור נ, ב

רפב

וזה"ש אבן מאסו הבונים כו' א' ב"ן שהוא עצמיות וטבעיות דנש"י כמו שהוא נק' בן והבונים הוא בחי' מוחין דחו"ב במדות אוי"ר שבתענוג שבחו"ב שמגדלים כו' והם שמאסו בטבעיות המדות כמו שהן בתכלית קטנות המוחין כו' אבל בעלי' המל' למעלה מן הבונים דחו"ב בפנימי' הכת' כנ"ל היתה לראש פנה בבחי' ראש ועטרת לחו"ב כמ"ש אשת חיל עטרת בעלה כו' וכתוב יצאו מ"ח מירושלם כו' אל הים הקדמוני שהוא מקור החכמה כו' וד"ל.

עטרת ראש כו, א

רפג

והנה לע"ל יהי' עלי' לבחי' המל' להיות עט"ב ופי' עטרת זאת היינו שתהי' בחי' תגא על רישי' והיינו בחי' העטרה שעטרה לו אמו ביום חתונתו כו' ולזאת לא זו מחבבה עד שקראה אמי דוקא והענין הוא כידוע דבחי' ב"ן שהוא בחי' המל' לאחר הברור שמתברר מבחי' נוגה בהעלאה דרפ"ח כו' ע"י מס"נ בק"ש כנ"ל

תעלה למעלה משם מ"ה דתורה המברר והיינו שתעלה לבחי' ס"ג דבינה שז"ש בעטרה שעטרה לו אמו דוקא וזהו שקוראה אמי שהוא בחי' ס"ג דאימא עילאה כו' לפי שנתב"ס וסוב"ת וסו"מ עבמ"ת כו' והוא בבחי' פנימי' הכתר דשם אהי' אנא זמין כו' וד"ל והגם שעכשיו נק' המל' בשם בת ציון וכמו שמעי בת שהוא בחי' מקבל לבד מז"א כמו החותם שחוקק בה כל האותיו' כמ"ש שימני כחותם על לבך כו' והוא מ"ש תתן אמת כו' שחותמו של הקב"ה אמת וכחותם [של] טבעת המלך כו' וכמ"ש בקידוש הלבנה פועל אמת שפעולתו אמת דאיהו אמת ואיהי אמונה כו' כידוע אך עכ"ז אדרבא היא הנותנת דמשום דעכשיו בחי' המל' מקבל לבד מחמת זה לאחר הבריור דרפ"ח כו' בחי' ב"ת זו תתעלה למעלה מעלה גם מבחי' יחוד הפנימי דאו"א ששרשו בשם הוי"ו אהי' שבכתר והוא מ"ש ב"פ אהי' אשר אהי' והן ב"פ עד יעבור כו' וכמ"ש אבן מאסו הבונים שהוא אבן דמל' בבי"ע שמאסו הבונים עליונים דאצי' שהן בחי' או"א דאצי' כמ"ש ויבן ה' אלקים את הצלע דאו"א תקינו לה כו' הייתה לראש פינה בנחי' עטרת תפארת שנק' ראש פינה בחי' כתר שבכת"ר שהוא בחי' התגא אשר על רישא כו' שנק' עטרת בעלה שיהי' למעלה גם מעטרה שעטרה לו אמו ביום חתונתו שאינו אלא בבחי' ס"ג רבינה והוא רק שם אהי' א' אבל שם אהי' הב' הוא בפנימי' ע"י דמשיח שנק' כתר שם טוב שעולה ע"ג ה' הכתרי' דכתר תור' וכתר כהונה וכתר מל' וכמ"ש בס"א בענין מ"ש ואלה דברי דוד האחרונים נאום הגבר הקים עול שהקים עולה של תו"מ פי' הקים [ו]הרים לבחי' קבלת עומ"ש שנק' עולה ש"ת למעלה מעלה גם ממקור החכ' שבתורה והוא בחי' עבד הנ"ל שאינו רק ביטול חיצוני לקיים מצות המלך לבד שיתעלה מדריגה זו למעלה מבחי' שרים העליוני' שנק' שרי מלוכה כריב"ז שא' אני כשר לפני המלך שיש בהם כח לפסוק אופן גזירת המלך כו'.

ולהבין זה איך יתכן שבחי' עבד בקבלת עול [מ"ש] יהי' למעלה משרי המלוכה כו' הנה מבוא' במ"א שיש ב' מיני עבד א' עבד שלמטה מבחי' בין כמו כי לי בני' עבדי' כו' דהיינו מצד התלבשות הנשמו' בגופי' שמקבלי' עמ"ש בביטול רצון זר כנ"ל בפ' שמעי בת כו' שכחי עמך כו' וע"ז או' מלכינו אבל הנשמו' מצד עצמ[ו]ן נק' בנים לה' ואו' אבינו כו' ומדריגה הב' בעבד למעלה גם מבחי' באן והוא למעלה גם משרי התורה [ה]נ"ל וכמ"ש במשה לא כן עבדי משה בכל ביתי נאמן הוא הרי הי' בחי עבד ואמנם הי' למעלה מבחי' ב"ן והוא שהי' בכחו ורשותו לעשות בכל ביתו כרצונו וחפצו כאלו הכל שלו וכבעה"ב עצמו מאחר שא' בכל ביתי נאמן הוא שז"ש אם יתן איש כל הון ביתו שהן החכ' שבתואם שנק' הון ביתו ובכל ביתי נאמן הוא לעשות כרצונו ממש כבעה"ב עצמו וז"ש תורה ציוה לנו משה כו' (שהרי בכמה פ' [הוא] או' על שם עצמו כמו בפ' והי' א"ש שאו' ונתתי מטר ארצכ' כו') וזהו מצד שנק' עבדי דוקא וכמ"ש לא כן עבדי משה כו' וה שר התורה שעפ"י דעתו דוקא הי' נחתך דבר מל' ונמצא בחי' עבד שבו הי' למעלה מבחי' שרי המלוכה הנ"ל לפי שהי' עבד נאמן בכל ביתו כמו בעה"ב עצמו ממש

וזהו שנא' ג"כ במשיח הנה ישכיל עבדי דוקא שהוא עבד שלמעלה מבחי' בן ושר כמו במשה דמשה הוא משיח שנק' גואל ראשון וגואל אחרון כמ"ש במס' מנחות יבא טוב ויקבל טוב כו' כמ"ש במ"א וז"ש שהקים עולה של תו"מ דהיינו עבד בקבלת עומ"ש לבד שיעלה למדריגה דבחי' משה עבדי הנ"ל שלמעלה מבחי' בני' ושרים כו' (וזהו דברי דוד האחרון שהוא בירור דב"ן מנוגה דבי"ע שלמעלה מראשוני' שהוא ז"ת זחכ' דא ק שהן ע' שנין שאולי' מאדה"ר אבל במשיח נא' חיים נתת לו כו' כמ"ש במ"א) וז"ש אבן מאסו [הבונים] שזהו עבד בקבלת עול מ"ש הייתה לראש פינה והוא בחי' עטרת בעלה שנק' תגא על רישי' כנ"ל (והוא מ"ש ישמח משה כו' ל' להבא שהוא משיח כי עבד נאמן קראת לו כליל תפארת בראשו נתת כו').

מאמרי אדמו"ר האמצעי בראשית ע' שנט ואילך

רפד

וז"ש וישבת אצל האבן האזל פי' אבן א' ב"ן הוא בחי' הברור דב"ן דנוגה ע"י שם ב"ן דמל' דקדושה שירדה בסתר המדריגה כנ"ל וזהו ענין מ"ש אבן מאסו הבונים שהוא בחי' מל' דוד שיורד למטה בק"נ לברר שמאסו הבונים שהן האבות כו' היתה לראש פינה לעטרת תפארת בראש הכתר כענין הנ"ל בסגול התחתון שנעשה סגול העליון שנקודה התחתונה עולה למעלה על ב' הנקודות (והוא כמו החיריק שנעשה חולם ע"ג אתוון כו') שזהו בסיבת ביטול הרצון דיראה תתאה בסוף מעשה בקבלת עומ"ש לבד שעולה בתחלת הכל שהוא בחי' נקודת עצם הרצון שלמעלה מחו"ב כנ"ל (וע"כ א' בקידוש הלבנה שתתחדש לע"ל להיות עטרת תפארת לעמוסי בטן שהם עתידים להתחדש כו' דכנ"י שמונין ללבנה ג"כ יעלו בפנימי' הכתר) וז"ש א"ח עט"ב דבחי' ב"ן יעלה למעלה משם מ"ה כו' הוא ע"י הברור' דק"נ כשמהפכי' אותו לקדושה דסוף מעשה עלה במח"ת והטעם יתרון האור הבא מן החושך דק"נ דוקא כמ"ש במ"א בענין ואלה המלכים כו' דבחי' התהו שקדם לתיקון כו'.

מאמרי אדמו"ר האמצעי במדבר ח"א ע' קסא

רפה

אבל בחי' הכתר המקיף לכולן מראש הקו עד סופן הוא בחי' כתר שם טוב שעולה על כולן ופי' עולה ע"ג מלמעלה להיות להן לבחי' כתר ומקיף ונק' כתר שבכ' והוא בחי' עטרת תפארת לכל בחי' ת"ת שנעשה כתר הוא בחי' כתר לת"ת זה כי הוא בחי' מקיף ע"ג כל הכתרים שבאין בהשתלשלות מעילה לעילה כו' וכמ"ש אבן מאסו הבונים היתה לראש פינה שגם לראש פינה הוא בחי' עטרת

והוא מפני שנועץ תב"ס והיינו מה שבחי' שם ב"ן מברר בירורי' דנוגה שנק' אבן א' ב"ן שזהו בחי' דוד רגלא רביעא שלמטה מג' הקוין דכתר תורה כו'.

מאמרי אדמו"ר האמצעי במדבר ח"ב ע' שעא

רפו

וכך התו' נק' אומן כמ"ש ואהי' אצלו אמון כו' כידוע דת"ח נק' בוניך שעוסקים בבנינו ש"ע היינו ג"כ שמראין ומגלין איך שיהי' אופן הבנין ולא שהן עצמן הבונים ועושים בפו"מ רק המעשה של המצוה בפו"מ זהו בחי' עשי' של הבנין בעולמות ביחו"ע שנעשי' ע"י הגילוי רצה"ע שבכל מצות שזהו עיקר הרצה"ע וזש"א אבן מאסו הבונים שהוא בחי' ב"ן דמל' דעשי' בפו"מ היתה לראש בבחי' עשי'.

מאמרי אדמו"ר האמצעי במדבר ח"ג ע' אינב

רפז

וזהו אבן מאסו הבונים שהן או"א דכתיב להן ויבן ה"א את הצלע שהוא בנין המל' ע"י חו"ב דאצי' והוא בחי' אותיות הדבור שנבנה ממל' דז"א והוא דיבור דת"ח שנק' בוניך היתה לראש פינה כשבא לבחי' המעשה דמצות להקים את דבר ה' שבתורה בעומ"ש שלמעלה מן הטעם כמ"ש הקים עול כו' (שהוא דברי דוד האחרונים במשיח ב"ד שלמעלה מראשונים כשמקבל מז"ת דאו"א בז"א כו') שבזה מלוכב בהעלם מכח אד' דמקור המקיפים שבעצמות אא"ס ממש כנ"ל (וזהו אבן הראשה בבחי' מל' דברי' דבחי' סומ"ע שעלה בתחלת כל התחלות בעוה"ב כנ"ל) והוא על אבן אחד שבעה עינים שכולל כל ז' הימים דפנימי' בינה שהן ז' רקיעים שנק' אור שבעת הימים שגנוז לצדיקים לעוה"ב בעדן דעין לא ראתה כו' כמ"ש צאי לך בעקבי הצאן בנש"י בגופים בסוף מעשה שנברר מרפ"ח כו' ורעי את גדיותך שהן ע"ש דנוגה שנק' מזלות כמו גד גדי לגדי' דהר על' משכנות הרועים דחו"ב ומדות דהיינו בבחי' כתר שבכתר שנק' ראש לראש פינה ולזאת נק' אבן הראשה ותשועות חן חן לה מעצמות א"ס שבפנימיות הכתר כו'.

מאמרי אדמו"ר האמצעי במדבר ח"ג ע' א"סא

כ"ק אדמו"ר הצ"צ

רפח

כב אבן מאסו הבונים היתה לראש פינה. עמ"ש מזה בדרוש מחר חדש. ע"פ וישבת אצל האבן האזל. ועיין מזה בפרד"ס סוף שער הכינויים שהוא שער כ"ב. גמרא פב"ת דפסחים דף קי"ט ע"א דקאי על דוד. והאומר היה ישי וע' מענין ישי בהרמ"ז פ' פקודי דף רכ"א ע"ב:

(ב) **מד"ר** פ' תצוה ר"פ ל"ז הה"ד ממנו פנה ממנו יתד זכריה יו"ד. ממנו פנה זה המלך דוד שנאמר אבן מאסו הבונים היתה לראש פינה. באסתר ע"פ ויבז בעיניו לשלוח יד במרדכי לבדו דקאי על כנס"י שנמשלו לאבנים משם רועי אבן ישראל אבן מאסו הבונים:

(ג) **זח"א** בהשמטות סי' כ"ה דף ט' ע"א. ויחי דף רל"א א':

יהל אור עה"פ ע' תנט

רפט

ועד"ז יש לפרש פי' ויסע מלאך האלקים דקאי על המל' כמ"ש בפ' בשלח נא"א דמטרוניתא איהי שלוחא כו' הה"ד ויסע מלאך כו' ואף שזהו ירידה הנה היא צורך עלי' כי אבן מאסו הבונים היתה לראש פינה וכמ"ש בת"א בד"ה כי אתה נרי בענין מלך יחיד כו' דהיינו מה שמל' דאצי' נעשית עתיק לבריאה כנ"ל שעיי"ז עולה אח"כ בבחי' עתיק דאצי' יחיד כו' וכמ"ש ג"כ ע"פ שחורה אני ונאווה ועזח"ג פ' שמיני דל"ט סע"ב ע"פ החיה הרומשת כו' לעילא ותתא כו' ובבה"ז שם שלא נמצא ירידות ועליות בכל הספירות כמו במל' וע"כ נק' מסע וז"ס האבן האזל וא"כ אברהם שנסע למסעיו היינו להמשיך האור במל' שתהי' בבחי' שכניה והשראה בבי"ע כו' עוד שם פי' אחר למסעיו היינו מדריגה אחר מדריגה מנגב שהוא חסד עד בית אל שהוא מל' והיינו ג"כ כנ"ל.

אוה"ת בראשית ח"ד תש, ב

רצ

אך הענין דהנה ארז"ל מט"ט קושר כתרים לקונו מתפלותיהם של ישראל והיינו שהאותיות שהם אבנים כשנעשו בחי' אבנים טובות ע"י התפלה במס"נ את האור כי טוב הם מזדככים ומתעלים עד שמתעלים בבחי' כתר ואין לך הילוך גדול מזה כי דצח"מ האותיות הם דומם והמדות הם צומח והחכמה תהיה והכתר הוא מדבר וא"כ כיון שהאותיות שהם דומם מתעלים בכתר שהוא מדבר זהו הילוך ודילוג עצום וזהו אבן מאסו הבונים היתה לראש פנה והיינו כי שרש האותיות מהכתר כי הדומם שרשו גבוה מהצומח וחי כו' ועמ"ש ביאור דמזוזה מימין לכן יכולים לפעול בהן ההילוך וזהו ותשב באיתן קשתו משם רועה אבן ישראל ועמ"ש בד"ה מזמור שיר חנוכת הבית לדוד דרוש השני מענין דומם ובד"ה ויגש אליו יהודה ומ"ש בסידור ע"פ אשר לקחתי מיד האמורי בחרבי ובקשתי והילוך זה ע"י בירור נה"ב דהיינו ענין מה יפו פעמיך בנעלים הנעל לבוש לבחי' רגל והוא מעורר הבהמה שם ב"ן ועיי"ז הרגל מהלך בטוב כו'.

אוה"ת בראשית ח"ה תתקכו, ב

רצא

וזהו הענין המבואר בזח"ב פ' בהעלותך דקנ"ב ע"ב בענין פסח שני דאי תימא בדדרגא עילאה יתיר קאים בירחא תנינא ר"ל לפי שחדש אייר נק' זיו שהוא ביסוד כמ"ש במק"מ שם וכ"כ במא"א אות זיין ס"יח וז"ל זיו נקי היסוד כי ממנו זיו יוצא למל' וחודש שני נקרא זיו וחודש ראשון מ' עכ"ל וא"כ הוה קס"ד דעשיית פסח שני הוא דרגא עילאה יתיר מפסח ראשון לאו הכי דהא ישראל זרעא קדישא דעבד פסחא בזמניה (בי"ד בניסן שהוא חדש הראשון בחי' מל') נטלו ליה לסיהרא ולשמשא כחד (כי הרי חדש ניסן שהוא החדש הראשון והוא במ' זהו עיקר בחי' סיהרא וא"כ מתחיל מסיהרא ואח"כ שמשא זהו כענין אשה מזרעת תחלה יולדת זכר כו') ומאן דנטיל יסודא בקדמיתא (ר"ל שהולך כסדר ע"ד זה השער לה' פתחי לי אחותי אנת הוא פתחא לאעלאה לי זח"ג צ"ד א' וכמ"ש בזאת יבא אהרן אל הקדש בזאת דוקא וזה היה חטא בני אהרן שדילגו בחי' זאת כמ"ש בזח"ג דנ"ח ע"ב ובפ' שמיני דל"ז ע"ב גבי אלא כנ"י לא אתקשרא על ידיהו כו' וכענין גזבר כו' בהי עייל וכמ"ש ע"פ והיה אמונת עתך כו' יראת ה' היא אוצרו כו') נטיל בנינא מאי יסודא לא תימא יסודא עילאה (היינו יסוד ז"א דאצי' שאדרבה א"א לחתתיל בבחי' זו) דצדיקא דעלמא אלא יסודא דאבן טבא (שהיא מ') כד"א אבן מאסו הבונים היתה לראש פנה ע' מזה בפרד"ס שער הכינויים פ"ד שהאריך בזה ואפעל ג' יו"ט נגד ג' אבות ואבן זה הוא ר"ה בחי' דוד שעליו נאמר אבן מאסו כו' ולכן בקידוש לבנה אומרי' דוד כו' ועמ"ש עוד מענין ישראל מונין ללבנה ע"פ יהודה אתה.

אוה"ת שמות ח"ח ע' ב'תקתיח

רצב

וזהו השקיפה ממעון קדשך מן השמים וכת' מי יעלה לנו השמימה ר"ת מילה ולכן אברהם שנאמר בו בעצם היום הזה נמול זכה לבחי' מילה זו דמי יעלה לנו השמימה עיין בת"א ס"פ לך לך בד"ה בעצם היום הזה נמול ע"כ ממשיך מבחי' השקיפה ממעון קדשך מן השמים וברך כו' וזהו ענין שהמשקוף הוא אברהם ועיין מ"ש בת"א ס"פ יוצא סד"ה וישכם לכן בבקר שהתגלות לובן העליון דע"ק הוא בבקר דאברהם עכ"פ המשקוף ושתי המזוזות הם ג' אבות וזהו ופסח ה' על הפתח שהוא ענין מדלג על ההרים שהם האבות והדילוג הוא המשכת אור א"ס ב"ה שלמעלה מסדר ההשתלשלות שיהיה מתגלה ונמשך לישראל כנוכר בד"ה קול דודי בענין פי' עד שנגלה אליהם מלך מלכי המלכים כו' ודילוג זה הוא על ההרים שהם האבות ג' קוין שבאצילות אמנם שם מבואר דהפתח הוא מל' זה השער לה' בחינת יראה ונמשך לשם התגלות מל' דא"ס כו' כי נעוץ מתלתן בסופן

דוקא ולכן רמה קרני דוד שנמשח בקרן הוא בבחי' רמה ולכן אבן מאסו הבונים היתה לראש פנה.

אוה"ת דברים ח"ו ע' ברפ

כ"ק אדמו"ר מהר"ש

רצג

והנה אבן מאסו הבונים הם האבות שנקראו בונים היתה לראש פינה כמ"ש בילקוט במקומו לדוד מזמור לה' הארץ כו' משל למלך שהי' לו עיר וב"ב בעיר הכל מכבדין ב"ב בא אצל המלך והמלך מכבד אותו ג"כ מכר המלך את העיר התחילו פושעי' בבן ביתו של מלך בא אצל המלך ולא הי' מכבדו לאחר ימים נטל המלך את העיר התחיל ב"ב לעבור בתוך העיר ומזמר המלך זה הקב"ה העיר זה ארצו ב"ב זה דוד כ"ז שהיתה הארץ להקב"ה הי' מכבדין את דוד מכרה שנא' ומכרתי את הארץ התחילו הכל פושעי' בדוד שאמרו אין לנו חלק בדוד וכשיקנה הקב"ה את ארצו ב"ב חוזר שנא' ובקשו את ה' אלקי' ואת דוד מלכם כי לע"ל יהי' בחי' המל' עיקר ויצאו מ"ח מירושלים אל הים הקדמוני כו' וכל ההשפעות יהי' מבחי' המל' דוקא וזהו אבן מאסו הבונים היתה לראש פינה.

לקו"ת - תורת שמואל תרכ"ו ע' שכה

רצד

ולכן נק' המל' צרור החיים כמ"ש בפרד"ס ערך צרור, והוא המגביה את אבן ישראל למקור החיים ע"י כח אד' וכו' ולכן הוא נק' זרקא וכמ"ש בזח"א פ' בראשית דף כ"ד ע"א זרקא ודאי וכו' כמו ההיא אבנא דקירטא דאזדריקת לאתר ידיעא כו' ע"ד אבן מאסו הבונים היתה לראש פנה, ובמק"מ ולעתים ידועים שעולה עד למעלה ונזרקת עד א"א שנק' א"ס אז נקראת זרקא, אלא דשם פי' כן על התפלה שהוא עליית המל' כו'.

לקו"ת - תורת שמואל תרכ"ז ע' מ

רצה

ולכן מאחר שכל ימיו עסק דוד בבנין המל' היינו שיומשך היחוד עליון מתושב"כ לתושבע"פ ולכן כשהזכיר חסדי דוד פי' ע"ד איזהו חסיד המתחסד עם קן דילי', והיינו שהתחסד עם בחי' מל' ותושבע"פ והי' מרכבה לבחי' זו ועסק כל ימיו בזה וכנודע מענין אבן מאסו הבונים והוא נטל אבן זה, וכמארז"ל ע"פ ואנכי תולעת שהי' מעדן עצמו כתולעת בלמדו תורה, מיד נפתחו השערי' והכניסו ארון הברית להיכל קוהק"ד שהוא מקום היחוד שיומשך היחוד מתושב"כ לתושבע"פ

כו' ומזה נשתנו פני שונאי דוד כשולי קדרה כי כולם ידעו שנמחל לו דאל"כ לא הי' נענה בשבילו כנ"ל בענין שלמה.

לקו"ת – תורת שמואל תרל"ה ח"ב ע' תסד

כ"ק אדמו"ר מהורש"ב

רצו

אמנם באמת יש עוד מדריגה שלמעלה מזו והוא מ"ש בזהר תרומה דקנ"ח ע"א ע"פ א"ח עט"ב מסטרא דעלמא דרתי לאו איהי מאנא לגבי' ולאו משמשא גבי' אלא עטרה על רישי' כו' ועז"נ אבן מאסו הבונים היתה לראש פנה והיינו בחי' מלכות שהוא בחי' אבן שמאסו הבונים חג"ת (עמ"ש הפרד"ס שה"כ פ"ד) היתה לראש פינה למעלה מכל הע"ס וכן איתא בהדיא בע"ח שער א"א ספ"ב וז"ל כי ט"ס הנקודים (דא"א) עם רדל"א הם י"ס מקורי' ושרשי' לכל האצילות כו' אבל מציאות המלכות לא נתגלה עדיין עתה כו' ובזה תבין מעלת המלכות כי היא עטרה בראש צדיק והיתה לראש פנה ויהי' לעתיד אורה גדולה מהשמש עכ"ל ובמבד"ש ש"ג ח"א פ"א כ' וז"ל אמנם אח"כ נגלית המלכות מסוד האי רישא עילאה מכלהו דלא אתייעדא כו' שהוא למעלה מכל הט"ס דא"א וזהו א"ח עט"ב אשר תהיה לעתיד גדולה מהשמש כו' וכאשר נגלית המלכות למטה נגלית מסוד האי רישא דלא אתיידע עכ"ל והמבואר מזה הוא דהט"ס דאצילות שרשן מט"ס דא"א אבל המלכות נלקחה מרדל"א שלמעלה מעלה מט"ס דא"א ולכן היתה לראש פנה לע"ל שתהיה גדולה מהשמש בחי' ז"א כו'.

סה"מ תרנ"ט ע' צה

רצו

וישבת אצל אכן האזל והנה ד' עולמות אבי"ע הם בד"כ ד' מדרי' דצח"ם ועשי' הוא דומם מדרי' התחתונה וזהו אבן האזל שהוא המדרי' התחתונה ביותר כו' להיותו בחי' עשי' כו' אמנם הנה כתי' אבן מאסו הבונים היתה לראש פינה שיש מעלה גדולה ונפלאה באבן שהוא עולם העשי' דבאמת עשי' לעילא וכמו נתחב"ס שנעיצת התחלה הוא בסוף דוקא דכללית בריאת והתהוות העולמות הוא בשביל עולם העשי' וכמאמר נתאוה הקב"ה להיות לו ית' דירה כו' ואשר זה יתגלה לע"ל דאז יקויים א"ח עט"ב שיהי' עיקר העלי' בעולם העשי' דוקא לפי שהוא עיקר כוונת הבריאה מפני הברורים שמתבררים בו דוקא והם הם המעוררים תחלת המח' והרצון הפשוט על בריאת והתהוות העולמות ובפרט הברורים דעקבת משיחא שהוא בירור האחרון ממש שהרי לא יהי' עוד מה לברר כו' ומפני הברורים האלו יהי' העלי' למעלה מעלה בתכלית העילוי עד רום המעלות כו'.

וכ"ז הוא בעולם העשי' דוקא וזהו שנק' אבן האזל ופי' בתרגום אזל ל' הילוך שע"י הבירור שבאבן היינו עולם העשי' הוא בירור האחרון שמברר את הרע לגמרי וכמ"ש ויגרשהו וילך כו' שהוא תכלית הבירור של הרע דהנה הפסולת שבאצ"י נפל לבריאה ומבריאה ליצי' כו' אבל עשי' הוא מדרי' התחתונה ואינו נופל עוד כי אם כאן מתברר בתכלית הבירור וכן העלי' הוא ע"י עולם העשי' דוקא כו' וכ"ז הוא ע"י ונפקדת שהוא הפקידה שנעשה בר"ח היינו הגילוי אור חדש שמאיר וע"י קיום התו"מ שהם כלים לקבלה את האור חדש שמתגלה מש' הוי' והנה ע"ז הוא אח"כ ושלשת תרד שנעשה הירידה בכי"ע לברר בירורים כו' ואח"כ וישבת שם אצל אבן האזל שתכלית העלי' הוא ע"י עולם העשי' ולע"ל הנה בו יאיר גילוי האור ממש כו'.

סה"מ תרס"ג ח"ב ע' סא

רחצ

וזהו בחי' כש"ט שעולה על גביהן והיינו בבחי' מלכות דוקא כו' וכמ"ש אבן מאסו הבונים היתה לראש פנה אבן הוא א' ב"ן והיינו שם ב"ן המברר בירורים דנוגה למטה בכי"ע וזהו בחי' דוד רגלא רביעאה שלמטה מג' קוין דכ"ת יכ"כ כו' והיא היתה דוקא לראש פנה למעלה מכל הספירות ובבחי' כתר אליהם כו'.

סה"מ תרס"ו ע' שנח

רצט

אך הענין שמדת המל' הוא סבה להתהוות העולמות שמה שעלה ברצונו להאציל ולברוא הוא מפני שיש בעצמותו כביכול רצון על מלוכה ואין מלך בלא עם משו"ז הוא שעלה ברצונו להאציל ולברוא וכל הוא כללות ההשתל' שבאור שהוא השתל' הע"ס עד המל' שהיא סוכ"ד דאצ"י שכללות כל ההשתל' הוא כדי שיהי' המל' שהיא מקור להתהוות העולמות שמגילוי אור א"א להיות התהוות העולמות רק דוקא מבחי' המל' שהיא בחי' העלם ממנה הוא עיקר ההתהוות ולכן סוף מעשה דוקא שהיא המל' היא דוקא קדום שבמל' דוקא הוא שנשלם המכוון שלכן אי' בע"ח שהמל' שרשה ברדל"א למע' מכל הספי' שכל הספי' שרשן בא"א והמל' שרשה ברדל"א שהוא עצמות הא"ס שעז"נ אבן מאסו הבונים היתה לראש פינה שאבן מאסו הבונים היא המל היא שרשה בעצמות אוא"ס.

סה"מ תרס"ט ע' רצו

כ"ק אדמו"ר מהוריי"ץ

ש

(ולפי המבו' בכ"מ בקבלה ובדא"ח שמל' יהי' בבחי' כתר דאו"ח הרי תהי' ההשפעה מבחי' מל' וכמו"כ הוא שעיקר הגילוי יהי' בהגוף וממנו תקבל הנשמה כו' ומה שהמל' היא כתר דאו"ח היינו בחי' פנימיות הכתר כו' דהרי שרש המל' הוא מרדל"א כמ"ש בע"ח בפ' אבן כו' היתה לראש פנה דהט"ס שרשן מא"א ומל' שרשה מרדל"א וא"כ כשתהי' המל' בחי' כתר דאו"ח היינו שתהי' בחי' פנימיות הכתר כו' ועמ"ש בהבי' דראיתי והנה מגורת זהב ובהבי' דאז ישיר עלי באר ובמ"א מבו' שהמשכה במל' יהי' לעתיד ג"כ ע"י ז"א והגילוי יהי' משרש ומקור המל' וא"כ זהו שהגוף יקבל משרשו ומקורו ע"י הנשמה אך זהו בהנשמה גילוי אור חדש שע"י הגוף דוקא ועיקר הכלי לזה יהי' הגוף כו').

סה"מ תרפ"א ע' קכג

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

שא

וזהו מה שאמר יעקב והאבן הזאת אשר שמתי מצבה יהי' בית אלקים, שאבן זהו ענין ב"ן ונוסף בה אות א' מטעם הידוע ליוצרה כמ"ש בתניאי, ועכשיו זהו באמת אבן מאסו הבונים אבל לעתיד לבוא תהי' לראש פינה (כמ"ש אבן מאסו הבונים היתה לראש פינה), שזהו החילוק בין זמן הגלות ללעתיד לבוא, שכעת המלכות רגלי' יורדות מות ולכן צריך אשא משא"כ לעתיד לבוא. וזהו שהאבן הזאת נהי' למצבה ולבית אלקים.

ד"ה ויצא יעקב תשכ"ו⁴

(1) שעהייה"א פ"ז (פד, ב).

(2) תהלים קיח, כב.

(3) בהנחה כאן נרשם: כאן היתה אריכות כמו שנתבאר לעיל בענין זה. המו"ל.

(4) בלתי מוגה – סה"מ בראשית ח"ב ע' נה.

שב

ובפרט שבחודש "טבת" גופא הרי זה יום שקשור עם מספר מיוחד – כ"ד. וכידוע הפירוש בזה בלקוטי תורה על הפסוק¹ "ושמתי כדכד שמשותיך", שתיבת "כדכד" מורכבת מב' פעמים כ"ד, כדאיתא בגמרא² שתיבת "כדכד" (ב' פעמים כ"ד) מורה על ב' דרכים שונות, ונפסק שיהי' "ליהוי כדין וכדין", היינו, שמשני הענינים ד"כד כד" נעשה דבר אחד – "כדכד".

ועד שהדבר האחד הוא "מין אבן טובה"⁴ (כהפירוש הפשוט ב"כדכד"), שיש בזה סגולה ושייכות מיוחדת להגאולה, נוסף על כך ש"אבן" בתורה בכלל (בנוסף לזה שב"אבן" ישנם אותיות "בן"⁵, וקשור עם "בינה"⁶, וכמה וכמה רמזים בזה, הרי גם להפירוש הפשוט ב"אבן" היא) קשורה עם השלימות ד"אבן . . . היתה לראש פינה"⁷, דקאי בעיקר על הענין דהגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, דוד מלכא משיחא⁸.

משיחת אור לכ"ד טבת תשנ"ב⁹

-
- (1) פ' ראה כד, ד ואילך. כו, ג ואילך.
 - (2) ישעי' נד, יב.
 - (3) ב"ב עה, א.
 - (4) פרש"י עה"פ.
 - (5) פרש"י ויחי מט, כד. הובא בספר החקירה להצ"צ צג, ב.
 - (6) ראה מאמרי אדה"ז תקס"ו ע' שצט. ועוד.
 - (7) תהלים קיח, כב.
 - (8) זח"ב רלב, סע"ב.
 - (9) בלתי מוגה – דברי משיח תשנ"ב ח"ב ע' 184.

שג

"אבן היתה לראש פינה"

א. בחסידות מבוארי הפסוק "אבן מאסו הבונים היתה לראש פינה": "אבן" – בחי' המלכות², ש"רגלי' יורדות מות"³ לברר בירורים בבי"ע⁴, ולכן "מאסו הבונים"

-
- (1) לקו"ת ברכה צט, ד ואילך.
 - (2) ראה ספר אדם ישר (להאריז"ל) סדר האצילות בקיצור. וראה גם ספר הליקוטים ערך אבן (כרך א ע' סד).
 - (3) משלי ה, ה.
 - (4) ראה אוה"ת נ"ך עה"פ.

– לא ראו חשיבותה (להיות שירדה למטה ונעשית "ראש לשועלים"⁵), אבל לעתיד לבוא לאחר גמר עבודת הבירורים, תהי' "לראש פינה" – שדוקא היא תקבל בגילוי מב' בחי' הכתר: אריך ועתיק⁶.

גילוי מעלתו של עוה"ז לע"ל

ב. וביאור הענין, מבואר בתניא⁷ שתכלית בריאת כל העולמות היא להיות לו ית' דירה בתחתונים "שכך עלה ברצונו ית' להיות נחת רוח לפניו ית', כד אתכפיא סטרא אחרא ואתהפך חשוכא לנהורא, שיאיר אור ה' א"ס ב"ה במקום החשך והס"א של כל עוה"ז כולו, ביתר שאת ויתר עז ויתרון אור מן החשך מהארתו בעולמות עליונים כו"⁸.

וע"י שעה"ז התחתון נעשה דירה לו ית', נעשית עלי' בכל העולמות וכמובא ע"ז משל בחסידות⁹, כאשר "צריכים להגבי' איזה דבר מן הארץ ע"י כלי ההגבהה הנקרא ליווע"ר (מנוף) צריכים לאחוז בחלקים התחתונים שבו דוקא, כמו בהגבהה כתלי בית שצריכים להתחיל להגבי' הקורה התחתון דוקא ואז ממילא יוגבהו גם העליונים הימנו"¹⁰.

וזהו "אבן מאסו הבונים" – שע"י עבודתם של ישראל בעשיית הדירה לו ית' בתחתונים, הנה התחתונים מתעלים להיות "ראש פינה" – שנמשך תוספת אור בכל העולמות, כי בדירה שבעוה"ז נתגלה עצמותו ומהותו ית'.

וכמו"כ הוא גם בעבודה בנפש האדם, שדוקא במקום הכי תחתון בכוחות הנפש, בחי' "אבן" דומם, בחי' קבלת עול¹¹, מתגלה ה"ראש פינה", עצם הנפש, ולא רק שהיא עצמה גבוהה יותר, אלא עוד זאת, שעל ידה ניתוסף כח לכל עבודת ה'¹⁰.

תהלות מנחם עה"פ

(5) אבות פ"ד מט"ו.

(6) מד"ה ויצא ה'תשכ"ו.

(7) פל"ו. מתנחומא נשא טז. וב"ר ספ"ג.

(8) תו"א בראשית ד, א.

(9) ד"ה ולקחתם לכם תרס"ה ותש"ז. וראה לקו"ש ח"א ע' 62. ראה ספר הערכים-חב"ד ערך אבן (ח"א

ע' מה).

(10) משיחת פורים ה'תשט"ו.

קי"ח, כג – מאת ה' היתה זאת היא נפלאת בעינינו

כ"ק אדמו"ר הזקן

דש

וזהו מאת ה' היתה זאת שמבחינת הוי' היא בחינת חכמה כמ"ש הוי' בחכמה יסד וגו'. שהוא בחי' אב היתה זאת היא בחינת נוק' בחי' אם היולדת ע"י כי נפלאת היא בעינינו נפלאת הוא בחי' פלא עליון בחינת אין היא נעשה בעינינו בבחי' עין רואה וגילוי דהיינו גילוי אני מאין לכך נעשה בחי' חכמה בבחי' אם המאירה בקירוב מקום:

ד וזהו שכתוב לע"ל כאיש אשר אמו תנחמנו כן אנכי אנחמכם שבזמן הזה היא בחינת אם הבנים שמחה משא"כ לע"ל יהיה גילוי בחינת אנכי כו'. (ויש לפרש דאשר אמו תנחמנו היינו תושבע"פ שבה יש לנו השגה משא"כ תשב"כ היא רק רמזות וגם שכל פנימית התורה אינו מושג כלל וכלל ולעתיד לבא יהיה כן אנכי אנחמכם שיתגלה פנימית התורה ועמ"ש מזה גבי קי"ס בד"ה לבאר ענין קי"ס שזהו ענין גילוי בחי' עזן שלמעלה מבחי' ונהר יוצא כו' ע"ש והיינו שבחי' עזן עצמו שע"ז נאמר עין לא ראתה כו' יהיה מאיר בבחי' קירוב מקום כמו בחי' ונהר יוצא כו'. וזהו ענין ומעין מבית ה' יצא וכמ"ש בביאור ע"פ ששים המה מלכות. ועמ"ש עוד מענין גילוי בחי' עזן בד"ה קא מיפלגי במתיבתא דרקייעא אם בהרת קדמה כו' ועמ"ש עוד בד"ה כי אברהם לא ידענו בשם הפע"ח כו' ובענין פורים ויוהכ"פ הוא בחד דרגא. דמזה יובן קצת עוד ענין זה הנזכר כאן שבחי' חכמה נעשה בבחי' אם המאירה בקירוב מקום. ועמ"ש כה"ג גבי משה שהיה כבד פה לגבי אורייתא דבע"פ וכבד לשון לגבי תשב"כ לפי שהיה מבחי' ונחנו מה עצמיות ח"ע אך הקב"ה אמר לו ואנכי אהיה עם פיך שע"י גילוי בחי' אנכי מי שאנכי עי"ז יומשך בחי' ח"ע להיות מאיר למטה ועמ"ש בד"ה ארוממך הוי' כי דליתני כו' ועמ"ש בפ' בהעלותך בענין השליו גבי היד ה' תקצר כו' ועמ"ש בפ' וארא סד"ה וידבר אלקים אל משה. גבי והייתי לכם לאלקים פי' שבחינת הוי' לבדו הוא בעצמו יהיה לכם בבחי' אלקים השורה עליכם וכך היתה כונות יעקב בתפלתו והיה הוי' לי לאלקים פי' הוי' לבדו הוא בעצמו יהיה לי בבחינת אלקים. וזהו ממש כענין הנזכר כאן בפ"י מאת הוי' היתה זאת.

לקו"ת דרושים לשמ"ע פה, ג

שה

אני ישנה ולבי ער קול דודי דופק פתחי לי אחותי רעייתי תמתי שראשי נמלא טל אני ישנה בגלות להבין הענין מהו נסים ונפלאות שהיו ב"ס כי בחי' מלכות נק' אדון הנפלאות כי יש ב' בחי' כח העצם וכח הפעולה פי' כח העצם קודם התחלקותה באותיות וכח הפעולה נק' אחרי התחלקו' באותיות כי הנה כתי' מאת ה' היתה זאת היא נפלאות בעינינו ואומרי' זה בר"ח כי יחוד ת"ת דמלכות הוא בחי' הוי' אלקי' כי שם אלקי' יקרא לבחי' מלכות דאצי' והוא המקור להתפשט לבי"ע להעשות התגלות בחי' הוי' הנק' ת"ת וזהו יחוד הוי' אלקי' כי מבשרי כו' שמה שיש התפארת הוא המקור של דבר ולהבין מה שאומרי' בר"ח ה"פ מאת ה' וכו' כדכתי' שירו לה' שיר חדש פי' לראות התחדשות ההארה מאור א"ס ב"ה דכתי' ששת ימים עשה הוי' השמים וכו' ולא כתי' בששת אך ע"ז נאמר בזוה"ק ששת ימים אנון שית יומין עילאין ואנון שית אלפי שנין כי ההארה מיומו של הקב"ה נתהווה בחי' אלף שנה בעולמות ובכל ר"ח הוא התחדשות ההארה על כל החודש וכן בכל שבת הארה על ששת ימי המעשה כאמור והי' מידי חודש וכו' והנה בחי' נפלא הוא הפועל בנפעל ע"כ נק' בחי' מלכות אדון הנפלאות שהוא המקור וכמאמר ה' מלך גאות לבש וד"ל אבל בחי' פלא הוא קודם התחלקות ולכן אמר ר"ח בן דוסא מי שאמר לשמן וידליק כו' היינו שהעלה בחי' נפלא הוא התחלקות הנק' בחי' אלקי' הטבע העלה לבחי' מ"י הנק' בינה ולזה אומרי' בר"ח מאת ה' שנתחדש הארה חדשה ובחי' נפלא.

מאמרי אדה"ז תקס"ג ח"א ע' שפג

שו

וזהו אמונה אומן שהמל' הנק' אמונה מקבלת מבינה שנק' אומן את הדסה כנ"ל שלא ע"י ז"א וכמו בפסח שיש דילוג המשכת בחי' מוחין למל' שלא ע"י ז"א וע"כ חכם אומר מה העדות כו' וגם כאן ע"י בחי' פלא דחכמה נמשך למל' דוקא שלא ע"י ז"א וז"ש מאת ה' היתה זאת היא נפלאות חסר כו' משום דקאי בבחי' המל' שנק' זאת ונק' נפלאות כי מקבלת מבחי' פלא העליון ע"י בינה בלבד שנק' אומן כנ"ל וזהו דוקא בכל חידוש הטבע כמו הנס וכיוצא כנ"ל וד"ל.

מאמרי אדה"ז תקס"ח ח"א ע' שיט

כ"ק אדמו"ר האמצעי

שז

ובזה יובן בתוס' ביאור ענין הנ"ל בה' אלקיו כמו בענין הנסירה דויבן ה' אלקים את הצלע כו' שכמו שבז"א נפרד בחי' הגבורות קשות בפ"ע ואז נק' ה' אלקי' ממש כנ"ל וכמו"כ לע"ל יהי' ג"כ כזה בבחי' המל' דכתי' והי' אור הלבנה כו' כאור החמה כו' שוין בקומתן כו' ועוד תתעלה המל' למעלה מעלה בבחי' פנימי' הכתר והוא מ"ש אבן מאסו הבוני' שהן או"א דכתיב בהן ויבן ה' אלקי' את הצלע בחו"ב היתה לראש פינה כתר שבכתר כו' מאת הוי' היתה זאת כמ"ש כי מאיש לוקחה זאת היא נפלאת גם בפלא עליון כו' נק' פלא והוא סדכ"ס וחזר וכפל אעפ"י שזה היום דמל' עשה הוי' דחו"ב נגילה ונשמחה בו ממש משום דנעוץ תחילת כל ההתחלקות בסוף הכל דוקא שהוא בחי' כתר ש"ט דמשיח שעולה ע"ג ג' הכתרי' דכתר תורה וכתר כהונה וכתר הל' וכמ"ש טוב שם משמן הטוב שעל הראש דכה"ג כו' והיינו ולא ראה עמל בישראל כשלקחו הצלע מאדם ובנו בנין המל' בפרצוף בפ"ע וע"ד שתהי' אשת חיל עט"ב כו' וד"ל.

מאמרי אדמו"ר האמצעי במדבר ח"ד ע' א'תקעה

שח

ומ"ש מאת הוי' היתה זאת היא [נפלאת בעינינו] כו' זהו קבלת מ"ש בעול מצות וכן התשובה ברצון פנימי' שהוא שם ב"ן דמל' שמאסו הבונים כו' והיא זאת דיראה שנפלאת בעינינו ועכ"ז מאת הוי' היתה זאת כמ"ש ויבן ה' אלקים את הצלע כו' וד"ל.

מאמרי אדמו"ר האמצעי דברים ח"ג ע' תשצב

כ"ק אדמו"ר הצ"צ

שט

וזוהו מאת הוי' היתה זאת בחי' נוק' היא המל' נפלאת ע"י התשו' בחילא יתיר למס"נ בא' עד יעבור עמך ה' ע' מזה בד"ה ביום השמע"צ או גם ע"י קיום המצות שהם רצה"ע וגבעות בצדקה שמש בשבת צדקה לעניי' כו' והחמישי' לפרעה בחי' דלית שמאלא בהאי ע"ק. או יאמר ענין זכור את ע"ד שבר"ח נא' ונסכו ל' זכר שאינה טפלה לו כמ"ש בביאור ע"פ והי' מ"ח וז"ש בזח"ב קי"ח ב' שלהיות זו"ש בד"א זהו ע"י ת"ת שעולה עד הכתר בחי' שבת שבתון וקדה"ק. גם י"ל בבחי' אלו בענין תפלה ותורה כי שמור בחי' תפלה מל' ואביו שמר תפלה

לעני זכור תורה בפ' קדש ולזכרון כו' למען תהי' תורת כו' אכן זכור את כשהתפלה בכל מאדך חסידי' הראשוני' היו שוהים כו'.

אוה"ת שמות ח"ח ע' ב'תתקצו

שי

מ"ש בזהר אמור ק' ויוכ"פ אוכח הגם שביוכ"פ עלייתה עד הכתר שלמעלה מעלייתה בשבת שהוא עד אבא אך מ"מ עלייתה ביוכ"פ היינו לאימא וע"י אימא עולה לכתר וגם אדרבה כתר למעלה מיחוד כי לית שמאלא כו' אבל בשבת עלייתה באבא כו' וז"ש בדרוש דביום השמע"צ פי' מאת ה' שהוא ח"ע היתה זאת נוק' שהמל' הוא במקום אבא ממש בשבת וכן צ"ל בשמע"צ כו'.

אוה"ת ויקרא ח"ב ע' תרכד

שיא

והנה להיות מבואר כי בחי' היסורים הן למעלה מעלה מבחי' העבודה והמעשה וא"כ כשהאדם מקבל יסורים א"צ כלל לעבודה כי מ"ל קטלה כולו כו' ע"כ אמר ובחרת בחיים כו' פי' עכ"ז לא תהי' הבחירה ביסורים הגם שהם גבוהין בשרשן מאד כ"א כאשר יבואו מלמעלה מאת ה' היתה זאת וכמ"ש אשר תיסרנו י"ה דוקא אבל לא שיבתור בבחירה ורצון בהם ולפטור א"ע מן העבודה כו' מפני שכ"ז המעשה עיקר כמ"ש היום לעשותם כו' וזה כל האדם כי לא נברא האדם אלא בשביל העבודה דוקא שהוא היפך היסורים דהיינו בחי' ההמשכות אלקות בתורה ומ"ע כו' וזהו ובחרת הבחירה שלך לא תהי' רק בחיים לאהבה את ה' כו' ע"י עבודת התומצ' כו' אם אם יבואו היסורים מלמעלה ולא מצד עצמך אזי תקבלם באהבה כי שרשן גבוהין מאד כנ"ל וזהו שאמר בירושלמי הנ"ל ובחרת בחיים זו אומנות דלא יאמר האדם לא אעסוק בפרנסה ואקבל יסורים גשמיים ואפטר מן העבודה מטעם הנ"ל אלא יבחר בחיים שצריך לראות שיהיה לו חיים של מנוחה על ידי עסק אומנותו לפרנס א"ע בכדי שלא יקבל יסורים המבלבלים כו' ויוכל לעבוד ה' בתורה ומצות מפני כי זה כל האדם כנ"ל.

אוה"ת דברים ח"ה ע' ב'קלח

שיב

דקס"ד ע"ב במשיח כתיב קומי אורי כי בא אורך אור הלבנה כאור החמה וגו' כאור ז' הימים שהיא אור הגנוז שהי' משמש אז. דק"ע סע"ב ולעתיד יאמרו היתה לראש פנה כי תגדל אורה בסוד אור הלבנה כאור החמה וזהו מאת ה' היתה זאת כו' עכ"ל. דקע"ה ב' בחי' יהיה כו' אור הלבנה כאור החמה כו'.

דקצ"א א' שעתה הם שני כתרם תשב"כ ותושבע"פ והם מאור הגדול ומאור הקטן ולעתיד אור הלבנה כאור החמה ויהיו שני מלכים משתמשים בכתר אחד.

אוה"ת נ"ך ח"א ע' ר"ז

שיג

וזהו מאת הוי' היתה זאת היא נפלאת בעינינו פי' דתשב"כ נק' תורת ה' שנמשך משם הוי' כי רמ"ח מ"ע נמשכים מבחי' ו"ה ושס"ה ל"ת נמשכים מבחי' י"ה ותשבוע"פ היא בחי' מקבל משם הוי' ונק' אשה ושם ה' נק' איש בפסוק אך לפי דאשת חיל עטרת בעלה שע"י תשבוע"פ נמשך גלוי מקיפי' עליונים יותר ע"כ בהגלות נגלות בחי' זו אז מאת הוי' שהוא תשב"כ היתה זאת בחי' נוקבא לגבי הגלוי שע"י תשבוע"פ שתהי' עטרת בעלה והיינו מ"ש היא נפלאת בעינינו כלומר היא היינו בחי' נוקבא בחי' תשבוע"פ תהי' בחי' נפלאת גם מבחי' עינינו שהוא בחי' חו"ב והיינו מ"ש גל עיני ואביטה נפלאות וכו' וזהו בינה יתירה ניתנה באשה כו'.

אוה"ת שה"ש ח"ב ע' תנו

כ"ק הרה"ג והרה"ח וכו' המקובל מוהר"ר לוי יצחק

שיד

והיינו מה שדוד שאל אחת מאת הוי', הוי' קאי על ז"א ואחת מאת הוי' הוא הצלע האחת בחי' מל' הנלקחה מאדם דז"א שממנה תבנה המל'. וכמ"ש מאת הוי' היתה זאת פירוש מאת הוי' דז"א היתה זאת דמל' הנקראת זאת כנודע.

לקוטי לוי יצחק ח"ב ע' ר

שטו

כי פירוש אי הוא ששואלין איפוא הוא שאין יודעין איפוא הוא מפני שהוא מכוסה ונעלם, הנה יתכן לומר זה על לאה שהיא במקום המכוסה ונקראת היא כמו שאמר דוד עלי' מה היא, ועיין בע"ח שער לאה ורחל פ"א. וכתוב היא נפלאת בעינינו שקאי על לאה, שפירוש היא היינו שהיא נעלמת, היפך דאת, וזאת, שהוא ברחל שהיא במקום המגולה, והיינו מאת הוי' דז"א היתה זאת רחל. והיינו הי"א הה' הוא לאה שהיא מה' ראשונה שבשם, י"א הוא א"י דאד' שבה.

תורת לוי יצחק ע' שח

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

שטז

"נפלאות בעינינו" בזמן הגלות

הפירושי ב"מאת הוי' – ולא בכח ידינו. היא נפלאות – הדבר ההיא נפלאה היא בעינינו ולא נוכל לדעת איך היתה גאולה שלימה כ"כ מה שלא יורה עליו הטבע".

כלומר, עוד בזמן הגלות יהודי מודה להקב"ה על הנפלאות שיהיו בגאולה העתידה, ועוד זאת, הוא כבר מודה עכשיו ש"היא נפלאות בעינינו", שרואה בעיניו שזהו פלא: שאינו מתלבש בדרכי הטבע³.

תהלות מנחם עה"פ

(1) מצו"ד כאן.

(2) בשיחה דובר על המעלה של שנת תשנ"ב – "נפלאות בעינינו" על שנת תשנ"א – "נפלאות אראנו", בלשון עתיד. עיי"ש.

(3) משיחת ש"פ ואתחנן ה'תשנ"א הערה 123 ובשוה"ג (סה"ש התשנ"א ח"ב ע' 747).

קי"ח, כד – זה היום עשה ה' נגילה ונשמחה בו

כ"ק אדמו"ר הזקן

שיז

דהנה יש בחי' נק' ביום ההוא. ויש בחי' נק' ביום הזה ויש בחי' נק' בלילה ההוא. ויש בחי' נק' בלילה הזה. דהנה כתיב זה היום עשה ה' נגילה ונשמחה בו. וכתיב ויושע ה' ביום ההוא. וכתיב הלילה הזה ליל שמורים. וכתיב בלילה ההוא נדדה שנת המלך. והענין כי בחי' זה הוא לנכח כמ"ש זה אלי ואנוהו שהוא בחי' התגלות כמשל מלך ב"ו אשר כל מדינות מלכותו בטלים אצלו מחמת שעניניהם רואות את המלך. דהיינו שיהיה בבחי' התגלות אלקותו ית' כאלו עיניו רואות אותו כו'. ושיהיה העולם נחשב כאין נגדו ית'. ומה שנתבאר במ"א שהעולם נק' יש מאין הנה דברה תורה כלשון בנ"א שלענינו הגשמית אינו נראה האין כמו שאמר רבן יוחנן בן זכאי לתלמידיו יהי רצון שיהא מורא שמים עליכם כמורא

בו"ד. וזהו בחי' זה היום וכו'. אבל בחי' לילה הוא בחי' חשך ואפילה שאינו רואה כלום כי אף שידוע אלקותו ית' אך בהסתלקות המוחין ואינו נתפס במוחו הוא ג"כ בחי' לילה. אך אף שהוא בבחי' זו יכול לבוא לבחי' זה הלילה שיהיה בבחי' זה דהיינו לנכח.

תורה אור מגלת אסתר צד, ד

שיח

ה והנה כל זה הוא בכח התשובה שביוה"כ לפני הוי' תטהרו. וזהו זה היום עשה הוי' כי היום הוא ענין התשובה כמו שאמר משיח לר' יהושע בן לוי כששאלו אימתי קאתי מר ואמר ליה היום דהיינו היום אם בקולו תשמעו. ופי' היום היינו זכרון ליום ראשון ראשון שלפני ההשתלשלות וכמ"ש במ"ע ביום הראשון גימטריא כתר שהוא נקרא היום שכולו יום כו' (עמ"ש בביאור ע"פ והיה מספר בני' גבי כי גדול יום יזרעאל וע' ברע"מ פ' תצא (דרע"ח ע"א) ע"פ ביומו תתן כו' עד היום אם בקולו תשמעו ובפי' הרמ"ז שם ועמ"ש בד"ה כי תשמע בקול בפי' ראה דפי' בקול היינו מה שמלוּבש בבחינת הקול כו' ע"ש וזהו שלהיות גילוי בחי' היום שכולו יום הוא ע"י בקולו תשמעו כו' ע"ד הנ"ל ועמ"ש סד"ה בעצם היום הזה נמול אברהם וזהו ג"כ פי' היום אם היינו ע"ד מ"ש בזהר פ' תרומה (דקס"ג ע"ב) בענין אם דהוא בחי' שמאלא אתכליל בימינא כדפי' במק"מ שם דהוא בחי' חו"ב והם המלבישים לבחי' היום וכ"ז נמשך ע"י בקולו תשמעו כו' וענין פי' הלבשה זו מבואר במ"א סד"ה להבין מפני מה יו"ט דפסח). והיינו בחי' התשובה שהיא קדמה לעולם ובחי' היום זה עשה הוי'. (ועמ"ש בד"ה בפי' נסכים כתיב בענין היד הגדולה אשר עשה הוי' במצרים ע"ש) כי הנה כתיב כל אשר חפץ ה' עשה וגו'. שעשה והמשיך בחי' הוי' בכל ההשתלשלות מבחי' כל אשר חפץ וגו'. והיינו ע"י זה היום דהיינו יום ראשון שלפני ההשתלשלות שהוא ענין התשובה כי נעוץ תחלתן בסופן דייקא שבעוה"ז הגשמי דוקא מאיר אור א"ס ב"ה שלמעלה מההשתלשלות לכן יוכל להיות בחי' תשובה להפך לבו מן ההפך אל ההפך. וכמו ר"א בן דרודיא שקנה עולמו בשעה אחת כו' משא"כ בעוה"ב שכבר נבדל איש על מקומו וכל צדיק יש לו מדור בפני עצמו (ועמ"ש מזה בד"ה צו את בני' כו' את קרבני לחמי) וזהו אני היום ילדתיך היום דוקא יכול להיות גילוי אני מאין ונפלאות היא בעינינו זה היום דייקא והוא הגורם להיות עשה הוי' ולכן נגילה ונשמחה בו (ובזהר נזכר ע"פ בני אתה אני היום ילדתיך בפי' בלק (דקצ"א ע"ב ודף ר"ג ע"ב) וע"שד ועוד נזכר בפי' משפטים (דצ"ח א' ודק"א א') לענין אחר. וע"פ זה היום עשה כו' בפי' אמור (תחלת דף ק"ה) וע"ש. ופי' בחקתי דף קי"ד ע"ב):

לקו"ת דרושים לשמ"ע פה, ד

שיט

ובזה מובן פי' הפסוק בזה היום עשה כו' ג"כ עד"מ הנ"ל בהיות ידוע דכל יו"ט ויו"ט ענין מיוחד הוא למעלה בפ"ע כמו בג' רגלים דכפסח מאיר מוחין דאו"א לז"א בבחי' חסד כו' ובשבועות בת"ת וכדומה וע"כ אומרים זה היום עשה ה' פי' זה היום מובדל ומיוחד בהמשכה חדשה מאו"א לז"א הנק' הוי' כו' ולע"ל תהי' שמחה מיוחדת ליו"ט זה ג"כ בפ"ע מאחר שהוא בחי' רושם מיוחד בפ"ע כו' וזהו נשמחה בו פי' בו ביום הזה המיוחד עתה למצוה פרטיות ומיוחדת כו' אלא שעכשיו אינו אלא בחי' עשי' בחי' נה"י כו' ולע"ל יהי' בבחי' התגלות עצמיות הרצון שבה וכנ"ל ואז נשמחה בו באמרם הנה אלקינו זה כו' וכנ"ל וד"ל.

מאמרי אדה"ז תקס"ד ע' צג

שכ

וז"ש לאסתכלא ולאשגחא בין נוקבי כותלי עלייהו פי' נוקבי כותלי דבריאה הם החלונות שמשגיח משם על ישראל כו' והם בחי' הנקבי' דאח"פ כו' וכמ"כ נאמר במשה וידבר ה' אל משה וגו' פי' שהדיבור הוא מסתנן ויורד דרך הנקבי' דאח"פ בכדי שיוכל משה להשיגו ולקבלו כו' וד"ל וע"ז מסיים המאמר כד"א זה היום עשה ה' וגו' פי' הגם שעיקר ההתגלות וההתלבשות הוא בבריאה כנ"ל אך מאחר שזהו עיקר המכוון בשביל עשיה רק שא"א זולתי ע"י ההתלבשות בבריאה דוקא כו' כנ"ל ועשייה מתעלה ומתכלל בבריאה לכך נקרא היום על שמו וזהו היום עש"ה ה' דוקא וד"ל (מל' משכוני שלהיו' התהוות היש שרשו מסכ"ע לכם סליק איגרינ' מקיפי' סכ"ע שמשם שרש המל' כו' והנה ביו"ט משגיח וזהו מצות ראייה ע"ד איגרינ' בד"ה וארשתיך ובד"ה כה אמר וכו' תדין את ביתי).

מאמרי אדה"ז תקס"ה ח"א ע' תקיז

שכא

והנה להבין כ"ז בתוספת ביאור יש להקדים ענין הפסוק מאת הוי' היתה זאת כו' דהנה מבואר למעלה דגם התהוות החכמה הוא ע"י שם הוי' יו"ד צמצום ה"א התפשטות כו' ומאחר שהחכמה נמשכה מאין ליש ע"י שם הוי' א"כ הרי היתה תחלה כלולה במאציל העליון בבחי' אין כמו בחי' עיבור הולד במעי אמו כנ"ל וכמ"ש והחכמה מאין תמצא בהתגלות והגדלה אבל בהיותה כלולה עדיין בבחי' אין לא היתה נמצאת בגילוי עדיין יאח"כ כשנתגלה החכמה הוא מ"ש אני היום ילידתיך כנ"ל שאני הוא בחי' גילוי העולם והעיבור כו' וא"כ מובן שכאשר עולה החכמה להיות בבחי' עיבור הרי משם הוי' דחכמה נעשה בחי' אלקים וכנ"ל בפי' כי ה' הוא האלקים שהוא היפך ענין התהוות אני מאין ואמנם הנה מובן שכאשר החכמה כלולה באין בבחי' עיבור הרי מבחי' דכר נעשה בחי' נוק' דהיינו מבחי'

אב נעשה בחי' אם כו' כי הנה ידוע דהחכמה נק' אב וכנ"ל בפ"י מוסר אביך ובפ"י אמרתי אחכמה כו' ואמנם אין זה אלא כאשר החכמה כבר נמשכה למטה בבחי' גילוי אבל בהיותה עדיין בבחי' עיבור הרי החכמה נעשה שם בחי' נוק' שהוא בחי' אלקי' דהיינו בחי' העיבור וכמו הנקבה שתתעבר ותוליד כו' כך כאשר באין יעורר מציאת חכמה ותתגלה מן ההעלם בבחי' לידה וכמ"ש אני היום ילדתיך וידוע פ"י ילדתיך שהוא בחי' נוק' שנק' יולדת משא"כ בזכר נאמר הוליד ולא יולד כי נק' מוליד אבל הנוק' נאמר בה ילדה ציון כו' וכן ילדתיך שנאמר בחכמה הוא לפי שמבחי' אב דחכמה נעשה בחי' אם בחי' נוק' שנק' יולדת כו' וזהו מאת הוי' דחכמה שהוא בחי' אב נעשה זאת בחי' נוק' בבחי' עיבור כו' וא"כ מובן ג"כ דמה שעכשיו הוא מדרגת אימא יהי' לע"ל באבא שהולד יאכל מה שאביו אוכל כמו שעכשיו אוכל מה שאמו אוכלת כי בחי' אב יהי' בבחי' אם כו' וד"ל וע"כ מאחר שמאת שם הוי' יהי' בחי' זאת נוק' אזי ממילא היא נפלאת בעינינו פ"י בחי' פלא העליון הנק' סתימו רכל סתימין יבא למטה בהתגלות בעיני הראי' וההשגה וכמ"ש כי עין בעין נראה אתה ה' כו' וזהו נפלאות מה שהוא נפלא ומכוסה יתגלה להיות בבחי' השגת עיני העדה שנק' עינינו כו' כי אחר העיבור וההעלם תהי' בחי' הלידה וההתגלות וכמ"ש אני היום ילדתיך וזהו כי נתינת טעם למה שנפלאת בעינינו שהוא משום דמאת ה' היתה זאת בתחלה בבחי' עיבור כו' וד"ל ואח"כ הוא חוזר ומפרש כל עיקר הטעם לכל זה והוא מ"ש זה היום עשה ה' נגילה ונשמחה בו פ"י זה היום הוא כענין אמרם ז"ל היום לעשותם כו' היום דוקא וכמאמר משיח היום אם בקולו תשמעו כו' לפי שעכשיו יוכל להיות הארת התחלה בסוף כמאמר נעוץ תחלתו בסופן כו' וכנ"ל בפ"י ויניחחו בג"ע כו' משום דסוף מעשה דוקא עלה במחשבה תחלה כו' ולהיות כן יש עכשיו ההארה גם מבחי' סתימו רכל סתימין הנק' פלא כו' וע"כ יכול להיות התשובה עכשיו מן הקצה לקצה כו' משא"כ לע"ל כו' וכמ"ש במ"א וזהו זה היום דוקא וכמ"ש זה היום תחלת מעשיך זכרון ליום ראשון לפני כל ההשתלשלו' כו' וזהו אני היום היום דוקא ילדתיך מן בחי' ההעלם של העצמות שלפני כל ההשתלשלו' ונק' היום בה"א הידיעה מפני שהוא נק' יום שכולו טוב יום שכולו ארוך כו' כידוע וזהו זה היום עשה הוי' כו' פ"י היום הידוע הנ"ל שהוא בחי' פלא העליון להיות כי נעוץ תחלתו בסופן כו' ע"כ אני היום ילדתיך כנ"ל ונמשך שם הוי' מן ההעלם לגילוי והיינו עשה הוי' פ"י עשה לשם הוי' כו' או בהיפוך שהוי' עשה ליום שיבא לגילוי מל ההעלם מטעם הנ"ל דמאת הוי' היתה בחי' זאת בתחלה כנ"ל וד"ל ואז נגילה ונשמחה בו פ"י בו הוא בשם הוי' דלא קאי אלא אדסמיך ל"י ולא על היום כו' ופ"י ונשמחה שהוא בתוספת ה"א שהוא ענין פועל יוצא כלומר שמפעיל גילוי שמחה גם בזולתו והוא מפני שממשיך השעשועים ממקור כל התענוגים בתורה כנ"ל בפ"י אני תורתך שעשעתי כו' והיינו ע"י ענין ההארה והגילוי מבחי' פלא העליון דוקא וא"כ ה"ז תוספת התגלות אורה ושמחה בהוי' כי הוי' גם בחכמה שבתורה הוא כנ"ל שזהו פ"י

שמחת תורה שהתורה היא שמחה מבחי' שמחה העליונה שבאה מלמעלה מבחי' עצמות אור א"ס בחכמה כו' וד"ל וב"ז כמו נתינת טעם למה שקדם לומר היא נפלאות בעינינו מפני כי זה היום עשה הוי' ע"כ נגילה ונשמחה בשם הוי' להיות גילוי פלא העליון בו כו' וד"ל וזהו שלעתיד אמר ישעי' כי כאיש אשר אמו תנחמנו כן אנכי אנחמכם פי' כי מה שעכשיו בחי' עם הבנים הרי לעתיד גם אב דחכמה יהי' בבחי' אם כנ"ל וא"כ מה שעכשיו אמו תנחמנו דהיינו שאוכל מה שאמו אוכלת כו' והשמחה ג"כ מצד בחי' האם בלבד וכמ"ש אם הבנים שמחה אבל לעתיד יהי' אנכי דחכמה נעשה בחי' נוק' לגביו וכמ"ש אני היום ילדתיך והחכמה תנחמם ולהיות כי התגלות אין הוא ע"י הכ"ף דבתיבת אנכי וזהו אנכי אנחמכם וכענין הנ"ל כי מאת הוי' יהי' בחי' זאת כנ"ל וד"ל ובכל זה מובל ענין ביום השמיני עצרת שהוא בחי' בינה שנק' יום השמיני כידוע אזי עצרת תהי' לכם עיקר הענין הוא שמבחי' אבא יהי' בחי' אימא כנ"ל בפ"י מאת ה' היתה זאת כו' והיינו עצרת תהי' לכם בגילוי כו' משא"כ בחג השבועות שנק' עצרת ג"כ אבל נאמר בו עצרת לה' אלקיך להיות אז בחי' לידה אבל בש"ע הוא בחי' עיבור וקליטה כנ"ל וד"ל.

נוסחא שני'

וזהו מאת הוי' היתה זא"ת היא נפלאות בעינינו פי' מאת הוי' שבחכמה שהי' בחי' דכר בחי' אב כנ"ל היתה זאת בחי' נוק' שנעשה בחי' נוק' להיות נמצא בו השמחה כמו באם הבנים בכל השנה וכאלקי' בחי' נוק' חשוב נגדו וכדכתי' כי הוי' הוא האלקי' כנ"ל והיינו מפני שהיא נפלאות בעינינו שהסבה לזה שמאת הוי' יהי' נעשה בחי' זאת הוא מצד שהיא נפלאות בעינינו פי' שפלא העליון בחי' האי"ן מקור החכמה שהי' מופלא ומכוסה בבחי' סתימין דכל סתימין נתגלה בבחי' גילוי בעינינו הוא בחי' החכמה שנק' עי"ן כמ"ש עיני העדה כו' שנתגלה בבחי' גילוי ראות עי"ן החכמה ממש ולכך מאת הוי' היתה זאת בחי' נוק' להיות בחי' אם הבנים שמחה כי אני תורתך שעשעתי כנ"ל וכ"ז הוא ע"י הקליטה דכנ"י בש"ע בבחי' החכמה שלמעלה שנעשה בחי' אימא הנוק' שאז העובר אוכל מה שאמו אוכלת דהיינו מה שאביו אוכל לקבל השפע דשעשוע העליון של האי"ן שבחכמה כי מאת הוי' היתה זאת שהאב נעשה אם כנ"ל. וזהו זה היום עשה הוי' נגילה ונשמחה בו דהל"ל נגיל ונשמח שהה"א דנגילה ונשמחה הוא מורה על הפעולה שהוא פועל יוצא לזולתו שמפעיל הגילה והשמחה בו בהוי' שבחכמה שזהו אני תורתך שעשעתי כנ"ל להיות כמ"ש ואהי' אצלו שעשועי' כי כולם בחכמה עשית שאף החכמה כעשיי' נחשב קמי' לכך מצטרך להמשיך השעשועי' ממקורה בהחכמה להיותה אצלו שעשועי' כנ"ל וזהו זה היום דוקא נגילה כו' פי' היום הוא כמ"ש ר"י ב"ל למלכא משיחא אימתי אתי אמר לו היו"ם כמ"ש היו"ם אם בקולו תשמעו שהיום לעשותם הוא בחי' התשובה מנקודת הלב אל מהותו ועצמותו ית'

שאו דוקא נגילה ונשמחה בהוי' שבחכמה כנ"ל וז"ש אנ"י היר"ם ילדתיך ילידתיך הוא לשון נקבה כי בזכר נאמר המוליד אברהם הוליד את יצחק שהוא בחי' החכמה שמא"ן תימצא שמאת הוי' שהי' בחי' אבא בחי' זכר היתה זא"ת בחי' נוק' שمولדת מא"ן שנתהפך לאנ"י שזהו ילדתיך וזהו היום דוקא כמ"ש זה היום עשה ה' וכת' זה היום תחלת מעשיך שזה יהי' לע"ל ביום שכולו ארוך ביום שכולו שבת וכן עתה ביום ש"ע מתגלה הארה מזה כנ"ל וזהו עצרת תהי' לכ"מ דייקא שהוא זמן העיבור דכנ"י שיקלטו בהוי' שבחכמה משא"כ בפסח נאמ' עצרת להוי' אלקיך שאז זמן הלידה כו' כידוע וז"ש כאיש אשר אמו תנחמנו בזה"ז שאם הבנים שמחה כן אנכי מנחמכם לע"ל שמאת הוי' יהי' זאת בחי' נוק' כנ"ל וד"ל אך מ"ש זה היום עשה הוי' דוקא הענין דהנה כתי' כל אשר חפץ הוי' עשה והיינו שבחי' עולם העשי' דוקא נמשך מלמעלה מסדר ההשתלשלות מכל אשר חפץ הוי' דוקא דהיינו מבחי' החפץ ורצון עליון דהוי' שהוא למעלה מסדר ההשתלשלות משם נמשך דוקא בחי' עולם העשי' כמ"ש בס"י נעוץ תחלתו בסופן דייקא מפני שעפ"י הדרגת ההשתלשלות בלתי אפשר הי' שיומשך בחי' עולם העשי' עולם השפל כו' זולתי מבחי' חפץ העליון דהוי' שהוא למעלה מההשתלשלות דקמ' כחשיכה כאורה שוין ממש דגם חשך לא יחשיך ממך כו' ולכך הוא הגורם דוקא להתהוות עולם העשי' וזהו כולם בחכמה עשי"ת דוקא שהעשי' נמשכה מחכמה שמאין תימצא בחי' חפץ העליון שכל אשר חפץ הוי' עשה כנ"ל וזהו ז"ה היר"ם עשה הוי' דוקא פי' כי להיות עשה הוי' שיומשך מכל אשר חפץ הוי' בחי' החפץ עליון שלמעלה מההשתלשלות בעשי' הוא הכל מכח דז"ה היר"ם שהוא הגורם להיות עש"ה הוי' נעוץ תחלתו בסופן דוקא וכדכתי' זה היום תחלת מעשיך זכרון ליום ראשון דוקא שנעוץ תחלתו הוא בחי' יום ראשון בסופן בתחלת מעשיך וכ"ז ע"י זה היר"ם כו' והיינו בחי' היום לעשותם כתשובת מלבא משיחא לר"י ב"ל שיבא היר"ם אם בקולו תשמעו כו' דלא מלתא דבדיחותא א"ל על שאלתו אימת אתי מר והשיב לו היום כו' אלא קושטא קאמר שרמז לו במלתו היום היום הידוע וד"ל שהוא בחי' יום התשובה שהוא בזמן הזה דוקא כי היום דוקא לעשותם דוקא כמ"ש במ"א שבעה"ז בזמן המעשה דוקא יוכל להיות שני הפכי בנושא א' שיתהפך מן הקצה אל הקצה ע"י התשובה שיהי' קונה עולמו בשעה א' כתשובת ר"א בן דורדיא כו' משא"כ בעה"ב שאין לך דבר שאין לו מקום ואיש על מקומו יבא ולא יצא איש ממקומו בשום אופן כו' לכך היום דוקא לעשותם בבחי' התשובה שע"ז יגיעו להיות נגילה ונשמחה ב"ו וכדאיתא במדרש אינו ידוע אם בהוי' אם בהיום כו' על מה קאי מלת בו והיינו שאם הוא קאי על הוי' הוא להמשיך השעשועי' בהוי' שבחכמה כמשנת"ל ואם קאי על היום היינו שמקבלי' השמחה מהוי' בזה היום דוקא ואו"א דא"ח שתחלה ממשיכי' השמחה בהוי' ואח"כ מקבלי' ממנו בזה היום כו' כנ"ל וד"ל.

שכב

להבין בתוספת ביאור ענין הפסוק זה היום עשה הוי' כו' הנה ידוע מאמר משיח לריב"ל דשאל אותו אימתי אתי מר ואמר לו היום אם בקולו תשמעו כו' להיות ידוע שעיקר ההפרש בין עוה"ז לעוה"ב הוא שעוה"ז עדיין לא נתברר וצריך עדיין בירור ואין הבירור אלא ממקום גבוה דוקא שלמעלה מכל ההשתלשלות כו' והוא מבחי' עצמות אור הא"ס דקמי' כחשיכה כאורה כו' וע"כ יכול להיות שיתעלה התחתון למעלה ויעלה לרום המעלות ע"י התשובה כמו ר"א בן דרודייא שבכה רבי ואמר יש קונה עולמו כו' והוא מפני שנעוץ תחלתו בסופן כנ"ל והוא גופא מה שנעוץ תחלתו בסופן הוא מפני שהמברר שהוא גבוה מאד מתגלה למטה וע"כ נעוץ תחלתו כו' וכמ"ש במ"א באריכות משא"כ עוה"ב נק' עולם ברור מפני שכבר ניברר וע"כ אין התשובה מועלת שם אלא כאו"א על מקומו דוקא כו' וזהו שא"ל היום דוקא אם בקולו תשמעו כי היום לעשותם בתשובה ומע"ס ולא לעוה"ב מטעם שהיום נעוץ תחב"ס מפני בחי' גילוי אור העצמות שנק' היום כו' וזהו זה היום עשה ה' פי' כמ"ש כל אשר חפץ ה' עשה כו' שהענין הוא דכל מה אשר חפץ ורצה ברצונו הפשוט שלפני כל ההשתלשלו' שם הוי' עשה הכל בהשתלשלו' כו' וגם כאן הענין הוא דזה היום שלפני ההשתלשלו' הוא הי' בבחי' החפץ והרצון הפשוט הוא אשר אח"כ גרם להיות משתלשל שם הוי' בעשי' ולהיות הוי' עושה הכל בהשתלשלו' אורות וכלים באב"ע כו' וד"ל ושרש ענין נגילה ונשמחה בו כו' הנה כמדרש איתא איני יודע אם בו בהוי' או בהיום כו' ואי קאי על הוי' אזי פי' נגילה ונשמחה הוא פועל יוצא כנ"ל ואי קאי על היום היינו שנשמחה בהיום הזה להיות נכללים בו בבחי' ההתכללות דוקא והוא בחי' אור חוזר כדי שיאיר אורו אח"כ בשם הוי' להיות עוטה כו' כי מה שהיום לעשותם ולא למחר הוא רק מטעם שזה היום גורם כנ"ל וא"כ פי' בו כלומר בתוכו ולא פועל יוצא וד"ל.

מאמרי אדה"ז תקס"ה ח"ב ע' תתקעה

שכג

אך יש להבין לכאורה איך אפשר להיות שיומשך ויבא בחי' העלם המקיף דתענוג העליון המלוכב במצות ששרשו בבחי' סובב הכללי כו' שהוא בלתי ב"ג לידי גילוי במקבלים שהן ב"ג ותכלית כמו בשמחה ש"מ או בעטרות שע"ג ראשי הצדיקים הרי אין ערוך כלל לב"ג לגבי בלתי ב"ג כידוע, אך הנה זה יובן בהקדים מ"ש זה היום עשה ה' נגילה ונשמחה בו פי' מה שנמשך בחי' הארת התענוג והשמחה העליונה שנשמחה בו בבחי' בלתי ב"ג זאת עשה ה' לנו הגם שנשמחה הן ב"ג ותכלית אך מאת ה' היתה זאת המשכה מלמעלה למטה, וז"ש זה היום עשה ה' לנו שנגילה ונשמחה בו, והיינו ביו"כ כו'. כי הנה אנו אומרים בסוכות

ושמ"ע זמן שמחתינו ב' מיני שמחה א' שמחה של מעלה והב' שמחה של מטה
 בנשמות ישראל. והענין הוא דהנה בחי' שמחה של מעלה היינו כמ"ש ישמח ה'
 במעשיו שהוא מקבל שמחה ממעשיו דהיינו מנשמות ישראל שבשבילם נמשך כל
 ההשתלשלות דאבי"ע לפי שישאל עלו במחשבה קודם ההשתלשלות כנודע
 ואמנם עיקר השמחה באה מבחי' המנגד דהיינו כמו היוצא מבית השבי' שישמח
 מאד, וכמו"כ אב שבנו יוצא לחירות חפשי מבית השבי' עושה משתה ושמחה מפני
 שמקבל תענוג גדול מזה כידוע, וכך גם בנשמות ישראל שנק' בנים כמ"ש כי בנים
 אתם כו' וביו"כ יוצאי' מבית השבי' מובדלים מיניקות הסט"א ע"י מחילת וסליחת
 עון שכאשר הי' העוונות מבדילים כמחיצה של ברזל ה"ז כמו השבי' וכמ"ש מלך
 אסור כו' ואנו יוצאי' לחירות ע"י טהרת העון ביו"כ כמ"ש כי ביום הזה יכפר
 עליכם לטהר אתכם כו' אזי ממילא נמשך בחי' שמחה ותענוג גדול למעלה
 בעצמות אא"ס בסוכות שאחר יו"כ והוא הנק' שמחה של מעלה וז"ש זה היום עשה
 ה' שנעשה למעלה מאת ה' להיות בו בחי' גילוי ושמחה כו' ונמשך גם למטה מטה
 בנשמות ישראל והוא שמחה הב' שנק' שמחה של מטה בנשמות ישראל. אך אין
 הארת שמחה של מעלה מאיר בנשמות ישראל בבחי' או"פ רק בבחי' מקיף והוא
 ענין סכך דסוכה שזהו ענין וימינו תחבקני כמשי"ת אך מ"מ נמשך בהם ממש
 ואע"פ שבעוה"ב אינן יכולים לקבל הארה זו רק בבחי' עטרות ע"ג הראש כנ"ל
 ומה שנהנין מזיו כו' הוא רק הארה בעלמא היינו לפי ששרש ומקור חיי העוה"ב
 הוא רק מבחי' ממלא כנ"ל, אבל ע"י המצות בעוה"ז מתגלה דוקא מבחי' סובב
 וכמ"ש אשר אנכי מצוך כו' אנכי מי שאנכי בחי' סובב הכללי כו', וע"כ יפה שעה
 א' במע"ט בעוה"ז דוקא מכל חיי העוה"ב כו' ואע"פ שבעוה"ז הוא בחי' צמצום
 והסתר היותר אחרון כידוע מ"מ לא יש מניעה מזה כלל בבחי' הארת סובב הכללי
 כו' משום דקמי' כחשיכה כאורה כו' שאין בחי' הסתר והעלם שנק' חושך מחשיך
 ומעלים כלל מאחר שנאמר בו אני ה' לא שניתי כו' כמו קודם ההשתלשלות כך
 הוא אחר ההשתלשלות אין עוד מלבדו וכולא קמי' כלא כו', וככה הוא בזמן
 שמחתינו בסוכות שנמשך הארת מקיף הכללי בבחי' שמחה העליונה וחופף ומקיף
 על נשמות ישראל ע"י סכך דסוכה שנק' צילא דמהימנותא בחי' צל המקיף כידוע
 וז"ש ישמח ישראל בעושי שמחת הארת המקיף דשמחה העליונה נמשך בחי'
 שמחה שלמטה להיות ישמח ישראל בעושי מלמטה למעלה והוא ע"י שמחה של
 מעלה שנק' עושי וכמו שאנו אומרי' וישמחו ב"ך ב"ך דוקא וד"ל.

מאמרי אדה"ז תקס"ט ע' רמ

שכד

וזהו בחי' התיקון כי בחי' השבירה הוא בחי' קו א' אבל בחי' התיקון הוא בחי'
 התכללות ימין ושמאל ואמצע עד שיוכל להתהוות בחי' עשי' גשמית אך
 מאין הוא זה בחי' תיקון הנ"ל הוא מהמקור בחי' שלימותא דכולא דקמי' כחשיכה

כאורה וצ"ל למטה ג"כ ע"ז האופן שיהי' מתחילה בחי' רצון פשוט דהיינו בחי' הסתלקות לגמרי כו' וד"ל ואח"כ יהי' המשך מזה דווקא בחי' עשי' כו' וזהו זה היום עשה הוי' נגילה ונשמחה בו פי' בוא"ו וד"ל.

להשכילך בינה 41

כ"ק אדמו"ר הצ"צ

שכה

כמים הפנים לפנים כן לב האדם לאדם כתיב הפך ים ליבשה כו' שם נשמחה בו וידוע הקושיא בזה דהפך הוא לשון עבר וא"כ הול"ל שמחנו בו ג"כ ל' עבר ומהו שאמר שם נשמחה שהוא לשון להבא וכן קשה ל' הפסוק זה היום עשה הוי' נגילה ונשמחה בו ולהבין זה יש להקדים פי' וענין מה שכנס"י נק' ציון והענין לפי שכנס"י הם בחי' רושם ואות מבחי' אלקות כמ"ש כי אות היא ביני וביניכם ופי' שהמל' היא אות ביני הוא בחי' אא"ס שהוא הקו וחוט שבאצ"י וביניכם עולמות ביי"ע כי המל' מתלבשת בבי"ע להחיותם וזהו ל' ציון דפירושו רושם וסימן כמו הציבי לך ציונים כו' ובנה אצלו ציון כו' וגם התורה נק' ג"כ בחי' רושם מאלקות כמאמר דורשי רשומות אמרו כו' והענין שהוא עד"מ הרושם שעושים הבנאים בלוח הפנקס שלהם איך לבנות הבנין שמרשימים כל חדרי הבנין ועליותי' על הלוח ועי"ז יוכלו לכוון אח"כ בטוב בבנין והנה אין ערוך כלל רשימות אלו לגבי מעשה הבנין המפואר עצמו ולא ממהותו ואיכותו כלל שהרי הרשימות הם בנייר בעלמא ואעפ"כ כל פרטי הבנין נרשמים בהרושם שהרי לכל חדר וחדר יש רושם בפ"ע משונה מן הרושם שעל חדר הב' כפי ערך שינוי החדר ההוא מחבירו בכמותו ואיכותו למדתו ככה ממש יהי' הרושם שלו בשינוי כמו"כ יובן בענין שנק' התורה רושם וכנ"י נק' רושם דהנה התורה נתלבשה בכמה לבושים וצמצומים והסתרות שנתלבשו בעינים גשמיים אתרוג וסוכה ולולב מד' יסודות גשמיים שנקלחים מקליפת נוגה וטעמי המצות שבהם אינו מושג עתה כלל כי שרשן ומקורן הוא גבוה מאד נעלה למעלה גם מבחי' אצ"י שאפי' באצ"י אינו מתגלה כל ענין המצות רק מעט מזעיר כו' וא"כ הרי הם רק כמו הרושם שבלוח לגבי הבנין כך הוא האתרוג או הסוכה לגבי ענין המכות בהם כמו שהוא למעלה שאין ערוך כלל ממש ביניהם ואעפ"כ האתרוג שעושים בו המצוה הוא רושם ממש לגבי ענין המכוון בו למעלה עד שבו ועל ידו יהי' נשלם ענין המכוון הנ"ל ולא ישלם ענין זה ע"י הסוכה וכן ענין השייך להסוכה לא יהי' נשלם ע"י הלולב ולע"ל יתגלה המכוון שבהם דהיינו בחי' פנימיות רצונו העליון ב"ה שבהם והו"ע שכר מצוה מצוה וע"ז נאמר ולא יכנף עוד מוריך שלא יתלבש עוד בבחי' כנף ולבוש מסתיר דהיינו שיופשטו המצות מבחי' הלבושים והעלמות והסתרות שלהן שהי' מסותרים ומלובשים בעינים גשמיים דהיינו האתרוג והסוכה והלולב הגשמי ויתגלה

הפנימי' שבהן דהיינו המכוון שבהם שהוא למעלה מעלה כנ"ל וכמשל הבנין לגבי הרושם ואז יהי' עיניך רואות את מוריד ועד"ז יובן ג"כ מה שנק' כנס"י ציון ורושם והיינו עד"מ חיל המלך שמלמדים אותם תכסיסי מלחמה איך שיאחזו החרב והחנית וכיוצא שגם אם יאחזו כראוי עדיין אינו כלום מאחר שעדיין לא פעל כלום בזה אלא כשיוצא למלחמה ויאחזו את החרב והחנית כראוי ויהרוג שונאי' אז תצא לאור דרכי הלימוד שלמדוהו לאחוזו החרב והחנית כראוי כדי שיוכל להרוג שונאי' ובלחי אופן זה לא היי' מכיון בהם להרוג אותם ונמצא כל הלימוד הג' רק הבנה לפעול פעולת המלחמה והוא ג"כ עד"מ הרוגםם לגבי אמיתית הבנין דצ"ל וכמו"כ יובן בענין המצות שניתנו לישראל שהם דוקא יקיימו אותם הנה הישראל הם כמשל אנשי החיל שמלמדים אותם תכסיסי מלחמה לנענע הלולב והאתרוג בראוי ולהתעטף בציצית כו' ולהזהר מאכילת חלב ובמזו בפסח כו' דופינו לנצח המלחמה לברר בירורי נוגה ולא הפכא מהחוכא לנהורא כמו ברמ"ח תיבות דק"ש הוא רומ"ה והכוונה בק"ש הוא איך לכיון הרומח להפוך הרע לטוב וכיוצא בזה בכל המצות ועדיין לא פעל כלום רק שמשתדלות זו הוא הכנה על לע"ל שאז יתברר באמת ויהי' אתהפכא חשיכא לנהורא והוא כמו המלחמה בפועל כשמנצחים אותה וזה יוצא לאור כל מה שהשתדלו כנס"י בכל פרטי המצות ומה"ט נק' הישראל ציון שהם עכשיו רק כמו רושם מאמית' הגילוי שיהי' מתורתם ועבודתם לע"ל כמו לימודי תכסיסי המלחמה לגבי עצם ניצוח המלחמה מומר המעתיק לכאורה תמוה מ"ש שעכשיו ע"י התורה ומצות עדיין לא פעל כלום כמשל לימוד תכסיסי המלחמה רק שלע"ל יהי' הפעולה והרי ידוע באמת שע"י כל מצוה ומצוה ממשכי' עכשיו ממש גילוי אא"ס ב"ה באצי' ומתלבש ג"כ בביאע במעשה המצוה שהוא עושה ובידוע דע"י תפילין נמשכי' מוחץ דזו נוע"י סוכה מקיפי' דאימא וביוכ"פ ע"י ה' עינפים והי' תפילות יש למל' ה' עליות ונמשכי' בה הג' דעתיק כו' ומ"כ עלי' זו או ההמשכה הוא עכשיו ממש גם הבירור של קליפת נוגה הוא עכשיו ג"כ שהרי האתרוג שנעשה בו המצוה מתברר עכשיו ממש כשנעשה בו המצות אמנם הענין ההא הנלפע"ד עפמ"ש בלק"א פל"ז והוא שעיקר קליפת נוגה המחי' כל העוה"ז ומלואו אינו מתברר עכשיו רק האתרוג שנעשה בו המצוה לבד או התפילין עצמן אבל שאר כל הדברים שבעוה"ז אין מתבררים עכשיו ועוד שגם האתרוג שנעשה בו המצוה אין ניכר בו שינוי מכמו שהי' וודינו לפי שעכשיו אין הבירור רק בפנימיות אבל עיקר הבירור של חיצוני' העולמות יהי' לעקל אלא שנמשך מן מעשה התומ"צ שלנו עכשיו שעיקר יברר השי"ת את קנ"ל בחיצוני' ממש ג"כ ולכן יהי' אז הגילוי בחיצוני' העולמות ג"כ שלא יסתיר העוה"ז כלל על קדושת השי"ת וז"ש עין בעין יראו כו' שיהי' לע"ל ואז יהי' גילוי המכות שהי' בסדר מעשה המצות ויעשה הקבעה מחול לצדיקים שהו"ע שמחה והתגלות אלקות בגמר ניצוח המלחמה שהוא ית' שמח על שהגיע לתכלית עיקר המכות שלו שהי' מלובש ומוסתר בזמן הגלות וזהו שיראו באצבע ויאמרו הנה אלקינו זה

קוינו לו פי' שאז יגילו וישמחו בגילוי פנימיות רצונו הפשוט מה שהי' נעלם אצלם מקודם רק שקוינו לה.

ב) וזהו הפך ים ליבשה כו' שם נשמחה בו ל' להבא כי בשעת קי"ס הי' גלוי אלקות כידוע שהו"ע שעלמא דאתכסיא הנק' ים נתגלה להיות בבחי' יבשה עלמא דאתגליא אך עכ"ז הוא רק מעין הגלוי שיהי' לנ"ל יהי' גילוי טעמי המצות דובינו שכל מצוה ומצוה יתגלה הטעם ופנימית הרצון עלית שבה וע"כ כמו שעכשיו כל מצוה הוא ענין בפיע כי שביעי של פסח בחי' אחת ולילה ראשונה דפסת בחי' אחרת ועד"ז חג השבועות ענין אחר הוא לגמרי וכן סוכות ענין אחר ועד"ז כל המצות הם בחי' התחלקות גדול שכל אחד ואחד הו"ע מיוחד ומשונה מזולתו כמו שאינו דומה מצה לתפילין ותפילין ללולב וביוכ"פ המצוה להתענות ובשבת להתענג ולאכול כו' ובשבועות מקריבים שתי הלחם שהם חמץ דוקא ובפסח חייבי' עלי' כרת כון כמו"כ ענין השמחה שיהי' מהם לע"ל כשיתגלה פנימיותן מעצמות המאציל יהי' ג"כ בבחי' התחלקות גדול שבחי' השמחה והתענוג שיהי' לעול במצות פסח הוא ענין אחר לגמרי מבחי' שבת לכל מצוה יהי' שמחתה מעין מה שהי' הקיום שלה בפסח מבחי' פסח ושבת מבחי' שבת תד"ז תפילין וציצית כו' והוא כמו שאנו רואין בגשמיות בחוש התענוג שיש בו התחלקות עניני' רבים מיני תענוגים שונים ממש כמו התענוג שבחוש הראי' בדירה נאה וצירורים נאים וכלים נאים ואבנים יקרות הוא מין תענוג אחר מן תענוג שבחוש השמיעה בשמיעות' כלי זמר נאים ביותר ומנגנים נפלאים וכן התענוג שבחוש הטעם ענין אחר הוא כו' עם היות שבכל חוש יש ריבויים מיני תענוגים פרטיים וכהבדל מהות תענוג חוש זה מזולתו כמו"כ יובן עד"מ בתענוג המלקי שיהי' לע"ל שהתענוג ממצות שבת הוא ענין אחר ממש מתענוג דתפילין כשינוי תענוג דראי' משמיעה כף וכמ"ש בס"א ע"פ ואהי' אצלו אמת כו' עיי"ש וכן הצדיקים ישמחו כל אחד לפי השגתו שהי' לו במעשה המצות שעשה כל ימי' שכמו שהמצות הם בבחי' התחלקות כמו"כ אין צדיק דומה להבירו והשמחה והתענוג שיהי' לצדיק זה הוא בשינוי ממהות התענוג והשמחה שיהי' לצדיק אחר ולכן נק' הישראל ציון ובן המצות דהיינו שכל א' מהם הוא רושם מיוחד שאעפוי שהם רק כמו רושם וסימן בעלמא לגבי הגילוי שיהי' לע"ל עכ"ז יש לכל בחי' גילוי אלקות של כל מצוה או של כל צדיק רושם מיוחד וודינו המצוה היא דעכשיו ועב ודת הצדיק הוא כו' וזהו שם נשמחה בו ל' רבים כי יהי' הרבה מיני שמחות דהיינו לכל מצוה שמחה פרטי' ולכל צדיק שמחה פרטי' כי מצות שבת של צדיק זה אין שמחתו כשל צדיק אחר ונמצא יהי' ריבוי רבבות מדרגות בבחי' השמחה לאין קץ ממש והיינו נמי פי' מ"ש זה היום עשה ה' דהנה כל יו"ט ענין מיוחד הוא למעלה בפ"ע כמו בפסח מאירי' מוחי' דאו"א בז"א בבחי' חסד ובשבועות בת"ת כו' וע"כ אומרים זה היום מובדל ומיוחד בהמשכה חדשה מאו"א לז"א הנק' הוי' ולפיכך לע"ל נגילה ונשמחה בו בשמחה מיוחדת פרטיות השייך ליום של היו"ט זה אלא

שעכשיו אינו אלא בחי' עשי' בחי' נה"י ולע"ל יהי' בבחי' התגלות עצמיות הרצון שבה ואז נשמחה בו באמרם הנה אלקינו זה כנ"ל.

אוה"ת שמות ח"ב ע' תעג ואילך

שכו

וזהו ג"כ להחיותינו כהיום הזה שהוא בחי' גילוי כמ"ש הנה אלקינו את וכתוב זה היום עשה ה' דהנה יש בחי' נק' ביום ההוא ויש בחי' נק' לילה וכן בבחי' זה יש בחי' הלילה הזה שמורים כו' ויש בחי' יום זה היום עשה ה' וביוה"כ כתי' כי ביום הזה יכפר עליכם וכתבי' במילה בעצם היום הזה ניכפל אברהם וקודם מ"ת כתי' ביום הזה באו מדבר סיני והענין כי בחי' זה הוא לנוכח כמ"ש זה אלי ואנוהו שהוא בחי' התגלות אלקותו ית' אליו כאלו עיניו רואות אותו שיהי' העולם נחשב כאין נגדו ית' וכמש"ל באריכות ולכן ארז"ל משה נתנבא בזה כו' משא"כ בשאר הנביאים נתנבאו בכ"ה שהוא בחי' יחוד"ת שהוא רק בחי' דמות כו'.

אוה"ת דברים ח"א ע' תיז

שכז

אך הנה י"ל לכאן איך אפשר שיומשך ויבא בחי' העלם המקיף דתענוג העליון המלוכש במצות ששרשה בבחי' סובב הכללי בבע"ג לידי גילוי במקבלים שהן בעלי גבול ותכלית כמו בשמחה ש"מ או בעטרות שע"ג הראש צדיקי' הרי אין ערוך כלל בעלי גבול לגבי בעע"ג כידוע אך הנה זה יובן בהקדמי' מ"ש זה היום עשה הוי' נגילה ונשמחה בו קאי על הקב"ה שנגילה ונשמחה בו ממש כביכול כמובא בשה"ש רבה ס"פ נגילה ונשמחה בך בך בהקב"ה כו' כך בכ"ב אותיות שכתבת לנו בתורה כו' ופי' זה היום עשה הוי' ר"ל מה שנמשך מבחי' הארת התענוג והשמחה העליונה שנשמחה בו בבחי' בבע"ג זאת עשה ה' לנו הגם שנשמות הן בע"ג ותכלית אך מאת ה' היתה זאת ההמשכה מלמעלמ"ט וז"ש זה היום עשה ה' לנו שנגילה ונשמחה בו. והיינו ביוה"כ"פ כי היום קאי על התשו' כמ"ש היום אם בקולו תשמעו ויוה"כ"פ הוא יום התשובה וכמ"ש מזה בד"ה ביום השמע"צ דרה"ש פ"ה ע"ש והיינו שביוה"כ"פ יום התשו' נמשך הכח הזה להיות נגילה ונשמחה בו והענין כי הנה אנו אומרים בסוכות ובשמע"צ זמן שמחתינו ב' מיני שמחה א' שמחה שלמע' והב' שמחה שלמטה של נש"י והענין הוא דהנה בחי' שמחה שלמע' כמ"ש ישמח ה' במעשיו שהוא מקבל שמחה ממעשיו דהיינו מנש"י שבשבילם נמשך כל ההשתל' דאבי"ע לפי שישראל עלו במח' קודם ההשתל' כנודע ועמ"ש מזה בלקו"ת בד"ה ה' לי בעזורי ואמנם עיקר השמחה באה מבחי' המנגד דהיינו כמו היוצא מבית השבי' ששמח מאד וכמו"כ אב שבנו יוצא לחירות חפשי מבית השבי' עושה משתה ושמחה מפני שמקבל תענוג גדול מזה כנודע.

וכך גם בנש"י שנק' בנים כמ"ש כי בנים אתם כו' וביוהכ"פ יוצאי' מבית השבי' מובדלי' מיניקת הסט"א ע"י מחילת וסליחת העוון שכאשר הי' העונות מובדלי' במחיצה של ברזל הי"ז כמו השבי' כמ"ש מלך אסור כו' האם יוצאים לחירות ע"י טהרת עון ביוהכ"פ כמ"ש כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם כו' אזי ממילא נמשך בחי' שמחה ותענוג גדול למעלה בעצמות או"ס בסוכות שאחרי יוהכ"פ והוא הנק' שמחה שלמע' וז"ש זה היום עשה הוי' שנעשה למע' מאת הוי' להיות בו בחי' גילוי שמחה וכו' ועמ"ש מזה בלק"ת בד"ה ביום השמע"צ דרוה"ש פ"ד ומ"ש בד"ה שוש אשיש ספ"ד בפי' תגל נפשי ונמשך גם למעלה למטה מטה בנש"י והוא שמחה הב' שנק' שמחה שלמטה בנש"י אך אין הארת שמחה שלמע' מאיר בנש"י בבחי' א"פ רק בבחי' מקיף והוא ענין סכך דסוכה שזוה"ע וימינו תחבקני כמשיית אבל מ"מ נמשך בהם ממש ואעפ"י שבעוה"ב אין יכולי' לקבל הארה זו רק בבחי' עטרת ע"ג הראש כנ"ל ומה שנהנין מזיו כו' רק הארה בעלמא היינו לפי ששורש ומקור חיי העוה"ב הוא רק מבחי' ממלא כנ"ל אבל ע"י המצות בעוה"ז מתגלה דוקא מבחי' סובב וכמ"ש אשר אנכי מצוך כו' אנכי מי שאנכי בחי' סובב הכללי כו' וע"כ יפה שעה א' בתשומע"ט דוקא מכל חיי העוה"ב כו' ואעפ"י שבעוה"ז הוא בחי' צמצום והסתר היותר אחרון כידוע מ"מ לא יש מניעה מזה כלל בבחי' הארת סובב הכללי כו' משום דקמי' כחשיכה כאורה כו' שאין בחי' הסתר והעלם שנק' חשך מחשיך ומעלים כלל מאחר שנאמר בו אני הוי' לא שניתי כו' כמו קודם השתל' כך הוא אחר השתל' אין עוד מלבדו וכולא קמי' כלא כו' וככה הוא בזמן שמחתינו בסוכות שנמשך הארת מקיף הכללי בבחי' שמחה עליונה וחופף ומקיף ועמ"ש על נש"י סכך דסוכה שנק' צילא דמהימנותא בחי' צל המקיף כידוע ועמ"ש מזה בד"ה להבין ענין הצמצום כו' ומ"ש בד"ה הוי' לי בעזרי ספ"ד בענין כל האזרח בישראל ישבו בסוכות ע"ש וז"ש ישמח ישראל בעושי שמחת הארת המקיף דשמחה עליונה נמשך בחי' שמחה שלמטה להיות ישמח ישראל בעושי מלמטלמ"ע והוא ע"י שמחה שלמע' וזהו בעשי' עדמ"ש בזו' ויקרא דכ"ג ע"ב בפי' איה אלוה עושי וכן נאמר אשר עשה את משה ואת אהרן כו' וכן לע"ל נאמר עין לא ראתה כו' יעשה למחכה לו כו' וזהו שאנו אומרי' וישמחו בך בך דוקא אך מ"ש בשה"ש רבה בך בכ"ב אותיות התורה היינו כמ"ש עוטה אור כשלמה שהתורה היא הממוצע המחבר גילוי או"ס בנשמות כמ"ש בד"ה ועשו להם ציצית.

קיצור. איך אפשר שיומשך בהמקיף בשמחה ש"מ אלא שעז"נ זה היום עשה הוי' היום יוהכ"פ שאזי כמשל בן המלך שיוצא מהשבי' ונתעורר השמחה אצל האב ומזה נמשך השמחה בנש"י להיות נגילה ונשמחה בך ע"י כ"ב אותיות התורה שהוא המחבר כו'.

שכח

זֶה הַיּוֹם עֲשֵׂה ה' פִּי הַגֵּם שֶׁעִיקַר הַתְּלַבְּשׁוֹת הוּא בְּבִרְיָאָה אַךְ עִיקַר הַמְּכוּיִן הוּא בְּשִׁבִיל עֲשֵׂי רַק שֶׁאֵ"א רַק עֵי הַתְּלַבְּשׁוֹ בְּבִרְיָא' מִטַּעַם הַנִּלְ וְעֲשֵׂה נִכְלָל וּמִתְעַלָּה בְּבִרְיָאָה לַכֵּךְ נִקְ' עַל שֵׁם הָעֲשִׂי' וְזֶה זֶה הַיּוֹם עֲשֵׂה כו'.

ביאורי הזהר ח"א ע' תמה

כ"ק אדמו"ר מהורש"ב

שכח

וְעִי' שִׂמְחָה ש"מ נִמְשָׁךְ וּמִתְגַּלָּה בְּפִנְיָמִיּוֹת כִּי הַשִּׂמְחָה שֶׁהוּ"ע הַתְּגַלּוֹת הַנֶּפֶשׁ גּוֹרֵם הַתְּגַלּוֹת הַתְּעוּנֹג הָעֲצָמִי שֶׁבְּמִצּוֹת וְזֶה מִתְגַּלָּה בְּנֶפֶשׁ הָאָדָם הַמְּקִיִּים הַמְּצוּהָ בְּשִׂמְחָה וּבִטּוֹב לִבָּב אַךְ צ"ל הֲלֹא הַנֶּפֶשׁ הוּא נִבְרָא וּמוֹגְבֵל אֵיךְ בִּיכוּלָתוֹ לְהַכִּיל הַתְּעוּנֹג הָעֲצָמִי דְעֲצָמוֹת א"ס הַבִּלְג עוֹנֵן זֶה הַיּוֹם עֲשֵׂה הוּי' נְגִילָה וְנִשְׂמַחָה בּוֹ בּוֹ בְּעֲצָמוֹתוֹ ית' שְׂזָה שֶׁנְּגִילָה וְכִשְׂמַחָה בּוֹ בְּעֲצָמוֹתוֹ ית' עוֹנֵן עֲשֵׂה הוּי' שְׂזָה בִּכְחַ הָא"ס הַכֹּל יִכּוֹל וְכַמִּשׁ מֵאֵת הוּי' הִיתָה זֹאת אַךְ זֶה דוֹקָא עִי' זֶה הַיּוֹם הָאֵי יוֹמָא דְקַגְרִים שֶׁהוּ"ע הַתְּשׁוּבָה דִּיּוֹכ"פ וְכַמּוֹ הַיּוֹם אִם בְּקוּלוֹ תִּשְׁמַעוּ שְׁעִי"ז נְגִילָה וְנִשְׂמַחָה בּוֹ בְּעֲצָמוֹת א"ס כִּי הִנֵּה בְּסוֹכּוֹת אֲנִי אֹמְרִים זְמַן שִׂמְחָתֵנוּ לְשׁוֹן רַבִּים ב' שִׂמְחָתוֹ שִׂמְחָה עֲלִיוֹנָה שֶׁלְּמַעְלָה וְשִׂמְחָה תַּחְתּוֹנָה שֶׁלְּמַטָּה שִׂמְחָה שֶׁלְּמַעְלָה הוּ"ע יִשְׂמַח ה' בְּמַעֲשָׂיו הַיִּינוּ נִשְׂי' שֶׁהֵם תְּכֵלִית הַכּוּוֹנָה שֶׁבְּבִרְיָאָה הָעוֹלָמוֹת וְלִכְּן יֵשׁ מִזֶּה שִׂמְחָה וְתְעוּנֹג כִּי הִרִי אִפִּי' בְּחִיצוֹנִיּוֹת הָעוֹלָמוֹת נֹא' וִירָא כו' אֵת כֹּל אֲשֶׁר עֲשֵׂה וְהִנֵּה טוֹב מֵאֵד וִירָא כו' אֵת הָאוֹר כִּי טוֹב דִּמְפְנֵי שְׂרָאָה כִּי טוֹב הוּא יֵשׁ לוֹ שִׂמְחָה וְתְעוּנֹג מִזֶּה וּמְכַשׁ"כ נִשְׂי' שֶׁהֵם פְּנִימִיּוֹת הַכּוּוֹנָה וְתְכֵלִית הַמְּכוּוֹן מְבִרְיָאָה עוֹלָמְכֶם וְדֹאֵי שִׂישׁ בּוֹזֵה שִׂמְחָה וְתְעוּנֹג.

סה"מ עתר ע' רסא

של

זֶה הַיּוֹם עֲשֵׂה ה' נְגִילָה וְנִשְׂמַחָה בּוֹ, אֲנִי ה' הוֹשִׁיעָה נֹא, אֲנִי ה' הַצְּלִיחָה נֹא, וְהִנֵּה יוֹם הוּא אֹר וְגִילּוֹי וְכַמִּשׁ וִיקְרָא אֱלֹקִים לְאוֹר יוֹם, דְּכָל אֹר וְגִילּוֹי הוּא נִקְ' בְּשֵׁם יוֹם, וְכַדָּאֵי בְּמִדְר' וִיאֲמַר אֱלֹקִים יְהִי אֹר אֱלוֹ מַעֲשֵׂיהֶם שֶׁל צְדִיקִים, דְּמַעֲשֵׂיהֶן שֶׁל צְדִיקִים הֵם תּוֹמַצ' וְבָהֶם וְעַל יָדָם מֵאִיר גִּילּוֹי אֱלֹקוֹת בְּעוֹלָם וּבְשִׁבִיל זֶה נִקְרָא בְּשֵׁם יוֹם. וְבוֹזֵהר אֵיתָא וְיְהִי אֹר דָּא חֲכָמָה, דֵּהֵנָּה חֲכָמָה הוּא רֵאשִׁית הַגִּילּוֹי כְּנוֹדַע, לִכְּן נִקְ' אֹר, וְכָל אֹר וְגִילּוֹי נִקְ' יוֹם. וְהָא דְאֲמַרְז"ל (פְּסַחִים ב' ע"א) קְרִי' רַחֲמָנָא לְנַהוּרָא וּפְקַדִּי' אֲמִצּוֹתָא דִּימְמָא, מִשְׁמַע רְאוּר אֵינוּ יוֹם, הָעֵנִין בּוֹזֵה הוּא דֵּהֵנָּה כִּשְׁם דְּאוֹר וְחֶשֶׁךְ הֵם ב' נִבְרָאִים נִבְדְּלִים זִמ"מ, וְהַיִּינוּ דֵּהֶחֶשֶׁךְ הוּא ג"כ בְּרִיאָה וְאֵינוּ רַק

מניעת האור בלבד, הנה כמו"כ יום ואור הם ג"כ ב' נבראים נבדלים והם חלוקים בענינם ותחומם. וכדאי' בירושלמי (ברכות פ"ה, ה"ו) לאור אמר היום יהי תחומך. ובזה יובן מה שהיום והלילה שבהם הוא תחומי האור והחשך נקראים (תגיגה י"ב ע"א) בשם מדת יום ומדת לילה, והיינו דהאור והחשך הם נבראים נבדלים מהיום והלילה ואינו אלא רק מה שהם נמדדים במדת יום ולילה בלבד. א"כ מובן דיום הוא אור וגילוי. והקריאה אנא ה' הושיעה נא אנא ה' הצליחה נא היא קריאה מן המיצר הדוחק והלחץ. וכמו מי שהוא ר"ל נתון בצרה גדולה של מאסר מלחמה או חולי הוא קורא בעת צרתו אנא ה' הושיעה נא. וכמ"ש אל נא רפא נא לה שהוא תפלה ובקשת תחנונים. והנה אחרי היות זה היום עשה ה' שהוא אור וגילוי של ישועה מהו הקריאה של צער ויסורים אנא ה' הושיעה נא, אנא ה' הצליחה נא. והנה במדרש חזית פ"א א"י א"ר אבין אין אנו יודעים במה לשמוח אם ביום או בהקב"ה בא שלמה ופירש נגילה ושמחה כך בהקב"ה כך ביראתך, כך בתורתך, כך בישועתך, א"ר יצחק כך בעשרים ושתים אותיות שכתבת לנו בתורה ב' תרין כ' עשרין הרי כך. ולכא' אינו מובן מהו אומרו אין אנו יודעים במה לשמוח אם ביום או בהקב"ה הלא זה היום עשה ה' א"כ השמחה הוא בהקב"ה ומהו החידוש דבר מה שבא שלמה ופירש כך בהקב"ה, ומהו העניו דיראה כך ביראתך דוקא והלא גדול העובד מאהבה מהעובד מיראה. ומהו"ע הסדר יראה תורה וישועה.

קיצור. ישאל לסמיכות הענינים דזה היום גו' דיום הוא אור, ואנא ה' גו' שהיא קריאה של צער. ומהו שנסתפקו אם לשמוח ביום או בהקב"ה. ומהו הסדר דיראה תורה וישועה.

.. וזהו אר"י בכ"ב אותיות שנתת לנו בתורה דאותיות התורה הם כלים לעצמות. א"ס ב"ה שזהו נגילה ושמחה כך בכ"ב אותיות שהם המשכת העצמות. א"ר אבין אין אנו יודעים במה לשמוח אם בהיום שהוא גילוי אור אם בהקב"ה שהוא המאור עד שבא שלמה ופי' כך בהקב"ה כך ביראתך כו' בישועתך, דמי שהוא ירא שמים הנה היראת שמים נותנת לו כח ועוז למסור נפשו על התורה ותורה מגינא ומצלא. וזהו זה היום עשה הוי' נגילה ושמחה בו, דיום הוא אור וגילוי שלישועה לעוסקי תורה הוא עשה הוי' הגילוי דשם הוי' למעלה מן הטבע. הנה ביום הזה אנו אומרים אנא ה' הושיעה נא, אנא ה' הצליחה נא לכל העוסקים בתורה, כי יושעו ויצליחו בעבודתם להשלים הכוונה האמיתית להיות ונגלה כבוד הוי' בעולם זה שיהי' מכוון לשבתו ית'.

קיצור. משפט הוא שיהי' כל דבר במקומו. ויבאר שצ"ל משפט בצדקה. שלא יומשך לשאינו ראוי והאינו ראוי יודחה למקומו. יתרץ קושיותיו.

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

שלא

זה היום עשה ה' נגילה ונשמחה בו, ומביא כ"ק מו"ח אדמו"ר בעל הגאולה במאמרו ד"ה זה [שאמרו בחגיגת י"ב תמוז הראשונה (בסעודת הודאה), בשנת תרפ"ח²], דאיתא במדרש³, אמר ר' אבין אין אנו יודעים במה לשמוח אם ביום או בהקב"ה, בא שלמה ופירש⁴ נגילה ונשמחה בכ בהקב"ה, בכ ביראתך, בכ בתורתך, בכ בישועתך⁵. אמר ר' יצחק בכ בעשרים ושתים אותיות שכתבת לנו בתורה, ב' תרין כ' עשרין, הרי בכ. ומדייק בהמאמר, מהו אומרו אין אנו יודעים במה לשמוח אם ביום או בהקב"ה, דמכיון שזה היום עשה ה' [היינו, דגם מעלתו של היום הוא לא מצד עצמו אלא שזה היום עשה ה'], הרי מובן לכאורה שהשמחה צריכה להיות בהקב"ה, ומהו אומרו אין אנו יודעים במה לשמוח אם ביום או בהקב"ה. וגם מה הם ג' הענינים דיראה תורה וישועה. וגם צ"ל המאמר דר' יצחק בכ בעשרים ושתים אותיות כו', הרי בכ בפשטות הוא בכ בהקב"ה, ולמה מפרש בכ בעשרים ושתים אותיות.

ב) והנה ביאור מעלת היום (ועד שיש קס"ד לשמוח בהיום) הוא⁶, כי היום שבו נעשה נס' הוא יום נעלה. ושני ענינים בזה. דהיום שבו נעשה נס הוא יום זכאי מצד עצמו (גם מקודם), שלכן נעשה בו נס, כי מגלגלין זכות ליום זכאי⁷. ועוד דע"י הנס שהי' בו, נעשה יום זכאי ויום סגולה וכו' (עוד יותר מכמו שהי' לפני זה). ולא עוד אלא שביום זה עצמו עיקר העילוי הוא בהזמן הפרטי (יום או לילה) שבו נעשה הנס. כדאיתא במדרש⁸ בשעה שאתה עושה לנו נסים ביום אנו

(1) תהלים קיח, כד.

(2) ולאחרי עשרים שנה – בשנת תש"ח – ציוה בעל הגאולה להדפיס את המאמר (בהוספת קיצורים וכו') בקונטרס חג הגאולה י"ב-י"ג תמוז ה'תש"ח (סה"מ ה'תש"ח ע' 239 ואילך). ולאח"ז נדפס גם בסה"מ ה'תרפ"ח ע' קנג ואילך.

(3) שהש"ר פ"א, ד (קרוב לסופו).

(4) שה"ש א, ד.

(5) כ"ה בהמאמר דבעל הגאולה. ולגירסתנו במדרש הסדר הוא: בישועתך בתורתך ביראתך. ואולי גם בהמאמר הכוונה להסדר מסופו לראשו. וראה בסוף המאמר דבעל הגאולה. וראה גם לקמן סעיף ט.

(6) ראה ע"ז פירוש מהרז"ו לשהש"ר שם.

(7) להעיר, דפסוק זה היום גו' בא בהמשך למ"ש לפני זה היא נפלאת בעינינו. ובמצודת דוד שם "שלא יורה עליו הטבע".

(8) תענית כט, א. ולהעיר, שכי"ה בנוגע ל"ב תמוז – שגם מקודם הי' יום זכאי, ובקשר לבעל הגאולה

יום ההולדת שלו.

(9) ב"ר פ"ו, ב – הובא גם בפירוש מהרז"ו לשהש"ר שם.

(10) שופטים ה, א.

אומרים לפניך שירה ביום (ותשר דבורה וברק בן אבינועם ביום וגו'¹⁰), ובשעה שאתה עושה לנו נסים בלילה אנו אומרים לפניך שירה בלילה (השיר יהי' לכם כליל התקדש חגי'¹¹).

יש לומר, דהחילוק בהזמן שבו נעשה הנס, יום או לילה, הוא בהתאם לדרגת ואופן הנס, אם הנס באופן של אור וגילוי (יום) או שהוא באופן דהעלם (לילה). ועפ"ז יומתק גם זה שהנס הוא באופן של יום, אור וגילוי¹².

ג) **וביאור** הענין (השייכות דהזמן שבו נעשה הנס להנס) יובן בהקדים הידוע דנס הוא מלשון הרמה¹³. דע"י הנס נעשה הרמה ועלי' בהטבע¹⁴. וזהו מה שאומרים ברוך שעשה לי נס במקום הזה¹⁵, דגם המקום שהוא גבול וטבע מתעלה בהבל"ג דהנס שלמעלה מהטבע. ומזה מובן שעד"ז הוא בנוגע לזמן שנעשה בו הנס, וכמו שאומרים בברכת הנסים (דחנוכה ודפורים) שעשה נסים לאבותינו בימים ההם בזמן הזה.

ד) **וביאור** הענין בפרטיות יותר, הנה ידוע¹⁶ דבנסים יש (בכללות) שני סוגים. נסים שלמעלה מהטבע [כהנסים שהיו ביצי"מ, הפיכת מים לדם וכו'] ועד להנס דקי"ס שנהפך ים ליבשה], ונסים המלוכשים בדרכי הטבע. ובהם גופא ישנם שני אופנים. שלבושי הטבע הם באופן שניכר בהם שהם רק לבוש להנס שמתלבש בהם. כהנסים דחנוכה ופורים (ועד"ז הנסים של הגאולה די"ט כסלו¹⁷ ודי"ב תמוז), דעם היותם מלוכשים בדרכי הטבע, מ"מ הי' ניכר בגילוי (ועד שראו כל אפסי ארץ¹⁸) הנס שבהם¹⁹. ושלבושי הטבע מעלימים ומסתירים על הנס

(11) ישע"י ל, כט.

(12) ראה מגילה כ, ב דזה היום עשה ה' קאי (לא רק על המעלע, אלא גם) על יום (בניגוד ללילה). וראה בהמאמר דבעל הגאולה בתחלתו (בענין זה היום עשה ה') דיום הוא אור וגילוי.

(13) פרש"י יתרו כ, יז.

(14) סידור עם דא"ח מד, סע"ב. פירוש המלות לאדמו"ר האמצעי פקל"ט. אוה"ת בשלח ע' תרסה.

(15) ברכות נד, א. רמב"ם הל' ברכות פ"ה ה"ט. טושו"ע א"ח סרי"ח. סדר ברכת הנהנין לאדה"ו רפי"ג.

וראה שערי תשובה ח"א (שער התשובה) פכ"ג (יד, ג ואילך). שער האמונה פט"ו* (כט, ב).

(16) ראה סה"מ תקס"ח ח"א ע' שע ואילך (נוסחא שני). ביאור"ז להצ"צ ח"א ע' שטז ואילך. ובארוכה –

שער האמונה שם פט"ו ואילך. ובכ"מ.

(17) להעיר ממה שאמר אדה"ו בחג הגאולה י"ט כסלו תק"ס: "ברוך שעשה נסים לאבותינו הבעש"ט

ורבינו הרב המגיד, בימים ההם פורים וחנוכה, בזמן הזה י"ט כסלו" (לקו"ד כרך א כא, א. הוספות לאוה"ת חנוכה כרך ה תתריד, א).

(18) ולהעיר ממש"א אדה"ו בנוגע לגאולת י"ט כסלו: "הפלה ה' והגדיל לעשות בארץ כו' אשר נתגדל

ונתקדש ברבים ובפרט בעיני כל השרים וכל העמים כו' אשר גם בעיניהם יפלא הדבר הפלא ופלא כו'" (אגרות קודש שלו סי' לח. וש"נ).

(19) ראה תו"א מג"א ק, א. אוה"ת אחרי ע' תקסד. ביאור"ז שם ע' שיז. ובכ"מ.

שמלוּבש בהם. ועד שלפּעמים הם מעלימים ומסתירים לגמרי, שאין ניכר כלל שהוא נס, אין בעל הנס מכיר בנסו²⁰.

ה) **והנה** ידוע²¹, דשרש הטבע הוא משם אלקים (אלקים בגימטריא הטבע²²), דבכללות הוא אור הממלא שמתלבש בעולמות לפי ערכם, ושרש הנסים הוא משם הוי', דבכללות הוא אור הסובב שלמעלה מעולמות. ומזה מובן, דהנסים שאינם מלוּבשים בטבע, שרש המשכתם הוא מהגילוי דהוי' עצמו, שלמעלה מהתלבשות בשם אלקים, והנסים המלוּבשים בטבע שרש המשכתם הוא²³ מהגילוי דשם הוי' כמו שמתלבש בשם אלקים²⁴.

ויוּבן זה עד"מ בכח הרצון שבאדם (דרצון הוא משל על אור הסובב), שיש בו ב' מדריגות. רצון שלמעלה מטעם, ורצון שמתלבש בטעם. ובזה גופא (ברצון המלוּבש בטעם) שני אופנים²⁵. דעם היותו מלוּבש בטעם, ניכר בו בגילוי שבעיקרו הוא רצון (שלמעלה מטעם). ושהרצון מטה את השכל באופן שהשכל עצמו נעשה כפי הרצון, ונרגש בו דזה שהוא סובר כן הוא (לא מצד הטיית הרצון אלא) מצד השכל²⁶. ועד"ז הוא בנמשל, בגילוי אור הסובב, שיש בו דוגמת ג' דרגות הנ"ל, שהם שרש ג' הסוגים בנסים, נס שלמעלה מהטבע לגמרי, נס המלוּבש בטבע באופן שניכר הנס שבו, ונס המלוּבש בטבע באופן שהטבע מסתיר הנס שבו.

ו) **והנה** זה שנס הוא מלשון הרמה, שע"י הנס נעשה הרמה ועלי' בהטבע, הוא בעיקר בהנסים המלוּבשים בטבע²⁷. שבהנסים שלמעלה מהטבע, הגילוי דשם הוי' שלמעלה מהטבע הוא באופן שהטבע (הנמשך משם אלקים) בטל ע"י

(20) נדה לא, א.

(21) ראה סידור ופיה"מ שם. סד"ה החודש תרס"ו. סה"מ תרע"ח ע' פט.
(22) פרדס שער יב (שער התיבות) פ"ב. ר"ח שער התשובה פ"ו ד"ה והמרגיל (קכא, ב). וראה שם שער האהבה ספ"א ד"ה וכדי להבין (נב, ד). של"ה פט, א (דאיתא בזהר): קפט, א (ומרמוז בזהר): שח, ב. שו"ת חכם צבי סי"ח. שער היחוד והאמונה רפ"ו.

(23) ראה פיה"מ שם פק"מ (צד, ד).

(24) והגם דגם התהוות הנבראים (כפי טבעם) הוא לא משם אלקים עצמו אלא מהארת שם הוי' שבשם אלקים – יש לומר, דבנסים המלוּבשים בטבע, גם כשלבושי הטבע מסתירים לגמרי, הגילוי דשם הוי' הוא באופן נעלה יותר. שלכן הם נסים (אלא שאין מכירים בהם). וראה לקמן בפנים שהוא דוגמת שהרצון מטה את השכל באופן שנרגש בו שהוא סובר כן מצד עצמו – אף שבאמת אין לזה מקום בשכל, והוא רק מצד הרצון.

(25) ראה עד"ז לקו"ש ח"ח ע' 5.

(26) ועד"ז שוחד, דהגם שזה שסובר כן הוא מפני שהרצון מטה את השכל (ולא מצד השכל עצמו), נרגש אצלו שהשכל מצד עצמו מחייב כן (כדמוכח מזה שהשוחד יעוור).

(27) ולכאורה יש לומר, דהרמת הטבע הוא גם בהנסים דאין בעל הנס מכיר בנסו. ואזרבא, כיון דזה שנסים אלו הם מוסתרים הוא מפני שהטבע עצמו נעשה כן (כנ"ל סוף סיעף ה) – הרי הרמת הטבע שבהם הוא עוד יותר.

הגילוי, שידוד מערכות הטבע, וענין נס מלשון הרמה שהגילוי דשם הוי' הוא באופן שהטבע (שנמשך משם אלקים) מתעלה בהאור דשם הוי', הוא (בעיקר) בהנסים המלובשים בטבע. אלא שאעפ"כ, מזה שגם הנסים שאינם מלובשים בטבע נקראים בשם נס מלשון הרמה, מובן, שגם ע"י נסים אלו נעשה הרמה ועל"י בהטבע. דכיון²⁸ ששידוד הטבע שע"י הנס הוא רק בפרט אחד ולא בכללות הדבר [כהנס דקריעת ים סוף, שהשינוי (שידוד הטבע) הי' רק בזה שהמים נצבו כמו נד וכחומה²⁹, אבל עצם חומר המים נשאר כמו שהי' מקודם³⁰], נמצא, שגם בנסים אלה, הגילוי דשם הוי' הוא בהתלבשות בהטבע של כללות הדבר שנעשה בו הנס, ועי"ז נעשה בו הרמה ועל"י³¹.

ז) וזהו אומרו אין אנו יודעים במה לשמוח אם ביום או בהקב"ה, דבכל נס יש שני הענינים דיום ודהקב"ה. דהרמת הטבע שע"י הנס הוא יום. וכנ"ל (סעיף ב' וג') דע"י הנס נעשה הרמה ועל"י בהזמן (היום) שבו נעשה הנס. והנס עצמו, שענינו הוא למעלה מהטבע, שרש המשכתו הוא מאוא"ס שלמעלה מעולמות (אור הסובב) כמו שמאיר ומתגלה בעולם³² באופן דסובב ומקיף, הקדוש ברוך הוא. וכמבואר בכ"מ³³ דזה שקוראים אותו ית' בשם הקדוש ברוך הוא, קאי על עצמות אוא"ס שקדוש ומובדל מעולמות כמו שהוא נמשך (ברוך מלשון המשכה) בעולמות באופן דסובב ומקיף. ואין אנו יודעים במה לשמוח אם ביום או בהקב"ה, כי בכל אחד מהם יש מעלה שאינה בהשני. דבדרגת האור, הנס עצמו (הענין דשידוד הטבע) הוא נעלה הרבה יותר מהרמת הטבע שע"י הנס. דהנס עצמו (שידוד הטבע) הוא הגילוי דאור הסובב שלמעלה מעולמות, משא"כ הרמת הטבע שע"י הנס הוא הגילוי דאור הסובב כמו שמתלבש בעולמות. אבל בהגילוי,

28) ראה בארוכה ד"ה נתת ליראיך ה'תשי"ב [לעיל ע' ו' ואילן]. וראה עד"ז סה"מ תרע"ח ע' פט. בפיה"מ פקל"ט דגם ביטול הטבע הו"ע של הרמת ועליית הטבע. אבל בשה"מ תרע"ח שם מבואר כפננים.

29) לשון אדה"ז בשעהייה"א פ"ב. וראה לקו"ש ח"ו ע' 90 הערה 27.

30) שגם הנס דקריעת ים סוף הוא יש מיש ולא יש מאין (ראה שעהייה"א שם).

31) להעיר מפרש"י עה"פ חוקת כא, ח 'ולפי שהוא גבוה. . קוראו נס". היינו, דב"נס" שני ענינים: שהוא עצמו גבוה ומרומם, ונס מלשון הרמה, שעל ידו נעשה הרמה בענין שני. ועפ"ז יש לומר, דזה שהנסים שאינם מלובשים בטבע נקראים בשם נס הוא (בעיקר) מפני שהם עצמם הם גבוהים (אלא שיש בהם גם הענין דנס מלשון) הרמה, הרמת הטבע). וראה סה"מ תרע"ח ע' פט "נס הוא ל' רוממות. . גילוי בחי' רוממות הא"ס שלמעלה מהטבע. . ולכן בהנס מתבטל הטבע", ולאח"ז מוסיף עוד ענין "נס שהוא ל' רוממות היינו רוממות הטבע".

32) דמאור הסובב עצמו, כמו שהוא למעלה מהתגלות בעולם אפילו לא באופן דמקיף ("קדוש" שלמעלה מ"ברוך") אין שייך גם הענין דשידוד וביטול הטבע.

33) לקו"ת זוריע כב, ג. וראה שם כד, א דזה שהמתיבתא דרקייעא זכו להגילוי דקב"ה אמר טהור הוא שהשיגו "רק גילוי הרצון" כי הגילוי דקב"ה הוא בחי' מקיף וסובב. ומזה מובן, שגם ההמשכה (ענין "ברוך") דהקב"ה הוא שנמשך באופן דמקיף, כמו שהוא קדוש ומובדל.

הענין דהרמת הטבע הוא נעלה יותר. דבהנס עצמו, הגילוי דאור הסובב, אין לאדם השגה בזה. שלכן נק' הנסים בשם נפלאות, דפלא הוא שאינו מושג בשכל. ולא עוד, אלא שכשאדם רואה דבר פלא הוא משתומם על זה, דהשתוממות הו"ע הביטול³⁴. וכמבואר בכ"מ³⁵ בענין ארבעה שצריכים להודות³⁶, דהודאה (על הנס) הו"ע הביטול. דכמו שבעולם, ענין הנס הוא שהטבע מתבטל [דכיון שהנס בא מהגילוי דעצמות אוא"ס שלמעלה מהעולמות, שהעולם אינו יכול לקבלו, נעשה עי"ז ביטול הטבע דעולם], עד"ז הוא בנוגע להאדם, דעי"י הנס הוא בא להודאה וביטול. משא"כ הענין דהרמת הטבע, שהגילוי דשם הוי' שלמעלה מהטבע נתלבש בהטבע גופא, על זה כתיב³⁷ דעו כי הוי' הוא אלקים, ידיעה והשגה. וכיון ששמחה היא בבינה דוקא, משא"כ בחכמה שלמעלה מהשגה אין שייך שמחה³⁸ [אף שגם החכמה היא שכל, אלא שהיא נקודה כללית ואינה בהתיישבות. דמזה מובן במכ"ש בנוגע לפלא שלמעלה מהשכל], לכן יש קס"ד לשמוח ביום. ויש להוסיף, דיום הוא אור וגילוי (כמבואר בארוכה בהמאמר דבעל הגאולה בתחלתו). וזהו לשמוח ביום, דהטעם על הקס"ד לשמוח בהיום שנעשה בו הנס (הענין דהרמת הטבע) הוא, כי ענין זה הוא יום, אור וגילוי (שבא בידיעה והשגה).

ח) **ובא** שלמה ופירש נגילה ונשמחה בך בהקב"ה בך ביראתך כו', דפירוש בך בהקב"ה (שפירש שלמה) הוא בהקב"ה עצמו שלמעלה גם מסובב. וכמבואר בכ"מ³⁹ דפירוש בך הוא בך בעצמותך. דהחידוש של שלמה (החכם מכל אדם⁴⁰) הוא דשרש הנסים הוא מהעצמות. דזה שהגילוי דשם הוי' שלמעלה מהטבע נתלבש בשם אלקים בגימטריא הטבע (דענין זה הוא בכל הנסים, גם בהנסים שלמעלה מהטבע, כנ"ל סעיף ו), וגם לאחרי התלבשותו בטבע ניכר בגילוי (גם בהנסים המלובשים בטבע, כהנסים דחנוכה ופורים) שהוא נס (הגילוי דשם הוי') שלמעלה מהטבע, הוא בכח העצמות שמחבר ומאחד שני הפכים.

וזהו הקשר דשני הפירושים בנגילה ונשמחה בך, בך בהקב"ה (כפירוש המדרש) ובך בעצמותך, כי החיבור והיחוד דקדוש וברוך (סובב וממלא) הוא בכח העצמות. וכיון שהפסוק נגילה ונשמחה בך מובא במדרש בהמשך לשתי הסברות

(34) המשך תער"ב ח"ב ע' תתצד. ובכ"מ.

(35) סידור (עם דא"ח) מד, ד. פיה"מ ס"פ קלט.

(36) ברכות נד, ב (במשנה). רמב"ם הל' ברכות פ"י ה"ח. טושו"ע או"ח ר"ס ריט. סדר ברכת הנהנין

לאדה"ז פ"ג ס"ב.

(37) תהלים ק, ג. וראה פיה"מ שם פק"מ (צב, ד).

(38) לקו"ת צו יא, ג ואילך. פיה"מ פקמ"ח (צח, סע"א ואילך). ובארוכה – ד"ה שמח תשמח תרנ"ז

בתחלתו.

(39) ראה בהמאמר דבעל הגאולה בסופו. אוה"ת דרושים לסוכות ע' אתשפ. סה"מ היתשי"א ע' 94.

בהנסמן להלן הערה 54.

(40) ראה מלכים-א ה, יא.

(בענין השמחה בהנסים), אם לשמוח בהקב"ה (בהנס עצמו שנמשך מאור הסובב) או לשמוח בהיום (מהתלבשות הסובב בממלא, שע"ז מתלבש הנס בטבע), והחידוש שלמה הוא שהשמחה צריכה להיות כך בעצמותך שמחבר שני העניינים, לכן אומר כך בהקדוש ברוך הוא (ולא כך בעצמותך), כי כח העצמות שמתגלה בנסים הוא בזה שמאחד ב' הבחינות דקדוש וברוך.

ט) וממשיך במדרש כך ביראתך כך בתורתך כך בישועתך, דהמשכת העצמות היא ע"י היראה. וכמבואר בכ"מ⁴¹ החילוק בין אהבה ליראה, דע"י האהבה, כיון שהיא מציאות והתפשטות, מגיעים בהגילויים דאוא"ס (התפשטות), ודוקא ע"י היראה שהיא ביטול, ועד ביטול שמצד עצם הנשמה, מגיעים בהעצמות. אבל, זה שע"י היראה מגיעים בהעצמות, הוא בהעלם, ובכדי שיהי' גילוי העצמות הוא ע"י התורה, תורה אור⁴². דהגם שהביטול דיראה הוא מצד עצם הנשמה, דשרש הנשמות הוא למעלה משרש התורה⁴³, הרי הגילוי דכל ענין (גם דשרש הנשמות כמו שהם מושרשים בהעצמות) הוא ע"י התורה.

י"ש להוסיף, דמכיון שאסתכל באורייתא וברא עלמא⁴⁴, כל ההמשכות שבעולם הם ע"י התורה. ושני העניינים דלמעלה מהטבע (בל"ג) ודטבע (גבול) שבעולם, נמשכים משני העניינים דבל"ג וגבול שבתורה. וכמבואר בכ"מ⁴⁵ עה"פ⁴⁶ עוטה אור כשלמה, שגליא דתורה (השלמה דתורה) היא במדידה והגבלה, ופנימיות התורה (האור דתורה) הוא בלי גבול. וע"י היחוד דשני העניינים בתורה, שהגליא והפנימיות הם תורה אחת, ובפרט ע"י עסק התורה באופן שבלמוד הנגלה נרגש אצלו בגילוי הפנימיות דתורה (הנפלאות שבתורה), ע"ז נמשך בעולם החיבור דלמעלה מהטבע עם הטבע, ובאופן שגם בהטבע יהי' נרגש בגילוי הנפלאות שלמעלה מהטבע.

וזוהו כך ביראתך כך בתורתך כך בישועתך, שבתחילה צ"ל ביראתך שע"ז ממשיכים את העצמות, ולאח"ז בתורתך (תורה אור) שע"ז נעשה גילוי העצמות, ומזה נמשך להיות כך בישועתך, דהגם שהיו במצב שהזקקו לישועה, וגם לאח"ז (כיון שנמצאים עדיין בגלות), הישועה היא בלבושי הטבע, מ"מ ניכר בה בגילוי, ובאופן דראו כל אפסי ארץ, שהוא נס גלוי שלמעלה מהטבע.

41) קונטרס העבודה פ"ג (ע' 18).

42) משלי ו, כג.

43) ראה ד"ה או ישיר תרס"ה (סה"מ תרס"ה ע' קיט ואילך). עטר"ת (סה"מ עטר"ת ע' רח ואילך). היש"ת

פ"ג (סה"מ היש"ת ע' 61 ואילך). ובכ"מ.

44) זח"ב קסא, א-ב.

45) המשך תער"ב ח"א ספ"ח. סה"מ היש"ת ע' 67. ועוד.

46) תהלים קד, ב.

וממשיך במדרש, אמר ר' יצחק⁴⁷ כך בעשרים ושתים אותיות שכתבת לנו בתורה, דזה שע"י התורה נמשכת הישועה באופן הנ"ל הוא בעיקר באותיות התורה. ושני ענינים בזה. כי החיבור דלמעלה מהטבע עם הטבע הוא בכח העצמות (כנ"ל), ואותיות התורה הם כלים להמשכת העצמות (כמבואר בהמאמר דבעל הגאולה). והחיות של כאו"א מישראל הוא ע"י שיש לו אות בתורה⁴⁸, ולכן, בכדי שיהי' נגילה ונשמחה כך (דענין השמחה היא גילוי החיות עד לגילוי פנימיות החיות⁴⁹), הוא ע"י אותיות התורה, שמהם נמשך חיות לכ"א מישראל.

(ו) והנה ידוע⁵⁰ ששמחה פורצת גדר. ומובן, שהגדרים שנפרצים ע"י השמחה הם רק הגדרים של אותה הבחינה שבה היא השמחה. ולכן, כאשר השמחה בהנסים היא מצד הגילויים דממלא וסוכב (יום והקב"ה), שהם בגדר ידיעה (אין אנו יודעים), נשארים עדיין הגדרים שישנם בהבחינות שלמעלה מידיעה. משא"כ ע"י השמחה דנגילה ונשמחה כך בעצמותך, נעשה פורץ, פריצת כל הגדרים. ועי"ז מיתוסף עוד יותר בהחיבור דלמעלה מהטבע עם הטבע שנעשה ע"י גילוי העצמות.

וזהו זה היום עשה ה' נגילה ונשמחה בו, דע"י השמחה בזה היום (באופן דנגילה ונשמחה כך), מיתוסף עוד יותר בהגאולה, שהיא באופן נעלה עוד יותר מכמו שהיתה בפעם הראשונה (כפי שנמשכה מלמעלה, לפני השמחה). וכיון שבהגאולה די"ב תמוז נגאלו כאו"א מישראל, גם אלו אשר בשם ישראל (רק) יכונה⁵¹, לכן, גם ההוספה בהגאולה בכל שנה, שנעשית ע"י שמחת הגאולה, היא נמשכת לכאו"א מישראל, להגאל מכל הענינים המונעים ומעכבים לתומ"צ. וע"פ הידוע שכל הגאולות שייכות זל"ז כי כולם גאולה נקראות⁵², יש לומר, דע"י השמחה בחגיגת הגאולה, תהי' הוספה גם בגאולה העתידה, שם נשמחה בו⁵³, בו בעצמותו⁵⁴, בביאת משיח צדקנו, בקרוב ממש.

סה"מ מלוקט ח"ג ע' ריא⁵⁵

(47) ולהעיר דיצחק הוא שמו (השני) של בעל הגאולה.

(48) ראה מאמרי אדהאמ"צ דברים ח"ג ע' תשעט. וש"נ.

(49) ראה לקו"ת שלח מא, א.

(50) ראה המשך שמח תשמח תרנ"ז ס"ע 49 (סה"מ תרנ"ז ע' רכד) ואילך. ועוד.

(51) ל' כ"ק מו"ח אדמו"ר בעל הגאולה במכתבו לחגיגת י"ב י"ג תמוז בפעם הראשונה – ט"ו סיון

תרפ"ח (נדפס בסה"מ תרפ"ח ע' קמו ואילך. ה'תש"ח ע' 263 ואילך. אגרות-יקודש שלו ח"ב ע' פ ואילך).

(52) ראה פרש"י ד"ה אתחלתא דגאולה – מגילה יז, ב.

(53) תהלים סו, ו. וקאי על הגאולה העתידה – ראה שער האמונה רפנ"ב. שם ספנ"ו. ובכ"מ.

(54) ראה תו"א בשלח סז, סע"ב. שער האמונה ספנ"ו. מאמרי אדמו"ר האמצעי ויקרא ח"א ע' שפד.

אוה"ת דרושים לסוכות ע' א'תשס. ובכ"מ.

(55) ד"ה זה היום עשה ה' (י"ב תמוז) תשל"ח.

שלב

ועי"ז נהי' אספרה אל חוק, דקאי על משיח צדקנו (כנ"ל), אני היום ילידתיך, דיום זה הוא היום שעליו נאמרי' זה היום עשה ה' נגילה ונשמחה בו כמבואר בהדרושים², היינו נגילה ונשמחה בו בעצמו ע"י כ"ב אותיות התורה, כמשנ"ת בהדרושים שלפנ"ז³.

ד"ה כי מראש צורים תשל"ח⁴

(1) תהלים קיח, כד.

(2) ביאור"ז להצ"צ שם ריש ע' תתקצט.

(3) ד"ה זה היום די"ב תמוז ש.ז. [תשל"ח] (לעיל סעיף שלא).

(4) בלתי מוגה – סה"מ במדבר ח"ב ריש ע' רנד.

שלג

ויהי רצון אז מען זאל זען נפלאות הוי', בעיני בשר, מען זאל אנערקענען אז ניט כחי ועוצם ידי נאר יד הוי' עשתה זאת, און זה היום עשה ה' נגילה ונשמחה בו און ווי חסידות טייטשט בו בעצמותו.

וואס דאס קומט ע"י בירור בדבר הוי' זו הלכה, ובהסכם כל הנאספים, וואס אכל בי עשרה שכינתא שריא ובפרט אז דא זיינען פאראן כמה וכמה עשירות מישראל,

און בשעת מען זאגט אויף דעם אמן, ווערט כפי' אמת ואמונה, אז כל הנ"ל וועט זיין בדרכי נועם ובדרכי שלום, און מען וועט וויסן אז יד הוי' עשתה זאת,

און דאס אלעס וועט זיין א הכנה צו דער גאולה האמיתית והשלימה דורך משיח צדקנו וואס יבנה ביהמ"ק במקומו, ושם נעשה לפניך כמצות רצונך וכמבואר הענין בכ"מ ובפרט בהמשך וככה...

משיחות שבת חוהמ"ס תשל"ד (שיחוי"ק ח"א עמ' 68)

שלד

שמחה בכמה אופנים

א. איתא במדרש¹ "אמר רבי אבין אין אנו יודעין במה לשמוח, אם ביום אם בהקב"ה, בא שלמה ופירש² נגילה ונשמחה בך בהקב"ה, בך ביראתך, בך בתורתך, בך בישועתך³. אמר רבי יצחק בך בכ"ב אותיות שכתבת לנו בתורה, ב"ת שנים כ"ף עשרים, הרי בך".

כ"ק מו"ח אדמו"ר שואל בזה⁴: (א) מהי שאלת המדרש "אין אנו יודעין במה לשמוח, אם ביום אם בהקב"ה", הרי כתוב במפורש בפסוק שכל מעלת "היום" אינה מצד עצמה, אלא מצד ש"עשה הוי", ופשיטא שהשמחה צריכה להיות בהקב"ה?

(ב) מהו ענינם של "בך ביראתך, בך בתורתך, בך בישועתך"?

(ג) למה הוזקק רבי יצחק לומר "בך – בכ"ב אותיות כו", מה חסר לפי הפשט הלשון ש"בך" הוא הקב"ה?

ב. והביאור בזה, המעלה שיש ביום עצמו⁵ (שיש קס"ד לשמוח בו), נובעת מב' ענינים: (א) יום שנבחר להיעשות בו נס⁶, מגלה שהוא יום זכאי מצד עצמו (גם בלי נס), "מגלגלין זכות ליום זכאי"⁷. (ב) ע"י שנעשה בו נס, הוא מתעלה להיות יום זכאי ויום סגולה וכו' יותר מכפי שה' לפני זה. ולא עוד אלא שביום זה עצמו עיקר העילוי הוא בהזמן הפרטי (יום או לילה) שבו נעשה הנס. כדאיתא במדרש⁸ "בשעה שאתה עושה לנו נסים ביום, אנו אומרים לפניך שירה ביום (ותשר דבורה וברק בן אבינועם ביום וגו'")⁹, ובשעה שאתה עושה לנו נסים בלילה אנו אומרים לפניך שירה בלילה ("השיר יהיה לכם כליל התקדש חג"¹⁰).

(1) שהש"ר פ"א, ד (קרוב לסופו – לא).

(2) שה"ש א, ד "הביאני המלך חדריו נגילה ונשמחה בך".

(3) כך הוא הסדר בסה"מ תש"ח ע' 239, אולם במדרש שלפנינו הסדר הוא "בישועתך, בתורתך, ביראתך". ואולי גם הביאור במאמר הוא לפי המדרש שלפנינו, אלא שמתחיל מהסוף להתחלה.

(4) ד"ה זה היום עשה הוי' ה'תש"ח (סה"מ שם. וכ"ה בסה"מ תרפ"ח ע' קנג ואילך).

(5) ראה עדי"ו בפירוש מהרז"ו לשהש"ר שם.

(6) להעיר, שהפסוק "זה היום גו'" בא בהמשך למ"ש לפני זה "היא נפלאות בעינינו", ובמצו"ד פירש

"שלא יורה עליו הטבע".

(7) תענית כט, א.

(8) ב"ר פ"ו, ב (הובא גם בפירוש מהרז"ו לשהש"ר שם).

(9) שופטים ה, א.

(10) ישע"י ל, כט.

וי"ל שהחילוק בהזמן שבו נעשה הנס (יום או לילה) הוא בהתאם לדרגת ואופן הנס, אם הנס הוא באופן של אור וגילוי, אזי הוא נעשה ביום¹¹, ואם הוא באופן של העלם, הוא נעשה בלילה.

וביאור הענין, ידוע שנס הוא מלשון הרמה¹², שע"י הנס נעשה הרמה ועל"י בהטבע¹³. ולכן אומרים¹⁴ "ברוך שעשה לי נס במקום הזה", כי גם המקום שהוא גבול וטבע מתעלה בהבלי גבול של הנס שלמעלה מהטבע. ועד"ז הוא בנוגע לזמן שנעשה בו הנס, שהוא ג"כ מתעלה בהבלי גבול, וכמו שאומרים בברכת הנסים (דחנוכה ופורים) "שעשה נסים לאבותינו בימים ההם בזמן הזה".

ג. ובפרטיות יותר, ידוע¹⁵ שבנסים יש ב' סוגים: א) נסים שלמעלה מהטבע (כמו יציאת מצרים, קריעת ים סוף). ב) נסים המלוכשים בדרכי הטבע. ובזה גופא יש ב' אופנים: א) שניכר בהם שהם רק לבוש לנס שהתלבש בהם (כמו הנסים דחנוכה ופורים וי"ט כסלו¹⁶ וי"ב תמוז), שלמרות התלבשותם בדרכי הטבע ניכר בגילוי (ועד ש"ראו כל אפסי הארץ"¹⁷) הנס שבהם¹⁸. ב) שלבושי הטבע מעלימים ומסתירים על הנס שמלוכש בהם. ועד שלפעמים אין ניכר כלל שזהו נס, "אין בעל הנס מכיר בנסו"¹⁹.

והנה ידוע²⁰ ששורש הטבע הוא משם "אלקים" ("אלקים" בגימטריא הטבע²¹), והוא מקור לאור הממלא כל עלמין, ושורש הנסים הוא משם "הוי", והוא מקור לאור הסובב כל עלמין שלמעלה מעולמות. ומזה מובן, שהנסים שאינם מתלבשים

11 ראה מגילה כ, כ ד"ז היום עשה הוי" קאי לא רק על המעת לעת, אלא גם על יום (בניגוד ללילה). וראה בהמאמר דתש"ח בענין "זה היום עשה הוי" דיום הוא אור וגילוי.

12 פרש"י יתרו כ, יז.

13 סידור עם דא"ח מד, סע"ב. פירוש המלות לאדמו"ר האמצעי פקל"ט. אוה"ת בשלח ע' תרסה.

14 ברכת נד, א. רמב"ם הל' ברכות פ"י ה"ט. טושו"ע או"ח סרי"ח. סדר ברכת הנהנין לאדה"ז רפ"ג.

וראה שער תשובה ח"א (שער התשובה) פכ"ג (יד, ג ואילך). שער האמונה פט"ז (כט, ב).

15 ראה סה"מ תקס"ח ח"ה ע' שע ואילך (נוסחא שני). ביאוה"ז להצ"צ ח"א ע' שטז ואילך. ובארוכה בשער האמונה שם.

16 להעיר ממה שאמר אדה"ז בחג הגאולה תק"ס: "ברוך שעשה נסים לאבותינו הבעש"ט ורבינו הרב המגיד, בימים ההם פורים וחנוכה, בזמן הזה י"ט כסלו" (לקו"ד כרך א כא, א. הוספות לאוה"ת חנוכה כרך ה תריד, א).

17 ראה אג"ק אדמוה"ז ח"א סי' לח. וש"נ.

18 ראה תו"א מג"א ק, א. אוה"ת אחרי ע' תקסד. ביאוה"ז שם ע' שיז. ובכ"מ.

19 נדה לא, א.

20 ראה סידור ופיה"מ שם. סד"ה החודש תרס"ו. סה"מ תרע"ח ע' פט.

21 פרדס שער יב (שער הנתבות) פ"ב. ר"ח שער התשובה פ"ז ד"ה והמרגיל (קכא, ב). וראה שם שער אהבה ספ"א ד"ה וכדי להבין (נב, ד). ש"ל"ה פט, א (דאיתא בזהר): קפט, א (ומרומו בזהר): שח, ב. שו"ת חכם צבי סי"ח. שעהוה"א רפ"ו.

בטבע, שורש המשכתם הוא מגילוי שם "הוי" (שלמעלה מהתלבשות בשם "אלקים"), והנסים המתלבשים בטבע שורש המשכתם הוא²² מהגילוי דשם "הוי" כפי שמתלבש בשם "אלקים"²³.

והמשל ע"ז מנפש האדם הוא מכח הרצון, שיש בו ג' מדריגות²⁴: א) רצון שלמעלה מטעם. ב) רצון שמתלבש בטעם וניכר בו שהוא רצון שלמעלה מטעם. ג) רצון שמטה את השכל באופן שהשכל עצמו נעשה כפי הרצון, ונרגש בו דזה שהוא סובר כן הוא אינו מצד הטיית הרצון, אלא מצד השכל²⁵.

ועד"ז הוא בנמשל, בגילוי אור הסובב, שיש בו ג' מדריגות הנ"ל: א) נס שלמעלה מהטבע לגמרי. ב) נס המלוּבש בטבע וניכר בו שהוא נס. ג) נס המלוּבש בטבע באופן שאין ניכר הנס שבו.

ד. והנה זה שע"י נס נעשה הרמה ועלי' בטבע, הוא בעיקר בנס המלוּבש בטבע²⁶, שעל ידו מתעלה הטבע באור דשם "הוי". משא"כ בנס שלמעלה מהטבע, שהגילוי דשם "הוי" פועל בו שידוד המערכות אי אפשר לומר שעל ידו נעשה הרמה ועלי' בטבע. אולם מכיון שגם נס שלמעלה מהטבע נקרא נס והרמה, צריך לומר שגם על ידו נעשה הרמה ועלי' בטבע, והוא שכללות הגילוי שלו הוא בדרכי הטבע²⁷, ושידוד מערכות הטבע נעשה רק בפרט אחד (כמו בנס של קריעת ים סוף, ששידוד מערכות הטבע הי' רק בזה שהמים "ניצבו כמו נד וחומה"²⁸, אבל לא חדלו להיות מים טבעיים²⁹).

(22) ראה פיה"מ שם פק"מ (צד, ד).

(23) ואף שגם התהוות הנבראים (כפי טבעם) הוא לא משם "אלקים" עצמו, אלא מהארת שם "הוי" בשם "אלקים", י"ל דבנסים המלוּבשים בטבע, גם כשלוּבשי הטבע מסתירים לגמרי, הגילוי דשם "הוי" הוא באופן נעלה יותר. שלכן נקראים נסים (אלא שאין מכירים בהם). וראה לקמן בפנים (ס"ה?) שהוא בדוגמת רצון שמטה את השכל באופן שנרגש בו שהוא סובר כן מצד עצמו – אף שבאמת אין לזה מקום בשכל, והוא רק מצד הרצון.

(24) ראה עד"ז לקו"ש ח"ח ע' 5.

(25) ועד"ז ענין השוחד שמעורר עיני חכמים, שהטעם שהדיין סובר כן הוא מפני שהרצון מטה את השכל (ולא מצד השכל עצמו), נרגש אצלו שהשכל מצד עצמו מחייב כן.

(26) וי"ל שהרמת הטבע היא גם בנס ש"אין בעל הנס מכיר בנסו", ואדרבה, כיון שנסים אלו הם מוסתרים זה מורה שנס חדר והרים אותם עד כדי כך שהטבע עצמו נעשה כן.

(27) ראה ד"ה נתת ליראיך ה'תשי"ב. ועד"ז בסה"מ תרע"ח ע' פט.

(28) לשון אדה"ז בשעיהו"א פ"ב. וראה לקו"ש ח"ו ע' 90 הערה 27.

(29) שהרי גם הנס דקי"ס הוא יש מיש ולא יש מאין (שעיהו"א שם).

וא"כ נמצא שבכל נס יש ב' ענינים: א) ענין הגילוי שבנס שנעשה ב"יום" – הרמה ועלי' בזמן. ב) והנס עצמו שמגלה את "הקב"ה" – כפי שהוא למעלה מהטבע³⁰ (כמבואר בכ"מ³¹ ש"קדוש" – קאי על עצמות אוא"ס שקדוש ומובדל מעולמות, גם כשהוא "ברוך הוא" – שנמשך בעולמות באופן סובב ומקיף).

ה. ועפ"ז יש לבאר את שאלת המדרש "אין אנו יודעין במה לשמוח, אם ביום אם בהקב"ה": כי מכיון שבכל אחד מהם יש מעלה שאינה בשני, "אין אנו יודעין במה לשמוח". המעלה שיש "ביום", היא שנעשה בו הרמה ועלי' באופן שיש לאדם הבנה והשגה בזה (וע"ז כתיב³² "דעו (ידיעה והשגה) כי הוי' הוא אלקים"). ובפרט שכללות ענין השמחה היא מחמת ענין הגילוי (בינה דוקא³³), והרי "היום" ענינו אור וגילוי. והמעלה שיש "בהקב"ה" היא שע"י הנס מתגלה אוא"ס שלמעלה מהעולמות (שגורם לביטול המציאות).

עד ש"בא שלמה ("החכם מכל אדם"³⁴) ופירש נגילה ושמחה בך בהקב"ה": הפירוש "הקב"ה" אינו רק גילוי אור הסובב כל עלמין, אלא עצמות אוא"ס שלמעלה מסובב³⁵. שדוקא בכוחו לחבר ב' המעלות של "יום" ו"הקב"ה", היינו, שביחד עם הרמה והגילוי בטבע באופן שיש להאדם הכרה בזה, יאיר גילוי שלמעלה מעולמות, שגורם ביטול המציאות.

שהרי באמת בכל נס, ובכלל זה גם נס המלוּבש בטבע, יש גילוי שם "הוי'" שלמעלה מהטבע, שהוא מתלבש בטבע, שם "אלקים", ואעפ"כ ניכר בו שהוא נס למעלה מהטבע.

ו. וממשיך המדרש "'בך ביראתך, בך בתורתך, בך בישועתך": שהאופן להמשיך את עצמות אוא"ס ("בך בהקב"ה") הוא ע"י הסדר של יראה, תורה, ישועה.

30) שהרי את המאור עצמו, שהוא למעלה מהתגלות בעולם אפילו באופן מקיף, אין שייך גם הענין שידוד וביטול הטבע.

31) לקר'ת זוריע כב, ג. וראה שם כד, א דזה שהמתיבתא דרקייע זכו להגילוי דקוב"ה אמר טהור הוא שהשיגו "רק גילוי הרצון", כי הגילוי דקוב"ה הוא בחי' מקיף וסובב. ומזה מובן, שגם ההמשכה (הענין ד"ברוך") הוא שנמשך באופן מקיף, כמו שהוא קדוש ומובדל.

32) תהלים ק, ג. וראה פיה"מ שם פק"מ (צב, ד).

33) לקר'ת צו יא, ג ואילך. פיה"מ פקמ"ח (צח, סע"א). סה"מ שמח תשמח שם.

34) מלכים-א ה, יא.

35) ראה אוה"ת דרושים לסוכות ע' א'תשס. סה"מ ה'תש"א ע' 94. וסה"מ תש"ח ותרפ"ח שם.

"בך ביראתך" – היא עבודה של ביטול המציאות ועד לביטול שמצד עצם הנשמה, ועל ידה מגיעים בהעצמות לא כפי שהוא בהתפשטות כי אם כפי שהוא לעצמו (כמבואר במ"א³⁶ שבאהבה נרגש מציאות והתפשטות האדם, ועל ידה מגיעים בגילויים דאוא"ס, משא"כ ע"י יראה מגיעים בהעצמות).

"בך בתורתך" – הוא גילוי העצמות ע"י התורה, שהרי התורה מגלה את עצמותו ית', "תורה אור"³⁷. ובפרט שכל ההמשכות והגילויים בעולם תלויים בתורה³⁸, כמאמר³⁹ "אסתכל באורייתא וברא עלמא". ובפרטיות יותר⁴⁰, השורש להנהגת העולם באופן שלמעלה ממדידה והגבלה היא נגלה דתורה, והשורש להנהגת העולם באופן שלמעלה ממדידה והגבלה היא פנימיות התורה, וע"י שמגלים שנגלה ופנימיות הם תורה אחת, היינו, שבעסק התורה בנגלה נרגש הגילוי דפנימיות התורה, נעשה חיבור בין הגבול והבלי גבול, טבע ולמעלה מהטבע.

"בך בישועתך" – שמהנ"ל נמשך ישועה בעולם, וניכר בה שגם כשהיא מתלבשת בטבע העולם היא נס שלמעלה מהטבע באופן של "ראו כל אפסי ארץ".

וממשיך המדרש "אמר רבי יצחק בך בכ"ב אותיות שכתבת לנו בתורה כו"⁴¹: כי זה שע"י התורה נמשך ישועה באופן הנ"ל הוא בעיקר ע"י אותיות התורה, שענינם להיות (לא רק גילוי עצמות, כמו הנסים, אלא) כלים להמשכת העצמות. ועוד זאת, ידוע שהחיות של כאו"א מישראל היא ע"י שיש לו אות בתורה⁴², ולכן בכדי שיהי' הגילוי ד"נגילה ונשמחה בך", צריך את אותיות התורה, שמהם נמשך החיות לכאו"א מישראל.

ז. עפ"י הידוע⁴² ש"שמחה פורצת גדר", מובן, שפריצת הגדרים שע"י השמחה, הם רק הגדרים של אותה בחינה שבה היא השמחה. ולכן כאשר השמחה היא מצד הגילויים דמלא וסובב ("יום" ו"הקב"ה"), שהם בגדר ידיעה ("אין אנו יודעין"), נשארים עדיין הגדרים שישנם בהבחינות שלמעלה מידיעה. משא"כ ע"י השמחה ד"נגילה ונשמחה בך – בעצמותך", נעשה פורץ, פריצת כל הגדרים. ועי"ז מתוסף עוד יותר בהחיבור דלמעלה מהטבע עם הטבע שנעשה ע"י גילוי העצמות⁴³.

תהלות מנחם עה"פ

(36) קונטרס העבודה פ"ג (ע' 18).

(37) משלי ו, כג.

(38) ראה סה"מ תרס"ה ע' קיט ואילך. עטר"ת ע' רח ואילך. ה'ש"ת ע' 61 ואילך. ובכ"מ.

(39) זח"ב קסא, א.ב.

(40) ראה המשך תער"ב ח"א ספ"ח. סה"מ ה'ש"ת ע' 67. ועוד.

(41) ראה מאמרי אדהמ"צ דברים ח"ג ע' תשע"ט. וש"נ.

(42) ראה סה"מ תרנ"ז ע' רכד ואילך. וש"נ.

(43) מד"ה זה היום עשה הוי' ה'תשל"ח (סה"מ מלוקט ג ע' ריא)

קי"ח, כה – אנא ה' הושיעה נא אנא ה' הצליחה נא

כ"ק אדמו"ר הצ"צ

שלה

ויהי ה' את יוסף ויהי איש מצליח ענין הצלחה נזכר באליעזר עבד אברהם והאיש משתאה כו' והצליח ה' את דרכו ונז' שם כן כמה פעמים וכן כן יהי' דברי אשר יצא מפי כו' והצליח אשר שלחתי וזהו אנא ה' הצליחה נא ובעסק התורה נאמר ביהושע סי' א' כי אז תצליח את דרכיך וכן בתלים רמ"א' א' והי' כעץ שתול כו' וכל אשר יעורה יצליח וע' בזהר וישב קפ"ט א' ואפ"ל כי הצלחה הוא ענין מזל כמו שקורין איש מוצלח בר מזל גליק בלע"ז ויסוד נק' מזלזא וזהו בחי' יוסף וכן משמע הענין בזהר שם תחלת דקפ"א וכולא בגין ההוא מזלזא דנגיד ונפיק ואתחבר בההוא דרגא לאשתלמא ביה כו' וע"ד כולא במזלזא תליא כו' בני חיי ומזוני כו' במזלזא תליא והנה מזלזא הוא הכתר וידוע ג"כ ששרש היסוד נמשך מהכתר ע"ד אל עליון כו' קונה הכל כמ"ש בביאור ע"פ אלה מסעי וביאור ע"פ חגרה בעוז מתניה וזהו ויהי ה' את יוסף ר"ל ביוסף שהוא יסוד נמשך אור הכתר ולכן ויהי איש מצליח כו' ולכן נז' הצלחה גבי כי כאשר ירד הגשם כו' והרוח כו' כן כו' והצליח כו' כי הגשם זהו ירידת מ"ד שנמשך ע"י יסוד ועוד יובן זה עדמ"ש מדוע דרך רשעים צלחה והענין כי הם מקבלים מבחי' כמה ארך אפים לפניו כו' שלמעלה מהצמצומים כמ"ש בת"א בד"ה בשלח פרעה משא"כ בחי' יעקב שמקבל ע"פ החכמה שיש בה דין כו' אך ע"י עסק התורה והמצות אשר אם לעוברי רצונו כך לעושי רצונו עאכ"ו שיומשך מפנימי' א"א לכן כי אז תצליח את דרכיך כו' וזהו אנא ה' הצליחה נא ששורש ההצלחה ממזלזא מא"א שמשם בא השפע במהירות בלי עיכובים ודינים כמ"ש בלק"ת פ' קרח ע"פ ויגמול שקדים שזהו ענין ברכת כהנים ומבקשים שיהי' גלוי זה בקדושה האלקית וז"ש ביוסף ויהי איש מצליח ובתלים סי' מ"ח ה' והדרך צלח רכב על דבר אמת.

אוה"ת בראשית ח"ב ע' רעח

קי"ח, כו – ברוך הבא בשם ה' ברכנוכם מבית ה'

כ"ק אדמו"ר הזקן

שלו

והנה למעלה מבריאות עולמות הוא קו מדות מל' אחת מצלעותיו הוא בחי' כח אשר ממנו נמשך כח הפועל בנפעל בכל נברא להחיותו לכ"א כפי ענינו בחי' ביי"ג צמצומי' וכן הוא בהתחלקות הזמן כי יש ע'שנ' כו' וזהו ברוך הבא בשם ה' כי כל ר"ח נמשך הארה חדשה ומתחלק לשלשים יום וזהו ראשי חדשים וכן שנה ע"ד כולל נתחלק ליי"ב גבולי אלכסון שהוא י"ב המשכות הארת אלהות כמו בנפש י"ב שבטים כו' וכל מה שאנו רואים יום ולילה הכל ממדת מלכותו ית' פנימית מלכות וד"ל והנה כל העולם בחי' כח הפעול בנפעל ממש נק' בשם אלהים אדני אבל מדת מלכותו נק' בשם הוי' ע"ש הי' והוה ויהי' פי' שכל הכחות ומה שעתידי להיות הוא הכל בכח במדת מלכותו שבאצי' ששם הוא חד כו' כמו למשל שבכח הנפש הוא לדבר מה שעתידי לדבר כל השנה כולה כו' וזהו יחוד קוב"ה ושכינתו כי מלכותו ית' נק' קוב"ה בחי' קדוש ומובדל כו' ונק' יחוד וא"ו בה' אדני בהוי' כי כל העולמות כולם הם נק' ענפין מתפרדין וצריך לחברם כו' למדת מלכותו בחי' אדון כל הארץ.

מאמרי אדה"ז ענינים ע' תמו

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

שלו

הפתיחה המיוחדת דברוך הבא בשם ה' קשורה עם בואם של כו"כ יהודים ממקומות רחוקים או ממקומות קרובים כדי להמצא כולם יחד במקום קדוש זה, שנשיא דורנו עשה ממנו בית גדול – שמגדלין בו תורה ומגדלין בו תפלה...

אע"פ שכללות הענין דברוך הבא בשם ה' הוא ידוע ומפורסם לכל ובלשון חז"ל כבר מילתי' אמורה אעפ"כ ישנו ענין מיוחד באמירת ופירסום הדבר ע"י האדם דוקא כהמשך לשון הכתוב ברכנוכם מבית ה' היינו נוסף על הענין דברוך הבא בשם ה' מצד עצמו ישנו גם הענין דברכנוכם מבית ה' הנפעל ע"י האדם באופן דקב שלו אע"פ שברכה זו עצמה היא מבית ה'. ובפרט ע"פ המבואר בכ"מ שקלא דאורייתא וצלוחא דסליק ובקע כו' סלקין עמה עד אורא דרקיע דלעילא כו' עלי' למעלה מעלה ולאחרי ההעלאה למעלה מעלה הרי זה נמשך ומתגלה למטה מטה פועל ישועות בקרב הארץ ועד"ז מובן בנוגע לעניננו שע"י הדיבור

בתורה אודות הענין ד ברוך הבא בשם ה' נמשך ומתגלה ענין זה למטה מטה באופן דפועל ישועות בקרב הארץ. וזהו גם כללות ענין הברכה ברוך הבא גו' המשכה ממקור הברכות עד למטה מטה בקרב הארץ.

ובפרט כאשר מקשרים זאת עם התוועדות הנערכת במקום שמגדלין בו תורה ומגדלין בו תפלה וכן ענין הצדקה. נוסף על הצדקה הרוחנית עי"ז שמגדלין תורה ותפלה כי מגדלין פירושו לא רק באיכות אלא גם בכמות היינו שמוסיפים ומצרפים עוד יהודים לתורה ולתפלה שזהו ענין הצדקה ברוחניות ועי"ז נוסף עילוי בענין התפלה ובענין התורה. ועד כדי כך ששלימות התורה נפעלת עי"י שלימות העם כאשר ישנם ששים ריבוא מישראל שאז נפעלת הברכה וההמשכה דחכם הרזים דקאי על המשכת בחי' רזין שבתורה למטה מטה בקרב הארץ.

כאמור לעיל הרי הפתיחה דברוך הבא בשם ה' עצמה היא פתיחה בדבר מלכות מאחר שזהו פסוק בתורה שבכתב ונוסף לזה ישנם כו"כ ביאורים בענין זה בתורה שבע"פ במדרשי חז"ל וכו' כדלקמן.

ברוך – מלשת ברכה והמשכה. וברכה זו קשורה עם בחי' הוי' ברוך הבא בשם הוי' – ה' הוה ויהי' כאחד היינו למרות החילוקים דעבר הוה ועתיד נכללים כולם כאחד בתיבה אחת הוי'.

ברוך הבא בשם הוי' – שם הוי' ענין השם מורה על ההמשכה והגילוי למטה מטה ובלשון חז"ל הלך הקב"ה מהלך ת"ק שנה לקנות לו שם היינו שענין השם קשור עם כללות ההליכה וההמשכה מלמעלה למטה מהלך ת"ק שנה שבין הרקיע לארץ...

ועפ"ז מובן גודל העילוי דברוך הבא בשם הוי' דמספר ת"ק הקשור עם ענין השם לא רק עם י"ה בדוגמת הענין דואתחנן בגימטריא תקט"ו שזהו הציורף דת"ק עם י"ה (ט"ו) אלא גם עם ו"ה ובאופן ששניהם י"ה ו"ה נעשים לשם אחד הוי' שם העצם שם המיוחד ושם המפורש.

משיחת ערב ר"ה תשמ"ג (התוועדות ח"ד ע' 2280 ואילך)

שלח

במנהג ישראל פותחין בברכה בלשון הכתוב המפורסם והמקובל ברוך הבא בשם ה' ברכנוכם מבית ה'.

אשר בברכה זו מודגשים שני ענינים – קודם כל אומרים ברוך הבא לשון יחיד ומיד אח"כ ברכנוכם לשון רבים – דבר המלמד אותנו שלמרות שהיחיד

בבואו הוא עדיין יחיד מ"מ הוא הופך מיד לחלק מן הרבים. וע"פ הכלל הידוע מלשון הכתוב כפטיש יפוצץ סלע מתחלק לכמה ניצוצות מובן שיש ללמוד מלשון זה כמה וכמה רמזים. הפירוש בפסוק זה בנוגע לעניננו הוא כנ"ל שכאשר יהודי יחיד מגיע לכנס של רבים על מנת להתכלל ולהתאחד אתם, הרי היות שבמקום שרצונו של אדם שם הוא נמצא הנה תיכף בבואו הוא הופך לחלק מן הצבור ולכן ברכנום לשון רבים. ועובדה זו שהיחיד נכלל בציבור עד שנעשית כאן מציאות של ציבור מוסיפה גם במהותה ובאיכותה של הברכה שכן ברכת הרבים יש בה מעלה מיוחדת כמבואר בהלכה, בספרי מוסר ובספרי חסידות וקבלה.

וראי' מוכחת לדבר מדיני ברכת המזון שהיא הברכה היתידה שהיא מן התורה לכל הדעות (משא"כ ברכת התורה שיש מחלוקת כדבר) כמ"ש ואכלת ושבעת וברכת שישנה מעלה כברכת המזון של שלשה לגבי אחד ובעשרה לגבי שלשה ולדעת ריה"ג יש מעלה מיוחדת באלף ובריבוא וכו'. ודוגמא לדבר בתורה בגמרא ברכות מבואר שהגם שאפילו יחיד העוסק בתורה שכינה עמו שנאמר בכל המקום אשר אזכיר את שמי אבוא אליך וברכתך מ"מ יש מעלה בשנים ובשלשה ועד לעשרה שאז קדמא שכינה ואתיא.

... הרי יחד עם העוברת שברוך הבא בשם ה' לשון יחיד בא מיד ההמשך ברכנום בשם ה' לשון רבים שמן היחידים נעשית מציאות של רבים ועד שכולם יחד באים לידי מסקנא אחת ויחידה.

שהרי רואים אנו שבשעה שאומות העולם מתאספים וכל אחד מהם יש לו פניות משלו הרי אפילו כאשר מגיעים לידי החלטה והסכם וכו' אין כל בטחון שכרגע שלאח"ז לא יופר ההסכם (כפי שרואים בכלל ובפרט בתקופה האחרונה) משא"כ בישראל – אם הדבר מובן או לא – המציאות היא שהיות שנשמתם עיקר מבלי להתחשב ברצונם שהרי זוהי מציאותם האמיתית של כל בני ישראל הרי הנשמה גוברת ומגיעים סוף סוף לידי מצב של אחדות רעים – החלטה אחת ויחידה.

ואם הדברים אמורים במשך כל זמן שיהי' עאכו"כ בעשרת ימי תשובה כאשר דרשו ה' בהמצאו קראוהו בהיותו קרוב ואז נחשב כל יחיד כציבור ובבית שמגדלין בו תורה ותפלה כנ"ל. בודאי שמגיעים לדעה אחת ויתירה מזו הדעה האחת יש בה גם את זכות הרבים ולכן יש בהחלטה זו הצלחה מיוחדת כמבואר בארוכה בקונטרס החלצו במעלת החלטות ופעולות הרבים על פעולות היחיד.

...ויהי רצון שיקויים בפשטות הפסוק ברוך הבא בשם הוי' ברכנום מבית ה' – וברכה זו כוללת גם את האפשרות לקיים את שימוש הקב"ה בשלימות, שלימות הניתנת דוקא כאשר כל צרכי הגוף הם על מילואם כדברי הרמב"ם שאין האדם

יכול לעבוד את ה' כאשר גופו רעב או צמא וכו'.

וכל זה מוסיף עוד יותר בכתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה שניתנה לכאור"א מישראל שהרי ועמך כולם צדיקים והגמרא אומרת במס' ר"ה שאחד מן הספרים שנפתחים בר"ה הוא ספרן של צדיקים גמורים הנכתבים ונחתמים לאלתר לחיים טובים.

משיחת ו' תשרי תשד"מ (התוועדות ח"א עמ' 95 ואילך)

שלט

והנה בענין דפותחין בברכה גופא קדימה לברכה בלשון הכתוב ברוך הבא בשם ה' ברכנוכם מבית ה':

וכמדובר פעם אודות דיוק לשון הכתוב שההתחלה היא בלשון יחיד ברוך הבא והסיום בלשון רבים ברכנוכם גו':

כאשר יחיד בא (הבא) ומצטרף לרבים יכול לחשוב מכיון שנמצאים כאן רבים מישראל א"כ במה נחשב אני בתור יחיד?! הנה על זה אומרים לו ברוך הבא למרות היותך יחיד הנה גם בבואך למקום שבו נמצאים רבים קיימת מציאותך בתור יחיד, ולא עוד אלא שישנה ברכה מיוחדת עבורך ברוך הבא. וענין זה מודגש במארז"ל לפיכך נברא אדם יחידי כו' כדי שידעו כל הדורות שכל מי שמוצאו מאדם הראשון דקאי לא רק על בני" אתה בחרתנו מכל העמים כי אם על כל צאצאיו של אדם הראשון גם בני נח הוא עולם מלא. כל בעלי חיים שנבראו בששת ימי בראשית נבראו לכתחילה זכר ונקבה מלבד האדם שנברא יחידי ורק אח"כ נבראה האשה זכר ונקבה ברא אותם כדי שימלאו את שליחותם במילואה.

ולכאורה אינו מובן מכיון שבורא העולם הוא תכלית השלימות, מדוע לא ברא את האדם באופן שיהי' ראוי מיד למילוי תפקידו ושליחותו זכר ונקבה ביחד כפי שנבראו כל שאר בעלי חיים!?

והמענה לזה – כדי להורות ולהודיע לכל בני האדם עד סוף כל הדורות שכל אדם הוא עולם מלא בדוגמת אדם הראשון שממנו נברא מילואו של עולם. כאשר האדם מביט סביבו ורואה עולם מלא שישנם בו ריבוי מופלג של ברואים הן מסוג הדומם הן מסוג הצומח הן מסוג החי והן מסוג המדבר הרי בראותו את קטנותו ביחס לכל הבריאה כולה יכול ליפול ברוחו ולחשוב מה אני ומה חיי כלשון הידועת מה אנו מה חיינו כו'.

הנה על זה באה ההוראה הנלמדת מהעובדה שנברא האדם יחידי – שכל

אחד ואחד הוא עולם מלא היינו לא רק עולם שלם אלא גם עולם מלא ממולא בכל הענינים הדרושים לקיום העולם באופן דלשכת יצרה. ולכן כאשר היחיד מגיע למקום שבו נמצאים רבים לא בטלה חשיבותו בתור יחיד, להיותו עולם מלא. ולא עוד אלא שישנה ברכה מיוחדת עבורו ברוך הבא, אומרים לו ליחיד שכאשר יעשה את כל התלוי בו הנה לא זו בלבד שיקויים בו יגעת ומצאת, אלא עוד זאת שיהי' אצלו ענין של ברכה המשכת הברכה ממקור ושורש כל הברכות שלא לפי ערך עבודתו ויגיעתו.

ומסיים ברכנוכם גו' בלשון רבים:

כאשר היחיד בא ומצטרף לרבים מיעוט רבים שנים ועאכו"כ רבים כפשוטו אזי נפעלת אצלו גם מעלת וזכות וברכת הציבור היינו שמלבד מילוי שליחותו בתור יחיד ממלא הוא את שליחותו בתור חלק ממציאות הציבור שאז הרי לא זו בלבד שנקל יותר למלא את שליחותו הפרטית אלא עוד זאת נוספת שליחות מיוחדת שרק הציבור יכול למלא אותה, מציאות שנעשית אמנם מכמה יחידים שהצטרפו יחדיו כאיש אחד בלב אחד עבור מטה ותכלית אחת אבל אעפ"כ זהו מציאות חדשה לגמרי.

וזהו תוכן הפתיחה ברוך הבא גו' ברכנוכם גו' שמציאותו של היחיד (הבא) קיימת בכל התוקף עד להמשכת ברכה ממקור הברכות כו' וביחד עם זה ישנו גם העילוי דברכת הציבור ברכנוכם לשון רבים.

והנה המשכת ברכה זו היא ברוך הבא בשם ה' ברכנוכם מכית ה':

לכאורה יכולים לשאול מניין נלקחת הוודאות לומר באופן גלוי ובריש גלוי ולהבטיח ליחיד ברוך הבא גו' ברכנוכם!?

והמענה לזה – בשם ה' מבית ה': אמירה זו ברוך הבא גו' אינה אמירתו של האדם כי אם מה שאומר את דבריו של הקב"ה שצוה לברך ולומר זאת כאשר פוגשים יהודי ובפרט כאשר הפגישה היא כדי לקבל החלטות טובות בנוגע למילוי רצון ה'.

ומדייק בכתוב בשם הוי' מבית הוי' שם הוי' דוקא:

הפירוש דשם הוי' הוא כמבואר בשו"ע או"ח בתחלתו בפירוש השמות הי' הוה ויהי' כאחד וכן הוי' מלשון מהוה. ובלשון הרמב"ם בהתחלת ספר היד ספר של הלכות הלכות פסוקות המובנים בפשטות לקטן ולגדול יסוד היסודות ועמוד החכמות לידי שיש שם מצוי ראשון וכל הנמצאים משמים וארץ ומה

שביניהם לא נמצאו אלא מאמיתת המצאו, היינו שמציאותם של כל הנמצאים שבעולם היא לא ממזל ברקיע ח"ו מלאך או שרף וכיו"ב כי אם מאמיתת המצאו.

ובלשון אדמו"ר הזקן באגה"ק סימן כ"ף מהותו ועצמותו של המאציל ב"ה שמציאותו הוא מעצמותו ואינו עלוה מאיזה עילה שקדמה לו ח"ו הוא לבדו בכחו ויכלתו לברוא יש מאין ואפס המוחלט ממש בלי שום עילה וסיבה אחרת קודמת ליש הזה, שהרי מציאותם של האב והאם, הגרעין שממנו יצמח האילן וכיו"ב אינה אלא בבחינת ממוצע ושליח שעל ידם נעשית הבריאה מאין ליש ע"י מהותו ועצמותו של המאציל ב"ה אמיתת המצאו. ובעניננו הברכה ברוך הבא גו' ברכנוכם, הן הברכה בתור יחיד והן הברכה בתור חלק מהציבור כולו נמשכת משם הוי' דוקא ברוך הבא בשם הוי' ברכנוכם מבית הוי' והרי מובן בפשטות גודל העילוי בברכה שנמשכת משם הוי'.

ומדייק בכתוב ברכנוכם מבית ה':

כאשר מתאספים בהתוועדות כדי להחליט החלטות טובות הרי הכוונה שהחלטות אלו יבואו לידי מעשה בפועל ולא שישארו במחשבה בלבד.

ולכאורה יכולים לשאול מכיון שהעיקר היא הנשמה כנ"ל ומצד הנשמה יש לו כבר את ההחלטה בכל התוקף א"כ מהו איפוא הצורך והנחיצות שהחלטות אלו יבואו לידי מעשה בפועל?!

ובפרט ממשכים לטעון שרחמנא לבא בעי, ומכיון שכן הרי מספיקה העובדה שיש לו לב יהודי לב שמרגיש חמימות וחיות בעניניו של הקב"ה וא"כ לא נוגע כל כך – טוען הוא – שהדברים יבואו לידי קיום מצוות מעשיות בפועל ממש!

הנה על זה אומרים לו שהמשכת הברכה דברוך הבא גו' ברכנוכם קשורה עם בית ה':

בית ה' – בפשוטו של מקרא – קאי על בית המקדש, ולאחרי חורבן ביהמ"ק קאי גם על בית כנסת ובית מדרש הנקראים בשם מקדש מעט.

והנה בית המקדש ועד"ז בית כנסת ובית מדרש צריך להיות בנין גשמי דוקא שעשוי מאבנים ועפר ועצים גשמיים זהב וכסף ונחושת גשמיים כמבואר בארוכה בפסוקי תנ"ך ומאמרי חז"ל ודוקא שם נפעל הענין דהשראת השכינה ושכנתו בתוכם.

כלומר למרות שמלבד בית המקדש הגשמי ישנם שמים ושמי השמים ואדרבה שמים ושמי השמים היו עוד לפני שנבנה ביהמ"ק הגשמי אבל אעפ"כ שמים ושמי

השמים לא יכלכלוך כי אם הבית הזה ביהמ"ק שבעוה"ז הגשמי דוקא עליו נאמר ושכנתי בתוכם.

ומבית המקדש נמשך אור הקדושה בכל העולם כולו, היינו שביהמ"ק הוא הנקודה האמצעית דמציאות העולם אבן שתי' שממנו הושתת העולם שזהו המקום דקדש הקדשים ומשם אורה יוצאה לכל העולם כולות שלכן נעשו בביהמ"ק חלוני שקופים אטומים, צרים מבפנים ורחבים מבחוץ, כדי שמהם ועל ידם יצא האור מביהמ"ק לעולם כולו.

ומזה מובן גם בנוגע לבית כנסת ובית מדרש מקדש מעט מעין ודוגמא לביהמ"ק שתפקידו להיות מקור ומרכז לכל עניני קדושה היינו שמשם יקח יהודי את ג' הענינים תורה עבודה וגמילות חסדים [תורה מבית מדרש עבודה תפלה מבית כנסת ולפניו גמ"ח וצדקה, יהיב פרוטה לעני והדר מצלי], לביתו וכל משפחתו ועד לחלקו בעולם כאשר הולך לעסוק בעניני העולם הנהג בהם מנהג דרך ארץ ועד שפועל בכל העולם כולו כמארז"ל כאו"א חייב לומר בשבילי נברא העולם לתקן עולם לעשות שהעולם יהי' ראוי לשמו עולם שעליו יוכל הקב"ה לומר ושכנתי בתוכם דירה לו ית' בתחתונים עד לתחתון שאין למטה ממנו.

וזהו תוכן הדיוק ברכנוכם מבית ה' שכל השטורעם דברוך הבא גו' ברכנוכם קשור עם ענין דבית ה', היינו שיהודי צריך לעשות מביתו הפרטי בית ה' בית שמקבל את כל עניני טוב וקדושה מבית כנסת ובית מדרש המהווים דוגמא והמשך לביהמ"ק כפשוטו. ואז ושכנתי בתוכם היינו שהקב"ה משרה את שכינתו על ביתו של כאו"א מישראל, ומביתו של היהודי נמשך אור הקדושה בכל הסביבה כולה ויתירה מזו בכל העולם כולו.

ומכל זה מוכן שלא זו בלבד שכל עניני יהדות צריכים לבוא במעשה בפועל במצוות מעשיות דוקא ואין להסתפק במחשבה והחלטה טובה בלבד בדוגמת החידוש דבית ה' בית גשמי דוקא, אלא יתירה מזו בפעולתו בעולם הגשמי גופא לא יכול יהודי להסתפק בכך שהוא מקיים תורה ומצוות' אלא תפקידו של יהודי להמשיך את אור הקדושה בכל העולם כולו היינו שהעולם כולו יהי' בית ה' דירה לו ית' בתחתונים.

משיחת י"ב תמוז תשד"מ (התוועדות ח"ד עמ' 2159 ואילך)

שמ

פותחין בברכה כלשונו של אדמו"ר הזקן.

וטעם הדבר לפי שכן הוא בתורה, פתיחת התורה היא בענין הברכה כמבואר

בזהר ובמדרשי חז"ל שהתחלת התורה באות ביי"ת ר"ת ברכה ומכיון שאסתכל באורייתא וברא עלמא הרי מפתחת התורה בענין הברכה נמשך כן גם בעולם ובפרט בעולמה של יהדות שפתיחת כל דבר היא בענין הברכה.

ובהתאם לכך הפתיחה היא בלשון הכתוב ברוך הבא בשם הוי' ברכנוכם מבית הוי'.

והנה התחלת הפסוק היא בלשון יחיד ברוך הבא וסימומו בלשון רבים ברכנוכם.

והענין בזה:

פתיחה זו נאמרת בקשר להתאספותם של כו"כ מישראל יחדיו. ומכיון שכל אחד ואחד מיד בבואו (הבא) להשתתף נחשב למציאות בפ"ע, לכן התחלת הברכה היא בלשון יחיד ברוך הבא.

אמנם מכיון שתכלית ומטרת בואו להפגש עם יהודים נוספים ולהתאחד עמהם ובלשון הידוע ויעשו כולם אגודה אחת לעשות רצונך בלבב שלם, מצטרפים כל היחידים לקהל גדול קהל כפשוטו התקהלות של רבים וקהל גדול לא רק ריבוי בכמות קהל אלא גם חשיבות וגדלות כאיכות גדול.

ולכן המשך הברכה הוא בלשון רבים ברכנוכם כלומר הוספה בברכת ה' ולא סתם הוספה אלא הוספה באופן של ריבוי וגדלות בכמות ובאיכות מבחי' גדול הוי' מכיון שנאספו רבים מישראל קהל גדול.

...עפ"ז יש להוסיף ולבאר את שינוי ולשון ברכנוכם מבית הוי', דלא כמ"ש בהתחלת הפסוק ברוך הבא בשם הוי':

הדיוק דהמשכת הברכה משם הוי' ברוך הבא בשם הוי' דוקא הוא ע"ד הידועת שענין המלוכה הוא ע"י שמו של המלך היינו ששמו של המלך נקרא על כל בני המדינה ודוגמתו במלכות דלמעלה שם הוי' ולכן גם המשכת הברכה ע"ד הרגיל היא בשם הוי'.

ולמעלה מזה המשכת הברכה ברכנוכם מבית הוי':

בית הוי' פירושו דירה לו ית' שזוהי שלימות עבודתם של ישראל לעשות לו ית' דירה בתחתונים שע"ז מתגלה אמיתת הענין דגדול הוי' גדולתו העצמית של הקב"ה.

ומכיון ששלימות הדירה בתחתונים שהעולם כולו יהי' דירה לו ית' נעשית

בצירוף עבודתם של כל ישראל קהל גדול לכן כאשר רבים מישראל קהל גדול מצטרפים יחדיו כדי להתחזק איש את רעהו יעזורו בכל עניני תומ"צ שכללותם עשיית דירה לו ית' בתחתונים אזי ההוספה בהמשכת הברכה היא מבית ה' מבחי' גדולתו העצמית גדול הוי' שבאה לידי גילוי במילוי הכוונה דעשיית הדירה לו ית' בית הוי'.

משיחת יא ניסן תשמ"ה (התוועדות ח"ג ע' 1686 ואילך)

ש מא

הפסוק ברוך הבא בשם ה' ברכנוכם מבית ה' התחלתו בלשון יחיד ברוך הבא וסיומו בלשון רבים ברכנוכם.

והענין בזה כמדובר בארוכה בשנה שעברה ובשנים שלפנ"ז:

כאשר בא יהודי בתור יחיד (הבא לשון יחיד) יכול לחשוב לעצמו מי אני ומה אני ובפרט כאשר מתבונן שיש מסביבו עולם גדול מה רבו מעשיך ה' ומה גדלו מעשיך ה' ומכיון שכן חושב לעצמו מה נוגע כל כך ולמאי נפק"מ מציאותו הנהגתו ופעולתו בתור יחיד?!

והמענה לזה – ברוך הבא בשם ה':

לא זו בלבד שמציאותו הנהגתו ופעולתו בתור יחיד הו"ע חשוב ונוגע כו' אלא עוד זאת שמתברך בברכה מיוחדת ברוך הבא בשם ה' וזאת גם בהיותו יחיד. ובפרט ע"פ מארז"ל כל אחד ואחד חייב לומר בשבילי נברא העולם כלומד נוסף לכך שבריאת העולם היא בשביל ישראל כלל ישראל, קובעת תורת אמת שכאו"א חייב לומר בשבילי נברא העולם בתור יחיד, שכן כל יהודי הוא עולם מלא כלומר מציאותו אינה פרט אחד בלבד כי אם עולם שלם ויתירה מזה עולם מלא עולם ממולא בתוכן עד שאין בו מקום ונקודה שלא יהיו ממולאים בתוכן. ומכיון שכן הרי מובן גודל מעלתו של כל יהודי גם בהיותו יחיד, וענין זה בא לידי ביטוי בכך שמתברך בברכה מיוחדת ברוך הבא בשם ה'.

וממשיך ומסיים ברכנוכם בלשון רבים:

נוסף על מציאותו בתור יחיד, יודע ומרגיש כל יהודי שהוא חלק מכלל ישראל שכן תורת אמת קובעת שכל בני"ה הם מציאות אחת קומה אחת שלימה לאחדים כאחד ובמילא מרגיש כל יהודי בגלוי ועאכו"כ בפנימיות נפשו שהוא חלק מגוף אחד, ואפילו אם אין הדבר בא לידי ביטוי ברגש הלב או בשכל שבמוח הרי כן היא המציאות בפועל ממש. ולכן לאחרי הענין דברוך הבא בתור יחיד נמשכת

ברכה נוספת בתור חלק מהכלל ועד שכולם נכללים בתיבה אחת ברכנוכם תיבה הכוללת את הרבים כולם.

ומסיים ברכנוכם מבית ה':

כאשר מסתכלים על הרבים בחיצוניות ובגלוי רואים שיש ביניהם התחלקות שהרי אין דיעותיהם שוות ולא עוד אלא שהם מחולקים לסוגים שונים מראשיכם שבטיכם עד לחוטב עציך ושואב מימיך. אמנם כאשר ישנה המשכת הברכה מבית ה' ובאופן שהדבר נרגש וניכר בגלוי הרי מכיון שמקור ההמשכה הוא ממקום של אחדות בית ה' בית יחיד ליחידו של עולם לכן גם פעולתה והשפעתה הוא באופן של אחדות.

כלומר ביחד עם זה שישנם ריבוי יחידים ואדרבה צריך להיות ברוב עם דוקא נכללים כולם יחדיו בברכה אחת הנמשכת ממקור הברכות ברכנוכם מבית ה'.

ויש להוסיף בדיוק הלשון מבית הוי':

הוי' ובית הם ב' ענינים מן הקצה אל הקצה הוי' הוא שמו של הקב"ה ובזה גופא שם המפורש שם העצם ושם המיוחד באופן של אחדות פשוטה ולעומת זאת בית ע"פ תורה כפי שמצינו בהלכות מזוזה וכיו"ב הוא דבר גשמי המורכב מכו"כ חלקים ופרטים, עפר עצים ואבנים כו'.

ובנוגע לענינו ברכנוכם מבית הוי':

הדגשת שם הוי' בפסוק זה מורה על המשכת הברכה ממקום נעלה ביותר מקור הברכות.

אמנם אין זה באופן שהברכה נשארת למעלה במקור הברכות אלא באופן שנמשכת ומתגלה בבית הוי' כלומר שנמשך ממקור כל הברכות עד למטה מטה בעוה"ז התחתון שאין תחתון למטה ממנו עוה"ז הגשמי עד כדי כך שאינו יהודי רואה עוה"ז החומרי, הנה גם שם נמשך ממקור כל הברכות בטוב הנראה והנגלה בבני חיי ומזוני רויחי ובכולם רויחי.

ועאכו"כ שברכה זו נמשכת ופועלת בענינים רוחניים שכן הענינים הרוחניים הם הנשמה והפנימיות של הענינים הגשמיים ובמילא כאשר רואים את המשכת הברכה בענינים גשמיים הרי זה מפני שמקודם לכן נמשך ונפעל בנשמה ופנימיות בענינים הרוחניים.

ועד שנפעל התאחדות הגשמיות והרוחניות גם יחד בדוגמת גוף האדם אשר

שלימות בריאותו תלוי' בכך שאין פירוד ח"ו בין הנשמה והרוחניות עם בשר הגוף מכיון שנעשו מציאות אחת.

והנה ע"י המשכת הברכה ממקור הברכות עד למטה מטה מבית ה' שתוכנה חיבור הרוחניות הוי' עם הגשמיות בית פועלים בני' שיומשך כן גם במציאות העולם:

מציאות העולם היא בשביל התורה ובשביל ישראל ולכן עי"ז שישראל מתנהגים ע"פ התורה פועלים הם במציאות העולם כולו. ובפשטות עי"ז שיהודי מקיים מצוה אחת, מעשה אחד, דיבור אחד ואפילו מחשבה אחת ובפרט כאשר מלבד פעולתו של היחיד ישנה גם פעולתם של כו"כ מישראל עד שהדבר נעשה ע"י רבים, אזי מכריעים את העולם כולו לכף זכות ופועלים תשועה והצלה.

ובעניננו ששוללים ומבטלים חילוקי דיעות ופלוגתות בין רוחניות העולם לגשמיות העולם מכיון שהרוחניות והגשמיות נעשים מציאות אחת.

וענין זה בא לידי ביטוי בכך שמגלים את הרוחניות והנשמה דמציאות העולם – כח הפועל האלקי בנפעל עדי קיום היעוד ונגלה כבוד הוי' וראו כל בשר יחדיו בקרוב ממש.

משיחת י"ב תמוז תשמ"ה (התוועדות ח"ד ע' 2435 ואילך)

שמב

יחיד שמוסיף ברכה לרבים

א. הפירוש בפסוקי "ברוך הבא בשם הוי' – יאמרו למביאי הבכורים ולעולי הרגלים. ברכנוכם – ברכנו אתכם (מבית הוי' – בהמ"ק).

וצריך להבין, למה הפסוק מתחיל בלשון יחיד – "ברוך הבא בשם הוי'", וממשיך בלשון רבים – "ברכנוכם מבית הוי'?"

והביאור בזה², הפסוק מבאר את מעלתו של היחיד, גם כשהוא נמצא במקום של רבים, שאין מציאותו מתבטלת, אלא מתגדלת.

והענין בזה, חז"ל מבארים³ את מעלתו של היחיד "לפיכך נברא אדם (הראשון) יחיד" (ולא כמו כל הנבראים שמתחילה "זכר ונקבה ברא אותם"⁴) כי הוא "עולם

(1) פרש"י מצו"ד וראב"ע כאן.

(2) בהגדרת שם "ציבור" נתבאר בהרחבה בלקו"ש ח"ח ע' 112 ואילך.

(3) סנהדרין לז, א – במשנה.

מלא"ם, ועד"ז כל בני האדם שבאו ממנו עד סוף כל הדורות כאו"א מהם הוא "עולם מלא".

וגם כשהיחיד מצטרף לרבים, ורואה ריבוי מופלג של נבראים, אינו נופל ברוחו לחשוב "מה אני ומה חיי", כי ראשית מציאותו לא התבטלה בתוך הרבים, ולכן אומרים לו בלשון יחיד "ברוך הבא". ויתירה מזו, מציאותו הוסיפה עליו חדש לגמרי, מציאות של רבים, והיא גרמה להם ברכה מיוחדת "ברכנוכם מבית הוי".

ב. וכשנשאל מניין הוודאות הזאת שהוא "ברוך", וגם הציבור "ברכנוכם"?

עונה הוא, שזה כתוב במפורש בפסוק "בשם הוי". . מבית הוי", כלומר, ברכה זו אינה שלו, כי אם של הקב"ה, שצווה לברך ולומר ליהודי שפוגשים "ברוך הבא". ובפרט כאשר הפגישה היא כדי לקבל החלטות טובות בנוגע למילוי רצון הוי'.

והדיוק בפסוק הוא "בשם הוי", כי שם הוי' מורה על "הי' הוה ויהי כאחד". וכן מלשון מהוה⁸, "וכל נמצאים משמים וארץ ומה שביניהם לא נמצאו אלא מאמיתת המצאו".⁹ ובלשון אדה"ז¹⁰ "מהותו ועצמותו של המאציל ב"ה שמציאותו הוא מעצמותו ואינו עלול מאיזה עילה שקדמה לו ח"ו, הוא לבדו בכוחו ויכולתו לברוא יש מאין ואפס המוחלט ממש בלי שום עילה וסיבה אחרת קודמת ליש הזה". היינו שהוא מגלה את המציאות האמיתית של כל הנבראים, יחיד וציבור, שהם מקבלים מהוי'.

ג. והפסוק מדגיש "ברכנוכם מבית הוי", שהברכה היא לא רק מהוי', אלא גם מ"בית הוי" – בהמ"ק:

והענין בזה, ניתן לחשוב שהברכה הנ"ל קשורה רק לענינים רוחניים (נשמה וכו'), וגם כשמתאספים יחד, עיקר ההדגשה בזה היא על ההתעוררות הרוחנית,

(4) בראשית א, כו.

(5) שם.

(6) עפ"י נוסח תפלת השחר – מתדבאר פכ"א.

(7) שו"ע או"ח ס"ה. וראה זח"ג רנז, סע"ב. פרדס ש"א פ"ט. שעיהו"א פ"ז.

(8) זח"ג שם. פרדס שם. שעיהו"א פ"ד.

(9) רמב"ם ריש הל' יסוה"ת.

(10) אגה"ק ס"כ.

"רחמנא ליבא בעי"¹¹. על כן הפסוק מדגיש "מבית הוי", כשם שבהמ"ק הוא מקום גשמי, שעליו נאמר¹² "שמים ושמי השמים לא יכלכלוך (אף) כי (אם) הבית הזה", שדוקא במקום הגשמי נאמר¹³ "ושכנתי בתוכם". כך הברכה של הציבור – "ברכנוכם", צריכה להיות נרגשת בגשמיות.

היינו, שיהודי צריך לעשות מביתו הפרטי – "בית הוי", בית שמקבל את כל עניני טוב וקדושה מבית כנסת ובית המדרש, המהווים דוגמא והמשך לבהמ"ק כפשוטו, ואז "ושכנתי בתוכם", שהקב"ה משרה את שכנתו על ביתו של כא"א מישראל¹⁴, ומביתו של היהודי נמשך אור הקדושה בכל הסביבה כולה. ויתירה מזו, בכל העולם כולו¹⁵.

פירוד שנהפך לאחדות

ד. אופן נוסף יש לומר בטעם הדגשת הפסוק "ברכנוכם) מבית הוי". ובהקדים דלכאורה "הוי" ו"בית" הם ב' ענינים הפוכים: "הוי" – הוא שמו של הקב"ה, ובזה גופא שם המפורש, שם העצם ושם המיוחד¹⁶, באופן של אחדות פשוטה. ו"בית" – הוא דבר גשמי, המורכב מכמה וכמה חלקים ופרטים (עפר עצים ואבנים כו)?!

והענין בזה, זה גופא הוא החידוש בפסוק, שביחד עם זה שההמשכה היא משם "הוי" – אחדות פשוטה, היא יורדת ונמשכת למקום גשמי וחומרי שיש בו פירוד, ופועלת בו אחדות פשוטה, שיהי' "בית הוי".

ובפשטות, ע"י שיהודי מקיים "מצווה אחת"¹⁷, מעשה אחד, דיבור אחד, ואפילו מחשבה אחת, ובפרט כשמצטרף בזה לרבים, הוא שולל ומבטל את החילוק בין רוחנית לגשמיות, ובכך מכריע את כל העולם כולו לכף זכות, ופועל ישועה והצלה לכל העולם כולו¹⁸, שהיא גאולה אמיתית ושלמה¹⁹.

תהלות מנחם עה"פ

(11) זח"ב קסב, סע"ב. ח"ג רפא, רע"ב. וראה סנהדרין קו, ב ובפרש"י ד"ה רבותא.

(12) מלכים א' ת, כז. וראה בארוכה סה"מ תרמ"ג ע' פז ואילך.

(13) תרומה כה, ח.

(14) ראה של"ה סט, א, רא, א. א. שכה, ב שכו, ב. ר"ח שער אהבה פ"ו קרוב לתחילתו.

(15) משיחת י"ב תמוז התשד"מ. ראה גם שיחת ו' תשרי ה'תשד"מ.

(16) ראה רמב"ם הל' יסוה"ת פ"ו ה"ב. כס"מ הל' עכו"ם פ"ב ה"ו. מו"נ ח"א פס"א.

(17) רמב"ם הל' תשובה פ"ג ה"ד.

(18) רמב"ם שם.

(19) משיחת י"ב תמוז ה'תשמ"ה.

קי"ח, כז – א-ל ה' ויאר לנו אסרו חג בעבותים עד קרנות

המזבח

האריז"ל

שמג

יבאר בו מה ענין המשכת האור הזה עתה ביום אסרו חג ונתחיל לבאר ענין המשכת האור בעולם העשיה וממנו יובן שאר העולמות. הנה נתבאר כי ביי"ט היה עולה עולם הבריאה במקום ז"א דאצילות והיצירה במקום נוק' והעשיה במקום עו' הבריאה ממש כי הי"ס דעשיה היו במקום י"ס דבריאה ועתה באסרו חג ירדו העשיה ו' מדריגו' בלבד ולא כולה והוא באופן זה כי ירדו ד' ראשונות דעשיה בד"ת דבריאה וו' תחתונות דעשיה כו' ראשונות דיצירה ונמצאו ד' אחרונות דיצירה וכל הי"ס דעשיה מקום פנוי לגמרי בין הקדושה והקלי' כנ"ל בדרוש שבת שהם סוד י"ד ספי' בסוד אמר לעולמו די כי ענין זה נעשה בקבלת שבת כנז' שם במקומו והנה מזה תקיש ותבין אל שאר העולמות כי כולם יורדים ממקום' על סדר ירידת עולם העשיה ממש וזה מובן והנה ז"ס פסוק אל ה' *ויאר* *לנו* אסרו חג בעבותים עד קרנות המזבח הנה מזבח העולה הוא בעו' העשיה כי שם הוא מעשה הקרבנות כנז' בתפי' שחרית דחול כי הקרבנות הם בעשיה ונדע כי המלכו' של כל עו' מד' עולמו' אבי"ע איננה במקומה אבל יורדת ועומדת כל ימי החול שלא בשעת התפלה למטה בראשית העו' שלמטה ממנה. והמשל בזה מלכות דאצילות בראש הבריאה ומלכות דבריאה בראש היצירה כו' והנה עיקר שם מזבח העולה אינו על עולם העשיה אלא על מלכות דיצירה שבראש העשיה אבל כללו' שם מזבח העולה היא בעשיה כי שם הוא בחי' שריפת הקרבנות וטעם קריאת המלכו' דיצירה בשם מזבח העול' הוא כי נודע כי עולם היצירה נקרא אל יהו"ה והוא בגי' מזבח ונמצא כי כללות המזבח הוא בעשיה אבל סיבת קריאתו בשם מזבח הוא לסיבת המל' דיצירה היורדת שם כנז' והנה ד' קרנות המזבח העולה הנה הם ד' הקרנות העומדים למעלה ע"ג מזבח העולה והם עליונים ממנו והנה הם סוד ד' אחרונות דיצירה אותם פנויים שנשארו וריקנים ביום אסרו חג כנ"ל והם נה"י ומל' דיצירה והם ד' קרנות והמזבח הוא עולם העשיה עצמו. ובזה נבא אל ביאו' הכתוב אל ה' ויאר לנו כו'

שער הכוונות, דרושי אסרו חג דרוש ב

שדמ

ועתה נבאר ענין אסרו חג שלאחר יו"ט ולא לאחר השבת והענין הוא כי הנה ימי החול הם סוד יצירה ומשם ולמטה והשבת הוא בבריאה. והנה ביום

השבת שהיצירה והעשייה שהם סוד ימי החול עלו למקום הקדש הגמור שהוא עולם האצילות לכן במ"ש אשר העולמות יורדין למקומם והנה היצירה והעשייה אשר נתקדשו בקדש האצילות חוזרין להיות חול ממש לכן אין כח בהם להשאר הארת קדם האצילות הגמור בחול הגמור ולכן אין אסרו חג אחר השבת אבל ביו"ט אשר היצירה והעשייה הנקרא חול לא עלו למקו' הקדש דאצילות ונשארו בכריאה ויצירה כנז' ובהיותם שם למטה היה נמשך להם האור העליון והיא הארה קטנה וממועטת לפי שהם היו עומדי' במקום שאינו קדש גמור ולכן במוצאי י"ט שהוא ימי החול לגמרי יכול להשאר בהם קצת מאות' ההאר' הממועטת וגרועה שהיתה להם ביו"ט שאינו קדש גמור וכנגד זה יש אסרו חג אחר י"ט והנה נתבאר סדר העולמות בשבת וי"ט. ועתה נבאר סדרן ואסרו חג כי הנה יורדין עתה מדרגה א' לבד והוא כי הבריאה יורדת עתה באסרו חג במקום שהיתה היצירה ביו"ט כי ד' ראשונות דבריאה הם בנוק' דאצילות וו' תחתונות דבריאה של עתה במקום ו' ראשונות דבריאה דימי החול. וד' ראשונות דיצירה בד"ת דבריאה דחול וו' תחתו' דיצירה דעתה במקום ו' ראשונות דיצירה דימי החול וד' ראשונות דעשי' בד"ת דיצירה דחול וו' תחתו' דעשי' דעתה במקום ו' ראשונות דעשי' דחול ונשארו ד"ת דעשי' בלבד פנויים בין הקדושה והקליפה והנה הפסוק רצה לבאר לנו ענין הארה הנשאר' בעולמות ביום אסרו חג וזמ"ש"ה אל ה' *ויאר* *לנו* אסרו חג בעבותים עד קרנות המזבח והנה העיקר הוא בעולם היצירה והעשייה אשר אפי' ביו"ט נשארו מחוץ לעולם האצילות והארותיהם נרמזו בפ' זה. בראשונה הזכיר הארת היצירה בד' ראשונות שלהם עתה למעלה בד"ת דברי והנה בימי החול נקר' היצירה אל יהו"ה פשוטים כנודע ועתה שד' א' שלה הם בד"ת דבריאה נתמלא שם א"ל במילוי אל"ף למ"ד ובהתחברו עם הויה פשוטה שהיא כ"ו אז הוא בגי' יא"ר. וזמ"ש ויאר לנו כי מה שהיה נק' א"ל הויה בימי החול עתה קבל הארה יתירה שנתמלא ונעש' כחשבון יאר לרמז אל ההארה שנתוספה בו עתה ונודע הוא כי הבריאה הוא שם אלהי"ם במילוי ובריבוע שעולה בגי' אלף עלמין דבריאה ולהיות שהארה זה אשר לד"ר דיצירה שהם כמנין יא"ר נמשך להם להיותם בד"ת דבריאה שהוא שם אלהים לכן נרמז ג"כ פה שם אלהים שהוא כפשוטה בגי' לנו וזהו ויאר לנו. ואח"כ הזכיר מעלת הארת ו"ת דיצירה של עתה שהם כו' ראשונות דיצירה דחול וכנגדם אמר אסרו חג בעבותים ר"ל קשרו ואסרו את הארת החג שהוא הי"ט שתשאר עתה קיימת במוצאי י"ט בו"ת דיצירה הנקר' עבותים שיתקיימו בו' ראשונות דיצירה דימי החול. עבותים ר"ל ב"פ עבות וכל עבות הם ג' כנודע א"כ עבותים הם ו' שהם חג"ת עבות א' ונה"י עבות ב' וזהו בעבותים כי מיעוט עבותים שנים. גם ר"ל ב' עבותים. ואח"כ ביאר הכתוב הארת ד' ראשונות דעשייה שיתקיימו ויעמדו בד"ת דיצירה. וזהו מ"ש עד קרנות המזבח כי מזבח העולה היא מלכות דיצירה העומדת תמיד בראש העשייה כנודע כי כל מלכות של עולם עליון יורדת ועומדת בראש העולם התחתון שלמטה ממנו. והנה מזבח הוא

בג' אל יהו"ה שהוא בעולם היצירה גם מזבח הוא בעו' העשיה ששם זובחים הקרבנות שהם בעשי' כנודע והענין מובן עם הנז' כי עיקר המזבח הוא במלכות דיצירה כי לכן מזבח הוא בגי' אל יהוה אבל הוא בהיותה למטה בעשי' כנז'. והנה עתה ביום אסרו חג ד' ראשונות דעשי' הם בד' תחתו' דיצירה ונמצא כי המלכות דיצירה עם היותה בראש העשיה הנה הוא עתה למעלה ביצירה עצמ' שהוא מקומה האמיתי כי אפילו ד' ראשונות דעשיה הם עתה ביצירה כנז' ונמצא כי המזבח שהוא המלכות דיצירה וגם ארבע קרנותיו שהם ארבעה ראשונות דעשי' כי הם ראש העשיה והקרנות הם בראש כנודע. ואלו ד' ראשונות דעשי' נעשים אל המל' דיצירה הנקרא מזבח בחי' ד' קרנות וכולם הם עתה למעלה ביצירה כנז'. וטעם קריאתם קרנות הוא כי אלו הד' ראשונות דעשיה הם ד' בחי' מוחין דעשיה שהם ד' שמות של יהוה במילוי ע"ב ס"ג מ"ה ב"ן מלובשים תוך ד' שמות אהי ב' הראשו' דידין והג' באלפין והד' בההין כמבואר אצלנו בדרוש הציצית וע"ש ואלו הם בחינת המוחין המתלבשים תוך נה"י דאימא כנודע וחי' שמות אלו הם בגימטריא כמנין קרנות והם סוד ארבע ראשונות דעשיה ושם בדרוש הציצית ביארנו כי ג"כ עולים הם בגי' שנו"ת והוא סוד ויוסיפו לך שנות חיים כי המו' האלו נקראו חיי המלך שהם אהיה הוי"ה אהיה שהם בגימטריא חיים ומתחלקים אל ד' מוחין בבחי' שמונ' שמות הנז' שהם בגי' כמנין שנות וזהו ויוסיפו לך שנות חיים. ולהיות כי עיקר מה שאנו צריכין עתה ביום אסרו חג להאיר אינו אלא לור"ק דיצירה ולכל הי"ס דעשיה לפי שאלו אפי' ביו"ט לא עלו בעולם האצילות ונשאר למטה כנז' ולכן לא נזכר בכתוב ענין אסרו חג רק בהאר"ת בחי' אלו בלבד כנ"ל. וזהו אסרו חג בעבותים כו' פי' הענין כי ענין האסרו חג וקשירותו אינו אלא לצורך העבותים שהם ו"ת דיצירה ולצורך קרנות המזבח הם ד' ראשונות דעשיה אבל בד' ראשונות דיצירה לא הוזכר בכתוב ענין אסרו חג אבל נרמז במ"ש אל הויה ויאר לנו אסרו חג בעבותים עד קרנות המזבח:

שם, דרושי אסרו חג דרוש ג

שמה

אסרו חג נבאר סוד אסרו חג, של אחר י"ט, משא"כ בשבת. ולכאורה היה נראה להיפך, שתשאר יותר קדושה אחר שבת, מן אחר יו"ט, כמו שקדושת שבת גדולה משל יום טוב. אך הענין, ע"ש הנזכר לעיל, כי בשבת עולה ז"א עד דיקנא דא"א, ונוקבא עלתה בחיק אביה. ועולם הבריאה עלה במקום אמא, כי שם עיקר מקומה האמיתי, כי אמא מקננא בכורסייא. ויצירה, במקום ז"א. ועשייה, במקום נוקבא. והכל נכנס באור האצילות. אך ביי"ט ז"ו"נ לא עלו רק עד אמא כנ"ל, ובריאה במקום ז"א, ויצירה במקום נוקבא: ונודע כי מקום נוקבא דז"א, אין לה רק מקום שיעור ד' מדות לבד, שהם נהי"ם דז"א, מהחזה ולמטה, וא"כ כשעולה יצירה במקום נוקבא דאצילות, נשאר ו"ת דיצירה, במקום ו' ראשונות דבריאה,

וד' ראשונות העשייה, במקום ד' תחתונות דבריאה, ו' תחתונות דעשייה, בו' ראשונות דיצירה. נמצא כי ו' תחתונות דיצירה, וכל העשייה, נשארין למטה מן האצילות, ולכן יש קצת אחיזה בהם אל החיצונים: ולכן הותר אוכל נפש ב"ט, כי החיצונים שהם סוד המלאכה, כנודע בסוד ט"ל מלאכות דשבת, כמנין ט"ל מלקיות. וב"ט ו' תחתונים דיצירה למטה, יונקים משם. ויצירה נקרא אוכל נפש, יש אל החיצונים ב"ט, ולכן הותר מלאכת אוכל נפש ב"ט. אך מלאכה אחרת שאינה אוכל נפש, שהוא חיות לבד, לא הותרה, כי אין אחיזה אל החיצונים, רק חיות לבד, כי שורש המלאכה שהוא בעשייה, כי מלאכה ג' אל אדנ"י שהוא העשייה, וזה אין כח בחיצונים ביום טוב, כי ראש היצירה נכנס באצילות, ואין יונקים רק אוכל נפש, מן ו' תחתונים דיצירה, הנקרא אוכל של נפש שהוא עשייה, שגם היא למטה: לכן יש אסרו חג ביום טוב, כי הלא החול היא ביצירה, ומשם ולמטה כנודע, והשבת בבריאה. ולכן כיון שיצירה ועשייה, שהם סוד ימי החול ישארו למטה גם ביום טוב כנזכר לעיל, ומשם נמשך להם האור בהיותן למטה, לכן אחר הי"ט שהוא החול, ישאר בהם קצת הארה של יום טוב אל החול, כי הארה הנמשכת להם ביום טוב היא קטנה ומיעוט, גם ב"ט היו קצתן עומדים במקום החול, ויש יכולת אפילו אחר י"ט בחול ממש, להשאיר קצת הארה של י"ט אל החול, להשאיר קצת הארה במקום זה, אחר שהיא הארה מועטת ואנו עושין בשביל הארה זה, וזהו אסרו חג. אך בשבת גם היצירה ועשייה שהוא סוד החול, עלו במקום הקודש גמור, שהוא עולם אצילות. ולכן במ"ש אשר יורדין ימי החול שהם יצירה ועשייה, וחוזרים מן הקודש חול, ואין כח בחול להשאיר בו הארת קודש דאצילות בחול, ולכן לא יש אסרו חג בשבת, כמו ב"ט, אשר האור שלהם ב"ט עצמו, הוא מבחינת החול ממש, ולכן יש כח בחול הגמור, לקבל ההארה ההוא קצת ממנה: וז"ס, ה' ויאר לנו אסרו חג וכו', וביאר הענין, כי הנה היו ו"ת דיצירה בראש הבריאה, ואח"כ עולה העשייה בד"ת דבריאה, ובו"ר דיצירה. ועתה באסרו חג, יורדין מדרגה אחת לבד, כי הבריאה יורדת במקום שהיתה יצירה ב"ט, והיצירה במקום שהיתה עשייה ב"ט, שהוא בד"ת דבריאה ובו"ר דיצירה, ועשייה היא עתה בד"ת דיצירה ובו"ר דעשייה, ונמצא כי יש הארה אל ד"ר דעשייה, והם בד"ת דיצירה ממש, והנה היצירה נקרא אל י"י כנודע, ובהיות עתה במקום גבוה שהוא ד"ר דיליה בד"ת דבריאה, יש לו מעלה יתירה, כי שם א"ל שבו מתעלה, ונקרא אלף למד י"י, והוא ג' יאר, וזהו אל י"י *ויאר* *אלנו*, כי מה שהיה לנו בחול אל ה', האיר בו הארה עליונה ונעשה ג' יאר, וזהו לפי שנשאר בד"ת דבריאה, הנקרא אלהים, כנודע כי אלהים במלוי ההין, וברבוע עולה אלף עלמין דבריאה, וזהו ויאר לנו, כי לנו ג' אלהים, ומהם נמשכה לו הארה זו הנ"ל, כמנין יאר, הרי נתפרשה הארה הראשונה דיצירה, בהיותה בד"ת דבריאה, ושניה ג' יאר לנו: ועתה ביאר ג"כ הארת ו"ת דיצירה, שהם עתה בו"ר דיצירה, וזהו אסרו חג בעבותים, פי' – אסרו וקשרו את הארת החג הוא י"ט, שנשאר הארה ההוא

בו"ת דיצירה, הנקרא בעבותים, פי' ב' עבותים, שהם ב"פ ג', כי כל עבות הוא ג', נמצא כי ו"ת נקרא ב' עבותים, וזהו בעבותים. והענין, שאלו הב' עבותים ישארו בראש יצירה בו"ר שלה ולא ירדו במקומן. אח"כ ביאר הארת העשיה, והם ד"ר של עשייה שהם יצירה ממש, ועומדין בד"ת דיצירה, וז"ש עד קרנות המזבח, פי' – כי באסירת החג הנ"ל, ההארה ההוא תמשיך עד עשייה, שהוא עתה קרנות המזבח, כי מזבח הוא בעשיה, ששם זובחים הקרבנות, שסודם העשיה כנודע: והנה מזבח הוא ביצירה ג"כ, כי מזבח גי' א"ל יהו"ה שהוא היצירה, א"כ איך יתקיימו ב' דברים אלו, והענין מוכן עם הנ"ל, כי מזבח שורש העיקרי, הוא מלכות דיצירה, כי כן שמו מורה, שהוא אל הויה כנ"ל, אמנם להיות כי נתבאר אצלינו, שמלכות אצילות בראש הבריאה, וכן מלכות דבריאה בראש יצירה, וכן מלכות דיצירה בראש עשיה, בהיכל ק"ק דעשיה, נמצא שא"כ הב' דברים אמיתים, כי מזבח העולה אל יהו"ה הוא בעשיה ודאי כן, שהוא מלכות דיצירה העומדת שם בראש העשייה:

ונחזור לענין, כי הלא עתה באסרו חג, עומדים ד"ר דעשיה, במקום ד"ת דיצירה, ועתה המזבח שהוא מלכות דיצירה, היא עומדת במקומה האמיתי שהוא ביצירה, כי אפילו ד"ר דעשיה הם שם, ואז נמצא כי המזבח הוא מלכות דיצירה, וד' קרנותיהם הם ד"ר דעשיה העומדים שם למעלה, ונעשין לה בחי' ד' קרנות, כי כל הקרנות בראש הם עומדין, וז"ס ד"ר דעשיה שהם ראש העשיה, ועומדין ביצירה, ונעשין ד' קרנות המזבח, שהוא מלכות דיצירה. ואמנם אותן ד"ר דעשיה, הם סוד ד' מוחין, שהם סוד ד' שמות של יהו"ו, של ע"ב ס"ג מ"ה ב"ן, מלובשים בד' אה"י, ב' ביודין וא' באלפין וא' בההין, שהוא סוד המוחין המלובשים בנה"י דאמא כנודע, ושמות אלו גי' קרנות, והם בד"ר דעשיה כנ"ל. והם גי' שנות חיים, כנודע כי המוחין האלו הנקרא חיים שהם חיי המלך, והם אהיה הויה אהיה, גי' חיים, ונחלקים לד' מוחין בסוד השמות כנ"ל העולין גי' שנות, ונקרא שנות חיים. וזה סוד הארה הנמשכת אל העשיה, עתה ביום אסרו חג. והנה להיותו כי עיקר מה שאנו צריכין להאיר עתה בחול, אינו אלא לו"ת דיצירה, ומשם ולמטה, אשר אלו אפילו ביי"ט נשארו חוץ לעולם אצילות, לכן לא נזכר אסירת החג והארתו רק בהם לבד, וזהו אסרו חג בעבותים, הם ו"ת דיצירה הנקרא ב' עבותים כנ"ל, אשר אפילו ביי"ט נשארו חוץ מהאצילות. וגם סוד הארה הזאת תמשיך עד קרנות המזבח שהוא העשיה כנ"ל, שגם היא נשארת ביי"ט חוץ לאצילות:

פרי עץ חיים, שער מקרא קודש פרק ו

כ"ק אדמו"ר הזקן

שמו

וזהו ויקרא לו אל אלקי ישראל. אל לשון המשכת ההארה מאור א"ס ב"ה מההעלם אל הגילוי להאיר בבחי' גילוי בנשמתו וכמ"ש אל ה' ויאר לנו ואחריו כל ישרי לב העוסקים בתורה ובמצות מאיר אור ה' א"ס ב"ה בבחינת גילוי בנשמתם וזמן גילוי זה ביתר שאת ויתר עז ההארה במוחם ולבם הוא בשעת התפלה כמ"ש במ"א.

תניא אגרת הקודש ס' ז'

שמו

וזהו ה' מלך גאות לבש שאינו אלא בבחי' לבוש ועמ"ש מזה בד"ה יונתי בחגוי, ונק' זיו השכינה פי' מה ששוכן ומתלבש בעולמות עליונים ותחתונים להיות ממכ"ע אין זה אלא ע"י זיו והארה בלבד וזיו זה והארה זו נמשכה ממדת מלכותו ית' ממחשבת אנא אמלוך, אבל בו בעצמו ובכבודו ית' לית מחשבה תפיסא ביה כלל סתימא דכל סתימין ועליו נאמר ישת חשך סתרו שאין העולמות עליונים ותחתונים יכולים לקבל זיו והארה ממנו ית' מעצמותו ומהותו ממש כביכול כי הוא קדוש ומובדל כו' ולא נערוך אליו קדושתו ואין ערוך לך כו' [ועמ"ש מזה בפ' וארא ע"פ לכן אמור לבני ישראל וגו' ובפ' בשלח ע"פ אז ישיר משה מענין פי' ולא נערוך אליו קדושתו]:

ב) אך עכ"ז אל ה' ויאר לנו הארה רבה ועצומה מקדושה עליונה הזאת הנפלאה והנעלמה ע"י המצות שנתן לנו כי הנה בתורה ומצות נאמר לכו לחמו בלחמי והנה לחמו פי' לפי שהתורה היא לחם ומזון לנפש כמו הלחם הגשמי שהוא מזון לגוף כו'. אבל מ"ש לחמי צריך ביאור וכי לאכילה ושתייה כו'. וביאור הדבר הוא ע"ד מארז"ל רעייתי פרנסתי ישראל מפרנסין כו'.

לקוטי תורה מסות פא, א

שמח

כי הנה כתיב יאר ה' פניו אליך שהוא ענין הארת י"ג מדות שיהי' פנים בפנים דהיינו שיאיר גילוי פנימיות רצונו ית' למקור נש"י ע"י שיהיה עיקר פנימיות רצונו אליו ית' לדבקה בו בלב ונפש מעומקא דליבא במסירת נפש כמ"ש במ"א, והארה זו היא נמשכת מבחי' אל שהוא ראשית כל הי"ג מדות ומקורן וכללותן, וכמ"ש אל ה' ויאר לנו שהוא בחי' אור א"ס ב"ה עצמו ממש וכמ"ש כי הוי' אלהיך אש אוכלה הוא. פי' כמו למשל זיו ואור האש היוצא מן האש עצמו שבכללותו אין

בו שום התחלקות בינו לזיו ואור הנמשך ממנו. כך כביכול הארת פנים המאיר לכללות ישראל הוא מבחי' אל שהוא בחי' אור א"ס ב"ה עצמו ממש (עמ"ש בביאור ע"פ וכל העם רואים את הקולות בפי' מן המצר קראתי וע' בד"ה אתם נצבים במש"ש ולכן נק' אל עליון כו' ובד"ה להבין פי' וענין י"ג מדות ובד"ה וארשתיך לי בענין לבי ובשרי ירננו אל אל חי), ולכן נק' ישראל מלשון שר אל והיו"ד מורה על התמדת הפעולה כמו ככה יעשה כו'. ופי' שבחי' אל הוא שר ומושל בקרב (ועיי' בזהר קדושים דפי' ע"א בראשית דף ח' ע"א ויגש ד' ר"ה ע"ב נשא קל"ב א' ובפי' הרמ"ז ר"פ שמיני), דהיינו שיש בכל נפש מישראל ניצוץ אלהות ממש המחיה נפשו האלהית ומושך בטבעו למעלה לאור באור החיים למסור נפשו אליו ית' והוא למעלה מן החכמה ודעת שבנפשו, כי על ידי החכמה והדעת לא היה משיג בחי' זו לבטל ולהפקיר א"ע מכל וכל בשבילו ית' וזהו בנים אתם להוי' אלקיכם כי ברא כרעא דאבוה הוא שנכלל ברצונו של אביו בלי שום טעם ודעת כמו בחי' רגל שבטל לגבי ראש ואין לו רצון שלו כלל.

לקוטי תורה דאה לב, א

שמט

וזהו וידעת היום כו' כי הנה כתי' אל אלקי' הוי' דיבר כו' וידוע דאל הוא בחי' גילוי האור הראשון דחסד עליון של המאציל כי חפץ חסד הוא להאציל מן ההעלם העצמות (וזהו אל הוי' ויאר לנו) כו' ואח"כ אור הזרוע הזה נתלבש בחי' העלם העצמות כמשל המזל המתלבש בגרעין כו' וכמ"ש ישת חשך סתרו והי' זה בבחי' מטי ולא מטי כו' ואח"כ הוי' דהתלבשות האורות בכלים כו' והוא בחי' עיגולים ויושר דעגולים הוא מבחי' מקיפים דאור חוזר ע"י בכל מאדך כתי' ישכיל עבדי כו' וגבה מאד כו' ויושר הוא מקיפי' דאור ישר בבחי' הקוין ימין ושמאל כו' ראש ורגל כו' וכ"ז נעשה ע"י ידיעה שתדע היום דוקא בהתכללות יום ולילה שהוא בחי' רצו"ש שמעורר למעלה בחי' מטי ולא מטי דאו"י ואו"ח כו' והיינו דלית יום בלא לילה כו' כי א"א לגילוי אור בלתי העלם בתחלה וא"א להעלם בלתי אור הקדום לו כמ"ש אל אלקים כו' ונמצא מתאחדים יום ולילה עד שלא נודע מי קודם כו' ובין שניהם נקראים יום א' דוקא כו' (הג"ה י"ל אל הוי' זהו מדת יום כמ"ש בפע"ח גבי היום יום א' לעומר ובמאו"א אות יום ס"ח יום עם הכולל גימט' אל הוי' גם כי מפסוק אל הוי' ויאר לנו משמע כן שבחי' אור שהוא מדת יום נמשך משמות אל הוי' גם מפורש כי חסד אל כל היום הרי שבחי' יום הוא מבחי' אל וש' הוי' הוא ודאי מדת יום כמ"ש וידעת היום כו' כי הוי' הוא האלקים וי"ב צירופי הוי' מאירים ב"ב שעות היום ומדת אלקים הוא בחי' לילה וא"כ ענין וידעת היום דר"ל היום עם הלילה ששניהם יחד נק' יום שלם זהו כללות ג' שמות אלו אל אלקים הוי' דיבר כו' וזהו גולל אור בחי' שם אל שנק' אור כנ"ל מפני חושך שיהי' הצמצום הנק' אלקים ואח"כ וחושך דש' אלקים מפני אור היינו שיהי' גילוי אור

דש' הוי' והוא המשכת הקו וחוט כו' ובאצי' זהו חג"ת ועיקר הקו מלובש בת"ת והחסד הוא וימינו תחבקני בחי' מקיף ושיאיר בפנימי' זהו ע"י ת"ת וזהו ההפרש בין ב' בחי' אור הנ"ל עכ"ה) ועד"מ יובן מן האור הגשמי' שבא מתוך החשך ובוודאי גם מקודם פי' אור זה דהיינו קודם שנברא החשך וההעלם אך מה שיצא האור מתוך החושך הוא בכוונה מיוחדת מבעל ההמשכה כדי שיתייחדו כו' וגם כדי שיהי' יתרון האור כשיבא מתוך החשך דוקא כו' והנמשל מזה יובן לי"ח וד"ל.

מאמרי אדה"ז תקס"ד ע' קכד

שנ

אל ה' ויאר לנו אסרו חג בעבותים עד קרנות המזבח ואיתא בגמרא אמר רבי פנתם כל המענג את החג באכילה מעלה עליו הכתוב כאלו בנה מזבת והקריב עליו קרבן להבין זה נבאר מה ראו חכמים לתקן על כל מצות ברכה אקבמ"ו והלא מן התורה נתקנה המצוה בלא ברכה אבל הענין הוא שהברכה הוא פי' המצוה כי כל מצוה צ"ל בדו"ר ובאמת הצדיקים יכולים להגיע לאהויער אף בלא ברכה אך שאר העם שאין להם שכל לעשות המצוה בדו"ר לכן חכמים שנקראו רואים ונקראים עיני העדה וראו זה ותקנו לכל מצוה ומצוה ברבה שהוא הפי' ועי"ז יכול לבא לדו"ר והפי' של הברכה הוא דאיתא בראשית בשביל התורה שנקי ראשית ובשביל ישראל שנקי ראשית וכתוב אם לא בריתי יומם ולילה חוקות שמים וארץ לא שמתי וצל"ז מהו דווקא יומם ולילה ומהו דווקא חוקות שמים לכתוב שמים סתם עוד כתיב השמים כסאי והארץ הדום רגלי ואיתא בגמ' עשר קדושות הן כו' ק"ק מקודשת מכולם והנה קדושת ק"ק מכולם בוודאי הוא לטעם שיש שם השראת השבינה יותר מבשאר מקומות כמאמ' ועשו לי מקדש ושכנתי וכו' וכמאמר ונועדתי שם א"כ מפני מה הוא עשר קדהיות ולמע' מז' וכיוצא בזה יש לתמוה בענין השתלשלות העולמות מדריגה אחר מדריגה עד עולם השפל ויש בעולמות עליונים התגלות אלקות יותר טבתהתונים ונראה מזה ח"ו שינוי והא כתיב אני הוי' לא שנית.

אך הענין הוא די' ב' בחי' ממכ"ע ובחי' טוב כ"ע ובחי' סוכ"ע שוה למעלה ולמטה כעגול וראי' לזה שהמלאכים שואלים אי' מקום כבודו ואומרים מכה"כ ודומים להם שבכאן יש יותר התגלות ולפי שכלינו דומה לנו ששם יש יותר התגלות אבל לפי האמת הכל שוה למעלה ולמטה כעגול בשוה רק החילוק בבחי' ממכ"ע שעולם שיכול לקבל עליו עומ"ש יותר יש שם יותר התגלות והוא יותר נצחי עד שנשתלשל בזה העולם השפל שאינם יכולים לקבל עליהם עומ"ש העליונים ולכן הם כלים ונפסדי' והכל השינוי הוא תפני המקבלים כמאמר הכתוב ואתה מחי' את כולם וכל מה שיכולים לקבל עליהם מלכותו ית' ממילא יש להם חיות יותר וזהו מאמר הן יראת ה' לתיים שלא כמדת ב"ו מדת מס"ה הקב"ה כי

מלך ב"ו כל מה שמטיל אימה יתירה הם נבהלים ונסוגים יותר אמנם מדה הקב"ה הוא להיפך כל מה שיש להם יותר יראה ומקבלים עליו מלכותו ביותר יש להם חיות ביותר ותתילת הבריאה שהאדם ימשיך אלקותו ית' בכל העולמות עד שיהא בבחי' ממכ"ע שוה לבחי' סוכ"ע וזהו פי' הפסוק של ויאמר אלקים נרהבה אדם כו' רירדו בדגת הים ובעוף השמים פי' שאמר אלקים נעשה אדם ותחילת האדם שימשיך אלקותו לכל העולמות וזהו ורדו לשון המשכה שימשיך אלקותו בדגת הים הם המלאכים שנק' דגת הים ויש מלאכים שנקראו עוף השמים כשאמר ועוף השמים וגו' וקאי תיבת ורדו על תיבת אלקים הנאמר למעלה אך במה הוא ממשיך הוא ע"י תרי"ג מצות רמ"ח מצות עשה ושס"ה מל"ח כי ע"י שמירת מל"ת הוא מסיר מניעות המונעים המשכות אלקותו ית' וזהו נק' לעבוד האדמה כמו האדם שרוצה לזרוע הוא הורש מתחילה את השדה ומסיר את הקוצים והאבנים ומע"ע נק' זריעה כי כל המצות שעושים ישראל בעוה"ז הוא כמו זריעה וגמר בישול הפרי יהי' א"ה בביאת משיח במהרה בימינו ויהי' התגלות אלקות בעולם כמאמר ונגלה כבוד ה' ביום ההוא כו'.

וזהו פי' אור זרוע לצדיק דהנה עד"מ אנו רואים כשאדם מושך ידו של תבירו ממילא מושך החיות והפנימיות של היד מפני שהנשמה נתפשטה ומחי' אותה כך כל רמ"ח מצות נק' אברים דמלכא וכשעושה המצוה שהוא אבר דמלכא ממילא הוא מושך ג"כ הנשמה והחיות של האבר כבי' שהוא פנימית אלקותו וזהו אור זרוע לצדיק שהנשמה נק' נר ומי הוא המאיר הוא השי"ת כמאמר כי אתה תאיר נרי וכשעושה מצוה פרטיות מושך אבר פנימי של הנשמה שבנשמה יש ג"כ רמ"ח אברים נמצא האור שהוא אלקותו ית' זרוע ונמשך לצדיק ע"י המצות שעושה ובאמת בנשמה יש מציאות אף בלא אבר כי אנו רואים שיש אדם אף בלא יד לא שיש ח"ו חסרון בנשמה רק שהנשמה אין לה מקום להתפשט מחמת חסרון היד אבל באמת שלימה כך האור שהוא אלקותו ית"ש אין בו חסרון ח"ו אף כשאין עושה המצוה רק שאין לה מקום להתפשט וכשעושה המצוה אז להאור שהוא אלקותו ית' מקום להתפשט נמצא כל המצות שעושה הוא בחי' זריעה ובוודאי יש חילוק גדול קודם שעשה המצוה לאחר עשייתה כי קודם עשייתה הוא עומד בח"ל טומאה ולאחר עשייתה הוא ממשיך אלקות לשם ונע' קדושה ומה שאין מרגישין בה בחוש הראות מפני שאין רק זריעה וכשזרעין הגרעין בארץ אינו ניכר תועלתו ואינו נתבשל עד זמן שראוי להתבשל כך כל המצות שאנו עושים אינו רק זריעה ולא נתבשל עד שיבא משיח א"ה ואז יתגלה אלקותו ית' וידעו כולם מקטנים ועד גדולים כמאמ' וראו כל בשר כו' אך אף שאין מרגיש זה צריך להאמין באמונה שלימה שבוודאי ימשיך אלקותו ית' ע"י המצות שעושה וצריך לעשות המצוה כי מי שטרה בע"ש יאכל בשבת אבל אס לא יזרע עכשיו מה יאכל לאחר זמן והנה טלית נק פרישא דמלכא וכשהטלית הוא כתיקונה מתעטף אלקותו ית' ונק' סוכת שלם ותפילין הוא קדושה חמורה מן הטלית שבתפילין אסור היסח הדעת משא"כ

בטלית ושאר מצות שבתפילין הם מדעת עליון שיש אצלו ית' בחי' דעת כמאמר ויודע דעת עליון ולכן אסור היסה הדעת וכשהתפילין הם כתיקונה שורה קדושה עליו וממשיך אלקותו ית' עליו וכן בכל המצות וצריך להאמין באמונה שאין משיג זה שקודם עשייתה היו בח"ל ועכשיו נעשה ק"ק יותר מעשר קדושות ולכן גלו ישראל לבין האומות שיעשה אדם מצות ובכ"מ שיעוטה מצות ימשיך אלקותו לאותו מקום זיהי' אלקותו ית' כל הארץ ויהא אני הוי' לא שניתי וזה ענין המצוה והברכה הוא פי' המצוה דהיינו ברוך מלשון בריכה העליונה אתה הוא לשון נוכח שע"י עשיית המצוה הוא ממשיך אלקותו ית' מהבריכה העליונה לזה העולם אליך לנוכח אמ"ה רכל ברכה בלא שם ומלכות אינה ברכה וזהו מלך העולם שממשיך אלקותו ית' בכל העולמות אשר קדשנו במצותיו כי ע"י עשיית המצוה ממשיך אלקותו ית' מעילא לתתא.

אבל בעת הרגל הוא להיפך כי יש לכל ישראל על למעלה דהיינו מתתא לעילא משל מלך שצוה בניו לעשות מלאכתו ואחר זמן מה מביאין אצלו לראות מלאכתו של כאו"א כן כל בני"ש יש להם עלי' למעלה לראות מעשה מ"ע של כאו"א וכתוב לא הביט און ביעקב ולא ראה עמל בישראל שאינו רואה העבלרות הנק' עמל רק המצות של כאו"א ממילא נתעורר אצלו כבי' שמחה מזה וכמאמר ישמח ה' במעשיו וכמים הפנים נתעורר אצלנו ג"כ השמחה של ישמח ישראל בעושי וזהו לשון זמן שמחתנו דהיינו ב' שמחות והתעוררות זו השמחה היא בלי גבול מתמת שהתעוררות הוא ממנו ית' כבי' ממילא הוא בלי גבול אך בשעת השמחה צריך כ"א להתבונן איך לעבוד את ה' על להבא בתורה ובתפילה ובמצות ואז מלביש השמחה בלי גבול במ"ע המצות גבולית ואין אנו מדברים מזה שאין לו שמחה של ישמח ישראל בעושי רק שמחת הוללות ר"ל וזה אל ה' פי' אל הוא חסד כמאמר חסד אל כל היום יאיר לנו בשעת הרגל שהוא שמחה שאין לה גבול ונתן הכתוב עצה אסרו חג שיקשור וילביש זו השמחה בעבותים שהם המצות שנקראים עבותות האהבה ואיתא כ"ז שבהמ"ק קיים היה מזבח מכפר ועכשיו שולחנו של אדם מכפר וצלה"ז מה ענין שולחן אצל מזבח אך הענין הוא כשהיו מקריבין על המזבח ירד אש מן השמים ואכל את הבשר ונעשה הכל אלקות כך שולחנו של אדם צדיק כשאוכל הוא כמו מזבח שמעלה הדבר אליו ית' ונעשה הכל אלקותו ית' אף בדגת הים כו' כנ"ל שהוא אוכל וזהו עד קרנות המזבח שיגיע השמחה כמו על המזבח שהיא מנסכים ועליו יין והי' מקבל תענוג מזה כך האדם הוא מקבל חיות ותענוג עליו מן המאכל אשר הוא אוכל וזהו כל המענג את החג באכילה ושת' כו' כנז"ל ודי למבין.

כ"ק אדמו"ר הצ"צ

שנא

בילקוט במקומו בתלים רמז תשכ"ז והוא מהמדרש תלים סי' ל"ו משל למי שמדליק את הנר כו' עד אל ה' ויאר לנו והיינו באורך נראה אור י"ל נר הוא מבחי' מל' ויש בה עליות וירידות ע"כ חוזרים ומשתעבדים אבל אור הוא מבחי' ז"א וזהו ע"ד שאמרו במ"ר פ' בא פ"ח בעוה"ז עשה להם נס בלילה אבל לע"ל הלילה נעשה יום והיינו כי ההארה שמאיר בלילה הוא מבאי' נר שהיא מל' משא"כ ביום שרגא בטיהרא מאי אהני וזהו אל ה' ויאר לנו וכן אל הוי' גימט' יום כמ"ש בפע"ח גבי ספירת העומר וזה באורך נראה אור ועמ"ש מזה בבוך תרי"ט ב' דף מ' ע"א שהאור זהו ענין המשכה מבחי' אני הוי' לא שניתי ע"כ אין בו שינויים עץ החיים אתר דלא אונתני לכן אין לנס זה הפסק משא"כ בחי' נר הוא במל' ושם יש שינויים כו' ע' זהו ויחי דרכ"א ועמ"ש ע"פ מארז"ל בפסחים ספ"ג ע"פ ביום ההוא יהי' הוי' אחד שכולו הטוב והמיטיב.

יהל אור ע' קלח

שנב

הנה בפסוק אל ה' ויאר לנו מרומז אוריאל כמ"ש ברבות במדבר פ"ב ובבחי' שם והוא גימט' ח"פ אל והוא כנגד דגל מחנה יהודה החונים קדמה מזרחה ועמ"ש בענין מזרח שמשם זורח השמש והוא שם הוי' כמ"ש שמש ומגן כו' ומזרח אור אבא שמשם מקור זריחת השמש כמ"ש במ"א פ' ובא לו לקרן דרומית מזרחית כו'.

אוה"ת בראשית ח"ב רמט, ב

שנג

וזהו פי' לפני לא נוצר אל כי אל היינו הארה ע"ד מ"ש אל ה' ויאר לנו והיינו גילוי החכמה שהוא הנק' ראשית הגילוי הנמשך מהעלם הכתר הנק' ישת חשך סתרו וזהו לפני לא נוצר אל פי' לפני החכ' דאצי' שהיא ראשית הגילוי וראשית מנין הע"ס לא נוצר אל דהיינו שלא נתגלה בבחי' צורה וגילוי בחי' אל שהוא ענין חכים ולא בחכ' ידיעא כו' וגם בחכמה יש ל"ב נתיבות פליאות חכמה והנתיב הראשון נק' נתיב לא ידעו עיט רק ל"א נתיבות הם נמשכים בבחי' גילוי ומהם נמשך לכל צדיק וצדיק ש"י עולמות כי כל נתיב כלול מיו"ד לכן מבחי' ל"א נתיבות נמשך ג"כ ש"י עולמות והם ג"כ קנה חכמה קנה בינה ב"פ קנה גימטרי' ש"י וזהו ג"כ ענין יקר מ"ש כל הון יקר ונעים יקרה היא מפנינים ובמד"ר ויקרא

רפ"ב עשרה דברים נק' יקר כו' ע"ש וזהו"ע נוצר אל מלוי ל"א נתיבות החכ' מבחי' ההעלם של נתיב לא ידעו עיט בחי' ישת חשך סתרו כו'.

אוה"ת בראשית ח"ג תקסח, ב

שנד

וענין כשאתם עדי אני אל ר"ל שעייז ממשיכים הגילוי מלמעלה שנק' אל כמ"ש אל ה' ויאר לנו כו' וכתוב אל מוציאם ממצרים כו' וכתוב חסד אל כל היום ועמ"ש לעיל סעי' י"ג בד"ה להבין ענין הברכות בענין פי' לפני לא נוצר אל דהקשו איך שייך לשון נוצר באל שהוא קדמון ונצחי והתירוץ שזהו ע"ד יוצר האדם דקאי ג"כ על האדם העליון אדם דאצי' יען כי בחי' הארה זו זהו מה שא"ס מאיר לנשמות כמשנ"ת בת"א פ' משפטים בד"ה ותחת מגליו כמעשה לבנת הספיר ובאג"ח בד"ה אשרנו מה טוב חלקינו ולכן שייך ע"ז יוצר האדם ע"ד יוצר אור וכך הוא ענין לפני לא נוצר אל דיצירה זו הוא ענין הגילוי אור מה שנמשך האצי' מההעלם אל הגילוי ולכן כשאתם עדי אני אל ר"ל שנמשך ומאיר בבחי' גילוי להיות אל הוי' ויאר לנו עד שמזה נמשך משארז"ל פ"ב דמגילה ד"ח ע"א ע"פ ויקרא לו אל אלקי ישראל שהקב"ה שהוא אלקי ישראל קרא ליעקב אל וכ"ח במד"ר פ' וישלח ס"פ ע"ט ובזח"א פ' תולדות דף קל"ח ע"א ובפ' קדושים דפ"ז ע"א ועיינן מזה בעה"ק חלק העבודה פ"ח עכ"פ איך שהי' הפירוש אנו רואי' שבחי' שם אל מתייחס אל הארת א"ס ב"ה בנשמות וע' בחרמ"ז ר"פ שמיני בפ"י ישראל ישר אל יעו"ש.

אוה"ת בראשית ח"ג ע' תקעב

שנה

וזהו אל הוי' ויאר לנו ופי' בלק"ת בד"ה אני לדודי דרוש הראשון פ"א אל הוא ראשית היג"מ הרחמים ומשם נמשך ויאר לנו הארת פנים וע' מזה ג"כ בד"ה ראשי המטות רפ"ב דר"ל ויאר לנו מבחינת ומדרגת ישת חשך סתרו שאין העולמות עליונים ותחתונים יכולים לקבל זיו והארה ממנו כו' קדוש ומובדל כו' וחיות כל העולמות רק מבחי' מלכות ה' מלך גאות לבש כו' רק ע"י התומ"צ ויאר לנו כו' ועד"ז פי' בצלאל בן אורי פי' מבחי' בצל אל בחי' ישת חשך סתרו הנק' צל משם נמשך בן אורי בחי' אל ה' ויאר לנו כו' ועיינן בלק"ת בד"ה אני הוי' אלקיכם דפ' ציצית דרוש הראשון משם יובן שב' בחי' אלו הצל והאור זהו ענין הטלית והציצית וע' סד"ה ויקח קרח וזהו שאומרים קודם לבישת הטלית מה יקר חסדך אלקים ובני אדם בצל כנפיך יחסיון ובמד"ר במדבר פ"ב דרי"א ע"ד המלאך אוריאל נרמז בפסוק אל ה' ויאר לנו ר"ל ויאר זהו אורי הנמשך משם אל וע' מענין מלאך זה בלק"ת בד"ה ושאתם מים בששון דרוש הראשון פ"א ועמ"ש ע"פ

מי מדד בשעלו מים פ"א בענין נוריאל ובזח"א דכ"ג סע"ב אוריאל מסטרא' דחסד נוריאל מסטרא דגבורה כו' ובמד"ר נשא שי"א ע"פ יאר ה' פניו אליך זהו ענין אל ה' ויאר לנו כו' והנה בהמ"ק נק' ג"כ אוריאל בישע'י סי' כ"ט וא"כ בן אורי מלמעלמ"ט בן חור מלמטלמ"ע.

אוה"ת שמות ח"ח ע' ג'קה

שנו

פ' בשלח דע"א א' סוף רמז רמ"ד ומנין שאין אלי אלא מדה"ר שנאמר אלי אלי למה עזבתי ואומר אל נא רפא נא לה ואומר אל הוי' ויאר לנו עכ"ל, עמ"ש מענין אל הוי' ויאר לנו בד"ה ראשי המטות, ובד"ה אני לדודי הראשון פ"א כ' והארה זו נמשך מבחי' אל שהוא ראשית כל הי"ג מדות ומקורן וכללותן וכמ"ש אל הוי' ויאר לנו שהוא בחי' א"ס ב"ה עצמו ממש, ועמ"ש בד"ה מי אל כמוך ספ"ג, וע' בלק"ת בשה"ש בד"ה קול דודי בהביאור המתחיל להבין ענין מדלג ושם פ"ב והו"ע הספי' שאומרים היום יום א' כו' יום הוא בגי' אל הוי' והוא רמז על בחי' המשכת האור מבחי' א"ס לבחי' המל' הנק' עומר כו' עכ"ל, וע' במא"א אות יו"ד ס"ח יום עם הכולל גי' אל הוי' כי בחי' יום הנהגת היצירה עכ"ל, ובת"א פ' יתרו בד"ה ביאור ע"פ משה ידבר, ששרשו מתיקון הראשון די"ג ת"ד דא"א דאצי' שהוא בחי' מי אל כמוך שמשם דוקא נמשך הכח להשפיל א"ע גם בב"ע. והנה ביצי' התחלת עה"ד טו"ר ומזה שרש המחלה וע"כ הרפואה ע"י אל הוי' המאיר ביצי' כו' ששרשו מאריך אנפין בחי' ארוכה ורפואה כו'.

אוה"ת במדבר ח"ב ע' תו

שנז

והנה כתי' אני ד' לא שנית, אתה הוא קודם שנברא ואתה הוא לאחר כו', אני ראשון ואני אחרון ומבלעדי כו' פי' ואני אחרון לאחר שיכלו ימוה"מ וחי העוה"ב שאז יהיה הוא ושמו בלבד (ה וצ"ע דהא הנשמות משמע שהם נצחיים וע' בספר יונת אלם בתחלת ד"ה בענין הא"ס כ' שהשכליים הנבדלים הם נצחיים ברצון ית' אבל אינם קדמונים עכ"ל, כש"כ לדעת הרמב"ם במ"נ ח"ב פרק, שאע"פ שחידוש העולם הוא מעקרי האמונה, אבל הפסידו אינו מוכרח, ואע"פ שזה אינו מ"מ הנשמות י"ל שהם נצחיים כמ"ש בלק"ת ד"ה את שבתותי תשמרו ספ"א. א"כ פי' ואני אחרון צ"ל בע"א ממש"כ, ור"ל שאז יהי' גלוי הביטול ולא כמו עכשיו כו' ויאר שלא ע"י מסכים וגם אפשר לא ע"י מלאכים ע). ומבלעדי היינו באמצעיתא ואין זה אלא זיו והארה ממדת מלכותו ית'. וזהו ד' מלך גאות לבש כו', וזיו נמשך מבחי' מחשבה אנא אמלוק. אבל מהו"ע ית' נק' ישת חשך סתרו פי' חשך ר"ל שאינו מתגלה ממנו אפילו זיו כו'.

(ב) אך עכ"ז אל ה' ויאר לנו הארה רבה ועצומה מקדושה העליונה הזאת (ה ע') בד"ה תקעו בחדש שופר דרוש הראשון פי' כי הרצון עליון יש לו שני בחי' הא' המלוּבש בחו"ב וזהו שורש המצות הב' הרצון שלמעלה מהחכמה ושם שורש התשובה, וע' בד"ה כי כארץ תוציא צמחה שורש המצות בא"א והתשובה בע"י וזהו ענין קדושתו למעלה מקדושתכם. אפ"ל שזהו ענין הנדרים, כי שאוסר עליו דבר המותר זהו שייך לתשובה כדלקמן. ואפ"ל לכן הנדר חל על המצוה ע"י המצות כי הנה בתומ"צ נאמר לכו לחמו בלחמי ופי' לחמי היינו דכמו שהאדם מקבל חיות מהלחם לפי ששרשו ממוצא פי ה' מוצא היינו מקור כמו מוצא מים ובשרש הע"מ הדצ"ח נעלים יותר, (ה וע') מזה לעיל בד"ה ביאור הדברים ע"פ זאת חקת ושם ספ"ב).

אוה"ת במדבר ח"ו ע' א'תתקנד

שנה

וז'הו ויקרא לו אל אלקי ישראל והפי' שהקדב"ה שהוא אלקי ישראל קרא ליעקב אל היינו ע"י שהוא ממשיך תוספת אור מסוכ"ע בממכ"ע כי אל הוא לשון אור כמו אל ה' ויאר לנו ויעקב הוא בחי' בריח התכון קו האמצעי שעולה עד הכתר הוא הממשיך היחוד עליון גלוי סוכ"ע בממכ"ע והו"ע התפילין דמארי עלמא המשכת מוחין לז"א מבחי' עתיקא וסוכ"ע והתפילין נק' חיי המלך כמארז"ל ע"פ והיו חייך כו' שהתפילין נקראו חיים פי' מלך הוא ז"א וחיי המלך הם המוחין דז"א הנמשכים מבחי' והחכמה תחיה כו' וע"ד שפי' הזהר בי נשבעתי נאום הוי' דהיינו בחי' ז"א נשבע באור המלוּבש בו בפנימית מבחי' ע"ק והו"ע בית יעקב לכו ונלכה באור שמאיר בשם הוי' כו'.

אוה"ת דברים ח"ב ע' תתרפז

שנט

שט"ה המאכל ושתיה וע' בסידור שער ברהמ"ז בענין פתח במזבח וסיים בשולחן ועמ"ש מענין אל ה' ויאר לנו בלק"ת בד"ה ראשי המטות קיצור ענין אל ה' ויאר לנו זהו גלוי מבחי' אור זרוע לצדיק ואפס קצהו מאיר בכל יו"ט ולכן הם מועדים לשמחה כענין אורה ושמחה בד"ה ואתה תצוה את בני' והמשכה זו מבחי' אשר קדשנו במצותיו וצ"ל אסרו חג להכניס את השמחה במעשה העבודה דוקא כדכתיב תחת אשר לא עבדת כו' בשמחה בעבותים הם המצות וזהו ע"ד ואם רץ לבך שוב לאחד כי והוא ימשול בכ' ועי"ז נעשה בבחי' עד קרנות המזבח שיהי' שולחנו ש"א במקום מזבח במד"ר נשא פי"א ע"פ יאר ה' פניו אליך אל ה' ויאר לנו כו' ובזח"ג פ' אמור דצ"ג ע"ב ע"פ לך אמר לבי בקשו פני את פניך ה' אבקש מבואר דקאי על יו"ט ופי' הרמ"ז וז"ל בדרך פשוטה מצינו לשון מועד בהזמנת

הפנים וכמ"ש ביחזקאל כ"א אנה פניך מועדות ות"י לאן אפך מזמנין וגם בחגים פני ה' מועדים להראות כמ"ש ולא יראו פני ריקם עכ"ל.

אוה"ת נ"ך ח"ג ע' א'שכא

כ"ק אדמו"ר מהר"ש

שס

וז"ע שאומרי' היום יום, יום עם הכולל הוא מספר אחד עם ש' אל הוי', שפי' אל הוא לשון הארה כמו אל ה' ויאר לנו, ונמשך מבחי' מי אל כמוך תיקון הראשון די"ג ת"ד כו' שממש דוקא נמשך החסד למטה כ"כ (גם בבי"ע), ועד"ז הו"ע בחי' כי הוא אל זן שפי' בסידור האריז"ל זן גימ' אל הוי' שמספרו נ"ז, וע' בת"א בהביאור ע"פ משה ידבר בפ' יתרו ותמצא ששורש בחי' זן הוא מהתיקון הראשון דיגת"ד דאצי' שהוא אל כמ"ש בי"ג תיקוני' דמשה הוי' הוי' אל, ובי"ג תיקונים דמיכה מי אל כמוך, וכן הוא ענין יום שבספה"ע שיום עם הכולל עולה מספר נ"ז כו', וממשיכים בחי' זו במ"ט ימי העומר בכל הז' מדות כו', וזהו לעומר שממשיכים הכל לבחי' מל', וזהו כל אשר חפץ ה' עשה בשמים ובארץ (שנמשך בחי' חפץ הוי' בשמים ובארץ שהם בחי' ז' מדות כו').

לקו"ת – תורת שמואל תרכ"ז ע' רלו

שסא

אשר ברא ששון ושמחה חתן וכלה פי' אשר ברא חתן שחתן הוא בריאה וצ"ל הלא ארז"ל ביום חתונתו זו מ"ת שהקב"ה נק' חתן וא"כ איך שייך לומר אשר ברא חתן שהוא בחי' בריאה הנה כתי' לפניו לא נוצר אל והקשו בזהר איך שייך לשון נוצר על שם אל שהוא משמותיו של הקב"ה כו' והענין הוא דהנה ש' אל הוא המקור ושרש שיאיר בעולמות כמ"ש אל ה' ויאר לנו וכת' אל אלקי' הוי' דיבר ויקרא ארץ שכדי שיהי' בבחי' דבור בחי' גילוי זהו מבחי' ש' אל וזהו ידוע שמה שמאיר בעולמות אינו אלא מבחי' זיו והארה מאתו ית' כי מעצמותו ית' א"א להאיר בעולמות ולכן נק' הבריאה יש מאין פי' מאין מהארה בעלמא כי מעצמותו ית' א"א שיהי' התהוות העולמות בע"ג ולכן נק' א"ק בשם אדם דבריאה לפי ששורש א"ק הוא ממל' דא"ס ובחי' מל' הוא בחי' הארה כנודע ומפני שהאור המאיר בעולמות בע"ג הוא בחי' הארה בעלמא לכן שייך על אור זה ל' בריאה וזהו ששיך ל' נוצר על שם אל כי ש' אל הוא מקור להתהוות ולהאיר בעולמות וכמו"כ יובן מ"ש אשר ברא חתן כי חתן הוא פי' חות דרגא היינו מה שמאיר מאתו ית' בעולמות ולכן הוא בחי' ירידה וכו' אך הנה האור המאיר הוא הארה בעלמא לכן שייך על אור זה ל' בריאה.

לקו"ת – תורת שמואל תרל"ד ע' טז

כ"ק אדמו"ר מהורש"ב

שסב

והענין הוא דהנה ענין ספה"ע הם נגד ז"מ וכ"א כלול מז' והם מ"ט ובכ"י ממשיכים מדה אחת וז"ש היום יום כו' יום ע"ה בגימ' אל הוי' והוא כמ"ש אל הוי' ויאר לנו שממשיכים גילוי המדה ע"י הספירה והענין דאזלעו"ז עקום אלקי וע"י שמבררי' המדות ממשיכים גילוי המדות משרשן בחי' מ"ט שערי בינה (וכמבו' במ"א בענין לך הוי' הגדולה כו' דשער משמש כניסה ויציאה) וי"ל דמה שנק' זה בשם ספירה (לבד טעם הפשוט שהוא ל' מספר) שהוא ל' ספירות ובהירות שמבררי' ומזככים המדות וע"י ממשיכים מבחי' מ"ט שע"ב (ועי' כלק"ת פ' אמור ד"ה וספרתם ל' ספירות ובהירות שיאיר למטה בגילוי) אך שער הנו"ן דבינה א"א להמשיך ע"י אתעדל"ת היינו הספירה כנ"ל כ"א ביום השבועות הוא מאיר מאיליו וממילא בלי אתעדל"ת וכמבואר כ"ז כלק"ת בדרושי שבועות באריכות.

סה"מ תרמ"ד ע' רל

שסג

וז"ש וידעת היום והשבות אל לבבך דכמו היום שהוא יום ולילה כמו"כ והשבות אל לבבך לחבר ולייחד ב' השמות דהוי' ואלקי' שהן ג"כ בחי' יום ולילה דשם הוי' הוא בחי' יום שהוא בחי' אור וגילוי וכמ"ש אל הוי' ויאר לנו והיינו להיותו בחי' החסד שהוא בחי' גילוי אור כו' וש' אלקי' הוא בחי' לילה שמעלים ומסתיר וכמ"ש שמש ומגן הוי' אלקים וזהו להיותו בחי' הגבו' שהו"ע צמצום והעלם האור כו' וצריכים לחבר ולייחד את הוי' ואלקי' היינו להסיר ההעלמות וההסתרים דש' אלקי' ויתיחד עם הגילוי דש' הוי' כו' ואדרבה שההסתר יתהפך לאור וגילוי כו' (וכמו ויהי הענן והחשך ויאר כו' וכמ"ש במ"א) והיינו כאשר יבין וישיג שההסתר בש' אלקי' אינו העלם ותסתר אמיתי ח"ו שהרי השם אלקי' הוא אלקות ממש כמו ש' הוי' וכמ"ש אכן אתה אל מסתתר שהכח ההסתר הוא אלקות ממש כמו כח הגילוי כו' ולכן באמת לגבי ש' הוי' אין שם האלקים מסתיר כלל ומאיר הגילוי דש' הוי' כמו שהוא גם ע"י ש' אלקי' כו'.

סה"מ עת"ר ע' מט

שסד

בס"ד, עזר"ת.

אל הוי' ויאר לנו כו' וכ' הרד"ק אל הוי' הוא יכול והוא יחיד נמצא זהו שמפרש ב' השמות אל הוי' ש' אל מורה שהוא יכול דאל הוא ל' תוקף וכמו ואת אילי הארץ לקח והיינו איטר לו התוקף והיכולת וכמ"ש הראב"ע ע"פ זה אל התקיף כו' וש' הוי' מורה ע"ז שהוא יחיד ושהוא נמצא והענין הוא כמ"ש הגנת אגוז הובא בשל"ה ד"ה ע"א וז"ל ש' הוי' הוא שם המיוחד הרומז אל ההויה הקדומה בהחלט ר"ל לא הויות דבר שנתהווה אלא הויה הקדומה בהחלט שלא נתהווה מחרזה דבר כי הדבר שנתהווה הרי קדמו המהווה אותו וגם שקדמו ההעדר ונתחדש ואינו מוחלט בעצם דמאחר שנתהווה הרי כול להפסד רכל הוה נפסד כו' אבל הויה הקדומה המוחלטת הוא שמציאותו מעצמותו ולא קדמו ההעדר ח"ו מחויב המציאות כי השם זה מאמת על היות הנמצא נמצא היינו שמאמת מציאת העצמות מחויב המציאות שאחר שיש הוי' נמצא היינו שיש התהוות דבר שהן הנמצאים והנבראים הויה במוחלט המהווה כל הויה ר"ל מאחר שיש התחדשות שז"ע הוי' שיש התהוות והתחדשות בהכרח שיש מחדש שהוא לא נתחדש וזהו היה במוחלט ר"ל בהכרח שיש המהווה כו' או ר"ל באומרו במוחלט שיש מהווה שהוא מוחלט בעצם דהיינו שלא נתהווה ונתחדש אלא מחויב המציאות כי אם יעלה על הדעת שהוא אינו נמצא אין לכל הנמצאים אפשרי מציאותו הויה כו' וכמ"ש כן הרמב"ם בה' יסוה"ת פ"א הבר"ג ונר' יתהו כמ"ש במו"נ ח"ב בהקדמת דעו ע עד אין סוף הוא שקר ואין הס' נמצא אצלי לכוין את הל' והיינו שיהיו נמצאים זה מזה וזה מזה עד אין סוף הוא שקר כ"א בהכרח שתחלת ההתהוות הוא ממהווה שלא נתהווה כ"א הוא מחויב המציאות והוא הבורא ית' ועמ"ש בהפי' על הרמב"ם שם ה"א ואחרי שכן זעתה בא לבאר מה שהתחיל דהש' הוי' רומז על ההויה הקדומה כו' אחרי שמההויות שנתהוו מוכרח שיש מהווה שהוא מחויב המציאות הרי לך סוד שמו המיוחד לו ית' שהוא שם ההויה קודם לכל הנמצאים להמצאות והוא כמ"ש הרמב"ם שם שיש שם מצוי ראשון והג"א בחר בל' קודם כי קדם הוא בהבדלה יותר מן ראשון דראשון שיש לו אחרית וכמו המגיד מראשית אחרית שיש להם שייכות זל"ז וכן ראשון שהוא ראשון לשני אבל קדם הוא שמובדל סמה שלאחריו ובפלח הרמון שע"ג פ"ב חילק בין ראשון לראשית דראשון אינו דבק ומתגלה אצל האחרון וראשית דבוקה ומיוחדת עם האחרית ולכן הכתר נק' ראשון וחכי נק' ראונית ומכח מציאותו הם נמצאים ובלתי שם ההויה לא יצאו כל המציאות למציאות הויה הרי לך כי בהיותו ית' בשם ההויה מורה על כי כל ההויות מאמתת הויותו נמצאו תהו ענין ש' הוי' שהוא שם המיוחד לו ית' היינו אמיתת היותו ית' וממציאותו ית' נמצא כו' כי הוא הגורם לאמתת כל ההויות כולם בו' עכול הג"א הרי דש' הוי' מורה על מציאותו ית' שהוא נמצא בבחי' מחויב המציאות

וכמו"כ מורה ע"ז שהוא יחיד כי המחויב המציאות א"א שיהיו שניים כי במה יבדלו זה מזה הרי המחויב המציאות אינו בבחי' מציאות דבר דכל מציאות דבר ה"ה גוף וכל גוף הוא מורכב מגולם וצורה והמורכב א"א להיות מציאות מעצמותו וא"כ המחויב המציאות שמציצתו מעצמותו אינו במציאות דבר וכמ"ש בס' הישר לר"ת נמצא בבלתי מציאות נמצא וזהו ג"כ שדקדק הרמב"ם בלשונו ה"ט מצוי ראשון ולא כ' נמצא ראשון דנמצא הוא שנמצא במציאות דבר אבל מצוי הוא שמצוי בפי אופן מציאותו היינו בבלתי מציאות נמצור וא כ אם יהיו שניים במה יבדלו זמ"ז אלא בהכרח שהוא יחיד וכ"כ הרמב"ם שם ה"ז אלא שהכריח זה מן ההגבלה שאם יהיו שניים בהכרח שיהי' כל אחד מוגבל והמחויב המציאות בהכרח שיהי' בלתי מוגבל וא"ב מוכרח שהוא ית' יחיד וע' בהמפרש שם שהקשה משכליים הנבדלים שהן צורות בלי גולם כלל כמ"ש פ"ב ה"ג וה"ה צורות הרבה וכ' שבהכרח שהצורות יהיו עילה זל"ז והמחויב המציאות אם יהיו שניים יהיו אחד עילה להשני וא"כ הרי השני אינו מחויב המציאות רק אפשרי המציאות כו' אמנם שמש"ש הרמב"ם בה"ה ובמה יפרדו הצורות זו מזו וכ' לפי שאינן שוין במציאותן נראה כוונתו כי הצורות גם שהן בלא גופין כל א' מוגבל ומצויר באיזה סוג וכמו כחות הנפש דעם היותם נפשיים ה"ה מוגבלים כאו"א בגדר וסוג כמו כח החכ' וכח הבינה והדעת וכן המדות חסד וגבוי וכו' יש לכאו"א הגדרה מיוחדת ומובדלת מכח זולתו שבזה הם ניכרים ומובדלים זמ"פ וכמו"כ השכליים הנבדלים עם היותם צורות בלא גולם מ"מ כל אג"א מהם מוגדר ומוגבל בהגדרה מיוחדת במציאותו ומעלתו ר"ל בעצם מהותו מה הוא וכמו בכחות הנפש שזה מהותו חכ' וזה מהותו בינה וכו' ובמעלתו ומדריגתו כמו שהחכ' גבוה במעלתו מכח הבינה כו' ומ"ש והוא מצוי מכחו הוא עוד דבר לא שבזה לבד הוא שנפרדים הצורות זו מזו רק להיותם זה למטה מזה במעלתם ה"ה משתלשלים זה מזה אבל במה שנפרדים זה מזה הוא שכאו"א מוגדר בהגדרה מיוחדת בעצם מהותו ובמעלתו ואם נא' שהמחויב המציאות יהיו שניים בהכרח שיהי' כל אחד מוגבל בהגדרה מיוחדת מה הוא ומה מעלתו של זה ומה הוא ומה מעלתו של זה והמחויב המציאות א"א שיהי' מצויר ומוגדר באיזה גדר וסוג שנוכל לאמר עליו מה הוא ומה מעלתו וכמ"ש המפרש בפ"א בתחלת דבריו והרמב"ן כ' שהשכליים הנבדלים יש להם ג"כ גופים אלא שהן מהיסודות הדקים והם אש ורוח וכמ"ש עושה מלאכיו רוחות משרתיו אש לוחט וכמ"ש בס"א ונמצא דש' הוי' רומז על עצמותו ת' שהוא נמצא ושהוא יחיד וזהו שהרמב"ם הזכיר ש' הוי' בתחלת החבור ברמז בר"ת יסוד היסודות ועמוד החכמות להיות השם הזה מורה על אמתת היותו ושהוא ית' יחיד ומיוחד והנה ש' הוי' הוא ג"כ רק שם וכמ"ש אני הוי' הוא שמי הענין הוט כמ"ש העה"ק ח"א פ"ב בענין הוא ושמו בלבד דשמו קדמון קדמותו ומבו' במ"א שזהו בחי' יכולת והיינו דש' הוי' בעצמות הוא מה שהעצמות ביכולתו להוות וביכולתו להאיר כו' וכן מובן מהג"א שזהו בעצמות במה שהוא בורא ועמ"ש מזה באורך

בדרוש יו"ט של ר"ה רס"ו ושם שזהו בחי' העולם העצמי דא"ם והוא הגילוי שיהי' לעתיד ע"י העבודה דעכשיו שעז"נ עין לא ראתה אלקים זולתך בחי' העולם העצמי כו' יעשה למחכה לו למאן דדייק במילי דחוכמתא שהו"ע הביירוים כו' וכמ"ש וצה"ל שזהו מ"ש הרד"ק אח"כ והוא האיר לנו מאפילה שהיינו בה בגלות והיינו שע"י העבודה בחשך הגלות בעבודת הביירוים ע"ז אל הוי' יאיר לנו גילוי בחי' העולם העצמי דא"ס כו' והו"ע וידע כל פעול כי אתה פעלתו כו' והיינו מה שהוא לבדו להיותו מחויב המציאות בכחו ויכולתו להוות מאין ליש זהו שיתגלה לעתיד בגילוי ממש כו'.

ב) בגמ' פסחים דקי"ט מע"א אי' הוי' ויאר לנו אמרו כולן וכ"ה בתי"א אלקא ה' אנהר לנא אמרו שבטיא רבית יהודה והוא שאמרו כן על מלכותו של דוד וי"ל דהנה ידוע דזה שמל' מהווה מאין ליש זהו מפני שנעוץ תחלתו בסופן והוא שנעיצת התחלה הוא בסוף יותר מבראש המתפשט ראש המתפשט הוא בחי' חכ' שהיא ראשית ההשתל' והרי החכ' מאין תמצא מבחי' אין דכתר כו' וכח זה דבחי' אין דכתר הוא בבחי' מל' דוקא שמן החכ' ולמטה הוא השתל' עו"ע ומל' מהווה מאין ליש דוקא שזהו מכח הכתר שבמל' דכ"ע איהו כתר מל' כו' והו"ע ארץ קדמה לשמים כו' וכמ"ש מזה באורך בד"ה המגיד מראשית אחרית רל"ב וזהו אני ראשון ואני אחרון אני ראשון בחי' כתר ואני אחרון בחי' מל' ואני אותיות אין והוא שהאין דמל' המהווה את היש הוא בחי' אין דכתר כו' ובשרש שרשו הוא בחי' העולם העצמי דא"ס שנח"ל דבחי' שמו העצמי הקדום כקדמותו הוא בחי' המל' כמו שמושרשת בעצמות כו' וכמ"ש בדרוש יו"ט של ר"ה הנעל ולעתיד יתגלה בחי' המל' כמו וההיא בשרשה הקדום וזהו שאנו מבקשים בר"ה מלך על העולם כולו בכבודך והופע בהדר גאון עוזך כו' וידע כל פעול כו' וזה יהי' הגילוי דמשיה ב"ד כו' והוא בחי' הוד מל' שיתגלה לעתיד כו' וכמ"ש מזה בדרוש בשעה שהקדימו תער"ב וזהו שאמרו כולם על מלכותו של דוד מ"ש אל הוי' ויאר לנו שיאיר בחי' המל' כמו שהיא בשרשה ומקורה העצמי כו' ומ"ש בתי"א שבטיא דבית יהודה עמ"ש בתו"א ד"ה ויגש ובהבי' בענין יהודה ויוסף כו'.

ג) במד"ר יבמדבר פ"ב דרי"א ע"ב ודוד אמר אל ה' ויאר לנו הרי אוריאל ויאר בהיפוך אותיות אורי מ"כ והוא שר התורה כמ"ש וי"ל עפמ"ש בפ' נשא פי"א דרמ"ד ע"א בענין יאר ה' פניו אליך יתן לך מן מאור שכינה כו' באורך נראה אור אל ה' ויאר לנו וענין באורך נראה אור היינו שמבחי' עצמיות נראה אור כו' ומבו' במ"א בענין יברכך ויאר דיברכך הוא מבחי' זיווג חיצוני דא"א ויאר בחי' זיווג פנימי דאווא שהוא ההמשכה מבחי' עצמות א"ס כו' וידוע שזהו ההפרש בין יחוד העליון שלצורך העולמות שהוא מבחי' חיצוניות בלבד אבל היחוד דמ"ת הוא בחי' יחוד פנימי כו' כמ"ש בכ"ד והו"ע באור פניך נתת לנו תורת חיים אור דבחי' פנימיות ועצמות א"ס כו' וכמ"ש במדרש שם יאר זה מאור

תורה כו' וזהו באורך העצמי נראה שר' והוא ג"כ ענין אל ה' ויאר כו' ולכן אל ויאר הן אותיות אוריאל שהוא שר התורה כו'.

ד) בפע"ח שער מקראי קדש פיו כ' אל ה' ויאר לנו להיות דבאס"ח אז בחי' ד' ראשונות דיצי' הן במקום ד' אחרונות דברי' והעז עלי' להם שמאיר בהם אור הבריאה וידוע דברי' היא בחי' עלמא דאתכסי' כמ"ש ובורא חשך ויצי' עלמא דאתגלי' והיינו משום דבעולם הברי' מאיר גילוי אור שא"א עדיין להאיר בעולמות ולכן נק' חשך שמכוסה ונעלם מן העולמות כו' ויצי' נק' אור ועדאת"ג מפני שהציר הוא בערך העולמות ויכול להיות בגילוי כו' ומבואר במ"א שבעולם הבריאה להיותו קרוב אל האין האלקי מאיר שם גילוי האין כו' ולכן גם הנבראים אינם בבחי' יש ומציאות עדיין רק בבחי' אפשרי המציאות כו' בנודע ובפרדס שער אבי"ע פאג כ' בענין הברי' דע"ס דברי' הן בחי' לבוש לע"ס דאצי' וז"ל בכח יו"ד אותיות והן ניצוצי הי"ס דאצי' המתלבשות בהן נברגת הכסא כהדין קמצא דלבוויי' מיני' כי הכסא וגלגליו שהן ע"ס דברי' לבוש אל האותיות שהן הספי' והאותיות סיבה אל לבושי' נמצאו הכל א' וכן ראוי לעולם שלא להפריד ברי' מאצי' כו' עכול וכן כ' בשער ההיכלות פ"א דברי' קרובה אל האצי' ואינה מקבלת שינוים משא"כ היצי' כו' וע"כ כשמאיר להם אור הברי' ה"ז עלי' גדולה כו' וזהו אל הוי' ויאר דאל הוי' במילואם בגימ' יאר והוא שמאיר להם הארה גדולה ולנ"ו בגימ' אלקים והוא דברי' הוא ש' אלקי' כמש"ש והיינו מה שמאיר להם הוא בחי' אלקים דברי' וזהו ויאר לנו דבחי' לנו מאיר בש' אל הוי' דיצי' כו'.

ה) ה**בחי'** פ' בראשית פ"א אל הוי' ויאר הוא האור שנברא ביום ראשון וידוע שהי' מאיר מסוף העולם ועד סופו והיינו מפני שהוא השר הבל"ג המאיר בכ"מ בשוה כף ועמ"ש בס"א ההפרש בין מה שאצי' א"ס להתפשטותו ובין אוא"ם שלמעלה מאצי' דאצי' הוא בבחי' א"ס רק במדרי' האצי' כו' אבל האוא"ס שלמעלה בכ"מ הוא בבחי' א"ס ממש גם כמו שנמשך בבי"ע כון וי"ל מ"ש בפע"ח הנ"ל סעי' ד' בפ"א ויאר לנו שמאזר בחי' אלקי' דבריאה והלא אלקים הוא בחי' העולם אך כאשר מאיר מבחי' אור שנברא ביום ראשון אז גם ש' אלקים הוא בחי' גילוי כו' ויש להעיר ממ"ש אלקים יחננו ויברכנו ומבו' במעא ע"פ מ"ש בבה"ז על מאה"ז ר"ח פתח כשושנה דיגמה"ר דא"א שהן הארת פנים מאירים במלי' יותר מבז"א כו' וזהו אלקים יחננו שבחי' אלקים שהוא מל' יחננו וימשיך לנו בחי' אור פני מלך כו' והענין כי משה המשיך בחי' יג"מ מאוא"ס ב"ה בז"א דאצי' ודוד ביקש שיהי' ההמשכה מאצי' בבי"ע כדרך שהמשיך משה באצי' כו' ועמ"ש בתו"א פ' בא בד"ה בעצם היום הזה שהנביאים המשיכו להיות גם בבי"ע איהו וגרמוהי חד כמו באצי' כו' ועד שאמרז"ל משה פתח בוזאת הברכה מקום שסיים יעקב ומשה סיים בגושריך ישראל וממקום שסיום משה פתח דוד בתלים אשרי האיש כו' ולכן אמר דוד אלקים יחננו היינו מבחי' אלקים מל' דאצי' יומשך יג"מ הרחמים בריאה כו'.

ואז גם הש' אלקים דברי' הוא בבחי' אור וגילוי כו' וז"ר ואני תפלתי לך עת רצון אלקים ברב חסדיך כו' שאו' פסוק זה במנחה דשבת שמאיר מבחי' רעדכ"ר בחי' מצחא דעתיקא במצחא דז"א דעי"ז כל הדיני' משתככחין ונמתקין כו' וע"כ אז אלקים הוא בבחי' רב חסד כו' וכענין שאו' במא' דכגוונא וכל שולטנא רוגזא כו' כולהו ערקין ואתעברו מנה כו' ואנפאה נהירין כו' וכמ"ש במ"א והנה בזהר אמור דצ"ג מע"א ע"פ מועדי ה' איבר תקראו כו' א' רי"צ פתח ויקרא אלקים לאור יום תנינן אור דהוה בקדמיתא הוה נהיר מסייפי עלמא כו' ומבו' במ"א דמה שהקדי' ענין אור שנברא ביום ראשון לענין המועדים הוא שביו"ט מאיר הארה מאור זה דהרי בדפ"ח ע"א במ"ש הזהר שם בענין מה רב טובך אשר צפנת כו' שזהו בחי' אור הנ"ל כ' הרמ"ז שם שז"ע ובטובו מחדש בכי"ו כו' וא"כ במועדי ה' שנק' ימים טובים י"ל שמאיר בהם בחי' אור הגנוז הנק' טוב כו' וגם שהאור הזה גנוז לעתיד לבוא כמ"ש בזהר שם וידוע דעלמא דרתי הוא בינה וא"כ במועדים שהן מבחי' בינה ע"כ מאיר בהם בחי' אור הגנוז כו' ועוד שהאור נברא ביום הראשון בגימ' כתר וכידוע שאור הנ"ל הוא בחי' כתר וכמ"ש בו אשר צפנת בגימ' כתר ובמועדים נא' ג"כ ביום הראשון בפסח ובסוכות ובשבועות הרי אז גילוי הכתר כמ"ש בפע"ח שער השבועות והוא גילוי שער הנו"ן כו' דעמ"ש מזה בד"ה ועשית חג שבועות עתר"ו א"כ מישך שיכך להדדי ולכן באס"ח אז אל הוי' ויאר לנו כמ"ש בפע"ח הנ"ל מפני שביו"ט מאיר בח יר הגנוז ולכן גם באס"ח השייך עוד להמועדים וכמ"ש בפע"ח מהעולמות הן בבחי' עלי' כו' מאיר הארה משר זה וע"כ גם ש' אלקים הוא בבחי' אור ויגלו כו' וי"ל דכמו"כ נסיכך גילוי אור זה ע"י התורה דאורייתא מחכ' נפקית ושרשה מבחי' הכתר כו' וזהו קואמרז"ל להיכנ גנוז בתורה כו' ובפרט בהבירורים שע"י התורה וכמ"ש חכמות בחוץ תרונה שע"י חכמות בחוץ לברר בירורים עי"ז תרונה גילוי בחי' הכתר כו' וכמ"ש בתו א בד"ה זכור את יוה"ש וזהו שא' במד"ר ע"פ יאר ה' פניו זה מאור תורה כו' שנמשך בחי' הארת פנים כו' כנ"ל ס"ג ועי' ז ויאר לנו כו'.

(ו) **מאד מו"ר** נ"ע יש דרוש ע"פ זה והגהות עליו בס' במ"ד בסופו ושם אל בחי' חסד אל כל היום מאיר לנו ברגל שהיא שמחה שאין לה גבול כו' והכוונה על גילוי בחי' אור שנברא ביום ראשון כנ"ל והעצה אסרו חג בעבותות שיכניס האור במעשה המצות שעיוז יהי' קיום אל האור כו' ועמ"ש בלק"ת ד"ה כי תשמע בקול פ ג וכן צ"ל שאחר היו"ט ובפרט לאחר ר"ה ויו"כ יהי' איזה הידור ואיזה זהירות יתירה באוזה מצוה כו' וי"ל שזה שכאו"א מישראל מהדרי' בדי מיני' שבלולב כו' עמ"ש בלקיית ד"ה אני לדודי דרוה"ר פ"א ע"פ זה.

סה"מ עדר"ת, ע' עב ואילך

כ"ק אדמו"ר מהוריי"ץ

שסה

אך הענין הוא, דהנה שם א"ל הוא המקור ושורש שמאיר בעולמות כמ"ש א"ל הוי' ויאר לנו, וכתוב א"ל אלקים הוי' דבר ויקרא ארץ, דארץ הוא בחינת מלכות שהוא דבור עליון, ובכדי שיהי' בבחינת דבור היינו בבחינת גילוי הנה זהו מבחי' שם א"ל דשם א"ל בחסד והתהוות העולמו' הוא מצד מדת החסד וכמא' חסד אמר יברא, וכתוב יומם יצוה ה' חסדו דיום וגילוי הוא מבחי' החסד, וכת' כי אמרתי עולם חסד יבנה דיש בזה ב' פירושים, הא' דבכדי שיהי' התהוות העולמות נבנה ספירת החסד, והב' דהתהוות העולמות הוא ע"י ספירת החסד וכמ"ש זכור רחמיך וחסדיך כי מעולם המה, דרחמים וחסדים שייכים אל העולמות, וזהו דכתי' הודו לה' כי טוב כי לעולם חסדו, דהודו לה' כי טוב, שהוא טוב בעצם וחפץ חסד הוא, וכמאמר (תחלת ע"ח) כשעלה ברצונו ית' לברוא את העולם כדי להטיב לברואיו, דכל ענין בריאת והתהוות העולמות הוא רק להטיב לברואיו, ופעולת הטוב הוא דוקא כאשר יש מי אשר עליו יתפשט מדת החסד והרחמי', ועם היות דעצם המדה דחסד הרי יכול להיות גם כאשר אין על מי שיתפשט המדה, וכמו על דרך משל למטה בהאדם הרי מי שהוא איש טוב וחסד בעצם הרי יש בו עצם המדה של חסד גם כאשר אין מי שירחם עליו ויתחסד עמו, וכן אפילו התעוררות המדה יכולה להיות בלי הזולת מקבל החסד.

סה"מ תרפ"ט ע' 89

שסו

די שעה קבועה וואָס הרב המגיד האָט קובע געווען אויף צו חזר'ן די מאמרי תורה פון מורנו הבעש"ט, אויך די סיפורים פון מורנו הבעש"ט, וואָס הרב המגיד פלעגט איבערגעבען צו רבינו הזקן, איז געווען אין אַ שעה קבועה ומסודרה בחול, בשבת קודש ובמועד. איידער הרב המגיד פלעגט אָנהויבן דעם לימוד אָדער דעם סיפור, פלעגט הרב המגיד זאָגען בקול תחנה ותפלה: אל הוי' ויאר לנו. און לסוף הלימוד אָדער לסוף הסיפור בגמר השעה של לימוד, פלעגט הרב המגיד זאָגען: יהי רצון שיאיר ויתגלה אור חי' יחידה בחב"ד שבנפש בגילוי ובהצלחה.

מורנו הבעש"ט און הרב המגיד איז געווען דרכם בקדש, אַז ספירת העומר פלעגט יעדער פון זיי, בזמן נשיאותו, סופר זיין בתור עובר לפני התיבה בבית הכנסת. ווען הרב המגיד האָט סופר געווען ספירת העומר במנין לפני העמוד אין תפלת ערבית, ליל התקדש הוד שבהוד, האָט רבנו הזקן דערפיהלט דעם גילוי חב"ד שבנפשו. און פון דאָן אָן האָט רבינו הזקן געזעהן במוחש דעם קיום תפלת

וברכת הרב המגיד – אל הוי' ויאר לנו; און תפלתו וברכתו פון הרב המגיד אָן באַ אים, רבינו הזקן, איז מאיר חב"ד שבנפשו בהתגלות אין הצלחה מופלגה אין זמן במחשבה און אין שרייבען בסגנון קצר המחזיק את המרובה.

משיחת כ' כסלו תש"ו

כ"ק הרה"ג והרה"ח וכו' המקובל מוהר"ר לוי יצחק

שסז

ונתחלקו הששה דברים שבקרון הזה, לב' חלוקות ג' מלמטה וג' מלמעלה. הוא עדמ"ש אסרו חג בעבותים עד קרנות המזבח, בעבותים הוא ב"פ עבות, חג"ת נה"י ונמשכים עד קרנות המזבח כמ"ש בפע"ח בכוננת אסרו חג ובמ"ח מס' שארית פסח פ"ג מ"ד ע"ש. עד"ז הוא כאן הששה דברים נחלקים לשנים כ"א עבות שלשה, והם עד קרנות, דהיינו שנעשים בקרון המזבח, ובקרון מערבית דרומית, נרמז זה בתיבת עד, כי מלבד זה שתיבת עד רומז על יסוד בחי' יוסף, כמ"ש ביוסף עד תאות גבעות עולם, ועיי' בזה"ק פ' ויחי דרמ"ז ע"ב ובפ' וארא דכ"ב ע"א ע"ש, והיינו בחי' מערב, עוד זאת ע"ד ר"ת ערב (כי עצם המלה הוא ערב, והמ' נוסף אות מ' לא יספיק לר"ת מערב, כי הרי יכול להיות גם ר"ת מזר"ח) דרום, א"כ הפירוש עד קרנות, הוא בחי' עד דהקרנות דהיינו קרון מערבית (מערבית) דרומית.

תורת לוי יצחק ע' רכו

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

שסח

ועד"ז הוא בהנמשל, שההתעוררות לתשובה הבאה ע"י גילוי יגמה"ר שבאלול הוא שע"י הגילוי דיגמה"ר מתגלה הרצון הפנימי דישאל [וכמובן גם מהמבואר בהמשך המאמר] (לאחרי המשל דמלך בשדה), דשם א"ל הוא ראשית כל הי"ג מדות ומקורן וכללותן. וענין שם א"ל הוא אור א"ס ב"ה ממש, כמ"ש א"ל הוי' ויאר לנו, דאור הוא כמו העצם [וכמבואר בכ"מ³ החילוק בין אור לשפע, דשפע הוא שהמשפיע מצמצם עצמו לפי"ע המקבל, ואור הוא מעין המאור]. ובכל אחד מישראל מאיר גילוי זה, ויתירה מזו שהגילוי דשם א"ל שבכ"א מישראל הוא

(1) הוספת (ביאור) כ"ק אדמו"ר מהורו"צ בסד"ה לך אמר לבי היש"ת (סה"מ היש"ת ע' 167. היש"ת ע' 285).

(2) ראה ד"ה זה דש"פ ראה שנה זו (לעיל ס"ע קפ), ובהנסמן שם הערה 33.

(3) תהלים קיח, כז.

השר והמושל שבקרבו, דישראל הוא אותיות יו"ד⁴ שר א-ל. וזהו שהביטול לאלקות שבכל אחד מישראל הוא ביטול שלמעלה מטעם ודעת, כי בישראל הוא גילוי אור א"ס ב"ה עצמו ממש שלמעלה מהשתלשלות. וע"י הגילוי די"ג מדות הרחמים (שבאלול) שראשיתן ומקורן וכללותן הוא א-ל, מתעורר ומתגלה בחינת א-ל שבכל אחד מישראל]. וזהו שהעבודה דאלול היא אני לדודי, אף שהתעוררות היא ע"י הגילוי מלמעלה, כי הגילוי שמלמעלה הוא רק סיבה שעל ידו מתגלה הרצון הפנימי דהאדם.

ד"ה אני לדודי ודודי לי (ב) תשל"ה⁵

(4) שם כז, ח.

(5) בלתי מוגה – סה"מ אב-אלול ע' קפג.

שסט

וזהו מ"ש אני לדודי ודודי לי הרועה בשושנים, דבכדי שתהי' העבודה בבחי' אתערותא דלתתא, אני לדודי, הוא ע"י הרועה בשושנים, דשושנה רומזת לי"ג מדות הרחמים¹, דשושנה אית בה תליסר עלין כנגד י"ג מכילין דרחמי שבפסוק² א-ל רחום גו', והארה זו נמשכת מבחי' א-ל שהוא ראשית כל הי"ג מדות ומקורן וכללותן, וכמ"ש³ א-ל ה' ויאר לנו⁴. [ואף שידועה השקלא וטריא בנגלה ובקבלה בענין המנין די"ג מדות הרחמים, אם מונין גם השמות ה' ה' או שמתחילים משם א-ל וכו'⁵, אבל עכ"פ לענין זה מתחילים משם א-ל, וכמ"ש א-ל ה' ויאר לנו, ומבואר בלקו"ת⁶ שפסוק זה מורה להתגלות י"ג מדות הרחמים], ועי"ז אפשר להיות אח"כ העבודה בבחי' אתערותא דלתתא, אני לדודי.

ד"ה אני לדודי ודודי לי תשל"ז⁶

(1) הקדמת הוזהר בתחלתה. לקו"ת שם לג, סע"א.

(2) תשא לד, ו.

(3) תהלים קיח, כז.

(4) לקו"ת פרשתנו שם לב, ב.

(5) ראה בפרטיות אגרות-קודש אדמו"ר מלך המשיח שליט"א ח"ב ע' שסט ואילך. לקו"ש ח"ד ע' 1348

ואילך. וש"נ.

(6) בלתי מוגה – סה"מ אב-אלול ע' רד-רה.

שע

וגם בארץ ישראל שהחג הוא שבעה ימים בלבד, וסיומו (שביעי של פסח) הוא ביום השני בשבוע, הרי היום שלאחריו – יום שלישי – נקרא "אסרו חג", כלשון הכתובי "אסרו חג בעבותים", היינו שהוא שייד וקשור עם היום שלפניו, והקשר הוא ע"פ תורה, ולא סתם קשר אלא "בעבותים", שעבות הוא חבל ששזור משלושה חוטים², ו"החוט המשולש לא במהרה ינתק"³ (ע"ד שמצינו בהדס שצריכים להיות בו ג' עלים, שלכן נקרא בכתובי "ענף עץ עבות"), ועד שנקרא "אסרו חג", אע"פ שהוא למחרת החג.

משיחת אחש"פ תש"נ⁵

(1) תהלים קיח, כז. ראה סוכה מה, ב ובפרש"י. שו"ע אדה"ז אר"ח סתכ"ט ס"ז.

(2) פרש"י האזינו לב, ט.

(3) קהלת ד, יב.

(4) אמור כג, מ. סוכה לב, סע"ב.

(5) בלתי מוגה – דברי משיח תש"נ ח"ג ע' 181.

שעא

ובמיוחד בעמדנו ביום השבת הבא בהמשך לימי הגאולה י"ב-י"ג תמוז, בבחי' "אסרו חג", כמו בכל עניני קדושה שיש להם המשך ביום שלאחריו זה, כמ"שי "אסרו חג בעבותים", שמורה על קשר חזק, כמו שמצינו בנוגע להדס שנקרא "ענף עץ עבות"², שצריכים להיות בו שלושה עלים, עד"ז הקשר הוא של "החוט המשולש" אשר "לא במהרה ינתק"³.

משיחת ש"פ בלק תש"נ⁴

(1) תהלים קיח, כז. סוכה מה, ריש ע"ב.

(2) אמור כג, מ. סוכה לב, ב ובפרש"י. וראה שער הכוונות ענין אסרו חג. פע"ח שער (כ) מקרא קודש

פ"ו. תורת לוי"צ ס"ע רכו.

(3) קהלת ד, ט.

(4) בלתי מוגה – דברי משיח תש"נ ח"ד ע' 211.

שעב

כפי שמביא אדמו"ר הזקן גם את הפסוקי "א-ל הוי' ויאר לנו" – שהקב"ה נמצא באופן מואר ("אָז דער אויבערשער שטייט אין אַ ליכטיקן אופן").

וזהו גם מה שהתחלת תיבת "אלול" היא בשמו של הקב"ה, כפי שנקרא בשם "א-ל".

משיחת כ"ב אלול תשנ"ג לנשי ובנות חב"ד²

-
- (1) תהלים קיח, כז.
(2) בלתי מוגה – דברי משיח תשנ"ג ח"ה ס"ע 173.

שעג

נוסף לזה, שבת זו היא אסרו חג דשמיני עצרת ושמחת תורה [וגם בארץ ישראל שאסרו חג ה' בערב שבת – הרי ביום השבת נעשית העלי' והשלימות ('ויכולו')¹] דכל ימי השבוע, כולל ובמיוחד שמיני עצרת ושמחת תורה (ביום חמישי) ואסרו חג (ביום שישי)], ובלשון הפסוק² "אסרו חג בעבותים עד קרנות המזבח", והיינו שיום זה הוא קשור (אסור) לחג שלפניו³.

ועד כדי כך שזה קשור עם הקרבת קרבנות, ש"מי שאוכל ושותה ביום זה מעלה עליו הכתוב כאילו בנה מזבח והקריב עליו קרבן"⁴, ובלשון הפסוק "עד קרנות המזבח" – שאפילו "כל הנוגע במזבח יקדש"⁵, עאכו"כ שזה קשור (אסור) למזבח, ובמיוחד ל"קרנות המזבח", שהם מגינים ומצילים⁶ כפי שמצינו בכ"כ סיפורים⁷.

וכל זה אפילו בסתם קשר, עאכו"כ כשהקשר הוא "בעבותים" שזהו קשר חזק ואמיץ במיוחד, כפי שמצינו בנוגע להדס "ענף עץ עבות" שמזה לומדים שההדס צריך להיות משולש⁸.

משיחת ש"פ בראשית תנש"א התועודות א"א

-
- (1) פרשתנו (בראשית) ב, א. וראה אוה"ת עה"פ (מב, סע"ב ואילך. (כרך ג) תקה, ב ואילך. תקח, א ואילך).
(2) תהלים קיח, כז.
(3) סוכה מה, ריש ע"ב.
(4) תצוה כט, לז.
(5) רמב"ם הל' רוצח ושמירת נפש פ"ה הי"ב-יג.
(6) ראה מלכים-א ב, כח-כט ובמפרשים. ועוד.
(7) סוכה לב, ב ובפרש"י. וראה שער הכוונות ענין אסרו חג. פע"ח שער (כ) מקרא קודש פ"ו. תורת לוי"צ ס"ע רכו.
(8) בלתי מוגה – דברי משיח תנש"א ח"א ע' 159.

שעד

ויש להוסיף, שאחרון של פסח שייך במיוחד ליום שביעי של פסח – להיותו ה"אסרו חג בעבותים גו"¹ דשביעי של פסח (וכפי שאומרים גם בהלל גופא), והיינו, שנוסף לזה שאחרון של פסח הוא יו"ט מצד עצמו, הרי היהודי ע"י עבודתו קושר ואוסר ("אסרו חג") את אחרון של פסח לשביעי של פסח, כולל כל הענינים שבו.

משיחת אחש"פ תנש"א²

(1) תהלים קיח, כז. סוכה מה, ריש ע"ב.

(2) בלתי מוגה – דברי משיח תנש"א ח"ג ע' 163.

שעה

א. זה עתה הכריזו הזמן שנשאר עד השקיעה כדי ליטול ידים ולהשתתף בסעודת שמיני עצרת, שזהו הסיום והחותם ד"זמן שמחתנו", וע"י סעודה זו ממשיכים את היו"ט גם לאחרי שנכנסים ליום המחר (עד סיום הסעודה וברכת המזון, שבה אומרים "יעלה ויבוא", "שמיני עצרת החג הזה"):

ואלו שאיחרו את הזמן (מאיזה טעם שיהי) ולא נטלו ידים – שעליהם להמתין בנטילת ידים עד אחרי הבדלה – אין להם להיכנס לחומרות בדבר, וישאלו רב הזמן שעליהם להמתין בנטילת ידים כדי להשתתף בהסעודה. ואף שאצלם הרי זה לאחרי הבדלה, "המבדיל בין קודש לחול" – הרי הבדלה גם ממשיכה מקדושת יו"ט להזמן לאחרי זה, ובפרט שהוא יום "אסרו חג", שבני ישראל פועלים חידוש ביום חול זה, שנעשה "אסרו חג בעבותים", היינו שהוא אסור וקשור עם היו"ט שלפניו.

והענין: ענינו של "אסרו חג" (יום הבא לאחרי החג) הוא: "כל העושה איסור (פירוש אגודה) לחג באכילה ושתי', דהיינו שמרבה קצת באכילה ושתי' ביום שלאחר החג ועושהו טפל לחג, מעלה עליו הכתוב כאילו בנה מזבח והקריב עליו קרבן, שנאמר² אסרו חג בעבותים (ופירוש בהמות עבות ושמינות) עד קרנות המזבח³, והיינו, העבודה להפוך יום חול ליום חג וקדוש (עד לקדושת הקרבן).

(1) נוסח תפלת העמידה וקידוש לסוכות ושמע"צ.

(2) תהלים קיח, כז.

(3) שו"ע אדה"ז הל' פסח סתכ"ט סי"ז.

והרי זה חידוש גדול (ש"אסרו חג" קאי על זמן (מחרת) החג), כי הפירוש הפשוט בכתוב "אסרו חג בעבותים" הוא (לא על זמן, שזהו "יום חג", אלא) על קרבן (החג), דאם מאיזו סיבה שתהי' לא הספיקו להקריב את הקרבן ביום, אומרים הכהנים לבעלי הקרבן "אסרו חג בעבותים" – "אסרו חג הוא הכבש המוכן לזבח"⁴, בחבלי עבות, עד שיאיר הבוקר – "א-ל ה' ויאר לנו"², משום דלילה לאו זמן קרבנות הוא, "ה" . האיר לנו, לזאת אסרו הקרבן בעבותות להיות נשמר עד יבוא זמן השחיטה לתת הדם על קרנות המזבח (כי עיקר הקרבן זריקת הדם)⁵.

ואדרבה: בפשטות לא מתאים לומר על זמן הלשון "אסרו" . בעבותים עד קרנות המזבח. דבנוגע ל"קרבן", פר ואיל וכיו"ב, מובן ענין הקשירה – "אסרו חג", אבל מה שייך, לכאורה, ענין הזמן לענין "אסרו" . בעבותים עד קרנות המזבח!?

אלא נקודת הענין בזה הוא, שזהו חידושם של בני ישראל ע"י העבודה ד"דברי סופרים", אשר "חמורים דברי סופרים" ו"חביבים דברי סופרים" – שאוסרים וקושרים "בעבותים", "בחבלי עבות", את הזמן של כל משך היום שלאחרי היו"ט שהוא חול מצד עצמו – עם ימי היו"ט שלפניו, כך שגם בו ממשיכים קדושה, מעין הקדושה דיו"ט, ומהפכים אותו ליום של "אסרו חג", עד באופן "כאילו בנה מזבח והקריב עליו קרבן", קרבן החג (שמקריבים בעלות השחר).

וממילא מובן, שההבדלה היא ע"ד ומעין "המבדיל בין קודש לקודש".

כלומר, אע"פ ששניהם קודש, יש להבדיל ביניהם, מפני שזהו סוג אחר בקודש גופא – "חולין שנעשו על טהרת הקודש"⁶.

ב. וביאור הענין, ובהקדים כללות עבודת ישראל בהפיכת הזמן מחול לקודש, החל מזה שבכל שבת ויו"ט מוסיפים מן החול אל הקודש. ועד"ז נראה במיוחד ביו"ט שני של גליות (בחוץ לארץ), הוספה של עוד מעת-לעת שהוא יום חול מצד עצמו (כפי שהוא בארץ הקודש), ונעשית ליום טוב וקדוש. [ומעין זה הוא גם בימי "חול המועד", שהם ימי חול שנעשים קדושים וחלק מה"מועד"].

(4) אבן עזרא עה"פ.

(5) מצו"ד עה"פ.

(6) ראה עירובין כא, ב. סנהדרין פח, ב (במשנה).

(7) ראה ירושלמי ברכות פ"א ה"ד.

(8) בהנחה אחרת מובא הענין ד"חביבים דברי סופרים" לקמן ס"ה, בנוגע להתפשטות המנהג לשמוח גם

בשמע"צ כבשמח"ת.

(9) חגיגה יט, סע"ב. נתבאר בתו"א לך לך יב, ב. יג, א.

ובימים טובים גופא (שבכולם הענין דהוספה מחול על הקודש ויו"ט שני) – יש בזה הדגשה יתירה בחג הסוכות, שימי החג שבו הכי מרובים (נוסף על זה שכל החודש נקרא "מרובה במועדות"¹⁰), שבהמשך לימי החג בא שמיני עצרת ושמחת תורה. ובשמיני עצרת עצמו היו"ט שני של גליות (אינו סתם יום טוב, אלא) הוא יום הכי נעלה ושמח, השמחה שבסיום כל התורה.

ועד"ז יש לומר הענין ד"אסרו חג" – לאסור ולקשר יום חול ליום טוב, בהתאם לעבודתם הכללית של ישראל בהפיכת הזמן דחול לקודש. ובעבודת האדם הוא ענין ד"בכל דרכיך דעהו"¹¹, ו"כל מעשיך יהיו לשם שמים"¹², והיינו שהמשכת הקדושה גם בעניני הרשות, "מעשיך" ו"דרכיך" (מעשי חול, ענינים שלא מחוייבים בהם ע"פ תורה) – הוא חידוש עבודתם של ישראל, מצד שרשם ומקורם שלמעלה מענין התורה. וכדאיתא בתנא דבי אליהו¹³ ששני דברים קדמו לעולם, תורה וישראל, וביניהם גופא – ישראל קדמו גם לתורה.

ולהוסיף, שיום טוב עצמו גם מבטא את התוכן דהפיכת חול לקדושה – כי יום טוב מותר במלאכת אוכל נפש¹⁴. כלומר: האוכל (מעניני העולם) נעשה חלק מה"נפש" דישאל, שהיא תכלית הקדושה, ולמעלה מכל עניני העולם, כי "מחשבתן של ישראל קדמה לכל דבר"¹⁵, גם לתורה, ולכן בכחם להפוך מציאות העולם (חול) ולהמשיך בו מקדושת היו"ט (והקרבו).

ועד באופן של "אסרו חג בעבותים עד קרנות המזבח", הקשור במיוחד עם חג הסוכות – כמאחז"ל¹⁶ עה"פ, "כל הנוטל לולב באגודו והדס בעבותו מעלה עליו הכתוב כאילו בנה מזבח והקריב עליו קרבן", והיינו, שהקשר בין יום מחרת היו"ט להיו"ט (אסרו חג) הוא קשר חזק באופן של "עבותים" מלשון "ענף" עץ עבות¹⁸, שבו מאוגדים ג' מינים, "חוט המשולש"¹⁹.

(10) ראה ב"י לטור או"ח סתצ"ב (ד"ה ומ"ש). שו"ע אדה"ז או"ח שם ס"ב. הוספה לשו"ע אדה"ז (להר"נ מדובראוונע) או"ח סקל"א ס"ח.

(11) משלי ג, ו. רמב"ם הל' דעות ספ"ג. טושו"ע או"ח סרל"א. שו"ע אדה"ז או"ח סקניו ס"ב.

(12) אבות פ"ב מ"ב. רמב"ם וטושו"ע שם. וראה לקו"ש חכ"ד ע' 646 בהערה ד"ה כל מעשיך לשם שמים.

(13) רבה – פ"ד.

(14) ביצה לו, ב. ובכ"מ.

(15) ב"ר פ"א, ד.

(16) סוכה מה, א. יל"ש עה"פ.

(17) אמור כג, מ.

(18) בהנחה אחרת מובא ענין זה לקמן סוס"ד.

(19) ל' הכתוב – קהלת ד, יב.

ויש לומר, שג' ענינים אלו מורים על תורה, מצוות ועולם, שעולם ותורה ומצוות הם ענינים שונים, עד מן הקצה אל הקצה, וע"י עבודתם של ישראל – שקדמה לכל דבר – בכחם לקשרם יחד, באופן ד"אסרו חג בעבותים", ע"י שמהפכים את עניני העולם מחול לקדושה, ע"ד "חולין שנעשו על טהרת הקודש (כקודש דמי)".

ג. ויש להוסיף ביאור בעבודת האדם בהשייכות בין ב' הפירושים ב"אסרו חג" (קרוב, וזמן מחרת החג):

נזכר לעיל שהפירוש הפשוט ב"אסרו חג" הוא, דקאי על זה ש"אסרו הקרבן בעבותות להיות נשמר עד יבוא זמן השחיטה לתת הדם על קרנות המזבח", שזה נעשה דוקא בעלות השחר (כשנעשה "א-ל ה' ויאר לנו"), כי אין מקריבים בלילה.

והנה במה דברים אמורים – בעבודת הקרבנות בגשמיות בפשטות. משא"כ בעבודת הקרבנות שברוחניות הענינים, עיקר העבודה היא בלילה, בליל הגלות, דגלות נמשלה ללילה וגאולה – ליום²⁰.

גם בלילה – בגלות – ישנם, כמובן ופשוט, כמה עבודות הנעשות, כמו הקטר חלבים ואברים – וכנגדו תפילת ערבית – שזמנם הוא "עד שיעלה עמוד השחר"²¹, העלי' מחושך הגלות אל אור הגאולה. אמנם, עיקר שלימות העבודה בבית המקדש היא הקרבת הקרבנות שזמנה דוקא ביום, בהגאולה (ובזמן הגלות העבודה היא ברוחניות – ע"י תפילות שכנגד קרבנות תקנום²², "ונשלמה פרים שפתינו"²³).

במה דברים אמורים – בדורות הראשונים בגלות, שאז היתה תפילת ערבית (שכנגדה הקרבת איברים ופדרים ש"קרבנים והולכים כל הלילה"²⁴) רשות²⁵, אבל האידנא קבעוה חובה²⁶. ויש לומר בזה – כי בדורות הראשונים חיכו שהגאולה (עלות השחר) תבוא בודאי "בעתה"²⁷ ובזמנה, ובמילא אין צריכים כל כך לעבודת הקרבנות ברוחניות בלילה (תפילת ערבית), שהיא עבודה מיוחדת בחושך הלילה – להפכה ליום:

(20) ראה סה"מ פורים ע' קנ. וש"נ.

(21) ברכות ב, א (במשנה).

(22) שם כו, ב.

(23) הושע יד, ג.

(24) ברכות שם. רמב"ם הל' תפלה פ"א ה"ו. שו"ע אדה"ז או"ח ר"ס פט. וראה לקו"ש חכ"ה ס"ע 155

ואילך.

(25) ברכות ד, ב. כז, ב.

(26) רמב"ם ושו"ע אדה"ז שם.

(27) ישע"י ס, כב. סנהדרין צח, א.

אך "האידינא" – לאחר שרואים שהגאולה מתעכבת, ועברו כל כך הרבה שנים בחושך לילה הגלות – הוסיפו ו"קבעוה חובה", משום שעבודת הקרבנות ברוחניות מוכרחת ביותר, שלכן יש להוסיף גם בכל עניני תורה ומצוותי (וכן בלימוד הלכות קרבנות, שעל זה אמר כאילו הקריבם, שזה שייך גם בלילה), כדי להאיר ולגרש את חושך הלילה ולהפכו לאור, "עד שיעלה עמוד השחר" – אור הגאולה השלימה, שהיא בגלוי דוקא, למטה מעשרה טפחים, ובאופן של זריזות ("אחישנה"²⁷), תיכף ומיד ממש.

ולא רק אור הגאולה ברוחניות, אלא גאולה כפשוטה – כידוע הסיפור עם אדמו"ר הצ"צ²⁸, ששאלו אותו בנוגע להקץ, ואמר שענין הגאולה ישנו כבר ברוחניות שהרי נדפס הלקוטי-תורה. ומובן שמטרתו וכוונתו בזה היתה גם לעורר המענה שקיבל לאחר זה – שצריכים ורוצים אנו הגאולה כפשוטה ובגלוי למטה מעשרה טפחים!

ולהוסיף, ששמו של הצ"צ הוא שמו של משיח²⁹, שענינו גם מלך, עד בנוגע להנהגת העולם: והרי הצ"צ במיוחד המשיך את כל הענינים הנעלים בעולם הזה התחתון, להיותו נשיא בעולם הזה התחתון, כפי שמצינו בהרבה מהנהגותיו שהתערב בעניני העולם.

– אצל אדמו"ר האמצעי שלפניו, לא מצינו זה בגלוי כל כך. משא"כ בנוגע לאדמו"ר הזקן³⁰ – שמצינו שהתערב ("ער האט זיך געמישט") בכמה מעניני העולם בזמנו, כידוע בנוגע להתערבותו במלחמה בין שני אומות (שהתקיימה בחייו) – אף שלכאורה מה זה שייך לבני ישראל – כי הנהגתם משפיעה על מצב ועבודת ישראל, ואדמו"ר הזקן סבר שלטובתם של ישראל ולטובת היהדות יותר טוב נצחונו של אלכסנדר במלחמה (אף שהיו עוד גדולי ישראל "גוטע אידן") שדעתם היתה באופן אחר, ועד שזה גרם לבכיות אצל אדמו"ר האמצעי כשלא הי' נראה שאלכסנדר ינצח³¹.

ובימינו אלה, נראה עוד יותר בגלוי את קיום דברי אדמו"ר הזקן – הטובה לישראל הבאה ע"י מדינה ההיא, המאפשרת ומסייעת לבני ישראל לצאת ממנה, וללא שום תנאים והגבלות של רשיונות מיוחדים וכו' (כפי שהי' מקודם), ויתירה מזו – מסייעת לבני ישראל העולים לארצנו הקדושה (וכמו כן ליהודים היוצאים

28) לקו"ש ח"י ע' 80 הערה 70. ח"י"ח ס"ע 90 ואילך. סה"מ חנוכה ס"ע רנג. ובכ"מ.

29) בהנחה אחרת: שב' שמותיו קשורים עם משיח צדקנו.

30) ראה אגרות-קודש אדה"ז ח"א (קה"ת, תש"מ. תשמ"ז) ע' קנ-קנא. וראה גם שיחת ש"פ וישב שנה זו

(סה"ש תשנ"ב ח"א ע' 8-177).

31) אגרות-קודש אדהאמ"צ ח"א ע' רמג.

לשאר מדינות בחוץ לארץ), ובפרט הכי גדול – שנדפס בכל העיתונים ("פייפערס") – כמו הפתגם הידוע³² שיודפס בעיתונים אודות ביאת המשיח – באופן של קידוש ה' הכי גדול, על יציאת בני ישראל מהמדינה ההיא, ועלייתם לארץ ישראל.

ומשתמשים דוקא בביטוי "עלי", להדגיש שע"ז נעשית בהם עלי' בכל הענינים – הן בקיום התורה ומצוותי' (כולל – העלי' בפשטות, מפני ההלכות שנתחדשו בארץ ישראל לגבי חוץ לארץ), והן עלי' לחיים בהרחבה, שזה גופא מיקל על קיום המצוות בכלל.

ועל אחת כמה וכמה – בנוגע למצוות שהזמן גרמא, מצוות יו"ט. ובמיוחד ביו"ט בחוץ לארץ שהוא ב' ימים, וממילא מיתוספות גם ריבוי הלכות יו"ט. ועאכו"כ שב"מועדים לשמחה"³³ גופא הרי זה חג הסוכות, היו"ט שבחודש ה"מרובה במועדות". וביו"ט זה גופא – בב' ימים האחרונים שבו, שמיני עצרת ושמחת תורה.

ד. בכל זה מיתוסף גם מצד פרשת השבוע וקריאתה ביום זה (שמחת תורה) – פרשת "וזאת הברכה. . לעיני כל ישראל", שבזה נכללות כל הברכות שבהמשך הפרשה, ובאופן גלוי ובשלימות, "מראה באצבעו ואומר זאת"³⁴.

ומסיימים ב"חתן תורה", ו"מתכיפין התחלה להשלמה" – ב"חתן בראשית", והיינו – המשכת התורה בעולם ובכל פרטיו, "את השמים לרבות צבאיהם ואת הארץ לרבות צבאיה"³⁵, והאופן שזה נעשה הוא ע"י "רשות לחתן תורה" ו"רשות לחתן בראשית".

והיינו, שהתורה והעולם נעשים רשותו של כל א' מישראל, וכפסק-דין הרמב"ם בהלכות תשובה³⁶ "רשות לכל אדם נתונה", אשר ע"י ניצול ה"רשות" כדבעי ("עשה מצוה אחת"), "הרי הכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף זכות וגרם לו ולהם תשועה והצלה"³⁷. ועוד ועיקר – שזו נעשית הקדמה קרובה להחתונה העיקרית בגאולה העתידה, בקיום היעוד³⁸ "מהרה. . ישמע בערי יהודה ובחוצות ירושלים. . קול חתן וקול כלה", ובאופן שזה נמשך וחודר בכל סדר ההשתלשלות, מלמעלה מעלה עד למטה מטה.

(32) ראה סה"ש תורת שלום ריש ע' 12. וראה גם שיחת ש"פ וילך (לעיל ע' 42).

(33) נוסח תפלת העמידה וקידוש דג' רגלים.

(34) ראה תענית בסופה (ובפרש"י שם). שמו"ר פכ"ג, יד. מכילתא ופרש"י בשלח טו, ב.

(35) פרש"י בראשית א, יד.

(36) רפ"ה.

ואז תהי' גם תכלית השלימות דשמחת תורה, בגאולה העתידה. ובמיוחד, שמשמחת תורה ממשיכים מיד ביום ה"אסרו חג בעבותים", שכאמור, זהו החידוש שנפעל ע"י עבודת בני ישראל, שמקשרים את היום חול עם היו"ט שלפניו, ובאופן ד"בעבותים", בחבלי עבות.

משיחת ש"פ בראשית התועדות א' תשנ"ב³⁹

(37) שם פ"ג ה"ד.

(38) נוסח ברכות נישואין (כתובות ח, א) – ע"פ ירמ' לג, י"א.

(39) בלתי מוגה – דברי משיח תשנ"ב ח"א ע' 200 ואילך.

שעו

גילוי שם "א-ל" בישראל דוקא

א. הפירוש הפשוט בפסוקי 'אל הוי' ויאר לנו – ה' הוא חזק ואמיץ, והוא האיר לנו".

בחסידות² מבואר הפסוק עפ"י פנימיות הענינים: "דשם א-ל הוא ראשית כל הי"ג מדות ומקורן וכללותן³, וענין שם א-ל הוא אור א"ס ב"ה ממש, כמ"ש א-ל הוי' ויאר לנו".

דאור הוא כמו העצם, וכמבואר בכ"מ⁴ החילוק בין אור לשפע: שאור הוא מעין המאור (להיות שאינו מציאות בפני עצמו, וכל ענינו הוא גילוי המאור), ואילו שפע הוא (מהות דבר בפני עצמו) מה שהמשיע מצמצם עצמו לפי ערך המקבל. ולכן ה"ויאר לנו" שע"י "א-ל" הוא אור א"ס ב"ה ממש.

ב. וענין זה שייך לכל אחד מישראל, כמ"ש ("א-ל הוי') ויאר לנו", שבכל אחד מאיר גילוי זה. ויתירה מזו, הגילוי דשם "א-ל" שבכל אחד מישראל הוא השר והמושל שבקרבו, דישראל הוא אותיות שר א-ל. והיו"ד מורה על התמדת הפעולה, שענין זה הוא תמידי בישראל⁵.

(1) מצו"ד וראב"ע כאן.

(2) ראה לקו"ת פ' ראה לב, ב.

(3) ראה זח"ג קלא, ב. ע"ח שער א"א פ"א. פע"ח שער הסליחות פ"ד. שער הכוונות דרושי ויעבור

דרוש ג' ואילך. משנת חסידים מסכת שארית האצילות פ"י ואילך. ועוד. ולכללות השיטות בזה ראה לקו"ש ח"ד ע' 1348.

(4) ראה ספר הערכים – חב"ד כרך ב' ע' תנח ואילך. וש"נ.

(5) וראה לקו"ת שם בהקיצור (לב, ד) "דישראל הוא ישר א-ל".

וזה גורם גם שהביטול שלהם לאלקות הוא באופן שלמעלה מטעם ודעת, כי אמיתית גילוי אור א"ס ב"ה עצמו שלמעלה מהשתלשלות הוא דוקא בישראל, כי כשהוא מאיר בעולמות יש לו שייכות להעולמות ולסדר השתלשלות, ואמיתית הגילוי שלמעלה מהעולמות הוא דוקא בישראל, להיותם למעלה מהעולמות, כי הם "חלק אלוקה ממעל" ממש"7.

לקשור את עניני עוה"ז לאלקות

א. הפירושה בפסוק "אסרו חג בעבותים – אסרו מלשון קשירה, את הקרבן שנקרא חג" על כי רוב הקרבנות באים בחג, בעבותות להיות נשמר עד יבוא זמן השחיטה לתת דם על קרנות המזבח (כי עיקר הקרבן זריקת הדם), כשיאיר היום (כמ"ש בהתחלת הפסוק "ויאר לנו"), כי בבוקר יבאו הזבחים".

ובמדרשי חז"ל¹⁰ מצאנו שדרשו את הפסוק (לא על שמירת זמן השחיטה בחג, אלא) על אכילה ושת' ביום שאחרי החג: "כל העושה איסור (פירוש, אגודה) לחג באכילה ושת', מעלה עליו הכתוב כאילו בנה מזבח והקריב עליו קרבן, שנאמר אסרו חג בעבותים עד קרנות המזבח".

ב. עפ"י הידוע¹¹ שב' פירושים באותו פסוק קשורים זה בזה, י"ל כן גם בנדו"ד.

והענין בזה, התוכן של שמירת זמן הקרבת הקרבן הוא שהבהמה תהי' ראוי' להקרבה על המזבח, שענינה הוא העלאת וזיכוך הענינים גשמיים. וזהו גם התוכן בדרשת חז"ל שצריכה להיות "אכילה והשת' ביום שלאחרי החג", שענינה הוא בירור וזיכוך ענינים הגשמיים¹², ע"י שקושרים אותם לענינו של החג, ע"ד הענין ד"כל מעשיך יהיו לשם שמים"¹³, "בכל דרכיך דעהו"¹⁴.

(6) תניא רפ"ב.

(7) מסה"מ מלוקט ד' ע' שסג (ד"ה אני לדודי ה'תשכ"ו).

(8) ראה מצו"צ מצו"ד וראב"ע כאן.

(9) ראה חגיגה י' ב.

(10) סוכה מה, ב. שו"ע אדה"ז סתכ"ט סי"ז.

(11) ראה לקו"ש ח"ג ע' 782. ובכ"מ.

(12) וראה שיחת אחש"פ ה'תש"ג הטעם שהקשר של "אסרו חג" לחג עצמו נקרא בשם "עבותים", "חבלי עבות" (מצו"צ כאן) הוא כי כמו שהחבל עשוי כמין קליעה – ע"ד מ"ש (אמור כג, א ופרש"י שם) ענף עץ עבות – שענפיו קלועים כעבותות וחבלים – בג' גדילים (פרש"י האוינו לב, ט) ויש בו התוקף ד"החוט המשולש במהרה לא ינתק", כמ"כ "אסרו חג" (למרות היותו יום חול המותר במלאכה, הוא), קשור לחג באופן של תוקף וחוק. עיי"ש.

(13) אבות פ"ב מי"ב.

(14) משלי ג, ו.

ויש לקשר ענין זה עם דרשה נוספת של חז"ל¹⁵ עה"פ: "כל הנוטל לולב באגודו והדס בעבותו מעלה עליו הכתוב כאילו בנה מזבח והקריב עליו קרבן, שנאמר אסרו (אגודה של לולב¹⁶) חג בעבותים (בהדס שהוא עבות של ג' בדים קליעה) עד קרנות המזבח" (כמתן דמים שבקרנות המזבח).

כי גם עניינו של "הנוטל לולב באגודו והדס בעבותו", הוא לאגוד בקשר חזק ואמיץ את עניני העולם לקדושה. וזה "עבותו" שהם ג' בדי קליעה, המורים על "החוט המשולש לא במהרה¹⁷ ינתק"¹⁸.

מעלתם של "קרנות המזבח"

ג. בדיוק הלשון "קרנות המזבח" דוקא, כתב המצו"ד¹⁹ "כי עיקר הקרבן זריקת הדם, לזאת אסרו הקרבן בעבותות, להיות נשמר עד יבוא זמן השחיטה, לתת הדם על קרנות המזבח".

ועפ"י פנימיות הענינים י"ל, שההדגשה בענין "קרנות" הוא להורות על עצם הדבר²⁰, ובנדו"ד "קרנות המזבח" הם העצם של המזבח, שעליו מקריבים קורבנות, שענינם הוא קירוב²¹ האדם עד רזא²² דא"ס. והיינו שיום זה (שלאחרי החג) קשור לדרגא זו²³.

תהלות מנחם עה"פ

(15) סוכה שם.

(16) פרש"י שם.

(17) קהלת ד, יב.

(18) משיחת יום שמח"ת ה'תשנ"ב.

(19) כאן.

(20) רשב"א (הובא בעין יעקב לחולין ס, א). הובא ונתבאר באוה"ת נ"ך ח"א ע' קמ ואילך. ח"ב ע' א'עט.

המשך תער"ב ח"ג ס"ע א'שא. נתבאר בהרחבה ב"תהלות מנחם" ח"ג מזמור עח, יא.

(21) ספר הבהיר סי' מו (קט). וראה זח"ג ה, א. של"ה ריא, ב. פע"ח שער התפלה פ"ה.

(22) ראה זח"ב רלט, ב. ח"ג כו, ב. ועוד.

(23) נערך מלקו"ש חכ"ח ע' 251 הערה 95 (משיחת ב' דחה"ש ה'תשמ"ו).

קי"ח, כח – אֵלֵי אֶתָּה וְאוֹדֶךָ אֱלֹהֵי אֲרוֹמֶמְךָ כ"ק הרה"ג והרה"ח וכו' המקובל מוהר"ר לוי יצחק

שעז

(ועפ"י המבואר יובן ג"כ מ"ש אלי אתה ואודך, אלי אתה הוא כמו אלי אתה דכאן, ואם כי כאן לא כתיב אלוקים אך המילוי דא"ל ל"ף מ"ד הוא מספר אלוקים חיי"ם דבינה כנ"ל, ואמר ע"ז ואודך שכולם הם בהוד דמל' לכן אודך דוקא בחי' הוד).
לקוטי לוי יצחק ח"ב ע' קח

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

שעח

(כאשר מזג כ"ק אדמו"ר שליט"א כוסו של אלי' חזרה להבקבוק – מזיגת כוסו של אלי' הי' קודם ברהמ"ז, בין בליל א' בין בליל ב' – ניגנו כנהוג את הניגון קלי אתה ואודך, ורמז כ"ק אדמו"ר שליט"א שימשיכו לנגן, וליווהו בניגון הנ"ל ובאמצע הניגון הפסיק ואמר:)

דעד רבי האט געזאגט אז דער ניגון איז א סגולה צו גילוי אלי'. דאס וואס עס איז נוגע צו אונז איז דאך די גאולה שלימה דורך משיח'ן, איז זאל מען זאגן ווייטער דעם ניגון בשמחה, וואס עס איז א סגולה צו גילוי אלי', און א הקדמה והכנה צו ביאת המשיח און ממשיך זיין משיח'ן דא למטה במהרה בימינו למטה מעשרה טפחים.

משיחת ליל א' דפסח תשי"ד (שיחוי"ק ע' נר)

•

קי"ח, כט – הודו לה' כי טוב כי לעולם חסדו

ראה לעיל פסוק א'

– הוספות –

בענין כפילות הפסוקים בהלל

האריז"ל

שעט

גם בענין ההלל צריך לכפול כל הפסוקים ב"פ מן פסוק אודך כי עניתני כו' ע"ס ההלל שהו' פסוק הודו לה' כי טוב האחרון ואפי' הפסוקים שלאחר אנא ה' הצליחה נא ברוך הבא כו' אל ה' כו' אלי אתה ואודך כו' הודו כו' כל א' מהם תכפלנו ב"פ:

שער הכוונות, דרושי חג הסוכות הקדמה (ק"ח)

שפ

אבן מאסו הבונים ר"ת אמ"ה ובהסרת א' מאבן הרי בן אמה שחשדוהו אחיו: אנ"א ה' הושיעה נא הם סוד אליהו נדב אביהוא שהם ר"ת אנ"א שהם סוד המ"ן למלכות כמבואר אצלינו וזהו ג"כ אנא ה' הצליחה נא וזהו אנא ה' מלטה נפשי כי הם סוד הנפש ואז חנון ה' וצדיק שהוא היסוד המזדווג עמה אח"כ:

לקוטי תורה להאריז"ל - ספר תהלים

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

שפא

הלל: כופלין הודו לה' אחר כל אחד מהג' פסוקים יאמר נא, וגם כשמתפללים ביחיד.

"היום יום" ל תשרי, א דר"ח

שפג

ניגון טו: ימין ה' רוממה – לכ"ק אדמו"ר הצ"צ נ"ע.

15

לְמִין ה' רִומְמָה
(לכ"ק אדמו"ר הצ"צ נ"ע)

טו

Moderato ritmico

ל - ת - שְׁהֵג שָׁם - דו - אַ יְמִין קָה - מְ - רוּ שָׁם - דו - אַ יְמִין
 ל - ת - שְׁהֵג שְׁהֵג שָׁם - דו - אַ יְמִין קָה - מְ - רוּ שָׁם - דו - אַ יְמִין

1. 2. rit.

הניגון הזה הי' נשמע מפי כ"ק אדמו"ר הצ"צ כשהי' מתפלל, בפ"ע, הלל וכשהגיע לפסוק "ימין ה' רוממה" שר את הניגון הזה עם תיבות אלו.

ספר זה נדפס לזכות
כל המתעסקים והמסייעים
בעריכת והדפסת ספר זה

מתנה לכ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א לכבוד י"א ניסן, תחילת שנת ה'118

הת' מנחם מענדל הלוי בן נחמה דינה פיינא

הת' מאיר משה הלוי בן חי' דרייזל מערקא

מנחם מענדל בן חנה חי' פרידה דבורה

מנחם מענדל שלמה בן רחל

סימון בן חי' צבי'

מאיר שלמה בן חוה

אברהם ישעי' בן סלוח

ישראל בן שרה

הת' שלום דובער בן חנה

הת' צמח דוד בן מרים

הת' מנחם מענדל בן חנה

שיחיו

יה"ר שיוזבו להוסיף בפעולות לנחת רוח כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א
ולזירוז התגלותו המיידית תיכף ומיד ממש

יחי אדונונו מורנו ורבנו מלך המשיח לעולם ועד

ספר זה נדפס לזכות

רבקה בת רחל שתחי'	ר' רחמים בן חנה ציונה שיחי'
פנחס מנחם מענדל בן לבנה שיחי'	מרת רחל בת איילה שתחי'
דובער יעקב בן רבקה שיחי'	מנחם מענדל שלמה בן רחל שיחי'
יוסף יצחק פרד'ו' בן רבקה שיחי'	חיה מוסיא בת ברכה שתחי'
יהודה לייב בן רבקה שיחי'	שלום דובער בן חיה מוסיא שיחי'
שמואל בן רבקה שיחי'	דבורה לאה בת חיה מוסיא שתחי'
חי' מושקא מסעודה בת רבקה שתחי'	שיינא בת חיה מוסיא שתחי'
חנה לאה אילה בת רבקה שתחי'	מנוחה בה היה מוסיא
שניאור זלמן בן רבקה שיחי'	שניאור זלמן בן חיה מוסיא שיחי'
חי' מושקא בת רחל שתחי'	רינה אילה בת חיה מוסיא שתחי'
מנחם מענדל בן סופה שתחי'	חיים הלל בן רחל שיחי'
יוסף יצחק בן חיה מושקא שיחי'	מנחם מענדל בן צפרה חנה לבנה שיחי'
חנה בת חיה מושקא שתחי'	יוסף צמח בן צפרה חנה לבנה שיחי'
אדל בת חיה מושקא שתחי'	ישראל גבריאל נח בן צפרה חנה לבנה שיחי'
אריה לייב בן חיה מושקא שיחי'	חיה שרה בת צפרה חנה לבנה שיחי'
אסתר הרסה בת רחל שתחי'	שלמה ניסן בן צפרה חנה לבנה שיחי'
מנחם מענדל מרדכי בן מרים שיחי'	בתיה עזיזה בת צפרה חנה לבנה שיחי'
שניאור זלמן יוסף שלום בן אסתר הרסה שיחי'	שמערנא שרה בת רחל שתחי'
אילה קוקה בת אסתר הרסה שתחי'	מנחם מענדל בן יוכבד שיחי'
דבורה לאה בת רחל שתחי'	שמואל יוסף יצחק בן שמערנא שרה שיחי'
חיים בצלאל בן אסתר שיחי'	משה דוד בן שמערנא שרה שיחי'
רפאל מענדל אשר בן דבורה לאה שיחי'	אברהם אלכסנדר בן שמערנא שרה שיחי'
בנימין שלמה בן דבורה לאה שיחי'	ישראל אליהו בן שמערנא שרה
גולדה ברכה בת דבורה לאה שתחי'	יחזאל מיכל בן שמערנא שרה שיחי'
שיילי יוכבד בת דבורה לאה שתחי'	שניאור זלמן בן רחל שיחי'
חיה מושקא בת דבורה לאה שתחי'	שמערנא שרה בת רוזה שתחי'
משה בן רחל שיחי'	חיה מושקא בת שמערנא שרה שתחי'
יפה בת תניא שתחי'	מנחם מענדל בן שמערנא שרה שתחי'
חיה מושקא בת יפה שתחי'	ביילא אילה בת שמערנא שרה שתחי'
אידל ליבא בת יפה שתחי'	לוי יצחק בן שמערנא שרה שתחי'
ישראל נצח בן רחל שיחי'	יהודה אריה לייב בן שמערנא שרה שיחי'
שיינא ברכה בת רחל שתחי'	שיינדל כמונה בת שמערנא שרה שתחי'

יחי אדוננו מורנו ורבנו מלך המשיח לעולם ועד

ספר זה נדפס לזכות
ב"ק אדמו"ר מולך המשיח שליט"א
לרגל שנת המאה ושמונה עשר

לע"נ

הווי"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ כו'
ר' אלעזר קלמן בן ר' אהרן
נלב"ע חמשה עשר בשבט תשע"ח

טיפענברון

ולזכות יבלחט"א אשתו מרת חנה בת פייגא ריבא

ולזכות ולחיוזק ההתקשרות ולהצלחה רבה בגו"ר

חיענא בת קריינא	אלימלך בן חנה
ברכה בת שיינא מושקא	שיינא מושקא בת חיענא
שניאור זלמן בן ראשא רחל	חיענא בת שיינא מושקא
ניסן אייזיק בן ברכה	שלום דיבער בן רייזל רבקה
מנחם מענדל בן ברכה	מאיר אליעזר בן חיענא
מאיר בן ברכה	צבי' ליבא בת חיענא
רבקה בת ברכה	דבורה לאה בת חיענא
אלעזר קלמן בת ברכה	אהרן בן חיענא
מנחם מענדל בן שיינא מושקא	משערנא בת חיענא
שמענא שרה בת שיינא מושקא	אפרים בן חיענא
חיים בן איידליא	שמענא שרה בת חיענא
חי' לובא בת שמענא שרה	יוסף יצחק בן שיינא מושקא
דבורה לאה בת שמענא שרה	קריינא בת העניא רבקה
פייגא רבקה בת שיינא מושקא	מנחם מענדל בן קריינא
	אסתר מאטיל בת קריינא

שיחיו

טיפענברון

ספר זה נדפס לזכות
ב"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א
לרגל שנת המאה ושמונה עשר

לע"נ

מרת שרה טובה בת יבלחט"א ר' שבתאי שיחי'

הוקדש ע"י
ולזכות בני משפחתה
בעלה ר' דובער שי'
בנה ר' מרדכי יוסף שי'
וזוגתו מרת חיה תחי'
וילדיהם:
מתתיהו אריה ליב,
יצחק אלחנן,
מאריאשא מרים,
שרה טובה,
חנה יהודית,
שניאור זלמן יהושוע,

לאה

שיחיו

לייט

יחי אדוננו מורנו ורבנו מלך המשיח לעולם ועד

ספר זה נדפס לזכות
ב"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א
לרגל שנת המאה ושמונה עשר

לע"נ הרה"ח ר' שמעון בהרה"ח ר' רחמים ע"ה

נלב"ע ה' אייר ה'תשס"ד

והקיצו ורננו שוכני עפר, והוא בתוכם תיכף ומיד ממש
בהתגלות של ב"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

מוקדש ע"י יוצאי חלציו שיחיו

לע"נ הרה"ח ר' ברוך שלום בן ר' משה ע"ה

נלב"ע ט' טבת ה'תשע"ה

והקיצו ורננו שוכני עפר, והוא בתוכם תיכף ומיד ממש
בהתגלות של ב"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

נדפס ע"י בני משפחתו שיחיו

לע"נ ר' משה בן ר' שלום ע"ה

נלב"ע כ"ג אייר ה'תשנ"ב

ולע"נ וזוגתו מרת אייליה בת ר' שלמה ע"ה

נפטרה ביום ב' דראש השנה ה'תשע"ב

והקיצו ורננו שוכני עפר, והם בתוכם תיכף ומיד ממש
בהתגלות של ב"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

נדפס ע"י יוצאי חלציהם שיחיו

לע"נ מרת חנה ציונה בהרה"ג ר' שלמה שו"ב ז"ל

נפ' ו' אייר ה'תשס"ה

והקיצו ורננו שוכני עפר, והיא בתוכם תיכף ומיד ממש
בהתגלות של ב"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

מוקדש ע"י יוצאי חלציה שיחיו

יחי אהוננו מורנו ורבנו מלך המשיח לעולם ועד

ספר זה נדפס

לזכות

ב"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

לרגל שנת המאה ושמונה עשר

לע"נ

הרה"ת הרה"ח הרב הגאון

ר' זלמן לייב ב"ר יצחק ע"ה

וזוגתו מרת רייזל ב"ר חיים בנימין ע"ה

ובנם בכורם הילד ישראל נח ב"ר זלמן לייב ע"ה

עסטולין

והקיצו ורננו שוכני עפר, והם בתוכם תיכף ומיד ממש

בהתגלות של ב"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

נדפס ע"י ר' נפתלי הערץ ומשפחתו שיחיו

יחי אדוננו מורנו ורבנו מלך המשיח לעולם ועד

ספר זה נדפס

לזכות

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

לרגל שנת המאה ושמונה עשר

לע"נ

מרת רינה ע"ה בת ר' אברהם מרדכי

נלב"ע יום ש"ק, זאת חנוכה, ב' טבת ה'תש"נ

והקיצו ורננו שוכני עפר, והוא בתוכם תיכף ומיד ממש

בהתגלות של כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

לע"נ

ר' מנחם ב"ר מרדכי ע"ה

נלב"ע ט"ז אייר ה'תשס"ט

והקיצו ורננו שוכני עפר, והוא בתוכם תיכף ומיד ממש

בהתגלות של כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

לע"נ

ר' ישראל פייזול ע"ה ב"ר אריה לייב הכהן

נלב"ע ח"י כסלו ה'תש"ע

והקיצו ורננו שוכני עפר, והוא בתוכם תיכף ומיד ממש

בהתגלות של כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

נדפס ע"י משפחתו שיחיו

יחי אדוננו מורנו ורבנו מלך המשיח לעולם ועד

ספר זה נדפס

לזכות

ב"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

לרגל שנת המאה ושמונה עשר

לזכות הת' מנחם מענדל שי'

לרגל יום הולדתו - י"א ניסן

יה"ר שיגרום רוב נחת להוריו שיחיו ולכל משפחתו

ולב"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

ולזכות אחיותיו החיילות בצבאות ה'

נחמה דינה, חנה, חי' מושקא, מנוחה רחל ושיינא

שיחיו

נדפס ע"י הוריהם

ר' לוי יצחק וזונתו מרת מירב שבית שיחיו הלל

יחי אהוננו מורנו ורבנו מלך המשיח לעולם ועד

לזכות כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א לרגל שנת המאה ושמונה עשר

לז"נ

הרה"ח הרה"ת ר' צבי הירש בן הרה"ח ר' בן ציון
נלב"ע ז"ך אלול ה'תש"מ

מרת רבקה בת הרה"ח ר' צבי
נלב"ע כ"ט תמוז ה'תשס"ב

שפריצער

הרה"ח הרה"ת ר' יקותיאל דוב בן הרה"ח הרה"ת ר' שניאור זלמן
נלב"ע י"ג ניסן ה'תשמ"ח

מרת בת שבע בת הרה"ח ר' יחיאל
נלב"ע ז' תמוז ה'תשע"ד

קלמנסון

והקיצו ורננו שוכני עפר, והם בתוכם תיכף ומיד ממש
בהתגלות של כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

ולזכות - יבלחט"א -

הרה"ח הרב ירחמיאל שי' וזוגתו מ' חנה תחי'

זב"ב: חי' מושקא, רבורה לאה, שיינא, מנחם מענדל, חוה רבקה, דוד,
שיינדל גיטל, מנוחה סימא, צבי הירש, יקותיאל דובער שיחיו

בערינאָוו

שלוחי כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א בס. פאולו - ברזיל
להצלחה רבה ומופלגה בעבודת השליחות
לנח"ר כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

יחי אדוננו מורנו ורבנו מלך המשיח לעולם ועד

נתרם ע"י הרה"ת ר' שמואל וזוגתו מרת שמענא שרה שיחיו

שפריצער

לזכות

ב"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א
לרגל שנת המאה ושמונה עשר

יה"ר שיראה הרבה נחת
משלוחיו, חסידיו, וכלל ישראל
ויגאלנו ויזליכנו קוממיות לארצנו
וישמיענו תורה חדשה מפיו
בגאולה האמיתית והשלימה
תיבץ ומיד ממ"ש
ומתוך שמחה וטוב לבב

יחי אדוננו מורנו ורבנו מלך המשיח לעולם ועד

